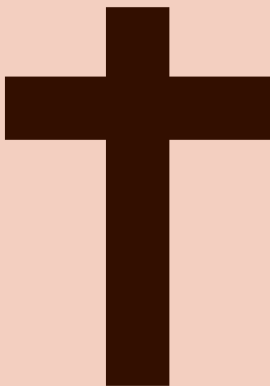

Uwien ya Jɔtiefɛnku
ya gbɔnku

The New Testament in the Ngangam language of Togo

Uwien ya Jɔtiefɛ̀nku ya gbɔ̀nku

The New Testament in the Ngangam language of Togo

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ngangam

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ngangam

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

f30f0e0b-cda1-5a60-a4ee-8be80c6caef6

Contents

Matie	1
Mark	69
Luk	112
San	182
Itùon	232
Erom yaab	298
1 Korént yaab	327
2 Korént yaab	356
Galasi yaab	374
Efés yaab	384
Filip yaab	394
Kolòs yaab	401
1 Tesalonik yaab	408
2 Tesalonik yaab	414
1 Timote	418
2 Timote	427
Tit	433
Filemòn	437
Ebrembè	439
Saak	462
1 Pièr	470
2 Pièr	479
1 San	484
2 San	492
3 San	493
Sud	494
Mikpiirm	497

Tigbɛmɔnmɔnt tà Matie kɛle' tù nnɔ Nà wɔngh kugbɔnku kuu te ma bo

Matie yé Yesu Kristo ya panpaankaab piik nin bile nnɔ ya uba nɛ. U kɛle' u'gbɔnku kuu kí de' binib bà nnɔ lii yé Sufmbɛ nɛ ki pekre' ki paan' Kristo ya sɛn bo.

U wuɔn' kugbɔnku kuu ni ki ye Yesu nɛ yé uyo bo Uwien là pùon' Sufmbɛ ki ye u li sɔn wà wɔ ní baa kí lá ñmiɛn bɛ kí li yé bi'ber nnɔ. U kɛle' Kujɔtiekpaaku ya gbɔnku ya gber ku'ni tù yɛbe, ki wuɔn' Yesu sɔnsɔn' tù len' nà nnɔ ma bo, ki tɔke' ki ye Uwien ya bel nɛkn' ní ñɔ.

Kugbɔnku kuu ya cincinm, liyul 1 kí tĩ baa iyul 2, Matie lienh Yesu ya màam nin u'buwaam bo nɛ. Yesu yé ubɛr nɛ ki baa' wɔ ní ñɛn binib bi'biere ni.

Kí cin iyul 3:1 kí tĩ baa iyul 4:11, Matie lienh San sii' Yesu Uwien ya ñunm ma bo nin Satan biike' wɔ ma bo nɛ.

Kí cin iyul 4:12 kí tĩ baa 18: 35, Matie lienh Yesu tien' nà Galile ya tinfɛnm ni nnɔ nɛ. U pɔn' mikpenjɛnm mà yɛbe nɛ ki wɔkn' binib Uwien ya bel ya gber, ki cère' biwiɛnb faake' ki yɛbe.

Kí cin iyul 19 kí tĩ baa iyul 25, Yesu jon' Yerusalem bó, ki tĩ wɔkn' binib Uwien ya gber ni'bó. U wɔkn' binib ugbengbenyo ya gber, ki tɔke' bɛ ki ye bi la cère uba ní lɛre kí tuln bɛ.

Kí cin iyul 26 kí tĩ baa iyul 28, Matie lienh Sufmbɛ ya ciɛnb cuo' Yesu, ki cère' bi bun' wɔ tibuur, ki kpɛ' wɔ udɔpɔnpɔn bo nin u mɛkre' ma bo ya gber nɛ.

*Yesu ya yaajɛb ya yel
(Luk 3:23-38)*

1 *Yesu Kristo ya yaajɛb ya yel ya gbɔnku sɔnɔ. U là yé *Dafid ya yaabil nɛ, nɛ Dafid mɔ yé *Abraham ya yaabil.

2 *Abraham là maa' *Isaak, nɛ *Isaak mɔ maa' *Sakɔb, *Sakɔb mɔ maa' Suda nin u'ninjɛb.

3 Suda mɔ maa' Fares nin Sera. Bi'naa ya yel si Tamar. Fares mɔ maa' Esilɔm, Esilɔm mɔ maa' Alam,

4 Alam mɔ maa' Aminadab, Aminadab mɔ maa' Nasɔn, Nasɔn mɔ maa' Salima,

5 Salima mɔ maa' Bos. U'naa ya yel si Lahab. Bos mɔ maa' Yobɛd. U'naa ya yel si Lut. Yobɛd mɔ maa' Yese,

6 Yese mɔ maa' ubɛr *Dafid. *Dafid mɔ maa' Salomɔn. U'naa là yé Yuri ya po nɛ, nɛ *Dafid taa' wɔ ki kuɔn'.

7 Salomɔn mɔ maa' Erobowam, Erobowam mɔ maa' Abiya, Abiya mɔ maa' Asafu,

8 Asafu mɔ maa' Yosafat, Yosafat mɔ maa' Yolam, Yolam mɔ maa' Osiyas,

9 Osiyas mɔ maa' Yowatam, Yowatam mɔ maa' Ahas, Ahas mɔ maa' Esekiyas,

10 Esekiyas mɔ maa' Manase, Manase mɔ maa' Amos, Amos mɔ maa' Yosiyas,

11 Yosiyas mɔ maa' Yekoniya nin u'ninjiɛb uyo wà Israyel yaab ya nɛnnɛndb là tɔn' nin bɛ lituəl ki cuo' bɛ ki jon' *Babilonn nnɔ.

12 Bi cuo' bɛ ki jon' Babilonn ma nnɔ, ni ya puoli bó nɛ Yekoniya maa' Salatiel, Salatiel mɔ maa' Sorobabel,

13 Sorobabel mɔ maa' Abiyud, Abiyud mɔ maa' Eliyakim, Eliyakim mɔ maa' Asɔ,

14 Asɔ mɔ maa' Sadək, Sadək mɔ maa' Akim, Akim mɔ maa' Eliyud,

15 Eliyud mɔ maa' Eleyasaa, Eleyasaa mɔ maa' Matan, Matan mɔ maa' *Sakɔb,

16 *Sakɔb mɔ maa' *Yosɛf, wà yé Mari ya cɛ nnɔ. Mari mɔ maa' *Yesu wà bi yih wɔ *Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nnɔ.

17 Kí ñɛ *Abraham kí li ηmɔηmɔbe kí tí baa *Dafid, bi là te yaajɛb piik nin binan nɛ. Kí ñɛ *Dafid kí li ηmɔηmɔbe kí tí baa uyo wà Israyel yaab ya nɛnnɛndb là cuo' bɛ ki jon' Babilonn nnɔ, bi'mɔ là te yaajɛb piik nin binan nɛ. Uyo wà bi'nɛnnɛndb là cuo' bɛ ki jon' Babilonn nnɔ kí li ηmɔηmɔbe kí tí baa *Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo ya yo, bi'mɔ là te yaajɛb piik nin binan nɛ.

Yesu ya mɔam ya gbɛr

(Luk 2:1-7)

18 Bi maa' Yesu Kristo ma bo sɔ. Bi là pun' u'naa Mari uje uba nɛ bi yih wɔ *Yosɛf. Wa laan là kuɔn' wɔ, nɛ *Mifuoñaanm cère' u punbe'.

19 U'cɛ *Yosɛf yé ugbɛmɔndaan ma nnɔ, nɛ kí yíe wɔ ní bɔle kí ηɔre wɔ ηɔ tigbɛr nnɔ la ñɛ saali.

20 U maaleh nnɔ ma nnɔ, nɛ ki laa' Yonbdaan ya tond uba tideknt ni. Utond nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «*Yosɛf, *Dafid ya yaabile, la fɛnge kí ye ηa ní taa a'po Mari kí baa a'den, kime *Mifuoñaanm nɛ cère' u punbe'.

21 U li maa kibujɛbuk, nɛ á yin kè *Yesu*, kime wɔn nɛ li ñɛn u'bol yaab bi'biere ni.»

22 Nɛn kɛ là tien' ηɔ Yonbdaan là cère' u'ñɔbonsɔknl len' nà nnɔ, nè ní tien nɛ. U là len' ki ye:

23 «Ujɛfaan wà ηa bɛn jɛ li punbe kí maa kibujɛbuk. Bi li yin kè Emaniɛl.» Ni'tingi si: «Uwien te nin tɛ.»

* 1:21 Yesu ya tingi si: Uwien ηmiendeh binib nɛ.

24 Nε *Yosef finde', ki tien' Yonbdaan ya tond tɔke' wɔ ki ye wɔ n' tien nà nnɔ, nε ki taa' u'po Mari,

25 ka duɔn' nin wɔ haali u t'i maa' kibujɛbuk, nε u yin' kɛ Yesu.

2

Bibenbenb biba baa' ki puke' Yesu

1 Tɔ, bi maa' *Yesu Betelɛm ya du ni nε, Sude ya tinfenm ni, uyo wà Herod yé ubɛr nnɔ. Bi maa' *Yesu ma nnɔ, nε binib bà ηmabe mibenm inmaabii bo ya biba ñen' lenpuoli bó ní ki baa' Yerusalem,

2 nε ki niire' ki ye: «Bi maa' kibuk kà k'i yé Sufmbɛ ya bɛr nnɔ te lɛ saan-i? Kimɛ ti laa' ki' ηmaabil lenpuoli bó nε ki baa' t'i puke kɛ.»

3 Uɛr Herod nin Yerusalem ya nib kɛ cii' tigbɛr nnɔ ma nnɔ, nε tū beke' bɛ cɛɛn.

4 Nε u yin' *Sufmbɛ nin *bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb kɛ, ki niire' bɛ ki ye bi li maa Uwien ya Nigendkɛ Kristo lɛ saan-i?

5 Nε bi ye: «Betelɛm ya du wà te Sude ya tinfenm ni nnɔ ni, kimɛ *Uwien ya ñɔbonsɔknl là kele' ki ye Uwien ye:

6 «Sin Betelɛm ya du wà te Sude ya tinfenm ni nnɔ, ηa mɔnbe ki yé dufɛnm Sude ya tinfenm ya du kɛ ni, kimɛ ubɛr li ñɛ sin ni nε,

ki li yé wà li likeh n'nib Israyel yaab.» »

7 Nɛn bo nε Herod bɔle' ki yin' bibenbenb nnɔ, ki niire' bɛ liηmaabil nnɔ cinbe ki puɔ' uyo wà,

8 nε ki sɔn' bɛ Betelɛm bó ki ye: «Li joh mɛn k'i t'i nuun k'i bende kibuk nnɔ ya gbɛr mɔnmɔnm. Ni laa' kɛ la, ní liɛbe ní k'i lá tɔke nni, n'mɔ n' jo k'i t'i puke kɛ.»

9 U len' ki gben', nε bi siere' ki bure'. Bi joh ma nnɔ nε ki laa' liηmaabil là bi là laa' lè lenpuoli bó nnɔ, le bɛ usɛn ki t'i baa' kibuk nnɔ te nà saan nnɔ, nε ki sere' ni'saan paaki.

10 Bi laa' lè nnɔ ma nnɔ, nε bi'yɛnm sɔnge' ki t'i kɛnde'.

11 Bi kɔn' iden nnɔ, nε ki laa' kibuk nnɔ nin ki'naa Mari. Bi gbaan', ki puke' kibuk nnɔ, ki ñen' bi'kɔl ni tibonmɔnmɔnt ki de' kɛ. Bi de' kɛ miñɔkm nin liηubl liba bi yih lè ansan nin mikpɔm miba bi yih mè miir*.

12 Ni ya puoli bó nε Uwien tɔke' bɛ tidɛknt ni ki ye bi la liɛbe ubɛr Herod bó. Nɛn bo nε bi ñen' usɛnpaankɛ ki kun'.

Bi taa' Yesu ki sɛn' ki jon' Esipt bó

13 Bi kun' ma nnɔ nε *Yosef laa' Yonbdaan ya tond uba tidɛknt ni. Nε utond nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «Fii k'i taa kibuk kɛ nɔ nin ki'naa k'i sɛn k'i jo *Esipt bó, k'i t'i n' li te ni'bó, k'i li gu

* 2:11 Miir yé mikpɔm miba ya bol nε. Bi taah kusiiku kuba ya bol ya siim nε ki teh mè. Mi'daaku faa cɛɛn nε.

lidaali là n li tǎke ηε kí ye á liεbe ní, kimε ubεr Herod li nuun kibuk nnǎ wǎ ní ku kè.»

¹⁴ Nεn saan nε Yosef fii' ki taa' kibuk nnǎ nin ki'naa kuñǎnku ki jon' *Esipt,

¹⁵ ki tí te ni'bó haali Herod tí kpo'. Ní tien' ηǎ Yonbdaan là cère' u'ñǎbonsǎknl len' nǎ nnǎ nè ní tien nε. U là ye: «Uwien ye: <N yin' n'buk kè ní ñε ní *Esipt ni.> »

Uber Herod ku' mubujεbumu

¹⁶ Tǎ, Herod bende' ki ye bibεnbεnb nnǎ lere' wǎ ma nnǎ, nε u'benku ni ben' ki gbien', nε u cère' u'sojambε ku' Betelem ya du nin u'dugbaan kε ya bujεbumu mùa kε ηmǎbe ibin ile nin mùa ηa laan baa' ibin ile nnǎ. U là niire' bibεnbεnb nnǎ bi cinbe ki laa' liñmaabil nnǎ uyo wǎ. Nεn nε cère' u jìε' ki kpaan' ibin ile.

¹⁷ U ku' mubumu nnǎ ma nnǎ nε ní tien' *Uwien ya ñǎbonsǎknl Seremi là len' ma ki ye:

¹⁸ «Bi cii' imuǎ bó Lama ya du ni,

udaan uba muǎh ikumuǎ,
ki kpǎendeh ki gbiekeh.

Lasεl nε muǎh u'bumu bo,

uba ηa ní fre kí suon wǎ,

kimε u'bumu ηa ji te.»

Bi taa' Yesu ki siere' Esipt ni

¹⁹ Ní tete, nε Herod tí kpo'. U kpo' ma nnǎ, nε *Yosef laa' Yonbdaan ya tond uba tidεknt ni, *Esipt ni.

²⁰ Nε u tǎke' wǎ ki ye: «Fii kí taa kibuk nnǎ nin ki'naa kí liεbe Israyel ya du bó, kimε binib bà là nuunh bε ní ku kè nnǎ kpo'-a.»

²¹ Nε u fii' ki taa' kibuk nnǎ nin ki'naa, ki liεbeh Israyel ya du bó.

²² *Yosef cii' ubεr Herod ya bijε Akelayus teke' u'baa ya bel Sude ya tinfεnm ni. Nεn bo nε u fεnge', ka yíe wǎ ní baa ni'bó, nε Uwien wuǎn' wǎ tidεknt ni nε u bure' Galile ya tinfεnm bó.

²³ U tí baa', nε ki kǎ udu uba ni, bi yih wù Nasaret. Ní tien' nnǎ ηǎ *Uwien ya ñǎbonsǎknb là len' nǎ nnǎ nè ní tien nε. Bi là len' ki ye: «Bi li yin wǎ Nasaret ya du ya nil nε.»

3

San wǎ siih binib Uwien ya ñunm nnǎ ya gbεr (Mark 1:1-8; Luk 3:1-18; San 1:19-28)

¹ San wǎ siih binib Uwien ya ñunm nnǎ baa' uyo uba ki te kupenpelku ni, Sude ya tinfεnm ni, ki kpaandeh ki teh:

² «Lèbre mεn ni'tetem, kimε Uwien ya bel nεkn' ní ηǎ.»

³ *Uwien ya ñǎbonsǎknl Esayi là len' San ya gbεr ki ye:
«Udaan uba te kupenpelku ni ki wuureh ki teh:

<Tùǎre mεn Yonbdaan ya sεn,

kí cubn u'sengbɛmu kí de wɔ. »

⁴ San là guo liliɛrì là nnɔ, bi taa' ñɔkma ya kobr nɛ ki lon' lè. U là gbin kugbɔnku ya ningbɛnl nɛ u'ciɛk ni. U'jier là si inacu nin tisiir nɛ.

⁵ Binib ñɛh ní Yerusalem nin Sude ya tinɛnm kɛ nin Sude ya kpenl ya tinɛnm kɛ ni, ki bàareh u'saan,

⁶ ki kpiireh bi'biere, nɛ u siih bɛ Uwien ya ñunm, Sude ya kpenl ni.

⁷ San laa' *Farisienmbɛ nin Saduseyenmbɛ bàareh u'saan ki yɛbe ki yíe wɔ ní sii bɛ Uwien ya ñunm. Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Iwaaleb ninbi, ɲmɛ nɛ wuɔn' nɛ ni li tien ma kí ñɛ Uwien ya benpiebe wà we ní nnɔ ni?

⁸ Li sɔnh mɛn itùon yà wɔngɛh ki teh ni mɔnbe ki lèbre' ni'tetem,

⁹ ki la li maaleh ni'yɛnm ni ki teh: «Ti'yaaje si *Abraham ma nnɔ, ní dɛkre' nɛ», kime n tɔkeh nɛ nɛ, Uwien li fre kí cɛre itɛn yíe nɔ ní kpende *Abraham ya yaabii.

¹⁰ Uwien bonde' liyɛl ɲɔ wɔ ní kpikre isiin. Isiin yà kɛ ɲa lùonh biimɔnmɔn la, u li gɛ yí kí wiɛ umu ni nɛ.

¹¹ Min taah miñunm nɛ ki siih nɛ Uwien ya ñunm, ki wɔngɛh ki teh ni lèbre' ni'tetem. Ama wà li paan n'puoli bó ní nnɔ ɲmɔbe mituɔm ki cɛn' nni. Ma kpɛ ní cɛkre u'tacaan. Wɔn nɛ lá li cɛre *Mifuoñaanm nin umu ní jiiɛ ní ni'bo.

¹² U taa' kiyonyiek wɔ ní tì lende u'ji. U li taa mijibim kí cùɔn ubɔnbuɔn ni, kí taa tifent kí wiɛ umu wà ɲa ní kpiin ni.»

San sii' Yesu Uwien ya ñunm (Mark 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Tɔ, u ya yo nɛ *Yesu ñɛn' Galile ya tinɛnm bó ní ki baa' San saan, Sude ya kpenl saan ɲɔ San ní sii wɔ Uwien ya ñunm.

¹⁴ San ɲa tuo', nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Sin wà bi li sii min Uwien ya ñunm nnɔ, a'mɔ ji liebe' ki baa' min saan-ii?»

¹⁵ Nɛ *Yesu ye: «Tuo kí tien nnɔ fɛnfennɔ. Nnɔ nɛ ti li fre kí tien Uwien yíe nà kɛ.» Nɛ San tuo' ki sii' wɔ Uwien ya ñunm.

¹⁶ U sii' *Yesu ma nnɔ nɛ u ñɛn' miñunm ni i ya tãan bo. Kutaaku yàare', nɛ u laa' *Uwien ya Fuoñaanm jiih ní ki naan unɛnjel, kí lá kɛle' u'bo.

¹⁷ Nɛ uniekɛ uba ñɛn' paaki bó ní ki ye: «N'bijɛ sɔ, n yíe wɔ, nɛ n'yɛnm sɔngɛ u'bo.»

4

Satan biike' Yesu (Mark 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ U ya yo nɛ *Mifuoñaanm tuke' *Yesu ki jon' kupenpelku ni ɲɔ usɛnpol ní tì biike wɔ.

2 *Yesu lòle' buñɔbu iwien pinan nin tiñɔnt pinan. Ni ya puoli bó nε mikònm cuo' wɔ,

3 nε *usɛnpol unibiikl baa' u'saan, ki lá tɔke' wɔ ki ye: «A yé *Uwien ya Bijε la, cère iten yie ní kpɛnde kpɔnɔ.»

4 Nε *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Nì kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Nil ɲa li fuobe jier baba bo; u li fuobe iñɔbon yà kε ñɛh Uwien ya ñɔbu ni nnɔ mɔ bo nε.» »

5 Nε *usɛnpol taa' wɔ ki jon' Uwien ya du Yerusalem ni, ki tí duon' wɔ *Uwien ya duku ya paaki leklemi,

6 nε ki tɔke' wɔ ki ye: «A yé *Uwien ya Bijε la, maabe kí ci tingi, kimε ní kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Sin bo, Uwien li cère u'tondb ní guɔre ɲε, ɲɔ a'taal la mε tɛnl.» »

7 Nε *Yesu ye: «Nì tí kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni mɔ ki ye: «Nja ní biike a'Yonbdaan Uwien.» »

8 *Usɛnpol tí taa' wɔ ki tí don' lijɔfɔkrɪ liba bo, ki wuɔn' wɔ uɲɛndun ya bɛl kε nin i'faal,

9 nε ki tɔke' wɔ ki ye: «A gbaan' n'nintuɔli ki puke' nni la, n li taa nɛn kε kí de sin nε.»

10 Nε *Yesu ye: «Sin, Satan, siere n'saan, kimε ní kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«A li gbaan kí kpiεke a'Yonbdaan Uwien nε, kí li pukeh wɔn baba.» »

11 Nɛn saan nε *usɛnpol siere' ki dɔan' wɔ. Nε *Uwien ya tondb baa' ki lá toreh wɔ.

*Yesu cin' u'tuonl Galile ni
(Mark 1:14-15; Luk 4:14-15)*

12 *Yesu cii' bi cuo' San ki tí pek'n', nε u siere' ni'saan ki liebe' Galile ya tinɛnm bó.

13 U bure' ki tí baa' Nasarɛt, ki gɛbre' ki tí te Kapɛrnawum ya du ni. Udu nnɔ te miñunciɛnm saan nε, Sabulɔn nin Nɛftali ya tinɛnm ni.

14 U kɛle' ni'saan ma nnɔ, nε ní tien' *Uwien ya ñɔbonsɔknl Esayi là len' ma ki ye:

15 «Sabulɔn nin Nɛftali yaabe, ninbi bà kɔ ki kpieke Galile ya ñunciɛnm, Sudɛn ya kpenpuol bó nnɔ, mitinɛnm mà bi yih mè bà ɲa yé Sufmbɛ ya tinɛnm nnɔ.

16 Binib bà là te licinñunl ni nnɔ, bi laa' kuwenwenciɛnku. Binib bà mikuum là kpàakeh bε, mi'jinjinku yiin bi'bo nnɔ, kuwenwenku wende' bi'bo.»

17 Kí ñε u ya yo kí taa kí li joh, nε *Yesu cin' ki kpaandeh ki teh: «Lèbre mɛn ni'tetem, kimε Uwien ya bɛl nɛkn' ní ɲɔ.»

*Yesu yin' bijɛnbɛb binan bε ní paan u'bo
(Mark 1:16-20; Luk 5:1-11)*

18 *Yesu cuonh ki kpàakeh Galile ya ñunciem, ne ki laa' ninjieɓ bile, bi te ki wiɛnh bubebu. Bi là yé bijenɓeɓ ne. Bi yih uba Simɔn, ki baanh wɔ PIER*, ki yih u'ninje Andre.

19 Ne u take' be ki ye: «Paan men n'bo ní, ɲɔ ní cère ní li taakeh binib ki dienh nni.»

20 Bi daan' bi'baan i ya taan bo, ne ki paan' u'bo.

21 U jende' waamu, ne ki tí laa' ninjieɓ bile mɔ, Sebede ya bijieɓ Saak nin u'ninje San. Ben nin bi'baa Sebede te bi'nerbu ní, ki tũreɓ bi'baan. Ne *Yesu yin' be.

22 Ne bi daan' bi'baa nin bu'nerbu nnɔ i ya taan bo, ki paan' u'bo.

*Yesu kpaandeh Uwien ya gber, ki buuh biwiɛnb
(Luk 6:17-19)*

23 Ne *Yesu cuonh Galile ya tinfenm ke ni, ki kɔh Sufmbe ya taan ya dur ni, ki wɔknh binib Uwien ya gber, ki kpaandeh Uwien ya bel ya gbemɔnmɔnt, ne ki buuh iwien ke ya bol.

24 Ne u'yel kpienh Siri ya tinfenm ke ni. Bi tukeh binib bà bun iwien ke ya bol ki bàareh u'saan ne u buuh bi'ke. Ben si: isenpol ɲaake bà nin bà luh libinbil nin bà ya gbenent faan'.

25 Ne inigocien ñen' ní Galile ya tinfenm ni nin mitinfenm mà bi yih mè Idu Piik nnɔ ni nin Yerusalem ni nin Sude ya tinfenm ni nin Sudeɓ ya kpenpuol bó, ne ki paan' u'bo.

5

Yesu wɔknh u'panpaankaab lijuɔl bo

*Uwien ya mɔnm te binib bà bo
(Luk 6:20-23)*

1 *Yesu laa' inigol nnɔ ma nnɔ, ne ki don' ki tí kèle' lijuɔl liba bo. U'panpaankaab taan' u'saan,

2 ne u cin' ki wɔknh be ki teh:

3 «Binib bà ɲmɔbe ijiinyenmaale nnɔ,

Uwien ya mɔnm te bi'bo,

kime *Uwien ya bel yé bi'yaal ne.

4 Binib bà muɔh nnɔ, Uwien ya mɔnm te bi'bo,

kime Uwien li sɔnge bi'yem.

5 Binib bà jiindeh bi'ba tingi nnɔ, Uwien ya mɔnm te bi'bo,

kime uɲendun wuu li yé bi ya faal ne.

6 Binib bà ya nun mɔn be ní li yé binimɔnb nnɔ,

Uwien ya mɔnm te bi'bo,

kime bi lá li le bi yie ná.

7 Binib bà muɔh bi'tɔb micεεkm nnɔ,

Uwien ya mɔnm te bi'bo,

kime Uwien li muɔ be micεεkm.

8 Binib bà taa' bi'ba ki de' Uwien, bi'fel bo ɲa ɲmɔbe jɔknt nnɔ,

* 4:18 PIER ya tingi si: litenpenl ne.

Uwien ya mǎnm te bi'bo,
kimε ben nε li ε Uwien.

⁹ Binib bà nuunh uyenduǎn ya sεn nnǎ,

Uwien ya mǎnm te bi'bo,
kimε Uwien li yin bε u'bumu.

¹⁰ Binib bà jinh ijend bi'nimǎnt bo nnǎ,

Uwien ya mǎnm te bi'bo,
kimε ben nε si Uwien ya bel.

¹¹ «Binib sukreh nε, ki jèndeh nε, ki lienh ni'bo iǎɔbonbil kε ya bol min bo la, Uwien ya mǎnm te ni'bo.

¹² Li te mεn uyensǎnge ni, kí li poknh, kimε ni li ε lisuul lá yεbe paaki bó. Bi là jènde' *Uwien ya ǎɔbonsǎknb bà là te uyo bo nnǎ mǎ nnǎ nε.»

*Ninbi nε yé miyaam nin kuwenwenku uǎendun wuu ni
(Mark 9:50; Luk 14:34-35)*

¹³ «Ninbi nε yé uǎendun wuu ya yaam. Ama miyaam saa' ka ji ηmε la, niba ηa te kí ji rí fre kí ηmaake mè. Ma ji yé bonn, bi li wule mè nε, nε binib rí li taanh mi'bo ki gǎbreh.

¹⁴ «Ninbi nε yé uǎendun wuu ya wenwenku. Udu wà te ligbengbenl bo ηa ηmǎbe bǎlm.

¹⁵ Unil sε' lifrl la, wa rí taa sεnku kí cubn li'bo. U li taa lè kí tuǎn likpenkpenl bo nε, lè rí li wendeh bà kε te iden ni.

¹⁶ Ni'mǎ ya wenwenku rí li wendeh binib ya nun bó, bε rí li lenh ni teh nà ní mǎn nnǎ, ηǎ kí pèke ni'Baa wà te paaki bó.»

Yiko ya wǎknm

¹⁷ «La maaleh mεn ki teh n baa' rí lá gben *yiko nin Uwien ya ǎɔbonsǎknb ya gber nε. Ma baa' rí lá gben tù. N baa' rí lá tien tù cinbe ki ye ma bo nε.

¹⁸ N tǎkeh nε imǎn nε, yiko nnǎ uba kpein mǎnǎn ηa rí juore fεnm, u'kε lí li tien nε. Kutaaku nin kitink li wuǎke kí kpaan ma kε la, yiko nnǎ ya gbeyǎyǎl liba mǎnǎn ηa rí juore fεnm.

¹⁹ Nεn bo, wà kε kende' yiko nnǎ ni uba bo waamu mǎnǎn, ki wǎkn' binib bε rí li teh u'yaam la, u li yé uwaal nε Uwien ya bel ni. Wà kε tuo' *yiko nnǎ, ki wǎkn' binib nnǎ la, u li yé ucien nε Uwien ya bel ni.

²⁰ N tǎkeh nε nε, ni'nimǎnt ηa cen' *Yiko ya wǎnwǎknb nin *Farisienmbε yaar la, na lí li kǎ *Uwien ya bel ni.»

La cère mεn ni'benku ni rí li beh tǎb bo

²¹ «Ni cii' bi là tǎke' uyo bo yaab ki ye: «La ku nil. Unil ku' u'tǎ la, bi li bu wǎ tibuur nε.»

²² Ama min tǎkeh nε ki teh wà kε ya benku ni ben' u'tǎ bo la, bi li bu wǎ tibuur nε. Wà kε tǎke' u'tǎ ki ye u yé fεnm la, tibuur ya cienb li bu wǎ tibuur nε. Wà kε tǎke' u'tǎ ki ye u yé uwaar la, u kpe wǎ rí kǎ umu wà ηa rí kpiin ni nε.

23 Nɛn bo, a joh á pu Uwien mipum u'ponpuol bo, ki tí tiere' ki ye sin nin a'tə ɲmɔbe mimaam la,

24 taa a'pum nnɔ kɪ ble lí'saan, kɪ jo ní tí gben mɛ kɪ yaan, kɪ líɛbe ní kɪ lá pu Uwien a'pum nnɔ.

25 «Sin nin unil ɲmɔbe mimaam nɛ u tuke mɛ kɪ joh tibuur la, taan nin wɔ buñɔbu tonm, uyo wà ni laan te usen ni. Nnɔ ɲa ní la, u li taa ɲɛ kɪ tí ɲukn tibuur ya ciɛn, u'mɔ ní taa ɲɛ kɪ ɲukn lípɛkl ya ciɛn wɔ ní pɛkn ɲɛ.

26 N tɔkeh ɲɛ imɔ̀n nɛ, ɲa tí pɛ̀n' kɪ gben' tibuur ya like la, ɲa ní ñɛ len.»

Linaɲmaal ya gber

27 «Ni cii' bi là tɔke' uyo bo yaab ki ye: «La teh naɲmaal.»

28 Ama min tɔkeh nɛ kɪ teh wà kɛ líike' upii ɲɔ u'mɛnku kɔ̀n' u'ni la, u duɔ̀n' nin upii nnɔ ɲɔ u'fɛ̀l ni.

29 Nɛn bo, a'ɲɔjienunbu nɛ cɛ̀reh a biih la, líkre bù kɪ wíɛ kɪ jɛnde a'ba saan. A'gbɛnɛnt ya niba bó juore' fɛnm la, ní tu nin a'gbɛnɛnt kɛ ní kɔ umu wà ɲa ní kpiin ni.

30 A'ɲɔjie nɛ cɛ̀reh a biih la, cere wù kɪ wíɛ kɪ jɛnde a'ba saan. A'gbɛnɛnt ya niba bó juore' fɛnm la, ní tu nin a'gbɛnɛnt kɛ ní kɔ umu wà ɲa ní kpiin ni.»

Uje la wíɛ u'po

(Matie 19:9; Mark 10:11-12; Luk 16:18)

31 «Bi tí là líebe' kɪ ye: «Unil wíɛ' u'po la, wɔ ní kele kugbɔ̀nku kɪ de wɔ, kɪ wuɔ̀n kɪ ye u wíɛ' wɔ nɛ.»

32 Ama min tɔkeh nɛ kɪ teh uje wà kɛ ya po ɲa tien' naɲmaal ɲɔ u wíɛ' wɔ la, u sureh upii nnɔ wɔ ní kpɛnde unarɲmaa nɛ. Uje wà kuɔ̀n' bi wíɛ' upii wà la, u tien' linaɲmaal nɛ.»

Yesu len' ipòl ya gber

33 «Ni tí cii' bi là tɔke' uyo bo yaab ki ye: «La pole tonnɛnku bo. A pole' Uwien la, á tien a pole' kɪ ye bà.»

34 Ama min tɔkeh nɛ kɪ teh ni la lí ní pole. Ni la pole taaku, kímɛ kutaaku yé Uwien ya bɛrbiɛk nɛ.

35 Ni la pole tink mɔ, kímɛ kitink yé Uwien ya tàan paandeh nà bo nɛ. Ni la pole Yerusalem mɔ, kímɛ Yerusalem yé Uwien Uɛrciɛn ya du nɛ.

36 La pole a'yul, kímɛ ɲa ní fre kɪ cɛ̀re a'yurku kuba mɔ̀nɔ̀n ní kpɛnde kuyupɛnpienku, ka ní fre kɪ cɛ̀re kù ní kpɛnde kuyubɔ̀nbɔ̀nku mɔ.

37 Ní'lenm ni, ní yé imɔ̀n la, ní ye «imɔ̀n». Ní tí yé kutonnɛnku la, ní ye ní yé «kutonnɛnku». Ní jí pukn' nà kɛ la, ní yé usɛnɔ̀l, ubiɛrɔ̀ yaann nɛ.»

La teh mɛn biere kɪ tuukeh fɛn

(Luk 6:29-30)

38 «Ni tí cii' bi là tǎke' uyo bo yaab ki ye: «Unil fiε' u'tǎ ya nunbu la, bέ rí fiέ u'mǎ yaabu. Unil fekre' u'tǎ ya ñinl la, bέ rí fekre u'mǎ yaal.»

39 Ama min tǎkeh nέ ki teh unil tien' ηέ mibiέrm la, la jiin wǎ biέrm. Unil kpǎbe' a'ñǎjiekpienku la, pekre a'ñǎgenkpienku mǎ kí de wǎ.

40 Unil taa' ηέ ki jon' tibuur wǎ rí tí fiέ a'lierwawaal la, cèbe wǎ a'liergbenku mǎ.

41 Unil wǎbn' ηέ ki ye á tuke u'tukl kí piere wǎ kǎnsini uba la, piere wǎ kǎnsini ule.

42 Wǎ miε' ηέ nibonn la, pu wǎ. Wǎ mǎ yíέ á kpende wǎ nibonn la, la sikre wǎ buǎn.»

Li yíέ mέn ni'nέnnέndb

(Luk 6:27-28, 32-36)

43 «Ni tí cii' bi là tǎke' uyo bo yaab ki ye: «Li yíέ wǎ yíέ ηέ, kí li nέn wǎ nέn ηέ.»

44 Ama min tǎkeh nέ ki teh: «Li yíέ mέn ni'nέnnέndb, kí li kǎareh ki dienh binib bà jèndeh nέ,

45 ηǎ kí li yé ni'Baa wǎ te paaki bó ya bumu, kimé wǎn nέ cèreh u'wien puǎreh ki wendeh bibiέrdέnb nin binimǎnb, kí cèreh utaa mǎ niih ki dienh binimǎnb nin bibiέrdέnb.»

46 Ni yíέ bà yíέ nέ baba la, ni li έ li έ suul ba? Bilέnpotekb mǎnǎn ηǎ teh nnǎ-ǎǎ?

47 Ni fuondeh ni'yaab baba la, bέ lèbre'? Bà ηǎ yé Sufmbέ mǎnǎn ηǎ teh nnǎ-ǎǎ?

48 Nέn bo, ninbi li te mέn mǎnmǎnm kí tí gben tέn ni'Baa wǎ te paaki bó te ma bo.»

6

Ni li punh mipum ma bo

1 «Li bέn mέn, kí la teh nimǎnt binib ya nun bó kí nuunh bέ rí έ kí pèke nέ. Ni teh nnǎ la, na rí έ suul ni'Baa wǎ te paaki bó saan.

2 «A pun' ucέέkdaan nibonn la, la cuonh kí kpaandeh ni'kέ saan tέn iñuǎn ilele ya nib teh ma itáan ya dur ni nin isenjé ni ηǎ binib rí έ kí pèke bέ. N tǎkeh nέ imǎn nέ, bi laa' bi'suul ηǎ.

3 A pun' ucέέkdaan nibonn la, la cère a'ñǎgen rí li bέn a'ñǎjie de' nǎ.

4 Pu wǎ lididikl bo. A'Baa wǎ lenh a teh nǎ lididikl bo nnǎ nέ li su ηέ.»

Ni li kǎareh ma bo

(Luk 11:2-4)

5 «Ni kǎareh la, ni la li te tέn iñuǎn ilele ya nib. Bi yíέ bέ rí li sieh itáan ya dur ni nin isennaan ni nέ kí kǎareh ηǎ binib rí li lenh bέ. N tǎkeh nέ imǎn nέ, bi laa' bi'suul ηǎ.

⁶ Sin wɔn, a tĩ ní yíe á kàare la, kɔ a'duku ni, kí p̄iin, kí kàare a'Baa wà ña lenh wɔ nnɔ. A'Baa wà lenh a teh nà lididikl bo nnɔ nɛ li su ñɛ.

⁷ «Ni kàareh la, ni la li kàareh ki ñobleh ki tekreh ten bà ña pɛ Uwien ya sɛn bo. Bi maaleh ki teh bi lienh ki gbiekeh nɛ la, Uwien li cenge bi'bó.

⁸ La teh mɛn ten bɛn, kimɛ ni'Baa bɛn nà wiɛbe nɛ kí lɛ na laan miɛ' wɔ nɛ.

⁹ Ní li kàareh ki teh nɔ:

«Ti'Baa wà te paaki bó,
cère binib kɛ ní li boh a'yel,

¹⁰ Cère a'bɛl ní baa ní,
cère a'yíem ní tien tingi ni ten paaki bó.

¹¹ De tɛ dinnɔ ya wentunl ya jier,

¹² fère tɛ ti'biil,
ten ti'mɔ fèreh ma bà biih tɛ nnɔ.

¹³ La cère tí lu mibiikm ni.

Ama fie tɛ usɛnpol ubierɔ ya nuɔ ni*.

[Kimɛ sin nɛ si libɛl nin ufaa nin ukpieke uyo wà ña ñmɔbe gbenm.]†

¹⁴ «Kimɛ ni fèreh binib bi'biil la, ni'Baa wà te paaki bó mɔ li fère nɛ ni'yaal.

¹⁵ Ama na fèreh binib bi'biil la, ni'Baa mɔ ña ní fère nɛ ni'yaal.»

Ni lòle' buñɔbu la, ni li teh ma bo

¹⁶ «Ni lòle' buñɔbu la, ni la li saah ni'nun bó ten iñuɔn ilele ya nib. Bi saah bi'nun bó ñɔ binib ní bɛnde kí ye bi lùo buñɔbu nɛ. N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, bi laa' bi'suul ñɔ.

¹⁷ Sin wɔn, a lòle' buñɔbu la, fɛnde a'nun bó, kí luobe a'yur mikpɔm,

¹⁸ ñɔ binib la bɛnde kí ye a lùo ñɔbu. Ama a'Baa wà te a'saan lididikl bo nɛ bɛn. Wɔn wà lenh a teh nà lididikl bo nnɔ nɛ li su ñɛ.»

Paaki bó ya faal

(Luk 12:33-34)

¹⁹ «La li nuunh mɛn ní lɛ lifaal kí gbien uɛndun wuu ni. Kimɛ likuotuul nin uyonyon li saa lè. Nɛ Binasub mɔ li lɔnbe kí kɔ kí suu lè.

²⁰ Ama li nuunh mɛn lifaal là yɛbe paaki bó. Nɛn bó kuotuul ña ní mɔ lè, nasu mɔ ña ní lɔnbe kí kɔ kí suu lè.

²¹ Kimɛ a'faal te nà saan la, a'fɛl mɔ dɔ nɛn saan nɛ.»

Bununbu yé tigbɛnɛnt ya frl nɛ

(Luk 11:34-36)

* **6:13** Bi li fre kí lɛbre fie tɛ usɛnpol ubierɔ ya nuɔ ni kí ye ñɛn' tɛ mibiern ni mɔ.

† **6:13** Bi kpíe' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni: kimɛ sin nɛ si libɛl nin ufaa nin ukpieke uyo wà ña ñmɔbe gbenm ña te tu'ni.

22 «Bununbu yé tigbenent ya frl nε. A'nun mən la, a'gbenent ke te kuwenwenku ni nε.

23 Ama a'nun ηa mən la, a'gbenent ke te licinñunl ni nε. A'nun yà cèreh a te kuwenwenku ni nnə ηa ji lenh la, a te licinñunl là ni nnə ji li te milε bo?»

*Nil ηa rí fre kí li pε cεnbaambε bile bo
(Luk 16:13; 12:22-31)*

24 «Nil ηa rí fre kí li pε cεnbaambε bile bo. U li nen uba nε, kí li yíe utə. U li se uba ya ciεk bó nε, kí li likeh utə fεnm. Na rí fre kí li pε Uwien bo ki liebe' ki pε ilike mə bo.»

La cère mən ni'nun rí li món tijier nin tiwengolkaar bo

25 «Nen bo nε n təkheh nε ki teh ni la cère nè rí li wiεbe nε ni li tien ma kí li fuobe bo, ki la li maaleh ki teh: <Ti li ji ba?> Kí la cère nε rí li wiεbe nε ni'gbenent bo, ki la li maaleh ki teh: <Ti li gole ba?> Limiel ηa cən' tijier-ii? Tigbenent mə ηa cən' tiwengolkaar-ii?

26 Liike mən inuən yà laanh paaki bó te ma bo. Ya koh, ka ceh ki cəngəh bənbuən ni. Ama ni'Baa wà te paaki bó nε jindeh yí. Na nín cən' yí pelpel-ii?

27 Ni'ni ηmε nε u'níinm ni, u li fre kí fəkn u'miel waamu mənən kí pukn-i?

28 «Bε bo nε ni cèreh nǐ wiεbe nε tiwengolkaar bo? Maale mən kí liike kumuəku ni ya sir puh ma bo, ta sənəh tuonl, ka loh kpεlcεr.

29 Ama n təkheh nε nε, ubεr Salomən nin u'fàaciεnl kε, wa là gole' kpεlcεr tū mən ki baa' mipuum nnə ya miba mənən.

30 Uwien cèreh timəsir tà te dinnə kubaaku ni, kí li wun teke umu puh mipúmənəmən la, bε li cère wa rí tien ninbi binib mimənm kí cən timuər-i? Ni'tekjim nε pəre' nε.

31 Nen bo, ni la cère nè rí li wiεbe nε, kí la li maaleh ki teh: <Ti li ji ba? Ti li ŋu ba? Ti li gole ba?>

32 Kimε bà ηa pε Uwien ya sən bo ya nun nε món tu ya bont kε bo. Ni'Baa wà te paaki bó bən ki ye ni ciεke tibont nnə kε.

33 Laan li nuunh mən *Uwien ya bεl, kí li teh Uwien yíe nà, u li taa tibont nnə kε kí pukn nε.

34 Nen bo, la cère mən nè rí li wiεbe nε wenli wà we ní nə bo. Wenli nε ni li wun maale wenli ya gber bo. Lidaali là kε nin li'jend nε.»

7

*La biindeh mən təb
(Luk 6:37-38, 41-42)*

1 «La biindeh mən nib ηə Uwien mə la biin nε.

² Ni biindeh binib ma bo la, Uwien mə li biin ne nno ne. Ni taah na ki bikreh tibont ki dienh binitəb nno Uwien mə li taa nen ne ki biike ki de ne.

³ Be tien' a lenh kumuəku kua te a'to ya nunbu ni, ka ji lenh jaantelke wa puon a'yaabu ni?

⁴ A li tien mila ki take a'to ki ye: «Cere ni nen kumuəku kua te a'nunbu ni no», ho jaantelke puon a'yaabu ni?

⁵ Sin inuon ilele ya nilo, kpie ki nen jaantelke wa puon a'nunbu ni nno, ki li lenh monmonm, ki yaan ki fre ki nen kumuəku a'to yaabu ni.

⁶ «La taah men tibont ta ye Uwien yaar ki dienh isengbele, ho i la la liebe ki kekere ne. La taah men ni'laan ki dienh fangambe, ho bi la tete i'bo.»

Li mieh men, ki li nuunh, ki li nih kunagenku

(Luk 11:9-13)

⁷ «Li mieh men, bi li pu ne; li nuunh men, ni li le; li nih men kunagenku, bi li piire.

⁸ Kime wa ke mieh la, bi punh wo ne. Wa ke nuunh la, u lenh ne. Wa ke mo nih kunagenku la, bi piireh ne.

⁹ Ni'ni nme ya buk mie' wo kpono la, u li de ke litenl-i?

¹⁰ Bii ki mie' wo ujen la, u li de ke uwe?

¹¹ Ninbi bibierdenb, ni ben ki dienh ni'bumu na mon la, be li tien ni'Baa wa te paaki bo na cere binib ba mieh wo na mon nno be ni le ne!

¹² «Nen bo, ni ye binib ni li teh ne na ke nno, ni'mo ni li teh be nen. *Yiko ya gbənkunin Uwien ya nəbonsəknb wəknh na ke nno ya tingi ninə.»

Ni li ne bunənbu bua ki ko

(Luk 13:24)

¹³ «Ne men bunənbu bua wiebe ki ko, kime bunənbu bua pie nin usen wa pie jondeh te fenm bo ne. Binib kpiendeh usen wa pie ne ki yebe.

¹⁴ Bunənbu bua nin usen wa joh limiel bo nno na pie. Binib ba nuunh ki lenh u ya sen na yebe.»

Binib ya tetem ne li cere be ni bende bi ye bidənb ba

(Luk 6:43-44)

¹⁵ «Liike men ni'yul bo nin bitonnennəbonsəknb. Bi baareh ni'saan ki te suoo ten ipe ne, ama ki nin ji ye ikere ki bre.

¹⁶ Bi'tuon ne li cere ni bende bi ye binib ba ya bol. Ba poh cere benenk bo. Ka poh kenken mo konkonbu bo.

¹⁷ Nen bo, busumənmənbu ke ləonh ibii ya mon ne. Busubu bua na mon mo ləonh ibii ya na mon ne.

¹⁸ Busumənmənbu na ni fre ki ləon ibii ya na mon. Busubu bua na mon mo na ni fre ki ləon ibii ya mon.

19 Busubu bùa ke ña lùonh ibii yà mən la, bi li ge bù kí wiε umu ni ne.

20 Nεn bo, binib ya tòn nε li cère ní bende bi yé binib bà ya bol.»

Uwien ya bεl ni ya kəm ya gber

(Luk 13:25-27)

21 «Na yé wà ke yih nni ki teh: «Yonbdaan, Yonbdaan», nε li kɔ Uwien ya bεl ni. Ama wà teh n'Baa wà te paaki bó yíe ma bo, nε li kɔ u'bεl ni.

22 Lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ, binib bà yεbe li tɔke nni kí ye: «Yonbdaan, Yonbdaan, a ya yel bo ña ní nε ti sɔkn' Uwien ya gber, ki ñore' isenpol binib saan, ki tien' miyɔkm ya bont-ii?»

23 Nε n li tɔke bε kí ye: «Jende mən n'saan, ma ben nε fiebu. Ni yé bà teh nà bre nε.» »

Binib bile mən' bi'dur ma bo

(Luk 6:47-49)

24 «Tɔ, wà ke ciih n'gber tuu nɔ, ki teh tù ye ma la, u naan uje wà ñmɔbe miyεnfuom, ki mən' u'duku kutentiεku bo nε.

25 Utaa nii', miwuəm kən', ki puube' ki yile' kuduku nnɔ bo, kutafaaku mɔ fii' ki lεkn' ku'bo. Kù se kutentiεku bo ma nnɔ, nε ka lu'.

26 «Ama wà ke ciih n'gber tuu nɔ, ka teh tù ye ma la, u naan ujeɔr wà mən' u'duku litεngbil bo nε.

27 Utaa nii', miwuəm kən', ki puube' ki yile' kuduku nnɔ bo, kutafaaku mɔ fii' ki lεkn' ku'bo, nε kù lu' kpεlkpεl.»

Yesu ya wɔknm ñmɔbe mituəm

28 *Yesu wɔkn' ki tĩ gben', nε u wɔkn' linigol nnɔ iñɔbon yà nnɔ cuo' bε miyɔkm cεen.

29 Kimε wa wɔknh bε tɛn *Yiko ya wɔnwɔknb wɔknh ma bo, u wɔknh bε tɛn unil wà du u wɔknh nà nnɔ bo nε.

8

Yesu cère' ujend uba lùore'

(Mark 1:40-45; Luk 5:12-16)

1 *Yesu jiinh lijuɔl bo, nε linigocienl pε u'bo.

2 Tɔ, ujend uba baa' ki lá gbaan' u'nintuɔli, nε ki tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, a yíe la, a li fre kí cère ní lùore.»

3 Nε *Yesu tende' u'nuɔ ki mε' wɔ, nε ki ye: «N yíe, lùore.» Nε u pɔk ki lùore' i ya tãan bo.

4 Nε *Yesu ye: «Liike a'yul bo ki la tɔke nil, ama jo kí tĩ lε utɔtuɔrke, kí tien lituɔrl tɛn Moyis là ye bε ní li teh ma bo. Nεn nε li wuɔn kí ye a lùore'.»

Yesu buu' sojacien uba ya tonsɔnl

(Luk 7:1-10)

5 *Yesu cuonh ki tí kòh Kapernawum ya du ni uyo wà nnò, nè sojambe kobk ya cièn uba baa' u'saan ki gbáan' wò ki ye:

6 «Yonbdaan, n'tonsɔnl nè wòbe' ki dɔ iden, ki wɔlndeh cɛɛn.»

7 Nɛ *Yesu ye: «Min li jo kí tí buu wò.»

8 Nɛ u tɔke' *Yesu ki ye: «O, Yonbdaan, ma kpe á baa kí kò n'den. A lí len' mɔnɔn ki ye <Faake> la, n'tonsɔnl nnò li faake nè.»

9 Kime min mɔnɔn ηmòbe binib bà yé nin nni biciɛnb, nè ki mɔ yé sojambe biba ya cièn. N tɔke' uba ki ye: <Li joh> la, u joh nè, n tɔke' utò ki ye <Den> la, u bàareh nè. N tí tɔke' n'tonsɔnl ki ye wò ní tien nà la, u teh nɛn nè.»

10 *Yesu cii' u'ñòbon ma nnò, nè ní cuo' wò miyòkm, nè u tɔke' binib bà pɛ u'bo nnò ki ye: «N tɔkeh nè imɔn nè, ma laan laa' nil wà ηmòbe mie ya tekjim Israyel yaab ni mɔnɔn.

11 N tɔkeh nè nè, binib yebe ki lí ñɛ lenpuoli bó ní nin nintuòli bó ní, kí lá kèle kí jí *Abraham nin *Isaak nin Sakòb saan tijier *Uwien ya bel ni.

12 Ama bi lí ñɛn bà bi lí sí *Uwien ya bel nnò kí wíe saali licinñunl ni. Nɛn saan nè bi lí te kí muòh, kí ηmònh inògbɛn.»

13 *Yesu tɔke' sojambe ya cièn nnò ki ye: «Li kunh. Nè ní tien' ηɛ tɛn a teke' nni kí jin' ma bo.» Nɛ ucien nnò ya tonsɔnl faake' í ya tàan bo.

Yesu buu' binib bà bun iwíɛn kɛ ya bol

(Mark 1:29-34; Luk 4:38-41)

14 *Yesu jon' Píɛr den, nè kí laa' Píɛr ya còbnaa dɔ kí bun, u'gbɛnɛnt ton.

15 *Yesu mè' u'nuò, nè u'gbɛnɛnt sɔnge'. Nɛn saan nè u fii' kí cènde' wò.

16 Ní daali ya tajuòku, nè bi tuke' binib ligol kí baa' Yesu saan isɛnpol ηaake bɛ. *Yesu ηòɛɛ' isɛnpol nnò nin u'ñòmaam, nè kí cèɛɛ' bà kɛ bun nnò faake'.

17 U tien' nnò ηò uñòbonsòknl Esayi là len' nà nnò nè ní tien nè. U là len' kí ye: «Wɔn nè ñɛn' tí'jiint, kí teke' tí'wíɛn kɛ kí tuke'.»

Binib bà yíe bɛ ní paan Yesu bo ya gber

(Luk 9:57-62)

18 Tò, *Yesu laa' linigol guɔn' wò, nè u tɔke' u'panpaankaab kí ye: «Cèɛɛ mɛn tí puore kí jo miñunciɛnm ya gbaatòl bó.»

19 Yiko ya wɔnwòknl uba baa' u'saan, nè kí tɔke' wò kí ye: «Cɛnbaa, a joh nà bó kɛ la, n lí pɛ a'bo nè.»

20 Nɛ *Yesu tɔke' wò kí ye: «Inɛk ηmòbe ifele, inuɔn mɔ ηmòbe titer, ama *Unil ya Bijɛ wɔn ηa ηmòbe u lí kpòkn nà saan yul.»

21 Nɛ u'panpaankaab ya uba mɔ tɔke' wò kí ye: «Yonbdaan, cèbe nni ní jo kí tí sube n'baa ηò kí líebe ní kí paan a'bo.»

22 Nɛ *Yesu tɔke' wò kí ye: «Lí pɛ n'bo, kí cèɛɛ bitɛnkpiib ní lí subeh bí'tòb.»

Yesu cère' kutafaaku ηmile'
(Mark 4:35-41; Luk 8:22-25)

23 *Yesu kən' buñerbu ne u'panpaankaab mə paan' u'bo.

24 Bi joh ma nnə ne kutafaabiiku kuba fii' miñunm bo ki cèreh inungbegbel fih ki yildeh buñerbu nnə bo. Nin nen ke ηə *Yesu wən də ne ki gəh.

25 Ne bi baa' ki lá finde' wə, ki təkə' wə ki ye: «Yonbdaan, ηmien te, ti behn tí luo ne.»

26 Ne u ye: «Be tien' ni sen' bujewaambu? Ni'tekjim ne pəre' ne.» Nen saan ne u fii' ki tien' kutafaaku nin miñunm bə. Ne kutafaaku nin miñunm ke ηmile' cim.

27 Ni cuo' binib miyəkə, ne bi niireh ki teh: «U yé be ya nitunbu sə, kutafaaku nin miñunm ke tí boh wə?»

Yesu ηəre' isenpol binib bile saan
(Mark 5:1-20; Luk 8:26-39)

28 Bi tí baa' miñunciem ya gbaatəl, Gadara yaab ya tinfenm ni, ne binib bile ñen' ikul bó ní ki cende' wə. Isenpol ne lá ηaake be. Bi lá bre cəen ne, ne nib ηa kaabe ki ñeh ni' bó ya sen.

29 Bi laa' *Yesu ma nnə, ne ki wuureh i ya tään bo ki teh: «Uwien ya Bijə, tinbi nin sin tu le ne? A baa' á lá jènde te ne uyo ηa laan baa'-aa!»

30 Tə, fangambe biba mə lá te ka fəke nin ni'saan ki yebe ka dindin, bi kpaah be.

31 Ne isenpol nnə gbáan' *Yesu ki ye: «A ηəre' te binib bie saan la, á cəbe te tí jo kí tí kə fangambe bie nə.»

32 Ne *Yesu ye: «Li joh men.» Ne i siere' binib nnə saan, ki tí kən' fangambe nnə. I ya tään bo, ne fangambe nnə ke sen' ki tinde' ligbengbenl, ki tí lu' miñunm ni ki luo'.

33 Bə kpaah fangambe nnə sen' ki jon' udu bó, ki tí təkə' binib *Yesu cère' bijəb nnə faake' ma bo nin nà ke tien'.

34 Udu nnə ya nib ke ñen' ki lá tuobe' *Yesu usen ni, ne ki gbáan' wə ki ye wə ní ñe bi'tinfenm ni.

9

Ujə uba ya tään nin u'nuə faan' Yesu cère u faake'
(Mark 2:1-12; Luk 5:17-26)

1 *Yesu liəbe' ki kən' buñerbu ki tí puore' miñunciem ki kun' u'du ni.

2 Ne bi tuke' ujə uba linagenl bo u'tään nin u'nuə ke faan' ki baa' u'saan. U laa' bi teke' wə ki jin' ma nnə, ne u təkə' ujə wə ya tään nin u'nuə faan' nnə ki ye: «N'buke, cuo a'ba, n fère' ηə a'biere ηə.»

3 Nen saan ne *Yiko ya wənwəknb biba maaleh ki teh: «Ujə wuə sukreh Uwien ne.»

4 *Yesu bende' bi'yennaale, ne ki take' be ki ye: «Be tien' ni nmabe yii ya yennaalbiere?»

5 Ni le ba ne faa? N take wo ki ye n fere' wo u'biere ne faa bii wo ni fii ki cuon ne faa?

6 Nen bo, n li wuon ne ki ye *Unil ya Bijε nmabe mituom unendun wuu ni wo ni fere binib bi'biere.» Ne ki take' wa ya nuo nin u'taan faan' no ki ye: «Fii, ki yuure a'nagenl, ki li kunh.»

7 Ne u fii', ki kun'.

8 Linigol no laa' no ma no, ne ni cuo' be bujewanbu, ne bi peke' Uwien u de' binib mituom ma no bo.

Yesu yin' Matie wo ni paan u'bo

(Mark 2:13-17; Luk 5:27-32)

9 *Yesu siere' ni'saan ki joh ma no, ne ki laa' ulenpotekl uba ke lenpotekbuol, bi yih wo Matie. Ne *Yesu take' wo ki ye: «Paan n'bo ni.» Ne u fii' ki paan' u'bo.

10 Ni ya puoli bo ne *Yesu te Matie den ki jinh tijier. Bilenpotekb ligol nin bibierdenb mo baa' ki ke won nin u'panpaankaab saan, ki jinh.

11 *Farisienmbe laa' no ma no, ne ki niire' u'panpaankaab ki ye: «Be tien' ni'cenbaa te ki jinh nin bilenpotekb nin bibierdenb-i?»

12 *Yesu cii' bi len' ma bo, ne ki take' be ki ye: «Binib ba nmabe laanfε na nuunh daktiε, ba bun ne nuunh daktiε.»

13 Ni kele' *Uwien ya gbanku ni ki ye: «Uwien na yie be ni li teh tuore ki dienh wo, ama u yie be ni li muoh tob micεckm ne. Nen bo, li joh men ki ti benge inobon yie no ya tingi. Kime ma baa' ni yin nimonb, n baa' ni yin bibierdenb ne.»

Unolole ya gber

(Mark 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 To, San ya panpaankaab baa' ki la niire' Yesu ki ye: «Be tien' tinbi nin *Farisienmbe luh buobu, ne a ya panpaankaab ben na luh?»

15 Ne u jiin' be ye: «Binib ba bi yin' be upiikuon li fre ki li te uyensaa ni uyo wa piice laan te bi'saan-ii? Ama uyo uba we ni be ni nen piice no bi'saan. U ya yo ne bi li lole buobu.»

16 Ne ki ti ye: «Uba na ni taa kpelcefenku ya jenl, ki lekn lilerkpaal. U tien' no la, kpelcefenku ya jenl no li kere lilerkpaal no ne libonl no ni yebre ki pkn.»

17 Uba mo na ni taa midaam ma na laan muo' ki ben' ki pieke iyokpaan ni. U tien' no la, iyol no li kpere ki saa, ne midaam no mo ni wule ki nende. Bi piekeh midaam ma na laan muo' ki ben' iyofen ni ne. Bi tien' no la, liyol no na ni saa, midaam no mo na ni wule.»

Yesu cère' upii uba faake', ki mεkre' kibupiik kiba mɔ
(Mark 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 *Yesu te ki lienh, nε uciεn uba baa', ki lá gbaan' u'nintuɔli ki tɔke' wɔ ki ye: «N'bisε kpo' itàan yiε bo nε. Ama dεn kí taa a'nuɔ kí paan u'bo, ηɔ wɔ ní liεbe kí li fuobe.»

19 Nε *Yesu fii' ki paan' u'bo nin u'panpaankaab.

20-21 Tɔ, upii uba mɔ là te ni'saan, ki laa' tifer ibin piik nin ile ta gben'. U maale' u'yεnm ni ki ye: «N mε' u'wεngolkaar mɔnɔn la, n li faake nε.» Nε ki baa' *Yesu ya puoli bó ní, ki nεkn' wɔ, nε ki mε' u'wεngolkaar ya ñɔgben.

22 *Yesu jiεbe' ki laa' wɔ, nε ki tɔke' wɔ ki ye: «N'bisε, cuo a'ba. A'tekjim nε ηmiεn' ηε.» Nε u pɔk ki faake' i ya tãan bo.

23 *Yesu tí baa' uciεn nnɔ den, nε ki laa' biwopieb nin linigol te ni'saan ki ηmɔbe kuwaaku ki gbien'.

24 Nε u tɔke' bε ki ye: «Ñε mεn saali, kimε kibupiik nnɔ ηa kpo', kí gɔh nε.» U len' nnɔ ma nnɔ, nε bi lεh wɔ.

25 Bi ηɔre' linigol nnɔ ki ñen' saali, nε u kɔn' kibupiik nnɔ dɔ kuduku kùa ni nnɔ, ki cuo' ki'nuɔ, nε kí fii'.

26 Nε tigber nnɔ yere' ki gbe mitinfεnm nnɔ ni ni'kε saan.

Yesu cère' ijùɔn ile likre'

27 *Yesu siere' ni'saan ki bure'. U joh ma nnɔ, nε ijùɔn ile pε u'bo, ki wuureh ki teh: «*Dafid ya yaabile*, muɔ tε micεεkm.»

28 *Yesu tí baa' iden, ijùɔn nnɔ nεkn' wɔ, nε u niire' yè ki ye: «Ni teke' ki jin' ki ye n li fre kí likre nε-εε?» Nε í jiin' wɔ ki ye: «A li fre, Yonbdaan.»

29 Nε u mε' i'nun, ki tɔke' yè ki ye: «Nè ní tien nε tεn ni teke' nni ki jin' ma bo.»

30 Nε í likre'. Nεn saan nε u tùɔre' ki kpekpε' i'bo ki ye í la tɔke nil.

31 Ama bi ñen' ma nnɔ, nε ki lienh u'bó mitinfεnm nnɔ ni ni'kε saan.

Yesu buu' ulεntεb uba

32 Tɔ, uyo wà bi ñεh nnɔ, nε bi tuke' ní uje uba usεnpol cère' u'lεnl tεbe' ki baa' *Yesu saan.

33 *Yesu ηɔre' usεnpol nnɔ, nε u ji freh ki lienh. Ní cuo' linigol miyɔkm cεεn, nε bi ye: «Ta laan laa' niε ya bonn tinbi Israyel yaab ni.»

34 Ama *Farisiεnmbε bεn lienh ki teh isεnpol ya ciεn nε de' wɔ mituɔm u ηuɔh isεnpol binib saan.

Yesu muɔh inigol micεεkm

* 9:27 Dafid ya yaabile yé miyinnm mà uyo uba la, bi taah mè ki yih Uwien là pùon' ki ye u li sɔn wà ní wɔ ní li yé ubεr nnɔ nε. Bi kele' tighɔnt tà Grεkmbε ya lenm ni nnɔ, bi kele' ki ye Dafid ya Bijε nε.

35 *Yesu cuonh iducenciën kɛ ni nin iduwawaale ni, ki wɔknh binib itáan ya dur ni, ki kpaandeh Uwien ya bɛl ya gbɛmɔnmɔnt, ki buuh iwíen kɛ ya bol.

36 U laa' inigol, nɛ ki muɔ' bɛ micɛcɛkm cɛɛn, kimɛ bi dɔrɛ', bi'yɛnm saa', nɛ bi te tɛn ipe yà ɲa ɲmɔbe wa kpaah yɛ.

37 Nɛ u tɔkɛ' u'panpaankaab ki ye: «Tijier ben' ki yɛbe, ama bà li taan tù ɲa ji yɛbe.

38 Nɛn bo, gbáan mɛn ukpɛdaan wɔ rí sɔn bitonsɔnb bɛ rí tí taan u'jier.»

10

Yesu ya tondb piik nin bile

(Mark 3:13-19; Luk 6:12-16)

1 Nɛ *Yesu yin' u'panpaankaab piik nin bile nnɔ ní, ki de' bɛ mituɔm bɛ rí li ɲuɔh isɛnpol binib saan, kí li buuh iwíen kɛ ya bol.

2 U'tondb piik nin bile nnɔ ya yel sɔ: ukpiɛk, Simɔn wà bi yih wɔ Pier nnɔ nin u'ninjɛ Andre, Sebede ya bijjɛb Saak nin u'ninjɛ San,

3 Filip nin Batelemi, Toma nin Matie ulɛnpotekl, Alfe ya bijɛ Saak nin Tade,

4 Simɔn wà ya nun mɔn u'du ya gber* bo nin Sudas Iskariyot wà lá li kuɔrɛ Yesu nnɔ.

Yesu sɔn' u'tondb piik nin bile

(Mark 6:7-13; Luk 9:1-6)

5 *Yesu sɔn' u'tondb piik nin bile nnɔ, nɛ ki tɔkɛ' bɛ ki ye: «La jo mɛn bà ɲa yé Sufmbɛ ya du ni. Ní'taal la te Samari ya tinfɛnm ya du uba mɔnɔn ni.

6 Ama li joh mɛn Israyɛl yaab saan, kimɛ bɛn nɛ te tɛn ipe yà tɔrɛ' usɛn.

7 Ni joh la, ní li kpaandeh ki teh Uwien ya bɛl nɛkn' ní ɲɔ!

8 Kí li buuh biwiɛnb, kí li mɛkreh bitɛnkpiib, kí li cɛrɛh ijɛnd lùrɛh, kí li ɲuɔh isɛnpol binib saan. Ni laa' mituɔm nnɔ ma, na pɛn' niba. Ní'mɔ rí li buuh binib, ki la li nuunh paaku.

9 Ni joh la, ni la tuke ñɔkm, ki la tuke like ya kur, ki la cùɔn likbu buba nin bu'tɔbu;

10 ki la tuke sɛnjokɔl, ki la tuke liɛr ile, ki la tuke tacaan, ki la ɲuuke gbien, kimɛ utonsɔnl kɛ jinh u'tuonl bo nɛ.

11 «Ní tí baa' udu wà ni la, ní nuun unimɔn wà li teke nɛ u'den, kí li te nɛn saan kí tí baa' uyo wà ni li siere udu nnɔ ni.

12 Ni kɔn' iden yà ni la, ní fuonde iden nnɔ ya nib kí ye: «Li te mɛn uyɛnduɔn ni.»

* 10:4 Yesu ya yo, Sufmbɛ ni, biba ya nun là mɔn bi'du ya gber bo nɛ, nɛ bi mɔh bɛ rí fie bi'du Erom yaab saan.

¹³ Iden nnɔ ya nib teke' nɛ la, uyenduɔn nnɔ li yé bi'yu nɛ. Ama ba teke' nɛ la, u li juore ni'yu nɛ.

¹⁴ Iden yà ya nib bii udu wà ya nib ɲa teke' nɛ, ka teke' ni'gber mə la, ɲɛ mɛn nè kí kpakpaare ni'taan ya tengunku† kí wiɛ nè.

¹⁵ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ, binib nnɔ ya tudere li cɛn Sodɔm nin Gomɔr ya du ya nib yu.»

Bi li jènde Yesu ya nib ma bo
(Mark 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ «N sɔnh nɛ ma nɔ, ni li te tɛn ipe nɛ te ikèr ya siik ni. Nɛn bo, ní li ceke tɛn iwɛ, kí li te suoo tɛn inɛnjel.

¹⁷ Li bɛn mɛn binib bó, bi lá li cuo nɛ kí jon tibuur, kí ɲí nɛ inalɛbe bi'taan ya dur ni.

¹⁸ Min bo, bi lá li tuke nɛ kí jo tibuur idu ya ciɛnb nin bibɛrb saan. Nnɔ nɛ ni li yé n'mɔnkunb bɛn nin bà ɲa yé Sufmbɛ kɛ saan.

¹⁹ Bi cuo' nɛ ki jon' tibuur la, la ɲiin mɛn ni li len ma bo bii ni li len kí ye bà. Uyo lá baa' la, ni li bɛnde ni li len kí ye bà.

²⁰ Kimɛ na yé ninbi nɛ li len, ni'Baa *Uwien ya Fuoŋaanm nɛ li cère ní len.

²¹ «U ya yo nɛ unil li kuɔre u'ninje, bɛ rí ku wɔ. Baa mə li kuɔre u'buk, bɛ rí ku kè. Mubumu mə li fii kí sere mu'naambe nin mu'baambe bo, kí cère bɛ rí ku bɛ.

²² Min bo nɛ binib kɛ li nɛn nɛ. Ama wà kɛ li mɛnde kí li ɲmɔɲmɔbe kí tɪ fɔre nnɔ, wɔn nɛ li ɲmɛre.

²³ Bi jèndeh nɛ udu uba ni la, ní sɛn kí jo udutɔ ni. N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, *Unil ya Bijɛ li baa ní kí lɛ na laan bòn' Israyɛl ya du kɛ.

²⁴ «Wà bɛngɛh ɲa rí cɛn wà wɔknh wɔ. Utonsɔnl mə ɲa rí cɛn u'cɛnbaa.

²⁵ Ní kpɛ wà bɛngɛh rí li te tɛn wà wɔknh wɔ nɛ, utonsɔnl mə rí li te tɛn u'cɛnbaa. Bi yin' ududaan isɛnpol ya ciɛn Bɛlsebul la, ba rí yin u'den yaab mə nà cɛn' nnɔ-ɔɔ?»

Li fɛngɛ mɛn Uwien baba
(Luk 12:2-7)

²⁶ «Nɛn bo, la fɛngɛ mɛn nib. Niba ɲa te ki buɔ ɲɔ ba lá li ɲɛn nè upaan bo. Tigber tuba mə ɲa te kí juore kí li buɔ ɲɔ ba lá li bɛnde tù.

²⁷ N tɔkeh nɛ nà licinɲunl ni nnɔ, kpaande nè mɛn kuwenwenku ni. N bunbeh nɛ nà litubl ni nnɔ, kpaande nè mɛn kudulekaaku ya paaki.

²⁸ La fɛngɛ mɛn nib, kimɛ bi kuuleh tigbɛnɛnt baba nɛ. Ba rí fre kí ku naank. Li fɛngɛ mɛn wà li fre kí ku tigbɛnɛnt nin kinaank kɛ umu wà ɲa rí kpiin ni.

† 10:14 Sufmbɛ bo kí kpakpaare itaan ya tengunku ya tingi si: nà kɛ ji tu unil la, ní yé u'yaar nɛ, na ji yé uba yaar.

29 Bi li fre kí kuore inuon ile inje ne? Nin nen ke ɲo uba monon ɲa ní lu kí kpo ɲo ní Baa ɲa ben.

30 Ninbi wɔn, Uwien ben haali ní yur monon ya ɲɔbu.

31 Nen bo, la fenge men. Ni cen' inuon ligol.»

*Li lienh binib ya nun bó ki teh a yé Yesu yo
(Luk 12:8-9)*

32 «Wà ke lienh binib ya nun bó ki teh u yé n'yo la, n'mo li len n'Baa wà te paaki bó ya nun bó kí ye udaan mo yé n'yo ne.

33 Ama wà ke lienh binib ya nun bó ki teh wa yé n'yo la, n'mo li len n'Baa wà te paaki bó ya nun bó kí ye udaan mo ɲa yé n'yo.»

*Na yé ɲɔkpaan, ní yé lituɔl ne
(Luk 12:51-53; 14:26-27)*

34 «Ni la li maaleh ki teh n tuke' u ɲɔkpaan ne ki baa' u ɲendun wuu ni. N tuke' lituɔl ne ki baa'.

35 N baa' ní pàare kibujebuk nin ki'baa ne, kí pàare kibupiik nin ki'naa, kí pàare yaabise mo nin u'ce ya naa.

36 Unil den yaab ne li yé u'ɲennendb.

37 «Wà ke yie u'naa bii u'baa ki cen' min la, wa kpe wɔ ní li yé n'yo. Unil wà ke mo yie u'bise bii u'bije ki cen' min la, u'mo ɲa kpe wɔ ní li yé n'yo.

38 Wà ke ɲa yuunh u'dɔpɔnpɔn ki bukeh ki paakeh n'bo la, wa kpe wɔ ní li yé n'yo.‡

39 «Wà nuunh wɔ ní fie u'miel la, wɔn ne li kpo kí juore fɛnm. Wà li tuo kí kpo min bo nnɔ, wɔn ne li le limiel.»

*Uwien li su binib ma bo
(Mark 9:41)*

40 «Unil teke' ne la, u teke' min ne. Unil teke' nni la, u teke' wà sɔn' nni ní nnɔ ne.

41 Unil teke' *Uwien ya ɲɔbonsɔknl ki ye u yé *Uwien ya ɲɔbonsɔknl ma nnɔ ne cère' u teke' wɔ la, u li le *Uwien ya ɲɔbonsɔknl ya suul. Unil teke' unimɔn ki ye u yé unimɔn ma nnɔ ne cère' u teke' wɔ la, u li le unimɔn ya suul.

42 N tɔkeh ne imɔn ne, wà ke de' ibaan yie nɔ ya uba kiɲunyibuok baba monon, ki ye u yé n'panpaanke ma nnɔ ne cère' u de' wɔ la, wà ní lúo u'suul fiebu.»

11

*San wà siih binib Uwien ya ɲunm sɔn' u'panpaankaab Yesu saan
(Luk 7:18-35)*

‡ 10:38 *Yesu ya yo, bi là ye be ní kpe unil la, wɔn bugben ne tukeh u'dɔpɔnpɔn ki joh bi li tí kpe wɔ ná saan.

1 *Yesu tãke' u'panpaankaab piik nin bile bi li tien ma ki tĩ gben' ma nnɔ, nε ki siere' ni'saan, ki jon' ki tĩ wɔknh binib Uwien ya gber, ki kpaandeh tũ mitinfɛnm nnɔ ya du ni.

2 Tɔ, San wà siih binib Uwien ya ñunm te lipɛkl ni uyo wà nnɔ nε ki cii' *Uwien ya Nigɛndkε Kristo ya tũon bó. Nε ki sɔn' u'panpaankaab u'saan, ki ye bε rĩ tĩ niire wɔ kí ye

3 wɔn nε yé wà li baa ní* nnɔ bii bi li guure utɔ nε?

4 Bi tĩ niire' Yesu, nε u tãke' bε ki ye: «Liebe mɛn kí tĩ tãke San ni cii' nà nin ni laa' nà:

5 ijũn likreh, iwɔb cuonh, ijend lùoreh, igbaan ciih, bitenkpiib mɛkreh, nε bijiinb ciih Uwien ya gbɛmɔnmɔnt.

6 Wà ña tũre' Uwien ya sɛn min bo la, Uwien ya mɔnm te u'bo.»

7 San ya panpaankaab liebeh uyo wà nnɔ, nε *Yesu cin' ki tãkeh linigol San ya gber ki teh: «Ni là jon' kupenpelku ni ní tĩ liike ba? Ni là jon' ní tĩ liike limuɔnl là mitafaam jèngèh lè nε-εε?

8 Ni nín là jon' ní tĩ liike ba? Ni là jon' ní tĩ liike unil wà guo tikpɛlcɛmɔnmɔnt nε-εε? Binib bà guoh tikpɛlcɛmɔnmɔnt kɔh bibɛrb den nε.

9 Tɔ, ni nín là jon' ní tĩ liike ni lε bonn nε? Ni là jon' ní tĩ liike *Uwien ya ñɔbonsɔknl nε-εε? N tãkeh nε imɔn nε, u cɛn' *Uwien ya ñɔbonsɔknl mɔnɔn.

10 Kimε wɔn San bo nε ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Liike, n li sɔn n'tond wɔ rĩ liere ñε, kí lá tũre a'sɛn.»

11 N tãkeh nε imɔn nε, ba laan maa' nil uba u cɛn' San wà siih binib Uwien ya ñunm nnɔ. Ama unil wà yé uwaal Uwien ya bel ni cɛn' wɔ.

12 Kí ñε San là siih binib Uwien ya ñunm uyo wà kí lá baa fɛnfɛnnɔ, bi piikeh Uwien ya bel nin ufaa nε, nε bà faa nuunh bε rĩ fie lè†.

13 *Uwien ya ñɔbonsɔknb kε nin yiko là len' ní li te ma bo, kí lá baa San ya yo.

14 Ni yíe ní cii mɔnmɔnm la, ní li bɛn kí ye San yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl *Eli wà bi li liebe ní nnɔ nε.

15 Wà ñmɔbe litubl la, wɔ rĩ cii.

16 «N li taa ba kí nenge fɛnfɛnnɔ ya nib-i? Bi naan tɛn mubumu nε kε kidaak ni ki jeleh, ki tãkeh mu'tɔmu

17 ki teh: «Ti piebe' nε liwol,

nε na ñɔn' ciεk.

Ti gɛn' ikuyuon,

nε na kpiɛnde'.»

* 11:3 Bi ye *Wà li baa ní* la, bi niireh Uwien là pũon' ki ye u li sɔn wà ní wɔ rĩ lá ñmien Sufmbe nnɔ nε. † 11:12 Migbiirm mie ya ciim te bolm mile bo nε: *Kí ñε San là siih binib Uwien ya ñunm uyo wà kí lá baa fɛnfɛnnɔ, bi piikeh Uwien ya bel nin ufaa nε, nε bà faa nuunh bε rĩ fie lè bii kí ñε San là siih binib Uwien ya ñunm uyo wà kí lá baa fɛnfɛnnɔ, binib ya nun mɔn bε rĩ kɔ Uwien ya bel ni nin ufaa nε.*

18 «Kime San baa' ki kùò tijier tubambε, ki lùoh buñòbu, ka ñuh daam, ne bi ye usenpol ne ñaake wò.

19 *Unil ya Bijε baa' ki jinh ki ñuh, ne bi ye: «Liike men uje wuò yé ufɔnfuòb ne, ki yé udeyibl, ki jòreh nin bilenpotekb nin bibierdenb.» Tò, Uwien ya tùon ne wòngèh u'yenfuom mɔn ki kpe ma bo.»

Ni bre idu ya ña tuo' ki teke' Yesu ki jin' nnò bo
(Luk 10:13-15)

20 Tò, *Yesu cin' ki kònh nin idu iba ya nib. U là tien' miyòkm ya bont tù yebe idu nnò ni, ne i'ñib ña lèbre' bi'tetem. Nen ne cère' u kònh nin be.

21 U len' ki ye: «Korasinn yaabe, ni bre ni'bo. Betsayida yaabe, ni bre ni'mò bo. Kime ni laa' miyòkm ya bont tà ni'bùol nò, Tir nin Sidòn yaab mò bi là laa' tù la, bi bi tien' ten bi ke mikuum ne, ki pùnpùkn' mifentem, ñò kí wuòn kí ye bi lèbre' bi'tetem ni wuòke'.

22 N tòkeh ne ne, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnò, ni ya tudere li cèn Tir nin Sidòn yaab yu.

23 Ninbi Kapernawum yaabe, ni maaleh ki teh Uwien li duon ne paaki ne-εε? U li jiin ne kutenkpiiku ni ne. Kime ni laa' miyòkm ya bont tà ni'bùol nò, Sodòm yaab mò bi là laa' tù la, bi'du nnò bi biε ki te ne haali nin dinno.

24 N tòkeh ne ne, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnò, ni ya tudere li cèn Sodòm yaab yu.»

Den men Yesu saan ki le lifuorl
(Luk 10:21-22)

25 U ya yo ne *Yesu len' ki ye: «Baa, sin kutaaku nin kitink ya Yonbdaan, a bòle' tibont tà biyenfodenb nin bibenbenb nnò, a taa' tù ki wuòn' biwaab ne. Nen bo ne n pèkeh ñε.

26 Imòn, Baa, a yíe ne ki tien' nnò.

27 «Tò, n'Baa ne taa' tibont ke ki ñukn' nni. N'Baa ña ñí la, uba ña ben min u'Bijε yé udaan wà. Min u'Bijε ña ñí la, uba mò ña ben n'Baa yé udaan wà. Binib bà n yíe ki taa' n'Baa ki wuòn' be nnò mò ben u yé udaan wà.

28 «Ninbi bà ke tuke ituk i kpieke ki jii' nnò, den men n'saan, n li de ne lifuorl.

29 Buke men n'najεdebiku, kí cère ñ wòkn ne, kime n te suoo ne, ki ñmòbe liyenguol. Ni li le lifuorl n'saan,

30 kime n'najεdebiku ya bukm ña faa. N'tukl mò ña kpieke.»

12

Saba ya daali ya gber
(Mark 2:23-28; Luk 6:1-5)

1 *Saba uba ya daali, *Yesu nin u'panpaankaab gèbreh ikpàan iba ni. Mikònm cuo' u'panpaankaab, nε bi cin' ki coh ijifen* ki cienh ki nukeh ki ηmònh.

2 *Farisienmbε laa' bi teh nnò ma nnò, nε bi tòke' *Yesu ki ye: «Liike a'panpaankaab teh yiko ye bi la teh nà *Saba ya daali ma.»

3 Nε u tòke' bε ki ye: «Na kaan' *Uwien ya gbònkú ni *Dafid là tien' ma bo nε-εε? Mikònm là cuo' wòn nin u'nib,

4 nε u kòn' Uwien ya ninbonl ni, ki taa' kpònò wà bi taa' ki de' Uwien nnò wòn nin bεn ηmòn'. Ama bitòtuorkaab baba ηa ní la, wòn nin u'nib ηa ηmòbe sεn bε ní ηmòn kpònò nnò.

5 Bii na kaan' nà kele' yiko ya gbònkú ni nε? Ní kele' ki ye *Saba ya daali la, bitòtuorkaab kèndeh *Saba ya daali ya yiko bo nε Uwien ya duku† ni, ama uba ηa biindeh bε.

6 N tòkeh nε nε, unil te niε saan nò ki cεn' Uwien ya duku‡.

7 Ní kele' *Uwien ya gbònkú ni ki ye: «Uwien ηa yíe bε ní li teh tuòrε ki dienh wò ama u yíe bε ní li muòh tób micεεkm nε.» Ní bi bεn inòbon nnò ya tingi la, na bi li biindeh binib bà ηa ηmòbe biil nò.

8 Tò, *Unil ya Bijε nε ηmòbe usen wò ní wuòn bi li tien nà *Saba ya daali.»

*Ujε uba ya nuò faan', Yesu cère u faake' Saba ya daali
(Mark 3:1-6; Luk 6:6-11)*

9 Tò, *Yesu siere' ní'saan, nε ki kòn' bi'taanl ya duku ni.

10 Ujε uba mò te len u'nuò uba faan'. Nε bi niire' Yesu ki ye: «Unil ηmòbe usen wò ní buu uwien Saba ya daali-ii?» Kime bi là nuunh bi li dule nà bo kí biin wò nε.

11 Nε u ye: «Ní'ni ηmε nε ηmòbe upebaab, nε upe nnò lu' kubùoku ni *Saba ya daali la, wa ní ñεn wò?»

12 Unil ηa cεn' upe-ee? Nεn nε wuòn' ki ye ti'yiko ye unil ηmòbe usen wò ní tien nà mòn *Saba ya daali.»

13 Nε ki tòke' ujε wà ya nuò faan' nnò ki ye: «Tende a'nuò.» U tende' u'nuò nε u jire' u'ciem ten u'tò.

14 Nεn saan nε *Farisienmbε nnò ñεn' ki taan' ki kele' bε ní gbiere kí liike bi li tien ma kí ku Yesu.

Yesu yé Uwien ya tonsònl nε

15 *Yesu cii' ma nnò nε ki siere' ní'saan. Linigocienl paan' u'bo, nε u buu' bi'ni biwienb kε,

16 ki kpεkpε' bi'bo ki ye bi la cère bε ní bende wò.

* **12:1** Bi yin' nà *ijifen* migbiirm miε ni nnò yé *Sufmbε donbó ya jier tuba nε bi yih tù ble. † **12:5** Migbiirm miε ni bi ye Uwien ya duku la, ba niireh kuduku nnò ya benku ni baba, bi niireh iluo mò nε. Nà saan kε bi ye Uwien ya duku la, bi sòbe ki niireh iluo nnò nε. ‡ **12:6** Bi li fre kí lεbre *Unil te niε saan nò ki cεn' Uwien ya duku kí ye nà cεn' Uwien ya duku te niε saan nò mò.*

17 U tien' nnɔ ɲɔ *Uwien ya ɲɔbonsɔknl Esayi là len' nà nnɔ nè ní tien nɛ. U là len' ki ye Uwien ye:

18 «N'tonsɔnl sɔ nɔ,

N yíe wɔ,

N'yɛnm sɔnge u'bo,

nɛ n gènde' wɔ.

N li jiin n'Fuoɲaanm u'bo,

ɲɔ wɔ ní li tɔkeh inibol kɛ n li bu binib tibuur ma bo.

19 Wa ní li nuunh gbɛr, ka ní li wuureh,

ba ní cii u'waaku bó isɛnɲe ni.

20 Wa ní tonde limuɔnl là kuɔ' ki gbàabe,

ka ní kpiin lifrl là benh lè ní kpiin,

u li te nnɔ nɛ kí tĩ baa uyo wà

u li cère nibonmɔnn ní liere usɛn.

21 «Wɔn bo nɛ inibol kɛ li ɲmɔbe lidɛndɛnl.»

Biba ye Yesu ɲmɔbe Belsebul ya tuɔm nɛ

(Mark 3:20-30; Luk 11:14-23)

22 U ya yo nɛ bi tuke' ní uje uba ki baa' *Yesu saan. Usɛnpol nɛ cère' u yé ujuɔn, u'lɛnl mɔ tɛbe'. *Yesu buu' wɔ, nɛ u ji fresh ki lienh, ki lɛnh mɔ.

23 Ní cuo' linigol nnɔ kɛ miyɔkm, nɛ bi lienh ki teh: «Ujɛ wuɔ ɲa lii yé *Dafid ya yaabil-ii?»

24 Ama *Farisɛnmbɛ cii' nnɔ ma nnɔ, nɛ ki lienh ki teh isɛnpol ya ciɛn Belsebul nɛ diɛnh wɔ mituɔm u ɲuɔh isɛnpol binib saan.

25 *Yesu bɛn bi'yɛnmaale ma nnɔ, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Libɛl là kɛ ya nib bore' tɔb ki kɔnh bi'ɲmiɛl ni la, libɛl nnɔ li juore fɛnm nɛ. Udu uba ya nib bii iden iba ya nib mɔ bore' tɔb, ki kɔnh bi'ɲmiɛl ni la, udu nnɔ bii iden nnɔ mɔ li juore fɛnm nɛ.

26 Nɛn bo, Satan liɛbe' ki ɲuɔh wɔn Satan binib saan la, u kɔnh nin u'ba nɛ, nɛ u'bel li tien mila ka ní juore fɛnm-i?

27 Ni len' ki ye isɛnpol ya ciɛn *Belsebul nɛ de' nni mituɔm n ɲuɔh isɛnpol binib saan. Tɔ, ɲmɛ nín de' ní'panpaankaab mɔ mituɔm bi ɲuɔh isɛnpol binib saan-i? Ní'panpaankaab teh ma bo nɛ li wuɔn kí ye ni ɲmɔbe imɔn bii na ɲmɔbe.

28 Ama *Uwien ya Fuoɲaanm nɛ diɛnh nni mituɔm n ɲuɔh isɛnpol. Nɛn nɛ wuɔn' ki ye Uwien ya bɛl baa' ní ní'saan.

29 Mitɔm la, uba ɲa ní fre kí kɔ ufɛfaa den, kí fie u'bont, ka ɲmɔbe tuɔm mà u li kpiɛ kí lòle wɔ kí yaan. U lòle' wɔ la, u ya yo nɛ u li fre kí kɔ u'den kí fie u'bont.

30 «Wà kɛ ɲa se n'ciɛk bó la, u nɛn nni nɛ. Wà kɛ ɲa taakeh ki toreh nni la, u kpiɛndeh nɛ.

31 Nɛn bo, n tɔkeh nɛ nɛ, Uwien li fère binib bi'biere kɛ, kí fère bɛ bi sukreh wɔ isuk yà kɛ. Ama unil suke' *Mifuoɲaanm mɛn la, Uwien ɲa ní fère wɔ.

32 Unil len' *Unil ya Bijε bo fεnfεnm la, Uwien li fère wɔ. Ama unil len' *Mifuoñanm mεn bo fεnfεnm la, Uwien ηa ní fère wɔ kitink kiε bo, ka ní fère wɔ paaki bó mɔ.»

Busubu nin bu'bii ya gber

(Luk 6:43-45)

33 «Ní li bεn kí ye busubu mɔn la, bu'bii mɔ li mɔn nε. Bù bre la, bu'bii mɔ li bre nε. Busubu ya bii nε li cère be ní bende bù yé busubu bùa ya bol.

34 Iwaaleb ninbi, ni bre ma nnɔ, ni li tien mila kí len inɔbon yà mɔn-i? Kime unil kε len' ki kun' nà bó la, ní ñen' iyenmaale yà te u'fèl bo nε.

35 Unimɔn ya yenmaalmɔnmɔn nε cèreh u teh nà mɔn, nε ubierdaan ya yenmaalbiere cèreh u teh nà bre.

36 «N tɔkeh nε nε, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ, nεn daali nε u li niire be bi là len' ñɔbonfεnfεnm wà kε nnɔ ya gber.

37 A'lenm bo, nε Uwien li bù ηε ugbemɔndaan bii u li biin ηε.»

Bi yie Yesu ní tien miyɔkm ya bonn

(Mark 8:11-12; Luk 11:29-32)

38 U ya yo nε *Yiko ya wɔnwɔknb biba nin *Farisienmbε biba tɔke' *Yesu ki ye: «Cεnbaa, ti yie á tien miyɔkm ya bonn niba nε tí lε.»

39 Nε u tɔke' be ki ye: «Ninbi fεnfennɔ ya nibε, ni yé binibierb nε, ka cuube Uwien saan, nε ki nuunh ní lε miyɔkm ya bonn. *Uwien ya ñɔbonsɔknl *Sonas ya yɔkm ya bonn baba ηa ní la, na ji li lε yɔkm ya bontɔnn niba.

40 Sonas là tien' ujenciεn ya benku ni iwien ita nin tiñɔnt tuta ma nnɔ, nnɔ nε *Unil ya Bijε mɔ li tien kitink ni iwien ita nin tiñɔnt tuta.

41 Uwien li bu binib tibuur lidaali là nnɔ, Ninif yaab li fii kí sere fεnfennɔ ya nib ya nun bó kí biin be. Kime *Sonas là kpaande' Ninif ya du ni Uwien ya gber ma nnɔ, bi là cii' nε ki lèbre' bi'tetem. Ama unil te niε saan nɔ ki cεn' *Sonas. §

42 Uwien li bu binib tibuur lidaali là nnɔ, *Seba ya piiber li fii kí biin fεnfennɔ ya nib, kime u là ñen' ní fɔnfɔkm nε wɔ ní lá cenge Salomɔn ya yenfogber. Ama unil te niε saan nɔ ki cεn' Salomɔn.»*

Isepol liεbe' unil bo la, ní bre u'bo ma bo

(Luk 11:24-26)

43 «Usεpol siere' unil saan la, u cuonh ki lindeh kupen-pelku ni nε, ki nuunh u li kèle nà saan kí fuore. U tí luɔ' la,

44 nε wɔ ní ye u li liεbe ki tí kɔ u là ñen' nà saan nnɔ nε. U li liεbe ní kí lε niba ηa te u'kɔnkuɔn nnɔ ni, bi tùre' ki ηère' wù, ki tien' tibonmɔnmɔnt len.

45 Nɛn saan nɛ u li jo kí tĩ taa ní isenpol ilole yà bre ki cɛn' wɔn, i'kɛ ní lá li ɲaake unil nnɔ bo, kí cɛre wɔ ní juore fɛnm kí cɛn u là te mikpiɛkm ma bo. Nĩ li te nnɔ nɛ fɛnfennɔ ya nibiɛrb mɔ bo.»

Yesu ya naa nin u'ninjiɛb
(Mark 3:31-35; Luk 8:19-21)

46 *Yesu laan biɛ ki lienh nin linigol nnɔ, nɛ u'naa nin u'ninjiɛb baa' ki lá se saali ki nuunh bɛ ní tɔke wɔ tigbɛr.

47 [Nɛ linigol nnɔ ni uba tɔke' wɔ ki ye: «A'naa nin a'ninjiɛb se saali ki nuunh bɛ ní tɔke ɲɛ tigbɛr.»]

48 Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «ɲmɛ yé n'naa? Bi lɛ yé n'ninjiɛb-i?»

49 Nɛ ki tɛnde' u'nuɔ ki wuɔn' u'panpaankaab ki ye: «Liike mɛn, n'naa nin n'ninjiɛb sɔ.

50 Unil wà kɛ teh n'Baa wà te paaki bó yíe ma la, wɔn nɛ yé n'ninjɛ, ki yé n'ninse, ki yé n'naa.»

13

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpɛnjenm
(Mark 4:1-9; Luk 8:4-8)

1 Nɛn daali nɛ *Yesu ɲɛn' ki jon' ki tĩ kɛle' miɲuncienm ya gbaal.

2 Linigocienl taan' u'saan, nɛ u kɔn' ki kɛle' buɲɛrbu buba ni. Linigol nnɔ kɛ se miɲunm ya gbaal.

3 Nɛ u tɔkeh bɛ tibont tù yɛbe mikpɛnjenm ni. U tɔkeh bɛ ki teh: «Ukpaal uba nɛ là jon' wɔ ní tĩ plè tibonbuor ya bim.

4 U plèh ma nnɔ, miba lu' usɛngbɛ, nɛ inuɔn baa' ki lá ki jin' mɛ̀.

5 Mitɔm lu' kutentiɛku bo, tɛnbim ɲa yɛbe nà saan. Tɛnbim ɲa yɛbe ma nnɔ, nɛ mĩ pɛn' tonm.

6 Uwien ɲɛn' ki tonge', nɛ ki sɛ' mɛ̀. Ma ɲmɔbe ɲaan mɔnmɔnm ma nnɔ, nɛ mĩ waan', ki kpo'.

7 Mitɔm mɔ lu' kujɛgorku ni. Nɛ kujɛgorku kpɛre', ki wɔbn', ki ku' mɛ̀.

8 Mitɔm mɔ lu' kitinmɔnmɔnk bo, nɛ ki lùon'. Miba lùon' kokobk, mitɔm piluoluob, mitɔm mɔ pitata.

9 «Wà ɲmɔbe litubl la, wɔ ní cii.»

Bɛ tien' Yesu pɔh binib mikpɛnjenm-i?
(Mark 4:10-12; Luk 8:9-10)

10 Nɛ u'panpaankaab baa' ki lá niire' wɔ ki ye: «Bɛ tien' a pɔh bɛ mikpɛnjenm-i?»

11 Nɛ u jiin' bɛ ki ye: «Uwien cɛre' ninbi nɛ bɛnde' u'bɛl ya gbɛbɔlkaar, ama wa cɛre' bɛn bɛnde'.

12 Kimɛ wà ɲmɔbe la, bi li de wɔ kí pukn, nɛ wɔ ní li ɲmɔbe kí gbien. Wà ɲa ɲmɔbe la, bi li fie u ɲmɔbe nà waamu nnɔ mɔnɔn nɛ.

¹³ Nɛn nɛ cɛrɛ' n pɔh bɛ mikpɛnjɛnm. Kimɛ bi likeh nɛ ka lɛnh, ki cengeh ka ciɪh, ka bɛndeh ni'tingi mɔ.

¹⁴ Bi te nnɔ ɲɔ *Uwien ya ɲɔbonsɔknl Esayi là len' nà nnɔ nè rí tien nɛ. U là ye:

«Ni li ciɪh ka bɛndeh ni'tingi,
kí li likeh ka lɛnh.

¹⁵ Kimɛ udu wuu ya nib ya yul faa nɛ.

Bi kpɛ bi'tub nɛ,
ki ɲuun',
ka yíe bi'nun rí lɛ,
ka yíe bi'tub rí ciɪ,
ka yíe bɛ rí bɛnde ni'tingi bi'yɛnm ni,
ka yíe bɛ rí lèbre bi'tetem,
ɲɔ rí buu bɛ.» »

¹⁶ «Ninbi wɔn, Uwien ya mɔnm te ni'bo, kimɛ ni'nun lɛnh, ni'tub mɔ ciɪh.

¹⁷ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, *Uwien ya ɲɔbonsɔknb nin bigbɛmɔndɛnb ligol là yíe bɛ rí lɛ ni lɛnh nà nɔ, nɛ ka laa' nè, ki yíe bɛ rí ciɪ ni ciɪh nà nɔ, nɛ ka ciɪ' nè.»

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpɛnjɛnm ya tingi
(Mark 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ «Ninbi, cenge mɛn wà plè' tibonbuor ya bim ya kpɛnjɛnm ya tingi.

¹⁹ Wà kɛ ciɪh Uwien ya bel ya gbɛr, ka bɛndeh tu'tingi la, usɛnpol ubiɛrɔ bàareh nɛ, ki ɲɛndeh bi bule' nà u'fɛl ni nnɔ. Mibim mà lu' usɛngbɛ nnɔ ya tingi nínɔ.

²⁰ Mibim mà lu' kutɛntiɛku bo nnɔ mɔ yé unil wà ciɪh Uwien ya gbɛr, ki teknh tù tontonm nin uyɛnsɔnge,

²¹ ama ka cɛrɛh tù kpaakeh ɲaan u'fɛl ni, ka wuɔkreh u'ni mɔ nɛ. Liwɔbl bii ijɛnd tu' wɔ tu'bo la, u pɔk kí taa tù kí wiɛ nɛ.

²² Mibim mà lu' kujɛgorku ni nnɔ mɔ yé unil wà ciɪh tigbɛr nnɔ, uɲɛndun ya gbɛr nin lifaal ya yɛnmaale yà lɛrɛh binib nnɔ, wɔbndeh tù, ki cɛrɛh ta rí fre kí sɔn tuonl nɛ.

²³ Mibim mà lu' kitinmɔnmɔnk bo nnɔ mɔ yé unil wà ciɪh tigbɛr nnɔ, ki bɛndeh tu'tingi ki te tɛn mibim mà lùonh nɛ. Miba lùonh kokobk, mitɔm piluoluob, mitɔm mɔ pitata.»

Utelmentɛ ya kpɛnjɛnm

²⁴ *Yesu tí pɔn' linigol nnɔ mikpɛnjɛntɔm ki ye: «Uwien ya bel naan ukpaal wà plè' ifi u'kpàabu ni nɛ.

²⁵ Binib tí duɔn' ki gùɔn' uyo wà nnɔ, nɛ u'ɲɛnnɛnd baa' ki taa' utelmentɛ ki plè' ki ɲmèrɛ' ifi nnɔ ni, nɛ ki bure'.

²⁶ Ifi nnɔ tí kpére' ki maa' ma nnɔ, nɛ bi laa' utelmentɛ mɔ te i'ni.

²⁷ Nɛ ukpaal nnɔ ya tonsɔnb niire' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ɲa là plè' ifi baba nɛ a'kpàabu ni-ii? Utelmentɛ wuɔ mɔ ɲɛn' la?»

28 Nε u ye: <N'ennend nε tien' nnɔ.> Nε bi niire' wɔ ki ye: <A yie ti jo ki ti ηεηεbe wɔ-ɔɔ?>

29 Nε u ye: <Hnhn. Dàan mɛn. Ni ye ní ηεbe utelmentε nnɔ la, nba la ni li ηεbe kí kpɔbe ifi iba.>

30 Cère mɛn ifi nnɔ nin utelmentε nnɔ kε ní li te kí tí be. Ní tí kpaan' uceceyo la, n li tɔke bificeb kí ye be ní kpiε kí ηεηεbe utelmentε nnɔ kí lólòle, kí tí se, ηɔ kí yaan kí ce ifi nnɔ kí tí cùɔn n'bonbuɔn ni.> »

Mibim mà ñilke ya kpenjenm

(Mark 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 *Yesu tí pɔn' be mikpenjentɔm ki ye: «Uwien ya bɛl naan mibim mà bi yih mɛ mutaar uje uba taa' mɛ ki bule' u'kpàabu ni nε.

32 Mɛn nε yé mibim mà ñilke tikpinsir kε ya bim ni. Ama mɛ pɛn' la, mɛ li kpére kí gèbre kpinsiiku kε kpinsiiku, kí tien busubu nε inuɔn ní li bàareh ki lá tereh bu'sigben bo ki kɔh.»

Kpɔnɔ ya ñake ya kpenjenm

(Luk 13:20-21)

33 *Yesu tí pɔn' be mikpenjentɔm ki ye: «Uwien ya bɛl naan kpɔnɔ ya ñake wà upii uba bun' kpɔnɔyom mà dindin, ki taa' wù ki tien' len, nε kpɔnɔ nnɔ kε nuule' nε.»

Be tien' Yesu pɔh binib mikpenjenm-i?

(Mark 4:33-34)

34 *Yesu tɔkeh inigol ni'ke mikpenjenm ni nε. Wa tɔkeh be tuba ka pɔn' be kpenjenm.

35 U teh nnɔ ηɔ *Uwien ya ñɔbonsɔknl là len' nà nnɔ nè ní tien nε. U là yé:

«N li yàare n'ñɔbu kí pɔ mikpenjenm, kí kpiire tibonbɔlkaar tà là te haali uɛndun ya cincinyo nnɔ.»

Utelmentε ya kpenjenm ya tingi

36 *Yesu dàan' linigol nnɔ, ki liebe' ki kun'. Nε u'panpaankaab baa' u'saan ki niire' wɔ ki ye: «Tɔke te utelmentε wà te ifi ni nnɔ ya kpenjenm ya tingi.»

37 Nε u ye: «Ukpaal wà plè' ifi nnɔ yé *Unil ya Bijε nε.

38 Bukpàabu nnɔ yé uɛndun wuu nε. Ifi nnɔ yé Uwien ya bɛl ni ya nib nε. Utelmentε nnɔ yé usenpol ubierɔ ya nib nε.

39 Ukpaal ya nennend wà plè' utelmentε nnɔ yé usenpol nε. Lificel yé uɛndun ya gbenm nε. Nε bificeb nnɔ yé *Uwien ya tondb.

40 Utelmentε ya ηεbm kí tí se nnɔ yé uɛndun ya gbenm lá li te ma bo nε.

41 *Unil ya Bijε li sɔn ní u'tonsɔnb Uwien ya tondb uɛndun wuu ni, be ní lá cuo bà tulndeh binib nin bibierdenb kε kí ñen be u'bɛl ni,

42 kí tí wíe umucien ni. Nén saan ne bi li muoh ki ηmōnh iñogben.

43 U ya yo ne binimònb li te bi'Baa ya bel ni ki windeh ten uwien. Wà ηmòbe litubl la, wò í cii.»

Lifaal là buo ya kpenjenm

44 «Uwien ya bel naan lifaal là buo bukpàabu buba ni ne. Unil uba laa' lifaal nnò, ne ki taa' lè ki nèbre' ki bòle'. Ní ηmaake' wò ki tí kende', ne u jon' ki tí kuore' u'bont ke, ki liebe' ki tí de' bukpàabu nnò.»

Lilēnbimōnmōnl ya kpenjenm

45 «Uwien ya bel liebe' ki naan ukpenkpend wà cuonh ki nuunh ilēnbii* yà mōn wò í de ne.

46 U tí laa' lilēnbimōnmōnl là ηmòbe kudaaku ki gbien', ne ki jon' ki tí kuore' u'bont ke, ki liebe' ki tí de' lè.»

Bubebu ya kpenjenm

47 «Uwien ya bel tí liebe' ki naan bubebu ne bi wíe' bù miñunm ni, ki cuo' ijen ke ya bol.

48 Bù gbe ijen ma nnò, ne bi dere' bù ki ñen' liwél bo, ki kèle' ki gèngènde' bi jinh yà ki kprien' ikpencub ni, ki taa' ba jinh yà ki wíe'.

49 Uñendun ya gbenm mọ lá li te nnò ne. Uwien ya tondb lá li baa uñendun ni, kí bore bibierdenb nin binimònb

50 kí taa bibierdenb kí wíe umucien ni. Nén saan ne bi li muoh ki ηmōnh iñogben.»

Tibonkpaar nin tibonfent ya gber

51 *Yesu niire' u'panpaankaab ki ye: «Ni cii' ni'ke ya tingi-ii?» Ne bi tuo' hnn.

52 Ne u ye: «Nnò ne *Yiko ya wònwòknl wà ke paan' Uwien ya bel ya gber bo la, u naan udendaan wà ñendeh u'faal ni tibonkpaar nin tibonfent ne.»

Nasarēt ya nib ηa teke' Yesu ki jin'

(Mark 6:1-6; Luk 4:16-30)

53 Tò, *Yesu pòn' mikpenjenm nnò ki tí gben' ma nnò, ne ki siere' ni'saan,

54 kí liebe' u'du ni, ki wòknh binib Uwien ya gber bi'taanl ya duku ni. U'wòknhm cuo' be miyòkm, ne bi niireh tób ki teh: «U laa' la miē ya yenfuom-i? U laa' la miē ya tuòm ki teh miyòkm ya bont-i?

55 Kanpinta ya bije ηa ñí-ii? Ba yih u'naa Mari-ii? Saak nin *Yosef nin Simōn nin Sudas ya ninje ηa ñí-ii?

56 U'ninsieb ke ηa te niē saan-ii? U nín laa' nen ke le saan-i?»

57 Nnò ne bi'yenm ηa ηmaake' u'bo, ne ba teke' u'gber.

* 13:45 Bi yin' nà *lilēnbil* nnò yé nibonn nà windeh ne. Bi wokreh miñuncienm ya wenfuobk kiba ne ki ñendeh nè.

Nε *Yesu tǎke' bε ki ye: «*Uwien ya ñǎbonsǎknl kε ñǎbonsǎknl ya tiεma du ni yaab nin u'den yaab baba nε ña boh wǎ.»

⁵⁸ Ba teke' wǎ ki jin' ma nnǎ, nε wa tien' yǎkm ya bont tù yεbe ni'saan.

14

San wǎ là siih binib Uwien ya ñunm ya kuum

(Mark 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ U ya yo nε Galile ya bεr Herod, cii' bi lienh *Yesu bǎ,

² nε ki tǎke' u'tonsǎnb ki ye: «San wǎ là siih binib Uwien ya ñunm nnǎ nε. U mεkre' bitenkpiib ni nε. Nεn nε cère' u ñmǎbe mituǎm ki teh miyǎkm ya bont.»

³ Tǎ, nǎ cère' Herod len' nnǎ si: u là sǎn' u'sojambε bi tǐ cuo' San, ki lǎle' wǎ tikudǎkr, ki pεkn', ñǎ nε rǐ ñmaake u'ninjε Filip ya po Herodiyad nε.

⁴ Kimε San là tǎke' Herod ki ye wa ñmǎbe sεn wǎ rǐ taa u'ninjε Filip ya po Herodiyad kí kuǎn.

⁵ San là len' nnǎ nε Herod yǐe wǎ rǐ ku wǎ, ama ki ji fεnge Sufmbε, kimε bi lienh ki teh San yé *Uwien ya ñǎbonsǎknl nε.

⁶ Herod maa' uwien wǎ nnǎ gǎbre' ki baa', nε u tien' kuna-cenku. Herodiyad ya bise baa' ki lá ñǎn' kiciek Herod nin u yin' bǎ kunacenku nnǎ ya nun bǎ. Herod ya yεnm sǎnge' u'bo,

⁷ nε u pole' ki ye u miε' wǎ nǎ kε la, u li de wǎ.

⁸ Nε u'naa sure' wǎ u tǎke' Herod ki ye: «N yǐe á tǔkre San wǎ siih binib Uwien ya ñunm nnǎ ya yul nε, kí kpǐen kikεnsenk ni kí de nni.»

⁹ U len' nnǎ ma nnǎ, nε nǐ saa' ubεr Herod ya yεnm. Ama u pole' bicεnb ya nun bǎ ma nnǎ, nεn nε cère' wa yǐe'.

¹⁰ Nεn saan nε u sǎn' soja uba ki ye wǎ rǐ jo lipεkl bǎ kí tǐ tǔkre San ya yul ní.

¹¹ Soja nnǎ tuke' li'yul nnǎ ní kikεnsenk ni, ki lá de' ujεfaan nnǎ. Nε u'mǎ taa' ki tǐ de' u'naa.

¹² San ya panpaankaab baa' ki lá yuure' u'gbεnεnt ki tǐ sube', nε ki jon' ki tǐ tǎke' *Yesu tigbεr nnǎ.

Yesu jin' linigociεnl liba

(Mark 6:30-44; Luk 9:10-17; San 6:1-14)

¹³ *Yesu cii' nnǎ ma nnǎ, nε wǎn nin u'panpaankaab kǎn' buñεrbu ki bure' bi'baba nib ña te nǎ bǎ. Inigol cii' u bure', nε ki ñεn' idu ni, ki cuon' ki paan' u'bo.

¹⁴ *Yesu ñεn' buñεrbu ni uyo wǎ nnǎ, nε ki laa' linigociεnl liba. Nε ki muǎ' bε micεcεkm cεen, ki buu' bi'ni bǎ bun.

¹⁵ Nǐ juǎre', nε u'panpaankaab baa' ki lá tǎke' wǎ ki ye: «Ti te ñiεn ña te nǎ saan nε, nε nǐ gǎbre' tijier ya ji yo ma nǎ, cère linigol liε lè rǐ jo idu ni kí tǐ de' tijier kí ji.»

¹⁶ Nε u ye: «Na cieke bε rǐ jo, ninbi bugbεn, de bε mεn bε rǐ ji.»

17 Nε bi ye: «Ti ηmabe kpɔnɔ unun nin ijen ile baba nε.»

18 Nε u ye: «Taa ní mεn.»

19 Nε ki tɔke' linigol nnɔ ki ye lè n kèle timuɔr bo tingi ni. Nε ki yuure' kpɔnɔ unun nin ijen ile nnɔ, ki yaare' ki liike' paaki, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' u'panpaankaab, nε bi gbiire' linigol nnɔ.

20 Bi'kε ηmɔn' ki gbo', nε bi tanaan' kpɔnɔjen nin ijenjen yá sien' nnɔ, ki gbien' ikpɛncub piik nin ile.

21 Binib bà jin' tijier nnɔ, bijεb là li baa ten itur injun. Ba kaan' piib nin bumu.

*Yesu cuonh miñunm bo
(Mark 6:45-52; San 6:15-21)*

22 I ya tàan bo, nε *Yesu wɔbn' u'panpaankaab ki ye bε í liεbe kí kɔ buñerbu nnɔ kí liere wɔ usεn, kí puore miñunciεnm kí jo ligbaatɔl, ηɔ wɔ n cèbe linigol nnɔ kí yaan.

23 U cèbe' lè, nε ki don' lijuɔl bo u'baba wɔ n kàare. Ní tí biire' ki laa' u biε ki te lijuɔl nnɔ bo nε.

24 U ya yo ki laa' u'panpaankaab mɔ te buñerbu ni ki jende' liwel ηɔ. Kutafaaku fii' ki tobreh bε, iñungbegbel jèngɛh buñerbu nnɔ.

25 Ikuojε muɔh uyo wà nnɔ, nε u cuonh miñunm bo, ki tuo bi'saan.

26 U'panpaankaab laa' u cuonh miñunm bo ma nnɔ, nε bi'fèl sεn' cεεn. Bi maaleh ki teh ní yé ufenfend nε, nε ki wuure' ijenwaanwuure.

27 Nε u tɔke' bε i ya tàan bo ki ye: «Cuo mεn ni'ba. Min *Yesu nε. La sεn mεn jεwaanbu.»

28 Nε Pier ye: «Yonbdaan, nǐ mɔnbe ki yé sin nε la, cère n'mɔ n'cuon miñunm bo kí baa a'saan.»

29 Nε *Yesu ye: «Dεn.» Nε u ñεn' buñerbu ni, ki cuonh miñunm bo ki joh *Yesu saan.

30 Ama u laa' kutafaaku joh ki faa ma nnɔ, bujεwaanbu cuo' wɔ, nε u cin' ki feleh ki kɔh miñunm ni, nε ki wuure' ki ye: «Yonbdaan, ηmiεn nni.»

31 *Yesu tende' u'nuɔ ki cuo' wɔ i ya tàan bo nε ki tɔke' wɔ ki ye: «A'tekjim nε pɔre' ηε. Bε tien' a jieh?»

32 Bi'kε bile kɔn' buñerbu ni uyo wà nnɔ, nε kutafaaku nnɔ go.

33 Nεn saan nε bà te buñerbu ni nnɔ gbaan' *Yesu ya nintuɔli ki ye: «Imɔn, a mɔnbe ki yé Uwien ya Bijε nε.»

*Yesu cère' biwiεnb faake' Genesarɛt ya tinfεnm ni
(Mark 6:53-56)*

34 Bi tí baa' miñunciεnm ya gbaatɔl, Genesarɛt ya tinfεnm ni, nε ki ñεn' buñerbu ni.

³⁵ Ni'saan ya nib bende' Yesu, ne ki sɔnkn' mitinfenm nnɔ ya nib ke, bi taa' biwienb ke ki baa' u'saan,
³⁶ ki gbáanh wɔ ki teh wɔ ń cère biwienb ń me u'lierku ya ńɔgben baba. Bà ke me' u'lierku ya ńɔgben nnɔ ke faake' ne.

15

Yesu nin Sufmbɛ ya yaajɛbok ya gbɛr
 (Mark 7:1-13)

¹ Tɔ, *Farisienmbɛ nin *Yiko ya wɔnwɔknb biba ńen' Yerusalem bó ki baa' *Yesu saan, ne ki niire' wɔ ki ye:

² «Bɛ tien' a'panpaankaab saah ti'yaajɛbok-i? Kimɛ bi jinh tijier ne ka nire' ki paan' iyaajɛbok ye ma bo.»

³ Ne *Yesu jiin' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ninbi kendeɗ Uwien ya wɔbl bo ni'yaajɛbok bo?»

⁴ Kimɛ Uwien là len' ki ye: «Li boh a'naa nin a'baa», ki tí len' ki ye: «Unil tɔke' u'naa bii u'baa liñɔbonbil la, bɛ ń ku wɔ.»

⁵ Ama ninbi wɔknh binib ki cèreh wà ke lienh ki teh u bi li de u'naa bii u'baa nà nnɔ, wa ji li fre kí de wɔ nè, ni yé Uwien yaann ne.

⁶ Ne udaan ɲa ji boh u'naa nin u'baa. Nnɔ ne ni taah ni'yaajɛbok ki lèbeh Uwien ya gbɛr.

⁷ Ninbi inuɔn ilele ya nibɛ, *Uwien ya ńɔbonsɔknl Esayi là len' ni'gbɛr ma nnɔ, u là ɲmɔbe imɔn ne. U là len' ki ye Uwien ye:

⁸ «Binib biɛ pèkeh nni buñɔbu ni ne, bi'yenm ɲa neke n'saan.

⁹ Bi pukeh nni fenm ne, ki wɔknh binib iyaajɛbok baba.» »

Tibont tà kuɔndeh unil tijɔknt
 (Mark 7:14-23)

¹⁰ *Yesu yin' linigol nnɔ, ne ki tɔke' lè ki ye: «Li cengeɗ men, ɲɔ kí cii n li tɔke ne tigber tà nɔ ya tingi.

¹¹ Tibont tà kɔh unil ya ńɔbu ni ɲa ń fre kí kuɔn wɔ jɔknt. Tà ńeh u'ńɔbu ni nnɔ, tun ne kuɔndeh wɔ tijɔknt.»

¹² Nen saan ne *Yesu ya panpaankaab nekn' wɔ ki tɔke' wɔ ki ye: «A ben a'lenm miɛ wire' *Farisienmbɛ-ɛɛ?»

¹³ Ne u tɔke' bɛ ki ye: «Kusiiku kùà ke n'Baa wà te paaki bó ɲa caan' kù la, u li ɲeɓe kù ne.

¹⁴ La tɔnge bɛ men. Bi yé ijùɔn ne ki dīeh ijùɔn. Ujuɔn dīeh ujuɔn la, bi'ke bile li lu kubùoku ni ne.»

¹⁵ Ne Pīɛr tɔke' wɔ ki ye: «Tɔke tɛ mikpenjenm nnɔ ya tingi.»

¹⁶ Ne u ye: «Ni'mɔ ɲa laan biɛ ki ben tibont ya tingi ne-ɛɛ?»

¹⁷ Na ben ki ye tibont tà kɔh unil ya ńɔbu ni nnɔ kɔh u'puoku ni ne, ne u joh kunincenku ki ńendeh tù-uu?

18 Ama tibont tà te unil ya fêl ni nnə, nɛ ñɛh u'ñəbu ni, ki kuəndeh wə tijəknt.

19 Kimɛ iyɛnmaalbiere nin linikul nin linanmaal nin lisənsəndl nin bunasubu nin kutonnɛnku nin isuk kɛ ñɛh unil ya fêl ni nɛ.

20 Tuu ya bont nɛ kuəndeh unil tijəknt. Kí ji tijier ka rí nire kí paan iyaaɛbok ye ma bo wən ɲa rí fre kí kuən nil jəknt.»

Upii uba teke' Yesu ki jin', ka yé Suf

(Mark 7:24-30)

21 *Yesu siere' ni'saan, nɛ ki bure' Tir nin Sidən ya tinfɛnm bó.

22 Tə, upii uba là te mitinfɛnm nnə ni ki yé Kanaan ya pii, ki baa' ki lá wuureh ki teh: «Yonbdaan, *Dafid ya yaabile*, muə nni micɛɛkm. Usenpol nɛ ɲaake n'biɛ ki jəndeh wə cɛɛn.»

23 *Yesu ɲa gɛrɛ' wə. Nɛ u'panpaankaab nɛkn' wə ki təkɛ' wə ki ye wə rí ɲərə upii bugbɛn, u pɛ bi'bo ki ɲməbe kuwaaku nɛ.

24 Nɛ *Yesu ye: «Uwien sən' nni ní rí lá tore Israyɛl yaab baba nɛ, kimɛ bɛn nɛ te tɛn ipe yà ture' usɛn.»

25 Ama upii nnə baa' ki lá gbaan' u'nintuəli nɛ ki gbáanh wə ki teh: «Yonbdaan, tore nni.»

26 Nɛ *Yesu ye: «Na mən bɛ rí taa mubumu ya jier ki wiɛ' isɛngbele.»

27 Nɛ upii nnə ye: «Yonbdaan, nǐ yé imən nɛ, ama isɛngbele mənən jinh ijieyəyəl yà ñɛh i'dɛnb ya tebl bo ki luh nnə nɛ.»

28 Nɛ *Yesu ye: «Upii, a teke' nni ki jin' nǐ yebe. Nɛ rí tien a yíe ma bo.» Nɛ u'biɛ pək ki faake' i ya taa bo.

Yesu cərə' biwienb faake' ki yebe

29 *Yesu siere' ni'saan ki tí baa' Galile ya ñunciɛnm ya gbaal, nɛ ki don' lijuəl bo ki kèle'.

30 Nɛ binib bəareh u'saan ki yebe, ki tukeh ní idiɛn nin ijùən nin itejɛnb nin igbaanlɛntɛb nin biwientəb bi yebe, ki lá blinh *Yesu ya nintuəli. Nɛ u cərəh bi'kɛ faakreh.

31 Binib nnə laa' igbaanlɛntɛb lienh, itejɛnb jire' i'ciɛm, idiɛn cuonh cucul, ijùən mə lɛnh ma nnə nɛ nǐ cuo' bɛ miyəkkm, nɛ bi pəkɛh Israyɛl yaab ya Wien.

Yesu tí jin' linigociɛnl liba

(Mark 8:1-10)

32 Nɛ *Yesu yin' u'panpaankaab ki təkɛ' bɛ ki ye: «Linigol liɛ nə ɲməbe nni micɛɛkm cɛɛn nɛ. Bi te n'saan ma wienta sə, ba ji ɲməbe niba bɛ rí ji. Ma yíe rí cəbe bɛ bɛ rí li kunh, ka jin' niba ɲə kí tí dərə usɛn ni.»

33 Nɛ bi ye: «Ti te ñiɛn ɲa te nà saan nɛ. Ti li lɛ la kpənə wə rí li yebe kí de liɛ ya nigol lɛ rí ɲmən kí gbo?»

* 15:22 Liike 9:27.

³⁴ Nε u niire' bε ki ye: «Ni ηmabe kpɔnɔ uηε?» Nε bi ye: «Ulole nin mujenwawaamu mɔ waamu.»

³⁵ Nε u tɔke' linigol nnɔ ki ye lè rí kèle tingi ni,

³⁶ nε ki yuure' kpɔnɔ ulole nin mujenwawaamu nnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' u'panpaankaab, bi gbiire' linigol nnɔ.

³⁷ Bi'kε ηmɔn' ki gbo', nε bi tanaan' tijenjent tà sïen' nnɔ, ki gbien' ikendɛn ilole.

³⁸ Binib bà ηmɔn' nnɔ, bijeb là te itur inan nε. Ba kaan' piib nin bumu.

³⁹ U cɛbe' linigol nnɔ, nε ki kɔn' buñerbu ki bure' Magadan ya tinfɛnm bó.

16

Bi yie Yesu rí tien miyɔkm ya bonn

(Mark 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ *Farisienmbε nin Saduseyenmbε biba baa' *Yesu saan, ki yie bε rí biike wɔ, nε ki tɔke' wɔ ki ye wɔ rí tien miyɔkm ya bonn, kí wuɔn bε kí ye u'tuɔm ñen' Uwien saan nε.

² Nε u tɔke' bε ki ye: «[Kutaajuɔku ni laa' kutaaku wien la, ni tɔkeh ki teh taa ηa rí nii nε.

³ Nε kutɛnɔaaku ni laa' kutaaku biike la, ni tɔkeh ki teh utaa li nii dinnɔ. Ni likeh kutaaku bo, nε ki bɛndeh utaa li nii bii wa rí nii. Nε ka ji li fre kí sekn kí bɛnde tibont tà teh fɛnfɛnnɔ nɔ ya tingi-ii?]*

⁴ Ninbi fɛnfɛnnɔ ya nibε, ni yé binibiɛrb nε, ka cuube Uwien saan, nε ki nuunh ní lε miyɔkm ya bonn. *Uwien ya ñɔbonsɔknl Sonas ya yɔkm ya bonn baba ηa ñí la, na ji li lε yɔkm ya bontɔnn niba.» U len' nnɔ ma nnɔ, nε ki siere' ki dɔan' bε.

Yesu lienh Farisienmbε nin Saduseyenmbε ya kpɔnɔ ya ñɔke bó

(Mark 8:14-21)

⁵ *Yesu ya panpaankaab joh bε rí puore miñunciɛnm ma nnɔ, bi sunde' ka tuke' kpɔnɔ.

⁶ Nε *Yesu tɔke' bε ki ye: «Li bɛn mɛn *Farisienmbε nin Saduseyenmbε ya kpɔnɔ ya ñɔke bó.»

⁷ Nε bi maaleh ki teh: «Ta tuke' kpɔnɔ ma nnɔ nε cère' u len' nnɔ.»

⁸ *Yesu bɛnde' bi maaleh ki teh bà, nε ki niire' bε ki ye: «Bε tien' ni lienh ki teh na tuke' kpɔnɔ? Ni'tekjim nε pɔre' nε.

⁹ Na laan biε ki cii' tibont ya tingi nε-εε? Na tien n là taa' kpɔnɔ uηun ki jin' bijeb itur iηun ma nnɔ, ni là tanaan' nà sïen' nnɔ ikpɛncub ubien wà nε-εε?

* 16:3 Bi kpiε' ki kɛle' tigbont tà nnɔ ya tuba ni 16:2a-3 ηa te tu'ni.

10 Na tien n là taa' kpɔnɔ ulole ki jin' bijeb itur inan ma nnɔ, ni là tanaan' nà sɛn' nnɔ ikenden ubien wà nɛ-ɛɛ?

11 N ye ní li bɛn *Farisienmbɛ nin Saduseyɛnmbɛ ya kpɔnɔ ya ñake bó ma nnɔ, na bɛn ki ye ma lienh kpɔnɔ ya gbɛr-ii?»

12 Nɛn saan nɛ bi bɛnde' ki ye wa lienh kpɔnɔ ya ñake ya gbɛr, ama u ye bɛ ní li bɛn Farisienmbɛ nin Saduseyɛnmbɛ ya wɔknm bó nɛ.

*Pier len' ki ye Yesu yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nɛ
(Mark 8:27-30; Luk 9:18-21)*

13 *Yesu tí baa' Sesare Filip ya tinɛnm ni nin u'panpaankaab, nɛ ki niire' bɛ ki ye: «Binib lienh ki teh *Unil ya Bijɛ yé ηmɛ?»

14 Nɛ bi jiin' wɔ ki ye: «Biba lienh ki teh a yé San wà siih binib Uwien ya ñunm nnɔ nɛ. Bitɔb lienh ki teh a yé *Eli nɛ. Bitɔb mɔ lienh ki teh a yé Seremi bii Uwien ya ñɔbonsɔknɔb ya uba nɛ.»

15 Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ninbi nín teh n yé ηmɛ?»

16 Nɛ Simɔn Pier jiin' wɔ ki ye: «A yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nɛ. A yé wɔn Uwien wà fuobe ya Bijɛ nɛ.»

17 Nɛ *Yesu ye: «Simɔn, Sonas ya bijɛ, Uwien ya mɔnm te a'bo. Na yé nisaal nɛ kpiire' ki wuɔn' ηɛ. N'Baa wà te paaki bó nɛ kpiire' ki wuɔn' ηɛ.

18 Pier, n ye a yé litɛnpenl nɛ. Nɛ li ya tɛnpenl bo nɛ n li sien n'taanl yaab tɛn kuduku se litɛnpuul bo ma bo. Mikuum ya tuɔm ηa ní faake nin n'taanl nnɔ.

19 N li de ηɛ Uwien ya bɛl ya dupien. A yíe' nibonn nà uɛndun wuu ni la, bi li yíe nɛ paaki bó mɔ nɛ. A tuo' nibonn nà uɛndun wuu ni la, bi li tuo nɛ paaki bó mɔ nɛ.»

20 Nɛn saan nɛ *Yesu kpekpe' bi'bo ki ye bi la tɔke nil kí ye u yé *Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo.

*Yesu len' u'kuum nin u'mɛkrm bó
(Mark 8:31-9:1; Luk 9:22-27)*

21 Kí ñɛ u ya yo nɛ *Yesu cin' ki tɔkeh u'panpaankaab ki teh ní kpe wɔ ní jo Yerusalem, *Sufmbɛ ya cienb nin *bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknɔb ní tí jɛnde wɔ kí gbien, kí ku wɔ, nɛ wienta daali wɔ ní mɛkre bitɛnkpiib ni.

22 Nɛn saan nɛ Pier taa' wɔ ki jɛnde', ki tí kɔnh nin wɔ ki teh: «Yonbdaan, Uwien ní cère nɛ ní tien mitafaam kí gbɛbre. U la cère nɛ ní tu ηɛ.»

23 Nɛ *Yesu jiebɛ' ki tɔke' Pier ki ye: «Paare n'puoli; Satan, a lieke nni usɛn nɛ. Kimɛ a'yɛnmaale ηa ñɛn' Uwien saan, í yé binib yi nɛ.»

24 Nɛ ki tɔke u'panpaankaab ki ye: «Unil yíe wɔ ní paan n'bo la, u la tɔnge uba, wɔ ní li yuunh u'dɔpɔnpɔn ki bukeh, kí li paakeh n'bo†.

† 16:24 Liike 10:38.

25 Kimε wà κε yíe wə́ ní fie u'miel la, wən ne li kpo kí juore fεnm. Ama wà κε li tuo kí kpo min bo la, wən ne li le limiel.

26 Unil laa' uηendun wuu ni ya bont κε ηə́ ki tí luo' limiel la, u laa' bε ya kpele ne? Bii unil li taa bà kí pε kí teke u'miel-i?

27 Lidaali liba, Unil ya Bijε lá li baa ní, kí li tə́ke nin u'tonsɔnb Uwien ya tondb, kí li ηmə́be u'Baa Uwien ya kpiεke. U ya yo ne u li jiin unil κε u sɔn' ma bo.

28 N tə́keh ne imɔ́n ne, binib bà se niε saan nɔ́ ya biba li le *Unil ya Bijε we ní u'bεl ni ne kí yaan kí kpo.»

17

Yesu ya gbεnεnt lèbre'

(Mark 9:2-13; Luk 9:28-36)

1 Iwien iluob gèbre', ne *Yesu taa' Pier nin Saak nin u'ninje San ki jende' ki tí don' lijɔ́fɔ́krl liba bo.

2 U'gbεnεnt lèbre' bi'nun bó ne u'nun bó windeh tεn uwien. U'wεngolkaar pende' tεn kuwenwenku.

3 Ne bi laa' Moyis nin Eli puɔ́' u'saan bi tə́keh tigber.

4 Ne Pier tə́ke' wə́ ki ye: «Yɔnbdaan, ti te niε saan ma nɔ́, nǐ mɔ́n ne. A yíe la, á cère ní pə́ niε saan ininbon* ita, sin liba, Moyis liba, *Eli mɔ́ liba.»

5 U lienh u'ñɔ́bu ηa laan lu' ne kutεwɔ́lgbɔ́npɛnpienku kuba baa' ki lá pibn' bi'bo. Ne bi cii' unieke uba bó kutεwɔ́lgbɔ́nku nnɔ́ ni u ye: «N'Bijε sɔ́ nɔ́, n yíe wə́; ne n'yεnm sɔ́nge u'bo. Li cengeh mεn u'bó.»

6 U'panpaankaab cii' unieke nnɔ́ bó ma nnɔ́, ne bujεwaanbu cuo' bε ki tí kende', ne bi pùon' tingi ni.

7 *Yesu baa' ki lá mε' bε, ne ki tə́ke' bε ki ye: «Fii mεn. La cère mεn jεwaanbu ní li ηmə́be ne.»

8 Bi yaare' ma nnɔ́, ba ji laa' nitɔ́, bi laa' Yesu baba ne.

9 Bi jiinh lijuɔ́l nnɔ́ ya tingi ma nnɔ́, ne *Yesu kpekpε' bi'bo ki ye: «Ni la tə́ke uba ni laa' nà nɔ́, kí tí baa uyo wà Unil ya Bijε li mεkre bitenkpiib ni nnɔ́.»

10 Ne u'panpaankaab nnɔ́ niire' wə́ ki ye: «Bε tien' *Yiko ya wɔ́nwɔ́knb lienh ki teh *Eli li baa ne kí yaan Kristo ní baa ní?»

11 Ne u jiin' bε ki ye: «*Eli li mɔ́nbe kí baa kí lá tùə́re tibont κε ne kí yaan.

12 N tə́keh ne ne, *Eli baa' ηə́. Ama ba bende' wə́, ne ki tien' wə́ bi yíe ma bo. Bi jende' wə́ ma bo nnɔ́, bi li jende' *Unil ya Bijε mɔ́ nnɔ́ ne.»

13 *Yesu len' nnɔ́ ma nnɔ́, ne u'panpaankaab bende' ki ye u lienh San wà là siih binib Uwien ya ñunm nnɔ́ ya gber ne.

* 17:4 Sufimbe lá taah tiwεngbɔ́nt bii tikpεlcejɔ́juə́kt ne ki pə́h ininbon.

*Yesu ηore' usenpol kibuk kiba saan
(Mark 9:14-29; Luk 9:37-43)*

14 Tɔ, *Yesu nin u'panpaankaab nnɔ tɪ baa' linigol saan uyo wà nnɔ, nɛ uje uba baa' ki lá gbaan' u'nintuɔli,

15 ki tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, muɔ n'buk micεεkm. Kɪ luh libinbil nɛ ki jɛndeh ki gbiekeh. Kɪ sɔbe ki luh umu nin miñunm ni nɛ.

16 N tuke' kɛ ki baa' ní a'panpaankaab saan, nɛ ba fre' ki cère' kɪ faake'.»

17 Nɛ *Yesu ye: «Ninbi fɛnfɛnnɔ ya nibɛ, na teke' Uwien ki jin', ki yé binib bà bre. N li wuɔke ni'saan kɪ tɪ kpaan mila nɛ? N li ηmɔbe sukle ni'bo kɪ tɪ kpaan mila nɛ?» Nɛ ki ye: «Taa mɛn kibuk nnɔ ní.»

18 Bi taa' kɛ ní, nɛ u tien' usenpol wà ηaake kɛ nnɔ bo, nɛ u siere' ki'saan. Nɛ kɪ faake' i ya tãan bo.

19 Ni ya puoli bó nɛ *Yesu ya panpaankaab baa' ki lá niire' wɔ bi'baba bo ki ye: «Bɛ tien' tinbi ηa fre' ki ηore' usenpol nnɔ?»

20 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ni'tekjim nɛ ηa yɛbe. Nɛn nɛ cère' na fre' ki ηore' wɔ. N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ni bi ηmɔbe mitekjim mɪ waa ten kusiiku kù a bi yih kù mutaar nnɔ ya bim mɔnɔn la, ni bi li fre kɪ tɔke lijuɔl liɛ kɪ ye: «Siere niɛ saan, kɪ tɪ sere niɛ bó,» nɛ lè ní siere. Na bi li gbɛle niba.

21 [Ama usenpol wuɔ ya bol wɔn, na lòle' ñɔbu ki kàare' la, na ní fre kɪ ηore wɔ.]»†

*Yesu tɪ len' u'kuum nin u'mεkrm bó
(Mark 9:30-32; Luk 9:43b-45)*

22 Lidaali liba, *Yesu nin u'panpaankaab taan' Galile ni, nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Bi li taa *Unil ya Bijɛ kɪ ηukn binib,

23 bɛ ní ku wɔ. Ama wienta daali, u li mεkre bitɛnkpiib ni.» Nɛ bi'yɛnm saa' ki gbien'.

Uwien ya duku ya lenpo

24 *Yesu nin u'panpaankaab baa' Kapɛrnawum ya du ni. Nɛ binib bà teknh Uwien ya duku ya lenpo nnɔ baa' ki lá niire' Pier ki ye: «A'cɛnbaa wɔn ηa pɛh Uwien ya duku ya lenpo nɛ-a?»

25 Nɛ u ye: «U pɛh nɛ.»

Pier tɪ baa' iden, nɛ *Yesu kpɛ' ki niire' ki ye: «Simɔn, unjɛndun wuu ya bɛrb teknh bi'du ya nib saan nɛ lenpo bii bicɛnb saan-i? A maaleh ki teh ba?»‡

26 Nɛ u jii'n' wɔ ki ye: «Bi teknh bicɛnb saan nɛ.» Nɛ *Yesu ye: «Nnɔ la, bi'du ya nib bɛn fuoreh nɛ-a!

† 17:21 Bi kpɛ' ki kele' tigbont tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 21 ηa te tu'ni. ‡ 17:25 Yesu ya yo ya bɛrb ηa là teknh bi'du ya nib lenpo. Bi là teknh bi jèkeh idu yà nnɔ ya nib nin bicɛnb nɛ lenpo.

27 Ama ta yíe tí bii bæ. Li joh miñunciem bó kí tí wiε ufebe. A li cuo ujenkpiék wà nnɔ, á yàare' u'ñɔbu, a li ε bulikbu u'ñɔbu ni. A taa kí tí pè min nin sin bo.»

18

Nme yé unikpekpiék-i?

(Mark 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 U ya yo nε *Yesu ya panpaankaab baa' ki lá niire' wɔ ki ye: «Nme yé unikpekpiék Uwien ya bɛl ni?»

2 Nε u yin' kibuk kiba, ki taa' kè ki sien' bi'siik ni,

3 nε ki ye: «N tɔkeh nε imɔn nε, na cère' ni'tetem te ten mubumu yaam la, na n kɔ *Uwien ya bɛl ni.

4 Unil wà kε jiin' u'ba tingi ki te ten kibuk kie nɔ te ma bo la, u ya daan nε yé unikpekpiék Uwien ya bɛl ni.

5 Wà kε teke' kibuk ten kie n'yel bo la, u teke' min nε.»

La cère ubaan uba n ture Uwien ya sɛn

(Mark 9:42-48; Luk 17:1-2)

6 «Ama ibaan yà teke' nni ki jin' nɔ, unil cère' i'ni uba ture' Uwien ya sɛn la, bi bi taa' linèciɛnl, ki jɔn' u'tule ni, ki ture' wɔ ki wiε' miñunciem ya lùɔl ni la, nɔ bi li tu udaan bo.

7 Mibiikm yé nibonn nà bre uɛndun bo nε. Mibiikm li li tuu ki te nε. Ama nɔ bre unil wà cèreh mibiikm bàareh nnɔ bo.

8 «A'nuɔ bii a'taal nε cèreh a biih la, cere tù kí wiε kí jende a'ba saan. A nɔbe unuɔ uba bii litaal liba, nɔ ki laa' limiel là nɔ nɔbe gbenm la, nɔ tu nin á li nɔbe inuɔ ile nin itaan ile, nɔ kí kɔ umu wà nɔ nɔ kpiin ni.

9 A'nunbu nε cèreh a biih la, likre bù kí wiε kí jende a'ba saan. A nɔbe bununbu buba, ki laa' limiel là nɔ nɔbe gbenm la, nɔ tu nin á li nɔbe inun ile, nɔ kí kɔ umu wà nɔ nɔ kpiin ni.»

Upe wà bole' ya kpenjem

(Luk 15:3-7)

10 «Li bɛn mɛn ki la yin ibaan yiε ya uba fɛnm. N tɔkeh nε nε, *Uwien ya tondb bà gu be nnɔ tuu ki tien bi'bó n'Baa wà te paaki bó ya nun bó nε.

11 [Unil ya Bijε baa' uɛndun wuu ni wɔ n lá nmiɛn binib bà ture' Uwien ya sɛn nε.]*

12 «Unil nɔbe ipe kobk, i'ni uba bole' la, ni maaleh ki teh u li tien mila? Wa n cère ipe piwε nin iwε nnɔ kupekpaabaaku ni, kí jo kí tí nuun wà bole' nnɔ-ɔɔ?»

13 N tɔkeh nε imɔn nε, u tí laa' wɔ la, u'yɛnm li songe upebaab nnɔ bo, kí cɛn ipe piwε nin iwε yà nɔ bole' nnɔ bo.

* 18:11 Bi kpiε' ki kele' tighɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 11 nɔ te tu'ni.

14 Nnɔ nɛ, ni'Baa wà te paaki bó ɲa yíe ibaan yíe ya uba ní tùre.»

A'tɔ bii' ɲɛ la, a li tien ma bo

15 «A'tɔ bii' ɲɛ la, ñikn kí jo kí tí lɛ wɔ ní'lele bo, kí tɔke wɔ u'biil. U cii' ki de' ɲɛ la, tigber nnɔ gben' nínɔ.

16 U yíe', ka cii' ki de' ɲɛ la, ñikn kí taa unil uba bii bile, kí kpɔbn a'ba bó, kí tí ní jo u'saan kí tí lɛ wɔ, ɲɔ ní gben tigber nnɔ, kimɛ ní kele' Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bi ye bɛ ní gben tigber tà kɛ la, bi li cenge bimɔnkunb bile bii bita bó nɛ kí yaan kí gben tù.»

17 Ama u yíe', ka cii' ki de' bi'mɔ la, taa tù kí tɔke *Kristo ya taanl yaab. U yíe', ka cii' ki de' bi'mɔ la, á liike wɔ tɛn unil wà ɲa bɛn Wien bii ulɛnpotekl.

18 «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ni yíe' nibonn ná kɛ uɲɛndun wuu ni la, bi li yíe nè paaki bó mɔ nɛ. Ni tuo' nibonn ná kɛ uɲɛndun wuu ni la, bi li tuo nè paaki bó mɔ nɛ.

19 «N tí tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ni'ni bile kpaan' buñɔbu uɲɛndun wuu ni, ki kàare' ki miɛ' n'Baa wà te paaki bó ná kɛ la, u li de bɛ nè nɛ.

20 Kimɛ binib bile bii bita taan' ná saan n'yel bo la, n te bi'siik ni.»

Utonsɔnl wà ɲa tuo' ki fère' u'tɔ ya gber

21 Nɛn saan nɛ Píɛr baa' kí lá niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, n'tɔ biih nni la, n li fère wɔ bolm miɲɛ nɛ? N li fère wɔ haali bolm milole nɛ-ɛɛ?»

22 Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Na yé á fère wɔ bolm milole; fère wɔ haali pilolole bolm milole.

23 «Nɛn bo, Uwien ya bɛl naan ubɛrciɛn wà yíe wɔ ní bende u'faal kpɛ ma u'tonsɔnb saan nnɔ nɛ.

24 U cin' ma nnɔ, bi taa' ní u'tonsɔnl uba nɛ, u kɔn' lifɛnl ni u'cɛnbaa saan ilike tibɔtɔr tibɔtɔr ta dindin.

25 Wa ɲmɔbe like kí pè lifɛnl nnɔ ma nnɔ, nɛ u'cɛnbaa ye lifɛnl nnɔ bo, bɛ ní taa wɔn nin u'po nin u'bumu nin u ɲmɔbe tibont tà kɛ kí kuɔre, kí taa ilike ní.

26 Nɛ utonsɔnl nnɔ gbaan' u'cɛnbaa ya nintuɔli, kí gbáanh wɔ kí teh: «N'cɛnbaa, ñikn kí tien sukle. N li pè ɲɛ n kɔn' lifɛnl lá ni a'saan nnɔ kɛ.»

27 Nɛ u'cɛnbaa muɔ' wɔ micɛɛkm cɛɛn, kí cèbe' wɔ lifɛnl nnɔ, nɛ kí taa' wɔ kí wiɛ'.

28 «Ama utonsɔnl nnɔ ñɛn' saali, kí laa' u'tonsɔntɔ uba u ɲmɔbe u'fɛnl ilike kubɔtuɔku, nɛ u cuo' wɔ, kí sɛre' u'tule ni, kí tɔke' wɔ ki ye: «Pè nni a ɲmɔbe n'fɛnl lá nnɔ kɛ.»

29 Nɛ u'tonsɔntɔ nnɔ gbaan' u'nintuɔli, kí gbáanh wɔ kí teh: «Ñikn kí tien sukle. N li pè ɲɛ.»

30 Nɛ wa tuo', kí cuo' wɔ kí tí pɛkn', wɔ ní li te len haali nin uyo wà u li tí pè lifɛnl nnɔ.

³¹ U'tonsəntəb laa' nī tien' ma, bi'yenm saa' ki gbien', nε bi jon' ki tī təkε' bi'cənbaa nà kε tien'.

³² Nεn saan nε bi'cənbaa yin' wə, ki təkε' wə ki ye: <Utonsənbierə sin! A gbáan' nni ma nnə, nε n cèbe' ηε a'fēnl kε.

³³ A'mə ηa bi li muə a'tonsəntə micεcεkm tən n muə' ηε ma bo-oo?>

³⁴ U'cənbaa ya benku ni ben' u'bo, nε u cère' bi dεre' u'tub ki taa' wə ki tī pεkn', wə rí li te len haali nin uyo wà u li tī pè lifēnl nnə kε kí gben.

³⁵ «Ní'ni wà kε ηa fèreh u'tə u'biil nin u'fēl kε la, n'Baa wà te paaki bó mə li dεre u'tub nnə nε.»

19

Uwien taan' nà la, nil la bore nè
(Mark 10:1-12)

¹ *Yesu len' ki tī gben' uyo wà nnə, nε ki ñen' Galile ya tinfenm ni, ki jon' Sude ya tinfenm mà te Suden ya kpenpuol bó nnə ni.

² Linigocienl paan' u'bo, nε u tī cère' bi'ni bà yé biwiēnb faake'.

³ *Farisiēnmbε biba nεkn' wə, ki yíe bε rí biike wə, nε ki niire' wə ki ye: «Ujε ηməbe usen wə rí wiε u'po maam kε maam bo-oo?»

⁴ Nε *Yesu jiin' bε ki ye: «Na kaan' nà kele' *Uwien ya gbənkun ni nnə nε-εε? Ní kele' ki ye micincinm Uwien là ñen' bε ma nnə, <u là ñen' uje nin upii nε),

⁵ nε ki ye: <Nεn nε cère' uje kuə'n upii la, u li dāan u'naa nin u'baa, wə'n nin u'po rí taan, nε bεn bile nnə rí taan kí tien unibaab.>

⁶ Nnə nε ba ji te nib bile, bi ji yé unibaab nε. Tə, Uwien taan' nà la, nil la bore nè.»

⁷ Nε bi liεbe' ki niire' wə ki ye: «Bε tien' Moyis là ye unil ye wə rí wiε u'po la, wə rí kele kugbənkun kí de wə kí wuə'n kí ye u wiε' wə nε?»

⁸ Nε *Yesu ye: «Ní'yufaa bo nε cère' Moyis là de' nε usen ní li wiēnh ní'puob. Ama micincinm na là te nnə.

⁹ N təkεh nε nε, uje wà ya po ηa tien' nanmaal ηə u wiε' wə ki tī kuə'n upiitə la, uje nnə tien' linaηmaal nε.»

¹⁰ Nε *Yesu ya panpaankaab təkε' wə ki ye: «Ujε nin u'po ya gber te nnə la, uje ηa bi kuə'n pii la, nī bi tu.»

¹¹ Nε *Yesu ye: «Nib kε ηa rí fre kí tien ni len' nà nə. Uwien de' bà mituəm bi la kuə'n piib nnə, bεn nε li tuo.

¹² Isen yà cèreh binib ηa kuəndeh piib ηa tete. Biba te, bi maa' bε, ba yé jεb. Bitəb te, bi fāare' bε nε. Bitəb mə te, ka kuəndeh piib Uwien ya bεl ya tuonl bo nε. Wà kε li fre kí cii la, wə rí cii.»

Yesu nin mubumu
(Mark 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 Nɛn saan nɛ bi tukeh mubumu ki bàareh *Yesu saan ɲɔ wɔ ní taa u'nuɔ kí paan mu'bo, kí káare kí de mù. Nɛ u'panpaankaab kɔnh nin bɛ.

14 Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Cère mɛn mubumu mù ní li bàareh n'saan. La piendeh mù mɛn, kime binib bà te tɛn mubumu nɛ si Uwien ya bel.»

15 U taa' u'nuɔ kí paan' mu'bo ki gben', nɛ ki siere' ni'saan.

Ufàadaan uba ya gbɛr
(Mark 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Tɔ, unacenfaan uba baa' *Yesu saan, ki niire' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, n li tien mile mɔnm ɲɔ kí lɛ limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm-i?»

17 Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Bɛ tien' a niireh nni nà mɔn bo? Wà mɔn te uba nɛ. A yíe á lɛ limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm la, li boh *iwɔb.»

18 Nɛ u ye: «I lɛ wɔb-i?» Nɛ *Yesu ye: «La ku nil, ki la teh nanmaal, ki la suh, ki la nɛndeh nib bo,

19 kí li boh a'naa nin a'baa, kí li yíe a'tɔ tɛn a yíe a'ba ma bo.»

20 Nɛ unacenfaan nnɔ ye: «N boh ni'kɛ nɛ. Bɛ biɛ ki pɔre' nni?»

21 Nɛ *Yesu ye: «A yíe á li yé unimɔn kí tĩ gben la, jo kí tĩ kuɔre a ɲmɔbe tibont tà, kí taa ilike kí de bicɛɛkɔɛnb, kí li ɲmɔbe lifaal paaki bó, ɲɔ kí baa kí lá paan n'bo.»

22 Unacenfaan nnɔ cii' nnɔ ma nnɔ, u'yɛnm saa', nɛ u siere' ki bure', kime u ɲmɔbe lifaal ki gbien'.

23 Nɛ *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ní faa ki gbien' nin ufàadaan ní kɔ Uwien ya bel ni.»

24 Nɛ ki ye: «N tí tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ní faa nin ufàadaan ní kɔ *Uwien ya bel ni ki cɛn' ñɔkma ní càare' mikpɛlpienbonm ni.»

25 U'panpaankaab cii' nnɔ ma nnɔ, ní beke' bɛ cɛɛn, nɛ bi ye: «Nì te nnɔ la, ɲmɛ li fre kí ɲmɛre?»

26 *Yesu caan' bi'bo inun, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Binib nɛ ɲa ní fre, Uwien wɔn ɲa gbɛle' niba.»

27 Nɛ Pier ye: «Tinbi wɔn la, ti dàan' ti'bont kɛ nɛ ki paan' a'bo-a! Ti li lɛ bɛ ya kpɛle?»

28 Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, Unil ya Bijɛ lá li kɛle kibɛrbiɛk bo, kí li ɲmɔbe ukpiɛke kí gbien unɛndunfaan ni. U ya yo nɛ ninbi bà pɛ n'bo nnɔ mɔ li kɛle mubɛrbiemu piik nin mule bo, kí bu Israyɛl yaab ya baamul piik nin ile nnɔ tibuur.

29 Wà kɛ dàan' u'den bii u'ninjiɛb bii u'ninsieɛb bii u'naa bii u'baa bii u'bumu bii u'kpàan n'yel bo la, u li lɛ ni'kɛ bolm kobk, kí li lɛ limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm mɔ.

³⁰ Bisenlierb lá li paan puoli ki yebe. Puoli yaab mə lá li liere usen ki yebe.»

20

Ufàadaan uba pèn' u'paatieb ma bo

¹ «Uwien ya bel naan ufàadaan wà fii' kutenɲesənsənku wə ní tĩ nuun paatieb be ní lá sən u'kpàabu ni ya tuonl nɛ.

² U laa' biba, nɛ ki tɔke' be ki ye: «N li pè nɛ liwentunl ya paaku nɛ». Bi tuo' nɛ u wuon' be u'kpàabu.

³ Uwien pende', nɛ u jon' kidaak bó ki tĩ laa' bitɔb se ki'ni, ka ɲmɔbe tuonl.

⁴ Nɛ u tɔke' be ki ye: «Ni'mə ní jo kí tĩ sən n'kpàabu ni. Ni sən ki kpaan' ma bo la, n li pè nɛ nnɔ nɛ»,

⁵ nɛ bi bure'. Liwenyul, nɛ u tí liebe' kidaak bó, ki tĩ laa' bitɔb mə se ki'ni, nɛ u tɔke' bi'mə nnɔ. Uwien dere', nɛ u tí liebe' kidaak bó, ki tí tĩ tien' nnɔ.

⁶ Uwien mɔndeh uyo wà nnɔ, nɛ u tí liebe' kidaak bó, ki tí tĩ laa' bitɔb mə tí se ki'ni, nɛ u tɔke' be ki ye: «Be tien' nɛ ni tun' ki se nɔ nnɔ ka sənɲ niba?»

⁷ Nɛ bi ye: «Ta laa' wà li de tɛ tuonl nɛ» Nɛ u ye: «Ni'mə ní li joh kí tĩ sən n'kpàabu ni.»

⁸ «Uwien lu' ma nnɔ, nɛ ufàadaan nnɔ tɔke' u'tonsənɲ ya ciɛn ki ye: «Yin paatieb nnɔ ní kí lá pè be bi'paaku. Cin kí li paanɲ bà paan' puoli bó ní nnɔ kí tĩ fɔre bà liere' usen.»

⁹ Bà baa' liwenmɔnl nnɔ baa' be ní lá teke bi'paaku, nɛ u pèn' wà kɛ liwentunl ya paaku.

¹⁰ Bà liere' usen nnɔ mə baa' be ní lá teke bi'paaku ki maaleh ki teh bi li lɛ kí gèbre puoli bó yaab nnɔ nɛ. Nɛ u pèn' bi'mə wà kɛ liwentunl ya paaku.

¹¹ Bi teke' bi'paaku ma nnɔ, nɛ ki kənɲ nin ufàadaan nnɔ

¹² ki teh: «Bà paan' puoli bó nnɔ sən' kukurku kuba kpein nɛ. Tinbi ya gbɛn nɛ ben' liwentunɲmɛnl. Kutòntònkunii' tɛ. Nɛ a cèrè' tinbi nin bɛn ya paaku kpɛ-a!»

¹³ Nɛ ufàadaan nnɔ tɔke' bi'ni uba ki ye: «N'jɔ, ma jin' ɲɛ. A bi tuo' ki ye a li teke liwentunl ya paaku nɛ. Na te nnɔ-ɔɔ?»

¹⁴ Teke a'like kí li kunh. N yíe ní de puoli bó yaab tɛn n de' ɲɛ ma bo nɛ.

¹⁵ Ma ɲmɔbe sɛn ní taa n'like kí tien n yíe ma bo-oo? N ɲmɔbe tinimònt ma nnɔ nɛ cèrè' a ɲmɔbe iponponbe-ee?» »

¹⁶ Tɔ, *Yesu tɔke' ki ye: «Nnɔ nɛ puoli bó yaab lá li liere usen, nɛ bisenlierb mə lá li paan puoli bó.»

*Yesu len' u'kuum nin u'mɛkrm bó nta bo
(Mark 10:32-34; Luk 18:31-34)*

17 *Yesu yíe wɔ́ ní dùò Yerusalem bó, ne ki taa' u'panpaankaab piik nin bile nnɔ́, ki ñen' ugbɛ. Bi joh ma nnɔ́ ne u tɔ́keh bɛ ki teh:

18 «Li cengeh men, ti doh Yerusalem bó ne. Ti tí baa' la, bi li taa Unil ya Bijɛ kí ñukn bitɔ́tuɔ́rcienb nin *Yiko ya wɔ́nwɔ́knb, bɛ ní bu wɔ́ tibuur, kí ye u kpɛ bɛ ní ku wɔ́,

19 ne kí taa wɔ́ kí ñukn bà ña yé Sufmbɛ, bɛ ní lè wɔ́, kí ñí wɔ́ inalɛbe, kí yaan kí kpɛ wɔ́ udɔ́pɔ́npɔ́n bo, ne wienta daali wɔ́ ní mekre bitenkpiib ni.»

Yesu ya panpaankaab bile ya naa ya miebu
(Mark 10:35-45)

20 Nɛn saan ne Sebede ya bijieɓ bile ya naa taa' bɛ ní *Yesu saan, ki lá gbaan' u'nintuɔ́li, ki ye wɔ́ ní pu wɔ́ nibonn niba.

21 Nɛ u niire' wɔ́ ki ye: «A yíe ba?» Nɛ u ye: «A lá jin' a'bel la, á cère n'bijieɓ bile bie ní li ke a'saan. Uba ní li ke a'nɔ́jie bó, uto mɔ́ a'nɔ́gen bó.»

22 Nɛ *Yesu jiiin' bɛ ki ye: «Na ben ni mieh nni nibonn ná. Ni li fre kí ji n li ji ijend yá nnɔ́-ɔ́ɔ́?» * Nɛ bi ye: «Ti li fre.»

23 Nɛ u ye: «Imɔ́n, ni li ji n li ji ijend yá nnɔ́. Ama binib bà li kèle n'nɔ́jie bó nin n'nɔ́gen bó nnɔ́ wɔ́n na yé min ne li gènde bɛ. N'Baa ne li de mifenm nnɔ́ u bonde' mɛ ki ble' binib bà nnɔ́.»

24 Nɛ u'panpaankaab piik bà sien' nnɔ́ cii' Sebede ya bijieɓ nnɔ́ tɔ́ke' *Yesu ki ye bà, ne bi'benku ni ben' bi'bo.

25 Nɛ *Yesu yin' bɛ ki tɔ́ke' bɛ ki ye: «Ni ben ní te ma unɛndun wuu ni. Bà yé idu ya berb nnɔ́ wɔ́bndeh i'nib ne, ne bà ñmɔ́be ticiɛnt nnɔ́ wɔ́ngeh bɛ bi'tuɔ́m kpɛ ma bo.

26 Na ní li te nnɔ́ ninbi ni. Ni'ni wá yíe wɔ́ ní li yé ucien la, wɔ́ ní tien u'ba ni'tonsɔ́n.

27 Wá yíe wɔ́ ní li yé usenlier la, wɔ́ ní tien u'ba u'yonb.

28 Kime *Unil ya Bijɛ ña baa' unɛndun wuu ni bɛ ní sɔ́n kí de wɔ́. U baa' wɔ́n ne ní sɔ́n kí de binib, kí kpo ñɔ́ kí de binib bà yebe kí wiɛ.»

Yesu likre' ijùɔ́n ile
(Mark 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 *Yesu nin u'panpaankaab ñeh Seriko ya du ni uyo wá nnɔ́ ne linigocienl paan' bi'bo.

30 Ijùɔ́n ile ke sengbaal ki cii' bi ye *Yesu ne gèbreh, ne í wu-ureh ki teh: «Yonbdaan, *Dafid ya yaabile, muɔ́ te micɛɛkm.»

31 Nɛ linigol nnɔ́ tɛngeh i'bo ki teh yè ní ñmile, ama í tùɔ́reh ki wuureh ne ki teh: «Yonbdaan, *Dafid ya yaabile, muɔ́ te micɛɛkm.»

32 Nɛ *Yesu sere' ki yin' ijùɔ́n nnɔ́, ne ki niire' yè ki ye: «Ni yíe ní tien bà kí de ne?»

* 20:22 Yesu taa' kunennenku kuba ne ki wuɔ́n' ijend nnɔ́ yebe ki kpɛ ma bo. Kun si: kí ñu kijendyiek ni.

³³ Nε ì ye: «Yonbdaan, ti yíe tí likre nε.»

³⁴ *Yesu muò' yè micεcεkm cεεn, ki mε' i'nun, nε ì likre' i ya taañ bo, ki paan' u'bo.

21

Binib kpiεkreh Yesu u tí kɔn' Yerusalem ni
(Mark 11:1-11; Luk 19:28-40; San 12:12-19)

¹ *Yesu nin u'panpaankaab tí neke Yerusalem, ki tuo' Bεtifaaje ya du, u te Olifi ya siin ya juəl bó. Bi tí tuo' ni'saan ma nnɔ, nε *Yesu sɔn' u'panpaankaab ni bile

² ki tɔke' bε ki ye: «Li joh mεn udu wà te inun bó nɔ ni. Ni tí kɔn' u'ni la, ni li pɔk kí lε unjuunñɔ uba lùo, u'buk se u'saan. Ní lore wɔ, kí taa wɔn nin u'buk kε ní.

³ Unil ye nε niba la, ní ye: «Yonbdaan nε cieke yí.» Bi li pɔk kí cère ní taa yí kí bure nε.»

⁴ Ní tien' ηɔ *Uwien ya ñɔbonsɔknl là len' nà nnɔ nè rí tien. Nε u là ye:

⁵ «Tɔke mεn Siyɔn yaab kí ye bi'berciεn we ní. U te suoo nε, ki jεke unjuunñɔ nin u'buk.»

⁶ Nε *Yesu ya panpaankaab bile nnɔ bure', ki tí tien' u len' ma nnɔ,

⁷ ki tuke' unjuunñɔ nin u'buk nnɔ ki baa' Yesu saan, nε ki taa' bi'lier ki paan' i'bo, *Yesu jεke'.

⁸ Binib ligol taah bi'lier ki pèreh usen ni. Bitɔb mɔ bεreh tifer kí lá pèreh.

⁹ Nε linigol là le usen nin là pε puoli nnɔ wuureh ki teh: «Osana*, *Dafid ya yaabil. Uwien ya mɔnm rí li te wà we ní Yonbdaan ya yel bo nnɔ bo. Osana, Uwien wà te paaki bó.»

¹⁰ Tɔ, *Yesu tí baa' Yerusalem ni ma nnɔ, nε udu nnɔ kε jenge', binib niireh ki teh: «U lε daan bε nε?»

¹¹ Nε linigol nnɔ ye: «U yé *Yesu *Uwien ya ñɔbonsɔknl wà ñen' Nasaret Galile ya tinfεnm ni nnɔ nε.»

Yesu ηɔre' ikpenkpend Uwien ya duku ya luo bo
(Mark 11:15-19; Luk 19:45-48; San 2:13-22)

¹² *Yesu kɔn' Uwien ya duku ya luo bo, nε ki ηɔre' binib bà kuɔreh tiwεnt nin bà daanh nnɔ kε ki ñen'. Ki tuture' bilikkpendb ya teb nin bà kuɔreh inεnjel nnɔ mɔ ya biεmu ki gbòbe'.

¹³ Nε ki tɔke' bε ki ye: «Nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bi li yin u'duku ikaare ya duku nε, ama ninbi taah kù ki teh binasub ya tantaanbùol nε.» »

¹⁴ Nεn saan nε ijùɔn nin iwòb bàareh *Yesu saan Uwien ya duku ya luo bo, nε u cèreh ì faakreh.

* 21:9 Osana ya tingi si: Uwien si ukpieke nε.

15 *Bitətuərcienb nin *Yiko ya wənwəknb laa' *Yesu tien' miyəkmb ya bont tə nnə, ki cii' mubumu wuureh Uwien ya duku ya luo bo ki teh: «Osana, *Dafid ya yaabil» ma nnə, nɛ bi'benku ni ben' u'bo.

16 Nɛ bi təkə' wə ki ye: «ŋa ciuh mubumu muu lienh ki teh ba nɛ-ɛɛ?» Nɛ u ye: «N ciuh. Na laan kaan' *Uwien ya gbənkni ni nɛ kɛlɛ' nà saan ki ye: «Uwien cère' mubumu nin mucɛnfɛndmu pèkeh wə nnə nɛ-ɛɛ?» »

17 *Yesu len' nnə ma nnə, nɛ ki siere' ki dāan' bɛ, ki n̄ɛn' Yerusalem ni, ki jon' ki t̄i gəɔn' Betani ya du ni.

Yesu wiɛ' bukenkenbu buba miŋəum
(Mark 11:12-14, 20-24)

18 Nɛ faa', *Yesu liɛbeh Yerusalem bó ma nnə, nɛ mikənm cuo' wə.

19 U laa' bukenkenbu buba se sɛngbaal, nɛ u jon' bu'saan, ka laa' kenken bu'bo. U laa' tifer baba nɛ bu'bo, nɛ ki təkə' b̄u ki ye: «ŋa ji li l̄on bil fiebu.» Nɛ busubu nnə kuore' bu'kɛkɛ i ya t̄aan bo.

20 U'panpaankaab laa' nnə ma nnə, nɛ n̄i cuo' bɛ miyəkmb cɛɛn. Nɛ bi ye: «O! Bɛ tien' busubu nnə pək ki kuore' nə nnə?»

21 Nɛ *Yesu ye: «N təkəh nɛ imən nɛ, ni teke' Uwien ki jin', ka maaleh milele la, ni'mə li fre kí tien nnə. Na yé ni li tien nɛn baba nɛ. Ni təkə' lijuəl liɛ ki ye lè r̄i fii kí t̄i lu miŋunciɛnm ni la, n̄i li tien nnə nɛ.

22 Ni miɛ' Uwien nibonn nà kɛ ni'kaare ni, ki teke' ki jin' la, u li de nɛ n̄ɛ.»

Bi niire' Yesu wà de' wə usɛn wə r̄i tien u teh nà nə
(Mark 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 *Yesu kəɔn' Uwien ya duku ya luo bo, ki wəknh binib Uwien ya gber, nɛ bitətuərcienb nin Sufmbɛ ya ciɛnb nek'n' wə ki niire' wə ki ye: «A ŋməbe usɛn á tien a teh nà nə-əə? Ŋmɛ nɛ de' ŋɛ u ya sɛn-i?»

24 Nɛ u təkə' bɛ ki ye: «N'mə li niire nɛ iniire iba kpein nɛ. Ni fre' ki j̄iin' nni la, n'mə li təkə nɛ n ŋməbe usɛn wà ki teh n teh nà nə.

25 San là siih binib Uwien ya n̄unm ma nnə, ŋmɛ là de' wə usɛn-i? Uwien bii binib-i?» Nɛn saan nɛ bi təkəh təb ki teh: «Ti ye Uwien nɛ de' wə usɛn la, u li niire tɛ kí ye bɛ tien' ta là teke' wə ki jin'-i?»

26 Ti tí ye binib nɛ de' wə usɛn la, ti fɛnge linigol nnə mə, kime bi'kɛ maaleh ki teh San là yé *Uwien ya n̄obonsəknl nɛ.»

27 Nɛ bi j̄iin' wə ki ye: «Ta bɛn.» Nɛ *Yesu mə j̄iin' bɛ ki ye: «N'mə ŋa bɛn, ka r̄i təkə nɛ n ŋməbe usɛn wà ki teh n teh nà nə mə.»

Ninjieɓ bile ya kpenjenm

28 *Yesu tí len' ki ye: «Maale mɛn kí liike n li tɔke nɛ ná nɔ ya tingi. Ujɛ uba nɛ là te ki ɲmɔbe bijieɓ bile, nɛ ki tɔke' ucien ki ye: <N'bukɛ, jo kí tí sɔn bukpàabu ni dinnɔ.> Nɛ u ye:

29 «Ma we.» Ní pukn' waamu, nɛ u lèbre' u'ɲenmaale ki jon' ukpàabɔ.

30 Nɛ ujɛ nnɔ jon' uwaal saan ki tɔke' mɔ ki ye: <N'bukɛ, jo kí tí sɔn bukpàabu ni dinnɔ.> Nɛ u ye: <N'baa, n li jo,> nɛ ka jon'.»

31 Nɛ *Yesu niire' bɛ ki ye: «Mubumu mule nnɔ ni, ki lɛ tien' ki'baa yíe ná?» Nɛ bi jiiin' ki ye: «Ukpíeke nnɔ.» Nɛ u ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, *bilɛnpotekb nin ijɛnkpend li kpiɛ kí kɔ Uwien ya *bɛl ni nin nɛ.

32 Kimɛ San baa' ní ki lá wuɔn' nɛ usɛn wà mɔn, nɛ na teke' wɔ ki jin'. Ama bilɛnpotekb nin ijɛnkpend nɛ teke' wɔ ki jin'. Nin ni laa' bi teke' wɔ ki jin' ma kɛ nnɔ na lèbre' ni'tetem, ní teke wɔ kí ji.»

Bikpàab bà bre ya kpenjenm
(Mark 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 «Li cengeh mɛn mikpɛnjɛntɔm. Udendaan uba nɛ là te ki ɲmɔbe bukpàabu, ki caan' bukpàabu nnɔ ni tisir tà bi taah tu'bii ki ɲɛh fɛn nnɔ, nɛ ki bɛke' ki linde' bù, ki gbin' kubùoku kùà bi li ɲmɛngeh isibii nnɔ bu'ni, ki caan' kininbɛntaak bu'ni, ki taa' bù ki guun' bikpàab biba, nɛ ki bure' usɛn.

34 Uyo wà isibii nnɔ tí ben' nnɔ, nɛ u sɔn' u'tonsɔnb bikpàab nnɔ saan, bɛ ní tí teke wɔn ukpɛdaan ya bó ní.

35 Bitonsɔnb nnɔ tí baa' ma nnɔ, nɛ bikpàab nnɔ cuo' bɛ, ki ñi' uba, ki ku' utɔ, ki yèke' utɔ itɛn.

36 Nɛ ukpɛdaan nnɔ tí sɔn' bitonsɔntɔb bi yɛbe ki gèbre' bikpiɛkb nnɔ. Nɛ bikpàab nnɔ tí tí tien' bi'mɔ nnɔ.

37 Nɛ u fɔre' ki sɔn' u'bije bi'saan, ki maaleh ki teh u yé u'bije ma nnɔ, bi li tí bo wɔ nɛ.

38 Ama bikpàab nnɔ laa' u'bije we ní ma nnɔ, nɛ bi tɔke' tɔb ki ye: <Wɔn nɛ yé u'faajil, cère mɛn tí ku wɔ, ɲɔ lifaal nnɔ ní juore tí'yaal.>

39 Nɛ bi cuo' wɔ, ki ñɛn' ukpɛgbɛ, ki tí ku' wɔ.»

40 *Yesu niire' ki ye: «Tɔ, ukpɛdaan nnɔ lá baa' ní uyo wà la, u li tien' bikpàab nnɔ mila?»

41 Nɛ bitɔtuɔrcienb nin Sufmbɛ ya cienb nnɔ jiiin' wɔ ki ye: «U li ku bibiɛrdɛnb bugbɛn mikubiɛrm nɛ, kí taa u'kpàabu nnɔ kí de bikpɛtɔb bɛ ní li dienh wɔ isibii uyo wà u yíe.»

42 Nɛ *Yesu ye: «Na kaan' *Uwien ya gbɔnku ni ní kɛle' ná saan ki ye:

<Litɛnl là bidumɛb wiɛ' lè nnɔ,
lɛn nɛ lá tien' litɛnkpiɛkl là cɔ kuduku nnɔ nɛ-ɛɛ?

Yonbdaan nɛ tien' nnɔ,
nɛ ní ɲmɔbe kuɲuɔrku tí'nun bó.>

43 «Nɛn nɛ cɛrɛ' n tɔkɛh nɛ ki tɛh Uwien li fie u'bɛl ni'saan, kɪ taa lɛ kɪ de linibol là li tɛh u yɛ nà.

44 [Wà kɛ lu' litɛnl nnɔ bo la, u li kɔkuɔ nɛ. Litɛnl nnɔ lu' wà bo la, li li mɛmɛrɛ wɔ nɛ.]»†

45 Bitɔtuɔrciɛnb nin *Farisiɛnmbɛ cii' nnɔ ma nnɔ, nɛ ki bɛndɛ' ki ye *Yesu tɔkɛh bi ya gbɛr nɛ.

46 Nɛ bi'nun mɔn bɛ n̄ cuo wɔ, ama bi fɛngɛ' linigol nnɔ, kime linigol nnɔ tuo' ki ye *Yesu yɛ *Uwien ya n̄ɔbonsaknl nɛ.

22

Tipiikuɔnjier ya kpɛnjɛnm

(Luk 14:15-24)

1 *Yesu tí pɔn' bɛ mikpɛnjɛnm ki ye:

2 «Uwien ya *bɛl naan ubɛr wà tien' u'bije ya piikuɔn,

3 ki sɔn' u'tonsɔnb bɛ n̄ tí yin binib bà u yɛ bɛ n̄ baa kɪ lá ji nnɔ nɛ. Bi yin' bɛ, nɛ bi yɛ' ka baa'.

4 Nɛ u tí sɔn' bitonsɔntɔb bɛ n̄ tí tɔkɛ bɛ kɪ ye u bonde' u'jier kɛ ki gben'-a. U kòrɛ' u'najɛ nin u'wɛnkobr tà gbenge, ki bonde' tibont kɛ ki gben'-a, ki ye bɛ n̄ baa n̄,

5 nɛ ba tɔngɛ'. Biba bure' bi'kpàan bó, bitɔb mɔ bure' bi'kpenkpende.

6 Bà sɛn' nnɔ cuo' bitonsɔnb nnɔ, ki jɛndɛ' bɛ, ki ku' bɛ.

7 Uɛr nnɔ ya benku ni ben' ki gbien', nɛ u sɔn' u'sojambɛ, bi tí ku' binikub nnɔ, ki sɛ' bi'du.

8 Nɛ u tɔkɛ' u'tonsɔnb ki ye: «Upiikuɔn ya jier bonde'-a. Ama binib bà n yin' bɛ nnɔ n̄a kpɛ bɛ n̄ ji tijier nnɔ.

9 Li joh mɛn udu ni nin isɛnnaan, kɪ tí yin n̄i ni li lɛ binib bà kɛ, bɛ n̄ baa kɪ lá ji upiikuɔn ya jier nnɔ.»

10 Nɛ u'tonsɔnb nnɔ jon' udu ni nin isɛnnaan, ki tí yin' n̄i bi laa' bà nnɔ kɛ, bà mɔn nin bà bre kɛ. Nɛ bi baa' ki gbe kuduku kua bi jinh tijier ku'ni nnɔ.

11 «Uɛr kɔn' wɔ n̄ liike binib bà baa' bɛ n̄ ji tijier nnɔ, nɛ ki laa' uje uba n̄a guo upiikuɔn nnɔ ya kpɛlɛr.

12 Nɛ u niire' wɔ ki ye: «N'jɔ, a tien' mila ki kɔn' n̄i niɛ saan, ka guo piikuɔn ya kpɛlɛr-i?» Nɛ wa jiin' wɔ.

13 Nɛ ubɛr nnɔ tɔkɛ' u'tonsɔnb ki ye bɛ n̄ cuo wɔ, kɪ lòlɛ u'nuɔ nin u'taan, kɪ n̄ɛn wɔ kɪ tí wiɛ saali licin̄n̄unl ni. Nɛn saan nɛ u li te ki muɔh, ki n̄mɔnh in̄ɔgbɛn.

14 Kime binib bà Uwien yih bɛ nnɔ yɛbɛ nɛ, ama u gɛndɛh bà nnɔ nɛ n̄a yɛbɛ.»

Sesa ya lɛnpolike

(Mark 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Tɔ, *Farisiɛnmbɛ jon' ki tí taan' ki gbierɛ' ki liike' bi li tien ma kɪ dɛlɛ kɪ cuo *Yesu miyɛnfuom ni.

† 21:44 Bi kpiɛ' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 44 n̄a te tu'ni.

16 Nε ki sɔn' bi'panpaankaab nin uber Herod yaab ya biba *Yesu saan. Nε bi tɪ tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ti bɛn ki ye a tɔkeh tigbɛmɔnt nε, ki wɔngɛh tɛ Uwien ya sɛn mɔnmɔnm, ka fɛngɛ uba, ka boh uba ki cɛn' utɔ.

17 Nɛn bo, tɔke tɛ a maaleh ma bo. Ti ηmɔbe usɛn tɪ li pɛh lɛnpɔ ki diɛnh ubɛrciɛn Sesa* bii ta ηmɔbe?»

18 *Yesu bɛn bi'cekn kpɛ ma bo, nε ki tɔke' bɛ ki ye: «Ninbi iɲuɔn ilele ya nibɛ, bɛ tien' ni bikreh nni?»

19 Wuɔn nni mɛn lɛnpɔ ya likbu.» Bi taa' milikbim miba ki wuɔn' wɔ nɛ,

20 u niire' bɛ ki ye: «ηmɛ ya nɛnnɛnku nin u'yel te mi'bo?»

21 Bi ye: «Uɛrciɛn Sesa,» nɛ u ye: «Taa mɛn nà yé Sesa yaann kí de Sesa, kí taa nà mɔ yé Uwien yaann kí de Uwien.»

22 Bi cii' nnɔ ma nnɔ, nɪ cuo' bɛ miyɔkm cɛɛn, nɛ bi dɔan' wɔ ki bure'.

Bitɛnkpiib ya mɛkrm ya gber

(Mark 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Nɛn daali nɛ Saduseyɛnmbe biba baa' *Yesu saan. Bɛn nɛ liɛnh ki teh bitɛnkpiib ηa rɪ mɛkre nnɔ. Bi niire' wɔ iniire

24 ki ye: «Cɛnbaa, Moyis là len' ki ye: «Unil ya ninjɛ kpo' ki cɛrɛ' u'pɔ, ka ηmɔbe buk la, wɔ rɪ kere ukpɔpii nnɔ, kí maa mubumu kí de u'ninjɛ wà kpo' nnɔ.»

25 Tɔ, ninjɛb bilole biba nɛ là te tɪ'ni, nɛ ukpiɛk lá kuɔn' upii, ki kpo' ka maa' buk. Nɛ ulie kere' ukpɔpii nnɔ,

26 ki mɔ kpo' ka maa' buk. Wà tɔ u'bo nnɔ mɔ tien' nnɔ. Bi'kɛ bilole tien' nnɔ, ki kpo' ka maa' buk.

27 Nɛ upii nnɔ mɔ tɪ tonde' ki kpo'.

28 Tɔ, bitɛnkpiib lá mɛkre' uyo wà la, ηmɛ li si upii nnɔ? Kime bi'kɛ kuɔn' wɔ ki tɪ bɔn' nɛ.»

29 Nɛ *Yesu jii'n' bɛ ki ye: «Na bɛn nà kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni, ka bɛn Uwien ya tuɔm kpɛ ma bo. Nɛn nɛ cɛrɛh ni tùreh.

30 Bitɛnkpiib lá mɛkre' la, jɛb ηa rɪ kuɔn piib, piib mɔ ηa rɪ kun cɛr. Bi li te tɛn *Uwien ya tondb nɛ paaki bɔ.

31 Bitɛnkpiib ya mɛkrm mɛn la, na kaan' Uwien là tɔke' nɛ tigbɛr tà nnɔ nɛ-ɛɛ?

32 U là ye: «Min nɛ yé *Abraham nin *Isaak nin *Sakɔb ya Wien.» Uwien ηa yé tɛnkpiib ya Wien, u yé bà fuobe ya Wien nɛ.»

33 Linigol nnɔ cii' *Yesu tɔke' bɛ nnɔ ma nnɔ, nɛ nɪ cuo' bɛ miyɔkm cɛɛn.

Li lɛ wɔblyé likpiɛkl-i?

(Mark 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 *Farisiɛnmbe cii' *Yesu len' ki jin' *Saduseyɛnmbe, nɛ ki taan' u'saan.

* 22:17 Bi là yih Erom yaab ya bercien kɛ bercien Sesa nɛ.

35 Bi'ni bà ben yiko m̀onm̀onm̀ nn̄o ya uba, nuunh w̄o rí dele kí cuo *Yesu n̄e ki niire' w̄o ki ye:

36 «C̄enbaa, yiko ya gb̄onku ni, li l̄e w̄obl c̄en' w̄obl k̄e w̄obl-i?»

37 N̄e *Yesu t̄ake' w̄o ki ye: «*⟨Li yíe a'Yonbdaan Uwien nin a'f̄el k̄e nin a'tetem k̄e nin a'ȳenmaale k̄e.⟩*

38 L̄en n̄e yé liw̄obkpīekl ki c̄en' w̄obl k̄e w̄obl.

39 Liw̄obliel naan likpīekl là s̄o: *⟨Li yíe a't̄o t̄en a yíe a'ba ma bo,⟩*

40 Moyis ya gb̄ont k̄e nin *Uwien ya ñ̄obons̄oknb là len' n̄a k̄e nn̄o te iw̄ob ile yà ni s̄o.»

Uwien ya Niḡendk̄e Kristo nin Dafid ya ḡber

(Mark 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 *Faris̄ienmb̄e taan' ma nn̄o, n̄e *Yesu niire' b̄e

42 ki ye: «Ni maaleh *Uwien ya Niḡendk̄e Kristo bo ki teh ba? N̄m̄e ya yaabil si w̄o?» N̄e bi ye: «*Dafid ya yaabil n̄e.»

43 N̄e u ye: «U yé *Dafid ya yaabil la, n̄i tien' mila, *Mif̄uon̄aanm là c̄ère' *Dafid yin' w̄o Yonbdaan-i? Kim̄e *Dafid là len' ki ye:

44 *⟨Yonbdaan Uwien t̄ake' n'Yonbdaan ki ye:*

K̄èle n'noj̄ie b̄o,

kí t̄i baa' uyo w̄a n li c̄ère á te a'n̄enn̄endb k̄e bo litaal.⟩

45 «*Dafid là yin' Uwien ya Niḡendk̄e Kristo u'Yonbdaan la, u ji tien' mila ki liebe' ki yé u'yaabil-i?»

46 *Yesu len' nn̄o ma nn̄o, uba m̀on̄on̄ ñ̄a fre' ki laa' ñ̄obonl ki jiin' w̄o. Kí ñ̄e n̄en daali ma, uba ñ̄a ji kaabe' ki niire' w̄o niire.

23

Li ben men Yiko ya w̄onw̄oknb nin Faris̄ienmb̄e b̄o

(Mark 12:38-40; Luk 11:43-45; 20:45-47)

1 N̄en saan n̄e *Yesu t̄ake' inigol nin u'panpaankaab ki ye:

2 «Yiko ya w̄onw̄oknb nin *Faris̄ienmb̄e n̄e ñ̄m̄obe us̄en b̄e rí li t̄akeh Moyis ya yiko ya tingi.

3 N̄en bo, bi t̄akeh n̄e n̄a k̄e nn̄o, ní li tuonh, kí li teh bi ye ma. Ni n̄ín la s̄onh bi s̄onh ma bo, kime bi lienh n̄a nn̄o ba teh n̄en.

4 Bi l̄uoh ituk yà kpīeke n̄e ki c̄ereh binib tukeh, ama ben bugben ñ̄a toh b̄e rí taa bi'ñ̄obil m̀on̄on̄ kí m̄e yè.

5 Bi teh bi'bont k̄e binib n̄e rí li ñ̄ūreh b̄e. N̄en bo n̄e bi taah Uwien ya ḡber ya ñ̄obon ki teh itil* iba ni, ì pīe ki c̄en' bi't̄ob ye, ki ñ̄ieh ki pīendeh bi'lier ya ñ̄ogben.

6 Bi yíe b̄e rí li kaah binik̄p̄ekpīekb ya k̄ank̄aan n̄e tinacent ni, ki yíe b̄e rí li kaah inun b̄o ya bīemu bo itáan ya dur ni,

7 ki yíe binib rí li gbaandeh ki fuondeh b̄e mudaamu ni, ki yih b̄e *⟨C̄enbaa.⟩*

* 23:5 Suf̄imb̄e là k̄ieh Uwien ya ḡber ya ñ̄obon n̄e ki teh *itil* ni ki kpīeh bi'yutun.

8 Ninbi la li nuunh binib ní li yih nε cεnbaa, kime ni ηmabe cεnbaa uba kpein nε. Ni'ke yé ninjiεb nε.

9 Ni la yih uba ni'baa uηendun wuu ni, kime ni ηmabe Baa uba kpein nε, u te paaki bó.

10 Ni la li nuunh uba ní li yih nε u'ciεn, kime ni ηmabe uciεn uba kpein nε. Wɔn nε yé Uwien ya Nigendke *Kristo.

11 Ni'ni wà yé usenlier la, wɔ ní li yé ni'tonsɔnl.

12 Wà kpieke' u'ba la, Uwien li yuɔn wɔ. Wà jiin' u'ba tingi la, Uwien li kpieke wɔ.»

Ni bre iñuɔn ilele ya nib bo

(Mark 12:40; Luk 11:39-42, 44, 47-52; 20:47)

13 *Yesu tí len' ki ye: «Ninbi, *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Farisiεnmbε, iñuɔn ilele ya nibε, ní bre ni'bo, kime ni piindeh bunañɔbu binib la kɔ Uwien ya bεl ni nε. Ninbi ηa ní kɔ len, ka ní tuo binib bà yíe bε ní kɔ nnɔ mɔ ní kɔ. [

14 Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Farisiεnmbε, iñuɔn ilele ya nibε, ní bre ni'bo, kime ni jinh ki pendeh bikpropiib, nε ki kàareh ní wuɔkreh, ki lereh ki teh ni yé binimɔnb nε. Nεn bo nε Uwien li dεre ni'tub kí cεn u li dεre binitɔb ya tub ma bo.]†

15 «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Farisiεnmbε, iñuɔn ilele ya nibε, ní bre ni'bo, kime ni cuonh ni'ke saan, ki puonh ikpen, ni'nun mɔn ní lε unil uba kpein mɔnɔn kí tien wɔ unil wà pε yiko bo nε. Ni tí laa' wɔ la, nε ni teh wɔ unil wà kpe utudεre umu wà ηa ní kpiin ni bolm mile ki cεn' ninbi.

16 «Ninbi bisεnwuɔnɔnbε, ní bre ni'bo; ni tɔkeh ki teh: «Unil pole' Uwien ya duku la, na yé niba,» ki liebe' ki teh: «Unil pole' miñɔkm mà te ku'ni nnɔ la, wɔ ní tien u pole' ki ye ma nnɔ.»

17 Ninbi ijɔrɔɔn, ni lε bonn cεn' nitɔnn-i? Miñɔkm nnɔ bii Uwien ya duku kùà cère' miñɔkm nnɔ yé Uwien yaam-i?

18 Ni tí tɔkeh ki teh: «Unil pole' Uwien ya ponpuol la, na yé niba,» ki liebe' ki teh: «Unil pole' tibonpukaar tà te li'bo nnɔ la, wɔ ní tien u pole' ki ye ma nnɔ.»

19 Ninbi ijùɔn, ni lε bonn cεn' nitɔnn-i? Tibonpukaar nnɔ bii Uwien ya ponpuol là cère' tibonpukaar nnɔ yé Uwien yaar-i?

20 Nεn bo, unil pole' Uwien ya ponpuol la, u pole' Uwien ya ponpuol ki kpɔbn' nà kε te li'bo nnɔ mɔ nε.

21 Unil pole' Uwien ya duku la, u pole' Uwien ya duku ki kpɔbn' Uwien wà te ku'ni nnɔ mɔ nε.

22 Unil pole' kutaaku la, u pole' Uwien ya biεk ki kpɔbn' Uwien wà kè ki'bo nnɔ mɔ nε.

23 «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Farisiεnmbε, iñuɔn ilele ya nibε, ní bre ni'bo, kime ni gbiinh ni'ninjo nin ni'ken nin ni'mɔsiyuole bolm piik nε, ki taah miba ki dienh Uwien, nε ki

† 23:14 Bi kpie' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 14 ηa te tu'ni.

dàandeh nà yé nibonmònn yiko nnò ni. Nèn si: tinimònt nin micεεkm ya muəm nin mitekjim mà mən. Ni bi li teh nèn nε, ki la sunde tibontər tà sïen' nnò bó.

²⁴ Ninbi bisenwuənjuañbε, ni cεh ki ñendeh uñmañmaasi nε. Ama ki ji ñuh ki kpəbeh ñəkməñmen.

²⁵ «Ninbi *Yiko ya wənwəknb nin *Farisienmbε, iñuəñ ilele ya nibε, ñi bre ni'bo, kimε ni ñikndeh ki cəndeh isen nin tiyer ya puoli nε. Ama tù gbe ni sun' tibont tà nin ni'nunfəke cəreh ni lenh tà nε.

²⁶ Ninbi Farisienjuəñmbε, kpιε mən kí cənde tu'benku ni, kí yaan tu'puoli bó mə í wende.

²⁷ «Ninbi *Yiko ya wənwəknb nin *Farisienmbε, iñuəñ ilele ya nibε, ñi bre ni'bo, kimε ni naan ikul yà bi pende' yè nε. Saali mən, nε benku ni gbe inikpəb nin tijəkt kε ya bol.

²⁸ Ni'mə te nnò nε. Binib likeh nε la, bi teh ni yé binimònb nε, ama iñuəñ ilele ya gber nin itùonbiεε nε gbe ni'fəl bo.»

²⁹ «Ninbi *Yiko ya wənwəknb nin *Farisienmbε, iñuəñ ilele ya nibε, ñi bre ni'bo, kimε ni mεh *Uwien ya ñəbonsəknb bà là te uyo bo nnò ya kul nε, ki məngreh binimònb ya kul,

³⁰ nε ki lienh ki teh: «Ti bi là te ti'yaajeb ya yo la, ta bi li tuo tinbi nin bən í kpaan buñəbu kí ku *Uwien ya ñəbonsəknb.»

³¹ Ni lienh nà nnò nε wəngεh ki teh ni yé binib bà là ku' *Uwien ya ñəbonsəknb nnò ya yaabii.

³² Ni'yaajeb là sən' itùonbiεε yà nnò, sən mən kí tonde yè.

³³ Iwε ninbi, ni yé iwaalεb nε, ni li tien mila kí ñε utudεre wà li tu nε umu wà ña í kpiin ni?

³⁴ Nèn bo nε n li sən *biñəbonsəknb nin biyεnfodεnb nin *Yiko ya wənwəknb ni'saan. Ni li ku biba, kí kpε bitəb idəpənpəñ bo, kí ñi bitəb mə inalεbe ni'taan ya dur ni, kí li tuənh idu ki jèndeh bε.

³⁵ Nèn nε cère' Uwien li dεre ni'tub binib bà bi là ku' bε ba bii' niba nnò kε bo, kí cin unimòñ Abəl, ki tí baa' Baraki ya bijε Sakari, wà ni là ku' wə Uwien ya duku ya dubenku nin Uwien ya ponpuol ya sεsiεke nnò.

³⁶ N təkεh nε imòñ nε, Uwien li dεre fεnfεnnò ya nib ya tub tibont nnò kε bo.»

Yesu kpïendeh Yerusalem bo

(Luk 13:34-35)

³⁷ Nε ki ye: «Yerusalem, Yerusalem, a kuuleh *Uwien ya ñəbonsəknb, ki yəkreh u sənəh binib bà a'saan iten ki kuuleh bε. Uyo kε n là yíe í taan a'nib n'ba saan ten ukuoñə taakeh u'bumu u'fiεbe ni ma bo, nε ba tuo'.

³⁸ Liike mən Uwien sɛln' nε ni'kənkuañ ma.

³⁹ N təkεh nε nε, na ji li lε nni kí tí baa uyo wà ni li len ki ye: «Uwien ya mən m í li te wà we ní Yonbdaan ya yel bo nnò bo.»

»

24

Bi lá li bere Uwien ya duku

(Mark 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ *Yesu siere' Uwien ya duku ya luo bo ki ñen' ki joh, ne u'panpaankaab nekn' wə ki wuən' wə bi mən' Uwien ya duku ma bo.

² Ne u ye: «Ni laa' tibont tuu ke-a? N təkhe ne imən ne, kuduku kuu nə ya tenl liba mənən ɲa lá li juore kí li pe təl bo, bi lá li bere ku'ke ne.»

Ijend ya yo lá li te ma bo

(Mark 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Yesu jon' ki ti kèle' Olifi ya siin ya juəl bo, ne u'panpaankaab baa' u'saan bi'baba, ki lá niire' wə ki ye: «Təke te, tibont nnə ke lá li tien uyo wə. Ku le dɛku ba li wuən te kí ye ni kpaan' a'babaayo nin uɲendun ya ghenm-i?»

⁴ Ne u jiin' be ki ye: «Li ben mən, ki la cère uba rí tuln ne.

⁵ Kime binib lá li baa ki yebe, kí li ɲmabe n'yel ki teh bi yé Uwien ya Nigendke Kristo ne, kí tuln binib bi yebe.

⁶ Ni li cii binib tɔh lituəl kənkənm bii fənfəkm. Cuo mən ni'ba, ki la cère ni'fəl rí li tiinh, kime ti ya bont ke li tien ne kí yaan, na laan yé gbengbenyo.

⁷ Linibol liba li jèke linibotəl. Libel liba ya nib mə li jèke libetəl yaab. Mikənm li lu idu ya yebe ni, kitink li jenge bəul, bəul.

⁸ Nen ke li te ten imerwien ya cincinm ne.

⁹ «U ya yo ne bi lá li cuo ne, kí jènde ne, kí ku ne. Min bo ne inibol ke li nen ne.

¹⁰ U ya yo ne binib bə yebe li wie n'sen, kí li kuəreh təb, kí li nen təb.

¹¹ Bitonnənɲəbonsəknb li baa ki yebe kí lere binib bi yebe.

¹² Ituənbierɛ li yəbreh ki joh ne. Nen ne li cère binib bə yebe ya yiem rí waake.

¹³ Ama wə ke li mінде kí li ɲməɲməbe kí ti fəre nnə, wən ne li ɲmere.

¹⁴ Bi li kpaande *Uwien ya bel ya gbəmənəmənt tuu uɲendun ke ni inibol ke rí cii, ne kí yaan uɲendun rí ghen.»

Nibonn nə ɲməbe ijuəke ya gber

(Mark 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ «Tə, ni li le ijuəke ya bonn nə saah tibont tà ke mən nnə se Uwien ya duku ya dubenku ni ten *Uwien ya ɲəbonsəknl Daniəl lá len' nibonn nnə bo ma bo.» (Wə ke kəanh la, wə rí li ciih ni'tingi.)

¹⁶ Uyo nnə lá baa' la, binib bə te Sude ya tinfenm ni nnə, be rí sen kí jo ijuən bə.

17 Wà te kudulekaaku ya paaki la, u la jiire kí kò iden ni, kí taa niba.

18 Wà mɔ te ikpàan bó la, u la ji ní liébe kí kun, wɔ́ ní tĩ taa u'liergbenku.

19 U ya yo bipiib bà punbe nin bà ñmɔbe mubumu mùa ñaanh, li ñmɔbe micεεkm nε.

20 Li kàareh mɛn, Uwien la cère ní sɛn kusɛnañuɔku bii *Saba ya daali.

21 Kimε binib li ji ijend kí gbien. Haali uñɛndun ya cincinm, kí lá baa fɛnfɛnnɔ, nib ña laan jin' i ya jɛnd ya bol, ka ji lí li ji yé fiebu.

22 Uwien ña bi kùore' ijend nnɔ ya wien bo la, uba mɔnɔn ña bi li ñmɛre. U gènde' binib bà nnɔ bo nε cère' u kùore' iwien nnɔ bo.

23 «U ya yo unil tɔke' nε ki ye: «Liike mɛn, *Uwien ya Nigendkε Kristo te niε saan» bii, «u te niε bó» la, ni la tuo.

24 Kimε bitonnɛnmɔnkunb li baa. Biba li ye bi yé Uwien ya Nigendkε Kristo nε. Bitɔb li ye bi yé *Uwien ya ñɔbonsɔknb nε. Bi li tien micincilm ya bont nin miyɔkm ya bont, kí tuln binib. Bi li nuunh ní tuo' la, bε ní tuln Uwien gènde' binib bà nnɔ mɔnɔn nε.

25 Li bɛn mɛn, n kpiε' ki tɔke' nε tigber nnɔ ñɔ.

26 «Nɛn bo, bi tɔke' nε ki ye: «Liike mɛn *Kristo te kupenpelku ni» la, la jo mɛn. Bi tí tɔke' nε ki ye: «U buɔ niε saan» la, la teke mɛn kí ji.

27 Utemeknde ñɛh lenpuoli bó ki tí bàareh nintuɔli bó ma bo nnɔ, Unil ya Bijε ya baam mɔ lá li te nnɔ nε.

28 «Liwɛnkpil te ná saan la, inɛnyobl taakeh nɛn saan nε.»

Unil ya Bijε ya baam ya gber

(Mark 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 «I ya dɛn ya jɛnd gèbre' la, i ya tàan bo,

«uwien li biike,

uñmaal ña ji li wien,

inmaabii li cecere kí lu,

tibont tà ñmɔbe mituɔm paaki bó li jènge.»

30 U ya yo bi li lε Unil ya Bijε ya ðiεku te paaki bó ní. Nε inibol yà kε te utingbɛn bo nnɔ ní muɔ kí kpiende. Bi li lε *Unil ya Bijε te titɛwɔlgbɔnt ni ki we ní, kí ñmɔbe ukpiεke nin ufaa kí gbien'.

31 Linatunciɛnl li muɔ uyo wà nnɔ, u li sɔn u'tonsɔnb Uwien ya tondb bε ní jo lenpuoli nin nintuɔli nin uɛn nin ujie bó, kí cin utingbaan uba kí tí baa utɔ, kí taan Uwien gènde' binib bà nnɔ kε.»

Bukenkenbu ya kpenjɛnm

(Mark 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 «Bukɛnkɛnbu ya tetem yé mikpɛnjɛnm nɛ ni'bo. Ni lá laa' bù tɔh isigben ki teh tifer la, ni bɛn ki ye nĩ nɛke uñalɛnd nɛ.*

33 Nnɔ nɛ, ni lá laa' nɛn kɛ la, ní li bɛn kɛ ye *Unil ya Bijɛ nɛkn' ni'nañuɔn saan ŋɔ†.

34 N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, tibont nnɔ kɛ li tien kɛ lɛ fɛnfɛnnɔ ya nib biɛ ŋa laan kpo' ki gben'.

35 Kutaaku nin kitink li gben. Ama n'gber tun ŋa ŋmɔbe tù rɛ gben.»

Uba ŋa bɛn lidaali là Unil ya Bijɛ li baa ni

(Mark 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

36 «Ama uba ŋa bɛn tibont nnɔ li tien lidaali là bii uyo wà. Paaki bó, Uwien ya tondb ŋa bɛn. U'Bijɛ mɔ ŋa bɛn, Uwien Baa baba nɛ bɛn.

37 *Nowe ya yo là te ma bo nnɔ, Unil ya Bijɛ ya baam mɔ lá li te nnɔ nɛ.

38 Nowe ya yo, uyo wà miwuɔm ŋa laan là jin' kitink nnɔ, binib là jinh nɛ ki ñuh, bijɛb kuɔndeh bipiib, bipiib mɔ kunh ticer, ki tĩ baa' lidaali là Nowe kɔn' buñɛrciɛnbu.

39 Ba là bɛn ki ye niba li tien bɛ, ki tĩ baa' uyo wà miwuɔm kun' nin bi'kɛ. Uyo wà Unil ya Bijɛ lá li baa ní nnɔ, ní li te nnɔ nɛ.

40 U ya yo, bijɛb bile li bɔ bukpàabu ni, bi li taa uba kɛ dàan utɔ.

41 Bipiib bile li nàanh unɛgɔn uba bo, bi li taa uba kɛ dàan utɔ.

42 Nɛn bo, la gɔh mɛn, kimɛ na bɛn lidaali là Yonbdaan li baa ní.

43 Ni bɛn ki ye ududaan bi bɛn uyo wà unasu li baa la, wa bi li dɔ ki gɔh, u bi li kɛ ki gu nɛ nasu la kɔ u'den.

44 Nɛn bo, ni'mɔ rɛ bonde kɛ li gu, kimɛ uyo wà na maaleh ki teh Unil ya Bijɛ li baa ní nnɔ, u ya yo nɛ u li baa ní.»

Utonsɔnl wà mɔn nin wà bre ya gber

(Luk 12:41-48)

45 «U lɛ tonsɔnl ba nɛ ŋmɔbe mibɛnm u'cɛnbaa du u'bo? Wɔn si: wà ya cɛnbaa de' wɔ ticiɛnt wɔ rɛ li likeh u'den yaab, kɛ li loh bɛ tijier uyo wà nĩ kpɛ nɛ.

46 Utonsɔnl nnɔ ya cɛnbaa baa' ki laa' u sɔnh lituonl nnɔ li'donbó la, Uwien ya mɔnm li te utonsɔnl bugbɛn bo.

47 N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, u'cɛnbaa li de wɔ ticiɛnt wɔ rɛ li likeh u'bont kɛ.

48 Ama utonsɔnl nnɔ bre la, u li maale u'fɛl ni kɛ ye u'cɛnbaa li wuɔke,

49 nɛ kɛ cin kɛ li ñih u'tonsɔntɔb, ki pɛ bidɛyib bo, ki jinh, ki ñuh.

* 24:32 Sufmɛ donbó ya kɛnkɛnde teh nnɔ nɛ. † 24:33 Bi li fre kɛ lɛbre Unil ya Bijɛ nɛkn' ni'nañuɔn saan ŋɔ kɛ yé nà li tien nnɔ ya yo baa' ŋɔ, ní li tien nɛ.

⁵⁰ Utonsɔnl nnɔ ya cɛnbaa li baa ní lidaali là nin uyo wà wa maaleh ki teh u li baa ní.

⁵¹ U li bien u'gbɛnɛnt cɛɛn kí cɛre wɔ ní lɛ ínũɔn ilele ya nib li lɛ utudɛre wà nnɔ. Nɛn saan nɛ u li te ki muɔh, ki ñmɔnh inɔgbɛn.»

25

Bijɛfɛnb piik ya kpɛnɛnm

¹ «Tɔ, Uwien ya bɛl li naan bijɛfɛnb piik bà taa' bi'fr, bɛ ní tí tuobe wà ñmɔbe upiikuɔn nnɔ usɛn bó nɛ.*

² Bi'ni biɔun yé ijɔr, nɛ biɔun mɔ yé biceknb.

³ Ijɔr nnɔ taa' bi'fr, ka tuke kpɔm.

⁴ Biceknb nnɔ taa' bi'fr, ki tuke mikpɔm mɔ ki kraabe.

⁵ Piice nnɔ wuɔke' ma nnɔ, migùɔnm cuo' bɛ nɛ bi gùɔn'.

⁶ «Kuyɔku ya siik, nɛ bi cii' bi wuureh ufaa bo ki teh: «Liike mɛn, piice nɛkn' ní ñɔ. Nɛ mɛn kí tuobe wɔ usɛn bó.»

⁷ Nɛ bijɛfɛnb piik nnɔ kɛ finde', ki bondeh bi'fr.

⁸ Nɛn saan nɛ ijɔr inun nnɔ tɔke' biceknb biɔun nnɔ ki ye: «Pu tɛ mɛn mikpɔm, tí'fr benh yè ní kpiin nɛ.»

⁹ Nɛ biceknb nnɔ ye: «Ní yé fɛnm! Tí'kpɔm ña ní baa tinbi nin ninbi kɛ. Li joh mɛn bà kuɔreh mikpɔm saan kí tí dɛ.»

¹⁰ Bi bure' bɛ ní tí dɛ, nɛ piice baa' ní. Nɛ biceknb biɔun bà bonde' nnɔ paan' piice nnɔ bo, ki kɔn' bi teh nà saan upiikuɔn nnɔ, nɛ bi piin'.

¹¹ «Tɔ, ijɔr nnɔ mɔ lá baa' ní, nɛ ki ye: «Cɛnbaa, Cɛnbaa, piire tí kɔ.»

¹² Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ma bɛn nɛ.»

¹³ «Nɛn bo, la gɔh mɛn! Kimɛ na bɛn lidaali là bii uyo wà nɛ.»

Bitonsɔnb bita ya kpɛnɛnm

(Luk 19:11-27)

¹⁴ «*Uwien ya bɛl tí naan uje wà joh usɛn, ki yin' u'tonsɔnb ki taa' u'faal ki de' bɛ nnɔ nɛ.

¹⁵ U taa' milikbim itur inun ki de' uba, ki taa' itur ile ki de' utɔ, ki taa' liturl liba ki de' utɔ mɔ. U de' bi'kɛ bi li fre kí sɔn ma bo nɛ, nɛ ki pɔk ki siere' ki bure'.

¹⁶ Wà teke' itur inun nnɔ, i ya tãan bo nɛ u tien' ukpenkpende, ki laa' kpɛle itur inun ki pukn'.

¹⁷ Wà teke' itur ile nnɔ mɔ tien' ukpenkpende ki laa' kpɛle itur ile ki pukn'.

¹⁸ Ama wà teke' liturl liba nnɔ jon' ki tí gbin' kubùoku, nɛ ki taa' u'cɛnbaa ya likbim nnɔ ki subn'.

¹⁹ «Nì tete, nɛ bitonsɔnb nnɔ ya cɛnbaa lá liebe' ní, ki yíe wɔ ní bɛnde u'faal kpɛ ma bi'saan.

* 25:1 Uyo bo, *Sufmbɛ ya piikuɔndaali, piice nin u'yul nɛ là tí ní jo kí taa u'jekpen kí tí kuɔn.

20 Nε utonsənl wà là teke' itur iḡun nnə tuke' ní, itur iḡun ki pukn', ki lá təkə' wə ki ye: <Cənbaa, a là de' nni itur iḡun nε. Liike, n'mə tien' ukpenkpende ki laa' kpεle itur iḡun ki pukn', yin sə.>

21 Nε u'cənbaa ye: <Nī mən, a yé utonsənəmən nε, ki sən' lituonl mənəm. A tien' mənəm tibont tà waa ni. N li tien ḡε tibont tà yεbe ya ciεn. Dεn kí li poknh nin nni.>

22 Nε utonsənl wà là teke' itur ile nnə mə tuke' ní, ki lá təkə' wə ki ye: <Cənbaa, a là de' nni itur ile nε. Liike, n'mə tien' ukpenkpende ki laa' kpεle itur ile ki pukn', yin sə.>

23 Nε u'cənbaa ye: <Nī mən, a yé utonsənəmən nε, ki sən' lituonl mənəm. A tien' mənəm tibont tà waa ni. N li tien ḡε tibont tà yεbe ya ciεn. Dεn kí li poknh nin nni.>

24 Nε utonsənl wà là teke' liturl liba nnə mə tuke' ní, ki lá təkə' wə ki ye: <Cənbaa, n bεn a' b́ó a' ḡbεr faa nε. Nḡa bule' nà saan la, a ceh nεn saan nε. Nḡa cokn' nà saan la, a woreh nεn saan nε.>

25 Nεn nε cère' n sən' bujεwaanbu, ki taa' a' likbim, ki ḡbin' kubùoku ki subn'. Liike, a' likbim sə.>

26 Nε u'cənbaa ye: <Utonsənbierə sin, ukpaayuon sin, a len' ki ye a bεn n' b́ó, ki ye ma bule' nà saan la, n ceh nεn saan nε, ma cokn' nà saan la, n woreh nεn saan nε.>

27 A bεn nnə ma nnə, bε tien' ḡa nín taa' n' likbim ki tí ble' banki ḡə n lá baa ní la, ní lε n' likbim nin kpεle kí pukn-i?>

28 Nε ki ye: <Fie mεn u' turl liba nnə, kí taa kí pukn wà ḡməbe itur piik nnə.>

29 Kimε wà kε ḡməbe la, bi li pukn wən nε, wə ní li ḡməbe ki ḡbien'. Wà ḡa ḡməbe la, bi li tonde kí fie u ḡməbe nà waamu nnə mənən nε.

30 Utonsənbierə wuə wən, wa ḡməbe kpεle; ḡnεn wə mεn kí tí wiε saali licinḡunl ni. Nεn saan nε u li te ki muəh, ki ḡmənḡ inḡḡben.> »

Unil ya Bijε li bu binib tibuur

31 «*Unil ya Bijε li baa ní, ki li təkə' nin Uwien ya tondb kε. U ya yo nε u li ḡməbe ukpieke ki ḡbien', kí kεle u'berbiek bo tεn ubεrciεn.

32 Bi li taan uḡendun ya nib kε u'nun bó, nε wə ní bore bε tεn upekpaaal boreh ipe nin iwəb ma bo,

33 kí taa ipe kí jon n' nḡjie bó, kí taa iwəb kí jon u' nḡḡen bó.

34 Nεn saan nε ubεrciεn li təkə' bà te u' nḡjie bó nnə kí ye: <Ninbi bà n' Baa tien' nε u' mən nḡə, dεn mεn kí lá ji libel là u là bonde' lè ki ble' nε haali uḡendun ya cincinm nnə.>

35 Kimε mikənm là cuo' nni, nε ni de' nni tijier n jin'. Uḡuḡun là cuo' nni, nε ni de' nni miḡunm n ḡun'. N là yé ucaan, nε ni teke' nni.

36 N là te liḡil, nε ni de' nni tiwεngolkaar n gole'. N là bun, nε ni baa' ki lá fuonde' nni. N là te lipekl ni, nε ni baa' n'saan.>

37 Nε binimònb nnò li niire nni kí ye: <Yonbdaan, u ɛ yo ba nε ti là laa' ηε mikònm ηmòbe ηε, ti de' ηε a jin'-i? Kí laa' ηε uñuñun ηmòbe ηε, ti de' ηε a ñun'-i?>

38 Kí laa' ηε a yé ucaan, ti teke' ηε? Kí laa' ηε a te liñil, ti de' ηε tiwengolkaar a gole'?

39 Kí laa' ηε a bun bii a te lipεkl ni, ti baa' kí lá fuonde' ηε?>

40 Nε uberciɛn li jiin bε kí ye: <N tókeh nε imòn nε, ni là tien' nnò kí de' n'yaab ibaan nnò ma nnò, ni tien' kí de' min nε.>

41 «Nε kí tóke bà te n'ngɛn bó nnò kí ye: <Ninbi bà Uwien wiε' nε miñùum nnò, jende mɛn n'saan, kí tí kò Uwien sère' umu wà wa ní kpiin, kí ble' usɛnpol nin u'tondb nnò ni.>

42 Kimε mikònm là cuo' nni, nε na de' nni jier n jin'. Uñuñun là cuo' nni, nε na de' nni ñunm n ñun'.

43 N là yé ucaan, nε na teke' nni. N là te liñil, nε na de' nni wengolkaar n gole'. N là bun bii n là te lipεkl ni, nε na baa' kí lá fuonde' nni.>

44 Nε bi'mò li niire nni kí ye: <Yonbdaan, u ɛ yo ba nε ti là laa' ηε, mikònm ηmòbe ηε bii uñuñun ηmòbe ηε bii a yé ucaan bii a te liñil bii a bun bii a te lipεkl ni, nε ta tore' ηε?>

45 Nε n li jiin bi'mò kí ye: <N tókeh nε imòn nε, na là tore' n'yaab ibaan nnò ma nnò, na tore' min nε.>

46 Bi li ɛ utudere wà ηa ηmòbe gbenm. Ama binimònb nnò bɛn li ɛ limiɛl là ηa ηmòbe gbenm nε.>

26

Bi kpaan' iyε bε ní ku Yesu

(Mark 14:1-2; Luk 22:1-2; San 11:45-53)

1 Uyo wà *Yesu len' ní'kε kí tí gben' nnò nε kí tóke' u'panpaankaab kí ye:

2 «Ni bɛn kí ye iwien ile gèbre' la, tinbi Sufmbε li jele tí'Pak ya nacenku. U ya yo nε bi li taa Unil ya Bijε kí ηukn binib, bε ní tí kpe wò udòpònpòn bo.»

3 Tò, bitòtuòrciɛnb nin Sufmbε ya ciɛnb taan' bitòtuòrciɛnb ya ciɛn Kayif den u luo bo

4 kí kpaan' iyε kí ye bi li bóle nε kí cuo Yesu, kí ku wò.

5 Nε kí tókeh tób kí teh: «Ti là cuo wò mɛn kunacenku nnò ya yo. Ti cuo' wò u ya yo la, udu ya nib li kpre.»

Upii uba wule' Yesu ya yul bo ɛfina

(Mark 14:3-9; San 12:1-8)

6 *Yesu là te Betani ya du ni, Simòn, ujend den.

7 U jinh uyo wà nnò nε upii uba kòn' ní kí tuke ɛfina uba u'daaku faa cɛɛn alabaat* ya dingl ni, bi yih ɛfina nnò naar. Upii nnò taa' ɛfina nnò kε kí wuwule' *Yesu ya yul bo.

* 26:7 Alabaat yé litenl liba ya bol nε li'daaku faa cɛɛn.

8 U'panpaankaab laa' nnɔ ma nnɔ nɛ bi'benku ni ben', nɛ bi ye: «Bɛ tien' u n̄ɛnde' ɛfina wuɔ nɔ?»

9 Ti bi li fre kí kuɔre wɔ kí ɛ ilike yí n̄ li yebe kí taa kí de bijiinb-a!»

10 *Yesu bende' bi lienh nà bo, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni ŋaabeɛh upii wuɔ ya yɛnm nɔ nnɔ? U tien' nni nà mɔn nɛ.

11 Bijiinb li li te ni'saan uyo kɛ nɛ; ama min ŋa n̄ li te ni'saan uyo kɛ.

12 U taa' ɛfina wuɔ ki wule' n'gbɛnɛnt bo ma nnɔ, u bonde' n'subm nɛ.

13 N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, bi li kpaande tigbɛmɔnmɔnt tuu uŋɛndun ni nà saan kɛ nnɔ, bi li len u tien' nà nɔ bó, ŋɔ binib n̄ li tien' u'bó.»

Sudas yíe wɔ n̄ kuɔre Yesu

(Mark 14:10-11; Luk 22:3-6)

14 *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba, bi yih wà Sudas Iskariyɔt nnɔ jon' *bitɔtuɔrciɛnb saan,

15 ki t̄i niire' bɛ ki ye: «N taa' *Yesu ki ŋukn' nɛ la, ni li de nni ba?» Nɛ bi kaan' ilike ya kur pita ki de' wɔ.

16 Nɛn daali nɛ u cin' ki nuunh u li n̄ɛ isɛn yà kí taa *Yesu kí ŋukn bɛ.

Yesu nin u'panpaankaab jele' Pak ya nacenku

(Mark 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; San 13:21-30)

17 Kpɔnɔ wà ŋa ŋmɔbe n̄ɔke ya nacenku ya cincindaali, nɛ *Yesu ya panpaankaab nek'n' wɔ ki niire' wɔ ki ye: «A yíe tí tien ŋɛ Pak ya nacenku ya jier ɛ saan-i?»

18 Nɛ u jiin' bɛ ki ye: «Ní jo udu bó udaan uba saan, kí t̄i tɔke wɔ ki ye: «Tí' Cɛnbaa ye u'yo baa'-a, wɔn nin u'panpaankaab li baa kí lá ji Pak ya nacenku ya jier a ya den nɛ.» »

19 Nɛ u'panpaankaab tien' u tɔke' bɛ ma bo, nɛ ki tien' kunacenku nnɔ ya jier.

20 Ní juɔre' nɛ *Yesu nin u'panpaankaab piik nin bile nnɔ kɛle' ki jinh.

21 Bi jinh uyo wà nnɔ, nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ni'ni uba li kuɔre nni.»

22 Bi'yɛnm saa' ki gbien', nɛ bi'kɛ niireh wɔ jɛjɛ ki teh: «Yonbdaan, n teh min ŋa n̄í-a?»

23 Nɛ u ye: «Min nin wà taan' ki paan' lisɛnl ni nɔ nɛ li kuɔre nni.

24 Unil ya Bijɛ li kpo tɛn n̄ kɛle' u'bo *Uwien ya gbɔnku ni ki ye ma bo nnɔ nɛ. Ama unil wà li kuɔre wɔ nnɔ, n̄ bre udaan bo. Ba bi maa' wɔ mɔnɔn la, n̄ bi li tu.»

25 Nɛ Sudas wà li kuɔre wɔ nnɔ mɔ niire' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, n teh min ŋa n̄í-a?» Nɛ *Yesu ye: «A ye nnɔ.»

*Yonbdaan ya jier**(Mark 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Korɛnt 11:23-25)*

²⁶ Bi te ki jinh tijier ma nnɔ, nɛ *Yesu yuure' kpɔnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' bɛ, ki ye: «Teke mɛn kɪ ɲmɔn, nà sɔ yé n'gbɛnɛnt.»

²⁷ Nɛ ki taa' midaam mɔ, ki faare' Uwien, ki taa' ki de' bɛ, ki ye: «Ni'kɛ ɾɿ ɲu mɛn,

²⁸ nà sɔ yé n'sɛm. Mɛn nɛ wɔngɛh ki teh Uwien cuo' nin binib kujɔtiɛku. Mɿ li puube binib bà yɛbe ya kpɛle bo ɲɔ Uwien ɾɿ fɛrɛ bɛ bi'biere.

²⁹ N tɔkeh nɛ nɛ, ma ji li faa kɪ ɲu daam†, haali kɪ tɿ baa lidaali là min nin ninbi li liɛbe kɪ taan kɪ ɲu mɛ midɛfɛnm n'Baa ya bɛl ni.»

³⁰ Bi gɛn' Uwien ya yuon ki gben', nɛ ki ɲɛn' ki don' Olifi ya siin ya juɔl bo.

*Yesu tɔke' Pier ki ye u li niɛ kɪ ye wa bɛn wɔ**(Mark 14:27-31; Luk 22:31-34; San 13:36-38)*

³¹ Tɔ, *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Kuɲɔnku kuu nɔ, nà li tu nni nnɔ li cɛrɛ ni'kɛ ɾɿ sɛn kɪ dɔan nni, kime nɿ kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «N li ku upekpaal, nɛ upepɛke kɛ ɾɿ yɛrɛ.»

³² Ama uyo wà n li mɛkre bitɛnkpiib ni nnɔ, n li liere nɛ kɪ jo Galile.»

³³ Nɛ Pier tɔke' wɔ ki ye: «Nà li tu ɲɛ nnɔ li cɛrɛ bi'kɛ ɾɿ sɛn kɪ dɔan ɲɛ mɔnɔn la, min ɲa ɾɿ sɛn kɪ dɔan ɲɛ fiebu.»

³⁴ Nɛ *Yesu ye: «N tɔkeh ɲɛ imɔn nɛ, kuɲɔnku kuu, a li niɛ bolm mita kɪ ye ɲa bɛn nni nɛ kɪ yaan ukuoɲɛ ɾɿ muɔ.»

³⁵ Nɛ Pier ye: «Haali bi li ku min nin sin kɛ mɔnɔn la, ma ɾɿ niɛ kɪ ye ma bɛn ɲɛ.» Nɛ u'panpaankaab kɛ mɔ len' nnɔ.

*Yesu kɔare' niba saan bi yih nɛ Getsemani**(Mark 14:32-42; Luk 22:39-46)*

³⁶ Tɔ, *Yesu nin u'panpaankaab tɿ baa' niba saan, bi yih nɛ Getsemani. Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Juore mɛn niɛ saan, ɾɿ jɛnde kɪ tɿ kɔare.»

³⁷ Nɛ ki taa' Pier nin Sebede ya bijieɔ bile ki bure'. Bujɛwaanbu cin' ki kɔh wɔ nɛ u'yɛnm saah,

³⁸ nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N'yɛnm saa' ki tɿ kɛnde' tɛn mikuum nɛ bɛnh nin nni. Ni'mɔ ɾɿ juore niɛ saan, ki la gɔh.»

³⁹ U jɛnde' waamu, nɛ ki pɔnɔn', ki kɔareh ki teh: «O, n'Baa, nɿ tuo' la, á cɛrɛ ijɛnd yie ɾɿ jɛnde nni. Ama la cɛrɛ nɛ ɾɿ li yé min yie ma bo, cɛrɛ nɛ ɾɿ li yé sin yie ma bo.»

⁴⁰ U liɛbe' nɿ u'panpaankaab bita nnɔ saan, ki laa' bi dɔ ki gɔh nɛ, nɛ u tɔke' Pier ki ye: «O! Na ɾɿ fre kɪ la gɔn kukurku kuba mɔnɔn-ii?

† 26:29 Midaam nnɔ yé isibii ya daam mà bi yih mɛ fɛn nnɔ nɛ.

41 La gəh mən, kí li kàareh ɲə ki la lu biikm ni. Ni'yɛnm yíe, ama mituəm nɛ pəre' nɛ.»

42 Nɛ ki tí jɛnde' waamu, ki kàare' nle bo ki ye: «O, n'Baa, na ní tuo á jɛnde n'saan ijɛnd yíe nɔ la, cère a'yíem ní tien.»

43 U tí liɛbe' ní u'panpaankaab bita nnɔ saan, ki laa' bi tí gəh nɛ, kime migùnm nɛ ñɔnde' bɛ.

44 Nɛ u dàan' bɛ, ki tí jɛnde' waamu, nɛ ki kàare' nta bo nin i ya ñəbonbaab.

45 U tí liɛbe' ní u'panpaankaab nnɔ saan, nɛ ki tək'e' bɛ ki ye: «Ni biɛ ki fuoreh nɛ ki gəh-a! Uyo nɛkn' ní ɲə! Bi li taa Unil ya Bijɛ kí ɲukn bibiɛrdɛnb.

46 Fii mən tí jo. Liike mən, wà kuəre' nni nnɔ nɛkn' ní ɲə.»

Yesu ya cuom

(Mark 14:43-50; Luk 22:47-53; San 18:3-12)

47 U laan biɛ ki lienh nɛ Sudas u'panpaankaab piik nin bile nnɔ ya uba baa' ní nin linigociɛnl bi tuke mujusiemu nin ilɛnbɛn. Bitətuərciɛnb nin Sufmbɛ ya ciɛnb nɛ sən' bɛ ní.

48 Sudas wà kuəre' *Yesu nnɔ tək'e' linigol nnɔ ki ye: «Ni lá laa' n jon' ki tí ləkn' wà la, wən nínɔ, ní cuo wə.»

49 U pək ki cuon' ki nɛkn' Yesu, nɛ ki ye: «Cɛnbaa, n fuondeh ɲɛ,» nɛ ki ləkn' wə.

50 Nɛ *Yesu tək'e' wə ki ye: «N'jə, tien a baa' á tien nà.»

Nɛn saan nɛ binib nnɔ nɛkn' ki lá cuo' Yesu.

51 Bà te Yesu saan nnɔ ya uba nère' u'jusiek ki gɛ' ki paare' bitətuərciɛnb ya ciɛn ya tonsənl uba ya tubl.

52 Nɛ *Yesu tək'e' wə ki ye: «jiin a'jusiek nnɔ kí cùɔn ki'tuəku ni, kime wà kɛ kuuleh nin kijusiek la, kijusiek nɛ li ku u'mə.

53 Ƴa bɛn ki ye n miɛ' n'Baa Uwien la, u li sən ní u'tondb icɛk icɛk piik nin ile n'saan fɛnfɛnnə-ə?‡

54 N tien' nnɔ la, nà kɛle' *Uwien ya gbənkun ni nnɔ li tien mila kí tien-i?»

55 Nɛn saan nɛ u tək'e' linigol nnɔ ki ye: «Ni tuke mujusiemu nin ilɛnbɛn ní lá cuo nni tɛn n yé udukond nɛ-a! N là kaah idaan kɛ *Uwien ya duku ya luo bo ki wəknh binib, nɛ na cuo' nni u ya yo.

56 Nɛn kɛ tien' ɲə *Uwien ya ñəbonsəknb là kɛle' nà *Uwien ya gbənkun ni nnɔ nɛ ní tien nɛ.»

Nɛn saan nɛ u'panpaankaab kɛ sɛn' ki dàan' wə.

Sufmbɛ ya buur ya cɛklyaab bun' Yesu tibuur

(Mark 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; San 18:13-14, 19-24)

57 Binib bà cuo' *Yesu nnɔ taa' wə ki jon' bitətuərciɛnb ya ciɛn Kayif den, *Yiko ya wənwəknb nin Sufmbɛ ya ciɛnb taan' nà saan nnɔ.

‡ 26:53 Erom ya sojacekl liba ya sojambɛ là li baa ten itur iluob.

58 Pier pe *Yesu bo, ki te fɔnfɔkm, ki tĩ baa' bitɔtuɔrcienb ya cien den ne ki kɔn' ki tĩ kɛle' biguguurb saan, wɔ ń liike nĩ li gben ma bo.

59 Bitɔtuɔrcienb nin tibuur ya cɛkl yaab ke nuunh bi li dule kutonnɛnku kɔa bo kĩ biin Yesu ɲɔ kĩ ku wɔ ne.

60 Nin binib baa' ki lɔ nɛn' u'bo kutonnɛnku ki yebe ma ke nnɔ, ba laa' u'biil. Mifɔfɔrm ne biɲɔɲmaadenb bile baa'

61 ki lɔ len' ki ye: «Uje wuɔ len' ki ye: «N li fre kĩ bere Uwien ya duku, kĩ liebe kĩ me kũ iwien ita.» »

62 Ne bitɔtuɔrcienb ya cien fii' ki sere', ki tɔke' *Yesu ki ye: «ɲa ń len kĩ jiin-ii? ɲa ɲmɔbe tuba á len kĩ jiin binib bɔ biindeh ɲe nɔ-ɔɔ?»

63 *Yesu ɲmin, ne bitɔtuɔrcienb ya cien tɔke' wɔ ki ye: «Uwien wɔ fuobe ya yel bo, a yé Uwien ya Nigɛndke Kristo, ki yé Uwien ya Bijɛ ne la, tɔke te.»

64 Ne *Yesu ye: «Sin ne ye nnɔ. Ama n tɔkeh ne ne, kĩ ńe fɛfɛnnɔ kĩ taa kĩ li joh, ni li le Unil ya Bijɛ ke Uwien, mituɔm ke ya daan ya jie bó, ki li le wɔ titewɔlgbɔnt ni paaki bó, u we ní.»

65 U len' nnɔ ma nnɔ, ne bitɔtuɔrcienb ya cien kere' wɔn bugben ya lierl,§ ne ki ye: «U suke' Uwien ne. Ta ji nuunh mɔnkunl. Ni cii' u suke' Uwien ma bo.

66 Ni maaleh mila?» Ne bi ye: «U kpɛ mikuum ne.»

67 Nen saan ne bi cɛreh u'nun bó tiɲinsɛnt, ki kureh wɔ, ne bitɔb mɔ kpɔbreh wɔ itɛnpe,

68 ki tɔkeh wɔ ki teh: «A yé Uwien ya Nigɛndke Kristo la, bukɛ wɔ ńi' ɲe.»

Pier nie' ki ye wa ben Yesu

(Mark 14:66-72; Luk 22:56-62; San 18:15-18, 25-27)

69 Tɔ, Pier ke uluo bo, ne upiitonsɔnl uba baa' ki lɔ tɔke' wɔ ki ye: «A'mɔ lɔ te nin Galile ya *Yesu wuɔ ne.»

70 Ne Pier nie' bi'ke ya nun bó ki ye: «Ma ben a ye á ye bɔ.»

71 U joh bunaɲɔjebu bó, ne upiitonsɔntɔ laa' wɔ, ki tɔke' binib bɔ te ni'saan nnɔ ki ye: «Uje wuɔ mɔ lɔ te nin Nasaret ya *Yesu ne.»

72 Ne u tí nie' ki pole' ki ye: «Ma ben uje bugben.»

73 Nĩ pukn' waamu, ne binib bɔ te ni'saan nnɔ baa' ki lɔ tɔke' wɔ ki ye: «Nĩ yé imɔn ne, a'mɔ yé *Yesu yaab ya uba ne; a'lenm ne wɔngeh a yé nɔ bó yɔ.»

74 Ne Pier cin' ki nieh ki poleh ki teh «Ma ben uje wuɔ nɔ. N nɛn' la, Uwien la daan nni.» Ne ukuoje pɔk ki muɔ' i ya tɔan bo.

75 Nen saan ne Pier tiere' *Yesu bi tɔke' wɔ ma ki ye: «A li nie bolm mita kĩ ye ɲa ben nni ne kĩ yaan ukuoje ń muɔ nnɔ.» Ne kĩ ńɛn' saali, ki tĩ muɔ' ki gbiende' cɛɛn.

§ 26:65 Sufmbe bo kĩ kere lilieryl ya tingi si: unil ya benku ni ben' bii u te uyɛnsaa ni ne.

27

Bi tuke Yesu ki jon' Pilat saan tibuur

(Mark 15:1; Luk 23:1-2; San 18:28-32)

¹ Nĩ faa' kutenɲesɔnsɔnku, nɛ bitɔtuɔrciɛnb nin Sufmbɛ ya ciɛnb kɛ kɛlɛ' ki bonde' ki liike' bi li tien ma kí ku Yesu.

² Bi lɔlɛ' wɔ, nɛ ki taa' wɔ ki tí ŋukn' gobina Pilat.

Sudas kpo' ma bo

(Itùon 1:18-19)

³ Tɔ, Sudas wà kuɔre' *Yesu nnɔ laa' bi bun' *Yesu tibuur ki ye u kpɛ mikuum ma nnɔ, u'yɛnm ŋaabe' ki gbien', nɛ u jiin' ilike ya kur pita nnɔ, wɔ ní tí de bitɔtuɔrciɛnb nin Sufmbɛ ya ciɛnb,

⁴ nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «N bii' nɛ. N kuɔre' unil wà ŋa ŋmɔbe biil nɛ.» Nɛ bi ye: «Na yé ti ya gber, a'yaar nínɔ.»

⁵ Nɛ u taa' ilike ya kur nnɔ ki wiɛ' Uwien ya duku ni, ki siere', nɛ ki jon' ki tí jon' u'ba.

⁶ Tɔ, bitɔtuɔrciɛnb gɛngɛnde' ilike ya kur nnɔ, nɛ ki ye: «Nì yé misɛm ya like nɛ. Tí'yiko ŋa ní tuo tí taa yĩ kí kpɛn Uwien ya duku ya liklɛkl ni.»

⁷ Bi gbhere' ki liike' bi li tien yĩ ma, nɛ ki taa' yĩ ki dɛ' umaar ya kpàabu, bɛ ní li subeh bicɛnb.

⁸ Nɛn bo nɛ bi yih ni'saan «Misɛm ya kpàabu» haali nin fɛnfɛnnɔ.

⁹ Nĩ tien' *Uwien ya ñɔbonsɔknl Seremi là len' ma ki ye: «Bi taa' ilike ya kur pita nɛ; Israyɛl yaab là kpaan' udaan ya daaku ubiɛn wà nnɔ,

¹⁰ nɛ ki dɛ' umaar ya kpàabu. Yonbdaan là tɔke' nni ki ye nnɔ nɛ.»

Pilat bun' Yesu tibuur

(Mark 15:2-5; Luk 23:3-5; San 18:33-38)

¹¹ *Yesu se gobina Pilat ya nun bó, nɛ u niire' wɔ ki ye: «Sin, a yé Sufmbɛ ya bɛr nɛ-ɛɛ?» Nɛ Yesu jiin' wɔ ki ye: «Sin nɛ ye nnɔ.»

¹² Bitɔtuɔrciɛnb nin Sufmbɛ ya ciɛnb biindeh Yesu, ama wa len' tuba.

¹³ Nɛ Pilat tɔke' wɔ ki ye: «ŋa ciɛh bi biindeh ŋɛ mibiinm mà kɛ ya bol-ii?»

¹⁴ Ama *Yesu ŋa jiin' wɔ ñɔbonl liba mɔnɔn. Nɛn nɛ cuo' wɔ miyɔkm cɛɛn.

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kpɛ mikuum

(Mark 15:6-15; Luk 23:13-25; San 18:39-19:16)

¹⁵ Sufmbɛ ya Pak ya nacenku kɛ nacenku ya yo la, Pilat tí ní ñɛn lipɛkl ya nil wà linigol yíe wɔ nɛ kí wiɛ.

¹⁶ U ya yo ki laa' unil uba te lipɛkl ni u'yel kpére', bi yih wɔ *Yesu Barabas.

17 Linigol taan' ma nnɔ, nɛ Pilat niire' lè ki ye: «Ni yíe ní ñen ñme lipɛkl ni? *Yesu Barabas bii *Yesu wà bi yih wɔ *Kristo nnɔ?»

18 Pilat niire' nnɔ, kime u ben ki ye bitɔtuɔrcienb nin Sufmbe ya cienb ñmɔbe kinenk nɛ *Yesu bo. Nɛn nɛ cère' bi taa' wɔ ki lá ñukn' wɔ.

19 Uyo wà Pilat kɛ ki buh *Yesu tibuur nnɔ, nɛ u'po sɔn' ki tɔke' wɔ ki ye: «La taa a'gber kí kuɔn uje wà ña ñmɔbe biil nɔ ya gber ni. Kime uje bugben bo, n dekn' tideknt kuñonku kuu tù wiɛbe nni cɛɛn.»

20 Ama bitɔtuɔrcienb nin Sufmbe ya cienb sure' linigol nnɔ ki ye lɛ ní tɔke Pilat wɔ ní wiɛ bɛ Barabas, kí ku Yesu.

21 Nɛ Pilat tí niire' bɛ ki ye: «Bijɛb bile biɛ ni, ni yíe ní wiɛ u la?» Nɛ bi ye: «Wiɛ Barabas.»

22 Nɛ Pilat niire' bɛ ki ye: «Nnɔ la, *Yesu wà bi yih wɔ *Kristo nnɔ, n li tien wɔ mila?» Nɛ bi'kɛ ye: «Bɛ ní kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo.»

23 Nɛ u tí niire' bɛ ki ye: «U tén ki bii' li lɛ biil nɛ?» Nɛ bi tùreh ki wuureh ki gbiekeh ki teh: «Bɛ ní kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo.»

24 Pilat laa' wa ní fre kí tien niba, bi kpireh ki joh nɛ, nɛ u taa' miñunm, ki nire' bi'nun bó, nɛ ki ye: «Ma te uje wuɔ ya kuum ni. Ní yé ni ya gber nɛ.»

25 Nɛ bi'kɛ ye: «Cère u'kuum ní li yé tinbi nin ti'bumu ya gber.»

26 Pilat wiɛ' bɛ Barabas, ki cère' u'sojambe ñi' *Yesu inalebe, nɛ u taa' wɔ ki de' bɛ bɛ ní tí kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo.

Sojambɛ lɛh Yesu

(Mark 15:16-20; San 19:2-3)

27 Tɔ, Pilat ya sojambɛ nnɔ taa' *Yesu ki kɔn' Pilat den uluo bo, nɛ ki taan' bi'cekɔl ya sojambɛ kɛ, ki guɔn' ki linde' wɔ,

28 ki gore' wɔ, nɛ ki taa' kuliɛrmónmónku kuba ki goln' wɔ,

29 ki taa' ikonkon ki lɔnlɔn' uyukpɛkpɛ ki kpɛle' u'yul, ki taa' lilɛnbɛnl ki ñukn' u'nɔjie ni, nɛ ki gbaandeh u'nun bó, ki lɛh wɔ ki teh: «Sufmbe ya bɛrɔ, ti fuondɛh ñɛ-a!»

30 Nɛ ki cɛreh u'bo tiñinsɛnt, ki taah lilɛnbɛnl nnɔ ki kpaakeh u'yul bo.

31 Bi lè' wɔ ki tí gben', nɛ ki gore' kuliɛrmónmónku nnɔ, ki taa' u'wengolkaar ki jiin' ki goln' wɔ, nɛ ki taa' wɔ ki bure' bɛ ní tí kpɛ udɔpɔnpɔn bo.

Bi kpɛ' Yesu udɔpɔnpɔn bo

(Mark 15:21-32; Luk 23:26-43; San 19:17-27)

32 Bi tí ñɛh udu ni ma nnɔ, nɛ ki cende' uje uba bi yih wɔ Simɔn, u yé Sirenn ya du ya nil nɛ. Bi cuo' uje bugben ki wɔbn' wɔ, wɔ ní tuke *Yesu ya dɔpɔnpɔn.

33 Bi tí baa' niba saan, bi yih nè Golgota, ni'tingi si: «Kuyukpɔ̀bku ya Bùol.»

34 Nε ki taa' midaam mà cuuke' nà to kerkeri ki de' Yesu, ki ye wɔ́ ní ñu. U lèn', nε ki yíe' ka ñun'.

35 Sojambε nnɔ́ kpε' wɔ́ udɔ̀pɔ̀npɔ̀n bo. Nε ki taa' u'wεngolkaar ki fù̀re' imú̀n ki gbiire' tù,

36 nε ki kε ni'saan ki gu wɔ́.

37 Bi là kele' nà cère' bi kpε' wɔ́ nnɔ́ ki tɛbn' u'dɔ̀pɔ̀npɔ̀n bo u'yul bó. Bi là kele' ki ye: «Sufmbε ya bεr *Yesu sɔ́ nnɔ́.»

38 Bi kpε' idukond ile mɔ́ u'saan idɔ̀pɔ̀npɔ̀n bo, bi kpε' uba u'nɔ̀jie bó, ki kpε' u'tɔ́ u'nɔ̀gen bó.

39 Binib bà gèbreh ni'saan nnɔ́ sukreh wɔ́ ki gònbeh iyul ki tɔ̀keh wɔ́

40 ki teh: «Sin wà ye a li bere Uwien ya duku kí liebe kí mε kù iwien ita nnɔ́, ηmíen a'ba-a! A yé Uwien ya Bijε la, jiiire ní udɔ̀pɔ̀npɔ̀n wuu bo-a!»

41 Nε bitɔ̀tuɔ̀rcienb nin Yiko ya wɔ̀nwɔ̀knb nin Sufmbε ya cienb mɔ́ leh wɔ́ ki teh:

42 «U ηmíen' binitɔ̀b nε, ka ní fre kí ηmíen u'ba-a! U yé Israyel yaab ya bεr la, wɔ́ ní jiiire ní udɔ̀pɔ̀npɔ̀n wuu bo fεnfennɔ́, ηɔ́ tí teke wɔ́ kí ji.

43 U du Uwien bo nε, ki tɔ̀ke' ki ye u yé Uwien ya Bijε. Uwien yíe wɔ́ la, wɔ́ ní ηmíen wɔ́ fεnfennɔ́.»

44 Nε idukond yà bi kpε' yè u'saan idɔ̀pɔ̀npɔ̀n bo nnɔ́ mɔ́ sukreh wɔ́ nnɔ́.

Yesu ya kuum udɔ̀pɔ̀npɔ̀n bo

(Mark 15:33-41; Luk 23:44-49; San 19:28-30)

45 Tɔ́, kuwensiiku ya yo nε ní ci' ki bíike' utingben kε bo ki tí baa' kutaajuɔ̀ku tikur tuta ya yo.

46 Ní tuoh tikur tuta ya yo nε *Yesu wuure' ufaa bo ki ye: «Eli, Eli, lama sabaktani?» Ní'tingi si: «N'Wien, n'Wien, bε tien' a wiε' nni?»

47 Binib bà se ni'saan nnɔ́ ya biba ηa cii' u wuure' ki ye bà mɔ̀nmɔ̀nm nε ki ye: «U lii yih Eli nε.»

48 Nε bi'ni uba sɛn' i ya tãan bo ki jon' ki tí yuure' ticitɔ̀nt, ki lá sèkn' midεηmíηmiikm miba ni, ki taa' ki tuun' lilɛnbɛnl bo, ki tɛnde' ki kòle' u'ñɔ̀bu ki ye wɔ́ ní muɔ̀re.

49 Nε bà sɛn nnɔ́ ye: «Dàan, tí liike *Eli li baa kí lá ηmíen wɔ́ bii wa ní baa.»

50 Nεn saan nε *Yesu tí wuure' ufaa bo, nε ki kpo'.

51 U ya yo nε kukpɛlcεkpɛkpiεku kùà bore' Uwien ya duku ni bolm mile nnɔ́ kere' ku'siik ni paaki ki tí ci' tingi. Kitink jènge', iten yeyεkre',

52 ikul bibiire', nε Uwien cère' binib bà là pε u'sɛn bo ki kpo' nnɔ́ mεkre' ki yεbe.

53 Bi ñen' ikul ni, ne *Yesu mekre' uyo wà bitenkpiib ni nnò, bi kòn' Uwien ya du Yerusalem ni, ki cère' binib laa' be ki yebe.

54 Sojambε kobk ya cien nin sojambε bà te *Yesu saan ki gu wò nnò laa' kitink jènge' ma, ki laa' tibont tà ke tien' nnò, ne nĩ cuo' be bujewaambu ki gbien', ne bi ye: «Imòn, uje wuò mɔnbe ki yé Uwien ya Bijε ne.»

55 Bipiib biba mò là te ni'saan ki yebe, ki se fɔnfɔkm ki likeh. Bi là ñen' haali Galile ne ki pe u'bo ki toreh wò.

56 Bi'ni biba si: Mari Madelenn nin Saak nin *Yosef ya naa Mari nin Sebede ya bijieɓ ya naa.

Yesu ya subm

(Mark 15:42-47; Luk 23:50-56; San 19:38-42)

57 Nĩ juore', ne ufàadaan uba baa' ní ki yé Arimate ya nil, bi yih wò *Yosef. U mò là yé *Yesu ya panpaanke ne.

58 U jon' Pilat saan ki tĩ tɔke' wò ki ye u tuo' la, wò rí cèbe wò *Yesu ya gbɛnɛnt. Ne Pilat de' usen ki ye be rí cèbe wò tũ.

59 Ne *Yosef taa' *Yesu ya gbɛnɛnt, ki taa' kukpɛlɛfɛnku ki tenten' tũ,

60 ki taa' tũ ki tĩ ble' ufele uba ni, ki binde' kutɛngbengbenku kuba, ki biin' bufɛnañɔbu ne ki bure'. U là cère' bi cube' ufele nnò kujɔtenku kuba ya kele ni ne ki de' wɔn bugben. Ba laan là sube' nil len.*

61 Mari Madelenn nin Maritò nnò mò là te ni'saan, ki ke likul nnò ya nun bó.

Sojambε gu Yesu ya kul

62 Lidaali là bi bondeh *Saba ya daali nnò gèbre', nĩ faa' ne bitɔtuɔrcienb nin *Farisienmbε taan' ki jon' Pilat saan,

63 ki tɔke' wò ki ye: «Cɛnbaa, ti tiere' ki ye utonnɛndaan nnò là fuobe ma nnò, u là ye u kpo' la, wienta daali u li mekre bitenkpiib ni.

64 Nɛn bo, cère sojambε rí li gu u'kul, ki tĩ baa' wienta daali, ηò u'panpaankaab la baa kí lá suu kí ñen u'gbɛnɛnt, kí tɔke binib kí ye u mekre' bitenkpiib ni ne. Bi tien' nnò la, ku ya tonnenfɔrkaaku li cɛn kukpiɛku.»

65 Ne Pilat ye: «Sojambε sò. Li joh mɛn ki tĩ cère be rí li gu u'kul ni yíe ma bo.»

66 Ne bi bure' ki tĩ pɔle' ki dieke' litenl là bi likul nnò, ki cère' sojambε nnò gu.

28

Yesu mekre' bitenkpiib ni

(Mark 16:1-10; Luk 24:1-12; San 20:1-10)

* 27:60 Sufmbe là subeh bitenkpiib nnò ne.

1 *Saba ya daali gèbre', kutaaku kùà li faa nnò, nɛ Mari Madelenn nin Maritò wòre' ki fii' ki jon' bɛ ní tĩ gònde likul nnò.

2 I ya tàan bo nɛ kitink jènge' ki gbien', nɛ Yonbdaan ya tond uba ñen' paaki bó ní, ki lá biire' litenl nnò ki binde' lè, ki kèle' li'bo.

3 U windeh ten uteməknde, nɛ u'wengolkaar p̄ien tein.

4 Sojambɛ bà gu likul nnò laa' wò ma nnò, bujɛwaanbu cuo' bɛ cɛɛn. Bi'gbɛnɛnt ɲoh, nɛ bi fifike'.

5 Nɛ utond nnò tòke' bipiib nnò ki ye: «Ninbi, la fenge mɛn. N bɛn ni nuunh *Yesu wà bi là kpɛ' wò udòpɔnpɔn bo nnò nɛ.

6 Wa ji te niɛ saan. U mɛkre' ten u là len' ma bo nɛ. Dɛn mɛn, kí liike u là dɔ nà saan.

7 Jo mɛn tonm kí tĩ tòke u'panpaankaab kí ye u mɛkre', ki liere' bɛ ki bure' Galile bó ɲò. Bi li tĩ lɛ wò nɛn bó nɛ. N ɲmòbe tun nɛ ní tòke nɛ.»

8 Nɛ bipiib nnò pòk ki siere' likul nnò saan; bujɛwaanbu ɲmòbe bɛ, ama bi'yɛnm mɛn sɔnge cɛɛn nɛ bi tiinh ki joh bɛ ní tĩ tòke *Yesu ya panpaankaab Uwien ya tond nnò tòke' bɛ nà nnò.

9 Bi joh ma nnò nɛ *Yesu cende' bɛ usɛn ni, ki fuonde' bɛ. Nɛ bi gbaan' u'nintuɔli, ki cuo' u'tàan ki puke' wò.

10 Nɛ u tòke' bɛ ki ye: «La fenge mɛn. Li joh mɛn kí tĩ tòke n'panpaankaab kí ye bɛ ní li joh Galile. Bi li tĩ lɛ nni nɛn bó nɛ.»

Bi pèn' Sojambɛ ilike bɛ ní tòke kí ye Yesu ɲa mɛkre'

11 Uyo wà bipiib nnò joh nnò, nɛ sojambɛ bà gu *Yesu ya kul nnò ya biba jon' Yerusalem, ki tĩ tòke' bitòtuɔrcienb bi laa' nà kɛ.

12 Nɛ bitòtuɔrcienb nin Sufmbɛ ya cienb taan' ki kèle' ki gbiere', nɛ ki ñen' ilike i yɛbe ki de' sojambɛ nnò,

13 ki tòke' bɛ ki ye: «Li joh mɛn kí li tòkeh binib ki teh ni dɔ kuñonku ki gòh, nɛ u'panpaankaab baa' ki lá sun' ki ñen' wò likul nnò ni.

14 Pilat cii' la, tinbi nɛ li duɔn u'yɛnm kí ñɛn nɛ len.»

15 Sojambɛ nnò teke' ilike nnò, nɛ ki jon' ki tĩ tien' bi tòke' bɛ ki ye ma bo. Nɛn bo nɛ bi kpaandeh tigbɛr nnò Sufmbɛ ni haali nin dinnò.

Yesu sɔn' u'panpaankaab uɲɛndun ni ni'kɛ saan

(Mark 16:14-18; Luk 24:36-49; San 20:19-23; Itùon 1:6-8)

16 Tò, *Yesu ya panpaankaab piik nin uba nnò jon' Galile ni, lijuɔl là *Yesu là yiɛn' bɛ li'bo nnò bo.

17 Bi laa' wò ma nnò, nɛ ki gbaan' u'nintuɔli ki puke' wò. Ama bi'ni biba jieh.

18 Nɛ *Yesu nɛkn' bɛ ki tòke' bɛ ki ye: «Uwien de' nni mituɔm kɛ paaki nin tingi.

19 Nen bo, li joh men inibol ke saan, kí tí tien be n'panpaankaab, kí síi be Uwien ya ñunm, Baa nin Bijε nin *Mifuoñaanm ya yel bo,

20 kí wəkn be be í li boh n təke' ne nà ke nno. Ní li ben kí ye n te ni'saan uyo ke kí tí baa uñendun ya gbenm.»

Tigbɛmɔnmɔnt tà Mark kɛle' tù nnɔ Nà wɔngh kugbɔnku kuu te ma bo

Mark ɲa yé Yesu ya tondb piik nin bile nnɔ ya uba. Ama u cii' Yesu ya gber Pɛr nin Pɔl saan nɛ, kime u tien' bi'saan ki wuɔke'. U kɛle' kugbɔnku kuu ki de' binib bà nnɔ ya biba ɲa yé Sufmbɛ. Wa kɛle' ku'ni bi maa' Yesu ma bo, ka kɛle' Yesu len' tigbɛr tà nnɔ mɔ nĩ fɔke, ama u tùɔre' ki kɛle' Yesu sɔnsɔn' itùon yà nin u tien' miyɔkm ya bont tà kɛ, ki wuɔn' Yesu buu' biwiɛnb nin wɔn nin Sufmbɛ ya ciɛnb finfinde' ma bo nɛ.

Mark cin' u'gbɔnku ma nnɔ, u wuɔn' ki ye Yesu yé Uwien ya Bijɛ nɛ (1:1), ki tĩ tonde' nin wɔn Yesu, Uwien ya Bijɛ ya kuum uɔpɔnpɔn bo ya gber (15:39).

Bi li fre kí gbiire Mark ya gbɔnku ibɔk ile. Libɔkkpiɛkl cinh liyul 1:1 kí tĩ baa iyul 8:26 nɛ libɔkliel cinh iyul 8:27 kí tĩ baa 16:20. Kugbɔnku kuu ya bɔkkpiɛkl ni (1:1–8:26), Yesu buu' biwiɛnb, ki ɲɔre' isɛnpol binib saan, ki wɔkn' binib Uwien ya gber. Ama wa yíe binib ní bɛnde u yé udaan wà nɛ ka toh binib mɔ ní tɔke u yé udaan wà. Kugbɔnku kuu ya bɔkliel ni (8:27–16:20), Mark yíe wɔ ní wuɔn binib kí ye Yesu yé Uwien ya Bijɛ nɛ. U yé Uwien ya Bijɛ ma nnɔ, nɛ cère' u teh miyɔkm ya bont.

Imàn, Yesu yé Uwien ya Bijɛ nɛ, ama u tuo' ki tien' u'ba unisaal ki tuo' Uwien ya ɲɔbu bó, ki jin' ijɛnd ki tĩ kpo' uɔpɔnpɔn bo.

*San wà siih binib Uwien ya ɲunm ya gber
(Matie 3:1-12; Luk 3:1-18; San 1:19-28)*

1 *Uwien ya Bijɛ *Yesu Kristo ya gbɛmɔnmɔnt ya cinm.

2 Tù cin' tɛn *Uwien ya ɲɔbonsɔknl Esayi là kɛle' ma u'gbɔnku ni ki ye:

«Liike, n li sɔn n'tond wɔ ní liere ɲɛ,

kí lá tùɔre a'sɛn.

3 Udaan uba te kupenpelku ni ki wuureh ki teh:

«Tùɔre mɛn Yonbdaan ya sɛn,

kí cubn u'sɛngbɛnmu kí de wɔ.»

4 Nnɔ nɛ San wà siih binib Uwien ya ɲunm baa' ki te kupenpelku ni, ki kpaandeh ki teh: «Lèbre mɛn ni'tetem, ní sii nɛ Uwien ya ɲunm ɲɔ Uwien ní fère nɛ ni'biere.»

5 Nɛ Sude ya tinfɛnm yaab kɛ nin Yerusalem yaab kɛ bàareh u'saan ki kpiireh bi'biere, nɛ u siih bɛ Uwien ya ɲunm Sudɛn ya kpenl ni.

⁶ San là guo liliɛrl là nnɔ bi taa' ñɔkma ya kobr nɛ ki lòn' lè. U là gbin kugbɔnku ya ningbɛnl nɛ u'ciɛk ni. U là jinh inacu nin tisiir nɛ.

⁷ U là tɔkeh linigol nnɔ ki teh: «Uba li paan n'puoli bó ní ki ñmɔbe mituɔm ki cɛn' nni. Ma kpɛ ní bùɔn kí lore u'tacɛningbɛn.

⁸ Min taa' miñunm nɛ ki sɪi' nɛ Uwien ya ñunm. Wɔn nɛ lá li cère *Mifuoñaanm ní jiiɛre ní ni'bo.»

San sɪi' Yesu Uwien ya ñunm

(Matie 3:13-4:11; Luk 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Tɔ, i ya dɛn nɛ *Yesu ñɛn' Nasaret, udu wà te Galile ya tinfɛnm ni nnɔ ki baa' San saan. Nɛ San sɪi' wɔ Uwien ya ñunm Sudɛn ya kpenl ni.

¹⁰ *Yesu ñɛh miñunm ni uyo wà nnɔ nɛ ki laa' kutaaku kɛrɛ', ki laa' *Mifuoñaanm jiih ní ki naan unɛnjel, ki lá kèlɛ' u'bo.

¹¹ Nɛ uniɛke uba ñɛn' paaki bó ní ki ye: «Sin, a yé n'bijɛ nɛ, n yíɛ ñɛ nɛ n'yɛnm sɔngɛ a'bo.»

Satan biike' Yesu

¹² I ya tãan bo, nɛ *Mifuoñaanm taa' *Yesu ki jon' kupen-pelku ni.

¹³ U là tien' len iwien pinan nɛ, nɛ *Satan bɪkreh wɔ. U te nin kumuɔku ni ya wɛnt nɛ, nɛ Uwien ya tondb toreh wɔ.

Yesu cin' u'tuonl Galile ni

¹⁴ Tɔ, ní tete nɛ bi lá cuo' San ki pek'n'. Ni ya puoli bó nɛ *Yesu jon' Galile ki tí kpaandɛh Uwien ya gbɛmɔnmɔnt,

¹⁵ ki teh: «Uyo baa'-a! Uwien ya bel nek'n' ní ñɔ. Lèbre mɛn ni'tetɛm, kí teke tigbɛmɔnmɔnt kí ji.»

Yesu yin' bijɛnbɛb binan bɛ ní paan u'bo

(Matie 4:18-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

¹⁶ *Yesu cuonh ki kpàakeh Galile ya ñunciɛnm, nɛ ki laa' Simɔn nin u'ninje Andre te ki wienh bubɛbu. Bi là yé bijɛnbɛb nɛ.

¹⁷ Nɛ u tɔkɛ' bɛ ki ye: «Paan mɛn n'bo ní, ñɔ ní cère ní li taakeh binib ki dienh nni.»

¹⁸ Bi dàan' bi'bàan i ya tãan bo, nɛ ki paan' u'bo.

¹⁹ U jɛndɛ' waamu ki puk'n', nɛ ki tí laa' Sebede ya bijieɓ Saak nin u'ninje San te bi'ñɛrɓu ni, ki tùrɛh bi'bàan.

²⁰ *Yesu yin' bɛ i ya tãan bo nɛ bi dàan' bi'baa Sebede nin u'tonsɔnb buñɛrɓu nnɔ ni, ki paan' u'bo.

Yesu ñɔrɛ' usɛnpol uje uba saan

(Luk 4:31-37)

²¹ Yesu nin u'panpaankaab tí baa' Kapɛrnawum ya du ni. *Saba ya daali nɛ *Yesu kɔn' bi'taanl ya duku ni, ki wɔknh binib Uwien ya gbɛr.

22 Nĩ cuo' binib bà cengeh u'bo nno miyokm ceen, kime wa woknh be ten *Yiko ya wawnoknb woknh ma bo, u woknh be ten unil wà du u woknh nà bo ne.

23 Ujε uba mō là te *Sufmbε ya taanl ya duku nno ni usenpol ηaake wō, ne u wuure'

24 ki ye: «Nasaret ya Yesu, tinbi nin sin tu le ne? A baa' á lá boln te ne-εε? N ben a yé udaan wà. A yé Uwien ya Niñaan ne.»

25 Ne *Yesu tien' u'bo ki ye: «ηmile, kí siere ujε wuō saan.»

26 Ne usenpol nno ñonñonge' ujε nno nin ufaa, ki wuure' ki gbien', ne ki siere' u'saan.

27 Ne nĩ cuo' bi'ke miyokm ceen. Nen saan ne bi niireh tob ki teh: «Nì yé be sō? U woknh miwoknfēnm ne ki du mi'bo-a, ki wabndeh isenpol mōnōn i tuonh u'ñabu bó-a!»

28 Nen bo ne *Yesu ya yel kpere' Galile ya tinfenm ni ni'ke saan.

Yesu buu' binib bà bun iwien ke ya bol

(Matie 8:14-17; Luk 4:38-41)

29 *Yesu nin bà pε u'bo nno ñen' litaanl ya duku nno ni, ne ki jon' Simōn nin Andre den. Saak nin San mō pīere' be.

30 Tō, Simōn ya cōbnaa dō ki bun, u'gbenent ton. Ne bi pōk ki tōke' *Yesu ki ye u bun,

31 ne u baa' u'saan ki cuo' u'nuō ki fin' wō. U'gbenent sōnge' ne u cēnde' be.

32 Nĩ daali ya tajuōku uwien lu' ma nno, ne bi tukeh bà bun iwien ke ya bol nin isenpol ηaake bà nno ke ya bol ki bàareh *Yesu saan.

33 Udu nno ya nib ke là taan' Simōn nin Andre den ne bunañabu saan.

34 Ne *Yesu buu' binib bà bun iwien ke ya bol bi yebe, ki ηore' isenpol binib saan i yebe ka cēreh i lienh, kime i ben wō.

Yesu tōke' binib Uwien ya gber Galile ya tinfenm ni

(Luk 4:42-44)

35 Utēnñafaa ne *Yesu fii' nĩ biike ki ñen' ki jon' nib ηa te nà saan ki tĩ kàareh.

36 Ne Simōn nin u'tōntōknlieb mō fii' ki ñen', ki nuunh wō,

37 bi tĩ laa' wō ma nno, ne ki tōke' wō ki ye: «Binib ke nuunh ηε ne.»

38 Ne u tōke' be ki ye: «Tí jo men nitōnn bó, itengbaan yà te kōnkōnm nno ni ηō ní tĩ tōke Uwien ya gber ni'mō bó. Kime nen bo ne n baa'.»

39 Ne ki taa' be ki jon' Galile ya tinfenm ke ni, ki tĩ kōh Sufmbε ya táan ya dur ni, ki kpaandeh Uwien ya gber, ki ηuōh isenpol binib saan.

Yesu cēre' ujend uba luore'

(Matie 8:1-4; Luk 5:12-16)

40 Ujend uba baa' *Yesu saan, nε ki gbaan' u'nintuɔli, ki gbáan' wɔ ki ye: «A yíe la, a li fre kí cère n' lùore.»

41 Yesu muɔ' wɔ micεεkm cεen, nε ki tēnde' u'nuɔ, ki mε' wɔ, ki tɔke' wɔ ki ye: «N yíe, lùore.»

42 I ya tãan bo nε lijendl nnɔ pɔk ki gben' nε u lùore'.

43 Nεn saan nε *Yesu tɔke' wɔ ki ye wɔ n' li joh, nε ki kpekpe' u'bo,

44 ki ye: «Liike a'yul bo ki la tɔke nil, ama jo tí tí lε utɔtuɔrke, kí tien milùorm ya tuɔrl ten Moyis là ye bε n' li teh ma bo. Nεn nε li wuɔn kí ye a lùore'.»

45 Ama ujε nnɔ bure' ma nnɔ, u tí kpaandeh tigber nnɔ ni'ke saan nε. U tien' nnɔ ma nnɔ, nε *Yesu nja ji li fre kí kɔ du uba ni, ka bɔle'. U là juonh idugbaan nε nib nja te nà saan. Nε binib n'eh ni'ke bó ki bàareh u'saan.

2

Ujε uba ya tãan nin u'nuɔ faan' Yesu cère' u faake'
(Matie 9:1-8; Luk 5:17-26)

1 Iwenkãankε gèbre', nε *Yesu liebe' ki jon' Kapernawum ya du bó. Binib cii' u te u cãan' iden yà nnɔ ni,

2 nε linigol taan' ni'saan ki yebe haali fεnm nja ji tí te nañɔbu ni mɔnɔn. Nε u tɔkeh bε Uwien ya gber.

3 Tɔ, binib biba tuke' ujε uba u'tãan nin u'nuɔ kε faan' ki baa' Yesu saan. Binib binan nε là tuke' wɔ.

4 Linigol nnɔ bo ba n' fre kí taa wɔ kí nēnde *Yesu ma nnɔ, nε ki don' u te kudulekaaku kùà ni nnɔ ya paaki, ki cube' libònl u se nà saan nnɔ, nε ki taa' ujε nnɔ ki kuɔn' ki yekn' nin linagenl nnɔ ki ble' *Yesu ya nun bó.

5 *Yesu laa' bi teke' wɔ ki jin' ma nnɔ, nε u tɔke' ujε nnɔ ki ye: «N'bukε, n fère' nje a'biere nɔ.»

6 *Yiko ya wɔnwɔknb biba kε ni'saan ki maaleh bi'fɛl ni ki teh:

7 «Bε tien' ujε wuɔ lienh nɔ nnɔ? U sukreh Uwien nε. Uwien baba nja n' la, nme li fre kí fère binib bi'biere?»

8 *Yesu pɔk ki bēnde' u'yεnm ni bi maaleh ma bo nε ki niire' bε ki ye: «Bε tien' ni maaleh nɔ nnɔ ni'yεnm ni?

9 Ni lε ba faa? N tɔke ujε wuɔ kí ye n fère' wɔ u'biere nε faa bii wɔ n' fii kí yuure u'nagenl kí li cuonh nε faa?

10 Nεn bo, n li wuɔn nε kí ye Unil ya Bijε n̄mɔbe mituɔm uñendun wuu ni wɔ n' fère binib bi'biere.» Nε ki tɔke' ujε wɔ ya nuɔ nin u'tãan faan' nnɔ ki ye:

11 «N lienh sin nε, fii kí yuure a'nagenl, kí li kunh.»

12 I ya tãan bo nε u fii' ki yuure' u'nagenl ki n̄en' saali bi'ke ya nun bó. N' cuo' bi'ke miyɔkm cεen nε bi pèkeh Uwien ki teh: «Ti fii' ma, ta laan laa' niε ya bonn ya tunbu.»

Yesu yin' Lefi wɔ́ ní paan u'bo

(Matie 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 *Yesu liebe' ki jon' Galile ya ñunciɛnm ya gbaal, nɛ binib ligol bàareh u'saan, u tɔkeh bɛ Uwien ya gɛɛr.

14 U joh ma nnɔ nɛ ki laa' ulɛnpotekl uba kɛ lɛnpotekbùol, bi yih wɔ́ Lefi u yé Alfe ya bije. Nɛ *Yesu tɔke' wɔ́ ki ye: «Paan n'bo ní.» Nɛ u fii' ki paan' u'bo.

15 Ni ya puoli bó nɛ *Yesu te Lefi den ki jinh tijier. Bilɛnpotekb ligol nin bibiɛrdɛnb mɔ́ là kɛ wɔ́n nin u'panpaankaab saan ki jinh tijier, kimɛ bi là paakeh u'bo ki yɛbe.

16 *Yiko ya wɔ́nwɔ́knb biba, bà yé *Farisiɛnmbɛ nnɔ laa' *Yesu nin bilɛnpotekb nin bibiɛrdɛnb tɛ ki jinh tijier ma nnɔ nɛ bi niire' u'panpaankaab ki ye: «Bɛ tien' u tɛ ki jinh nin bilɛnpotekb nin bibiɛrdɛnb-i?»

17 *Yesu cii' bi len' ma bo, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Binib bà ñmɔbe laanfɛ ña nuunh dɔktie, bà bun nɛ nuunh dɔktie. Ma baa' ní yin nimɔnb, n baa' ní yin bibiɛrdɛnb nɛ.»

Unɔlɔle ya gɛɛr

(Matie 9:14-17; Luk 5:33-39)

18 Uyo uba nɛ San ya panpaankaab nin *Farisiɛnmbɛ là lùo buñɔbu, nɛ binib biba baa' ki lá niire' *Yesu ki ye: «Bɛ tien' San ya panpaankaab nin *Farisiɛnmbɛ yaab lùoh buñɔbu a'yaab bɛn ña lùoh?»

19 Nɛ u jiin' bɛ ki ye: «Binib bà bi yin' bɛ upiikuɔn li fre kí lòle buñɔbu uyo wá piicɛ laan te bi'saan-ii? Piicɛ laan te bi'saan la, ba ní fre kí lòle ñɔbu.

20 Ama uyo uba we ní bɛ ní ñɛn piicɛ nnɔ bi'saan ufaa. U ya yo nɛ bi li lòle buñɔbu.»

21 Nɛ ki tí ye: «Uba ña ní taa kpɛlɛfɛ̀nku ya jenl kí lekn liliɛrkpaal. U tien' nnɔ la, kukpɛlɛfɛ̀nku ya jenl nnɔ li kere liliɛrkpaal nnɔ nɛ libònl nnɔ ní yɛbre kí pukn.

22 Uba mɔ́ ña ní taa midaam mà ña laan muɔ' ki ben' kí piɛke iyɔkpaan ni. U tien' nnɔ la, midaam nnɔ li kpiɛn iyɔl nnɔ, kí wule kí ñɛnde nɛ iyɔl nnɔ mɔ́ ní saa. Bi piɛkeh midaam mà ña laan muɔ' ki ben' iyɔfɛ̀n ni nɛ.»

Saba ya daali ya gɛɛr

(Matie 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 *Saba uba ya daali nɛ *Yesu nin u'panpaankaab gèbreh ikpàan iba ni. Bi cuonh ki joh ma nnɔ nɛ u'panpaankaab coh ijifen* ki cienh.

24 Nɛ *Farisiɛnmbɛ niire' *Yesu ki ye: «Bɛ tien' a'panpaankaab teh yiko kùɔn' nà *Saba ya daali?»

* 2:23 Liike Matie 12:1.

25 Nε u tōke' bε ki ye: «Na laan kaan' *Dafid là tien' ma bo nε-εε? Wōn nin u'nib ηa là ηmōbe jier ma mikōnm cuo' bε nnō

26 u kōn' Uwien ya ninbonl ni, uyo wà Abiyatar là yé bitōtuarcienb ya cien nnō, ki taa' kpōnō wà bi taa' ki de' Uwien nnō ki ηmōn', nε ki de' wōn nin bā tōke nnō bi'mō ηmōn'. Ama bitōtuarkaab baba nε là ηmōbe usen bε rí ηmōn kpōnō nnō.»

27 Nε ki tōke' bε ki ye: «Unisaal bo nε Uwien sien' *Saba ya daali, na yé *Saba ya daali bo nε Uwien ñen' unisaal.

28 Nεn bo, Unil ya Bijε nε ηmōbe usen wō rí wuōn bi li tien nà haali *Saba ya daali mōnōn.»

3

*Ujε uba ya nuō uba faan', Yesu cère' u faake' Saba ya daali
(Matie 12:9-14; Luk 6:6-11)*

1 *Saba uba ya daali nε *Yesu tí liebe' ki kōn' *Sufmbε ya taanl ya duku ni. Ujε uba mō te len u'nuō uba faan'.

2 Nε bi sekndeh ki likeh u li cère ujε nnō rí faake *Saba ya daali bii wa rí cère wō rí faake, kimε bi là nuunh bi li dule nà bo kí biin wō nε.

3 Nε *Yesu tōke' ujε wà ya nuō faan' nnō ki ye: «fii kí sere siik ni.»

4 Nε ki niire' bε ki ye: «*Saba ya daali la, unil ηmōbe usen wō rí tien nà mōn bii nà bre nε? U ηmōbe usen wō rí ηmien unil bii wō rí ku wō nε?» Ba jiin' wō.

5 Nε u liike' bε ki gōbre' ki bōn' nin ubenpiebe, u'yenm saa' bi'yufaa bo, nε u tōke' ujε wà ya nuō faan' nnō ki ye: «Tende a'nuō.» U tende' u'nuō nε u jire' u'ciem.

6 Nεn saan nε *Farisienmbe ñen', ki taan' ki kèle' i ya tàan bo nin Herod yaab bε rí gbiere kí liike bi li tien ma kí ku Yesu.

Linigol taan' Yesu saan

7 Nε *Yesu nin u'panpaankaab siere' ni'saan ki bure' miñunciem bó, nε linigocienl paan' u'bo. Linigol nnō ñen' ní Galile ya tinfenm ni nin Sude ya tinfenm ni

8 nin Yerusalem ni nin Idume ya tinfenm ni nin mitinfenm mà te Suden ya kpenpuol nnō ni nin Tir nin Sidōn ya tinfenm ni nε. Bi là yebe cēen nε. Bi cii' *Yesu teh miyōkm ya bont ma nnō nε cère' bi baa' u'saan.

9 Nε u tōke' u'panpaankaab ki ye bε rí taa buñerbu kí pūkn miñunm bo wō rí kō ηō linigol nnō la pēbe wō.

10 Kimε u là cère' binib faake ki yebe ma nnō nε biwienb kε kpieleh bε rí nēnde kí mε wō.

11 Isenpol yà ñaake binib nnō laa' wō la, i cèreh bi gbaandeh u'nintuāli nε ki wuureh ki teh: «A yé Uwien ya Bijε nε.»

12 Ama *Yesu tēgeh isenpol nnō bo nε ki teh i la cère binib rí bēnde u yé udaan wà.

Yesu gènde' u'tondb piik nin bile
(*Matie 10:1-4; Luk 6:12-16*)

13 Ni ya puoli bó nε *Yesu don' lijuəl bo, ki yin' u yíe binib bà nnò. Bi baa' u'saan,

14 nε u gènde' binib piik nin bile bε rí li tuu ki te u'saan, nε ki yin' bε u'tondb. U gènde' bε wə rí li sɔnh bε bi tí təkhe binib tigbɛmɔnmɔnt nε,

15 kí li ηməbe mituəm ki ηuəh isɛnpol binib saan.

16 U gènde' binib piik nin bile bà nnò ya yel sɔ: Simɔn, u baan' wə Piɛr

17 nin Sebede ya bijieɓ Saak nin u'ninjɛ San, u baan' bε Bowanɛrgɛs, ni'tingi si: «itɛtɛn ya nib»

18 nin Andre nin Filip nin Batelemi nin Matie nin Toma nin Alfe ya bijɛ Saak nin Tade nin Simɔn wà ya nun mɔn u'du ya gbɛr bo

19 nin Sudas Iskariyət wà lá li kuəre wə nnò.

Biba ye Yesu ηməbe Belsebul ya tuəm nε
(*Matie 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10*)

20 *Yesu kun' nε linigol tí taan' u'saan haali wɔn nin u'panpaankaab ηa tí ηməbe fɛnm bε rí ji jier mɔnɔn.

21 U'den yaab cií' ní te nnò nε bi baa' bε rí taa wə. Kime bi maaleh ki teh u waare' nε.

22 Tɔ, Yiko ya wɔnwəknb bà ñɛn' Yerusalem bó ní nnò lienh ki teh Belsebul nε ηaake wə. Wɔn isɛnpol ya ciɛn nε dienh wə mituəm u ηuəh isɛnpol binib saan.

23 Nε u yin' bε ki pɔn' bε mikpɛnjɛnm ki ye: «*Satan li tien mila kí ηɔre wɔn *Satan?»

24 Libɛl liba ya nib bore' tɔb ki kɔnh bi'ηmiel ni la, libɛl nnò li juore fɛnm nε.

25 Iden iba mɔ ya nib bore' tɔb ki kɔnh bi'ηmiel ni la, iden nnò li juore fɛnm nε.

26 Nɛn bo nε *Satan liebe' ki kɔnh nin u'ba la, u li gben kí juore fɛnm nε.

27 «Uba ηa rí fre kí kɔ ufɛfaa den kí fie u'bont ka ηməbe tuəm mà u li kpiɛ kí lòle wə kí yaan. U lòle' wə la, u ya yo nε u li fre kí kɔ u'den kí fie u'bont kɛ.

28 N təkhe nε imɔn nε, Uwien li fère binib bi'biere kɛ, kí fère bε bi suke' wə isuk í yebe ki kpe ma kɛ.

29 Ama, unil suke' *Mifuoñaanm mɛn la, Uwien ηa rí fère wə, u'biere li juore u'bo nε haali uyo wà ηa ηməbe gbenm.»

30 Bi təkhe' wə ki ye usɛnpol nε ηaake wə ma nnò, nε cère' u len' nnò.

Yesu ya naa nin u'ninjieɓ
(*Matie 12:46-50; Luk 8:19-21*)

31 Tɔ, *Yesu ya naa nin u'ninjieɓ baa' ní ki lá te saali, nε ki sɔn' bε rí tí yin wə.

32 Linigol ke ki guon' wɔ, ne bi tɔke' wɔ ki ye: «A'naa nin a'ninjieɓ [nin a'ninsieɓ]* te saali ki nuunh ɲɛ.»

33 Ne u tɔke' be ki ye: «ɲme ne ye n'naa? Bi le ye n'ninjieɓ-i?»

34 Ki liike' ki bon' binib ba ke ki guon' wɔ nnɔ ne ki ye: «Liike men, n'naa nin n'ninjieɓ sɔ.

35 Unil wa ke teh Uwien ye na la, won ne ye n'ninje, ki ye n'ninse, ki ye n'naa.»

4

Wa plè' tibonbuor ya bim ya kpenjenm

(Matie 13:1-9; Luk 8:4-8)

1 *Yesu ti liebe' ki jon' Galile ya nunciem ya gbaal ki ti wɔknh binib Uwien ya gber. Linigocienl ti taan' u'saan ne u kɔn' ki kele' buɛrbu ni miɲunm bo. Linigol nnɔ ke te miɲunm ya gbaal.

2 Ne u wɔknh be tibont tu yebe mikpenjenm ni, ki tɔkeh be ki teh:

3 «Li cengeh men, ukpaal uba ne jon' wɔ ri ti plè tibonbuor ya bim.

4 U plèh ma nnɔ, miba lu' usengbe, ne inuon baa' ki lá jin' mè.

5 Mitɔm lu' kutentiekɔ bo, tenbim ɲa yebe na saan. Tenbim ɲa yebe ma nnɔ, ne mi pen' tonm.

6 Uwien ɲen' ki tonge', ne ki se' mè. Ma ɲmɔbe ɲaan mɔnmɔnm ma nnɔ, ne mi waan', ki kpo'.

7 Mitɔm mɔ lu' kujegorku ni. Ne kujegorku kpere' ki wɔbn' mè ne ma lùon'.

8 Mitɔm mɔ lu' kitinmɔnmɔnk bo, ki pen', ki kpere', ki lùon'. Miba lùon' pitata, mitɔm piluoluob, mitɔm mɔ kokobk.»

9 Ne ki ti ye: «Wa ɲmɔbe litubl la, wɔ ri cii.»

Be tien' Yesu pɔh binib mikpenjenm-i?

(Matie 13:10-17; Luk 8:9-10)

10 *Yesu nin u'tondb piik nin bile nin binib ba tuu ki paakeh u'bo nnɔ ti te bi'baba ma nnɔ, ne bi niire' wɔ mikpenjenm nnɔ ya tingi.

11 Ne u jiin' be ki ye: «Uwien ne cère' ninbi bende' u'bel ni ya gbebalkaar. Binib ba ɲa te u'bel ni nnɔ won, ni ye ben bo mikpenjenm baba ne,

12 ɲɔ

«be ri li likeh ka lenh,
ki li cengeh ka ciih ni'tingi,
nnɔ ɲa ɲi la, bi cii' ni'tingi,
ki lèbre' bi'tetem la,
Uwien li fère be bi'biere ne.» »

* 3:32 Bi kpie' ki kele' tighont ta nnɔ ya tuba ni nin a'ninsieɓ ɲa te tu'ni.

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpenjenm ya tingi
(*Matie 13:18-23; Luk 8:11-15*)

13 *Yesu niire' be ki ye: «Na cii' mikpenjenm mie ya tingi la, ni li tien mila kí cii mà ke sien' nnò ya tingi?»

14 Mikpenjenm nnò ya tingi sò: ukpaal nnò te ten unil wà takeh binib Uwien ya gber ne.

15 Mibim mà lu' usengbe nnò yé binib bà ciih Uwien ya gber, *Satan bàareh i ya tãan bo ki lá ñendeh tù bi'fèl ni ne.

16 Mibim mà lu' kutentiëku bo nnò mọ yé binib bà ciih Uwien ya gber, ki teknh tù tontonm nin uyensonge,

17 ama ka cèreh tù kpaakeh ñaan bi'fèl ni ne, ne ta wuokreh bi'ni mọ. Liwobl bii ijend tu' be tu'bo la, bi pòk kí wié Uwien ya sen ne.

18 Mibim mà lu' kujegorku ni nnò mọ yé binib bà ciih Uwien ya gber,

19 ne unjendun wuu ya gber nin lifaal ya yenmaale yà lereh binib nnò nin tibont ke ya yenmaale kòh bi'fèl ni, ki wòbndeh tù, ki cèreh ta ní fre kí sòn tuonl.

20 Mibim mà lu' kitinmòmònk bo nnò mọ yé binib bà ciih tigber nnò, ki teknh tù, ki te ten mibim mà lùonh ne. Miba lùonh pitata, mitòm piluoluob, mitòm mọ kokobk.»

Lifrl ya kpenjenm
(*Luk 8:16-18*)

21 Ne *Yesu tí take' be ki ye: «Unil se' lifrl la, u li taa kusenku kí cubn li bo-oo? Bii u li taa lè kí sien igado ya tingi-ii? Wa ní taa lè kí tuòn likpenkpenl bo ka-aa?»

22 Kimé niba ña te ki buò ñò ba lá li lé nè, niba mọ ña ní juore kí li buò ñò ka lá li ñe upaan bo.

23 Wà ñmòbe litubl la, wò ní cii.»

24 U tí take' be ki ye: «Liike men ni'yul bo nin ni ciih tigber tà nò. Ni taah nà ki bikreh tibont ki dienh binitòb nnò Uwien mọ li taa nen ne kí biike kí de ne. U li biike kí gèbre nnò mòmòn kí de ne.

25 Kimé wà ñmòbe la, bi li de wò kí pukn ne. Wà ña ñmòbe la, bi li tonde kí fie u ñmòbe nà waamu nnò mòmòn ne.»

Kitink cèreh tibonbuor pèh ma bo ya kpenjenm

26 Yesu tí len' ki ye: «Uwien ya bəl naan tibonbuor ya bim mà uje uba bule' mè u'kpàabu ni ne.

27 U gòh-òò, u likeh ñònkú nin wien ni-ii, mibim nnò pèh ne ki kpíenh, wa ben mĩ teh ma bo.

28 Kitink ne cèreh mĩ pèh, ki cinh ki kpíenh, kí tí pobe kí maa, kí tien ijifen, kí fòre nin mibim.

29 Nĩ lá ben' ki kpaan' micem la, ne wò ní taa puoko kí jo kí tí ce.»

Mibim mà ñilke ya kpɛnɛnm
(Matie 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

30 *Yesu tí len' ki ye: «Ti li taa ba kí nenge Uwien ya bɛl-i? Ti li taa milɛ kpɛnɛnm ba kí nenge lɛ?»

31 Lɛ naan mibim mà bi yih mɛ mutaar nnɔ nɛ. Mɛn nɛ yɛ mibim mà ñilke tikpinsir kɛ ya bim ni kitink bo.

32 Ama bi bule' mɛ la, mi li pɛ kí kpɛrɛ kí gɛbre kpinsiiku kɛ kpinsiiku, kí tien isigben yá gbenge. Inuɔn li fre kí tere isigben nnɔ ya sɔnge ni kí li kɔ mɔnɔn.»

33 *Yesu taah mikpɛnɛnm ma sɔ ya bol mi yɛbe ki tɔkeh binib Uwien ya gbɛr, bi li fre kí cii ma bo.

34 Wa tɔkeh bɛ tuba ka pɔn' bɛ kpɛnɛnm. Ama wɔn nin u'panpaankaab lá te bi' baba la, nɛ u tɔkeh bɛ mikpɛnɛnm nnɔ kɛ ya tingi.

Yesu cɛrɛ' kutafaaku ñmile'
(Matie 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Ni'daali ya taajuɔku, uwien benh wù rí kɔ ma nnɔ, nɛ Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Cɛrɛ mɛn tí puore kí jo miñunciɛnm ya gbaatɔl bó.»

36 U cɛbe' linigol nnɔ, nɛ u'panpaankaab kɔn' u'saan buñɛrbu ni ki tuke' wɔ ki bure'. Iñɛrtɔ mɔ là pɛ bi'bo.

37 Bi joh ma nnɔ nɛ kutafaabiiku kuba fii', ki cɛreh iñungbegbel fih ki yildeh buñɛrbu nnɔ bo, nɛ miñunm kuonh bu'ni haali bù tí benh bù rí gbe.

38 Nin nɛn kɛ ñɔ *Yesu wɔn dɔ buñɛrbu ni nɛ puoli bó ki gɔh ki kuu liyukukul. Nɛ bi baa' ki lá finde' wɔ ki tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ti benh tí luɔ, nɛ ña tɔnge-ee?»

39 Nɛn saan nɛ u finde', ki tien' kutafaaku nnɔ bo, nɛ ki tɔke' miñunm nnɔ ki ye: «Duɔn suoo.» Nɛ kutafaaku go, ni'ke ñmile' cim.

40 Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni sen' bujɛwaanbu nɔ nnɔ? Na laan biɛ ki ñmɔbe tekjim nɛ-ɛɛ?»

41 Bujɛwaanbu cuo' bɛ ki gbien' nɛ bi niireh tɔb ki teh: «U cinbe ki yɛ bɛ ya nitunbu sɔ, kutafaaku nin miñunm kɛ tí boh wɔ?»

5

Usɛnpol ñaake uje uba Yesu ñɔrɛ' wɔ
(Matie 8:28-34; Luk 8:26-39)

1 *Yesu nin u'panpaankaab tí baa' miñunciɛnm ya gbaatɔl, Gerasa yaab ya tinfɛnm ni.

2 U ñɛh buñɛrbu ni uyo wá nnɔ nɛ uje uba pɔk ki ñɛn' ikul bó ní ki cendeh wɔ. Usɛnpol nɛ là ñaake wɔ.

³ U là kə bi subeh binib tijəlulnt tà ni nnə nɛ. Bi lòle' wə tikudəkr mənən la, u cienh tù nɛ. Nən bo nɛ uba ɲa ji là li fre kí cuo wə.

⁴ Bi là taah mugbiemu nin tikudəkr nɛ ki lùoh wə, nɛ u cienh tikudəkr nnə ki kòh mugbiemu nnə. Uba ɲa là li fre wə.

⁵ U là tuu ki te ikul nnə ni nin igbɛngbɛn bo nɛ ñnku nin wien ni ki wuureh, ki taah itɛn ki bungreh u'ba.

⁶ U te fənɔkm, ki laa' Yesu, nɛ ki sɛn' ki lá gbaan' u'nintuəli,

⁷ ki wuure' ufaa bo ki ye: «Yesu, Uwien wà ɲa ɲmabe Nacentə ya Bijɛ, min nin sin tu lɛ nɛ? N gbáanh ɲɛ nɛ, Uwien bo, la jènde nni.»

⁸ Yesu təkə' usɛnpol nnə ki ye wə ní siere uje nnə saan ma nnə nɛ cère' u len' nnə.

⁹ Nən saan nɛ *Yesu niire' wə ki ye: «Bi yih ɲɛ ba?» Nɛ u ye: «Ti yɛbe ma nnə, bi yih nni Ligol nɛ,»

¹⁰ ki tùrɛh ki gbáanh wə ki teh u la ɲore bɛ kí ñɛn mitinfɛnm nnə ni.

¹¹ Tə, fangambɛ biba mə là te ni'saan ligbɛngbɛnl bo ki yɛbe ka dindin, bi kpaah bɛ.

¹² Nɛ isɛnpol nnə gbáan' *Yesu ki ye wə ní cère yè, yè ní jo kí tí kə fangambɛ biɛ nə.

¹³ U tuo', nɛ í siere' uje nnə saan, ki tí kən' fangambɛ nnə. Nɛ fangambɛ nnə kɛ sɛn' ki tinde' ligbɛngbɛnl, ki tí lu' miñunm ni ki luo'. Fangambɛ nnə là li baa tɛn itur ile.

¹⁴ Bà kpaah fangambɛ nnə sɛn' ki jon' udu ni nin idugbaan ki tí təkə' binib tigbɛr nnə. Bi cii' tù ma nnə, nɛ ki baa' bɛ ní lá liike nà tien'.

¹⁵ Bi baa' *Yesu saan ki laa' uje wà isɛnpol yà yɛbe là ɲaake wə nnə ya yɛnm jire' u kɛ ki guo, nɛ bujɛwaanbu cuo' bɛ.

¹⁶ Nɛ binib bà là te ni'saan ki laa' *Yesu cère' uje nnə faake' ma bo nin nà tien' fangambɛ nnə təkə' bɛ ni'kɛ.

¹⁷ Nɛ bi gbáan' *Yesu ki ye wə ní ñɛ bi'tinfɛnm ni.

¹⁸ Nɛ u liɛbe' ki kən' buñɛrɛbu. U liɛbeh wə ní tí kə buñɛrɛbu ma nnə nɛ uje wà isɛnpol là ɲaake wə nnə gbáanh wə ki teh wə ní cère wə ní paan u'bo.

¹⁹ Nɛ u yíe', ki təkə' wə ki ye: «Liɛbe kí kun kí tí təkə a'den yaab Yonbdaan muə' ɲɛ micɛcɛkm ki tien' nà kɛ ki de' ɲɛ nnə.»

²⁰ Nɛ u bure' ki gèbreh mitinfɛnm mà bi yih mè Idu Piik nnə ni, ki təkəh binib *Yesu tien' nà kɛ ki de' wə. Nɛ ní cuo' bi'kɛ miyəkɛm cɛɛn.

*Yesu cère' upii uba faake', ki mɛkre' kibupiik kiba mə
(Matie 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ *Yesu liɛbe' ki puore' miñunciɛnm ya gbaatəl nin buñɛrɛbu nɛ linigociɛnl taan' u'saan miñunm nnə ya gbaal.

²² Nən saan nɛ *Sufmbɛ ya taanl ya duku ya cɛn uba baa', bi yih wə Yayirus. U laa' *Yesu ma nnə, nɛ ki gbaan' u'nintuəli,

23 ki gbáan' wɔ cɛɛn ki ye: «N'bisɛ benh wɔ n kpo nɛ. N gbáanh nɛ nɛ, dɛn kí taa a'nuɔ kí paan u'bo wɔ n faake kí li fuobe.»

24 Nɛ *Yesu paan' u'bo ki bure', linigociɛnl pɛ u'bo ki pɛbeh wɔ ikɛle kɛ.

25 Tɔ, upii uba mɔ lá te ni'saan, ki laa' tifer ibin piik nin ile ta gben'.

26 U lá jon' dɔktiɛmbɛ ligol saan, ki laa' ijɛnd kɛ ya bol bi'nuɔ ni, ki nɛnde' u'like kɛ ki tɪ gben' na tungreh, ama u'wɛn nnɔ kpireh ki joh nɛ.

27-28 U cii' bi lienh *Yesu bó, nɛ u maale' u'yɛnm ni ki ye: «N mɛ' u'wɛngolkaar mɔnɔn la, n li faake nɛ.» Nɛ ki pɛ *Yesu bo linigol nnɔ ni, ki tɪ mɛ' u'wɛngolkaar.

29 U'fɛr nnɔ pɔk ki gben' i ya tãan bo, nɛ u bɛnde' u'gbɛn ni ki ye u'wɛn nnɔ gben'-a!

30 U ya yo nɛ *Yesu mɔ pɔk ki bɛnde' ki ye mituɔm miba nɛn' u'ni, nɛ ki jɛbe' linigol nnɔ ni ki niire' ki ye: «ŋmɛ mɛ' n'wɛngolkaar-i?»

31 Nɛ u'panpaankaab tɔke' wɔ ki ye: «A laa' linigol liɛ pɛbeh nɛ ikɛle kɛ ma bo nɛ a niireh ki teh ŋmɛ mɛ' nɛ-nɛ?»

32 Nɛ u jɛbeh ki likeh ni'kɛ saan wɔ n lɛ udaan wà mɛ' wɔ.

33 Upii nnɔ bɛn nibonn nà tien' wɔ ma nnɔ, nɛ bujɛwaanbu cuo' wɔ u'gbɛnɛnt nɔh. Nɛ u baa' kí lá gbaan' *Yesu ya nintuɔli, kí tɔke' wɔ tigbɛmɔnt kɛ.

34 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «N'bisɛ, a'tekjim nɛ ŋmɛn' nɛ. Li joh nin uyɛnduɔn. A'wɛn nnɔ gben' nɛn.»

35 *Yesu laan te ki lienh, nɛ binib biba nɛn' Yayirus donbó kí lá tuobe' bɛ usɛn ni nɛ kí tɔke' Yayirus ki ye: «A'bisɛ kpo'-a! La jí n lí ŋmɔbe Cɛnbaa yɛnŋaabe.»

36 *Yesu cii' bi len' ma bo. Nin nɛn kɛ u tɔke' wɔ ki ye: «La fɛnge, teke nni kí jí baba.»

37 Nɛ ka cɛrɛ' binib kɛ paan' u'bo, u cɛrɛ' Pier nin Saak nin Saak ya ninjɛ San baba nɛ paan' u'bo.

38 Bi tɪ baa' Yayirus den nɛ kí cii' kuwaaku bó. Binib te ni'saan kí yɛbe, kí muɔh kí kpɛndɛh cɛɛn.

39 *Yesu kɔn' idɛn nnɔ ni nɛ kí niire' bɛ kí ye: «Bɛ tien' ni muɔh kí ŋmɔbe kuwaaku nɔ nnɔ? Kibuk nnɔ nɔ kpo', kí gɔh nɛ.»

40 U len' nnɔ ma nnɔ, nɛ bi lɛh wɔ. Nɛn saan nɛ u nɔrɛ' bi'kɛ kí nɛn' saali, nɛ kí taa' kibuk nnɔ ya naa nin kí'baa nin u'panpaankaab bita nnɔ kí kɔn' kí te kuduku kùà ni nnɔ,

41 nɛ kí cuo' kí'nuɔ, kí tɔke' kɛ bi'lenm ni kí ye: «Talita kumi,» ni'tingi si: «Kibupiike, n tɔkeh nɛ nɛ fii!»

42 Nɛ kí fii' kí sɛrɛ' i ya tãan bo, kí cuonh. Bi laa' nnɔ ma nnɔ, nɛ ní cuo' bi'kɛ miyɔkm kí tɪ kɛnde'. Kí lá yé ibin piik nin ile ya bupii kɛ.

43 Nε *Yesu kpekpe' bi'bo, ki ye bi la tɔke nil, ne ki ye be ń de kè tijier kè ń ji.

6

Nasarɛt ya nib ɲa teke' Yesu ki jin'
(Matie 13:53-58; Luk 4:16-30)

1 *Yesu siere' ni'saan ki liebe' u'du ni ne u'panpaankaab paan' u'bo.

2 *Saba ya daali ne u kɔn' bi'taanl ya duku ni, ki wɔknh binib Uwien ya gber. Ni cuo' linigol là cenge u'bó nnɔ miyɔkm cɛɛn, ne bi niireh tɔb ki teh: «U laa' nen ke le saan-i? U laa' la mie ya yenfuom-i? U teh miyɔkm ya bont tà nɔ, u teh mila ki teh tú?»

3 Kanpinta ɲa ńí-ii? Mari ya bije ɲa ńí-ii? Saak nin Yose nin Sud nin Simɔn ya ninje ɲa ńí-ii? U'ninsieb ɲa te nie saan-ii?» Nnɔ ne bi'yenm ɲa ɲmaake' u'bo ne ba teke' u'gber.

4 Ne u tɔke' be ki ye: «*Uwien ya ńɔbonsɔknl ke ńɔbonsɔknl ya du ni yaab nin u'densen yaab nin u'dencɛnl yaab baba ne ɲa boh wɔ.»

5 U taa' u'nuɔ ki paan' biwienb biba bo ne bi faake' baba ɲa ńí la, wa ji fre ki tien' yɔkm ya bontɔnn ni'saan.

6 Ba teke' wɔ ki jin' ma nnɔ ne ńi cuo' wɔ miyɔkm cɛɛn.

Yesu sɔn' u'panpaankaab piik nin bile
(Matie 10:5-15; Luk 9:1-6)

U siere' ni'saan ne ki cuonh itengbaan ni ki wɔknh binib tigbɛmɔnmɔnt.

7 U yin' u'panpaankaab piik nin bile ne ki sɔn' be bilele, ki de' be mituɔm be ń li ɲuɔh isɛnpol binib saan.

8 Ne ki tɔke' be ki ye: «Ni joh la, ni la tuke jier, ki la tuke kɔl, ki la cùɔn like, ki la tuke niba nin nitɔnn, ní li tuke ugbiɛn baba,

9 kí cɛke itacaan, ki la tuke liɛr ile mɔ.

10 Ni tí baa' nà ke saan bi teke' ne iden yà ni la, ni la lèbre den kí tí baa' lidaali là ni li siere ni'saan.

11 Nà saan ya nib ɲa teke' ne ki yle' ni'gber la, ní siere nè kí kpakpaare ni'taan ya tengunku* kí wiɛ nè. Nen ne li yé ni'saan ya nib bo kudieku.»

12 Ne u'panpaankaab bure' ki tí kpaandeh tigbɛmɔnmɔnt ki teh: «Lèbre mɛn ni'tetem.»

13 Ne ki ɲuɔh isɛnpol í yebe binib saan ki taah mikpɔm ki faanh biwienb bi yebe, ne bi faakreh.

San wà siih binib Uwien ya ńunm ya kuum
(Matie 14:1-12; Luk 9:7-9)

14 Tɔ, *Yesu ya yel kpienh ni'ke saan haali uber Herod mɔnɔn tí cii', kimɛ bi lienh *Yesu bo ki teh San wà là siih binib Uwien

* 6:11 Sufmbɛ bo kí kpakpaare itaan ya tengunku ya tingi si: nà ke ji tu unil la, ní ye u'yaar ne, na ji ye uba yaar.

ya ñunm nnə nε mεkre' bitenkpiib ni. Nen nε cère' u ηməbe mituəm ki teh miyəkɲm ya bont.

¹⁵ Bitəb lienh ki teh u yé Eli nε. Bitəb mə teh u yé *Uwien ya ñəbonsəknl tən biñəbonsəkntəb bà là te uyo bo nnə nε.

¹⁶ Herod cii' *Yesu ya gbɛr ma nnə nε ki ye: «N là cère' bi tükre' San wà ya yul nnə wən nε mεkre' bitenkpiib ni.»

¹⁷ Nà cère' Herod len' nnə si: wən nin u'yul nε là cère' u'sojambε cuo' San ki lòle' wə tikudəkr ki pɛkn', u'po Herodiyad bo. Kimε Herodiyad là yé Herod ya ninjε Filip ya po nε, nε u taa' wə ki kuən'.

¹⁸ Tə, San təke' Herod ki ye wa ηməbe sɛn wə rí taa u'ninjε ya po.

¹⁹ Nen bo nε Herodiyad là nen San ki yíe wə rí ku wə, ka rí fre,

²⁰ kimε Herod là boh San nε, ki bɛn ki ye u yé unimən nε, ki yé Uwien ya nil, nε ka sè u'bo. Herod là cengeh San ya gbɛr la, wa ji tɪ bɛn u maaleh ki teh bà, ama u nín yíe wə rí li tuu ki cengeh u'bó nε.

²¹ Ama lidaali liba Herodiyad laa' u li dule nà bo. Herod maa' uwien wà nnə gəbre' ki baa', nε u tien' tijier tù yεbe, ki yin' binikpɛkpiɛkb nin u'sojaciɛnb nin Galile ya tinfɛnm ya ciɛnb bε rí baa kí lá ji.

²² Bi te ki jinh ma nnə nε Herodiyad ya bisε baa' ki lá ηən' kiciɛk bi'kε ya nun bó. Uɛr Herod nin bà kε jinh u'saan tijier nnə ya yɛnm səngε' u'bo. Nε u təke' ujɛfaan nnə ki ye: «Mie nni a yíe nà, rí de ηε.»

²³ Nε ki pole' ki ye: «A mie' nni nà kε la, n li de ηε nè nε; haali nɪ yé n'ɛl ya gbiirm bolm mile mənən la, n li tuo.»

²⁴ Nε ujɛfaan nnə ñɛn' ki tɪ niire' u'naa ki ye: «N'naa, n li təke wə kí ye wə rí de nni ba?» Nε u təke' u'bisε ki ye: «Təke kí ye a yíe San wà siih binib Uwien ya ñunm nnə ya yul nε.»

²⁵ Nε u pək ki liebe' ki kən' i ya tään bo uɛr Herod saan, ki təke' wə ki ye: «N yíe itään yíe bo á tükre San wà siih binib Uwien ya ñunm nnə ya yul nε kí kpíen kikɛnsɛnk ni kí de nni.»

²⁶ U len' nnə ma nnə, nε nɪ saa' uɛr Herod ya yɛnm ki gbien'. Ama u pole' bicɛnb ya nun bó ma nnə nen nε cère' wa yíe'.

²⁷ Nen saan nε u sən' soja uba i ya tään bo wə rí jo kí tɪ gε kí tükre San ya yul ní. Nε soja nnə jon' lipɛkl ni ki tɪ cuo' San ki tükre' liyul,

²⁸ ki kpíen' kikɛnsɛnk ni, ki lá de' ujɛfaan nnə. Nε u'mə taa' ki tɪ de' u'naa.

²⁹ San ya panpaankaab cii' nɪ te nnə, nε ki baa' ki lá yuure' u'gbɛnɛnt, ki tɪ sube'.

Yesu jin' linigociɛnl liba

(Matie 14:13-21; Luk 9:10-17; San 6:1-14)

30 Tɔ, *Yesu ya tondb liebe' ki taan' u'saan, nɛ ki tɔke' wɔ bi tien' nà kɛ nin bi wɔkn' binib nà kɛ.

31 Binib mɔ te ni'saan ki yɛbe, biba joh, bitɔb liebeh. Nɛn bo nɛ wɔn nin u'panpaankaab ɲa laa' fɛnm mɔnɔn bɛ rí ji jier. Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Cère mɛn tí bure nib ɲa te nà saan kí tí rí li te tí'ba kí fuore waamu.»

32 Nɛn saan nɛ bi kɔn' buñerbu ki bure' bi'baba nib ɲa te nà bó.

33 Ama binib laa' bi cubn' nà bó, bà yɛbe bɛnde' bɛ nɛ ki ñɛn' idu kɛ ni, ki sɛn' ki kpiɛ' ki baa' ni'saan nin bɛ.

34 *Yesu baa' ki ñɛn' buñerbu ni uyo wà nnɔ nɛ ki laa' linigocienl liba. Nɛ ki muɔ' bɛ micɛɛkm cɛɛn, kimɛ bi te tɛn ipe yà ɲa ɲmɔbe wà kpaah yè nɛ. Nɛn bo nɛ u cin' ki tɔkeh bɛ tigbɛr tù yɛbe.

35 Uwien benh wù rí kɔ ma nnɔ nɛ u'panpaankaab baa' ki lá tɔke' wɔ ki ye: «Ti te ñɛn ɲa te nà saan nɛ, nɛ uwien mɔ benh wù rí kɔ ma nɔ,

36 cère binib biɛ nɔ rí jo mudufifiirmu nin itengbaan yà kɔkuɔ niɛ saan nɔ ni kí tí de niba kí ji.»

37 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ninbi bugbɛn de bɛ mɛn bɛ rí ji.» Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «A yíe tí ñɛn iwentun kobiile ya tuonl ya paaku nɛ kí de kpɔnɔ kí lá de bɛ, bɛ rí ɲmɔn-ii?»

38 Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ni ɲmɔbe kpɔnɔ unɛ? Jo mɛn kí liike.» Nɛ bi bure' ki tí liike', ki liebe' ní ki lá tɔke' wɔ ki ye: «Ti ɲmɔbe kpɔnɔ unɔn nin ijɛn ile nɛ.»

39 Nɛ u tɔke' u'panpaakaab ki ye bɛ rí cère binib nnɔ kɛ rí kèlè timɔsɔngt bo icɛk icɛk.

40 Nɛ bi kèkèlè' icɛk icɛk binib piɲunɲun nin binib kokobk.

41 Nɛn saan nɛ u yuure' kpɔnɔ unɔn nin ijɛn ile nnɔ, ki yaare' ki liike' paaki, nɛ ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' u'panpaankaab bɛ rí gbiire binib nnɔ kɛ. Bi gbiire' ijɛn ile nnɔ mɔ ki tí taa' ki de' bi'kɛ.

42 Bi'kɛ ɲmɔn' ki gbo',

43 nɛ bi tantaan' kpɔnɔjenjent nin tijɛnjenjent tà sien' nnɔ, ki gbien' ikpɛncub piik nin ile.

44 Binib bà jin' tijier nnɔ bijɛb là te itur inɔn nɛ.

*Yesu cuonh miñunm bo
(Matie 14:22-33; San 6:15-21)*

45 I ya tàan bo nɛ *Yesu wɔbn' u'panpaankaab ki ye bɛ rí liebe kí kɔ buñerbu nnɔ kí liere wɔ usɛn kí puore miñunciɛnm ya gbaatɔl kí jo Betsayida ya du ni ɲɔ wɔn bugbɛn rí cèbe linigol nnɔ lè rí kun.

46 U cèbe' linigol nnɔ ma nnɔ nɛ ki don' lijuɔl bo wɔ rí tí kàare.

47 U'panpaankaab joh ma nnɔ ní tí biire' ki laa' buñerbu nnɔ te miñunm ya siik ni nɛ; nɛ *Yesu te liwɛl bo u'baba.

48 U laa' kutafaaku tobreh be, ni faa bi'bo ki gbien' ba ji li fre ki kùre. Ukuojemuayo ne u cuonh miñunm bo ki joh bi'saan ki ti nek'n' be ki benh wə́ rí gèbre.

49-50 Bi laa' unil cuonh miñunm bo ma nnə́ bi maaleh ki teh ni yé ufenfend ne. Bujewaanbu cuo' be ki gbien' ne bi wuure'.

Ne u take' be i ya taan bo ki ye: «Cuo men ni'ba, Min *Yesu ne, la sen men jewanbu.»

51 Ne ki kən' bi'saan buñerbu ni. U kən' buñerbu ni ne kutafaaku nnə́ go. Ne ni beke' be ceen.

52 Bi'yenm là libe' ma nnə́ ne cère' ba bende' u taa' kpə́nə́ ki tien' miyək'm ya bonn nà nnə́ ya tingi.

*Yesu cère' biwienb faake' Genesaret ya tinfenm ni
(Matie 14:34-36)*

53 Yesu nin u'panpaankaab ti baa' miñuncienn ya gbaatəl, Genesaret ya tinfenm ni, ki ñen' buñerbu ni, ne ki lôle' bù.

54 Bi ñen' buñerbu ni uyo nnə́ ne binib bende' *Yesu i ya taan bo.

55 Ne ki tiinh ki joh mitinfenm nnə́ ni ni'ke saan, ki tukeh biwienb inagen bo. Bi cii' u te nà saan la, ne bi taah be ki joh u'saan.

56 U jon' iducencienn ni bii itengbaan ni la, bi taah biwienb ne ki lá siendeh binib taakeh nà saan, ki gbáanh wə́ ki teh wə́ rí cère biwienb rí me u'lierku ya ñə́gben baba. Bà ke me' u'lierku ya ñə́gben nnə́ ke faake' ne.

7

*Yesu nin Sufmbé ya yaajəbok ya gber
(Matie 15:1-9)*

1 *Farisiennbe nin *Yiko ya wə́nwəknb biba ñen' Yerusalem bó, ki baa' ki lá taan' *Yesu saan.

2 Bi laa' *Yesu ya panpaankaab biba jinh inə́bənjk'n, ni'tingi si: ba nire' ki paan' iyaajəbok ye ma bo.

3 Tə́, *Farisiennbe nin Suftə́b ke pe bi'yaajəbok bo ne. Ba nire' ki paan' bi'yaajəbok ye ma bo la, ba rí ji jier.

4 Ne bi ñen' kidaak ki baa' ka sək're' bi'ba ki paan' bi'yaajəbok ye ma bo la, ba rí ji jier. Bi liebe' ki ηmə́be iyaajəbokto mə́ l yə́be: ten tiñunñuwent nin icuən nin tikur ya sən ya cə́ndm.

5 Ne *Farisiennbe nin *Yiko ya wə́nwəknb nnə́ niire' *Yesu ki ye: «Be tien' a'panpaankaab ηa pe ti'yaajəbok ye ma bo?»

6 Ne u jiin' be ki ye: «Ninbi iñuən ilele ya nibé, Uwien ya ñə́bonsəknl Esayi là len' ni'gber ma nnə́, u là ηmə́be imə́n ne. U là len' ki ye Uwien ye:

«Binib bié pèkeh nni buñə́bu ni ne,
bi'yenm ηa neke n'saan.

7 Bi pukeh nni fenm ne,
ki wəknh binib iyaajəbok baba.»

⁸ Nε *Yesu tí tǎke' bε ki ye: «Ni wiεnh *Uwien ya wǎbl, nε ki boh iyaajεbok.» »

⁹ Nε ki tí tǎke' bε ki ye: « «Ninbi ya bùol, kí wiε *Uwien ya wǎbl, kí paan ni'yaajεbok bo ηa faa-a!»

¹⁰ Kimε Moyis là len' ki ye: «Li boh a'naa nin a'baa», ki tí len' ki ye: «Unil tǎke' u'naa bii u'baa liñǎbonbil la, bε rí ku wǎ.»

¹¹ Ama ninbi wǎknh binib ki cèreh bi lienh ki teh bi bi li de bi'naambe nin bi'baambe nǎ nnǎ, ji yé «kǎrbān nε» ba ji li fre kí de bε nè. Kǎrbān ya tingi si: nǎ yé Uwien yaann nε.

¹² Nεn bo, ninbi nε cèreh ba toreh bi'naambe nin bi'baambe.

¹³ Nnǎ nε ni taah ni'yaajεbok ki lèbeh Uwien ya gbεr, ki tǎkeh yè ni'tǎb ki nεbreh, ki teh tibontǎr tēn tuu nǎ tù yεbe.»

Tibont tà kuǎndeh unil tijǎknt

(Matie 15:10-20)

¹⁴ Yesu tí yin' linigol nnǎ, nε ki tǎke' bε ki ye: «Ni'kε rí li cengeh n'bó ηǎ kí cii n li tǎke nε tigbεr tà nǎ ya tingi.

¹⁵ Tibont tà kǎh unil ya ñǎbu ni ηa rí fre kí kuǎn wǎ jǎknt. Tǎ ñεh u'fèl ni nnǎ, tun nε kuǎndeh wǎ tijǎknt.

¹⁶ [Wǎ ηmǎbe litubl la, wǎ rí cii.]»*

¹⁷ U siere' ki dǎan' linigol nnǎ ki tí kǎn' iden iba ni. U ya yo nε u'panpaankaab niire' wǎ mikpεnjεnm nnǎ ya tingi.

¹⁸ Nε u tǎke' bε ki ye: «Ni'mǎ ηa laan biε ki bεn tibont ya tingi nε-εε? Na bεn ki ye tibont tà kǎh unil ya ñǎbu ni ηa rí fre kí kuǎn wǎ jǎknt-ii?

¹⁹ Kimε ta kǎh u'fèl ni, tù kǎh u'puoku ni nε, nε u joh kunincεnku ki ñεndeh tù.» *Yesu len' nnǎ ma nnǎ, u wuǎn' ki ye jier tuba ηa kùǎ nε.

²⁰ U tí ye: «Tibont tà ñεh unil ya fèl ni nnǎ, tun nε kuǎndeh wǎ tijǎknt.

²¹ Kimε tibonbiert ñεh unil ya fèl ni nε. Tun si: iyenmaalbiere nin lisǎnsǎndl nin bunasubu nin linikul

²² nin linaηmaal nin ununfǎke nin mibiεrm nin milerkjim nin fεnfεnm nin mituom nin isuk nin tigbengt nin mijǎrtetem.

²³ Tibonbiert tuu kε ñεh unil ya fèl ni nε, ki kuǎndeh wǎ tijǎknt.»

Upii uba teke' Yesu ki jin', ka yé Suf

(Matie 15:21-28)

²⁴ *Yesu siere' ni'saan, nε ki jon' Tir ya tinfεnm ni. U kǎn' iden iba ni, ka yíe uba rí bεnde kí ye u te ni'saan ama wa fre' kí bǎle' u'ba.

²⁵ Tǎ, upii uba là te mitinfεnm nnǎ ni usεnpol ηaake u'bise. U cii' *Yesu bó, nε ki baa' i ya tǎan bo kí lá gbaan' u'nintuǎli.

* 7:16 Bi kpíε' kí kεle' tigbǎnt tà nnǎ ya tuba ni migbiirm 16 ηa te tu'ni.

26 Upii nnɔ ɲa yé Suf, bi maa' wɔ Siri ya tinfɛnm ya kele wà bi wù Fenisi nnɔ ni nɛ. U gbáan' *Yesu ki ye wɔ ń ɲɔre usɛnpol wà ɲaake u'bisɛ nnɔ.

27 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Cère mubumu ń ji kí gbo kí yaan, kimɛ na mɔn bɛ ń taa mubumu ya jier kí wiɛ isɛngbɛle.»

28 Nɛ upii nnɔ ye: «Yonbdaan, ńi yé imɔn nɛ, ama isɛngbɛle jinh mubumu ya jiejɔɔl yà luh tingi ni nnɔ nɛ.»

29 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «A'ńɔbonmɔnmɔnl liɛ bo, li jo, usɛnpol nnɔ dàan' a'buk ɲɔ.»

30 U liɛbe' ki kun', ki tì baa' ki laa' usɛnpol nnɔ mɔnbe ki dàan' u'buk ɲɔ, kí dɔ kuduku ni.

Yesu cère' ugbaanlɛntɛb uba faake'

31 *Yesu tí siere' Tir ya tinfɛnm ni, ki ńɛn' Sidɔn ya du ni, ki jon' Galile ya ńunciɛnm ya kele wà te mitinfɛnm mà bi yih mè Idu Piik nnɔ bó.

32 Tɔ, binib biba tuke' ugbaanlɛntɛb uba ki baa' u'saan, ki gbáan' wɔ ki ye wɔ ń taa u'nuɔ kí paan u'bo.

33 Nɛ *Yesu taa' wɔ ki ńɛn' linigol nnɔ ni, ki jon' ugbe, ki taa' u'ńɔbii ki tuun' ugbaan nnɔ ya tub ni, ki sɔi' tińinsɛnt ki mɛ u'lɛnl,

34 ki yaare' ki liike' paaki, ki fuore' ki jiin', nɛ ki ye «Efata,» ni'tingi si: «Ñɛre.»

35 Nɛ u'tub ńɛre' i ya tãan bo, u'lɛnl mɔ tɛbre', nɛ u cin' ki lienh mɔnmɔnm.

36 Nɛ *Yesu kpɛkpɛ' bi'bo ki ye bi la tɔke uba. Nin u kpɛkpɛ' bi'bo ma kɛ nnɔ, bi tũɔreh ki kpaandeh tũ nɛ.

37 Nĩ cuo' binib miyɔkm ki tì kɛnde' nɛ bi lienh ki teh: «U teh nà kɛ nnɔ mɔn nɛ, haali ki tì cèreh igbaan mɔnɔn ciuh, ki cèreh bilɛntɛb mɔ lienh.»

8

Yesu tí jin' linigociɛnl liba (Matie 15:32-39)

1 I ya dɛn nɛ, linigociɛnl liba tí taan' *Yesu saan. Ba ɲmɔbe niba bɛ ń ji, nɛ u yin' u'panpaankaab ki tɔke' bɛ ki ye:

2 «Linigol liɛ nɔ ɲmɔbe nni micɛɛkm cɛɛn nɛ. Bi te n'saan ma wienta sɔ. Ba ji ɲmɔbe niba bɛ ń ji.

3 Biba ńɛn' ní fɔnfɔkm nɛ. N cèbe' bɛ bi kunh ka jin' niba la, bi li tì dɔre usɛn ni.»

4 Nɛ u'panpaankaab jiin' wɔ ki ye: «Ti te ńiɛn ɲa te nà saan nɛ. Nɲɛ li fre kí lɛ tijier niɛ saan kí de binib biɛ kɛ bɛ ń ji kí gbo?»

5 Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ni ɲmɔbe kpɔnɔ unɛ?» Nɛ bi ye: «Ulɔle.»

6 Nɛ u tɔke' linigol nnɔ ki ye lè ń kɛle tingi ni, nɛ ki yuure' kpɔnɔ ulɔle nnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ' ki taa' ki de'

u'panpaankaab, be ní gbiire linigol nnɔ. Ne bi taa' ki gbiire' be.

⁷ Bi ηmɔbe mujenwawaamu muba mɔ. Ne u yuure' mu'mɔ, ki faare' Uwien, ne ki ye be ní taa mu'mɔ kí gbiire linigol nnɔ.

⁸ Bi'ke ηmɔn' ki gbo', ne bi tantaan' tijenjent tà sien' nnɔ, ki gbien' ikenden ilole.

⁹ Binib nnɔ là li baa ten itur inan. Nen saan ne u cèbe' be,

¹⁰ ne wɔn nin u'panpaankaab kɔn' buñerbu i ya tãan bo ki bure' Dalmanuta ya tinfenm bó.

Bi yie Yesu ní tien miyɔkm ya bonn

(Matie 16:1-4)

¹¹ *Farisienmbe baa' ki lá cin' ki nieh nin *Yesu miniem. Bi yie be ní biike wɔ ne ki tɔke' wɔ ki ye wɔ ní tien miyɔkm ya bonn ná li wuɔn kí ye u'tuɔm ñen' Uwien saan ne.

¹² *Yesu fuore' ki jiin', ne ki tɔke' be ki ye: «Be tien' fenfenno ya nib bie nuunh be ní le miyɔkm ya bonn-i? N tɔkeh ne imɔn ne, ba ní le yɔkm ya bonn niba.»

¹³ Ne ki siere' bi'saan ki liebe' ki kɔn' buñerbu ki joh wɔ ní ti puore miñuncienm.

Yesu lienh Farisienmbe nin Herod ya kpɔnɔ ya ñɔke bó

(Matie 16:5-12)

¹⁴ Tɔ, Yesu ya panpaankaab là sunde' ka tuke' kpɔnɔ. Kpɔnɔ uba kpein ne là te bi'saan buñerbu ni.

¹⁵ *Yesu kpekpe' bi'bo ki ye: «Li ben men *Farisienmbe nin Herod ya kpɔnɔ ya ñɔke bó.»

¹⁶ Ne bi tɔkeh tɔb ki teh: «Ta tuke' kpɔnɔ ma nnɔ ne cère u len' nnɔ.»

¹⁷ *Yesu bende' bi tɔkeh tɔb ki teh bà, ne ki niire' be ki ye: «Be tien' ni tɔkeh tɔb ki teh na tuke' kpɔnɔ? Na laan bie ki freh ki sekndeh tibont ne-εε? Bii na ciih tu'tingi ne? Ni'yenm bie ki liibe ne-εε?»

¹⁸ Ni ηmɔbe inun, be tien' na lenh-i? Ni ηmɔbe itub, be tien' na ciih-i? Na tien,

¹⁹ n là taa' kpɔnɔ ujun ki kɔkuɔ', ki gbiire' binib itur injun ma nnɔ, ni là tantaan' ná sien' nnɔ ki gbien' ikpencub ubien wà ne-εε?» Ne bi ye: «Piik nin ile.»

²⁰ Ne u liebe' ki niire' be ki ye: «Na tien n là taa' kpɔnɔ ulole ki kɔkuɔ', ki gbiire' binib itur inan ma nnɔ, ni là tantaan' tijenjent tà sien' nnɔ ki gbien' ikenden ubien wà ne-εε?» Ne bi ye: «Ilole.»

²¹ Ne u ye: «Na laan bie ki ciih tibont ya tingi ne-εε?»

Yesu likre' ujuɔn uba Betsayida ya du ni

²² Yesu nin u'panpaankaab tí baa' Betsayida ya du ni, ne bi tuke' ujuɔn uba ki baa' *Yesu saan, ki gbáan' wɔ ki ye wɔ ní taa u'nuɔ kí me wɔ.

23 *Yesu cuo' u'nuo, ne ki dère' wə ki ñen' udu ni, ki sii' tiñinsent, ki sèkn ujuon nno ya nun, ki taa' u'nuo ki paan' u'bo, ki niire' wə ki ye: «A lenh nibonn-ii?»

24 U likre', ne ki ye: «N lenh binib ama bi naan isiin ne ki cuonh.»

25 Ne *Yesu liebe' ki taa' u'nuo ki pi' u'nun bó, u faake' ne ki tūre' ki ñebe' inunbii ki caan' ki ji lenh tibont ke mōnmōnm.

26 Ne *Yesu tōke' wə ki ye wə ní li kun ki la liebe udu nno ni*.

Pier len' ki ye Yesu yé Uwien ya Nigendke Kristo

(Matie 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 *Yesu nin u'panpaankaab siere' ni'saan ki bure' iduwawaale yá te ka fōke nin Sesare Filip ya tinfenm nno bó. Bi joh ma nno ne u niire' be ki ye: «Binib lienh ki teh n yé ñme ne?»

28 Ne bi jiin' wə ki ye: «Biba lienh ki teh a yé San wà siih binib Uwien ya ñunm ne. Bitəb lienh ki teh a yé Eli ne. Bitəb mō lienh ki teh a yé *Uwien ya ñəbonsəknəb ya uba ne.»

29 Ne u niire' be ki ye: «Ninbi nín teh n yé ñme ne?» Ne Pier jiin' wə ki ye: «A yé Uwien ya Nigendke Kristo ne.»

30 Nen saan ne *Yesu kpekre' bi'bo ki ye bi la tōke nil u yé udaan wà.

Yesu len' u'kuum nin u'mekrm bó

(Matie 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Ni ya puoli bó ne Yesu cin' ki tōkeh u'panpaankaab ki teh: «Ni kpe Unil ya Bijé ní ji ijend kí gbien ne. *Sufmbé ya cienb nin bitətuərcienb nin *Yiko ya wənwəknəb li wié u'gber, kí ku wə, ne wienta daali wə ní mekre bitenkpiib ni.»

32 U tōke' be tigber nno tū wien ne. Nen saan ne Pier taa' wə ki jende', ki tí kən' nin wə ki ye u la lienh ki teh nno.

33 Ama *Yesu jiebe' ki liike' u'panpaanketəb ne ki tien' Pier bo ki ye: «Paare n'puoli, Satan. Kime a'yennaale ña ñen' Uwien saan, í yé binib yí ne.»

34 Ne ki yin' linigol nin u'panpaankaab ki tōke' be ki ye: «Unil yíe wə ní paan n'bo la, u la tonge u'ba, wə ní li yuunh u'dəpənpən ki bukeh ki paakeh n'bo.

35 Kime wà ke yíe wə ní fie u'miel la, wən ne li kpo kí juore fənm. Ama wà ke li tuo kí kpo min nin tiggəmənmənt tuu bo nno, wən ne li le limiel.

36 Unil laa' uñendun wuu ni ya bont ke ño ki tí luo' limiel la, u laa' be ya kpele ne?

37 Unil li taa bā kí pè kí teke u'miel-i?

38 Unil ye min nin n'gber ñməbe wə ife fənfənnə ya nib bā ña cuube Uwien saan, ki yé bibiərdənb nno saan la, udaan mō lá

* 8:26 Bi kpie' ki kele' tiggənt tà nno ya tuba ni ní kele' ki ye: «La tí tōke nil tigber nno udu ni ne.»

li ηmabe nni ife ne uyo wà Unil ya Bijε lá li baa ní nin Uwien ya tondb, wə́ rí li ηmabe u'Baa Uwien ya kpiεke nnə.»

9

¹ U tí tǎke' bε ki ye: «N tǎkeh ne imɔn ne, ninbi bà se nie saan nɔ́ ya biba li ε Uwien ya bel we ní nin mituəm ne kí yaan kí kpo.»

Yesu ya gbεnεnt lεbre'

(Matie 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Iwien iluob gεbre', ne *Yesu taa' Pier nin Saak nin San ki jende' ki tí don' lijǎfǎkrl liba bo bi'baba. U'gbεnεnt lεbre' bi'nun bó,

³ ne u'wεngolkaar pende' kponkpon, ki windeh tein. Uba ηa te uηendun wuu ni kí fre kí tien kukpεlciεku kù rí li p̄ien nnə.

⁴ Nε bi laa' Eli nin Moyis puə' u'saan bi tǎkeh tigber.

⁵ Nεn saan ne Pier tǎke' *Yesu ki ye: «Cεnbaa, ti te nie saan ma nɔ́, n̄ m̄on ne. Cère tí pǎ ininbon ita, sin liba, Moyis liba, Eli m̄o liba.»

⁶ Pier ηa ben u li len kí ye bà, kimε bujεwaanbu cuo' wɔn nin bipanpaanketǎb nnə ki gbien'-a.

⁷ Kutεwǎlgbɔnku kuba baa' ki pibn' bi'bo, ne bi cii' unieke uba bó kutεwǎlgbɔnku nnə ni u ye: «N'Bijε sɔ́ nɔ́, n yíe wə́, li cengeh m̄en u'bó.»

⁸ I ya tǎan bo ne bi jibe' ki liike', ka ji laa' nitə́, bi laa' *Yesu baba ne se bi'saan.

⁹ Bi jiinh lijuəl nnə ya tingi ma nnə, ne *Yesu kpekpe' bi'bo ki ye bi la tǎke uba bi laa' nà nɔ́ kí tí baa uyo wà Unil ya Bijε li mεkre bitenkpiib ni nnə.

¹⁰ Nε bi tuo' u ye ma nnə, ama ki ji niireh tǎb ki teh u ye wə́ rí ye ba ne ki ye «kí mεkre bitenkpiib ni?»

¹¹ Nε ki niire' wə́ ki ye: «Bε bo ne Yiko ya wɔnwǎknb lienh ki teh Eli li baa ne kí yaan Kristo rí baa ní?»

¹² Nε u jiin' bε ki ye: «Eli li mɔnbe kí kpiε kí baa kí lá tǔore tibont ke ne kí yaan. Ama n̄ n̄n tien' mila ki liebe' ki kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye binib li jende Unil ya Bijε kí gbien, kí yuɔn wə́?»

¹³ N tǎkeh ne ne, Eli baa' ní ηɔ́. Ne bi tien' wə́ bi yíe ma bo. Bi tien' wə́ tɛn n̄ kele' ma u'bo *Uwien ya gbɔnku ni nnə ne.»

Yesu ηǎre' usεnpol kibuk kiba saan

(Matie 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Tǎ, *Yesu nin u'panpaankaab bita nnə tí baa' u'panpaanketǎb saan, ne ki laa' linigocienl se ki guɔn' bε. *Yiko ya wɔnwǎknb biba m̄o te, ki nieh nin bε miniem.

¹⁵ Linigol nnə laa' *Yesu i ya tǎan bo ma nnə, ne n̄ cuo' bi'ke miyǎkm cεen. Ne bi sɛn' ki jon' ki tí fuonde' wə́.

16 Nε u niire' u'panpaankaab ki ye: «Ninbi nin ben nieh be bo?»

17 Nε linigol nnɔ ni, uje uba tɔke' wɔ ki ye: «Cenbaa, n tuke' n'buk nε ki baa' a'saan. Usenpol uba nε njaake kɛ, ki tien' kɛ ulentɛb.

18 U cuo' kɛ nà saan la, u gbɔbreh kɛ nε, nε kuɛnsenjujuku puubeh ki'nɔbu bó, kɛ ηmɔnh iɛin, ki'gbenent mɔ tereh. N gbáan' a'panpaankaab be ní ηɔre usenpol nnɔ, nε ba fre'.»

19 Nε *Yesu tɔke' be ki ye: «Ninbi fenfennɔ ya nibε, na teke' Uwien ki jin'. N li wuɔke ni'saan kí tí kpaan mila nε? N li ηmɔbe sukle ni'bo kí tí kpaan mila nε?» Nε ki ye: «Taa men kibuk nnɔ ní.»

20 Nε bi taa' kɛ ki baa' u'saan. Usenpol nnɔ laa' *Yesu ma nnɔ nε ki cɛre' ki'gbenent ηɔh pepebu, kɛ lu' ki bindeh, kuɛnsenjujuku puubeh ki'nɔbu bó.

21 Nε *Yesu niire' ki'baa ki ye: «Nì cin' kɛ ma ní wuɔke'-aa?» Nε ki'baa ye: «Nì cin' kɛ haali ki'buwaam ni nε.

22 U sɔbe ki gbɔbreh kɛ umu nin miɛunm ni nε, ki nuunh wɔ ní ku kɛ. A li fre la, á muɔ te micεεkm kí tore te.»

23 Nε *Yesu ye: «Be tien' a ye n li fre la? Wà teke' ki jin' ηa ní gbεle niba.»

24 Nε kibuk nnɔ ya baa wuure' i ya tàan bo ki ye: «N teke' ηε ki jin', tore nni, kime n'tekjim nε pɔre' nni.»

25 *Yesu laa' linigol nnɔ tiinh ki taakeh ní, nε u tien' usenpol nnɔ bo ki ye: «Usenpol wà teh binib igbaanlentɛb nnɔ n tɔkeh ηε nε, dàan kibuk kɛ, ki la ji ní ηεkn kɛ lidaali liba.»

26 Usenpol nnɔ wuure', nε ki cɛre' kibuk nnɔ ya gbenent ηɔh pepebu, nε ki dàan' kɛ. Kí dɔ ki naan utenkpii, nε binib bà yebe ye kí kpo'-a!

27 Ama *Yesu cuo' ki'nuɔ ki fin' kɛ. Nε kí fii' ki sere'.

28 *Yesu kun' ma nnɔ nε u'panpaankaab niire' wɔ bi'baba bo ki ye: «Be tien' tinbi ηa fre' ki ηɔre' usenpol nnɔ?»

29 Nε u jiin' be ki ye: «Yie ya senpol ya bol wɔn, ikaare baba ηa ní la, bonn ηa te kí fre kí ηɔre ye.»

*Yesu tí len' u'kuum nin u'mεkrm bó
(Matie 17:22-23; Luk 9:43-45)*

30 Yesu nin u'panpaankaab siere' ni'saan, nε ki cuon' ki càare' Galile ya tinfennm. *Yesu ηa yie uba ní li ben u te nà saan,

31 kime u yie wɔ ní wɔkn u'panpaankaab nε. U tɔke' be ki ye: «Bi li taa Unil ya Bijε kí ηukn binib, be ní ku wɔ. Ama wienta daali u li mεkre bitenkpiib ni.»

32 U'panpaankaab ηa cii' u'lenm nnɔ ya tingi nε ka kaabe' be ní niire wɔ mɔ.

*Nyme yé unikpεkpiεk-i?
(Matie 18:1-5; Luk 9:46-48)*

33 Yesu nin u'panpaankaab ti baa' Kapernawum ya du ni, ne ki kɔn' kuduku kuba ni. Bi te kuduku nnɔ ni ma nnɔ, ne u niire' be ki ye: «Ni bi nieh be bo usen ni?»

34 Ne bi se ki nmin, kime bi bi nieh ticient bo ne usen ni.

35 Nen saan ne u kɛle' ki yin' u'panpaankaab piik nin bile nnɔ ke, ne ki tɔke' be ki ye: «Unil yie wɔ n li ye usenlier la, wɔ n tien u'ba bi'ke ya gbaarke, ki li ye bi'ke ya tonsɔnl.»

36 Ne ki taa' kibuk kiba ki sien' bi'siik ni, ki yuure' kɛ ki bibe', ki tɔke' be ki ye:

37 «Wà ke teke' kibuk ten kie n'yel bo la, u teke' min ne. Wà ke teke' nni la, na ye u teke' min ne, u teke' wà sɔn' nni ni nnɔ ne.»

*Wà ɲa ɲen te la, u se ti'ciɛk bó ne
(Luk 9:49-50)*

38 Nen saan ne San tɔke' wɔ ki ye: «Cenbaa, ti laa' unil uba u ɲuɔh isenpol binib saan a'yel bo. Wa pe ti'bo ma nnɔ ne ti pien' wɔ.»

39 Ne *Yesu ye: «La ji n pien wɔ men, kime nil ɲa n fre ki tien miyɔkm ya bonn n'yel bo ɲɔ ki pɔk ki len n'bo nà bre i ya tãan bo.

40 Wà ɲa ɲen te la, u se ti'ciɛk bó ne.

41 N tɔkeh ne imɔn ne, wà ke de' ne kiɲunyibuok ki ye ni ye Kristo yaab ma nnɔ ne la, wa n lúo u'suul fiebu.»

*La cère ubaan uba n ture Uwien ya sen
(Matie 18:6-9; Luk 17:1-2)*

42 «Ama ibaan yà teke' nni ki jin' nɔ, unil cère' i'ni uba ture' Uwien ya sen la, bi bi taa' linèciɛnl, ki jɔn' u'tule ni, ki ture' wɔ ki wiɛ' miɲunciɛnm ni la, nɔ bi li tu udaan bo.

43 A'nuɔ ne cèreh a biih la, cere wù. A ɲmɔbe unuɔ uba ɲɔ ki laa' limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm la, nɔ tu nin á li ɲmɔbe inuɔ ile, ɲɔ ki kɔ umucɛnciɛn wà ɲa n kpiin ni.

44 [Ni'saan, «Mu ɲa n kpiin. Ininbieb yà ɲmɔnh tigbenent mɔ ɲa n kpo.»]*

45 A'taal ne cèreh a biih la, cere lè. A ɲmɔbe litaal liba ɲɔ ki laa' limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm la, nɔ tu nin á li ɲmɔbe itãan ile, ɲɔ ki kɔ umu wà ɲa n kpiin ni. [

46 Ni'saan, «Mu ɲa n kpiin. Ininbieb yà ɲmɔnh tigbenent mɔ ɲa n kpo.»†

47 A'nunbu ne cèreh a biih la, likre bù. A ɲmɔbe bununbu buba ki kɔn' Uwien ya bel ni la, nɔ tu nin á li ɲmɔbe inun ile, ɲɔ ki kɔ umu wà ɲa n kpiin ni.

48 Ni'saan, «Mu ɲa n kpiin. Ininbieb yà ɲmɔnh tigbenent mɔ ɲa n kpo.»

49 «Umu ne li cère unil ke n ɲmaake ten miyaam.

* **9:44** Bi kpie' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 44 ɲa te tu'ni. † **9:46** Liike 9:44.

⁵⁰ Miyaam yé nibonn nà mən nε. Ama mǐ saa' ka ji ηme la, niba ηa te kí ji ní fre kí ηmaake mè. Ní li ηme ten miyaam, kí li ηme nin tǎb.»

10

Uwien taan' nà la, nil la bore nè
(*Matie 19:1-12; Luk 16:18*)

¹*Yesu siere' ni'saan, nε ki jon' Sude ya tinfenm mà te Suden ya kpenpuol bó nnə ni. Inigol tí taan' u'saan, nε u tí wǎkn' bε ten u tí ní teh ma bo.

²*Farisienmbe biba nekn' wǎ ki yíe bε ní biike wǎ, nε ki niire' wǎ ki ye: «Uje ηmǎbe usen wǎ ní wiε u'po-oo?»

³Nε u niire' bε ki ye: «Moyis là ye ní li teh mila?»

⁴Nε bi ye: «Moyis là ye uje yíe wǎ ní wiε u'po la, wǎ ní kele kugbǎnku kí de wǎ kí wuǎn kí ye u wiε' wǎ.»

⁵Nε *Yesu ye: «Ni'yufaa bo nε cère' Moyis là kele' ki ye ní li teh nnə.

⁶Ama micincinm, uyo wà Uwien là ñen' uηendun wuu nnə, «u là ñen' uje nin upii nε.

⁷Nen nε cère' uje kuǎn' upii la, u li dàan u'naa nin u'baa,

⁸nε bεn bile nnə ní taan kí tien unibaab.» Nnə nε ba ji te nib bile, bi ji yé unibaab nε.

⁹Tǎ, Uwien taan' nà la, nil la bore nè.»

¹⁰Bi tí baa' iden nε u'panpaankaab mǎ liebe' ki niire' wǎ tigber nnə bo.

¹¹Nε u jiin' bε ki ye: «Uje wà wiε' u'po, ki tí kuǎn' upiitǎ la, uje nnə yé ujenanmaa nε u'po ukpiek nnə bo.

¹²Upii wà fii' u'cε saan, ki tí kun' ujetǎ la, upii nnə yé upiinanmaa nε.»

Yesu nin mubumu
(*Matie 19:13-15; Luk 18:15-17*)

¹³Tǎ, binib tukeh mubumu, ki bàareh *Yesu saan ηǎ wǎ ní mε mù, nε u'panpaankaab kǎnh nin bε.

¹⁴U laa' bi kǎnh nin bε ma nnə, na ηmaake' wǎ, nε u tǎke' bε ki ye: «Cère mēn mubumu mù ní li bàareh n'saan. La piendeh mù mēn, kimε binib bà te ten mubumu nε si Uwien ya bεl.

¹⁵N tǎkeh nε imǎn nε, wà kε ηa teke' Uwien ya bεl ya gber kibuk yaam la, wa ní kǎ li'ni.»

¹⁶Nen saan nε u yuunh mubumu nnə, ki taah u'nuǎ ki paakeh mu'bo, ki teh mù Uwien ya mǎnm.

Ufàadaan uba ya gber
(*Matie 19:16-30; Luk 18:18-30*)

¹⁷*Yesu siereh uyo wà nnə, nε uje uba sen' ki baa' kí lá gbaan' u'nintuǎli, ki niire' wǎ ki ye: «Cenbaa wà mǎn, n li tien mila kí lε limiel là ηa ηmǎbe gbenm-i?»

18 Nε *Yesu niire' wə ki ye: «Be tien' a yih nni wà mən-i? Uwien baba ηa nī la, uba ηa mən.

19 A bən iwəb yà ye: «La ku nil, ki la teh nanmaal, ki la suh, ki la nendeh nib bo, ki la jinh nib, kí li boh a'naa nin a'baa nnə.»

20 Nε uje nnə ye: «Cenbaa, n boh ni'ke haali n'buwaam ni nε.»

21 *Yesu liike' wə, u'yenm sange' u'bo, nε u təke' wə ki ye: «Nibonn niba nε pəre' ηε. Jo kí tí kuəre a ηməbe tibont tà ke nnə, kí taa ilike nnə kí de bicεckdenb, kí li ηməbe lifaal paaki bó, ηə kí baa kí lá paan n'bo.»

22 *Yesu len' nnə ma nnə, nε uje nnə saa' u'nun bó, ki siere' ki bure' nin uyensaa, kimε u ηməbe lifaal ki gbien'.

23 *Yesu jibe' ki liike' u'panpaankaab, nε ki təke' bε ki ye: «Nī faa ki gbien' nin binib bà ηməbe lifaal nnə rí kə Uwien ya bεl ni.»

24 U len' nnə ma nnə, nε miyokm cuo' u'panpaankaab cεen, nε u tí təke' bε ki ye: «N'bumu, Uwien ya bεl ni ya kəm faa cεen nε.»

25 Nī faa nin ufaandaan rí kə Uwien ya bεl ni ki cen' rókma rí càare mikpelpienbonm ni.»

26 Nī tùəre' ki bεke' bε cεen, nε bi təkəh təb ki teh: «O, nī te nnə la, ηmε li fre kí ηmεre?»

27 *Yesu caan' bi'bo inun, nε ki təke' bε ki ye: «Binib nε ηa rí fre, Uwien wən ηa rí gbεle niba, u li fre kí tien ni'ke.»

28 Nε Pier təke' wə ki ye: «Tinbi wən la, ti dāan' tibont ke nε ki paan' a'bo-a!»

29 Nε *Yesu ye: «N təkəh nε imən nε, unil wà ke dāan' u'den bii u'ninjieb bii u'ninsieb bii u'naa bii u'baa bii u'bumu bii u'kpāan min nin tigbεmənmont bo la,

30 u li ε iden nin ninjieb nin ninsieb nin naambe nin mubumu nin ikpāan, ni'ke bolm kobk fenfennə, ama u li ε ijend mə. Nε uyo wà we ní nnə, u lá li ε limiel là ηa ηməbe gbenm.

31 Bisenlierb lá li paan puoli ki yebe. Puoli bó yaab mə lá li liere usen ki yebe.»

*Yesu tí len' u'kuum nin u'mεkrm bó nta bo
(Matie 20:17-19; Luk 18:31-34)*

32 *Yesu nin u'panpaankaab doh Yerusalem bó, nε u le usen. Bi joh ma nnə u'panpaankaab ya yenm saa' nε bujəwaanbu cuo' bà mə pε u'bo nnə. Nεn saan nε u tí yin' u'panpaankaab piik nin bile nnə u'ba saan nε ki cin' ki təkəh bε ná li tí tu wə ni'bó.

33 U təke' bε ki ye: «Li cengeh mən, ti doh Yerusalem bó nε. Ti tí baa' la, bi li taa Unil ya Bijε kí ηukn bitətuərcienb nin *Yiko ya wənwəknb, bε rí bu wə tibuur, kí ye u kpe mikum, kí taa wə kí ηukn bà ηa yé Sufmbε.

34 Bi li lè wɔ, kí cɛre u'bo tiñinsɛnt, kí ñí wɔ inalɛbe, kí yaan kí ku wɔ, nɛ wienta daali wɔ n̄ mɛkre bitɛnkpiib ni.»

Saak nin San ya miɛbu
(Matie 20:20-28)

35 Tɔ, Sebede ya bijieɓ Saak nin San nɛkn' Yesu, nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ti yíe á tuo kí tien ti li miɛ nɛ ná nɛ.»

36 Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ni yíe n̄ tien ba nɛ kí de nɛ?»

37 Nɛ bi ye: «A lá jin' a'bel la, á cère ti'ni uba n̄ li kɛ a'nɔjie bó, utɔ mɔ n̄ li kɛ a'nɔgen bó.»

38 Nɛ u ye: «Na bɛn ni miɛh nibonn ná. Ni li fre kí ji n li ji ijɛnd yá nnɔ-ɔɔ?» Bii ni li fre kí kɔ n li kɔ micɛɛɛkm mà ni nnɔ ni-ii? *

39 Nɛ bi ye: «Ti li fre.» Nɛ u ye: «Imɔn, ni li ji n li ji ijɛnd yá nnɔ, ki li kɔ n li kɔ micɛɛɛkm mà ni nnɔ ni.

40 Ama binib bà li kèle n'nɔjie nin n'nɔgen bó nnɔ wɔn, na yé min nɛ li gènde bɛ. Uwien nɛ li de mifɛnm nnɔ u bonde' mɛ ki ble' binib bà nnɔ.»

41 U'panpaankaab piik bà sɛn' nnɔ cii' Saak nin San tɔke' wɔ ki ye bà, nɛ bi'benku ni cin' ki beh bi'bo.

42 Nɛn saan nɛ u yin' bɛ u'ba saan ki tɔke' bɛ ki ye: «Ni bɛn n̄ te ma uɲɛndun wuu ni. Bà yé idu ya bɛrb wɔbndeh i'nib nɛ, nɛ bà n̄mɔbe ticiɛnt nnɔ wɔngɛh bɛ bi'tuɔm kpɛ ma bo.

43 Na n̄ li te nnɔ ninbi ni. Ni'ni wà yíe wɔ n̄ li yé ucien la, wɔ n̄ tien u'ba ni'tonsɔnl.

44 Ni'ni wà yíe wɔ n̄ li yé usɛnlier la, wɔ n̄ tien u'ba ni'kɛ ya yonb.

45 Kime Unil ya Bijɛ n̄a baa' uɲɛndun wuu ni bɛ n̄ sɔn kí de wɔ. U baa' wɔn nɛ n̄ sɔn kí de binib, kí kpo n̄a kí dɛ binib bà yɛbe kí wiɛ.»

Yesu likre' Bartime
(Matie 20:29-34; Luk 18:35-43)

46 *Yesu nin u'panpaankaab t̄i baa' Seriko ya du ni. Bi ñɛh u'ni uyo wà nnɔ nɛ linigociɛnl paan' bi'bo. Ujuɔn uba kɛ sɛngbaal ki miɛh, bi yih wɔ Bartime, u yé Time ya bijɛ.

47 U cii' bi ye Nasarɛt ya *Yesu nɛ gɛbreh, nɛ u cin' ki wuureh ki teh: «Yesu, *Dafid ya yaabile, muɔ nni micɛɛɛkm.»

48 Linigol nnɔ tɛngɛh u'bo ki teh wɔ n̄ n̄mile, ama u t̄uɔreh ki wuureh nɛ ki teh: «*Dafid ya yaabile, muɔ nni micɛɛɛkm.»

49 Nɛ *Yesu sere' ki ye: «Yin wɔ mɛn n̄i.» Nɛ bi yin' wɔ ki tɔke' wɔ ki ye: «Cuo a'ba! Fii kí sere, u yih nɛ.»

50 Nɛ u wiɛ' u'liergbenku, ki fii' wukbu, ki baa' *Yesu saan.

51 *Yesu niire' wɔ ki ye: «A yíe n̄ tien ba kí de nɛ?» Nɛ u ye: «Cɛnbaa, n yíe n̄ likre nɛ.»

* 10:38 Yesu taa' tinɛnnɛnt tule nɛ ki wuɔn' ijɛnd nnɔ yɛbe ki kpɛ ma bo. Tun si: kí ñu kijɛndyiek ni bii kí l̄uɔ ijɛnd ni.

52 Nε *Yesu ye: «Li joh, a'tekjim nε ημιεν' ηε.» U likre' i ya tãan bo, nε ki paan' *Yesu bo.

11

*Binib kpiεkreh Yesu u tĩ kɔn' Yerusalem ni
(Matie 21:1-11; Luk 19:28-40; San 12:12-19)*

1 *Yesu nin u'panpaankaab tĩ nεke Yerusalem ki tuo' Bεtifaaje nin Betani ya du. I te Olifi ya siin ya juɔl bó nε. Bi tĩ tuo' ni'saan ma nnɔ, nε u sɔn' u'panpaankaab ni bile

2 ki tɔke' bε ki ye: «Li joh mɛn udu wã te inun bó nɔ ni. Ni tĩ kɔn' u'ni la, ni li pɔk kí lε uŋuunfanfaan uba lùo. Uba ŋa laan jèke' wɔ. Ní lore wɔ kí taa ní.

3 Unil niire' nε ki ye bε tien' ni loreh wɔ la, ní ye: «Yonbdaan nε cieke wɔ. U li jiin wɔ ní fɛnfɛnnɔ wuɔ.»

4 Bi bure', nε ki tĩ laa' uŋuunfanfaan nnɔ lùo iden iba saali bunaŋɔbu saan ki nεke usɛn. Nε bi cin' ki loreh wɔ.

5 Binib bà se ni'saan nnɔ ya biba niire' bε ki ye: «Ni teh ba sɔ? Bε tien' ni loreh uŋuunfanfaan wuɔ nɔ?»

6 Nε bi jiin' bε *Yesu bi ye bε ní ye ma nnɔ. Nε binib nnɔ cèbe' bε bi bure',

7 ki tuke' uŋuunfanfaan nnɔ ki baa' *Yesu saan, nε ki taa' bi'lier ki paan' u'bo, *Yesu jèke'.

8 Nɛn saan nε biba taah bi'lier ki pèreh usɛn ni ki yebe. Bitɔb kɔh kumuɔku ni, ki bεreh tifer ki mɔ lá pèreh.

9 Bà le usɛn nnɔ nin bà pε puoli nnɔ kε wuureh ki teh: «Osana*, Uwien ya mɔnm ní li te wã we ní Yonbdaan ya yel bo nnɔ bo.

10 Uwien ya mɔnm ní li te ti'yaaje *Dafid ya bɛl là we ní nnɔ bo. Osana, Uwien wã te paaki bó.»

11 Tɔ, *Yesu tĩ baa' Yerusalem, ki kɔn' Uwien ya duku† ya luo bo, ki liike' tibont kε. Uwien benh wù ní kɔ ma nnɔ, nε wɔn nin u'panpaankaab piik nin bile nnɔ ñɛn' ki bure' Betani ya du bó.

*Yesu wiε' bukenkenbu buba minjũum
(Matie 21:18-19)*

12 Kutaaku faa', nε *Yesu nin u'panpaankaab ñɛn' Betani ya du ni ki bure'. Bi joh ma nnɔ nε mikɔnm tĩ cuo' wɔ.

13 U laa' bukenkenbu buba tĩ se fɔnfɔkm ki ηmɔbe tifer. Nε u jon' wɔ ní tĩ liike u li lε niba bu'bo bii wa ní lε. U tĩ baa' bu'nintuoli, ki laa' tifer baba nε bu'bo. Kimε na là yé kenken ya lõnlũonyo.

14 Nε u tɔke' busubu nnɔ ki ye: «Uba ŋa ji li lε bil liba a'bo fiebu.» Nε u'panpaankaab cii' u len' ki ye bà.

* 11:9 Liike Matie 21:9. † 11:11 Liike Matie 12:5.

*Yesu ηρε' binib Uwien ya duku ya luo bo
(Matie 21:12-17; Luk 19:45-48; San 2:13-22)*

¹⁵ Yesu nin u'panpaankaab tí baa' Yerusalem. Ne *Yesu kɔn' Uwien ya duku ya luo bo, ki cin' ki ηuɔh binib bà kuɔreh tiwɛnt nin bà daanh tiwɛnt nnɔ ki ñendeh; ki tureh bilikkpendb ya teb nin bà kuɔreh inɛnjel nnɔ ya biɛmu ki gbɔbreh.

¹⁶ Wa cèreh nib tukeh wɛnt ki gɛbreh Uwien ya duku ya luo bo.

¹⁷ Nɛn saan nɛ u tɔke' bɛ ki ye:

«Nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Bi li yin n'duku inibol ke ya kaare ya duku nɛ, ama ninbi taa' kù ki tien' binasub ya tantaanbùol nɛ.»

¹⁸ Bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb cii' *Yesu tien' ma bo. Ne bi nuunh bi li tien ma kí ku wɔ, ama ki ji fenge wɔ. Kime u'wɔknm sange linigol nnɔ ya yɛnm cɛɛn nɛ.

¹⁹ Nì juɔre' ma nnɔ, nɛ *Yesu nin u'panpaankaab tí siere' udu nnɔ ni.

Yesu wiɛ' bukenkenbu bùa miñuùm nnɔ kuore'
(Matie 21:20-22)

²⁰ Kutɛηɛsɔnsɔnku, nɛ bi cuonh ki gɛbreh bukenkenbu nnɔ saan, ki laa' bù kuore' paaki ki tí ci' tingi.

²¹ Ne Pier tiere' nà wun tien', nɛ ki tɔke' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa, liike, a wun wiɛ' bukenkenbu bùa miñuùm nnɔ, kuore'-a!»

²² Ne *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Teke mɛn Uwien kí ji.

²³ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, unil wà ke li tɔke lijuɔl lie kí ye lè ní fi kí tí lu miñunciɛnm ni, ki teke' ki jin' ki ye ní li tien ten u len' ma bo, ka maaleh milele la, ní li tien nnɔ nɛ.

²⁴ Nɛn bo nɛ n tɔkeh nɛ ki teh ni mie' Uwien nibonn nà ke ni'kaare ni la, ní li du kí ye ni laa' nɛ ηɔ, nɛ ni li mɔnbe kí lɛ nè nɛ.

²⁵ Uyo wà ni te ki kàareh, kí lá tiere ki ye uba ηmɔbe nɛ tigber tà ke la, ní fère udaan ηɔ ni'Baa wà te paaki bó nnɔ mɔ ní fère nɛ ni'biil. [

²⁶ Ama na fère' ni'tɔb la, ni'Baa wà te paaki bó mɔ ηa ní fère nɛ.]»‡

Bi niire' Yesu wà de' wɔ usɛn wɔ ní tien u teh nà nɔ?
(Matie 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Yesu nin u'panpaankaab tí liebe' ki baa' Yerusalem ni. *Yesu kɔn' ki cuonh Uwien ya duku ya luo bo, nɛ bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Sufmbɛ ya ciɛnb baa' u'saan,

²⁸ ki niire' wɔ ki ye: «A ηmɔbe usɛn á tien a teh nà nɔ-ɔɔ? Njme nɛ de' ηɛ usɛn á tien nè?»

²⁹ Ne u ye: «N'mɔ li niire nɛ iniire iba kpein nɛ. Ni fre' ki jiin' nni la, n'mɔ li tɔke nɛ n ηmɔbe usɛn wà ki teh n teh nà nɔ.

‡ 11:26 Bi kpiɛ' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba migbiirm 26 ηa te tu'ni.

³⁰ San là siih binib Uwien ya ñunm ma nnɔ, ημε νε là de' wɔ usen-i? Uwien bii binib ne? Tɔke nni men.»

³¹ Nɛn saan ne bi tɔkeh tɔb ki teh: «Ti ye Uwien ne de' wɔ usen la, u li niire te kí ye: «Be tien' ta là teke' wɔ ki jin'-i?»

³² Ta ñ fre kí ye binib mɔ sɔ.» Bi fenge linigol nnɔ mɔ, kime bi'ke tuo' ki ye San là cinbe ki yé *Uwien ya ñabonsɔknl ne.

³³ Ne bi tɔke' *Yesu ki ye: «Ta ben.» Ne u' mɔ ye: «N' mɔ ηa ben, ka ñ tɔke ne wà de' nni usen ñ tien n teh nà nɔ mɔ.»

12

Bikpàab bà bre ya kpɛnjɛnm

(Matie 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Ni ya puoli bó ne *Yesu pɔn' be mikpɛnjɛnm ki ye: «Uje uba ne là ηmɔbe bukpàabu, ki caan' bukpàabu nnɔ ni tisir tà bi taah tu'bii ki ηeh fɛn nnɔ, ne ki beke' ki linde' bù, ki gbin' kubùoku kùà bi li ηmɛngɛh isibii nnɔ bu'ni, ki caan' kininbentaak bu'ni, ki taa' bù ki guun' bikpàab biba, ne ki bure' usen.

² Uyo wà isibii nnɔ tí ben' nnɔ, ne u sɔn' utonsɔnl uba bikpàab nnɔ saan, wɔ ñ tí teke wɔn ukpɛdaan ya bó ní.

³ Utonsɔnl nnɔ tí baa' ne bi cuo' wɔ kí ñi', ki ηɔre' wɔ, u liebe' inuɔkuon.

⁴ Ukpɛdaan nnɔ tí sɔn' utonsɔntɔ bi'saan. Ne bi tí ñiñi' ki cube' u'yul, ki susuke' wɔ.

⁵ U tí liebe' ki sɔn' utonsɔntɔ bi'saan. Wɔn tí baa' ma, bi ku' wɔ ne. U liebe' ki sɔnsɔn' bitonsɔnb bi'saan bi yebe, bi tí ñiñi' biba, ki kuku' bitɔb.

⁶ U'bijɛ baba ne ji sɛn' u'saan, u yíe u'bijɛ nnɔ cɛɛn. Ne u fɔre' ki sɔn' wɔ bi'saan, ki maaleh ki teh u yé u'bijɛ ma nnɔ, bi li tí bo wɔ ne.

⁷ Ama bikpàab nnɔ laa' u'bijɛ nnɔ we ní ma nnɔ, ne bi tɔke' tɔb ki ye: «Wɔn ne yé u'faajil, cère men tí ku wɔ ηɔ lifaal nnɔ ñ juore ti'yaal.»

⁸ Ne bi cuo' wɔ ki ku', ki ñɛn' ki tí wie' kpɛgbaal.

⁹ «Tɔ, ukpɛdaan nnɔ li tien mila? U li baa kí lá ku bikpàab nnɔ ne, kí taa bukpàabu nnɔ kí guun bikpɛtɔb.

¹⁰ Na kaan' *Uwien ya gbɔnku ni ní kele' nà saan ki ye:

«Litɛnl là bidumɛb wie' lè nnɔ,

lɛn ne lá tien' litɛnkpɛkl là cɔ kuduku nnɔ ne-ɛɛ?

¹¹ Yonbdaan ne tien' nnɔ,

ne ñ ηmɔbe kuñuɔrku tí'nun bó.»

¹² *Sufmɛ ya ciɛnb bɛnde' ki ye *Yesu pɔn' ben ne mikpɛnjɛnm. Nɛn bo ne bi'nun mɔn be ñ cuo wɔ, ama bi fenge' linigol nnɔ ne ki siere' ki dɔan' wɔ.

Sesa ya lɛnpolike

(Matie 22:15-22; Luk 20:20-26)

13 Bi sɔn' *Farisiɛnmbɛ biba nin ubɛr Herod yaab ya biba *Yesu saan bɛ ɔ́ tɪ dele wɔ, wɔ ɔ́ len kí lɔ́le u'ba.

14 Bi tɪ baa' nɛ ki tɔ́ke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ti bɛn ki ye a tɔ́keh tigbɛmɔ́nt nɛ, ka fɛnge uba, ka boh uba ki cɛn' u'tɔ. A wɔ́ngɛh tɛ Uwien ya sɛn mɔ́nmɔ́nm nɛ. Tɔ, ti ɲmɔ́be usɛn tɪ li pɛ̀h lɛnpɔ ki diɛnh ubɛrciɛn Sesa bii ta ɲmɔ́be?» Tɪ li pɛ̀h bii ti la pɛ̀h?»

15 *Yesu bɛn ki ye bi yé iɲuɔ́n ilele ya nib nɛ, nɛ ki tɔ́ke' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni bikreh nni? Taa mɛn milikbim miba ní ɔ́ liike.»

16 Bi taa' ní; nɛ u niire' bɛ ki ye: «ɲmɛ ya nɛnnɛnku nin u'yel tɛ mi'bo?» Nɛ bi ye: «Uɛrciɛn Sesa.»

17 Nɛ u tɔ́ke' bɛ ki ye: «Taa mɛn ná yé Sesa yaann kí de Sesa, kí taa ná mɔ́ yé Uwien yaann, kí de Uwien.» U len' nnɔ́ ma nnɔ́ nɛ ní cuo' bɛ miyɔ́km cɛɛn.

Bitenkpiib ya mɛkrm ya gbɛr

(Matie 22:23-33; Luk 20:27-40)

18 Ní ya puoli nɛ Saduseyɛnmbɛ biba baa' *Yesu saan. Bɛn nɛ liɛnh ki teh bitenkpiib ɲa ɔ́ mɛkre nnɔ́.

19 Bi tɔ́ke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, Moyis là kɛle' yiko ki de' tɛ ki ye: «Unil ya ninjɛ kpo' ki cɛ̀re' u'pɔ, ka ɲmɔ́be buk la, wɔ ɔ́ kere ukpɔpii nnɔ́, kí maa mubumu kí de u'ninjɛ wà kpo' nnɔ́.»

20 Tɔ, ninjɛb bilole biba nɛ là te, nɛ ukpiɛk lá kuɔ́n upii, ki kpo', ka maa' buk.

21 Wà tɔ́ u'bo nnɔ́ kere' ukpɔpii nnɔ́ ki mɔ́ kpo' ka maa' buk. Wà mɔ́ tɔ́ wɔ́n bo nnɔ́ mɔ́ kere' wɔ ki mɔ́ kpo' ka maa' buk.

22 Bijɛb bilole nnɔ́ kɛ tien' nnɔ́ ki kpo' ka maa' buk. Upii nnɔ́ mɔ́ tɪ fɔ̀re' ki kpo'.

23 Tɔ, bitenkpiib lá mɛkre' uyo wà la, ɲmɛ li si upii nnɔ́? Kime bi'kɛ bilole kuɔ́n' wɔ ki tɪ bɔ́n' nɛ.»

24 Nɛ *Yesu jii'n' bɛ ki ye: «Na bɛn ná kɛle' *Uwien ya gbɔ́nku ni ya tingi, ka bɛn Uwien ya tuɔ́m kpɛ ma bo. Nɛn nɛ cɛ̀reh ni tùreh.

25 Bitenkpiib lá mɛkre' la, jɛb ɲa ɔ́ kuɔ́n piib, piib mɔ́ ɲa ɔ́ kun cɛr. Bi li te tɛn Uwien ya tondb nɛ paaki bó.

26 Bitenkpiib ya mɛkrm mɛn la, na kaan' Moyis ya gbɔ́nku ni ná saan Uwien là len' nin Moyis kufɛtuku kuba saan kù teknh umu ka wih nnɔ́ nɛ-ɛɛ? U là tɔ́ke' Moyis ki ye: «Min nɛ yé *Abraham nin *Isaak nin Sakɔ́b ya Wien.»

27 Uwien ɲa yé tɛnkpiib ya Wien, u yé bà fuobe ya Wien nɛ. Ninbi liɛnh ki teh bitenkpiib ɲa ɔ́ mɛkre ma nnɔ́ ni tùre' kpɛlkpɛl nɛ.»

Li lɛ wɔ́bl yé wɔ́bkpiɛkl-i?

(Matie 22:34-40; Luk 10:25-28)

* 12:14 Liike Matie 22:17.

28 *Yiko ya wɔnwɔknl uba là te ni'saan ki cii' bi nieh nin tɔb ma, nɛ ki laa' *Yesu jiin' bɛ mɔnmɔnm ma bo. U nɛkn' *Yesu ki niire' wɔ ki ye: «Ɔwɔb kɛ nni li lɛ yé likpiɛkl-i?»

29 Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Liwɔbkpiɛkl si: «Ninbi Israyel yaabɛ, li cengeh mɛn: Yonbdaan Uwien baba nɛ yé Yonbdaan.

30 Li yíe a'Yonbdaan Uwien nin a'fɛl kɛ nin a'tetem kɛ nin a'yɛnmaale kɛ nin a'tuɔm kɛ.»

31 Liwɔbl là tɔ si: «Li yíe a'tɔ tɛn a yíe a'ba ma bo.» Wɔbl liba ɲa te ki gɛbre' liɛ ya wɔbl.»

32 Nɛ u tɔke' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa, a tɔke' tigbɛmɔnt nɛ. A tɔke' ki ye Yonbdaan Uwien yé Uwenbaabe nɛ, uba ɲa te ki pukn' u'bó ma nnɔ, tù te nɛ.

33 Unil yíe Uwien nin u'fɛl kɛ nin u'yɛnmaale kɛ nin u'tuɔm kɛ, ki yíe u'tɔ tɛn u yíe u'ba ma bo la, nɛn nɛ mɔn ki cɛn' wɔ rí li taah tiwɛnt ki teh ituɔrɛ ki wíndeh ki dienh Uwien nin mipum kɛ ya bol.»

34 *Yesu laa' u len' nin mibɛnm, nɛ u tɔke' wɔ ki ye: «ɲa fɔke nin Uwien ya bɛl.» Nɛn gɛbre' ma nnɔ, uba ɲa ji kaabe' ki niire' *Yesu niire ki pukn'.

Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nin Dafid ya gbɛr

(Matie 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 *Yesu là te Uwien ya duku ya luo bo, ki wɔknh binib Uwien ya gbɛr ma nnɔ, nɛ ki niire' bɛ ki ye: «Nì tien' mila *Yiko ya wɔnwɔknb lienh ki teh Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo yé *Dafid ya yaabil-i?»

36 Mifuoɲanm là cèrɛ' *Dafid bugbɛn len' ki ye:

«Yonbdaan Uwien tɔke' n'Yonbdaan ki ye:

Kèle n'ɲɔjie bó,

kí tì baa uyo wà

n li cèrɛ á tɛ a'ɲɛnnɛndb bo litaal.»

37 *Dafid mɔnɔn là yin' Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo u'Yonbdaan la, u ji tien' mila ki liebe' ki yé u'yaabil-i?» Linigociɛnl cengeh *Yesu ya gbɛr, nɛ ní ɲmɛ lɛ cɛɛn.

Li bɛn mɛn Yiko ya wɔnwɔknb bó

(Matie 23:1-36; Luk 20:45-47)

38 Yesu wɔknh bɛ Uwien ya gbɛr, nɛ ki tɔkeh bɛ ki teh: «Li bɛn mɛn *Yiko ya wɔnwɔknb bó. Bi yíe bɛ rí li guoh tiliɛrgbengt nɛ ki gaakeh, ki yíe binib rí li gbaandeh ki fuondeh bɛ mudaamu ni,

39 ki yíe bɛ rí li kaah binikpɛkpiɛkb ya kánkàan itáan ya dur ni nin tinacent ni.

40 Bɛn nɛ jinh ki pendeh bikpopiib, ki kàareh ní wuɔkreh, ki bɔndeh binib ya nun bó. Nɛn bo nɛ Uwien li tùɔrɛ kí dɛrɛ bi'tub cɛɛn.»

Ukpopiiceekdaan uba ya pum

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Tɔ, *Yesu ke ki neke Uwien ya pum ya likkpienbùol, ne ki likeh linigol nnɔ kpïendeh len ilike ma bo. Bifàadɛnb bà yebe bàareh ki kpïendeh ilike len ì yebe.

⁴² Ukpopiiceekdaan uba mɔ baa' ki lá kpïen' milikbim mile ma baa' gbɔnku kuba mɔnɔn.

⁴³ Ne *Yesu yin' u'panpaankaab ki tɔke' be ki ye: «N tɔkeh ne imɔn ne, ukpopiiceekdaan wuɔ kpïen' ilike ki cɛn' bà ke kpïen' nnɔ.

⁴⁴ Kimɛ bi'ke de' ka pɔkre' bi'like ya pɔkl. Ama wɔn yé ucɛekdaan ne, ki tonde' u ηmɔbe nà ke nnɔ ki lá kpïen'.»

13

Bi lá li bere Uwien ya duku

(Matie 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ *Yesu siere' Uwien ya duku ya luo bo ki ñɛn', ne u'panpaankaab ni uba tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, liike itɛn yiɛ gbenge ki kpɛ ma bo-a! Liike bi taa' yè ki mɛn' tidur tù ηmɔbe kuñuɔrku ma bo-a!»

² Ne u tɔke' wɔ ki ye: «A laa' tiducient tuu nɔ-ɔɔ? Bi lá li bere tu'ke ne, tɛnl liba mɔnɔn ηa lá li juore kí li pɛ tɔl bo.»

Ijɛnd ya yo lá li te ma bo

(Matie 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Yesu jon' ki tĩ kɛle' Olifi ya siin ya juɔl bo, Uwien ya duku ya nuun bó, ne Pier nin Saak nin San nin Andre baa' u'saan bi'baba, ki lá niire' wɔ ki ye:

⁴ «Tɔke tɛ, tibont nnɔ ke lá li tien uyo wà? Ku lɛ d̄ɛku ba li wuɔn kí ye uyo nnɔ baa'.»

⁵ Ne u cin' ki tɔkeh be ki teh: «Li bɛn mɛn, ki la cère uba rí tuln ne.

⁶ Kimɛ binib lá li baa ki yebe kí li ηmɔbe n'yel ki teh bi yé min ne, kí tuln binib bà yebe.

⁷ Ni lá cii binib tɔh lituɔl kɔnkɔnm ni bii fɔnfɔkm la, ni la cère ni'fɛl rí li tiinh. Kimɛ tu ya bont ke li tien ne kí yaan, na laan yé gbengbenyo.

⁸ Kimɛ linibol liba li jèke linibotɔl. Libɛl liba ya nib mɔ li jèke libetɔl yaab. Kitink li jɛnge bùol, bùol. Mikònm mɔ li lu. Ni li te tɛn imɛrwien ya cincinm ne.

⁹ «Ninbi bɛn wɔn, li bɛn mɛn. Bi lá li cuo ne kí jon tibuur, kí ñĩ ne itáan ya dur ni. Min bo, bi lá li tuke ne kí jo tibuur idu ya ciɛnb nin bibɛrb saan. Nnɔ ne ni li yé n'mɔnkunb bi'saan.

¹⁰ Bi li kpaande tigbɛmɔnmɔnt tuu inibol ke saan ne kí yaan.

¹¹ Bi cuo' ne ki jon' tibuur la, ni la pɔk kí li yɔke ni li len kí ye bà. Uyo nnɔ lá baa' la, *Mifuoñaanm ne li tɔke ne ni li len kí ye bà. Na yé ninbi ne li len, *Mifuoñaanm ne li len.

12 U ya yo nɛ unil li kuɔre u'ninje, bɛ rí ku wɔ. Baa mɔ li kuɔre u'buk, bɛ rí ku kɛ. Mubumu mɔ li fii kí sere mu'naambe nin mu'baambe bo, kí cɛre bɛ rí ku bɛ.

13 Min bo nɛ binib kɛ li nɛn nɛ. Ama wà kɛ li mɛnde kí li ɲmɔɲmɔbe kí tĩ fɔre nnɔ, wɔn nɛ li ɲmɛre.»

Nibonn ná ɲmɔbe ijuɔke ya gbɛr
(Matie 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 «Ni li lɛ ijuɔke ya bonn ná saah tibont tà kɛ mɔn nnɔ se na bi li sere ná saan. (Wà kɛ kàanh la, wɔ rí li ciìh ni'tingi.) Uyo nnɔ lá baa' la, bà li te Sude ya tinfɛnm ni nnɔ, bɛ rí sɛn kí jo ijuɔn bó.

15 Wà te kudulekaaku ya paaki la, u la jiiɛre kí kɔ iden ni, kí taa niba.

16 Wà mɔ te ikpàan bó la, u la liɛbe kí kun, wɔ rí tĩ taa u'liɛrgbenku.

17 U ya yo bipiib bà punbe nin bà ɲmɔbe mubumu mùa ɲaanh, li ɲmɔbe micɛɛkɛm nɛ.

18 Li kàareh mɛn, Uwien la cɛre nè rí tien kusɛnañuɔku.

19 I ya dɛn binib li ji ijɛnd kí gbien. Haali uɲɛndun ya cincinm kí lá baa fɛnfɛnnɔ, nib ɲa laan jin' i ya jɛnd ya bol, ka ji li li ji yè fiebu.

20 Yonbdaan ɲa bi kùore' ijɛnd nnɔ ya wien bo la, uba mɔnɔn ɲa bi li ɲmɛre. U gènde' binib bà nnɔ bo nɛ cɛre' u kùore' iwien nnɔ bo.

21 «U ya yo unil tɔke' nɛ ki ye: «Liike mɛn, Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo te niɛ saan» bii «u te niɛ bó» la, ni la tuo.

22 Kimɛ bitonnɛnmɔnkunb li baa. Biba li ye bi yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nɛ. Bitɔb li ye bi yé *Uwien ya ɲɔbonsɔknb nɛ. Bi li tien micincilm ya bont nin miyɔkm ya bont, kí tuln binib. Bi li nuunh nĩ tuo' la, bɛ rí tuln Uwien gènde' binib bà nnɔ mɔnɔn nɛ.

23 Ninbi li bɛn mɛn. N kpiɛ' ki tɔke' nɛ tigbɛr nnɔ kɛ ɲɔ.»

Unil ya Bijɛ ya baam ya gbɛr
(Matie 24:29-31; Luk 21:25-28)

24 «Ama, ijɛnd nnɔ ya yo gèbre' la, uwien li biike,

uɲmaal ɲa ji li wien,

25 Iɲmaabii li cecere kí lu,

tibont tà ɲmɔbe mituɔm paaki bó li jɛnge.

26 U ya yo nɛ bi li lɛ Unil ya Bijɛ te titɛwɔlgbɔnt ni, ki we ní, ki ɲmɔbe ufaa nin ukpiɛke ki gbien'.

27 U ya yo nɛ u li sɔn Uwien ya tondb bɛ rí jo lɛnpuoli nin nintuɔli nin ugɛn nin ujie bó, kí cin utingbaan uba kí tĩ baa utɔ, kí taan Uwien gènde' binib bà nnɔ kɛ.»

Bukenkenbu ya kpenjenm

(Matie 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ «Bukēkenbu ya tetem yé mikpējenm nē ni'bo. Ni lá laa' bù tǎh isigben, ki bundeh la, ni bēn ki ye nǐ nēke uñalēnd nē*.

²⁹ Nnǎ nē, ni lá laa' tibont tuu teh la, ní li bēn kí ye Unil ya Bijē nēkn' ni'nañuǎn saan nǎ†.

³⁰ N tǎkeh nē imǎn nē, tibont nnǎ kē li tien kí lē fēnfēnnǎ ya nib biē nǎ laan kpo' ki gben'.

³¹ Kutaaku nin kitink li gben. Ama n'gber tun nǎ nǎmǎbe tǔ ní gben.»

Uba nǎ bēn lidaali là Unil ya Bijē li baa ni

(Matie 24:36-44)

³² «Ama uba nǎ bēn tibont nnǎ li tien lidaali là bii uyo wǎ. Paaki bó, Uwien ya tondb nǎ bēn. U'Bijē mǎnǎn nǎ bēn, Uwien Baa baba nē bēn.

³³ Li bēn mēn ki la gǎh, kime na bēn uyo nnǎ.

³⁴ Nǐ naan uje wǎ joh usēn ki tǎke' u'tonsǎnb ki ye bē ní li likeh u'den mǎnmǎnm, ki wuǎn' wǎ kē u li sǎn lituonl là, ki tǎke' u'nañoguurl ki ye u la gǎh, ki yaan ki bure' nē.

³⁵ Nēn bo, la gǎh mēn, kime na bēn uyo wǎ ududaan li baa ní. U li baa ní kutajuǎku-uu, kuyǎku-uu, ukuojēmuǎyo-oo, kutēnǎaku-uu, na bēn.

³⁶ Li bēn mēn, nǎ u la lá lure kí baa kí lē ni dǎ ki gǎh.

³⁷ N tǎkeh nē nǎ nǎ tǎkeh binib kē nē, la gǎh mēn.»

14

Bi kpaan' iye bē ní ku Yesu

(Matie 26:1-5; Luk 22:1-2; San 11:45-53)

¹ Nǐ sǐen' iwien ile bē ní jele *Sufmbē ya Pak ya nacenku. U ya yo nē bi nǎmǎnh kpǎnǎ wǎ nǎ nǎmǎbe nǎke. *Bitǎtuǎrciēnb nin *Yiko ya wǎnwǎknb nuunh bi li tien ma kí bǎle kí cuo *Yesu kí ku wǎ,

² nē ki tǎkeh tǎb ki teh: «Ti la cuo wǎ mēn kunacenku nnǎ ya yo. Ti cuo' wǎ u ya yo la, udu ya nib li kpre.»

Upii uba wule' Yesu ya yul bo lēfina

(Matie 26:6-13; San 12:1-8)

³ Tǎ, *Yesu là te Betani ya du ni, Simǎn ujend den ki jinh tijier. U jinh uyo wǎ nnǎ nē upii uba kǎn' ní ki tuke lēfina uba u'daaku faa cēēn alabaat* ya dingl ni, bi yih lēfina nnǎ naar. Upii nnǎ kpǎbre' lidingl nnǎ ya tule, ki taa' lēfina nnǎ kē ki wuwule' *Yesu ya yul bo.

⁴ Binib bǎ te ni'saan nnǎ ya biba ya benku ni ben', nē bi niireh tǎb ki teh: «Bē tien' u nǎnde' lēfina wuǎ nǎ?»

* 13:28 Liike Matie 24:32. † 13:29 Liike Matie 24:33. * 14:3 Liike Matie 26:7.

5 Bi bi li fre kí kuɔre wɔ kí lɛ nè ní gèbre iwentun kobiita ya paaku kí taa kí gbiire bijiinb-a!» Nɛ ki kɔnh nin upii nnɔ.

6 Nɛ *Yesu ye: «Cère wɔ mɛn wɔ ní fuore. Bɛ tien' ni ŋaabeh u'yɛnm nɔ nnɔ? U tien' nà mɔn nɛ ki de' nni-a!

7 Bijiinb li li te ni'saan uyo kɛ nɛ. Ni yíe ní tore bɛ uyo wà la, ni li fre kí tore bɛ; ama min ŋa ní li te ni'saan uyo kɛ.

8 U tien' u li fre kí tien nà nɛ. U taa' lɛfina nnɔ ki wule' n'bo ki kpiɛ' ki bonde' n'gbɛnɛnt ŋɔ bɛ ní sube nni nɛ.

9 N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, bi li kpaande tigbɛmɔnmɔnt tuu uŋɛndun ni nà saan kɛ nnɔ, bi li len u tien' nà nɔ bó, ŋɔ binib ní li tien u'bó.»

Sudas yíe wɔ ní kuɔre Yesu

(Matie 26:14-16; Luk 22:3-6)

10 *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba, bi yih wà Sudas Iskariyɔt nnɔ jon' ki tí laa' bitɔtuɔrciɛnb ki ye u li taa *Yesu kí ŋukn bɛ.

11 Bi cii' nnɔ ma nnɔ bi'yɛnm sɔnge' cɛɛn, nɛ bi pùon' ki ye bi li de wɔ ilike. Nɛ u bure' ki tí nuunh u li ñɛ isɛn yà kí taa *Yesu kí ŋukn bɛ.

Yesu nin u'panpaankaab jele' Sufmbɛ ya Pak ya nacenku

(Matie 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; San 13:21-30)

12 Kpɔnɔ wà ŋa ŋmɔbe ñɔke ya nacenku ya cincindaali, lidaali là bi kòreh *Sufmbɛ ya Pak ya pefanfaan nnɔ nɛ *Yesu ya panpaankaab niire' wɔ ki ye: «A yíe tí tien ŋɛ kunacenku nnɔ ya jier lɛ saan-i?»

13 Nɛ u tɔke' u'panpaankaab ni bile ki ye: «Ní jo udu bó. Ni tí kɔn' u'ni la, ni li lɛ uje uba u tuke liñuncuɔl ki cendeh nɛ. Ní paan u'bo,

14 kí tí kɔ u li kɔ iden yà ni nnɔ ni kí tɔke udendaan kí ye: <Ti' Cɛnbaa ye wɔn nin u'panpaankaab li ji kunacenku nnɔ ya jier ku lɛ duku ni?»

15 U li wuɔn nɛ lidutɔtuɔl ya paaki ya duciɛnku kuba bi bonde' kù ŋɔ, tibont kɛ te ku'ni. Ní tien tɛ kunacenku nnɔ ya jier kun ni.»

16 Bi bure' ki tí baa' udu nnɔ ni, nɛ ki laa' *Yesu tɔke' bɛ ki ye bi li lɛ nà kɛ nnɔ, nɛ ki tien' kunacenku nnɔ ya jier.

17 Ní juɔre' nɛ *Yesu nin u'panpaankaab piik nin bile nnɔ baa' ki kɔn' kuduku nnɔ ni.

18 Bi kɛ ki jinh uyo wà nnɔ nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ninbi bà te ki jinh n'saan nɔ ni ya uba nɛ li kuɔre nni.»

19 Bi'yɛnm saa' ki gbien', nɛ bi niireh wɔ jɛjɛ ki teh: «N teh min ŋa ñí-a?»

20 Nɛ u ye: «Ninbi piik nin bile biɛ ni ya uba nɛ li kuɔre nni. Min nin udaan nɛ taan' ki paan' lisenl ni nɔ.

21 Unil ya Bijε li kpo tεn nι kele' u'bo *Uwien ya gbɔnku ni ki ye ma bo nnɔ nε. Ama unil wà li kuɔre wɔ nnɔ nι bre udaan bo. Ba bi maa' wɔ mɔnɔn la, nι bi li tu u'bo.»

Yonbdaan ya jier

(Matie 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Korεnt yaab 11:23-25)

22 Bi te ki jinh tijier ma nnɔ, nε *Yesu yuure' kpɔnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' bε, ki ye: «Teke mεn. Nà sɔ yé n'gbεnεnt.»

23 Nε ki taa' midaam mɔ, ki faare' Uwien, ki taa' ki de' bε, bi'kε n̄un'.

24 Nε u tɔke' bε ki ye: «Nà sɔ yé n'sεm. Mεn nε wɔngεh ki teh Uwien cuo' nin binib kujɔtieku. Mι li puube binib bà yεbe ya kpele bo.»

25 Nε ki ye: «N tɔkeh nε imɔn nε, ma ji li n̄u sibii ya daam haali kí tí baa lidaali là n li liebe kí n̄u mè midεfεnm Uwien ya bεl ni.»

Yesu tɔke' Pier ki ye u li niε kí ye wa bεn wɔ

(Matie 26:31-35; Luk 22:31-34; San 13:36-38)

26 Bi gεn' Uwien ya yuon ki gben' nε ki n̄en' ki don' Olifi ya siin ya juɔl bo.

27 Nεn saan nε *Yesu tɔke' bε ki ye: «Ni'kε li sεn kí dàan nni, kimε nι kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «N li ku upekpaal nε ipe kε n̄ yεre.»

28 Ama uyo wà n li mεkre bitεnkpiib ni nnɔ, n li liere nε kí jo Galile.»

29 Nε Pier tɔke' wɔ ki ye: «Bi'kε li sεn kí dàan n̄ε mɔnɔn la, min n̄a n̄ sεn.»

30 Nε *Yesu ye: «N tɔkeh n̄ε imɔn nε, kuñɔnku kuu a li niε bolm mita kí ye n̄a bεn nni nε kí yaan ukuoje n̄ muɔ kí lere.»

31 Nε Pier n̄iikeh ki lienh ki teh: «Haali bi li ku min nin sin kε mɔnɔn la, ma n̄ niε kí ye ma bεn n̄ε.» Nε bitɔb bà s̄ien nnɔ kε len' nnɔ.

Yesu kàare' ni'ba saan bi yih n̄ε Getsemani

(Matie 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Tɔ, *Yesu nin u'panpaankaab tí baa' niba saan, bi yih n̄ε Getsemani. Nε u tɔke' bε ki ye: «Juore mεn niε saan, n̄ jo kí tí kàare.»

33 Nε ki taa' Pier nin Saak nin San ki bure'. Bujεwaanbu cin' ki kɔh wɔ nε u'yεnm saah.

34 Nε u tɔke' bε ki ye: «N'yεnm saa' ki tí kende' tεn mikuum nε bεnh nin nni. Ni'mɔ n̄ juore niε saan, ki la gɔh.»

35 U jende' ki jon' inun bó waamu, nε ki p̄on' ki kàareh ki teh nι li tuo la, Uwien la c̄ere' ijend yie ya yo n̄ baa nι,

36 ki lienh ki teh: «O, n'Baa, a li fre kí tien nibonn κε. Cère ijend yie ní jende nni. Ama la cère nè ní li yé min yie ná, cère' nè ní li yé sin yie ná.»

37 U liebe' ní u'panpaankaab bita nnɔ saan, ki laa' bi dɔ ki gɔh ne, ne u tɔke' Píer ki ye: «Simɔn, a gɔh ne-εε? Nja ní fre kí la gùɔn kukurku kuba mɔnɔn-ii?»

38 La gɔh mɛn, kí li kàareh ηɔ ki la lu biikm ni. Ni'yɛnm yie, ama mituɔm ne pɔre' ne.»

39 Ne ki tí jende' waamu, ki kàare' nin i ya ñɔbonbaab.

40 U tí liebe' ní u'panpaankaab bita nnɔ saan, ki laa' bi tí gɔh ne, kimɛ migùɔnm ne ñɔnde' be, ba ben bi li jiin kí ye bà.

41 U tí jon' ki kàare' ki liebe' ní nta bo, ki tɔke' be ki ye: «Ni biɛ ki fuoreh ne ki dɔ ki gɔh-a! Ní dèkre'-a! Uyo baa'-a! Bi li taa Unil ya Bijɛ kí ηukn bibiɛrɛnb.

42 Fii mɛn tí jo. Liike mɛn, wà kuɔre' nni nnɔ nekn' ní ηɔ.»

Yesu ya cuom

(Matie 26:47-56; Luk 22:47-53; San 18:3-12)

43 U laan biɛ ki lienh ne Sudas u'panpaankaab piik nin bile nnɔ ya uba nin linigol pɔk ki puɔ' u'bo ki tuke mujusiemu nin ilɛnbɛn. Bitɔtuɔrciɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Sufmbɛ ya ciɛnb ne sɔn' be ní.

44 Sudas wà kuɔre' *Yesu nnɔ tɔke' linigol nnɔ ki ye: «Ni lá laa' n jon' ki tí lɔkn' wà la, wɔn nínɔ. Ní cuo wɔ, kí tùɔre kí li ηuuke wɔ ki joh.»

45 Tɔ, Sudas tí baa' ne ki pɔk ki nekn' *Yesu ne ki ye: «Cɛnbaa,» ne ki lɔkn' wɔ.

46 Ne bi cuo' Yesu.

47 Bà te ní'saan nnɔ ya uba nère' kijusiek ki ge' ki paare' bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn ya tonsɔnl uba ya tubl.

48 Ne *Yesu tɔke' bà baa' be ní lá cuo wɔ nnɔ ki ye: «Ni tuke mujusiemu nin ilɛnbɛn ní lá cuo nni tɛn n yé udukond ne-a!»

49 Idaan ke n là te ní'saan Uwien ya duku ya luo bo ne ki wɔknɔ binib, ne na cuo' nni u ya yo. Tɔ, ni cuo' nni fɛnfɛnnɔ, ηɔ ná kele' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ nè ní tien ne.»

50 Nen saan ne u'panpaankaab ke sɛn' ki dâan' wɔ.

51 Unacenfaan uba mɔ là pɛ u'bo ki fifike' bukpɛlbu. Bi ye be ní cuo unacenfaan nnɔ ki tí dèkre nin u'kpɛlbu,

52 ne u dâan' bù ki sɛn' liñil ki bure'.

Sufmbɛ ya buur ya cɛklyaab bun Yesu tibuur

(Matie 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; San 18:13-14, 19-24)

53 Bi taa' *Yesu ki jon' bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn den. Bitɔtuɔrciɛnb ke nin *Sufmbɛ ya ciɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknɔb mɔ taan' ní'saan.

54 Píer pɛ *Yesu bo, ki te fɔnfɔkm ki tí baa' bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn den, ki kɔn' ki kele' biguurb saan ki lokreh umu.

55 Bitətuərcienb nin tibuur ya cəkl yaab kə nuunh bi li dule nà bo kí biin *Yesu ηə kí ku wə. Bi tien' ma kə ba laa' u'biil.

56 Binib ligol nən' u'bo kutonnənku kə ya bol ama bi'gber nno ηa cende'.

57 Bi'ni biba fii' ki sere' ki nən' u'bo ki ye:

58 «Ti cii' u len' ki ye u li bere Uwien ya duku kua binib mən' kù nno, kí mē kutəku iwien ita, nib ηa ní mē kun.»

59 U ya sən ni mənən bi'gber ηa cende'.

60 Bitətuərcienb ya cien fii' ki sere' binib nno kə ya siik ni, nē ki niire' *Yesu ki ye: «ηa ní len kí jiin-ii? ηa ηməbe tuba á len kí jiin binib bà biindeh ηe nə-əə?»

61 Nē *Yesu ηmin ka gere'. Bitətuərcienb ya cien tí niire' wə ki ye: «A yé Uwien ya Nigendke Kristo nē-εε? A yé ti pəkeh wə nno ya Bijε nē-εε?»

62 Nē *Yesu ye: «N yé wən nē. Ni li lε Unil ya Bijε kə Uwien, mituəm kə ya daan ya jie bó, ki li lε u te titewəlgənt ni paaki bó, ki we ní.»

63 U len' nno ma nno, nē bitətuərcienb ya cien kere' wən bugbən ya lierl†, nē ki ye: «Ta ji nuunh mənkuunl.

64 Ni cii' u suke' Uwien ma bo. Ni maaleh mila?» Nē bi'ke ye u bii' ki kpε mikuun.

65 Bi'ni biba cin' ki cərəh u'bo tiñinsənt ki taa' kukpəlciəku ki pibn' u'nun bó, ki kureh wə, ki təkəh wə ki teh: «Bukre' wə kure' ηe.» Nē biguguurb nno taa' wə nin itenpε.

Pier niε' ki ye wa bən Yesu

(Matie 26:69-75; Luk 22:56-62; San 18:15-18, 25-27)

66 Pier te uluo bo uyo wə nno, nē bitətuərcienb ya cien ya piitonsənl uba baa'

67 ki laa' Pier lokreh umu, nē u tūəre' ki liike' wə ki ye: «A'mə là te nin Nasaret ya *Yesu wuə nē.»

68 Nē Pier niε' ki ye: «Ma bən, ka cii' a'lenm nno ya tingi.» Nē ki siere' ki kən' kunakuuku ni. [U ya yo nē ukuoje muə'.]‡

69 Upiitonsənl nno tí laa' wə nē ki tí təkə' binib bà te ni'saan nno ki ye: «Uje wuə mə yé *Yesu yaab ya uba nē.»

70 Nē Pier tí niε' nle bo.

Ni tí pukn' waamu nē binib bà te u'saan nno mə təkə' wə ki ye: «Ni yé imən nē, a yé *Yesu yaab ya uba nē, kime a'mə yé Galile ya nil nē.»

71 Nē Pier cin' ki niəh ki poleh ki teh: «Ma bən ni lienh unil wə ya gber nə, n nən' la, Uwien la dāan nni»

72 Nē ukuoje pək ki muə' i ya tāan bo ki lere'. Nən saan nē Pier tiere' *Yesu bi təkə' wə ma ki ye: «A li niε bolm mita kí ye ηa bən nni nē kí yaan ukuoje ní muə kí lere» nno, nē ki muə' cēen.

† 14:63 Liike Matie 26: 65. ‡ 14:68 Bi kpie' ki kəle' tigbənt tà nno ya tuba ni u ya yo nē ukuoje muə' ηa te tu'ni.

15

Bi tuke Yesu ki jon' Pilat saan tibuur

(Matie 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; San 18:28-38)

¹ Nĩ faa' kutεηεσνσνku, nε bitεtuεrcienb nin *Sufmbε ya cienb nin *Yiko ya wεnwεknb nin tibuur ya cεkl yaab kε kεle' ki bonde' bi li tien ma bo. Bi lεle' *Yesu, nε ki taa' wε ki tĩ ηukn' Pilat.

² Pilat niire' wε ki ye: «Sin, a yε *Sufmbε ya ber nε-εε?» Nε u jiin' wε ki ye: «Sin nε ye nnε.»

³ Tε, Bitεtuεrcienb nnε biin' wε isen yε yebe ni.

⁴ Nε Pilat tĩ niire' wε ki ye: «Ŋa nĩ len kĩ jiin-ii? Cenge bi biindeh ηε mibiinm mε ya bol-a!»

⁵ Ama *Yesu ηa ji jiin' nεbonl, nε nĩ cuo' Pilat miyεkm.

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kpε mikum

(Matie 27:15-26; Luk 23:13-25; San 18:39-19:16)

⁶ *Sufmbε ya Pak ya nacenku kε nacenku ya yo la, Pilat li nεn lipεkl ya nil wε linigol yie wε nε kĩ wiε.

⁷ U ya yo ki laa' uje uba te lipεkl ni bi yih wε Barabas. Wεn nin binib bε lε pε u'bo nnε lε kpĩin' kukpiinku nε ki ku' unil uba. Nεn bo nε bi lε pek'n bε.

⁸ Linigol nnε baa' Pilat saan ki tεke' wε ki ye wε nĩ tien u tĩ nĩ teh ma kunacenku nnε ya yo.

⁹ Nε u niire' bε ki ye: «Ni yie nĩ wiε nε *Sufmbε ya ber nε-εε?»

¹⁰ U niire' nnε, kimε u ben ki ye bitεtuεrcienb ηmεbe kinenk nε *Yesu bo, nεn nε cεre' bi taa' wε ki ηukn' wε.

¹¹ Ama bitεtuεrcienb ben sureh linigol nnε nε ki teh bε nĩ tεke Pilat wε nĩ wiε bε Barabas.

¹² Nε Pilat tĩ niire' bε ki ye: «Nnε la, uje wε ni yih wε *Sufmbε ya ber nnε n li tien wε mila?»

¹³ Nε bi wuure' ki ye: «Kpε wε uδεpεnpεn bo!»

¹⁴ Nε Pilat tĩ niire' bε ki ye: «U tεn ki bii' li lε biil nε?» Nε bi tεreh ki wuureh ki gbiekeh ki teh: «Kpε wε uδεpεnpεn bo!»

¹⁵ Pilat yie wε nĩ sεnge bi'yεnm nε ki wiε' Barabas. U cεre' u'sojambε nĩ *Yesu inalεbe, nε u taa' wε ki de' bε bε nĩ tĩ kpε wε uδεpεnpεn bo.

Sojambε leh Yesu

(Matie 27:27-31; San 19:2-3)

¹⁶ Sojambε nnε taa' wε ki kεn' Pilat den uluo bo, nε ki yin' bi'cεkl ya sojambε kε ki taan',

¹⁷ ki taa' kuliεrmεnmεnku* kuba ki goln' wε, nε ki taa' ikonkon ki lεnlεn' uyukpεkpiε ki kpεle' u'yul,

¹⁸ nε ki teh tεn bi pεkeh wε nε ki teh: «*Sufmbε ya berε, ti fuondeh ηε-a!»

* 15:17 U ya yo, bibεrb lε guoh tiliεrmεnt tε ya daaku faa nε.

19 Ki taah lilɛnɛnl ki kpaakeh u'yul bo, ki cɛreh u'bo tiɲinsɛnt nɛ ki gbaandeh u'nun bó ki gɔndeh.

20 Bi lɛ' wɔ ki tɪ gben', nɛ ki gore' kulieɾmɔnmɔnku nnɔ, ki taa' u'wɛngolkaar ki jiin' ki goln' wɔ, nɛ ki taa' wɔ ki ɲɛn' ki bure' bɛ rɪ tɪ kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo.

Bi kpɛ' Yesu udɔpɔnpɔn bo

(Matie 27:32-44; Luk 23:26-43; San 19:17-27)

21 Bi joh ma nnɔ nɛ ki tɪ cende' uje uba bi yih wɔ Simɔn, u yé Sirɛnn ya du ya nil nɛ, ki ɲɛn' ikpáan bó ní. U yé Aleksand nin Lufus ya baa nɛ. Bi cuo' uje bugɛn ki wɔbn' wɔ, wɔ rɪ tuke *Yesu ya dɔpɔnpɔn.

22 Bi taa' *Yesu ki tɪ baa' niba saan, bi yih nɛ Golgota, ni'tingi si: «Kuyukpɔbku ya Bùol.»

23 Nɛ ki taa' midaam mà cuuke' uɲɔke wà bi yih wù miir nnɔ ki de' wɔ ki ye wɔ rɪ ɲu. Nɛ u yɛ' ka ɲun'.

24 Sojambɛ nnɔ kpɛ' wɔ udɔpɔnpɔn bo. Nɛ ki taa' u'wɛngolkaar bɛ rɪ tɪ gbiire nɛ ki fùɔre' imúɔn ki liike' wà kɛ li ji ná bó.

25 Nɪ là te kutɛnɲaaku tikur tiwɛ nɛ, nɛ bi kpɛ' wɔ udɔpɔnpɔn bo.

26 Bi là keɛle' ná cɛre' bi kpɛ' wɔ nnɔ ki tɛbn' u'dɔpɔnpɔn bo u'yul bó. Bi là keɛle' ki ye: «*Sufmbɛ ya bɛɾ.»

27 Bi kpɛ' idukond ile mɔ idɔpɔnpɔn bo Yesu saan. Bi kpɛ' uba u'nɔjie bó, ki kpɛ' utɔ u'nɔgɛn bó. [

28 Nɛ ná keɛle' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ tien'. Nɪ keɛle' ki ye: «Bi kaan' wɔ ki kpɔbn' idukond bó nɛ.»]†

29 Binib bà gɛbreh ni'saan nnɔ sukreh wɔ ki gɔnbeh iyul ki tɔkeh wɔ ki teh: «Sin wà là ye a li bere Uwien ya duku kí liɛbe kí mɛ kù iwien ita nnɔ

30 ɲmien a'ba, kí jiire ní udɔpɔnpɔn wuu bo-a!»

31 Bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb mɔ leh wɔ ki teh: «U ɲmien' binitɔb nɛ, ka rɪ fre kí ɲmien u'ba-a!

32 Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo, Israyɛl yaab ya bɛɾɔ, jiire ní udɔpɔnpɔn wuu bo fɛnfennɔ, tɪ lɛ ɲɔ kí teke ɲɛ kí ji-a!» Nɛ bi kpɛ' idukond yà u'saan idɔpɔnpɔn bo nnɔ mɔ sukreh wɔ nnɔ.

Yesu ya kuum udɔpɔnpɔn bo

(Matie 27:45-56; Luk 23:44-49; San 19:28-30)

33 Tɔ, kuwensiiku ya yo nɛ nɪ ci' ki biike' utingɛn kɛ bo ki tɪ baa' kutaajuɔku tikur tuta ya yo.

34 Tikur tuta ya yo nɛ *Yesu wuure' ufaa bo ki ye: «Elowi, Elowi, lama sabaktani?» Ni'tingi si: «N'Wien, n'Wien, bɛ tien' a wiɛ' nni?»

† 15:28 Bi kpiɛ' ki keɛle' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 28 ɲa te tu'ni.

35 Binib bà se ni'saan nnɔ ya biba ŋa cii' u wuure' ki ye ba mənəmən nɛ ki ye: «Li cengeh mən u yih Eli nɛ.»

36 Bi'ni uba sen' ki jon' ki tĩ yuure' ticitant ki lá sèkn' midɛŋmĩmĩmĩm miba ni, ki taa' ki tuun' lilɛnbɛnl bo, ki tɛnde' ki kòle' u'ńɔbu ki ye wɔ rí muɔre, nɛ ki ye: «Dàan mən, tí liike Eli li baa kí lá jiin wɔ bii wa rí baa.»

37 Nɛn saan nɛ *Yesu wuure' ufaa bo, nɛ ki kpo'.

38 U ya yo nɛ kukpɛlcɛkɛkpiɛku kùà bore' Uwien ya duku ni bolm mile nnɔ kɛre' ku'siik ni paaki ki tĩ ci' tingi.

39 Sojambɛ kobk ya ciɛn wà se *Yesu ya nun bó nnɔ laa' u kpo' ma bo nɛ ki ye: «Imɔn, uje wuɔ mənbe ki yé Uwien ya Bijɛ nɛ.»

40 Bipiib biba mɔ là te ni'saan, ki se fɔnfɔkm ki likeh. Bi'ni uba si Mari Madelenn, utɔ si Saakbuk nin Yosɛ ya naa Mari, utɔ mɔ si Salome.

41 *Yesu là te Galile ma nnɔ, nɛ bipiib nnɔ là pɛ u'bo, ki sɔnh itùon ki toreh wɔ. Bipiib bà là pɛ u'bo ki tĩ baa' Yerusalem nnɔ mɔ là te ni'saan ki yɛbe.

Yesu ya subm

(Matie 27:57-61; Luk 23:50-56; San 19:38-42)

42-43 Nĩ juɔre' ma nnɔ nɛ uje uba baa' ní bi yih wɔ Yosɛf u yé Arimate ya nil, ki yé tibuur ya cɛkl yaab ya uba binib boh wɔ cɛɛn. U'mɔ là gu Uwien ya bɛl li baa ní uyo wà nnɔ nɛ. Nĩ là yé kutaaku kùà li faa *Saba ya daali, uyo wà bi bondeh *Saba ya daali nnɔ nɛ. Yosɛf jon' Pilat saan nin lifɛl ki tĩ tɔke' wɔ ki ye u tuo' la, wɔ rí cèbe wɔ *Yesu ya gbɛnɛnt.

44 Pilat cii' bi ye *Yesu kpo' ŋɔ ma nnɔ nɛ nĩ cuo' wɔ miyɔkm. Nɛn saan nɛ u yin' sojambɛ kobk ya ciɛn ki niire' wɔ ki ye: «*Yesu kpo' ma nĩ wuɔke'-aa?»

45 Nɛ u tɔke' wɔ u kpo' uyo wà. Pilat cii' u kpo' uyo wà ma nnɔ, nɛ ki de' Yosɛf usɛn wɔ rí tĩ taa u'gbɛnɛnt.

46 Nɛ Yosɛf jon' ki tĩ de' kukpɛlcɛku kuba, nɛ ki jiin' *Yesu ya gbɛnɛnt udɔpɔnpɔn bo, ki taa' kù ki tɛntɛn' tù, ki taa' ki tĩ ble' ufele uba ni. Bi là cube' ufele nnɔ kujɔtɛnku kuba ya kele ni nɛ, nɛ ki binde' kutɛngbengbenku kuba, ki biin' bufɛnańɔbu‡.

47 Nɛ Mari Madelenn nin Yosɛ ya naa Mari laa' bi ble' *Yesu nà saan.

16

Yesu mɛkre' bitɛnkpiib ni

(Matie 28:1-8; Luk 24:1-12; San 20:1-10)

1 *Saba ya daali gèbre' ma nnɔ, nɛ Mari Madelenn nin Saak ya naa Mari nin Salome jon' ki tĩ de' mikpɔm mà ya nu ŋmɛ bɛ rí tĩ faan *Yesu ya gbɛnɛnt.

‡ 15:46 Liike Matie 27:60.

² Saba ya daali gèbre', kutaaku kùà li faa nnò, nɛ bipiib nnò wòrɛ' ki fii' nì biike ki bure' likul nnò bó ki tí baa' ki laa' uwien te ki puòreh.

³ Bi joh ma nnò nɛ ki niireh tób ki teh: «ŋmɛ li tí biire tɛ kutɛnku nnò?»

⁴ Bi tí tuo ni'saan sò, ki liike' ki laa' kutɛnku nnò ŋa ji bi. Kù là yé kutɛncɛnciɛnku nɛ.

⁵ Bi tí baa' ki kɔn' likul nnò ni nɛ ki laa' unacenfaan uba kɛ unòjie bó ki guo kulierpenpienku. Nɛ bujɛwaanbu cuo' bɛ cɛɛn.

⁶ Nɛn saan nɛ unacenfaan nnò tòke' bɛ ki ye: «La cère mɛn nɛ ní cuo nɛ jɛwaanbu. Ni nuunh Nasaret ya *Yesu wà bi là kpɛ' wò udòpònpòn bo nnò nɛ. U mɛkre'-a! Wa ji te niɛ saan. Liike mɛn, bi là taa' wò ki ble' nà saan sò.

⁷ Li joh mɛn, kí tí tòke Pìer nin u'panpaanketób kí ye u liere' bɛ ki bure' Galile bó ŋò. Bi li tí lɛ wò nɛn bó nɛ tɛn u là tòke' bɛ ma bo.»

⁸ Nì bɛke' bipiib nnò cɛɛn nɛ bi ñɛn' likul nnò ni ki tiinh bi'gbɛnɛnt kɛ ŋòh. Bujɛwaanbu cuo' bɛ ma nnò nɛ ba tòke' nil.

*Yesu mɛkre' ki cère' bi laa' wò
(Matie 28:9-10; San 20:11-18; Luk 24:13-35)*

[
⁹ *Saba ya daali gèbre', kutaaku kùà li faa nnò ya tɛŋaaku, *Yesu mɛkre' ma nnò nɛ ki kpìɛ' ki taa' u'ba ki wuòn' Mari Madelenn. Wòn nɛ yé upii wà isɛnpol ilole là ŋaake wò, *Yesu ŋòrɛ' yè nnò.

¹⁰ U jon' *Yesu yaab saan ki laa' bi te uyɛnsaa ni, ki kɛ ki muòh. Nɛ u tòke' bɛ ki ye u laa' Yesu.

¹¹ Bi cii' u ye u laa' *Yesu u fuobe, nɛ ba teke' ki jin'.

¹² Ni ya puoli bó nɛ bi'ni bile là cuonh ki joh udugbaan bó. Bi joh ma nnò nɛ *Yesu cère' bi laa' wò. Wa te tɛn u là te ma uyo wà Mari Madelenn laa' wò nnò.

¹³ Bi liɛbe' bi'tób saan ki tí tòke' bɛ ki ye bi laa' Yesu, nɛ ba tí teke' ki jin'.

*Yesu cère' u'panpaankaab piik nin uba laa' wò
(Matie 28:16-20; Luk 24:36-49; San 20:19-23; Itùlon 1:6-8)*

¹⁴ *Yesu fòrɛ' ki cère' u'panpaankaab piik nin uba laa' wò uyo wà bi te ki jinh tijier. U kɔn' nin bɛ ki ye bɛ tien' ba teke' binib bà laa' wò u mɛkre' nnò len' nà nnò ki jin-i? Nɛ ki ye bi'yul nɛ faa.

¹⁵ Nɛ ki tí tòke' bɛ ki ye: «Li joh mɛn unɛndun ni ni'kɛ saan kí li kpaandeh tigbɛmònmònt binib kɛ saan.

¹⁶ Wà kɛ li teke kí ji kí cère bɛ ní sii wò Uwien ya ñunm nɛ li ŋmɛrɛ. Wà kɛ ŋa teke' ki jin' la, Uwien li dɛrɛ u'tub.

¹⁷ Binib bà kɛ li teke kí ji nnò li tien miyòkm ya bont. N'yel bo, bi li ŋòrɛ isɛnpol, ki li len milɛncɛnm,

18 ki li cuo iwε ya rí tien bε niba. Bi ñun' uñǎkñεndkε la, wa rí tien bε niba. Bi li taa bi'nuǎ kí paan biwiεnb bo nε bε rí faake.»

Uwien taa' Yesu ki don' paaki bó

(Luk 24:50-53; Itùon 1:9-11)

19 Yonbdaan *Yesu tǎke' bε tigber ki tí gben' nε Uwien cèrè' u don' paaki bó, ki tí kèle' u'jie bó.

20 Nεn saan nε u'panpaankaab joh ni'kε saan ki tǎkeh binib tigbεmǎnmǎnt. Nε Yonbdaan toreh bε ki cèreh bi teh miyǎkm ya bont. Nεn nε wǎngɛh ki teh bi lienh tigber tà nnǎ te nε.]*

* **16:20** Bi kpiε' ki kele' tigbǎnt tà nnǎ ya tuba ni migbiirm 9 kí tí baa 20 ña te tu'ni.

Tigbɛmɔnmɔnt tà Luk kɛle' tù nnɔ Nà wɔngh kugbɔnku kuu te ma bo

Bi yih wà kɛle' kugbɔnku kuu nnɔ Luk nɛ. Wa yé Yesu ya tondb piik nin bile nnɔ ya uba. Ama u tùɔre' ki nuun' bà là pɛ Yesu bo saan nɛ ki bɛnde' u'gbɛr cin' ma bo nin tù tì fɔre' ma bo. U là tɔke nin Pɔl u'sɛn ya jom ni ma nnɔ nɛ cɛre' u bɛnde' tù ki pukn'.

U kɛle' kugbɔnku kuu ki de' binib bà nnɔ ɲa yé Sufmbɛ. Bi teke' Yesu ki jin' nɛ. Nɛn nɛ cɛre' u tɔkeh bɛ inɔbonfafa ya tingi nin Sufmbɛ ya yaajɛtɛntienm mà ba bɛn mè nnɔ.

Luk kɛle' kugbɔnku kua nɔ pɛ Matie nin Mark yaar bo nɛ, ama u kɛle' tigbɛr tuba ta te Matie nin Mark nin San ya gbɔnt ni. Tun si: Yesu jon' ki fuonde' Mart nin Mari (10:38-42) nin Samari ya jɛnimɔn ya gbɛr (10:29-37) nin uje wà ya buk bole' u liebe' ki laa' kè nnɔ ya gbɛr (15:11-32).

Luk bo, Yesu Kristo nɛ yé Yonbdaan nɛ, ki yé Uwien sɔn' wà wɔ ñ lá ɲmɛn binib. Imɔn, Uwien mɛkre' wɔn Yesu nɛ, ki de' wɔ mituɔm tibont kɛ bo. Luk ya gbɔnku ya gbɛr tì tonde' Yerusalem ni nɛ (iyul 24) nin Yesu ya kuum udɔpɔnpɔn bo nin u'mɛkrm bitɛnkpiib ni.

Nà cɛre' Luk kɛle' kugbɔnku kuu nɔ

¹ Ni bɛn ki ye binib bà yebe ñikn' ki kɛle' tigbɔnt ni tibont tà là tien' ti'ni nnɔ.

² Bi kɛle' tù tɛn binib bà là te tu'cincinyo ki laa' tù tien' ma bo, ki yé binib bà kpaandeh Uwien ya gbɛr nnɔ là wɔkn' tɛ ma bo nɛ.

³ Nɛ n'mɔ tùɔre' ki nuun' ki bɛnde' tù cin' ma bo, nɛ ki maale' ki ye ñi mɔn n'mɔ ñ paan tu'bo mɔnmɔnm kí kɛle' tù tentien ma bo, kí de sin ucɛn Teofil,

⁴ ɲa a'mɔ ñ bɛnde kí ye bi wɔkn' ɲɛ tigbɛr tà nnɔ mɔnbe ki te nɛ.

Uwien ya tond uba len' ki ye bi li maa San

⁵ Uyo wà Herod là yé Sude ya bɛr nnɔ, ki laa' utɔtuɔrke uba te, ki yé Abiya ya cɛkl yaab ya uba, bi yih wɔ Sakari; ki yih u'po Elisabɛt, u yé Arɔn ya yaabil.

⁶ Bi'kɛ bile là yé binib bà cuube nɛ Uwien ya nun bó, ki boh Yonbdaan ya wɔb, ki teh u yíe nà kɛ mɔnmɔnm.

⁷ Ama ba là ɲmɔbe buk, kime Elisabɛt là yé unɔl nɛ, nɛ bi'kɛ bile là pore'-a.

⁸ Nĩ kpaan' Sakari ní sɔn lituonl Uwien ya nun bó, kime u'cɛkl li sɔn itùon Uwien ya nun bó uyo wà nnɔ baa'.

⁹ Nε bituɔrkaab ya tentienm bo, bi fùɔre' imúɔn, nĩ lu' Sakari bo, nε bi gènde' wɔ, wɔ ní kɔ Yonbdaan ya dubenku ni, kí tĩ sɛ liɲubl.

¹⁰ Uyo wà u te ki sienh liɲubl nnɔ, Uwien ya nib ligol te saali nε ki kàareh.

¹¹ Nɛn saan nε Yonbdaan ya tond uba baa' u'saan, ki se bi sienh liɲubl liponpuol là bo nnɔ ya jie bó.

¹² Sakari laa' wɔ ma nnɔ, nĩ beke' wɔ, nε bujɛwaanbu cuo' wɔ.

¹³ Nε utond nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «Sakari, la cère' nè ní cuo ηε jɛwaanbu. Uwien cii' a'kaare bó. A'po Elisabet li maa kibujɛbuk, nε á yin kè San.

¹⁴ Kĩ li cère a'yɛnm ní sɔnge kí gbien, nε binib bà yɛbe mɔ li pokn ki'màam bo.

¹⁵ Kĩ li yé unikpɛkpiɛk nε Yonbdaan ya nun bó. Ka ní ñu sibii ya daam, ka ní ñu defɛfaam kɛ defɛfaam. *Mifuoñaanm li te ki'bo ki gbien' haali ki'naa ya benku ni nε.

¹⁶ Kĩ li cère Israyel yaab bà yɛbe ní liebe kí paan Yonbdaan Uwien bo.

¹⁷ Kĩ li ηmɔbe *Uwien ya Fuoñaanm nin mituɔm tɛn *Uwien ya ñɔbonsɔknl Eli nε. Kĩ li liere Yonbdaan usɛn, kí cère bibaambe ní liebe kí taan nin bi'bumu buñɔbu, kí cère binib bà ηa tuo' Uwien ya ñɔbu bó ní li ηmɔbe iyɛnmaale tɛn binimànb, kí cère binib ní li yé binib bà bonde' be ní teke Yonbdaan.»

¹⁸ Nε Sakari tɔke' utond nnɔ ki ye: «Bε li cère ní bende kí ye a len' nà nɔ, nĩ te? Kime min pore'-a nε n'po mɔ pore'.»

¹⁹ Nε utond nnɔ jiin' wɔ ki ye: «N yé Uwien ya tond Gabriel nε, ki te Uwien ya nun bó ki sɔnh u'tùon. U sɔn' nni ní ní lá tɔke ηε tigbɛmɔnmɔnt tuu nε.

²⁰ Tɔ, a'lɛnl li tɛbe, ηa ji li freh ki lienh kí tĩ baa uyo wà nibonn nnɔ ní tien, kime ηa teke' ki jin' ki ye n tɔke' ηε tigbɛr tà nɔ ya yo lá baa' la, tù li tien.»

²¹ U ya yo ki laa' linigol nnɔ gu Sakari li ñε ní Uwien ya duku ni uyo wà nε. U wuɔke' ka ñɛn' ní ma nnɔ nε nĩ beke' bε cɛɛn.

²² U lá ñɛn' ní ka ji freh ki lienh, nε bi bende' ki ye u laa' niba nε tideknt yaam Uwien ya duku ni. Nε u wɔngɛh bε migbaam, ka freh ki lienh.

²³ Sakari ya tùon ya wien tĩ gben' nε u liebe' u'den.

²⁴ Nĩ tete nε u'po Elisabet lá punbe', ki bɔle' u'ba ki tĩ baa' iɲmaale iɲun,

²⁵ nε ki maale' u'yɛnm ni ki ye: «A laa'-aa! Uyo wà Yonbdaan yie nε ki muɔ' nni, ki ñɛn' nni ifɛ ni binib ya nun bó.»

Uwien ya tond tɔke' Mari ki ye u li maa Yesu

26 Elisabet ya tɛnpunbe ya ŋmaalluob ni, nɛ Uwien sɔn' u'tond Gabriel Galile ya tinfɛnm ya du uba ni, bi yih wɔ Nasaret.

27 U là sɔn' wɔ ujɛfaan uba saan nɛ wa bɛn jɛ, bi yih wɔ Mari. Bi là pun' wɔ ujɛ uba nɛ u yé *Dafid ya yaabil, bi yih wɔ Yosef.

28 Utond nnɔ baa' ki kɔn' Mari den, nɛ ki ye: «N fuondeh ŋɛ Mari. Yonbdaan tien' ŋɛ tinimɔnt ki gbien', nɛ ki te nin ŋɛ.»

29 Mari cii' iñɔbon nnɔ ma nnɔ nɛ nĩ beke' wɔ cɛɛn, u maaleh wɔ rĩ bɛnde ifuonde nnɔ ya tingi si bà.

30 Nɛ utond nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «Mari, la cère nè rĩ cuo ŋɛ jɛwaanbu, kime Uwien tien' ŋɛ tinimɔnt nɛ.

31 Liike-a! A li punbe, kí maa kibujɛbuk kí yin kè Yesu.

32 Kĩ li yé unikpɛkpiɛk nɛ, bi li yih kè Uwien wà ŋa ŋmɔbe Nacentɔ ya Bijɛ nɛ. Yonbdaan Uwien li de wɔ u'yaajɛ *Dafid ya bɛl.

33 U li yé ubɛr nɛ Sakɔb ya yaabii bo uyo kɛ. Nɛ u'bɛl nnɔ ŋa rĩ li ŋmɔbe gbenm.»

34 Nɛn saan nɛ Mari tɔke' utond nnɔ ki ye: «Nĩ li tien mila kí tuo, kime ma bɛn jɛ-a?»

35 Nɛ utond nnɔ jii'n' wɔ ki ye: «*Mifuoñaanm li jii're ní a'bo, nɛ Uwien wà ŋa ŋmɔbe Nacentɔ ya tuɔm rĩ lèkn a'bo tɛn usɔnge. Nɛn nɛ cère' a li maa kibuk kà nnɔ, li yé uñaan, bi li yih kè Uwien ya Bijɛ nɛ.

36 Liike, a'puole Elisabet punbe' ma u'ŋmaalluob sɔ. Wɔn wà bi là yih wɔ uñɔl nnɔ punbe' u'por ni nɛ.

37 Kime Uwien ŋa gbele' niba.»

38 Nɛn saan nɛ Mari jii'n' utond nnɔ ki ye: «N yé Yonbdaan ya piitonsɔnl nɛ. Nè rĩ tien tɛn a len' ma nɔ.» U ya yo nɛ utond nnɔ siere' ki dāan' wɔ.

Mari jon' ki ti fuonde' Elisabet

39 I ya dɛn nɛ Mari pɔk ki bure' ijuɔn bó, Sude ya tinfɛnm ya du uba ni.

40 U tĩ baa' ki kɔn' Sakari den, nɛ ki fuonde' Elisabet.

41 Elisabet cii' ifuonde nnɔ ma nnɔ, nɛ u'buk nukbe' u'benku ni. *Mifuoñaanm jii're' ní u'bo ki gbien',

42 nɛ u len' ufaa bo ki ye: «Uwien tien' ŋɛ u'mɔnm ki cɛn' bipiib kɛ, ki tien' mimɔnm kibuk kà te a'benku ni nnɔ mɔ bo.

43 N'mɔ ya ba nɛ n'Yonbdaan ya naa baa' n'saan-i?

44 Kime uyo wà a'fuonde lu' n'tubl ni nnɔ, nɛ n'buk nukbe' n'benku ni nin uyɛnsɔnge.

45 Sin wà teke' ki jin' ki ye Yonbdaan tɔke' ŋɛ nà nnɔ li tien nnɔ, Uwien ya mɔnm te a'bo.»

Mari gɛn' iyuon ki donde' Yonbdaan

46 Nɛ Mari ye:

«N ñɛngɛh Yonbdaan,

47 ki ŋmɔbe uyɛnsɔnge ki gbien',

Uwien, n'Nmiɛnl bo.

48 U tiere' min u'tonsɔnpiijiin bó,
fɛnfɛnnɔ kí taa kí li joh,

binib kɛ li len kí ye Uwien ya mɔnm te n'bo.

49 Kimɛ mituɔm kɛ ya daan tien' nni

tibont tà ηmɔbe ukpɛke,

u'yel si: Uñaan nɛ.

50 U li tuu ki teh binib bà boh wɔ tinimɔnt nɛ,

haali uyo wà ηa ηmɔbe gbenm.

51 U wuɔn' binib u'tuɔm,

ki ηɔre' binib bà maaleh ki teh

bi yé binikpɛkɛkɛkb nnɔ.

52 U ñɛn' bibɛrciɛnb bi'bel ni,

ki kɛkɛke' bijiinb.

53 U de' binib bà mikɔnm ηmɔbe bɛ tibont na ηmɔbe fuul,

ki ηɔre' bifàadɛnb bi bure' inɔpien.

54 U tiere' u'nimɔnt bó,

ki tore' u'tonsɔnb Israyɛl yaab,

55 tɛn u là ye u li tuu ki teh ma

ki dienh ti'yaajɛ *Abraham nin u'yaabii nnɔ.»

56 Mari tien' Elisabɛt saan ñi baa' tɛn inɔmaale ita,

nɛ ki liebe' ki kun'.

San wà siih binib Uwien ya ñunm ya mɔdam

57 Elisabɛt ya mamaayo baa', nɛ u maa' kibujɛbuk.

58 U'den yaab nin u'kɔnkuɔnlieb cii' Yonbdaan muɔ' wɔ
micɛɛkm ki gbien', nɛ wɔn nin bɛn kɛ pokn'.

59 Kibuk nnɔ ya wienniin daali, nɛ bi baa' bɛ ní jɛ ki'punl, ki
yíe bɛ ní yin kɛ Sakari tɛn ki'baa.

60 Nɛ ki'naa yíe', ki ye bi li yin kɛ San nɛ.

61 Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye ba yih a'den ya nil uba li ya yel-a.

62 Nɛ bi niire' ki'baa migbaam ki ye u yíe wɔ ní yin u'buk li lɛ
yel ba?

63 Nɛ u wuɔn' bɛ ki ye bɛ ní de wɔ kudɔbipɛnpɛnku kuba wɔ
ní kele ku'bo. Bi de' wɔ, nɛ u kele' ki ye: «ki'yel si San» nɛ. Nɛ ñi
cuo' bi'kɛ miyɔkm.

64 I ya tãan bo nɛ Sakari ya lenl tɛbre', nɛ u cin' ki lienh, ki
pɛkeh Uwien.

65 Nɛn saan nɛ bujɛwaanbu cuo' binib bà kɛ kɔ ka fɔke nin
ni'saan nnɔ. Sude ya tinfɛnm ya du yà kɛ te ijuɔn bó nnɔ ya
nib lienh tigbɛr nnɔ.

66 Tù de' binib bà kɛ cii' tù nnɔ iyenmaale. Nɛ bi maaleh
bi'yɛnm ni ki teh: «Kibuk kɛ lá li yé bɛ ya nitunbu sɔ?» Kimɛ
Yonbdaan ya tuɔm te ki'bo.

Sakari ya yuon

67 Nɛn saan nɛ *Mifuoñaanm jiiɛɛ' ní kibuk nnɔ̃ ya baa Sakari bo ki tí gben', ki cɛ̀ɛɛ' u sɔ̀kndeh Uwien ya ñɔ̀bon ki teh:

68 «Tí pè̀kɛ mɛ̀n Yonbdaan, tinbi Israyɛ̀l yaab ya Wien, kimɛ u baa' u' nib saan, ki teke' bɛ ki wiɛ',

69 ki cɛ̀ɛɛ' wà li ñmɛ̀n tɛ, ñɛ̀n' u' tonsɔ̀nl *Dafid den, ki ñmɔ̀be mituɔ̀m.

70 U là cɛ̀ɛɛ' u' ñɔ̀bonsɔ̀knɔ̀ len' nɛ̀n nɛ uyo bo.

71 Bi là len' ki ye:

«Uwien ye u li fie tɛ bà se ti'bo saan, kí ñɛ̀n tɛ bà kɛ nɛ̀n tɛ ya nuɔ̀ ni.

72 U là muɔ̀' ti'yaajɛ̀b micɛ̀ɛ̀ɛ̀km, ki tiɛ̀ɛɛ' u'jɔ̀tiɛ̀ku bó.»

73 U là pùon' nà sɔ̀ ti'yaajɛ̀ Abraham:

74 «u là ye u li ñɛ̀n tɛ ti'ñennɛ̀ndɔ̀ ya nuɔ̀ ni, ñɔ̀ tí li pukeh wɔ̀ ki la fɛ̀nge,

75 kí li pɛ u'bo mɔ̀nmɔ̀nm, kí li cuube u'nun bó,

ti'fuɔ̀bm kɛ ni.»

76 «Sin, n'bukɛ, bi li yin ñɛ̀

Uwien wà ña ñmɔ̀be Nacento ya ñɔ̀bonsɔ̀knɔ̀.

Kimɛ a li liere Yonbdaan, kí tùɔ̀ɛ u'sɛ̀n kí de wɔ̀,

77 kí cɛ̀ɛɛ' u' nib ní bɛ̀nde kí ye u li fè̀ɛɛ' bɛ bi'biɛ̀ɛɛ', bɛ ní ñmɛ̀ɛɛ.»

78 Kimɛ ti'Wien ñmɔ̀be tinimɔ̀nt ki gbien'.

U'nimɔ̀nt nnɔ̀ bo nɛ u li cɛ̀ɛɛ' kuwenwenku ní ñɛ paaki bó kí wende ti'bo tɛn uwien puɔ̀ɛɛh ma bo.

79 Kuwenwenku nnɔ̀ li wende binib bà te licinñunl ni, mikuum ya jinjinku yiin bi'bo nnɔ̀.

Kù li wuɔ̀n tɛ usɛ̀n wà li de tɛ uyɛ̀nduɔ̀n.»

80 Kibuk nnɔ̀ kpɛ̀nɛ̀h, nɛ ki lenh miyɛ̀nm*. Kí te kupɛ̀npɛ̀lku ni nɛ ki tí baa' uyo wà kí ñɛ̀n' ki'tuonl upaan bo Israyɛ̀l yaab ya nun bó.

2

Yesu ya màam ya gber
(Matie 1:18-25)

1 Tɔ̀, i ya dɛ̀n nɛ Erom ya bɛ̀rciɛ̀n Ogust caan' ki ye bɛ ní kàan binib bà kɛ te u ya tɛ̀nfɛ̀nm bo nnɔ̀.

2 Bi là kaan' kukɛ̀nkpiɛ̀ku bu'gben ma nnɔ̀ ki laa' Kirinus nɛ yé Siri ya tɛ̀nfɛ̀nm ya gobina.

3 Wà kɛ là li jo kí tí kàan kukɛ̀nku nnɔ̀ u'yaajɛ̀du ni nɛ.

4 Nɛn bo nɛ Yosef ñɛ̀n' Galile ya tɛ̀nfɛ̀nm ya du wà bi yih wù Nasarɛ̀t nnɔ̀ ni, ki jon' bi maa' *Dafid udu wà ni u te Sude ya

* 1:80 Bi li fre kí lɛ̀bre ki lenh miyɛ̀nm kí ye ki pɛ Uwien ya sɛ̀n bo nin ki'yɛ̀nmaale kɛ mɔ̀.

tinfenm ni, bi yih wù Betelem nnò ni, kime Yosef bugben yé *Dafid ya yaabil nε.

5 U là tãke nin Mari utenpunb ki jon' ni'ból kukènku nnò nε. Bi là pun' Yosef u ya jεfaan nε, ama wa laan là kuòn' wà.

6 Bi te Betelem ni u yo wà nnò, nε Mari ya mamaayo baa',

7 u maa' u'jεfenmel kí yé kijek ki taa' tikpɛlɛer ki pòbn' kè, ki taa' kè ki kp̄ien' tiwent jinh nà ni, kime fenm ŋa là te cenduku ni.

Uwien ya tond uba tãke' biwenkpaab Yesu ya m̀dam bó

8 Tò, biwenkpaab biba là te mitinfenm nnò ni, ki kòh ikp̄aan bó, ki gòh ki gu bi'went kuònku.

9 Yonbdaan ya tond uba può' bi'saan, nε Yonbdaan ya wenwenku wende' ki yile' bi'bo, nε bujewaambu cuo' bε cεen.

10 Nεn saan nε utond nnò tãke' bε ki ye: «La fenge m̄en, kime n tuke tigb̄em̄nm̄ont nε ní lá tãke nε. Tigber nnò li s̄onge binib kε ya yεnm kí gbien.

11 Dinnò wuò nò, bi maa' ni'Ŋmīenl *Kristo Yonbdaan, *Dafid ya du ni.

12 Nà sò li yé kud̄ieku: ni li lε kicenfendk kiba puòbe tikpɛlɛer ni ki kpe tiwent jinh nà ni.»

13 Nε Yonbdaan ya tondb ligol baa' utondbaab nnò saan i ya t̄aan bo bi p̄ek̄eh Uwien ki teh:

14 «Uwien si ukp̄ieke paaki bó. Uyenduòn ní li te kitink bo binib bà Uwien yie bε nnò bo»

15 Yonbdaan ya tondb nnò siere' ki liebe' ki don' paaki bó u yo wà nnò, nε biwenkpaab nnò ji tãkeh t̄ob ki teh: «Tí jo m̄en Betelem, kí t̄i liike nibonn nà tien' ni'ból ŋò Yonbdaan c̄ere' t̄i bende nò.»

16 Nε bi p̄ok ki bure' ki t̄i baa' ki laa' Mari nin Yosef nin kicenfendk nnò, ki kpe tiwent jinh nà ni.

17 Bi laa' kè ma nnò, nε ki len' Yonbdaan ya tond bi tãke' bε nà kε kicenfendk nnò bo nnò.

18 Nε ní beke' binib bà kε cii' biwenkpaab len' tigber t̄a nnò.

19 Mari w̄on cengeh tigber nnò kε, nε ki t̄ùreh ki taah t̄ù ki blinh u'f̄el bo.

20 Nεn saan nε biwenkpaab nnò siere' ki liebeh, ki p̄ek̄eh Uwien, ki kp̄iek̄reh wà, bí cii' nà nin bi laa' nà bo. Kime ni'kε tien' t̄en Yonbdaan ya tond bi len' ma bo nε.

21 Wienniin daali bi j̄ie' kibuk nnò ya punl nε ki yin' kè Yesu. Kime Yonbdaan ya tond là ye bε ní yin kè li ya yel nε ki yaan bi punbe' kè.

Bi taa' Yesu ki k̄on' Uwien ya duku ya luo bo ki wuòn' Uwien

22 Uyo wà ní kpaan' bε ní tien tijoknt ya ñenm ya tuòrl t̄en Moyis ya yiko ye ma bo nnò, nε Mari nin Yosef taa' kibuk nnò ki jon' Yerusalem, bε ní t̄i wuòn Yonbdaan.

23 Kimε ni kele' Yonbdaan ya yiko ya gbɔnku ni ki ye: «Kibujεbukpiεk ke li yε Yonbdaan yaak nε.»

24 Mari nin Yosεf li tien lituɔrl nnɔ Yonbdaan ya yiko ye ma bo nε. U ye bε r̄ li taah kumuɔku ni ya nenjel ile bii iden ya nenjefanfaan ile nε ki teh lituɔrl nnɔ.

25 Tɔ, uje uba là te Yerusalem ni, bi yih wɔ Simeyɔn, u yε unil wà cuube nε, ki pε *Uwien bo mɔnmɔnm, ki gu lidaali là Uwien li n̄en Israyel yaab bi'jend ni. *Mifuoñaanm là te u'bo,

26 ki tɔke' wɔ ki ye wa r̄ kpo, ka laa' Yonbdaan ya Nigendke Kristo.

27 *Mifuoñaanm cère' u kɔn' Uwien ya duku* ya luo bo. U te len uyo wà nnɔ, nε kicεnfendk *Yesu ya naa nin ki'baa tuke kè ki kɔn' n̄i, bε r̄ lá tien kè lituɔrl Yonbdaan ya yiko ye ma bo,

28 nε Simeyɔn teke' kè ki ηuuke, ki pèkeh Uwien ki teh:

29 «Tɔɔ, Yonbdaan, fεnfennɔ a tien' a là tɔke' nni nà nnɔ.

A li fre kí cère min a'tonsɔnl r̄ kpo nin uyenduɔn.

30 Kimε a cère' n'nun laa' Uηmiεnl.

31 A là bonde' wɔ uηendun ya nib ke ya nun bó nε.

32 U yé kuwenwenku kùà li cère bà ηa yé Israyel yaab r̄ bende ηε nε.

Wɔn bo nε binib li kpiεke a'nib Israyel yaab.»

33 Kibuk nnɔ ya naa nin ki'baa ci' Simeyɔn len' ki'bo tigber tà nnɔ, nε n̄i bεke' bε.

34 U tien' bε Uwien ya mɔnm, ki tɔke' ki'naa Mari ki ye: «A li bεn ki ye kibuk kiε bo, tinbi Israyel yaab ni bà yebe li lu, bà yebe mɔ li fii. K̄i yé kud̄iεku kùà li cère binib ηa r̄ len ki ci' tɔb bó nε.

35 K̄i li cère iyenmaale yà buɔ binib bà yebe ya fèl ni r̄ n̄e upaan bo. Sin Mari mɔnɔn, n̄i li wire ηε ten bi cɔke' ηε kijuk nε.»

36 Upii uba mɔ là te, ki yé *Uwien ya n̄ɔbonsɔknl, bi yih wɔ Ann. Ū yé Fanuyel ya bisε, ki yé Aser ya bol ya nil, ki pore' cεen. U là tien' u'cε saan ibin ilole, nε u kpo' ki cère' wɔ,

37 u juore' ki yé ukpopii ki t̄i baa' ibin piniin nin inan, ka jendeh Uwien ya duku, ki pukeh wɔ n̄ɔnku nin wien ni, ki lùoh buñɔbu, ki kàareh.

38 Tɔ, u ya yo nε u'mɔ baa' n̄i, ki cin' ki faareh Uwien kibuk nnɔ bo, nε ki tɔke' ki'gber Yerusalem ya nib bà ke là gu uyo wà Uwien li teke bε kí wiε nnɔ.

Yosεf nin Mari liebe' ki kun' Nasaret

39 *Yesu ya baambe tien' Yonbdaan ya yiko ye ma nnɔ ke, nε ki liebe' ki kun' Nasaret, bi'du ni Galile ya tinfenm ni.

40 Kibuk nnɔ kpienh, ki faakreh, ki lenh miyεnfuom, nε Uwien ya mɔnm te ki'bo.

* 2:27 Liike Matie 12:5; Mark 11:11.

Yesu tɔke nin u'baambe ki jon' Yerusalem

41 Binl kɛ binl *Yesu ya baambe doh Yerusalem bó nɛ ki tí jeleh Pak ya nacenku.

42 *Yesu tí laa' ibin piik nin ile uyo wà nnɔ, nɛ bi tuke' wɔ ki don' Yerusalem bó tɛn bi tí ní tuu ki joh ma kunacenku nnɔ.

43 Kunacenku nnɔ ya wien tí gben' ma nnɔ nɛ bi liɛbe' ki kunh bi'donbó. Ama kibuk *Yesu wɔn lá juore' Yerusalem ni nɛ, ba bɛn ki ye u juore'.

44 *Yesu ya baambe cuon' liwentunɲmɛnl ki maaleh ki teh u lii te bisɛnjotɔb ni nɛ. Bi lá tiere' ki liike' ka laa' wɔ, nɛ ki cin' ki nuunh wɔ bi'yaab nin bi'bɛnbenkaab kɛ ni.

45 Ba laa' wɔ, nɛ ki pekre' ki nuunh wɔ ki liɛbeh Yerusalem.

46 Wienta daali nɛ bi laa' wɔ Uwien ya duku ya luo bo, u kɛ *Yiko ya wɔnwɔknb ya siik ni, ki cengeh bi'wɔknm, ki niireh bɛ iniire.

47 Ní jin' binib bà kɛ cengeh u'bó nnɔ, kimɛ u ɲmɔbe mibɛnm, nɛ ki jindeh bɛ mɔnmɔnm.

48 Uyo wà u'baambe tí laa' wɔ nnɔ, ní beke' be cɛɛn, nɛ u'naa ye: «Kibuke! Be nɛ a tien' tɛ nɔ nnɔ? Liike min nin a'baa ya yɛnm saa' ma cɛɛn uyo wà ti nuunh ɲɛ nnɔ-al!»

49 Nɛ *Yesu jii' bɛ ki ye: «Bɛ bo nɛ ni nuunh nni? Na bɛn ki ye ní li te n'Baa den nɛ-ɛɛ?†»

50 Ama ba cii' u tɔke' bɛ liɲɔbonl lá nnɔ ya tingi.

51 Nɛn saan nɛ *Yesu paan' bi'bo ki liɛbe' Nasaret, kimɛ u lá boh bɛ nɛ. U'naa taah tigber nnɔ kɛ ki blinh u'fɛl bo.

52 *Yesu kpieh ki yɛbreh, u'yɛnfuom pukndeh, nɛ Uwien nin binib kɛ ya yɛnm sɔnge u'bo.

3

San wà siih binib Uwien ya ɲunm ya gber

(Matie 3:1-12; Mark 1:1-8; San 1:19-28)

1 Erom yaab ya bɛrcien Tiber Sesa ya bel ya piikn binlɲun bo, ki laa' Pɔns Pilat nɛ yé Sude ya tinfɛnm ya gobina. Herod mɔ yé Galile ya tinfɛnm ya gobina, u'ninɲɛ Filip mɔ yé Iture nin Trakonit ya gobina, nɛ Lisaniyas mɔ yé Abilenn yɔ.

2 U yo wà Anni nin Kayif yé bitɔtuɔrcienb ya cienb nnɔ nɛ Uwien len' nin Sakari ya bijɛ San kupenpelku ni.

3 U cin' ki cuonh mitinfɛnm mà nuɔn Sudɛn ya kpenl nnɔ ni, ki kpaandeh ki teh: «Lèbre mɛn ni'tetem, ní sii nɛ Uwien ya ɲunm ɲɔ Uwien ní fère nɛ ni'biɛre.»

4 U tien' nnɔ ɲɔ ná kele' *Uwien ya ɲɔbonsɔknl Esayi ya gbɔnku ni nnɔ nè ní tien nɛ. Ní kele' ki ye:

«Udaan uba te kupenpelku ni ki wuureh ki teh:

†Tùɔre mɛn Yonbdaan ya sɛn,

† 2:49 Bi li fre kí lɛbre ní li te n'Baa den kí ye ní li sɔnh n'Baa ya tuonl nɛ mɔ.

kí cubn u'sengbenmu kí de wɔ.

⁵ Bi li taa titent kí gbien tijòbòr kɛ,
kí bere kí jenge ijuɔn nin igbengben kɛ,
kí naare isen yà kɛ pòlɛ',
kí kpɛlke isen yà kɛ ɲa kpɛlke.

⁶ Unisaal kɛ li lɛ Uwien ɲmiɛndeh ma binib. »

⁷ Nɛn saan nɛ San tɔkeh linigol là bàareh u'saan, ki nuunh wɔ ní sɛi bɛ Uwien ya ɲunm nɔɔ ki teh: «Iwaaleb ninbi, ɲmɛ nɛ wuɔn' nɛ ni li tien ma kí ɲɛ Uwien ya benpiebe wà we ní nɔɔ ni?»

⁸ Li sɔnh mɛn itùon yà wɔngɛh ki teh ni lèbre' ni'tetem, ki la li maaleh ni'yɛnm ni ki teh: «Ti'yaaje si *Abraham ma nɔɔ, ɲi dèkre' nɛ», kimɛ n tɔkeh nɛ nɛ, Uwien li fre kí cère itɛn yie nɔɔ ní kpɛnde *Abraham ya yaabii.

⁹ Uwien bonde' liyɛl ɲɔ wɔ ní kpìkre isiin. Isiin yà kɛ ɲa lùonh biimɔnmɔn la, u li gɛ yí kí wiɛ umu ni nɛ.»

¹⁰ Nɛ inigol nɔɔ niireh wɔ ki teh: «Ti nín li tien mila?»

¹¹ Nɛ u jùindeh bɛ ki teh: «Wà ɲmɔbe ilier ile la, wɔ ní taa liba kí pu wà ɲa ɲmɔbe. Wà mɔ ɲmɔbe tijier la, wɔ ní pu wà ɲa ɲmɔbe.»

¹² Bilɛnpotekb mɔ baa' u'saan wɔ ní sɛi bɛ Uwien ya ɲunm, nɛ ki niire' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ti'mɔ li tien mila?»

¹³ Nɛ u jiiin' bɛ ki ye: «La wɔbndeh mɛn nib bɛ ní li paanh ɲi gèbreh bi sien' nɛ ubiɛn wà.»

¹⁴ Nɛ sojambɛ mɔ niire' wɔ ki ye: «Nɛ tinbi le? Ti'mɔ li tien mila?» Nɛ u jiiin' bi'mɔ ki ye: «La fienh mɛn nib ya bonn, ki la biin wà ɲa ɲmɔbe biil. Cère mɛn ni'yɛnm ní li sɔngɛ ni'paaku bo.»

¹⁵ Binib là gu Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo ya baam, nɛ ki maaleh bi'yɛnm ni ki teh: «San la lii yé wɔn nɛ-a?»

¹⁶ Nɛ San tɔke' bi'kɛ ki ye: «Min taah miɲunm nɛ ki siih nɛ Uwien ya ɲunm. Ama uba we ní, ki cɛn' nni. Ma kpɛ ní lore u'taceningben. Wɔn nɛ lá li cère *Mifuoñaanm nin umu ní jiiire ní ni'bo.

¹⁷ U taa' kiyonyiek ɲɔ wɔ ní tì lende u'ji. U li taa mijibim kí cùɔn ubɔnbuɔn ni, kí taa tifent kí wiɛ umu wà ɲa ní kpiin ni.»

¹⁸ Tɔ, San liebe' ki taa' iñòbontɔ ì yɛbe ki saake' binib ya gbɛnɛnt, ki tɔke' bɛ tigbɛmɔnmɔnt.

¹⁹ U ya yo nɛ gobina Herod là taa' u'ninje ya po Herodiyad, ki kuɔn', ki liebe' kí sɔn' itùonbiertɔ mɔ ì yɛbe. Nɛn kɛ bo nɛ San tɔke' wɔ ki ye u bii'.

²⁰ Nɛn bo nɛ Herod cuo' San ki tì pɛkn', ki liebe' ki bii' ki pukn'.

*San sɛi' Yesu Uwien ya ɲunm
(Matie 3:13-17; Mark 1:9-11)*

21 San là siih binib ke Uwien ya ñunm ma nnɔ, ne ki sii' *Yesu mɔ. *Yesu kàareh uyo wà nnɔ, ne kutaaku yàare',

22 *Mifuoñaanm jiih ní ki naan unɛnjel ki lá kèle' u'bo, ne uniɛke uba ñen' paaki bó ní ki ye: «Sin, a yé n'bijɛ* ne, n yíe ɲɛ ne n'yɛnm sɔnge a'bo.»

Yesu ya yaajɛb ya yel
(Matie 1:1-17)

23 Uyo wà *Yesu baa tɛn ibin pita nnɔ, ne ki cin' u'tuonl. Binib là maaleh ki teh u yé Yosef ya bijɛ ne. Yosef là yé Heli ya bijɛ ne,

24 Heli mɔ yé Matat ya bijɛ, Matat mɔ yé Lefi ya bijɛ, Lefi mɔ yé Mɛlki ya bijɛ, Mɛlki mɔ yé Yanayi ya bijɛ, Yanayi mɔ yé Yosef ya bijɛ,

25 Yosef mɔ yé Matatias ya bijɛ, Matatias mɔ yé Amos ya bijɛ, Amos mɔ yé Nahum ya bijɛ, Nahum mɔ yé Esili ya bijɛ, Esili mɔ yé Nagayi ya bijɛ,

26 Nagayi mɔ yé Mart ya bijɛ, Mart mɔ yé Matatias ya bijɛ, Matatias mɔ yé Semeyinn ya bijɛ, Semeyinn mɔ yé Yosek ya bijɛ, Yosek mɔ yé Yoda ya bijɛ,

27 Yoda mɔ yé Yowanan ya bijɛ, Yowanan mɔ yé Lesa ya bijɛ, Lesa mɔ yé Sorobabel ya bijɛ, Sorobabel mɔ yé Salatiel ya bijɛ, Salatiel mɔ yé Neri ya bijɛ,

28 Neri mɔ yé Mɛlki ya bijɛ, Mɛlki mɔ yé Adi ya bijɛ, Adi mɔ yé Kosam ya bijɛ, Kosam mɔ yé Elmadam ya bijɛ, Elmadam mɔ yé Eri ya bijɛ,

29 Eri mɔ yé *Yesu† ya bijɛ, *Yesu mɔ yé Elieser ya bijɛ, Elieser mɔ yé Yorim ya bijɛ, Yorim mɔ yé Matat ya bijɛ, Matat mɔ yé Lefi ya bijɛ,

30 Lefi mɔ yé Simeyɔn ya bijɛ, Simeyɔn mɔ yé Suda ya bijɛ, Suda mɔ yé Yosef ya bijɛ, Yosef mɔ yé Yonam ya bijɛ, Yonam mɔ yé Eliyakim ya bijɛ,

31 Eliyakim mɔ yé Meleya ya bijɛ, Meleya mɔ yé Mena ya bijɛ, Mena mɔ yé Matata ya bijɛ, Matata mɔ yé Natan ya bijɛ, Natan mɔ yé *Dafid ya bijɛ,

32 *Dafid mɔ yé Yese ya bijɛ, Yese mɔ yé Yobɛd ya bijɛ, Yobɛd mɔ yé Bos ya bijɛ, Bos mɔ yé Sala ya bijɛ, Sala mɔ yé Nasɔn ya bijɛ,

33 Nasɔn mɔ yé Aminadab ya bijɛ, Aminadab mɔ yé Adimin ya bijɛ, Adimin mɔ yé Arini ya bijɛ, Arini mɔ yé Esilɔm ya bijɛ, Esilɔm mɔ yé Farɛs ya bijɛ, Farɛs mɔ yé Suda ya bijɛ,

* 3:22 Bi kpiɛ' ki kɛle' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni bi ye: A yé n'bijɛ ne. Dinno n tien' ɲɛ n'bijɛ. † 3:29 Migbiirm miɛ ni bi ye *Yesu la, ba niire' Yonbdaan Yesu. U'mɔ te uba ne.

34 Suda mɔ yé Sakɔb ya bije, Sakɔb mɔ yé *Isaak ya bije, *Isaak mɔ yé *Abraham ya bije, *Abraham mɔ yé Tara ya bije, Tara mɔ yé Nakor ya bije,

35 Nakor mɔ yé Seruk ya bije, Seruk mɔ yé Eragawu ya bije, Eragawu mɔ yé Falék ya bije, Falék mɔ yé Eber ya bije, Eber mɔ yé Sala ya bije,

36 Sala mɔ yé Kayinam ya bije, Kayinam mɔ yé Afaksad ya bije, Afaksad mɔ yé Sem ya bije, Sem mɔ yé Nowe ya bije, Nowe mɔ yé Lamék ya bije,

37 Lamék mɔ yé Matusala ya bije, Matusala mɔ yé Enɔk ya bije, Enɔk mɔ yé Yaréd ya bije, Yaréd mɔ yé Malelél ya bije, Malelél mɔ yé Kayinam ya bije,

38 Kayinam mɔ yé Enɔs ya bije, Enɔs mɔ yé Set ya bije, Set mɔ yé Adam ya bije, Adam mɔ yé Uwien ya bije.

4

Satan biike' Yesu

(*Matie 4:1-11; Mark 1:12-13*)

1 *Mifuoñaanm jjiire' ní *Yesu bo ki gbe u'ni. U siere' Suden ya kpenl saan, ne mĩ tuke' wɔ ki jon' kupenpelku ni,

2 ne usenpol bikreh wɔ len ki tĩ baa' iwien pinan. Iwien pinan nnɔ wa jin' niba. I gèbre' ma nnɔ ne mikònm cuo' wɔ.

3 Nen saan ne usenpol tɔke' wɔ ki ye: «A yé Uwien ya Bijé la, cère litenl lié ní kpende kpɔnɔ.»

4 *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Nil ɲa ní li fuobe jier baba bo.» »

5 Ne usenpol taa' wɔ ki don' nà saan dokre', ki wuɔn' wɔ unɛndun ya bel ke i ya tãan bo,

6 ne ki tɔke' wɔ ki ye: «N li de ɲe libel lié ya ciɛnt nin li'faal ke, kimé bi là taa' ni'ke ki de' min ne. N li fre kí taa nè kí de n yíe wà.»

7 Nen bo, a gbaan' n'nintuɔli ki puke' nni la, sin ne li si ni'ke.»

8 Ne *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «A li gbaan kí kpiéke a'Yonbdaan Uwien ne kí li pukeh wɔn baba.» »

9 Ne *usenpol taa' wɔ ki jon' Yerusalem, ki tĩ duon' wɔ *Uwien ya duku ya paaki leklemi, ne ki tɔke' wɔ ki ye: «A yé *Uwien ya Bijé la, maabe kí lá ci tingi ni,

10 kimé ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Sin bo, Uwien li wɔbn u'tondb be ní guure ɲe.»

11 Ki tí ye: «Bi li guɔre ɲe ɲɔ a'taal la mɛ tenl.» »

12 Ne *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Nì tí kele' mɔ ki ye: «Nja ní biike a'Yonbdaan Uwien.» »

13 Usenpol biike' *Yesu mibiikm ke ya bol ki tĩ gbele', ne ki laan siere' ki dãan' wɔ.

*Yesu cin' u'tuonl Galile ni
(Matie 4:12-17; Mark 1:14-15)*

14-15 *Yesu liebe' ní Galile ya tinfenm ni nin *Mifuoñaanm ya tuóm, ki wáknh *Sufmbε ya táan ya dur ni; nε binib ke kpiεkreh wó. U ya yo nε u'yel kpienh mitinfenm nnó ni ni'ke saan.

*Nasarεt ya nib ηa teke' Yesu ki jin'
(Matie 13:53-58; Mark 6:1-6)*

16 *Yesu baa' Nasarεt ya du ni, bi wube' wó ná saan, nε ki kón' *Sufmbε ya taanl ya duku ni *Saba ya daali tεn u tí rí teh ma uyo ke. U fii' ki sere' wó rí káan *Uwien ya gbónku,

17 nε bi taa' *Uwien ya ñóbonsóknl Esayi ya gbónku ki de' wó. U pèrε' kugbónku nnó, nε ki kaan' ná saan ní kele' ki ye:

18 «Yonbdaan ya Fuoñaanm te n'bo, kimε u gènde' nni rí tóke bijiinb tigbεmónmónt nε, ki sòn' nni ní rí lá tóke iyonbe kí ye ì li teke i'yul, kí tóke ijùón kí ye ì li likre,

kí tóke bi jèndeh bà nnó kí ye bi li ñε bi'jend ni,

19 kí tóke binib libinl là Yonbdaan li tien bε tinimónt.»

20 *Yesu konkonde' kugbónku nnó, ki jii'n' ki de' litaanl ya duku ya tonsónl, nε ki kèlε'. Binib bà ke te kuduku nnó ni caan' u'bo inun,

21 nε u cin' ki tókeh bε ki teh: «Tigber tà ni cii' tù nó, dinnó nε tù tien'.»

22 Nε bi'ke kun' u'bo imòñ. U len' iñóbonmónmón yá nnó beke' bε cεen, nε bi niireh tób ki teh: «Wa yé Yosεf ya bijε-εε?»

23 Nε u tóke' bε ki ye: «N ben ki ye ni li pó nni mikpenjenm miε nó ki ye: «Dóktie, buu a'ba.» Ni tí li tóke nni kí ye «ni cii' n tien' ná ke Kapernawum ya du ni nnó, rí tien nè n'du ni má.» »

24 Nε ki tí ye: «N tókeh nε imòñ nε, (*Uwien ya ñóbonsóknl ke ñóbonsóknl ya tiema du ni yaab nε ηa teknh u'gber.» »

25 N tókeh nε imòñ nε, Eli ya yo utaa là sere' ibin ita nin iñmaale iluob nε, nε mikòncienm lu' uñendun ke ni. U ya yo ki laa' bikpopiib po nε Israyel ya du ni.

26 Nin nen ke ηó Uwien ηa là sòn' Eli bi'ni uba mónón saan. Ama u là sòn' wó Sarεpta ya du wà te Sidón ya tinfenm ni nnó ya kpopii uba saan nε.

27 *Uwien ya ñóbonsóknl Elise ya yo ki laa' ijend po nε Israyel ya du ni, ama Elise ηa là cère' bi'ni uba mónón lùore', u là cère' Naaman wá yé Siri ya tinfenm ya nil nnó baba nε lùore'.

28 Binib bà ke te litaanl ya duku ni nnó cii' u len' ná nnó nε bi'benku ni ben' u'bo ki gbien',

29 nε bi fii', ki cuo' wó ki ñen' udu ni, ki taa' wó ki tí baa' bi'du nnó te ligbengbenl là bo nnó ya tintinm saan, bε rí ture wó kí wiε li'tingi.

30 Ama u ñen' bi'siik ni, ki bure'.

Yesu ñore' useñpol uje uba saan

31 U tĩ baa' Galile ya tinfenm ya du uba ni bi yih wù Kapernawum, ki cin' ki wòknh binib Uwien ya gber *Saba ya daali.

32 U'wòknm nnò cuo' binib nnò ke miyòkm ceen, kime u du u'wòknm nnò bo ne.

33 Tò, uje uba là te Sufmbε ya taanl ya duku nnò ni useñpol ñaake wò. U laa' Yesu, ne ki wuure' ufaa bo ki ye:

34 «Ho! Nasaret ya Yesu, tinbi nin sin tu le ne? A baa' á lá boln te ne-εε? N ben a yé udaan wà, a yé Uwien ya Niñaan ne.»

35 Ne *Yesu tien' u'bo ki ye: «Ñmile, kí siere ki daan uje wuò nnò». Ne useñpol nnò gbòbe' uje nnò binib ke ya siik ni, ki daan' wò ka tien' wò niba.

36 Ne ñi cuo' bi'ke miyòkm ceen. Nen saan ne bi niireh tób ki teh: «Be ya gber sò nnò? U ñmòbe ufaa nin mituòm ne ki wòbndeh isenpol, i dàandeh binib-a!»

37 Ne *Yesu ya yel kpienh mitinfenm nnò ke ni.

Yesu buu' binib bà bun iwien ke ya bol

(Matie 8:14-17; Mark 1:29-34)

38 *Yesu ñen' litaanl ya duku nnò ni, ki jon' Simòn den, ki laa' Simòn ya còbnaa bun, u'gbenent ton ceen. Bi gbáan' *Yesu ki ye wò ñ cère wò ñ faake.

39 Ne u gòn' u'bo, ki tien' iwien nnò bo ne u faake' ki pòk ki fii' ki cènde' be.

40 Uwien benh wù ñ lu uyo wà nnò, ne bà ke yaab bun iwien ke ya bol tukeh be ki bàareh *Yesu saan. U taah u'nuò ki paakeh bi'bo, ne bi faakreh.

41 U cèreh isenpol mò dàandeh linigol, ki wuureh ki teh: «A yé Uwien ya Bijε ne.» Ama *Yesu tengeh i'bo ne ka cèreh ñ lienh kime ñ ben ki ye u yé Uwien ya Nigendke Kristo ne.

42 Ñi faa', ne *Yesu siere' ki jon' nib ña te nà saan. Ne linigol cin' ki nuunh wò. Bi tĩ laa' wò, ne ka ji yíe wò ñ siere kí daan be.

43 Ne u tòke' be ki ye: «Ñi kpe ñ taa Uwien ya bel ya gbemànmònt tuu nò kí tòke idutò mò yaab ne, kime nen bo ne Uwien sòn nni ñi.»

44 Nnò ne u tòkeh binib Uwien ya gber *Sufmbε ya táan ya dur tà te Sude ya tinfenm ni nnò ni.

5

Yesu yin' u'panpaankεkpiεkb

(Matie 4:18-22; Mark 1:16-20; San 1:35-51)

1 Lidaali liba *Yesu là se Genesaret ya ñunciεnm ya gbaal, ne linigol pebeh wò ki nuunh be ñ cenge Uwien ya gber.

² U laa' iñerde ile miñunm nnɔ ya gbaal. Bijenbeb ñen' i'ni ki te ki sɔkreh bi'bàan.

³ Ne *Yesu kɔn' iñerde nnɔ ya buba, bù yé Simɔn yaabu, ne ki gbáan' wɔ ki ye wɔ ní sule kí kɔ miñunm ni waamu. U sule' ki kɔn', ne *Yesu kèle' buñerbu nnɔ ni, ki cin' ki wɔknh inigol Uwien ya gber.

⁴ U wɔkn' ki tí gben', ne ki tɔke' Simɔn ki ye: «Jo miñunm ñɔ nà saan, ní tí wiε ni'bàan kí cuo ijɛn.»

⁵ Ne Simɔn jii'n' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ti jènde' kuñɔnɲmenku ne ka cuo' bonn. Ama sin len' ma nɔ, n li wiε.»

⁶ Bi wiε', ki cuo' ijɛn ì yebe ka dindin, haali ibàan tí benh yè ní kere.

⁷ Ne bi kɛnbe' ki yin' bi'jenbetɔb bà te buñertɔbu ni nnɔ, be ní baa kí tore be. Bi baa', ne bi ñen' ijɛn nnɔ ki gbien' iñerde ile nnɔ ke, haali ì tí benh yí ní lin.

⁸ Simɔn Pier laa' nnɔ ma nnɔ, ne ki gbaan' *Yesu ya nun bó, ki tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, jende n'saan, kime n yé ubierdaan ne.»

⁹ Bi cuo' ijɛn ì yebe ma nnɔ, ne ní cuo' Simɔn nin bà ke te u'saan nnɔ miyɔkm cɛɛn.

¹⁰ Miyɔkm cuo' Sebede ya bijieb Saak nin San bà yé Simɔn ya tonsɔntɔb nnɔ mɔ. Nen saan ne *Yesu tɔke' Simɔn ki ye: «La fenge, fenfennɔ kí taa kí li joh, a ji li taakeh binib ne kí dienh nni.»

¹¹ Bi dère' bi'ñerde nnɔ ki ñen' ugbe, ki dàan' ni'ke, ne ki paan' u'bo.

Yesu cère' ujed uba lùore'

(Matie 8:1-4; Mark 1:40-45)

¹² Lidaali liba ne *Yesu te mitinfɛnm nnɔ ya du uba ni, uje uba mɔ te len lijendl gbe u'gbɛnɛnt ke bo. U laa' Yesu, ne ki baa' ki lá pùon' u'nun bó, ki gbáan' wɔ ki ye: «Yonbdaan, a yíe la, a li fre kí cère ní lùore.»

¹³ Ne *Yesu tɛnde' u'nuɔ ki me' wɔ, ne ki ye: «N yíe, lùore.» Ne lijendl nnɔ pɔk ki gben' i ya tàan bo.

¹⁴ Ne *Yesu kpɛkpɛ' u'bo ki ye u la tɔke nil nà tien', ne ki tɔke wɔ ki ye: «Li jo kí tí lɛ utɔtuɔrkɛ, kí tien milùorm ya tuɔrl tɛn Moyis là ye be ní li teh ma bo. Nen ne li wuɔn kí ye a lùore'.»

¹⁵ *Yesu ya yel tùɔreh ki kpienh, ne inigol taakeh u'saan be ní cenge u'gber ki yebe, ki nuunh wɔ ní buu bi'ni bà yé biwienb.

¹⁶ Ama u sɔbe ki siereh bi'saan ne, ki joh nib ɲa te nà saan, ki tí kàareh.

Uje uba ya tàan nin u'nuɔ faan' Yesu cère' u faake'

(Matie 9:1-8; Mark 2:1-12)

¹⁷ Lidaali liba ne *Yesu te ki wɔknh Uwien ya gber. *Farisiɛnmbɛ nin *Yiko ya wɔnwɔknb bà ñen' Galile nin Sude

ya tinfenm ya du ke ni nin Yerusalem bó ní nnó mɔ te ni'saan. Yonbdaan Uwien ya tuóm cèreh u buuh biwienb.

18 Nε bijeb biba tuke' uje uba linagenl bo ki baa' ní. Uje nnó ya tàan nin u'nuó nε là faan'. Bi nuunh be ní taa wɔ kí kuón kuduku ni kí tí ble *Yesu ya nun bó nε.

19 Linigol nnó bo ba laa' fenm be ní kuón wɔ Yesu saan ma nnó, nε ki don' u te kudulekaaku kùà ni nnó ya paaki, ki cube' libònl, nε ki taa' wɔ ki kuón' ki yekn' nin linagenl nnó, ki ble' siik ni *Yesu ya nun bó.

20 *Yesu laa' bi teke' wɔ ki jin' ma nnó, nε ki tɔke' uje wà ya tàan nin u'nuó faan' nnó ki ye: «N fère' ηε a'biere ηɔ.»

21 Nεn saan nε *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Farisienmbe cin' ki maaleh ki teh: «U yé ηmε nε ki sukreh Uwien nɔ? Uwien baba ηa ní la, ηmε li fre kí fère binib bi'biere?»

22 *Yesu bende' bi'yenmaale, nε ki niire' be ki ye: «*Be tien' ni maaleh nɔ nnó ni'yenm ni?*»

23 Ni le ba nε faa? N tɔke wɔ kí ye n fère' wɔ u'biere nε faa bii wɔ ní fii kí li cuonh nε faa?

24 Nεn bo, n li wuón nε kí ye Unil ya Bijε ηmɔbe mituóm unjendun wuu ni wɔ ní fère binib bi'biere. Nε ki tɔke' uje wà ya tàan nin u'nuó faan' nnó ki ye: «N lienh sin nε, fii, kí yuure a'nagenl, kí li kunh.»

25 I ya tàan bo nε u pɔk ki fii' bi'nun bó, ki yuure' linagenl là u bi dɔ li'bo nnó, ki pèkeh Uwien ki kunh.

26 Ní cuo' bi'ke miyɔkm cεεn, nε bi pèkeh Uwien. Bujεwaanbu cuo' be, nε bi lienh ki teh: «Ti laa' miyɔkm ya bonn dinnɔ.»

Yesu yin' Lefi wɔ n paan u'bo

(Matie 9:9-13; Mark 2:13-17)

27 Ni ya puoli bó nε *Yesu siere' ni'saan ki joh, ki laa' ulenpotekl uba bi yih wɔ Lefi, u ke lenpotekbùol. *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Paan n'bo ní.»

28 Nε u dàan' ni'ke, ki fii' ki paan' u'bo.

29 Lefi tien' tijier u'den tù yεbe ki teke' *Yesu kucènku. Bilenpotekb ligol nin binitɔb mɔ là te tijier nnó ya jim.

30 Nà ηmaake' *Farisienmbe nin bi'yaab bà yé *Yiko ya wɔnwɔknb nnó, nε bi niire' *Yesu ya panpaankaab ki ye: «Be tien' ni jinh, ki ñuh nin bilenpotekb nin bibiερdenb-i?»

31 Nε *Yesu tɔke' be ki ye: «Binib bà ηmɔbe laanfie ηa nuunh dɔktiε, bà bun nε nuunh dɔktiε.

32 Ma baa' ní yin nimònb, n baa' ní yin bibiερdenb nε be ní lèbre bi'tetem.»

Unólòle ya gber

(Matie 9:14-17; Mark 2:18-22)

33 *Farisiεnmbε nno tōke' *Yesu ki ye: «San ya panpaankaab nin tinbi *Farisiεnmbε yaab sōbe ki lūoh buñōbu nε, ki kàareh, nε a'yaab bεn jinh ki ñuh-a!»

34 Nε u jiin' bε ki ye: «Ni li fre kí cère binib bà bi yin' bε upiikuōn nno ní lōle buñōbu uyo wà piice laan te bi'saan-ii?»

35 Ama uyo uba we ní bε ní ñεn piice bi'saan. U ya yo nε bi li lōle buñōbu.»

36 Nε u tí pōn' bε mikpenjenm ki ye: «Uba ña ní jie kí lekre liliεrfēnl ya kpεlciεku kí lekn likpaal. U tien' nno la, u li saa lifēnl nno, nε lifēnl ya kpεlciεku nno ña ní tuo kí cuo nin likpaal nno.»

37 Uba mō ña ní taa midaam mà ña laan muō' ki ben' kí piεke iyōkpaan ni. U tien' nno la, midaam nno li kpien iyōl nno, kí wule kí ñende nε iyōl mō ní saa.

38 Ama bi piεkeh midaam mà ña laan muō' ki ben' iyōfēn ni nε.

39 Wà kε ñun' midaam mà muō' ki ben' la, wa ji yíe mà ña laan muō' ki ben', u li ye: «Mà muō' ki ben' nno nε ημε.» »

6

Saba ya daali ya gbεr

(Matie 12:1-8; Mark 2:23-28)

1 *Saba uba ya daali, *Yesu nin u'panpaankaab gbεbreh ikpāan iba ni, nε u'panpaankaab coh ijifen* ki cienh ki nukeh ki ηmōnh.

2 Nε *Farisiεnmbε biba niire' bε ki ye: «Bε tien' ni teh yiko kùōn' nà *Saba ya daali?»

3 Nε *Yesu jiin' bε ki ye: «Na kaan' *Dafid là tien' ma bo nε-εε? Mikōnm là cuo' wōn nin u'nib ma nno,

4 u kōn' Uwien ya ninbonl ni, ki taa' kpōnō wà bi taa' ki de' Uwien nno ki ηmōn', ki taa' ki de' u'nib, bi'mō ηmōn'. Ama bitōtuōrkaab baba nε là ηmōbe usen bε ní ηmōn kpōnō nno.»

5 Nε ki tōke' bε ki ye: «Unil ya Bijε nε ηmōbe usen wō ní wuōn bi li tien nà Saba ya daali.»

Ujε uba ya nuō faan', Yesu cère' u faake' Saba ya daali

(Matie 12:9-14; Mark 3:16)

6 *Saba ya detōl liba, *Yesu tí kōn' litaanl ya duku ni, ki wōknh binib Uwien ya gbεr. Ujε uba mō te len, u'nōjie faan'.

7 *Yiko ya wōnwōknb nin *Farisiεnmbε sekndeh bε ní liike u li cère unil ní faake *Saba ya daali bii wa ní cère, kimε bi nuunh bε ní lε bi li dule nà bo kí biin wō nε.

8 *Yesu bεn bi'yenmaale ma nno nε ki tōke' ujε wà ya nuō faan' nno ki ye: «Fii kí sere siik ni.» U fii' ki sere',

* 6:1 Liike Matie 12:1.

⁹ nε *Yesu niire' bε ki ye: «*Saba ya daali la, unil ηmabe usen wɔ́ rí tien nà mɔ́n bii nà bre nε? U ηmabe usen wɔ́ rí ηmien unil bii wɔ́ rí ku wɔ́ nε?»

¹⁰ U liike' bi'kε ki gɔbre' ki bɔn', nε ki tɔke' uje wà ya nuɔ faan' nnɔ ki ye: «Tende a'nuɔ.» U tende' u'nuɔ, nε u jire' u'ciem.

¹¹ Bi'benku ni ben' cεen, nε bi gbierεh bε rí liike bi li tien *Yesu ma.

Yesu gɛnde' u'tondb piik nin bile

(Matie 10:1-4; Mark 3:13-19)

¹² Lidaali liba nε *Yesu don' lijuɔl bo wɔ́ rí tí kàare, ki gɔn' ki kàareh

¹³ ní tí faa', nε u yin' u'panpaankaab ki gɛnde' bi'ni piik nin bile, ki yin' bε u'tondb.

¹⁴ U'tondb nnɔ ya yel sɔ: Simɔn, wà u yin' wɔ́ Pier nnɔ nin u'ninje Andre nin Saak nin San nin Filip nin Batelemi

¹⁵ nin Matie nin Toma nin Alfe ya bijε Saak nin Simɔn wà ya nun mɔ́n u'du ya gber bo,

¹⁶ nin Saak ya bijε Sudas nin Sudas Iskariyɔt wà lá li kuɔre Yesu.

Yesu kpaandeh Uwien ya gber; ki buuh biwiεnb

(Matie 4:23-25)

¹⁷ Yesu nin u'tondb jinh lijuɔl nnɔ bo, ki lá sere' li'niel, u'panpaankaab yebe nà saan nnɔ. Linigocienl liba mɔ́ là te ni'saan. Lí ñen' ní Sude ya tinfenm kε ni nin Yerusalem ni nin Tir ni nin Sidɔn ya du ni nε. Idu nnɔ te miñunciεnm ya gbaal nε.

¹⁸ Bi baa' bε rí cenge u'gber nε, kí nuunh wɔ́ rí buu bi'ni bà yé biwiεnb. Nε u buu' bε, ki ηɔre' isenpol mɔ́ í ηmabe binib bà ki jɛndeh nnɔ saan.

¹⁹ Linigol nnɔ kε nuunh bε rí mε wɔ́, kime mituɔm miba nε ñεh u'ni ki cεreh bi'kε faakreh.

Uwien ya mɔnm te ni'bo

(Matie 5:1-12)

²⁰ Nεn saan nε Yesu caan' u'panpaankaab bo inun, ki ye:

«Ninbi bijiinbε, Uwien ya mɔnm te ni'bo,

kime Uwien ya bel yé ni'yaal nε.

²¹ Ninbi bà mikɔnm ηmabe nε fenfenno nɔ,

Uwien ya mɔnm te ni'bo,

kime ni lá li ji kí gbo.

Ninbi bà muɔh fenfenno nɔ, Uwien ya mɔnm te ni'bo,

kime ni lá li è.

²² «Binib nεn nε,

ka yíe bε rí li lenh nε,

ki sukreh nε,

ki saah ni'yel Unil ya Bijε bo la, Uwien ya mɔnm te ni'bo.

²³ Bi teh nε nnɔ la, cεre mεn ni'yεnm rí li sɔnge ní li poknh,

kimε ni li ε lisuul là yebe paaki bó.
Bi'yaajeb mǝ là teh nnǝ nε Uwien ya ñǝbonsǝknb.»

Nǝ bre binib bo

²⁴ «Ama ninbi bifâadεnbε, nǝ bre ni'bo,
kimε ni jin' ni'ηmaa ηǝ.

²⁵ Ninbi bà jinh ki gbieh fεnfεnnǝ nǝ,
nǝ bre ni'bo,

kimε mikònm lá li cuo nε.

Ninbi bà leh fεnfεnnǝ nǝ,

nǝ bre ni'bo,

kimε ni'yεnm lá li saa tεn ni kε mikuum nε ki muǝh.

²⁶ Binib kε pèkeh nε la, nǝ bre ni'bo.

Bi'yaajeb mǝ là teh nnǝ nε bitonnεñǝbonsǝknb.»

Li yie mεn ni'nennεndb

(Matie 5:38-48; 7:12a)

²⁷ «N tǝkeh ninbi bà cengeh nni nǝ nε, li yie mεn
ni'nennεndb, kí li teh bà nen nε mǝnmǝnm.

²⁸ Li tǝkeh mεn binib bà wiεnh nε miηǝum ki teh Uwien rí
tien bε u'mǝnm, kí li kǝareh ki dienh bà sukreh nε.

²⁹ Unil kpǝbe' a'kpiεnku kuba la, pekre kutǝku mǝ kí de wǝ.
Unil fie' a'liεrgbenku la, cǝbe wǝ a'liεrwawaal mǝ.

³⁰ Wǝ kε miε' ηε nibonn la, pu wǝ. Wǝ mǝ taa' a'bonn la, la
niire wǝ ni'bó.

³¹ Ni yie binib rí li teh nε nǝ nnǝ, ni'mǝ rí li teh bε nen.

³² «Ni yie bà yie nε baba la, ni li ε ku ε pεnpεku? Bibiεrdεnb
mǝnǝn yie bà yie bε nε.

³³ Ni teh mǝnmǝnm bà teh nε mǝnmǝnm baba nε la, ni li ε
ku ε pεnpεku? Bibiεrdεnb mǝnǝn teh nnǝ nε.

³⁴ Ni kpndeh bà ni daan ki ye bi li jiin nε baba la, ni li ε ku
ε pεnpεku? Bibiεrdεnb mǝnǝn kpndeh bi'tǝb nε, ki daan ki
teh bi li jiin bε bi kpnde' nǝ nnǝ.

³⁵ Ama ninbi li yie mεn ni'nennεndb, kí li teh bε nǝ mǝn, kí li
kpndeh binib tibont, ki la daan ki ye bi li jiin nε tù. Ni teh nnǝ
la, ni li ε lisuul là yebe, nε ki li yé Uwien Wǝ ηa ηmǝbe Nacεtǝ
ya bumu. Wǝn mǝnǝn teh bibiεrdεnb nin binib bà ηa faareh
wǝ tinimǝnt nε.

³⁶ Li teh mεn tinimǝnt tεn ni'Baa Uwien teh ma bo.»

La li biindeh mεn tǝb

(Matie 7:1-5)

³⁷ «La biindeh mεn nib ηǝ Uwien mǝ la biin nε. La ye mεn
uba kpε utudεre ηǝ Uwien mǝ la ye ni'mǝ kpε utudεre. Li fεreh
mεn binib bi'biere ηǝ Uwien mǝ rí fère nε ni'yi.

³⁸ Li punh mεn binib ηǝ Uwien mǝ rí li punh nε. U li gbien
ni'yiek kè rí gbe wǝ rí yeyeke, kí ñiñi kí gbien nè rí wule, nε kí
de nε, kimε ni taah nǝ ki bǝkreh tibont ki dienh binitǝb nnǝ
Uwien mǝ li taa nen nε kí biike kí de nε.»

39 *Yesu tí pɔn' bɛ mikpɛnɛnm ki ye: «Ujuɔn li fre kí ðiɛ u'juɔntɔ-ɔɔ? Bi'kɛ bile ɲa ní lu kubùoku ni-ii?

40 Wà bɛngɛh ɲa cɛn' wà wɔknh wɔ. Ama wà kɛ bɛngɛ' ki tí gben' la, u li te tɛn u'cɛnbaa nɛ.

41 «Bɛ tien' a lɛnh kumuɔku kùà te a'tɔ ya nunbu ni, ka ji lɛnh jaantɛlkɛ wà puɔn a'yaabu ni?

42 A li tien mila kí tɔke a'tɔ kí ye: «Cèrɛ ní ñɛn kumuɔku kùà te a'nunbu ni nɔ, ɲɔ ka lɛnh jaantɛlkɛ wà puɔn a'yaabu ni nɔ. Sin iñuɔn ilele ya nilɔ, kpɛ kí ñɛn jaantɛlkɛ wà puɔn a'nunbu ni nɔ, kí li lɛnh mɔnmɔnm, kí yaan kí fre kí ñɛn kumuɔku a'tɔ yaabu ni.»

Busubu nin bu'bii ya gbɛr
(Matie 7:16-20; 12:33-35)

43 *Yesu tí tɔke' bɛ ki ye: «Busumɔnmɔnbu ɲa ní fre kí lùon ibii yà ɲa mɔn. Busubu bùà ɲa mɔn mɔ ɲa ní fre kí lùon ibii yà mɔn.

44 Busubu ya bii nɛ cèrɛh bi bɛndɛh bù yé busubu bùà ya bol. Ba pòh kɛnkɛn konkonbu bo, ka pòh cɛcɛ mɔ bɛnɛnk bo.

45 Unimɔn ya yɛnmaalmɔnmɔn yà te u'fèl bo nɛ cèrɛh u teh nà mɔn, nɛ ubiɛrdaan ya yɛnmaalbiɛrɛ cèrɛh u teh nà brɛ, kimɛ unil kɛ len' ki kun' nà bó la, ní ñɛn' iyɛnmaale yà te u'fèl bo nɛ.»

Binib bile mɛn' bi'dur ma bo
(Matie 7:24-27)

46 «Bɛ bo nɛ ni yih nni: «Yonbdaan, Yonbdaan,» ka teh n tɔkeh nɛ ní li teh ma bo.

47 Wà kɛ baa' n'saan, ki ciih n'gbɛr, ki teh tù ye ma la, n li wuɔn nɛ u naan udaan wà.

48 U naan ujɛ wà yíɛ wɔ ní mɛ kuduku ɲɔ ki gbin' ní ñuɔkɛ', ki pu' litɛnpuul kutɛntiɛku bo nɛ. Miwuɔm kɔn' ki puube' ki yilɛ' kuduku nɔ bo, nɛ ka fre' ki jɛngɛ' kù, kimɛ udaan nɔ mɛn' kù mɔnmɔnm nɛ.

49 Ama unil wà ciih n'gbɛr, ka teh tù ye ma la, u naan ujɛ wà mɛn' kuduku utintɛle bo nɛ. Miwuɔm kɔn', ki puube' ki yilɛ' ku'bo, nɛ kù pɔk ki lu' kpɛlkpɛl.»

7

Yesu buu' sojacien uba ya tonsɔnl
(Matie 8:5-13)

1 *Yesu tɔke' binib nɔ tigbɛr ki gben', nɛ ki bure' Kapɛrnawum ya du bó.

2 Sojamɛ kobk ya ciɛn uba là te ki ɲmɔbɛ utonsɔnl uba ki yíɛ wɔ cɛɛn. Utonsɔnl nɔ lá bun ki bɛnh wɔ ní kpo.

3 Sojacien nɔ cii' bi liɛnh Yesu bó, nɛ u sɔn' Sufmɛ ya ciɛnb u'saan, bɛ ní tí gbáan wɔ wɔ ní baa kí lá ɲmɛn u'tonsɔnl nɔ.

4 Bicienb nnɔ baa' *Yesu saan, nɛ ki tũɔreh ki gbáanh wɔ ki teh: «Sojaciɛn nnɔ kpɛ á tore wɔ nɛ,

5 kime u yíe tí' du ya nib, nɛ wɔn nɛ mɛn' tí'taanl ya duku.»

6 Nɛn saan nɛ Yesu paan' bi'bo ki bure', ki tí nɛke sojaciɛn nnɔ den, nɛ u sɔn' u'jɔtieb bi tuobe' wɔ usɛn bó, ki tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, sojaciɛn nnɔ ye a la ji ní jènde a'ba, kime wa kpɛ á baa kí kɔ u'den.

7 Nɛn bo nɛ u maale' ki ye wa kpɛ wɔ ní bugbɛn ní tuobe nɛ usɛn bó mɔnɔn. A lí len' ki ye faake la, u'tonsɔnl nnɔ li faake nɛ.

8 Kime wɔn mɔnɔn nɛmɔbe binib bà yé nin wɔ biciɛnb, nɛ ki mɔ yé sojambe biba ya ciɛn. U tɔke' uba ki ye: «Li joh» la, u joh nɛ, u tɔke' utɔ ki ye: «Dɛn» la, u bàareh nɛ. U tí tɔke' u'tonsɔnl ki ye: «Tien niɛ» la, u teh nɛn nɛ.»

9 *Yesu cii' u'ñɔbon nnɔ ma nnɔ, ní cuo' wɔ miyɔkm, nɛ u jibe' ki liike' linigol là pɛ u'bo nnɔ ki ye: «N tɔkeh nɛ nɛ, ma laan laa' miɛ ya tekjim ya tunbu Israyɛl yaab mɔnɔn ni.»

10 Binib bà tuobe' *Yesu usɛn bó nnɔ liebe' sojaciɛn nnɔ den, ki laa' u'tonsɔnl nnɔ faake'-a.

Yesu mɛkre' ukpopii uba ya bijɛ

11 Lidaali liba nɛ *Yesu joh udu uba bó, bi yih wù Nayinn, ki tɔke nin u'panpaankaab nin binib ligol.

12 U tí tuo wɔ ní kɔ udu nnɔ ni, nɛ ki laa' ukpopii uba ya bubaabk kpo' bi tuke ki joh kukaaku bó, nɛ udu nnɔ ya nib pɛ ka dindín.

13 Yonbdaan laa' ukpopii nnɔ ma nnɔ, nɛ ki muɔ' wɔ micɛɛkm, ki tɔke' wɔ ki ye: «Ji la muɔh», nɛ

14 ki cuon' ki nɛkn' ikɛliɛn, ki tɛnde' u'nuɔ ki mɛ' yè. Binib bà tuke utɛnkpii nnɔ sere', nɛ u ye: «Unaciɛn, n lienh sin nɛ, fii.»

15 U fii' ki kɛle', ki cin' ki lienh, nɛ *Yesu taa' wɔ ki de' u'naa.

16 Nɛn saan nɛ bujɛwaanbu cuo' bi'kɛ, nɛ bi pɛkeh Uwien ki teh: «Uwien ya ñɔbonsɔknciɛn uba nɛ ñɛn' tí'ni. Uwien nɛ baa' wɔ ní nɛmɛn u'nib.»

17 Nɛ bi tɔkeh *Yesu tien' nà nnɔ Sude ya tinɛnm kɛ ni nin itengbaan yà kɛ nɛke Sude nnɔ ni.

San wà siih binib Uwien ya ñunm sɔn' u'panpaankaab Yesu saan

(Matie 11:2-19)

18 San wà siih binib Uwien ya ñunm nnɔ ya panpaankaab jon' ki tí tɔke' wɔ tigber nnɔ kɛ. Nɛ u yin' bi'ni bile,

19 ki sɔn' bɛ Yonbdaan saan, bɛ ní tí niire wɔ kí ye wɔn nɛ yé wà li baa* ní nnɔ bii bi li guure utɔ nɛ?

20 San ya panpaankaab nnɔ baa' *Yesu saan nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: « «San wà siih binib Uwien ya ñunm nnɔ nɛ sɔn' tɛ a'saan

* 7:19 Liike Matie 11:3.

tí lá niire ηε> kí ye: <Sin ne yé wà li baa ní nnò bii ti li guure utò ne?> »

21 U ya yo ki laa' *Yesu cèreh biwiεnb bà yebe faakreh, ki cèreh iwàb cuonh, ki ηuòh isεnpol binib saan, ki likreh ijùon í yebe;

22 ne ki tòke' San ya panpaankaab nnò ki ye: «Liebe men kí tí tòke San ni laa' nà nin ní cii' nà: ijùon likreh, iwàb cuonh, ijend lùoreh, igbaan ciìh, bitεnkpiib mèkreh, ne bijiinb ciìh tigbemònmònt.

23 Wà ηa tùre' Uwien ya sen min bo la, Uwien ya mòm te u'bo.»

24 San ya panpaankaab liebe' uyo wà nnò, ne Yesu cin' ki tòkeh linigol San ya gber ki teh: «Ni là jon' kupenpelku ni ní tí liike ba? Ni là jon' ní tí liike limuònl là mitafaam jèngèh lè ne-εε? »

25 Ni nín là jon' ní tí liike ba? Ni là jon' ní tí liike unil wà guo tikpεlcεmòmònt ne-εε? Binib bà guoh tikpεlcεmòmònt, ki te liwiel ni nnò kòh biberb den ne.

26 Tò, ni nín là jon' ní tí liike ni le bonn ne? Ni là jon' ní tí liike Uwien ya ñòbonsòknl ne-εε? N tòkeh ne imàn ne, u cen' Uwien ya ñòbonsòknl mòmònt.

27 Kimε wòn San bo ne ní kele' *Uwien ya gbònkú ni ki ye: <Liike, n li sòn n'tond wò ní liere ηε,

kí lá tùre a'sen.>

28 «N tòkeh ne ne, ba laan maa' nil uba, u cen' San. Ama unil wà yé uwaal Uwien ya bel ni cen' wò.

29 «Udu ya nib ke, haali nin bilεnpotekb ke cii' San ya gber, ki bende' ki ye Uwien yé ugbemòndaan, ne ki cère' u sii' be Uwien ya ñunm.

30 Ama Farisienmbe nin bà ben yiko mòmòmòmònt ηa tuo' u sii' be Uwien ya ñunm. Nen ne wuòn' ki ye bi yie' Uwien yie nà.»

31 Yesu tí len' ki ye: «N nín li taa ba kí nenge fεnfennò ya nib-í? Bi naan ba?

32 Bi naan ten mubumu ne ke kidaak ni ki jeleh, ki tòkeh mu'tòmú ki teh:

<Ti piebe' ne liwol, ne na ηòn' cièk.

Ti gèn' ikuyuon, ne na muò'.>

33 Kimε San wà siih binib Uwien ya ñunm baa' ki kùò tijier tubambe, ka ñuh daam, ne ni ye usεnpol ne ηaake wò.

34 Unil ya Bijε baa', ki jinh ki ñuh, ne ni ye: <Liike men uje wuò yé ufònfuòb ne ki yé udeyibl, ki jòreh nin bilεnpotekb nin bibierdenb.>

35 Ama binib bà ke tuo' Uwien ya yenfuom ne ben mí mòm ki kpe ma bo.»

Upii uba kpieke' Yesu

36 Lidaali liba ne Farisien uba yin' *Yesu wò ní baa kí lá ji u'den, ne u jon' Farisien nnò den, ki tí ke ki jinh.

37 Upiisənsənd uba mə là te udu nnə ni. U cii' *Yesu te Farisien nnə den ki jinh, nε ki tuke ní lɛfina uba alabaat† ya dingl ni,

38 ki baa' ki lá sere' *Yesu ya puoli bó u'taan saan, ki muəh, u'nunsiir luh *Yesu ya taan bo, ki səkndeh yè, nε u taah u'yur ki ηmireh yè, ki bibeh yè, ki taah lɛfina nnə ki faanh yè.

39 Farisien nnə laa' nnə ma nnə, nε ki maale' u'yenm ni ki ye: «Uje wuə bi yé *Uwien ya nɔbonsəknl la, u bi li bende upii wə miεkeh wə nə yé udaan wə. U bi li bende kí ye u yé usənsənd nε.»

40 Nε *Yesu təkə' Farisien nnə ki ye: «Simən, n ηməbe tigber tuba ní təkə ηε.» Nε u ye: «Len n'cənbaa»

41 Nε *Yesu ye: «Uje uba nε kpende' binib bile ilike. U kpende' uba milikbim itur kobiiηun, ki kpende' utə milikbim itur piηun.

42 Bi'kε bile ηa ní fre kí pè wə ma nnə, nε u cèbe' be bi'fèn. Bijeb bile nnə ni, u lε li yíe ulikdaan nnə ki cən' utə.»

43 Nε Simən jii'n' wə ki ye: «N maale' ki ye wə ya fən l yεbe nnə nε li yíe wə ki cən'.» Nε *Yesu təkə' wə ki ye: «A təkə' bù te.»

44 Nε ki pekre' upii nnə bó, ki təkə' Simən ki ye: «A laa' upii wuə-əə? N kən' ní a'den ma ηa de' nūnm be ní səkre n'taan, ama upii wuə wən, u taa' u'nunsiir nε ki sək'n' yè, ki taa' u'yur ki ηmiηmire' yè.

45 Nηa ləkn' nni ama n tī kən' ní ma wən ηa dāan n'taan ya bibm haali nin fənfenno.

46 Sin ηa taa' kɔəm mənən ki fāan' n'yul, ama wən taa' lɛfina nε ki fāan' n'taan.

47 Nən bo, n təkəh ηε nε, n fère' wə u'biere i yεbe ma nnə, nε cère' u yíe nni ki gbien', kimε unil wə n fère' wə ibiere waamu la, udaan mə yíe nni waamu nε.»

48 Nən saan nε u təkə' upii nnə mə ki ye: «N fère' ηε a'biere.»

49 Nε wən nin binib bà jinh nnə maaleh bi'yenm ni ki teh: «Uje wuə yé ηmε nε, ki tī fèreh binib bi'biere?»

50 Nε *Yesu təkə' upii nnə ki ye: «A'tekjim nε ηmien' ηε. Li joh nin uyenduən.»

8

Yesu ya tondb nin bipiib biba piereh wə

1 Ni ya puoli bó nε *Yesu joh iducenciən nin iduwawaale ni, ki kpaandeh Uwien ya bεl ya gbεmənəmənt, nε u'tondb piik nin bile nnə pε u'bo.

2 Bipiib bà u là cère' bi faake' nin u là ηərə' bà saan isenpol nnə mə pε u'bo. Bən si: Mari wə bi yih wə Madelenn nnə, *Yesu là ηərə' isenpol ilole wən saan nε

† 7:37 Liike Matie 26:7.

³ nin Herod ya tonsɔnb ya ciɛn Kusa ya po Sann nin Susann nin bipiitɔb ligol, nɛ bi'kɛ taah bi'bont ki toreh wɔn nin u'tondb.

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpenjenm
(*Matie 13:1-9; Mark 4:1-9*)

⁴ Tɔ, binib n̄ɛn' ní idu kɛ ni, ki baa' *Yesu saan, ki taan' ki tien' linigociɛnɪ, nɛ u pɔn' bɛ mikpenjenm ki ye:

⁵ «Ukpaal uba nɛ là jon' wɔ ní tĩ plè tibonbuor ya bim. U plèh ma nnɔ, miba lu' usɛngbɛ, nɛ binib tɛtɛ' mi'bo, nɛ inuɔn baa' ki lá jin' mè.

⁶ Mitɔm lu' kutɛntiɛku bo, ki pɛn'. Ni'saan ŋa sɔnge ma nnɔ, nɛ mipiɛm nnɔ kuore'.

⁷ Mitɔm mɔ lu' kujɛgorku ni, ki pɛn'. Nɛ mipiɛm nnɔ nin kujɛgorku kɛ kpɛnh, nɛ kujɛgorku wɔbn', ki ku' mè.

⁸ Mitɔm mɔ lu' kitinmɔnmɔnk bo, ki pɛn' ki kpére', nɛ ki lùon' kokobk.» *Yesu len' ki pukn' ki ye: «Wà ŋmɔbe litubl la, wɔ ní cii.»

Bɛ tien' Yesu pɔh binib mikpenjenm-i?
(*Matie 13:10-17; Mark 4:10-12*)

⁹ *Yesu ya panpaankaab niire' wɔ mikpenjenm nnɔ ya tingi.

¹⁰ Nɛ u j̄in' bɛ ki ye: «Uwien nɛ cèrɛ' ninbi bɛndɛ' u'bɛl ya gbɛbɔlkaar. Ama bitɔb bɛn wɔn, ní yé mikpenjenm nɛ bi'bo ŋɔ <bɛ ní li likeh ka lɛnh, ki li cengeh ka ciih ni'tingi.> »

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpenjenm ya tingi
(*Matie 13:18-23; Mark 4:13-20*)

¹¹ «Mikpenjenm nnɔ ya tingi sɔ: tibonbuor nnɔ yé Uwien ya gbɛr nɛ.

¹² Mibim mà lu' usɛngbɛ nnɔ yé binib bà ciih Uwien ya gbɛr, usɛnpol baareh ki lá n̄ɛndɛh tù bi'fɛl ni ŋɔ bi la teke Uwien kí jí kí ŋmɛrɛ nɛ.

¹³ Mibim mà lu' kutɛntiɛku bo nnɔ mɔ yé binib bà ciih Uwien ya gbɛr, ki teknh tù nin uyɛnsɔnge, ama ka cèrɛh tù kpaakeh n̄aan bi'fɛl ni nɛ. Bi teke' Uwien ki jin' ní wuɔkɛ' waamu, mibiikm tu' bɛ la, bi pɔk kí wiɛ Uwien ya sɛn nɛ.

¹⁴ Mibim mà lu' kujɛgorku ni nnɔ mɔ yé binib bà ciih Uwien ya gbɛr nɛ ki cèrɛh uɛndun ya gbɛr nin lifaal ya yɛnmaale nin uɛndun ya ŋmaa wɔbndɛh tigbɛr nnɔ ki cèrɛh ta fɔrɛh mɔnmɔnm bi'fɛl ni nɛ.

¹⁵ Mibim mà lu' kitinmɔnmɔnk bo nnɔ mɔ yé binib bà ya fɛl bo mɔn, bi ŋmɔbe tigbɛmɔnt, ki cengeh tigbɛr nnɔ, ki taah tù ki blinh bi'fɛl bo, ki n̄ikndɛh ki cèrɛh tù sɔnh itùon nɛ.»

Yesu sureh binib bɛ ní li cengeh u'gbɛr
(*Mark 4:21-25*)

16 *Yesu tí ye: «Uba ɲa ní se frl kí taa lisɛnl kí cubn li'bo bii kí taa lè kí sien gado ya tingi. Ama u li taa lè kí tuɔn likpɛnkpɛnl bo nɛ ɲɔ bà kɛ kɔh ní iden ni ní li lɛnh.

17 Kimɛ bonn ɲa te ki buɔ ɲɔ ba lá li lɛ nè, gbɛr mɔ ɲa te ki buɔ ɲɔ ka lá li ñɛ upaan bo.

18 Nɛn bo, liike mɛn ni'yul bo nin ni cengeh n'gbɛr ma bo, kimɛ wà ɲmɔbe la, bi li de wɔ kí pukn, wà ɲa ɲmɔbe la, bi li tonde kí fie u maaleh ki teh u ɲmɔbe nà waamu nnɔ mɔnɔn nɛ.»

Yesu ya naa nin u'ninjiɛb

(Matie 12:46-50; Mark 3:31-35)

19 *Yesu ya naa nin u'ninjiɛb baa' ki nuunh wɔ. Linigol te ma nnɔ nɛ ba fre' ki kɔn' ki laa' wɔ.

20 Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «A'naa nin a'ninjiɛb te saali ki yíe bɛ ní lɛ ɲɛ.»

21 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N'naa nin n'ninjiɛb si binib bà kɛ ciilh Uwien ya gbɛr ki teh tù ye ma bo nɛ.»

Yesu cère' kutafaaku ɲmile'

(Matie 8:18, 23-27; Mark 4:35-41)

22 Lidaali liba nɛ *Yesu nin u'panpaankaab kɔn' buñɛrɓu, nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Cère mɛn tí puore kí jo miñunciɛnm ya gbaatɔl bó.» Nɛ bi bure'.

23 Bi te miñunm bo ki joh ma nnɔ nɛ *Yesu duɔn' ki gɔh. Kutafaabiiku kuba pɔk ki fii' miñunm bo, ki cèreh miñunm fih ki kɔh buñɛrɓu nnɔ ni ki gbiekeh. Ní là yé kinunbɔnk nɛ bi'bo.

24 Nɛ bi baa' ki lá finde' *Yesu ki tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, Cɛnbaa, ti benh tí luo nɛ.» *Yesu finde', ki tien' kutafaaku nin iñungbegbel nnɔ bo. Kutafaaku go, iñungbegbel nnɔ lu' nɛ ni'kɛ ɲmile'.

25 Nɛ u niire' u'panpaankaab ki ye: «Ní lɛ ni'tekjim-i?» *Yesu tien' nà nnɔ cuo' bɛ miyɔkm, ki cuo' bɛ bujɛwaanbu, nɛ bi niireh tɔb ki teh: «U cinbe ki yé bɛ ya nitunbu sɔ nɔ? U tɛngɛh kutafaaku nin miñunm mɔnɔn bo, nɛ ni'kɛ boh wɔ.»

Yesu ɲɔre' isɛnpol uje uba saan

(Matie 8:28-34; Mark 5:1-20)

26 Bi tí baa' Gerasa yaab ya tinfenm ni. Mitinfenm nnɔ kuo Galile ya ñunciɛnm nɛ.

27 *Yesu ñɛh buñɛrɓu ni uyo wà nnɔ, nɛ mitinfenm nnɔ ya jɛ uba cende' wɔ. Isɛnpol nɛ là ɲaake wɔ. U cuonh upuntenge ní wuɔke', ka ji te den, ki kɔ bi subeh bitɛnkpiib tijɔlulnt tà ni nnɔ ni.

28 Ujɛ nnɔ laa' *Yesu ma nnɔ nɛ ki gbaan' u'nintuɔli, nɛ isɛnpol nnɔ cère' u wuure' ufaa bo ki ye: «Yesu, Uwien wà ɲa

ημῶβε Nacentῶ ya Bijε, min nin sin tu le ne? N gbáanh ηε ne, la jènde nni.»

²⁹ Yesu tῶke' usenpol nnῶ kí ye wῶ rí siere kí dàan uje nnῶ ma nnῶ ne cère' u len' nnῶ. Usenpol nnῶ cuo' uje bugben ní wuῶke'. Bi là kuῶndeh wῶ mugbiemu, ki lùoh wῶ tikudῶkr, u la jo niba saan ne, ama u cienh tikudῶkr nnῶ ne ki kῶh mugbiemu nnῶ. Usenpol nnῶ tukeh wῶ ki joh nib ηa te nà saan ne.

³⁰ *Yesu niire' wῶ ki ye: «Bi yih ηε ba?» Ne u ye: «Bi yih nni Ligol ne.» Isenpol ηaake wῶ ki yebe ma nnῶ ne cère' u ye nnῶ.

³¹ Ne isenpol nnῶ gbáan' *Yesu ki ye u la wῶbn yè, yè rí jo kubùoku* kùà rῶ ka ημῶbe bien nnῶ ni.

³² Tῶ, fangambe biba mῶ là te ligbengbenl bo ki yebe ka dindin, bi kpaah be. Isenpol nnῶ gbáan' *Yesu ki ye wῶ rí cèbe yè, yè rí jo kí tī kῶ fangambe nnῶ. U tuo',

³³ ne ì dàan' uje nnῶ, ki jon' ki tī kῶn' fangambe nnῶ. Ne fangambe nnῶ ke sen' ki tinde' ligbengbenl nnῶ, ki tī lu' miñunm ni ki luo'.

³⁴ Bà kpaah fangambe nnῶ laa' nà tien', ne ki sen' ki jon' udu ni nin idugbaan, ki tī tῶke' binib tigber nnῶ.

³⁵ Ne bi rñen' ki joh be rí tī liike nà tien'. Bi tī baa', ki laa' uje wà isenpol dàan' wῶ nnῶ ya yenm jire' u ke *Yesu saan, ki guo, ne bujεwaanbu cuo' be.

³⁶ Binib bà là te ni'saan ki laa' tibont nnῶ ke tentien' ma bo nnῶ tῶke' be *Yesu cère' uje nnῶ faake' ma bo.

³⁷ Ne bujεwaanbu cuo' Gerasa ya tinfenm yaab ke cεen. Nen ne cère' bi tῶke' *Yesu ki ye wῶ rí jende bi'saan. *Yesu liebe' ki kῶn' buñerbu, wῶ rí bure,

³⁸ ne uje wà isenpol dàan' wῶ nnῶ gbáanh wῶ ki teh wῶ rí cère wῶ rí paan u'bo, ne *Yesu ηa tuo', ki tῶke' wῶ ki ye:

³⁹ «Liebe kí kun kí tī tῶke binib Uwien tien' nà ke ki de' ηε.» Ne u bure', ki cuonh udu ni ni'ke saan, ki tῶkeh binib *Yesu tien' nà ke ki de' wῶ.

*Yesu cère' upii uba faake', ki mekre' kibupiik kiba mῶ
(Matie 9:18-26; Mark 5:21-43)*

⁴⁰ *Yesu liebe' ki baa' miñunciεnm ya gbaatῶl, ne linigol teke' wῶ, kime bi'ke là gu wῶ ne.

⁴¹ Ne *Sufmbε ya taanl ya duku ya cien uba, bi yih wῶ Yayirus, baa' ki lá gbaan' *Yesu ya nintuῶli, ki gbáan' wῶ ki ye wῶ rí den u'den,

⁴² kime u'bubaabk ne bun, ki benh kè rí kpo; kí ημῶbe ibin piik nin ile ne. Ne *Yesu paan' u'bo ki bure'.

U joh ma nnῶ ne linigol pe u'bo ki pebeh wῶ, wa ji tī freh ki fuoreh.

* **8:31** Sufmbε là maaleh ki teh *kubùoku* kuba ne te bi pekndeh len isenpol ki gu lidaali là Uwien li bu yè tibuur.

43 Upii uba mə te ni'saan, ki laa' tifer ibin piik nin ile ta gben'. U jon' daktiembε saan, ki ñende' u'like kí tí gben'. Uba ŋa fre' ki buu' wə.

44 U baa' *Yesu ya puoli bó, ki lá mε' u'wengolkaar ya ñogben, nε u'fer nnə pək ki gben' i ya tãan bo.

45 Nε *Yesu niire' ki ye: «ŋmε mε' nni?» Bi'kε niε' ki ye ba mε' wə ma nnə nε Pier təkε' wə ki ye: «Cεnbaa, linigol là guən' ŋε nə nε pεbeh ŋε.»

46 Nε *Yesu ye: «Unil uba mε' nni, kimε n laa' mituəm miba ñen' nni.»

47 Upii nnə laa' wa rí fre kí bəle, bujεwaanbu cuo' wə, u'gbenent ŋəh, nε u baa' ki lá gbaan' *Yesu ya nintuəli, ki təkε' wə binib kε ya nun bó, nà cère' u mε' wə nin u faake' i ya tãan bo ma bo.

48 Nε *Yesu təkε' wə ki ye: «N'bisε, a'tekjim nε ŋmien' ŋε. Li joh nin uyenduən.»

49 *Yesu laan te ki lienh nε unil uba ñen' Yayirus donbó ki lá tuobe' bε usen ni, ki təkε' Yayirus ki ye: «A'bisε kpo'-a! La ji rí li ŋməbe Cεnbaa yεnŋaabe.»

50 *Yesu cii' bi len' ma bo, nin nεn kε ŋə u təkε' Yayirus ki ye: «La fεnge, teke nni kí ji baba, u li ŋmεre.»

51 *Yesu tí baa' Yayirus den, nε ka cère' binib kε paan' u'bo ki kən'. U cère' Pier nin San nin Saak nin kibupiik nnə ya naa nin ki'baa baba nε paan' u'bo ki kən'.

52 Binib bà kε te ni'saan nnə muəh ki'kuum bo nε ki kpiəndeh. Nε *Yesu təkε' bε ki ye: «La ji muəh mεn, ka kpo', kí gəh nε.»

53 Nε bi lεh Yesu, kimε bi bεn ki ye kibuk nnə kpo'-a!

54 *Yesu cuo' ki'nuə, ki təkε' kε ki ye: «N'bukε, fií.»

55 Nε ki'naank liebe' ní i ya tãan bo, kí fií' nε *Yesu ye bε rí de kε tijier kε rí ji.

56 Ní cuo' ki'naa nin ki'baa miyəkkm, nε *Yesu kpekpe' bi'bo ki ye bi la təkε nil nà tien' nə.

9

*Yesu sən' u'tondb piik nin bile
(Matie 10:5-15; Mark 6:7-13)*

1 *Yesu taan' u'tondb piik nin bile, ki de' bε mituəm nin usen bε rí li ŋuəh isenpol kε ya bol binib saan, kí li buuh iwien.

2 U sən' bε, bε rí li təkεh binib Uwien ya bεl ya gber, kí li buuh biwiεnb,

3 nε ki təkε' bε ki ye: «Ni joh la, ni la tuke bonn. Ni la tuke gbien, ki la tuke kəl, ki la tuke jier, ki la tuke like, ki la tuke lier ile mə.

4 Ní tí baa' iden yà kε bi teke' nε la, ni li te nεn saan kí tí baa lidaali là ni li siere udu nnə ni.

⁵ Udu wà ya nib ña teke' ne la, ní kpakpaare ni'taan ya tengunku* kí wiε nè, kí siere. Nεn ne li yé ni'saan ya nib bo kudiεku.»

⁶ Tɔ, bi bure', ne ki joh idu ni, ki tɔkeh binib tighεmɔnmɔnt, ki cèreh biwienb faakreh ni'ke saan.

Herod nuunh wɔ ní bende Yesu yé udaan wà

(Matie 14:1-12; Mark 6:14-29)

⁷ Gobina Herod cii' bi lienh *Yesu teh tibont tà ke nno bó, ne ka ben u li maale kí ye bà. Kimε biba lienh ki teh: «San wà là siih binib Uwien ya ñunm nno ne mεkre',»

⁸ bitɔb lienh ki teh: «Eli ne liebe' ní», bitɔb mɔ lienh ki teh: «Uwien ya ñɔbonsɔknb bà là te uyo bo nno ya uba ne mεkre' ki liebe' ní.»

⁹ Ne Herod ye: «Min bugben ne là cère' bi tükre' San ya yul-a! N cii' bi lienh wà mɔ bó nɔ, u'mɔ yé ηme ne?» Ne ki nuunh wɔ ní le Yesu.

Yesu jin' linigocienl liba

(Matie 14:13-21; Mark 6:30-44; San 6:1-14)

¹⁰ *Yesu ya tondb liebe' ní, ki lá tɔke' wɔ bi tien' nà ke, ne u taa' be ki jende' bi tɔ te bi'baba Betsayida ya du bó ya kele.

¹¹ Inigol nno cii' u bure' ma nno ne ki paan' u'bo. *Yesu teke' be, ki tɔkeh be Uwien ya bel ya gber, ne ki buuh bi'ni bà yé biwienb.

¹² Uwien benh wù ní lu, ne u'tondb piik nin bile nno nekn' wɔ ki tɔke' wɔ ki ye: «Ti te ñien ña te nà saan ne, cère linigol lie ní jo idu bó, kí tɔ nuun tijier nin gɔgɔbùol.»

¹³ Ne *Yesu ye: «Ninbi bugben, de be men be ní ji.» Ne bi ye: «Ti ηmɔbe kpɔnɔ uñun nin ijen ile baba ne, ti'bugben ne ña nín jon' ki tɔ de' tijier ki lá de' biε ya nib ke ña ní la.»

¹⁴ Bijeb là li baa ten itur inun. Ne *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Cère men linigol nno ní kèle tingi ni, icek icek binib piñunñun.»

¹⁵ Ne bi cère' bi'ke kèle' nno.

¹⁶ Ne *Yesu yuure' kpɔnɔ uñun nin ijen ile nno, ki yaare' ki liike' paaki, ki faare' Uwien tu'bo, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' u'panpaankaab be ní gbiire linigol nno.

¹⁷ Bi'ke ηmɔn' ki gbo', ne bi tanaan' tijenjent tà sien' nno, ki gbien' ikpɛncub piik nin ile.

Pier ye Yesu yé Uwien ya Nigendke Kristo ne

(Matie 16:13-19; Mark 8:27-29)

¹⁸ Lidaali liba ne *Yesu jende' ki tɔ kàareh, ne u'panpaankaab te u'saan. U niire' be ki ye: «Inigol lienh ki teh n yé ηme ne?»

* 9:5 Sufmbe bo ki kpakpaare itaan ya tengunku ya tingi si: nà ke ji tu unil la, na yé uba jaar, ní ji yé u'jaar ne.

19 Nε bi jiin' wɔ ki ye: «Biba lienh ki teh a yé San wà siih binib Uwien ya ñunm nnɔ nε, bitɔb lienh ki teh a yé Eli nε, bitɔb mɔ lienh ki teh Uwien ya ñɔbonsɔnknb bà là te uyo bo nnɔ ya uba nε mεkre' ki liεbe' ní.»

20 Nε u niire' bε ki ye: «Ninbi nín teh n yé ημε nε?» Nε Pier jiin' wɔ ki ye: «A yé Uwien ya Nigendkε Kristo nε.»

21 Nε *Yesu tùɔre' ki kpεkpe' bi'bo ki ye bi la tɔke tù nil.

*Yesu len' u'kuum nin u'mεkrm bó
(Matie 16:24-28; Mark 8:30-9:1)*

22 Yesu tɔke' bε ki ye: «Nì kpε Unil ya Bijε ní ijend kí gbien nε. *Sufmbε ya cienb nin bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb li wiε u'gbεr, kí ku wɔ, nε wienta daali wɔ ní mεkre bitεnkpiib ni.»

23 Nε ki tɔke' bi'kε ki ye: «Unil yíe wɔ ní paan n'bo la, u la tɔnge u'ba. Wɔ ní li yuunh u'dɔpɔnpɔn daan kε daan ki bukeh ki paakeh n'bo.

24 Kimε wà kε yíe wɔ ní fie u'miel la, wɔn nε li kpo kí juore fεnm. Ama wà kε li tuo kí kpo min bo nnɔ, wɔn nε li ηmεre.

25 Unil laa' uηendun wuu ni ya bont kε ηɔ ki tí luɔ' limiel la, u laa' bε ya kpεle?

26 Unil ye min nin n'gbεr ηmɔbe wɔ ifε la, uyo wà Unil ya Bijε lá li baa ní kí li ηmɔbe wɔn nin u'Baa nin u'tondb ya kpiεke nnɔ, udaan mɔ li ηmɔbe wɔ ifε nε.

27 N tɔkeh nε imɔn nε, ninbi bà se niε saan nɔ ya biba li le Uwien ya bel nε kí yaan kí kpo.»

*Yesu ya gbenent lèbre'
(Matie 17:1-8; Mark 9:2-8)*

28 *Yesu len' ki gben' ma nnɔ, iwien iniin gèbre', nε u taa' Pier nin San nin Saak, ki don' lijuɔl liba bo wɔ ní tí kàare.

29 U tí te ki kàareh ma nnɔ nε u'nun bó lèbre', u'wεngolkaar pende' kponkpon, ki dɔnbeh inun bó.

30 Nε bi laa' bijε bile u'saan bi tɔkeh tigbεr. Moyis nin Eli nε.

31 Bi'mɔ windeh tein. Bi tɔkeh wɔ u li kpo Yerusalem ni ma bo ya gbεr nε.

32 U ya yo ki laa' migùnm ñɔnde' Pier nin u ya tɔb, nε bi dɔ ki gɔh. Bi finde', nε ki laa' *Yesu windeh ki dɔnbeh inun bó, ki laa' bijεb bile nnɔ mɔ se u'saan.

33 Uyo wà, bijεb nnɔ ye bε ní siere *Yesu saan nnɔ, nε Pier tɔke' wɔ ki ye: «Cεnbaa, tí te niε saan ma nɔ ní mɔn nε. Cère tí pɔ ininbon† ita, sin liba, Moyis liba, Eli mɔ liba.» Pier len' nnɔ, kime wa bεn u li len kí ye bà nε.

34 U lienh nnɔ u'ñɔbu ηa laan lu', nε kutεwɔlgbɔnku kuba baa' ki lá pibn' bi'bo. Kù pibndeh bi'bo uyo wà nnɔ nε bujεwaanbu cuo' Pier nin u'tɔb nnɔ.

† 9:33 Liike Matie 17:4.

35 U ya yo nε bi cii' unieke uba bó kutεwɔlgbɔnku nnɔ ni u ye: «N'Bijε sɔ nɔ, n gɛnde' wɔn nε. Li cengeh mɛn u'bó.»

36 Unieke nnɔ tɪ ɲmile' uyo wà nnɔ, bi laa' *Yesu baba nε ji se. Nε bi bɔle' tigber nnɔ bi'ba ya bɔl, ka tuo' ki tɔke' nil bi laa' nà nnɔ u ya yo.

*Yesu ɲɔre' usenpol kibuk kiba saan
(Matie 17:14-18; Mark 9:14-27)*

37 Kutaaku faa', nε bi jiiere' ní lijuɔl nnɔ bo. Nε linigocienl tuobe' *Yesu usen bó.

38 Linigol nnɔ ni uje uba wuure' ki ye: «Cɛnbaa, n gbáanh ɲε nε, muɔ n'bijε, kime u yé n'bubaabk nε.

39 Usenpol uba nε sɔbe ki coh kɛ, ki cɛreh kɪ ciikeh ki wuureh, ki'gbenent tereh, kuɲinsenjujuku ɲeh ki'ɲɔbu bó. Usenpol nnɔ bungreh kɛ ki gbiekeh, nε ka wiɛnh kɛ tonm.

40 N gbáan' a'panpaankaab bε ɲ ɲɔre usenpol nnɔ ki'saan, nε ba fre'.»

41 Nε *Yesu ye: «Ninbi fɛnfɛnnɔ ya nibε, na teke' Uwien ki jin', ki yé binib bà bre. N li wuɔke ni'saan kɪ tɪ kpaan mila nε? N li ɲmɔbe sukle ni'bo kɪ tɪ kpaan mila nε? Nε ki tɔke' uje nnɔ ki ye: «Taa a'bijε ní.» »

42 Kibuk nnɔ we ní uyo wà nnɔ nε usenpol nnɔ tí gbòbe' kɛ tingi ni, ki cɛre' ki tereh. Nε *Yesu tiɛn' usenpol nnɔ bo, ki buu' kibuk nnɔ, ki taa' kɛ ki de' ki'baa.

43 Nɪ cuo' linigol nnɔ kε miyɔkm nε bi lienh ki teh: «Uwien ɲmɔbe mituɔm.»

*Yesu tɪ len' u'kuum nin u'mεkrm bó
(Matie 17:22-23; Mark 9:30-32)*

*Yesu teh nà nnɔ beke' linigol nnɔ kε, nε u tɔke' u'panpaankaab ki ye:

44 «Tùɔre kɪ cenge mɛn n ye ɲ tɔke nε nà nɔ. Nà ɲ taande bi li taa Unil ya Bijε kɪ ɲukn binib.»

45 Nε ba cii' ni'tingi. Uwien nε bɔle' nè ɲɔ bi la bende. Nε ba kaabe' bε ɲ niire *Yesu ni'tingi mɔ.

*ɲmε yé unikpεkpiεk-i?
(Matie 18:1-5; Mark 9:33-37)*

46 *Yesu ya panpaankaab cin' ki niɛh nin tɔb bε ɲ bende wà yé bi'ke ya ciɛn nε.

47 *Yesu ben bi'yennaale, nε ki taa' kibuk kiba ki sien' u'ba saan,

48 ki tɔke' bε ki ye: «Wà kε teke' kibuk ten kɪε n'yel bo la, u teke' min nε. Wà kε teke' nni la, u teke' wà sɔn' nni ní nnɔ nε. Imɔn, wà yé uwaal ni'ni la, wɔn nε yé ni'ke ya ciɛn.»

*Wà ɲa nɛn nε la, u se ni'ciεk bó nε
(Mark 9:38-40)*

49 Nɛn saan nɛ San tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ti laa' unil uba u ηuɔh isɛnpol binib saan a'yel bo. Wa pɛ a'bo tɛn tinbi ma nnɔ nɛ ti pien' wɔ.»

50 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «La ji n pien wɔ mɛn, kime wà ηa nɛn nɛ la, u se ni'ciɛk bó nɛ.»

Samari yaab biba ηa teke' Yesu

51 Uyo wà *Yesu li liebe kí dùo paaki bó nnɔ nɛkn' ní. Nɛ u caan' ki ye u li jo Yerusalem nɛ, pèrm ηa te len,

52 nɛ ki sɔn' u'tondb bɛ n' liere usɛn. Bi bure' ki tɪ baa' Samari ya du uba ni, bɛ n' bonde kí li gu wɔ.

53 Ama udu nnɔ ya nib ηa teke' wɔ, kime u joh Yerusalem bó nɛ.

54 U'panpaankaab Saak nin San laa' nnɔ ma nnɔ nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, a yíe tí cère umu n' jiiɛ ní kí lá wi bɛ-ɛɛ?»

55 Nɛ *Yesu jijebe' ki liike' Saak nin San, ki kɔn' nin bɛ.

56 Nɛ wɔn nin u'panpaankaab siere' ni'saan, ki bure' udutɔ bó.

Binib bà yíe bɛ n' paan Yesu bo ya gbɛr

(Matie 8:19-22)

57 Bi joh ma nnɔ nɛ uje uba tɔke' *Yesu ki ye: «A joh nà bó kɛ la, n li pɛ a'bo nɛ.»

58 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Inɛk ηmɔbe ifɛle, inuɔn mɔ ηmɔbe titer, ama Unil ya Bijɛ wɔn ηa ηmɔbe u li kpɔkn nà saan yul.»

59 U tí tɔke' utɔ mɔ ki ye: «Paan n'bo ní.» Nɛ u ye: «Yonbdaan, cèbe nni n' jo kí tɪ sube n'baa ηɔ kí liebe ní kí paan a'bo.»

60 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Cère bitɛnkpiib n' li subeh bi'tɔb. Sin wɔn li joh kí tɪ li tɔkeh binib Uwien ya bɛl ya gbɛr.»

61 Nɛ utɔ mɔ tí tɔke' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, n li paan a'bo, ama cère n' kun kí tɪ cèbe n'den yaab ηɔ.»

62 Nɛ *Yesu tɔke' u'mɔ ki ye: «Wà kɛ ηa teke' Uwien ya tuonl tinɔjɛr tule la, wa kpɛ wɔ n' sɔn Uwien ya bɛl ni ya tuonl.»

10

Yesu sɔn' u'panpaankaab pilole nin bile

1 Ni ya puoli bó nɛ Yonbdaan *Yesu liebe' ki gɛnde' binib pilole nin bile*, ki sɔn' bɛ, bilele bɛ n' liere kí jo wɔn bugbɛn li jo idu yà kɛ ni nnɔ.

2 Nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Tijier ben' ki yebe, ama bà li taan tù ηa yebe. Nɛn bo gbáan mɛn ukpɛdaan wɔ n' sɔn bitonsɔnb bɛ n' tɪ taan u'jier.

3 Li joh mɛn. N sɔnh nɛ ma nɔ, ni li te tɛn mupebumu nɛ te ikɛr ya siik ni.

* 10:1 Bi kpiɛ' ki kɛle' tighɔnt tà nnɔ ya tuba ni bi ye binib pilole nɛ.

4 Ni la tuke likbu, ki la tuke kɔl, ki la taa tacaan, ki la fuonde nil sɛn ni.

5 Ni kɔn' iden yà la, ní kpɛ kí fuonde iden nnɔ ya nib kí ye: «Li te mɛn uyɛnduɔn ni.»

6 Unil te ni'saan ki nuunh uyɛnduɔn la, u li ɛ ni'yɛnduɔn nnɔ. Nnɔ ɲa ɲí la, ni'yɛnduɔn nnɔ li juore ni'yu nɛ.

7 Ní li te i ya den, ki la lèbre dentɔ, kí li jinh ki ɲuh bi dienh nɛ nà, kimɛ utons�nl kɛ kpɛ bɛ rí li pèh wɔ nɛ.

8 Ni kɔn' udu wà ni, bi teke' nɛ la, ní li jinh bi li de nɛ nà,

9 kí li buuh biwiɛnb bà te ni'saan, kí li tɔkeh bɛ ki teh Uwien ya bɛl nɛkn' bɛ ɲɔ.

10 Ama ni kɔn' udu wà ni, ba teke' nɛ la, jo mɛn binib taakeh nà saan kí tĩ tɔke bɛ kí ye:

11 «Ni'du wuu ya tɛngunku kùà mɔnɔn tɛbn' ti'tàan bo nɔ, ti pipre' kun nɛ kí wiɛ ni'bo. Ama ní nín li bɛn kí ye Uwien ya bɛl nɛkn' nɛ ɲɔ.»

12 *Yesu tí tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ nɛ, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ, binib nnɔ ya tudɛre li cɛn Sodɔm† yaab yu.»

Idu yà ɲa tuo' ki teke' Yesu ki jin'

(Matie 11:20-24)

13 *Yesu tí len' ki ye: «Korasinn yaabɛ, ní bre ni'bo. Betsayida yaabɛ, ní bre ni'mɔ bo. Kimɛ ni laa' miyɔkm ya bont tà ni'buɔl nɔ, Tir nin Sidɔn yaab mɔ bi là laa' tù la, bi bi tien' tɛn bi kɛ mikuum nɛ, kí pùnpùkn mifɛntɛm ɲɔ kí wuɔn kí ye bi lèbre' bi'tetɛm ní wuɔke'.

14 Lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ, ni ya tudɛre li cɛn Tir nin Sidɔn yaab yu.

15 Ninbi Kapɛrnawum yaabɛ, ni maaleh ki teh Uwien li duon nɛ paaki nɛ-ɛɛ? U li jiiin nɛ kutɛnkpiiku ni nɛ.»

16 *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Wà cengeh ni'gbɛr la, u cengeh n'yaar nɛ. Wà nɛn nɛ la, u nɛn min nɛ. Wà nɛn nni la, u nɛn wà sɔn' nni ní nɛ.»

Yesu ya panpaankaab pilole nin bile nnɔ liɛbe' ní

17 *Yesu ya panpaankaab pilole nin bile nnɔ liɛbe' ní nin uyɛnsɔnge, ki tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, isɛnpol mɔnɔn tuonh ti'ɲɔbu bó nɛ a'yel bo.»

18 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N laa' *Satan cere' kutaaku bo tɛn utɛmeknde ki lá lu'.

19 Liike mɛn, n de' nɛ mituɔm ní li taanh iwɛ nin inɛn bo, kí li ɲmɔbe mituɔm ki cɛn' unɛnnɛnd ya tuɔm kɛ. Bonn ɲa rí tien nɛ.

20 La li poknh mɛn isɛnpol tuo' ni'ɲɔbu bó ma nnɔ bo, ama li poknh mɛn Uwien kele' ni'yel paaki bó ma nnɔ bo.»

† 10:12 Sodɔm yé uyo bo ya du uba nɛ. U'nib là teh ibiere cɛɛn nɛ.

*Yesu ye wɔn bo ɲa nɪ la, uba ɲa nɪ fre ki bɛnde Uwien
(Matie 11:25-27; 13:16-17)*

21 U ya yo nɛ *Mifuoŋaanm cɛrɛ' *Yesu ya yɛnm sɔnge cɛɛn nɛ u len' ki ye: «Baa, sin kutaaku nin kitink ya Yonbdaan, a bɔlɛ' tibont tã biyɛnfodɛnb nin bibɛnbɛnb nnɔ, a taa' tũ ki wuɔn' biwaab nɛ. Nɛn bo nɛ n pɛkeh ɲɛ. Imɔn, Baa, a yie nɛ ki tien' nnɔ.»

22 *Yesu tɪ len' ki ye: «N'Baa nɛ taa' tibont kɛ ki ɲukn' nni. N'Baa ɲa nɪ la, uba ɲa bɛn min u'Bijɛ yɛ udaan wã. Min u'Bijɛ ɲa nɪ la, uba mɔ ɲa bɛn n'Baa yɛ udaan wã. Binib bã n yie' ki taa' n'Baa ki wuɔn' bɛ nnɔ mɔ bɛn u yɛ udaan wã.»

23 Nɛ ki jiebe' ki liike' u'panpaankaab, ki tɔke' bɛn baba ki ye: «Ni'nunbu laa' nã nɔ, Uwien ya mɔnm te ni'bo.

24 N tɔkeh nɛ nɛ, *Uwien ya nɔbonsɔknɔb nin biberb ligol là yie bɛ nɪ lɛ ni lenh nã nɔ, nɛ ka laa' nɛ. Bi là yie bɛ nɪ cii ni ciih nã nɔ, nɛ ka cii' nɛ.»

Samari ya jɛnimɔn uba ya gber

25 Nɛn saan nɛ bã bɛn *yiko mɔnmɔnm nnɔ ya uba fii' ki sere' ki nuunh wɔ nɪ biike *Yesu nɛ ki niire' wɔ ki ye: «Uwɔnwɔknɔ, n li tien mila kí lɛ limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm-i?»

26 Nɛ *Yesu niire' wɔ ki ye: «Bɛ kele' *Yiko ya gbɔnku ni? A kãanh bɛ len-i?»

27 Nɛ u jiin' wɔ ki ye: «Li yie a'Yonbdaan Uwien nin a'fɛl kɛ nin a'tetɛm kɛ nin a'tuɔm kɛ nin a'yɛnmaale kɛ, kí li yie a'tɔ mɔ tɛn a yie a'ba ma bo.»

28 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «A jiin' mɔnmɔnm. Li teh nnɔ kí lɛ limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm.»

29 Ama u yie wɔ nɪ wuɔn kí ye u cuube ma nnɔ, nɛ ki tɪ niire' *Yesu ki ye: «ɲmɛ nɛ nɪn yɛ n'tɔ?»

30 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Ujɛ uba nɛ là nɛn' Yerusalem ki joh Seriko bó, ki tɪ lu' idukond ya nuɔ ni. Idukond nnɔ fie' u'went kɛ, ki nɪ' wɔ u tɪ benh wɔ nɪ kpo, nɛ ɪ siere' ki dãan' wɔ.

31 Nibonn yaam, utɔtuɔrkɛ uba mɔ kpe u ya sɛn ki lá leke' u'bo, nɛ ki lɔke' ki gɛbre'.

32 Nɪ te pupuki, nɛ Lefi ya bol ya nil uba mɔ kpe u ya sɛn ki mɔ lá leke' u'bo, nɛ ki mɔ lɔke' ki gɛbre'.

33 Ama Samari ya nil uba mɔ là joh usɛn ki tɪ baa' ni'saan ki laa' wɔ, nɛ ki muɔ' wɔ micɛɛkm cɛɛn.

34 U cuon' ki nek'n' wɔ, ki taa' midaam mà bi yih mɛ fɛn nnɔ ki sɔsɔkre' u'gbien, ki taa' mikpɔm ki tentien' yɛ, ki taa' tikpɛlɛɛr ki lɔlɔle' yɛ, ki taa' wɔ ki jek'n' wɔn bugbɛn ya ɲuun bo, ki taa' wɔ ki jon' ticɛndur tuba saan, ki tɪ liike' wɔ.

35 Kutaaku faa' nɛ u nɛn' ilike ki de' ticɛndur nnɔ ya daan, ki tɔke' wɔ ki ye: «Liike nni wɔ. A nɛn' ilike ki pukn' yii bó la, n lá liebe' nɪ la, min bugbɛn nɛ li pɛ ɲɛ.» »

36 Nε *Yesu niire' wà βεν *yiko nnò ki ye: «A ya bùol bijeb bita nnò ni, ημε νε yíe wà lu' idukond ya nuò ni nnò?»

37 Nε u jiin' wò ki ye: «Wà muò' wò micεεkm nnò.» Nε *Yesu ye: «Li joh ki mò rí tí rí li teh nnò.»

Yesu jon' ki tí fuonde' Mart nin Mari

38 *Yesu nin u'panpaankaab te usen ni ki joh ma nnò ne ki tí baa' udu uba ni, ne upii uba teke' wò u'den, bi yih wò Mart.

39 U ηmòbe ninsε uba, bi yih wò Mari. Mari nnò baa' ki lá kèle' Yonbdaan *Yesu saan, ki cengeh u'gber.

40 Ama Mart wòn ya nun món tijier ya tienm bo ne. Nen bo ne u kpiere' ní ki lá tòke' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, n'ninsε cèbe' min baba ne itùon ne nà teh ηε niba? Tòke wò wò rí tore nni-a!»

41 Nε Yonbdaan tòke' wò ki ye: «Mart, Mart, a cère' a'nun món tibont tà yebe bo ne, nen ne cère' a jieh.

42 Ama nibonn niba kpein ne yé nibonmònn. Mari wòn gènde' nen ne. Uba ηa rí fie nè u'saan.»

11

Yesu wòkn' u'panpaankaab bi li kàareh ma bo (Matie 6:9-13; 7:7-11)

1 Lidaali liba ne *Yesu te niba saan ki kàareh. U kàare' ki tí gben', ne u'panpaankaab ya uba tòke' wò ki ye: «Yonbdaan, San wà siih binib Uwien ya ñunm wòkn' u'panpaankaab bi li kàareh ma bo ne, a'mò rí wòkn te ti li kàareh ma bo.»

2 Nε *Yesu tòke' βε ki ye: «Ní kàareh la, ní li teh:

⟨Ti'Baa,

cère binib κε rí li boh a'yel,

cère' a'βel rí baa ní,

3 Li dienh te daanl κε daanl ya wentunl ya jier.

4 Fère te ti'biere, kimε ti'mò fèreh bà κε biih te nnò ne.

La cère tí lu mibiikm ni.⟩ »

5 *Yesu tí tòke' βε ki ye: «Tεntεn, ni'ni uba rí li ηmòbe jò, ne u'jò nnò rí baa u'den kuyòku ya siik kí len kí ye: ⟨N'jò, kpende nni kpònò uta,

6 kimε n'jò uba ne ñen' usen ki baa' n'den, ne ma ηmòbe jier rí de wò.⟩

7 Nε u'jò nnò rí jiin kuduku ni ki ye: «La ηmòbe nni yenηaabe, min nin n'bumu κε duòn' ki piin'-a, ma rí fre kí fii kí de ηε.»

8 N tòkeh ne ne, wa rí fii kí de wò kujotieku bo mònòn la, u li fii kí de wò u yíe nà κε, u gbien' wò uyenηaabe ma nnò bo.

9 Nen bo ne n tòkeh ne, li mieh men, bi li pu ne; li nuunh men, ni li le; li ñih men kunagenku, bi li piire.

10 Kimε wà κε mieh la, bi punh wò ne. Wà κε nuunh la, u lenh ne. Wà κε mò ñih kunagenku la, bi piireh ne.

11 Ni'ni uba ya buk miε' wə ujen la, u li de kè uwε-εε?*

12 Bii kī miε' wə lijènI la, u li de kè unεn-ii?

13 Ninbi bibiεrdεnb, ni bεn ki dienh ni'bumu nà mən la, bε li tien ni'Baa wà te paaki bó ηa rí cère *Mifuoñaanm rí jjiire ní binib bà miεh wə mè nnə bo!»

*Biba ye Yesu ηməbe Belsebul ya tuəm nε
(Matie 12:22-30; Mark 3:20-27)*

14 Uje uba nε là te usenpol cère' u'lεnl tebe. *Yesu ηəre' usenpol nnə u'saan, nε u ji freh ki lienh. Nī beke' linigol cεεn.

15 Ama bi'ni biba lienh ki teh u taah isenpol ya cien Belsebul ya tuəm nε ki ηuəh isenpol binib saan.

16 Bitəb mə yíe bε rí biike wə, nε ki təke' wə ki ye wə rí tien miyək m ya bonn nà li wuən kí ye u'tuəm ñεn' Uwien saan nε.

17 Ama u bεn bi'yεnmaale ma nnə nε ki təke' bε ki ye: «Libel là kε ya nib bore' təb ki kənh bi'ηmiel ni la, libel nnə li juore fεnm nε, nε li'nib ya dur rí lulu tu'tər bo.

18 Ni lienh ki teh n taah isenpol ya cien Belsebul ya tuəm nε ki ηuəh isenpol binib saan bii ba? *Satan ya nib təh lituəl bi'ηmiel ni la, u'bél li tien mila ka rí juore fεnm-i?

19 Ni ye min taah isenpol ya cien Belsebul ya tuəm nε ki ηuəh isenpol binib saan la, ni'yaab taa' ηmε ya tuəm ki ηuəh isenpol binib saan? Ni'yaab teh ma bo nε li wuən kí ye na ηməbe mən.

20 Ama min taa' Uwien ya tuəm nε ki ηuəh isenpol binib saan. Nεn nε wuən' ki ye *Uwien ya bel baa' ní ni'saan.

21 «Ufεfaa bèle' u'jekənwεnt, ki kε ki gu u'den la, niba ηa rí tien u'faal.

22 Ama wà mə faa ki cεn' wən pi' wə ki faake' nin wə la, u li fie u'jekənwεnt tà u du tu'bo nnə kε, kí fie u'faal mə kí gbigbiire binib.

23 «Wà kε ηa se n'ciεk bó la, u nεn nni nε. Wà kε ηa taakeh ki toreh nni la, u kpiεndeh nε.»

*I senpol liεbe' unil saan la, nī bre u'bo ma bo
(Matie 12:43-45)*

24 «U senpol siere' ki dāan unil la, u cuonh ki lindeh kupen-pelku ni nε, ki nuunh u li kèle nà saan kí fuore. U tí luo' la, nε wə rí ye u li liεbe kí tí ηεkn u là siere' ki dāan wà nnə nε.

25 U li liεbe ní kí lε bi tūəre' ki ηèηère' u'kənkuaən nnə, ki tien' tibonmənmont len.

26 Nεn saan nε u li jo kí tí taa ní isenpol ilole yà bre ki cεn' wən, i'ke rí lá ηεkn unil nnə kí li te, kí cère wə rí juore fεnm kí cεn u là te mikpiεkm ma bo.»

Uwien ya mən m li te binib bà bo

* 11:11 Bi kpiε' ki kele' tigbənt tà nnə ya tuba ni nī kele' ki ye: Ni'ni uba ya buk miε' wə kpənə la, u li de kè litenI-ii?

27 *Yesu laan biε ki lienh, ne upii uba len' ufaa bo linigol nno ni ki ye: «Upii wà maa' ηε ki ηaan' ηε nno Uwien ya mɔnm te u'bo.»

28 Ne *Yesu ye: «Binib bà cengeh Uwien ya gber, ki boh tù nno, Uwien ya mɔnm te ben bo ne.»

Bi yle Yesu n tien miyɔkm ya bonn
(Matie 12:38-42)

29 Binib taakeh *Yesu saan ki yεbreh, ne u len' ki ye: «Fεnfennɔ ya nib biε yé bibiεrdεnb ne, ki nuunh bε n lε miyɔkm ya bonn. *Uwien ya nɔbonsaknl Sonas ya yɔkm ya bonn baba ηa nɔ la, ba ji li lε yɔkm ya bontɔnn niba.

30 Uwien là tien' Sonas nà nno là yé kudīeku ne Ninif yaab bo. Nno ne, u li tien Unil ya Bijε nà nno mɔ li yé kudīeku fεnfennɔ ya nib bo.

31 Uwien li bu binib tibuur lidaali là nno, Seba ya piiber li fii kɔ biin fεnfennɔ ya nib, kime u là nɛn' nɔ fɔnfɔkm ne wɔ nɔ lá cenge Salomɔn ya yεnfogber. Ama unil uba te niε saan nɔ ki cεn' Salomɔn.

32 Uwien li bu binib tibuur lidaali là nno, Ninif ya nib mɔ li fii kɔ biin fεnfennɔ ya nib, kime Sonas là tɔke' bε Uwien ya gber, ne bi lèbre' bi'tetem. Ama unil te niε saan nɔ ki cεn' Sonas.»

Inun yé tigbenent ya frl ne
(Matie 5:15; 6:22-23)

33 «Uba ηa nɔ sε frl kɔ taa lè kɔ bɔle bii kɔ taa kusenku kɔ cubn li'bo, ama u li taa lè kɔ tuɔn likpenkpenl bo ne ηɔ bà kε kɔh nɔ iden ni nɔ li lenh.

34 A'nunbu yé a'gbenent ya frl ne. A'nun mɔn la, a'gbenent kε te kuwenwenku ni ne. A'nun ηa mɔn la, a'gbenent kε te licinɔunl ni ne.

35 Nen bo, fiin kɔ liike kuwenwenku kua te a'bo nno la li yé licinɔunl-a!

36 Kuwenwenku wendeh ηε, ka sɛn' niba saan la, a'gbenent kε te ku'ni ne. Ni te tɛn lifrl là wien cεen ne wendeh ηε.»

Yesu biin' Farisienmbε nin Yiko ya wɔnwɔknb
(Matie 23:1-36; Mark 12:38-40)

37 *Yesu len' ki gben', ne Farisien uba yin' wɔ wɔ nɔ baa kɔ lá ji u'den, ne u jon' Farisien nno den ki tɔ kε ki jinh.

38 Farisien nno laa' *Yesu jinh ka nire' ki paan' iyaajεbok ye ma bo, ne nɔ cuo' wɔ miyɔkm.

39 Ne Yonbdaan tɔke' wɔ ki ye: «*Farsienmbε, liike mɛn ni naan ma, ni nɔkndeh ki cendeh isɛn nin tiyer ya puoli ne, ama inasuyεnmaale nin mibiεrm ne gbe ni'fɛl ni.

40 Ijɔr ninbi, na ben ki ye Uwien wà nɛn' tibont tà ni lenh tù nno, wɔn ne tien' unisaal ya fɛl mɔ-ɔɔ?

41 Nɛn bo, taa mɛn ni ɲmɔbe tibont tà, kí pu bijiinb ɲɔ ni'bont kɛ la li ɲmɔbe jɔknt.

42 «Ninbi *Farisiɛnmbɛ, ní bre ni'bo, kimɛ ni gbiinh ni'ninjo nin ni'gɔnt nin ni'kpinfɛtɔr bolm piik nɛ, ki taah miba ki dienh Uwien, ama ka tɔnge ní li cuube, ka yíe Wien mɔ. Ni bi li teh nɛn nɛ, ki la sunde tibontɔr tà s'ien' nnɔ mɔ bó.

43 «Ninbi *Farisiɛnmbɛ, ní bre ni'bo, kimɛ ni yíe ní li kaah binikpɛkpiɛkb ya kánkáan nɛ itáan ya dur ni, ki yíe binib ní li gbaandeh ki fuondeh nɛ mudaamu ni.

44 Ní bre ni'bo, kimɛ ni naan ikul yà bere' nib ɲa ji lenh yè, ki cuonh ki taanh i'bo ka bɛn nɛ.»

45 Nɛ bà bɛn *yiko mɔnmɔnm nnɔ ya uba tɔke' wɔ ki ye: «Uwɔnwɔknb, a lienh nnɔ ma nɔ, a sukreh ti'mɔ nɛ-a!»

46 Nɛ *Yesu ye: «Ninbi bà bɛn *yiko mɔnmɔnm nnɔ, ní bre ni'mɔ bo, kimɛ ni cèreh binib tukeh itukpɛkpiɛk nɛ ka toh ni'bugbɛn ní taa ni'nɔbil mɔnɔn kí mɛ yè.

47 Ní bre ni'bo, kimɛ ni mɛh *Uwien ya ɲɔbonsɔknb bà là te uyo bo nnɔ ya kul nɛ, ki sunde'-a ki ye ni ya yaajɛb nɛ là ku' bɛ.

48 Ni teh nà nɛ wɔngɛh ki teh ni tuo' ni'yaajɛb là tien' nà nnɔ nɛ, kimɛ bi là ku' *Uwien ya ɲɔbonsɔknb, nɛ ninbi ji mɛh bi'kul.

49 Nɛn bo nɛ Uwien len' nin miyɛnfuom ki ye: «N li sɔn n'ɲɔbonsɔknb nin bitondb bi'saan. Bi li ku bi'ni biba kí jènde bitɔb.»

50 Nɛn nɛ li cère Uwien ní dɛre fɛnfɛnnɔ ya nib ya tub haali uɲɛndun ya cincinyo bi là ku' *Uwien ya ɲɔbonsɔknb bà kɛ nnɔ bo ki lá tu fɛnfɛnnɔ,

51 kí cin Abɛl, ki tí baa' Sakari, wà bi là ku' wɔ Uwien ya duku ya luo bo nnɔ. N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, Uwien li dɛre fɛnfɛnnɔ ya nib ya tub binib nnɔ kɛ ya kuum bo.

52 «Ninbi bà bɛn *yiko mɔnmɔnm nnɔ, ní bre ni'bo, kimɛ na dienh nib sɛn bɛ ní bɛnde Uwien. Ninbi ɲa pɛ Uwien ya sɛn bo, nɛ ki piendeh binib bà yíe bɛ ní paan u'bo nnɔ mɔ.»

53 *Yesu ɲɛn' uyo wà nnɔ, nɛ *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Farisiɛnmbɛ taa' u'bo ubɛnpiebe nɛ ki niireh wɔ iniire tigbɛr kɛ ya bol bo,

54 ki nuunh bɛ ní dɛle kí cuo wɔ u'lenm ni.

12

*Li bɛn mɛn iɲuɔn ilele ya nib bó
(Matie 10:26-27)*

1 U ya yo nɛ binib itur itur taan' *Yesu saan, haali ki tí pɛbeh tɔb. Nɛ *Yesu cin' ki tɔkeh u'panpaankaab ki teh: «Li bɛn mɛn *Farisiɛnmbɛ ya kpɔnɔ ya ɲɔke bó, bi yé iɲuɔn ilele ya nib nɛ.

2 Niba ɲa te ki buɔ ɲɔ ka lá li ɲɛ upaan bo. Tigbɛr tuba mɔ ɲa te ki juore' kí li buɔ ɲɔ ba lá li bɛnde tù.

³ Ni len' nà kɛ licinñunl ni la, bi li cii nè kuwenwenku ni nɛ. Ni bunbe' nà litubl ni kudubenku bó nnɔ, bi li kpaande nè kuduku ya paaki nɛ.»

Li fenge mɛn Uwien baba

(Matie 10:28-31)

⁴ «Ninbi bà yé n'jɔtieb nnɔ, n tɔkeh ninbi nɛ: la fenge mɛn bà kuuleh tigbɛnɛnt, ka ji li fre kí tien niba kí pukn.

⁵ N li wuɔn nɛ udaan wà ní kpɛ ní li fenge wɔ. Li fenge mɛn Uwien. Wɔn nɛ li fre kí cère ní kpo nɛ ki ηmɔbe mituɔm wɔ ní taa nɛ kí wiɛ umu wà ηa ní kpiin ni. N tɔkeh nɛ nɛ, li fenge mɛn wɔn.

⁶ «Bi li fre kí kuɔre inuɔn inun inɛ nɛ? Nin nɛn kɛ ηɔ Uwien ηa ní sunde i'ni uba mɔnɔn bó.

⁷ Nɛn bo, la fenge mɛn, kimɛ ni cɛn' inuɔn ligol. Uwien bɛn haali ni'yur mɔnɔn ya ñɔbu.»

Li lienh binib ya nun bó ki teh a yé Yesu yɔ

(Matie 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ «N tɔkeh nɛ nɛ, wà kɛ lienh binib ya nun bó ki teh u yé n'yɔ la, Unil ya Bijɛ mɔ li len Uwien ya tondb ya nun bó kí ye udaan mɔ yé u'yɔ nɛ.

⁹ Ama wà kɛ lienh binib ya nun bó ki teh wa yé n'yɔ la, n'mɔ li len Uwien ya tondb ya nun bó kí ye udaan mɔ ηa yé n'yɔ.

¹⁰ Unil len' Unil ya Bijɛ bo fɛnfɛnm la, Uwien li fère wɔ. Ama unil suke' *Mifuoñaanm mɛn la, Uwien ηa ní fère wɔ.

¹¹ «Bi taa' nɛ ki jon' itáan ya dur ni bii tibuur ya ciɛnb saan bii udu ya ciɛnb saan bɛ ní bu nɛ tibuur uyo wà la, la ñiin mɛn ni li len ma bo bii ni li len bà kí ñɛ len.

¹² Kimɛ *Mifuoñaanm nɛ li cère ní bɛnde ni li len kí ye bà u ya yɔ.»

Ufàadenjɔr uba ya kpenjɛnm

¹³ Linigol nnɔ ni uje uba tɔke' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa, tɔke n'ñinjɛ kí ye wɔ ní gbiire ti'baa ya faal kí de nni n ya bó.»

¹⁴ Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Uje, ηmɛ de' nni usɛn ní tùɔre ni'gber bii ní gbiire nɛ ni'faal-i?»

¹⁵ Nɛ ki tɔke' linigol nnɔ ki ye: «Li bɛn mɛn ki la cère ni'nun ní li fɔke lifaal bo, kimɛ unil ηmɔbe lifaacienl mɔnɔn la, na yé len nɛ li cère wa ní kpo.»

¹⁶ Nɛ ki pɔn' bɛ mikpenjɛnm ki ye: «Ufàadaan uba nɛ là te u'kpàan lùon' cɛɛn.

¹⁷ Nɛ u maaleh u'fɛl ni ki teh: «N li tien mila? Kimɛ ma ji ηmɔbe ní li cùɔn nà saan n'jier.»

¹⁸ Nɛ ki ye: «N li tien ma sɔ: n li we n'bɔnbuɔn kɛ nɛ, kí mɛ icɛncien, kí cùɔn n'jier nin n'bont kɛ,

¹⁹ nɛ kí ye n ηmɔbe lifaal li yebe ki li baa nni ibin ibin. Nɛn bo, n li fuoreh nɛ, kí li jinh, kí ñuh, ki poknh.»

20 Nɛn saan nɛ Uwien tɔkɛ' wɔ ki ye: «Ujɔr sin, a li kpo kuɔnku kuu kɛ. A taan' lifaal là kɛ nɔ, ɲmɛ ji li si lè?»

21 Unil wà kɛ nuunh lifaal ki dòkndeh, ka ɲmɔbe nà yé lifaal Uwien ya nun bó nnɔ yaam mɔ te nnɔ nɛ.»

La cère mɛn ni'nun ɲ li mɔn tijier nin tiwɛngolkaar bo

22 *Yesu tɔkɛ' u'panpaankaab ki ye: «Nɛn bo nɛ n tɔkeh nɛ ki teh ni la cère nè ɲ li wiɛbe nɛ ni li tien ma kí li fuobe bo, ní li maaleh ki teh: «Ti li ji ba?» Ki la cère nè ɲ li wiɛbe nɛ ni'gbenɛnt bo, ní li maaleh ki teh: «Ti li gole ba?»

23 Kimɛ limiɛl cɛn' tijier, nɛ tigbenɛnt mɔ cɛn' tiwɛngolkaar.

24 Maale mɛn kí liike ikankaan te ma bo. Ya koh, ka ceh, ka ɲmɔbe bɔnbuɔn, ka ɲmɔbe jieblibùol. Ama Uwien nɛ jindeh yè. Na nín cɛn' inuɔn-ii?

25 Ni'ni ɲmɛ nɛ u'nɲinm ni, u li fre kí fɔkn u'miɛl waamu kí pukn-i?

26 Na nín li fre kí tien nibonwawaann ma nɔ, bɛ tien' ni nɲinh tibontɔr bo?

27 Maale mɛn kí liike tisir puh ma bo. Ta loh kunkum, ka loh kpɛlɛr mɔ. Ama n tɔkeh nɛ nɛ, ubɛr Salomɔn nin u'fàaciɛnl kɛ wa là gole' kpɛlɛr tù mɔn ki baa' mipuum nnɔ ya miba mɔnɔn.

28 Uwien cèreh timɔsir tà te kubaaku ni dinnɔ ki li wun teke umu puh mipúmɔnmɔnm la, bɛ li cère wa ɲ tien ninbi binib mimɔnm kí cɛn timuɔr-i? Ni'tekjim nɛ pɔrɛ' nɛ.

29 Ninbi la cère mɛn ni'nun ɲ li mɔn ni li ji bà nin ni li ɲu bà bo, ki la cère iyɛnmaale ɲ li jèndeh nɛ.

30 Kimɛ uɲɛndun yaab bà ɲa pɛ Uwien ya sɛn bo ya nun nɛ mɔn tu ya bont kɛ bo. Ama ninbi bɛn wɔn, ni'Baa Uwien bɛn ki ye ni cieke tù.

31 Nɛn bo, cère mɛn ni'nun ɲ li mɔn *Uwien ya bɛl bo, u li taa tibont nnɔ kí pukn nɛ.

32 Kicɛkwawaak ya nibɛ, la fɛnge mɛn, kimɛ ni'Baa Uwien yé ní li te u'bɛl ni nɛ.»

Lifaal là ɲa ɲmɔbe gbenm

(Matie 6:19-21)

33 «Kuɔrɛ mɛn ni ɲmɔbe nà, kí taa ilike nnɔ kí pu bijiinb, ɲɔ kí li ɲmɔbe muliksɔrmu mùa ɲa ɲ saa, kí li ɲmɔbe Uwien saan lifaal là ɲa ɲmɔbe gbenm. Nasu ɲa ɲ nɛkn nɛn saan, kuotuul mɔ ɲa te ni'saan kí mɔ lè.

34 Kimɛ ni'faal te nà saan la, ni'fèl mɔ dɔ nɛn saan nɛ.»

Bonde mɛn kí li gu Yonbdaan

35 «Li bondeh mɛn ni'ba, ki la cère ni'fr ɲ kpíin.

36 Li te mɛn tɛn bitonsɔnb bà gu uyo wà bi'cɛnbaa ɲɛn' upiikuɔn bó ki lá ɲi' kunagɛnku la, bɛ ɲ pɔk kí piire nnɔ.

37 Uwien ya mɔnm te bitonsɔnb bà bi'cɛnbaa li baa ki ɛ bà gɔh nnɔ bo. N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, u li taa u'tonsɔnkpɛlcɛr kí gole kí cɛre bɛn nɛ rí kɛle, wɔn rí taa tijier kí gbiire bɛ.

38 U baa' kuyɔku ya siik bii ukuojɛmuɔyo mɔnɔn ki laa' bi bonde' la, Uwien ya mɔnm te bi'bo.

39 Ni bɛn ki ye ududaan bi bɛn uyo wà unasu li baa la, wa bi li cɛre nasu rí kɔ u'den.

40 Ni' mɔ rí bonde kí li gu, kime uyo wà na maaleh ki teh Unil ya Bijɛ li baa ní nnɔ, u ya yo nɛ u li baa.»

Utonsɔnl wà mɔn nin wà bre ya gbɛr

(Matie 24:45-51)

41 Nɛn saan nɛ Pier niire' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, a pɔn' tinbi nɛ mikpɛnjɛnm miɛ bii a pɔn' mè binib kɛ nɛ?»

42 Nɛ u jiin' wɔ ki ye: «U ɛ tonsɔnl ba nɛ ɲmɔbe mibɛnm u'cɛnbaa du u'bo? Wɔn si: wà ya cɛnbaa li de wɔ ticiɛnt wɔ rí li likeh u'tonsɔntɔb, kí li loh bɛ tijier uyo wà ní kpɛ nɛ.

43 Utonsɔnl nnɔ ya cɛnbaa baa' ki laa' u sɔnh lituonl nnɔ li'donbó la, Uwien ya mɔnm li te utonsɔnl bugbɛn bo.

44 N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, u'cɛnbaa li de wɔ ticiɛnt wɔ rí li likeh u'bont kɛ.

45 Ama n'ba la, utonsɔnl nnɔ li maale u'yɛnm ni kí ye u'cɛnbaa li wuɔke, nɛ kí cin kí li ɲih u'tonsɔntɔb, bijɛb nin bipiib kɛ, kí li jinh, ki ɲuh ki yibeh.

46 Utonsɔnl nnɔ ya cɛnbaa li baa ní lidaali là nin uyo wà wa maaleh ki teh u li baa, nɛ kí bien u'gbɛn cɛɛn, kí cɛre wɔ rí ɛ bà ɲa tuo' Uwien ya ɲɔbu bó li ɛ utudɛre wà nnɔ.

47 «Utonsɔnl wà bɛn u'cɛnbaa yíe ma, ka bonde' bonn, ka tien' u'cɛnbaa yíe ma la, bi li bien u ya gbɛn nɛ kí gbien.

48 Ama utonsɔnl wà ɲa bɛn u'cɛnbaa yíe ma, ki sɔnh lituonl là kpɛ bɛ rí ní wɔ mɔnɔn la, bi li ní wɔ waamu nɛ. Nɛn bo nɛ bi de' wà ní yɛbe la, bi niireh wɔn nɛ bi de' wɔ ná nnɔ bó ki gbiekeh. Bi guun' wà tibont tù yɛbe la, bi niireh wɔn nɛ tu'bó ki gbiekeh.»

Na yé ɲɔkpaan, ní yé umaapàare nɛ

(Matie 10:34-36)

49 «N tuke umu nɛ ki lá wiɛ' kitink bo, nɛ n bi yíe wù rí pɔk kí teke nɛ.

50 N li jènde kí tí kɛnde. Ma jènde' ki tí gben' la, n'yɛnm ɲa rí duɔn.

51 Ni maaleh ki teh n tuke uɲɔkpaan nɛ ki baa' uɲɛndun wuu ni-ii? Na te nnɔ, n tɔkeh nɛ nɛ, n tuke umaapàare nɛ ki baa'.

52 Kime fɛnfɛnnɔ kí taa kí li joh, binib binjun te iden iba la, bi li pàare tɔb. Bitá li nɛn bile, bile nnɔ mɔ li nɛn bita.

53 Bibaa li nɛn u'bije,

u'bije mɔ li nɛn wɔ;

binaa li nɛn u'bisɛ,
 u'bisɛ mɔ li nɛn wɔ;
 upii li nɛn u'yaabisɛ,
 u'yaabisɛ mɔ li nɛn wɔ.»

Binib ɲa ciɪh Uwien teh tibont tà fɛnfɛnnɔ nɔ ya tingi
 (Matie 16:2-3)

⁵⁴ *Yesu tɔke' linigol nnɔ ki ye: «Ni laa' titɛwɔlgbont te nintuɔli bó la, ni pɔk tɔkeh ki teh: «utaa li nii nɛ», nɛ wɔ rí nii.

⁵⁵ Mitafaam ɲɛn' unɔgɛn bó ní la, ni tɔkeh ki teh kutòntònkɔ li cùun, nɛ kù rí cùun.

⁵⁶ Ninbi inuɔn ilele ya nibɛ, ni freh ki sekndeh ki bɛndeh kutaaku nin kitink ya bont teteh ma bo, bɛ tien' na fre' ki sekn' ki bɛnde' Uwien teh tibont tà fɛnfɛnnɔ nɔ ya tingi?»

A bii' unil la, cuo u'dunl tonm
 (Matie 5:25-26)

⁵⁷ «Bɛ tien' ninbi bugbɛn ɲa freh ki maaleh ki bɛndeh nà mɔn-i?»

⁵⁸ Sin nin unil ɲmɔbe mimaam, nɛ u tuke mè kí jo tibuur la, cère ní gben mè uyo wà ni laan te usɛn ni. Nnɔ ɲa ɲí la, u li taa ɲɛ kí tí ɲukn tibuur ya ciɛn, u'mɔ rí taa ɲɛ kí tí ɲukn lipɛkl ya ciɛn wɔ rí pɛkn ɲɛ.

⁵⁹ N tɔkeh ɲɛ nɛ, ɲa tí pɛn' ki gben' tibuur ya like la, ɲa rí ɲɛ len.»

13

Lèbre mɛn ni'tetem

¹ U ya yo nɛ binib biba baa' ki lá tɔke' *Yesu ki ye Galile yaab biba là te ki teh lituɔrl ki dienh Uwien, nɛ Pilat ku' bɛ.

² Nɛ *Yesu jiin' bɛ ki ye: «Ni maaleh ki teh Galile ya nib nnɔ là yé bibiɛrdɛnb ki cɛn' Galile ya nitɔb nɛ cère' bi jènde' bɛ nnɔ-ɔɔ?»

³ Na te nnɔ. N tɔkeh nɛ nɛ, na lèbre' ni'tetem la, ni'kɛ mɔ li kpo nnɔ nɛ.»

⁴ *Yesu tí len' ki ye: «Likpɛnkpɛnfɔfɔkrl là lu' ki ku' bijɛb piik nin biniin Silowe ni ma nnɔ, ni maaleh ki teh bi là teh ibiɛre ki cɛn' Yerusalem ya nitɔb kɛ nɛ-ɛɛ?»

⁵ Na te nnɔ. N tɔkeh nɛ nɛ, na lèbre' ni'tetem la, ni'kɛ mɔ li kpo nnɔ nɛ.»

Busubu bùa ɲa lùonh ya kpɛnjenm

⁶ Nɛ ki pɔn' bɛ mikpɛnjenm ki ye: «Bukɛnkɛnbu buba nɛ là se uje uba ya kpàabu ni. Ní tete nɛ u lá baa' wɔ rí liike bù lùon' bii bùa lùon'-i? Nɛ ki laa' bùa lùon'.

⁷ Nɛ u tɔke' u'tonsɔnl wà gu bukpàabu nnɔ ki ye: «Ibin ita sɔ n baa' ma kɛ rí pùò ikɛnkɛn busubu buu bo la, ma lenh bonn. Gɛ bù, la cère bù ní jí rí li se ki teknh kitink ya sensenm fɛnm.»

8 Nε utons�nl nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, dɔan bɔ libinl liɛ nɔ, ń gbii bu'ńiɛl, kɔ nuun tiwɛnt ya bint kɔ tien bɔ.

9 N'ba la, libinl lɔ we ń nɔ, bɔ li lɔon. Bua lɔon' la, á ji ń gɛ bɔ.» »

Yesu cɛrɛ' upii uba faake' Saba ya daali

10 *Saba uba ya daali nɛ *Yesu te Sufmbɛ ya taanl ya duku kuba ni, ki wɔknh binib Uwien ya gbɛr.

11 Ki laa' upii uba mɔ te len, usɛnpol ŋaake wɔ, ki tien' wɔ uwien ibin piik nin iniin, u bɔ ka fɛh ki yaareh.

12 *Yesu laa' wɔ, ki yin' wɔ, nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Upii, a laa' a'ba,»

13 ki taa' u'nuɔ ki paan' u'bo, nɛ u yaare' i ya tɔan bo, ki cin' ki pɛkeh Uwien.

14 *Yesu cɛrɛ' upii nnɔ faake' *Saba ya daali ma nnɔ nɛ litaanl ya duku nnɔ ya ciɛn ya benku ni ben' nɛ u tɔke' linigol nnɔ ki ye: «Ni ŋmɔbe iwien iluob nɛ ń li sɔnh itɔon. Ni li bɔareh i ya wien nɛ u buuh nɛ, na yɛ *Saba ya daali nɛ ni li bɔareh u buuh nɛ.»

15 Nɛ Yonbdaan *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Ninbi ińuɔn ilele ya nibɛ, ń'ni ŋmɛ ŋa ŋɛndeh u'ne bii u'ŋuun *Saba ya daali ki tɔ ńundeh?»

16 Upii wɔ yɛ *Abraham ya yaabil nɛ, nɛ *Satan cɛrɛ' u bun ibin piik nin iniin ka ń fre kɔ yaare. Ma bi li cɛrɛ wɔ ń faake *Saba ya daali bii?»

17 *Yesu len' nnɔ ma nnɔ nɛ ifɛ cuo' binib bɔ kɛ niɛh nin wɔ miniem nnɔ. Ama linigol nnɔ kɛ ya yɛnm sɔnge' u tien' miyɔkm ya bont tɔ kɛ nnɔ bo.

Mibim mɔ ńilke ya kpenjɛnm

(Matie 13:31-32; Mark 4:30-32)

18 Nɛn saan nɛ *Yesu ye: «Uwien ya bɛl naan ba? N li taa ba kɔ nɛnge lɛ?»

19 Lɔ naan mibim mɔ bi yih mɛ mutaar uje uba taa' ki bule' u'kpɔabu ni nɛ. Mɔ pɛn' ki kpɛrɛ' ki tɔn' isigben, nɛ inuɔn tereh i'bo ki kɔh.»

Kpɔnɔ ya ńɔke ya kpenjɛnm

(Matie 13:33)

20 *Yesu tɔ ye: «N tɔ li taa ba kɔ nɛnge Uwien ya bɛl-i?»

21 Lɔ naan kpɔnɔ ya ńɔke wɔ upii uba bun' kpɔnɔyom mɔ dindin, ki taa' wɔ ki tien' len, kpɔnɔ nnɔ kɛ nuule' nɛ.»

Ni li ńɛ bunɔɔbu bɔa kɔ kɔ

(Matie 7:13-14, 21-23)

22 *Yesu joh Yerusalem, nɛ ki ńɛh iducɛnciɛn nin iduwawaale ni ki wɔknh binib Uwien ya gbɛr.

23 Nɛ udaan uba niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, bɔ li ŋmɛrɛ ŋa yɛbe nɛ-ɛɛ?» Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye:

24 «Cère mɛn ni'nun n li mɔ́n ní ñɛ bunañɔbu bùa wiɛbe kí kɔ. N tɔkeh nɛ nɛ, kime binib bà yɛbe li nuunh bɛ ní ñɛ bù kí kɔ ka ní fre.

25 Uyo uba ududaan lá li fii kí p̄iin bunañɔbu, nɛ ni juore' kí li se saali kí ñih kunagɛnku ki teh: «Yonbdaan, piire tɛ bunañɔbu.» U li tɔke nɛ kí ye: «Ma bɛn ni yé nà bó yaab.»

26 Nɛn saan nɛ ni li lienh ki teh: «Tinbi nin sin nɛ là taakeh ki jinh kí ñuh. A là te ti'du ya senjɛ ni nɛ ki wɔknh binib Uwien ya gbɛr.»

27 Nɛ wɔ ní tɔke nɛ kí ye: «N tɔkeh nɛ nɛ, jɛnde mɛn n'saan, ma bɛn ni yé nà bó yaab. Ninbi, ni'kɛ teh nà bre nɛ.»

28 Nɛn nɛ cère' bi li juon nɛ saali, ní li muɔh ki ñmɔnh inɔgbɛn uyo wà ni li ɛ *Abraham nin *Isaak nin Sakɔb nin *Uwien ya ñɔbonsɔknɔ kɛ te Uwien ya bɛl ni nnɔ.

29 Binib li ñɛ lenpuoli bó ní nin nintuɔli bó ní nin ikɛle kɛ ní kí lá kɛle kí ji tijier Uwien ya bɛl ni.

30 Nnɔ nɛ bà paan' puoli ya biba lá li liere usɛn. Bà mɔ liere' usɛn ya biba lá li paan puoli.»

Yesu kp̄ɛndeh Yerusalem bo (Matie 23:37-39)

31 U ya yo nɛ *Farisiɛnmbɛ biba nɛkn' *Yesu ki tɔke' wɔ ki ye: «Siere libùol liɛ kí li joh, kime Herod yíe wɔ ní ku ñɛ nɛ.»

32 Nɛ *Yesu tɔke' bɛ kí ye: «Li joh mɛn kí tí tɔke u ya tiibe ki ye: «Dinnɔ n ñuɔh isɛnpol binib saan, ki cèreh biwiɛnb faakreh, kí tí li wun tien nnɔ wenli mɔ, nɛ n'tuonl ní gben wienta daali.»

33 Ama n li cuon dinnɔ nin wenli nin daalibó nɛ kí baa Yerusalem, kime na kpɛ *Uwien ya ñɔbonsɔknl ní kpo niba saan, ki kɛnde' Yerusalem ni.»

34 Nɛ ki ye: «Yerusalem, Yerusalem, a kuuleh *Uwien ya ñɔbonsɔknɔ, ki yèkreh u sɔnh binib bà a'saan nnɔ itɛn ki kuuleh bɛ. Uyo kɛ n là yíe ní taan a'nib n'ba saan tɛn ukuoñɔ taakeh u'bumu u'fiɛbe ni ma bo, nɛ ba tuo'.

35 Liike mɛn Uwien sɛln' nɛ ni'kɔnkuɔn ma. N tɔkeh nɛ nɛ, na ji li ɛ nni, kí tí baa uyo wà ni li len kí ye: «Uwien ya mɔnm ní li te wà we ní Yonbdaan ya yel bo nnɔ bo.» »

14

Yesu cère' uwiɛn uba faake' Saba ya daali

1 *Saba uba ya daali nɛ *Yesu jon' *Farisiɛnmbɛ ya ciɛn uba den wɔ ní tí ji tijier, nɛ binib bà te ni'saan nnɔ sieke wɔ.

2 Ujɛ uba mɔ te ni'saan ki se *Yesu ya nun bó u'gbɛnɛnt cɔncuɔn',

3 nɛ *Yesu niire' bà bɛn *yiko mɔnmɔnm nnɔ nin *Farisiɛnmbɛ ki ye: «Unil ñmɔbe usɛn wɔ ní buu biwiɛnb *Saba ya daali bii wa ñmɔbe?»

4 Bi ηmin, ne *Yesu me' uje nno ki cere' u faake', ne u cere' wo u bure'.

5 Ne u niire' be ki ye: «Ni'ni ηme ya buk bii u'ne lu' liñunbunl ni *Saba ya daali la, wa ri ñen wo i ya taan bo?»

6 Ne ba fre' ki jiin' wo u'niire nno.

Yesu takeh binib ukankaan ya gber

7 *Yesu laa' bi yin' binib ba tijier ya jim nno gendeh binikpekpiekb ya kankaan ki kaah, ne u pan' be mikpenjenm ki ye:

8 «Unil yin' ηe upiikuon ya jier ya jim la, la jo ki ti kele binikpekpiekb ya kankaan. Nba la, u yin' uba mo u cen' ηe u' mo ri la baa ni,

9 ne wa yin' ni'ke bile nno ri baa ki la take ηe ki ye: «Cere uje wo ri kele a ke na saan no.» Ne a fii ki ti kele puoli bo nin ife.

10 Nen bo, unil yin' ηe tijier ya jim la, jo ki ti kele puoli bo, ηo wa yin' ηe nno la baa' la, wo ri take ηe ki ye: «N'jo, den inun bo ni.» Nen saan ne ni li ye a'bo ukpieke sin nin ba ke jinh tijier nno ya nun bo.

11 Kime wa ke kpiekreh u'ba la, Uwien li yuon wo. Wa ke jiindeh u'ba tingi la, Uwien li kpieke wo.»

12 Ne *Yesu take' wa yin' wo tijier ya jim nno ki ye: «A ye a yin binib tijier ya jim la, la yin a'jotieb, ki la yin a'ninjieb, ki la yin a kpi nin ba, ki la yin a'konkuonlieb ba ye bifadenb, kime bi'mo li fre ki yin ηe a ji ki jiin.

13 Ama a ye a yin binib tijier ya jim la, yin bijiinb nin itejenb nin iwob nin ijun.

14 Uwien ya monm li te a'bo, kime ben ηa ηmabe niba be ri jiin ηe. Uwien ne li su ηe uyo wa u li cere binimomb ri mekre bitenkpiib ni nno.»

*Tipiikuonjier ya kpenjenm
(Matie 22:1-10)*

15 Won nin binib ba jinh tijier nno ya uba cii' u len' ma bo ne ki take' wo ki ye: «Ba li ji tijier Uwien ya bel ni nno, Uwien ya monm te bi'bo.»

16 Ne *Yesu take' wo ki ye: «Uje uba ne la tien' tijier tu yebe, ki yin' binib ligol be ri baa ki la ji.

17 Tijier nno ya jijiyo baa' ne u son' u'tonsol u non' ki take' be ki ye be ri den bi bonde' ni'ke ki gben'-a.

18 Ne bi'ke ye', a li ye bi kpaan' iye ne. Ukpiek ye: «Tien' nni kafala, ma ri fre ki baa, kime n de' bukpaabu ne ki ye ri jo ki ti liike bu.»

19 Utō ye: «Tien' nni kafala, ma ri fre ki baa, kime n de' inaje piik ne ki ye ri jo ki ti wokn ye.»

20 Utō mo ye: «N laan kuon' upii so, nen bo ne ma ri fre ki baa.»

21 Nε utons�nl nnɔ liɛbe' u'cɛnbaa saan, ki tĩ tɔke' wɔ bi'ke len' ma bo. Nen saan nε u'cɛnbaa nnɔ ya benku ni ben', nε u tɔke' u'tonsɔnl nnɔ ki ye: <Jo tontonm isenje nin musɛnbumu ni, kí tĩ taa ní bijijnb nin itejenb nin ijùɔn nin iwɔ̀b, bε rí baa kí lá ji.>

22 Nε utonsɔnl nnɔ liɛbe' ní ki lá tɔke' u'cɛnbaa ki ye: <Cɛnbaa, n tien' a ye ma nnɔ, ama mifɛnm biɛ ki s'ien'.>

23 Nε u'cɛnbaa tɔke' wɔ ki ye: <Nnɔ la, jo isen ni nin ikpàan ni, kí tĩ cékn binib bε rí baa nɔ n'den rí gbe.>

24 N tɔkeh nε nε, binib bà n là kpiɛ' ki yin' bε nnɔ uba mɔnɔn nɔ rí lèn n'jier.> »

Dàan mɛn tibont kɛ kí paan Yesu bo

(Matie 10:37-38)

25 *Yesu joh ma nnɔ nε binib pɛ u'bo ki yebe. U jìɛbe' ki liike' bε, nε ki tɔke' bε ki ye:

26 «Unil baa' wɔ rí paan n'bo, ka yíe nni ki cɛn' u'naa nin u'baa nin u'po nin u'bumu nin u'ninjiɛb nin u'ninsieɛb nin u'miel mɔnɔn la, wa kpe wɔ rí li yé n'panpaankɛ.

27 Unil wà kɛ nɔ yuunh u'dɔpɔnɔn ki bukeh ki paakeh n'bo la, wa rí fre kí li yé n'panpaankɛ.

28 Ni'ni nɔmɛ nε yíe wɔ rí mɛ kuduku la, wa rí kpiɛ kí kèle kí bù kí liike u'like li baa bii ya rí baa?

29 Wà tien' nnɔ nɔ ki pu' kuduku nnɔ ka fre' ki mɛn' ki faa' kù la, binib bà kɛ li lɛ kuduku nnɔ li lè wɔ nε,

30 kí len kí ye: <Liike mɛn udaan wuɔ cin' ki mɛh kuduku nε ka fre' ki faa' kù.>

31 U lɛ bɛr ba nε nɔmɔbe sojambɛ itur piik ki yíe wɔ rí jo kí tĩ jèke' ubertɔ wà nɔmɔbe sojambɛ itur pile, nɔ ka rí kpiɛ kí kèle kí maale kí liike, u li fre kí taa u'sojambɛ itur piik nnɔ kí tuobe ubertɔ wà nɔmɔbe sojambɛ itur pile nnɔ bii wa rí fre?

32 U laa' wa rí fre la, wɔn nnɔ laan te fɔkm ma nnɔ, u li sɔn ucɛndɛnduol nε wɔ rí cende wɔ usɛn ni kí tɔke wɔ kí ye wɔ rí cère bε rí gben tigbɛr nnɔ.

33 Nnɔ nε ni'ni wà kɛ nɔ dàan' u nɔmɔbe nà kɛ la, wa rí fre kí li yé n'panpaankɛ.»

Miyaam ya kpɛnjenm

(Matie 5:13; Mark 9:50)

34 «Miyaam yé nibonn nà mɔn nε. Ama mĩ saa' ka ji nɔmɛ la, niba nɔ te kí ji rí fre kí nɔmaake mè.

35 Mĩ li juore fɛnm nε, ma ji li nɔmɔbe tuonl. Bi li taa mè kí wule nε. Wà nɔmɔbe litubl la, wɔ rí cii.»

15

Upe wà bole' ya kpɛnjenm

(Matie 18:12-14)

1 Bilɛnpotekb nin bibiɛrdɛntɔb kɛ nɛkndeh *Yesu saan bɛ rɪ cenge u'gbɛr.

2 Nɛ *Farisiɛnmbɛ nin Yiko ya wɔnwɔknb bunbeh u'bo ki teh: «Ujɛ wuɔ teknh bibiɛrdɛnb nɛ ki taakeh ki jinh nin bɛ.»

3 Nɛn saan nɛ *Yesu pɔn' bɛ mikpɛnjɛnm ki ye:

4 «Ni'ni ɲmɛ ɲmɔbe ipɛ kobk ɲɔ uba bole' la, wa rɪ cɛrɛ ipɛ piwɛ nin iwɛ yà sɛn' nnɔ kumuɔku ni, kɪ jo kɪ tɪ nuun wà bole' nnɔ haali kɪ tɪ lɛ wɔ?»

5 U tɪ laa' wɔ la, u'yɛnm li sɔnge nɛ wɔ rɪ yuure wɔ kɪ buke.

6 U tɪ baa' iden la, u li yin u'jɔtieb nin u'kɔnkuɔnlieb, kɪ tɔkɛ bɛ kɪ ye: «Cɛrɛ mɛn tɪ li poknh, kimɛ n laa' n'pɛ wà là bole' nnɔ.»

7 Nnɔ nɛ n tɔkeh nɛ, ubiɛrdaan uba mɔnɔn lèbrɛ' u'tetem la, Uwien ya yɛnm li sɔnge u'bo kɪ cɛn binib piwɛ nin biwɛ bà cuube ka ɲmɔbe bɛ rɪ lèbrɛ bi'tetem nnɔ bo.»

Bulikbu bùa bole' ya kpɛnjɛnm

8 «U lɛ pii ba ɲmɔbe milikbim piik ɲɔ miba bole' la, wa rɪ sɛ lifrl, kɪ ɲɛrɛ kuduku, kɪ tùrɛ kɪ nuun kɪ tɪ lɛ mè?»

9 U tɪ laa' mè la, u li yin u'jɔtieb nin u'kɔnkuɔnlieb kɪ tɔkɛ bɛ kɪ ye: «Cɛrɛ mɛn tɪ li poknh, kimɛ n laa' n'likbu bùa là bole' nnɔ.»

10 Nnɔ nɛ n tɔkeh nɛ, ubiɛrdaan uba mɔnɔn lèbrɛ' u'tetem la, Uwien ya tondb li pokn u'bo.»

Kibuk kà gaare' ya kpɛnjɛnm

11 *Yesu tɪ ye: «Ujɛ uba nɛ là te ki ɲmɔbe bijiɛb bile.

12 Nɛ uwaal tɔkɛ' u'baa ki ye: «N'Baa, gbiire a'faal kɪ taa n là li ji nà bó kɪ de nni.» Nɛ u'baa gbiire' u'faal ki de' bi'kɛ bi ya bó.

13 Na wuɔkɛ', nɛ uwaal nnɔ taan' u'faal kɛ, ki bure' fɔnfɔkm udu uba bó, kɪ tɪ te ni'bó ki teh fɛnfɛnm, kɪ ñɛnde' u'faal kɛ.

14 U tɪ ñɛnde' ni'kɛ ki gben', nɛ mikɔnciɛnm miba lu' udu nnɔ ni. U ya yo nɛ tijiint kɔn' wɔ.

15 Nɛn saan nɛ u jon' udu nnɔ ya jɛ uba saan wɔ rɪ taa wɔ lituonl, nɛ ujɛ nnɔ jon' wɔ u'kpàabó u tɪ gu fangambɛ.

16 U yíe wɔ rɪ ji fangambɛ nnɔ ya jier mɔnɔn, ama uba ɲa dienh wɔ tù.

17 Nɛ u maale' u'yɛnm ni ki ye: «N'baa ya tonsɔnb kɛ jinh ki gbiɛh nɛ, nɛ mikɔnm benh mè rɪ ku min niɛ saan.

18 N li fii kɪ liebe n'baa bó, kɪ tɪ tɔkɛ wɔ kɪ ye: «N'Baa, n bii' Uwien, ki bii' a'mɔ.

19 Ma ji kpɛ á yin nni a'bijɛ. Li teh nni tɛn n yé a'tonsɔnb ya uba nɛ.» >

20 Nɛ kɪ fii' ki liebeh u'baa bó.

«U tɪ tuo iden, ki laan biɛ ki te fɔkm, nɛ u'baa laa' wɔ, nɪ cuo' wɔ micɛɛkm, nɛ u sɛn' ki tuobe' wɔ usɛn bó, kɪ lɔkn' wɔ.

21 Nɛ u'bijɛ tɔkɛ' wɔ ki ye: «N'baa, n bii' Uwien, ki bii' a'mɔ. Ma ji kpɛ á yin nni a'bijɛ.»

22 Ama u'baa tɔke' u'tonsɔnb ki ye: «Taa mɛn liliɛrmɔnmɔnl ní tonm kí lá goln wɔ, kí piln wɔ miflím, kí cɛkn wɔ itacaan, 23 kí taa ní unafanfaan wà gbenge, kí lá kòre, tí jele kuna-cenku.

24 Kimɛ n là maaleh ki teh n'bijɛ wuɔ nɔ kpo' nɛ, jaan u fuobe. U là bole' nɛ, nɛ n piire' wɔ.» Nɛ bi cin' ki jeleh kunacenku.

25 «U ya yo ki laa' u'bijɛ uciɛn te ukpàábó nɛ. U ñɛn' ukpàábó ní ki lá tuo iden, nɛ ki cii' inacenjalgangaan nin kujaanku bó.

26 Nɛ u yin' bitonsɔnb ya uba, ki niire' wɔ nà tien'.

27 Nɛ u tɔke' wɔ ki ye: «A'waakɛ nɛ liɛbe' ní. U liɛbe' ní nin laanfɛ ma nnɔ, nɛ a'baa cèrɛ' bi kòrɛ' unafanfaan wà gbenge.»

28 U cii' nnɔ ma nnɔ nɛ u'benku ni ben', u jɛ' ka kɔn', nɛ u'baa ñɛn' ki gbáan' wɔ.

29 Nɛ u tɔke' u'baa ki ye: «Liike, n sɔnh ɲɛ itùon ibin ibin nɛ, ka yíe' a'ñɔbu bó fiebu, ama ɲa de' nni wɔbuk mɔnɔn, min nin n'jɔtieb ní jele kunacenku.

30 Ama a'bijɛ wuɔ, wɔn là paan' ijɛnkpend bo nɛ, ki tí ñɛnde' a'faal ki lá liɛbe' ní, nɛ a kòrɛ' wɔ unafanfaan wà gbenge-a!»

31 Nɛ u'baa jiiin' wɔ ki ye: «N'bukɛ, sin te n'saan uyo kɛ nɛ. Sin nɛ si n ɲmɔbe tibont tà kɛ.

32 A'waakɛ wɔn, n là maaleh ki teh u kpo' nɛ, jaan u fuobe. U là bole' nɛ, nɛ n piire' wɔ. Nɛn bo nɛ ní kpɛ tí jele kunacenku kí pokn.» »

16

Utonsɔnl wà ɲmɔbe miyɛnfuom

1 *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Ufàadaan uba nɛ là te ki ɲmɔbe utonsɔnl uba u likeh u'bont kɛ. Bi linde' u'puoli bó kí lá tɔke' u'cɛnbaa ki ye u ñɛndeh u'faal nɛ.

2 Nɛ u'cɛnbaa yin' wɔ ki lá niire' wɔ ki ye: «N ciih bi lienh a'bo bɛ ya gbɛr sɔ? Wuɔn nni a tentien' n'bont ma bo, kimɛ ɲa ji li yé n'tonsɔnl.»

3 Nɛ utonsɔnl nnɔ maale' u'yɛnm ni ki ye: «N'cɛnbaa li ñɛn nni lituonl ni ma, n li tien mila? Ma ɲmɔbe tuɔm ní ko kpàar-a! Ki ye n li mieh mɔ la, ní ɲmɔbe nni ifɛ nɛ.

4 Tɔ, n ben n li tien ma ɲɔ n'cɛnbaa ñɛn' nni lituonl ni la, biba ní teke nni bi'den.»

5 Nɛ ki yih bà ɲmɔbe u'cɛnbaa ya fɛnl nnɔ uba uba, nɛ ki niire' ukpiɛk ki ye: «A ɲmɔbe n'cɛnbaa ya fɛnl iɲɛ?»

6 Nɛ u ye: «Mikpɔm tikucinwawaart* kobk.» Nɛ u tɔke' wɔ ki ye: «Taa a'fɛnl ya gbɔnku ní kí kèle tonm, kí kele tikucinwawaart piɲun.»

* 16:6 Bi yih tikucinwawaart nnɔ nɛ bat. Kuba li fre kí teke ten litr pita nin uluob.

⁷ Nε ki niire' utɔ ki ye: <Sin, a'mɔ ηmɔbe u'fɛnl iηε?> Nε u ye: <Ji tibɔtɔcɛnciɛnt† kobk.> Nε u tɔke' u'mɔ ki ye: <Taa a'fɛnl ya gbɔnku kí kele tibɔtɔcɛnciɛnt piniin.>

⁸ Utonsɔnl wà ηa ηmɔbe gbɛmɔnt nnɔ ya cɛnbaa cii' nnɔ ma nnɔ, nε ki pɛke' wɔ ki ye u ηmɔbe miyɛnfuom nε ki tien' nnɔ. Kimε uηɛndun wuu ya nib ηmɔbe miyɛnfuom bi'tɔb bo ki cɛn' bà yé Uwien yaab.

⁹ «N tɔkeh nε nε, ní li taah uηɛndun wuu ni ya faal là lɛreh binib, ki coh binib kujɔtieku, ηɔ lí lá gben' la, Uwien ní teke nε u'den yà tuu ki te ni.

¹⁰ Wà yé unimɔn nibonwawaann ni la, u li yé unimɔn nε niboncɛnciɛnn mɔ ni. Wà ηa yé nimɔn bonwawaann ni la, wa ní li yé nimɔn boncɛnciɛnn mɔ ni.

¹¹ Na yé nimɔnb uηɛndun wuu ya faal ni la, ηmε ji li de nε lifaamɔnl-i?

¹² Na likeh utɔ ya bont mɔnmɔnm la, ηmε ji li de nε ni'yaar-i?

¹³ «Utonsɔnl uba ηa ní fre kí li pε cɛnbaambe bile bo. U li nɛn uba nε, kí li yíe utɔ. U li se uba ya ciεk bó nε, kí li likeh utɔ fɛnm. Na ní fre kí li pε Uwien bo ki liεbe' ki pε ilike mɔ bo.»

Yesu len' tigbetɔr tɔ yεbe

(Matie 11:12-13; 5:31-32; Mark 10:11-12)

¹⁴ *Farisiɛnmbe cii' *Yesu len' tigbɛr tà kε nnɔ nε ki lɛh wɔ, kimε bi yíe ilike ki gbien'.

¹⁵ Nε u tɔke' bε ki ye: «Ninbi, ni yé binib bà yih ni'ba binimɔnb nε binib ya nun bó, ama Uwien bɛn ni'fɛl ni te ma bo, kimε binib likeh nà tɛn ní yé nibonmɔnn la, ní yé fɛnm nε Uwien ya nun bó.

¹⁶ «Uwien de' Moyis *yiko wà nnɔ, binib là pε wɔn nin *Uwien ya nɔbonsɔknb ya gbɛr bo nε ki tí baa' San ya yo. Kí nɛ u ya yo nε bi tɔke' binib Uwien ya bɛl ya gbɛmɔnmɔnt, nε unil kε mɔh ki nuunh wɔ ní kɔ li'ni nin ufaa.

¹⁷ Nin nɛn kε ηɔ ní faa nin Yiko ya gbɛyɔyɔl liba mɔnɔn ní juore fɛnm ki cɛn' kutaaku nin kitink ya gbenm.

¹⁸ «Ujε wà kε wiε' u'pɔ ki tí kuɔn' upiitɔ la, u tien' linaηmaal nε. Upii ya cε wiε' wɔ, ujetɔ kuɔn' wɔ la, uje nnɔ mɔ tien' linaηmaal nε.»

Ufàadaan uba nin Lasaar ya gbɛr

¹⁹ «Ufàadaan uba nε là te, ki guoh tiwɛnmɔnmɔnt tà ηmɔbe kudaaku, ki teh tinacent idaan kε, ki jinh nà ηmε, ki poknh.

²⁰ Ucεcεkdaan uba mɔ là dɔ ufàadaan nnɔ ya nañɔjebu saan inel yèyèke' wɔ ní'kε saan, bi yih wɔ Lasaar.

²¹ U yíe wɔ ní ji ijieyɔyɔl yà nɛh ufàadaan nnɔ ya tebl bo ki luh nnɔ mɔnɔn ka ní lε. Isengbele nε bàareh ki lá liɛreh u'nel nnɔ.

† 16:7 Bi yih tibɔtɔcɛnciɛnt nnɔ nε Kɔr. Kuba li fre kí teke tɛn litr kobiita nin piluob.

22 Nĩ tete ne ucεεckdaan nnɔ lá kpo'. Ne Uwien ya tondb baa' ki lá yuure' wɔ ki don' paaki bó *Abraham saan. Ufàadaan nnɔ mɔ lá kpo', ne bi sube' wɔ.

23 U te kutεnkpiiku ni ki jèndeh, ne ki lá yaare' ki laa' *Abraham fɔnfɔkm, ki laa' Lasaar mɔ te u'saan.

24 Ne u wuure' ki ye: «N'baa *Abraham, muɔ nni micεεckm, kí sɔn Lasaar wɔ ní tĩ taa u'nɔbijom, kí tuun miñunm ni kí lá sèkn n'lɛnl, kime n jèndeh umu wuu ni ki gbiekeh ne.»

25 Ne *Abraham tɔke' wɔ ki ye: «N'buke, tiere kí ye a là fuobe ma nnɔ, a là te liwiel ni ne, ne Lasaar te ijend ni. Fenfenno Lasaar ji te uyensonge ni ne nie saan, ne sin te ijend ni.

26 Nitɔnn mɔ si: kubùoku kua ñɔ ka ηmɔbe bien ne te tinbi nin ninbi ya siik ni, ηɔ unil yie wɔ ní ñe ti'saan kí jo ni'bó la, u la fre, uba mɔ ηa ní fre kí ñe ni'saan kí baa ti'bùol.»

27 Ne ufàadaan nnɔ tɔke' *Abraham ki ye: «Wee, n'baa, nĩ te nnɔ la, n gbáanh ηe ne, sɔn Lasaar wɔ ní jo n'baa den

28 kime n'ninjieb biñun s'ien' ni'bó. Wɔ ní tĩ gbiere be, ηɔ bi la baa nie saan, ki mɔ ní lá li jèndeh.»

29 Ne *Abraham tɔke' wɔ ki ye: «Bi ηmɔbe Uwien de' Moyis *yiko wà nnɔ nin *Uwien ya ñɔbonsɔknb ya gber. Be ní li pe *yiko nnɔ bo, kí li cengeh tigber nnɔ teh bà.»

30 Ne u ye: «N'baa *Abraham, na te nnɔ, ba ní cii, ama unil ñen' kutεnkpiiku ni ki jon' bi'saan la, bi li lèbre bi'tetem.»

31 Ne *Abraham tɔke' wɔ ki ye: «Ba paan' Uwien de' Moyis *yiko wà nnɔ bo, ka cenge' *Uwien ya ñɔbonsɔknb ya gber la, unil mekre' bitεnkpiib ni mɔnɔn la, ba ní tuo kí lèbre bi'tetem.»

»

17

La cère uba ní ture Uwien ya sen
(Matie 18:6-7, 21-22; Mark 9:42)

1 *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Nà li cère binib ní ture Uwien ya sen ηa lí li lúo, ama wà li cère utɔ ní ture nnɔ, nĩ bre u'bo.

2 Bi bi taa' linèciɛnl ki jɔn' u'tule ni, ki ture' wɔ ki wie' miñunciɛnm ni la, nĩ bi li tu u'bo, nin wɔ ní cère ibaan yie ya uba ní ture Uwien ya sen.

3 Nen bo, li ben men.

A'tɔ bii' ηe la, wuɔn wɔ u'biil. U tuo' ki ye u bii' la, á fère wɔ.

4 U bii' ηe uwien uba bolm milole, ki baa' a'saan bolm milole ki tɔke' ki ye u bii' ηe la, á fère wɔ.»

Mitekjim ya gber
(Matie 17:19-20)

5 Ne u'tondb tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, cère ti'tekjim ní ye bre kí pukn.»

6 Nε u tɔke' bε ki ye: «Ni bi ηmɔbe mitekjim mĩ waa tɛn kusiiku kua bi yih kù mutaar nnɔ ya bim mɔnɔn la, ni bi li tɔke busubu buu kí ye bù rí ηbe bu'ba kí tí caan miñunciem ni, nε bù rí tuo ni'ñɔbu bó.»

Utonsɔnl bi li sɔnh ma bo u'cɛnbaa ya bùol

7 «Ni'ni ηmε ηmɔbe utons�nl u koh wɔ bukpàabu bii u kpaah wɔ tiwɛnt, ki ñɛn' ni'bó ní la, u li tɔke wɔ kí ye: <Dɛn tonm kí lá jí?>

8 Na te nnɔ. U li tɔke wɔ kí ye: <Lèbre a'kpɛlɛɛr, kí tien tijier, kí taa kí lá sien nni rí jí kí ñu kí tí gben kí yaan a'mɔ rí jí kí ñu.>

9 Utonsɔnl tien' u'cɛnbaa ye wɔ rí tien nà la, u li de wɔ faalaa?

10 Ni'mɔ yaam te nnɔ nε. Ni tien' Uwien ye ní tien nà kɛ la, ní tɔke kí ye: <Ti yé bitonsɔnb bà ηa nuunh bε rí pèke tɛ nε, ti tien' ti bi li tien nà nε.> »

Yesu cère' ijend piik lùore'

11 *Yesu joh Yerusalem ma nnɔ, nε ki ñɛn' Samari nin Galile ya tinbiɛn.

12 U tí koh udu uba ni uyo wà nnɔ, nε ijend piik tobreh wɔ usɛn bó, ki te fɔnfɔkm,

13 ki lienh ufaa bo ki teh: «Cɛnbaa Yesu, muɔ tɛ micɛɛkm.»

14 *Yesu laa' yè nε ki tɔke' yè ki ye: «Li joh mɛn bitɔtuɔrkaab saan bε rí tí fiin nε.»

I joh ma nnɔ nε ki lùore'.

15 Bi'ni uba laa' u lùore' ma nnɔ, nε ki liebe' ní ki lá pèkeh Uwien ufaa bo,

16 nε ki gbaan' *Yesu ya nintuɔli, ki faare' wɔ. Ujɛ bugbɛn yé Samari ya nil nε.

17 Nɛn saan nε *Yesu ye: «Ijend piik nnɔ kɛ ηa lùore' bi? Biwe nnɔ nín te lɛ saan-i?

18 Ucaan wuɔ baba ηa ñí la, bi'ni uba mɔnɔn ηa maale' wɔ rí liebe ní kí kpiɛke Uwien-a!»

19 Nε ki tɔke' wɔ ki ye: «Fii, kí li joh, a'tekjim nε ηmien' ηε.»

Uwien ya bɛl li baa ní

(Matie 24:23-28, 37-41)

20 *Farisiɛnmbɛ niire' *Yesu ki ye: «Uwien ya bɛl li baa ní u lɛ yo ba?» Nε u tɔke' bε ki ye: «Uwien ya bɛl ya baam ηa yé bonn nà birib lɛnh nɛ.

21 Ba rí ye: <Liike mɛn lí te niɛ saan bii lí te niɛ bó.> Kime Uwien ya bɛl te ni'ni nε.»

22 Nε ki tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Uyo uba we ní, ni'nun li mɔn ní tien Unil ya Bijɛ saan liwentunl líba mɔnɔn, ka rí lɛ wɔ.

23 Bi li tɔke nε kí ye: <Liike mɛn, u te niɛ bó,> bii <U te niɛ saan.> La jo mɛn, ki la jekbeh.

24 Kimε utεmeknde ñeh kutaaku ya kele uba, ki muɔreh ki tĩ bàareh ukeltɔ ma bo nnɔ, Unil ya Bijε yaam mɔ li te nnɔ nε lidaali là u li baa ní nnɔ.

25 Ama ní kpε wɔ ní ji ijend kí gbien nε. Fεnfennɔ ya nib li wie u'gbεr nε kí yaan tibont nnɔ kε ní tien.

26 Nĩ là te ma bo Nowe ya yo nnɔ, Unil ya Bijε ya babaayo mɔ lá li te nnɔ nε.

27 Binib là jinh nε ki ñuh, bijεb kuɔndeh bipiib, bipiib mɔ kunh ticεr, ki tĩ baa' lidaali là Nowe kɔn' buñercienbu, nε miwuɔm kɔn' ki jin' bi'kε.

28 Bii ní li te tɛn ní là te ma bo Lɔt ya yo nε. Binib là jinh nε ki ñuh, ki teh ukpenkpende, ki koh tikpàar, ki mεh tidur.

29 Ama lidaali là Lɔt ñɛn' Sodɔm ya du ni nnɔ, nε umu nin mitɛnñɔkjiem ñɛn' paaki bó ní utaa yaam ki lá ku' bi'kε.

30 Lidaali là Unil ya Bijε lá li puɔ ní' bó ní nnɔ, ní li te nnɔ nε.

31 «U ya yo wà te kudulekaaku ya paaki, u'wεnt te kuduku ni la, u la jüre kí kɔ kí taa tù. Wà mɔ te ikpàan bó la, u la liεbe kí kun.

32 Tiεre mɛn Lɔt ya po bó.

33 Wà nuunh wɔ ní fie u'miɛl la, wɔn nε li kpo kí juore fεnm. Wà li tuo kí kpo min bo nnɔ, wɔn nε li lε limiɛl.

34 N tɔkeh nε nε, ní'daali ya ñɔnku, binib bile li dɔ gado uba bo, bε ní taa uba kí dàan utɔ.

35 Bipiib bile li tε ki nàanh unεgɔn uba bo, bε ní taa uba kí dàan utɔ.

36 [Bijεb bile li te bukpàabu ni, bε ní taa uba kí dàan utɔ.]* »

37 Nε u'panpaankaab niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, ní li tien lε saan-i?» Nε u tɔke' bε ki ye: «Liwenkpil te nà saan la, inenyobl taakeh nen nε.»

18

Ukpopii uba nin tibuur ya nil uba ya gber

1 Nε *Yesu pɔn' bε mikpenjenm, wɔ ní wuɔn bε kí ye ní mɔn bε ní li kàareh uyo kε nε, ki la cère bi'gbenent ní ηende.

2 U tɔke' ki ye: «Tibuur ya nil uba nε là te udu uba ni, ka fεnge Wien, ka boh nib.

3 Ukpopii uba mɔ là te udu nnɔ ni, ki bàareh u'saan, ki tɔkeh wɔ ki teh: «Liike min nin n'ñennend ya gbεr tuu kí kun nni imɔn.»

4 U tuu ki yĩenh ní tĩ wuɔke', nε u maale' u'yεnm ni ki ye: «Nin ma fεnge Wien, ka boh nib ma kε nnɔ,

5 n li kun wɔ imɔn nε, kimε u gbien' nni uyεnɲaabe nε. Ma kun' wɔ mɔn la, u li tuu ki bàareh nε n'yεnm ní tĩ ñε n'ba ni.» »

6 *Yesu tí tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Ni cii' tibuur ya nil wà ɲa buh buur tu'donbó nnɔ len' ma bo-a!

* 17:36 Bi kpiε' ki kele' tighɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 36 ɲa te tu'ni.

7 Uwien ne ɲa ji li kun u'niɲɛndkaab bɑ muɔh ki yih wɔ ɲɔnku nin wien ni nnɔ imɔn-ii? U li taande-ee?

8 N tɔkeh ne ne, u li kun be imɔn na ɲ taande. Ama Unil ya Bijɛ lɑ li baa nɪ uyo wɑ nnɔ, u li biɛ kɪ lɛ binib ɲmɔbe mitekjim kitink kiɛ bo-oo?»

Farisiɛn uba nin ulɛnpotekl uba ya gbɛr

9 *Yesu tɪ pɔn' mikpɛnɲɛnm wɔ ɲ wuɔn binib bɑ maaleh ki teh bi cuube ki yindeh binitɔb nnɔ.

10 U ye: «Bijɛb bile ne don' Uwien ya duku bɔ, be ɲ tɪ kɑare. Uba yɛ Farisiɛn, ne utɔ yɛ ulɛnpotekl.

11 Farisiɛn nnɔ se ne ki kɑareh u'yɛnm ni ki teh: «Uwien, n faareh ɲɛ nin ma te tɛn binitɔb te ma nnɔ bo. Ma suh, ka teh nɑ bre, ka teh naɲmaal, ka te tɛn ulɛnpotekl wuɔ nɔ.

12 N lɔh buɲɔbu bolm mile ne iwien ilole ni. N lɛnh nɑ ke nnɔ, n gbiih nɛ bolm piik ne, ki taah miba ki dienh ɲɛ.»

13 Ama ulɛnpotekl nnɔ, wɔn se fɔnfɔkm ne, ka kaabe wɔ ɲ yaare kɪ liike paaki bɔ mɔnɔn, ki gbiknh liyul ki teh: «O, Uwien muɔ min ubiɛrdaan micɛɛkm.»

14 N tɔkeh ne ne, Uwien bu' ulɛnpotekl nnɔ ne ugbeɲɔndaan, u kun', nɑ yɛ Farisiɛn nnɔ, kimɛ wɑ ke kpiɛkreh u'ba la, Uwien li yuɔn wɔ ne. Wɑ ke jiiindeh u'ba tingi la, Uwien li kpiɛke wɔ ne.»

Yesu nin mucɛnfɛndmu

(Matie 19:13-15; Mark 10:13-16)

15 Binib tukeh mucɛnfɛndmu ki bɑareh *Yesu saan ɲɔ wɔ ɲ taa u'nuɔ kɪ mɛ mɔ. U'panpaankaab laa' nnɔ ma nnɔ, ne ki kɔnh nin be.

16 Ama *Yesu cɛre' bi taa' mɔ ki baa' u'saan, ne u ye: «Cɛre mɛn mubuwaamu mɔ ɲ li bɑareh n'saan. La piende mɔ mɛn, kimɛ binib bɑ te tɛn mubumu ne si Uwien ya bel.

17 N tɔkeh ne imɔn ne, wɑ ke ɲa teke' Uwien ya bel ya gbɛr kibuk yaam la, wa ɲ kɔ li'ni.»

Ufɑadaan uba ya gbɛr

(Matie 19:16-30; Mark 10:17-31)

18 *Sufmbɛ ya ciɛn uba niire' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa wɑ mɔn, n li tien mila kɪ lɛ limiɛl lɑ ɲa ɲmɔbe gbenm-i?»

19 Nɛ *Yesu ye: «Be tien' a yih nni wɑ mɔn-i? Uwien baba ɲa ɲɪ la, uba ɲa mɔn.

20 A bɛn iwɔb yɑ ye: «La teh naɲmaal, ki la ku nil, ki la suh, ki la nɛndeh nib bo, kɪ li boh a'naa nin a'baa nnɔ.» »

21 Nɛ uciɛn nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «N boh ni'ke haali n'buwaam ni ne.»

22 *Yesu cii' nnɔ ma nnɔ ne ki tɔke' wɔ ki ye: «Nibonn niba biɛ ki pɔre' ɲɛ. Kuɔre a ɲmɔbe tibont tɑ ke, kɪ taa ilike nnɔ kɪ de bijiinb, kɪ li ɲmɔbe lifaal paaki bɔ, ɲɔ kɪ baa kɪ lɑ paan n'bo.»

23 Ama u cii' nnɔ ma nnɔ nɛ u'yɛnm saa' ki gbien', kime u'faal yɛbe.

24 *Yesu laa' u'yɛnm saa' ma nnɔ nɛ u ye: «Nì faa ki gbien' nin binib bà ηmɔbe lifaal ní kɔ Uwien ya bɛl ni.

25 Nì faa nin ufàadaan ní kɔ Uwien ya bɛl ni ki cɛn' nin ñɔkma ní càare mikpɛlpienbonm ni.»

26 Nɛ binib bà cengeh u'bó nnɔ ye: «O, nǐ te nnɔ la, ηmɛ li fre kí ηmɛre?»

27 Nɛ *Yesu ye: «Binib nɛ ηa ní fre, Uwien wɔn ηa gbɛle' niba.»

28 Nɛ Pier tɔke' wɔ ki ye: «Tinbi wɔn la, ti dàan' ti'faal nɛ ki paan' a'bo-a!»

29 Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, unil wà kɛ dàan' u'den bii u'po bii u'ninjɛb bii u'naa bii u'baa bii u'bumu, Uwien ya bɛl bo la,

30 u li lɛ haali kí tí gèbre tibont tà kɛ u dàan' tù nnɔ fɛnfɛnno wuɔ nɔ. Nɛ uyo wà we ní nnɔ, u li lɛ limiel là ηa ηmɔbe gbenm mɔ.»

*Yesu len' u'kuum nin u'mɛkrm bó nta bo
(Matie 20:17-19; Mark 10:32-34)*

31 *Yesu nin u'panpaankaab piik nin bile nnɔ cuonh ki joh, nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Li cengeh mɛn, ti doh Yerusalem bó sɔ, *Uwien ya ñɔbonsɔknb là kɛle' nà kɛ Unil ya Bijɛ bo nnɔ li tien nɛ.

32 Kime bi li taa wɔ kí ηukn bà ηa yé Sufmbɛ, bɛ ní lè wɔ, kí jènde wɔ, kí cɛre u'bo tiñinsɛnt,

33 kí nǐ wɔ inalɛbe, kí yaan kí ku wɔ, nɛ wienta daali wɔ ní mɛkre bitenkpiib ni.»

34 U'panpaankaab nnɔ ηa cii' ni'tingi, kime iñɔbon nnɔ ya tingi buɔ nɛ, nɛ ba bɛnde' ì ye yè ní ye bà.

*Yesu likre' ujuɔn uba
(Matie 20:29-34; Mark 10:46-52)*

35 *Yesu tí nɛkn' Seriko ya du ni. Ujuɔn uba là te udu nnɔ ni, ki kaah sɛngbaal ki miɛh binib tibont.

36 U cii' linigol gèbreh ma nnɔ nɛ u niire' ki ye: «Bɛ teh nɔ?»

37 Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «Nasaret ya *Yesu nɛ gèbreh.»

38 Nɛ u yin' ufaa bo ki ye: «Yesu, *Dafid ya yaabile, muɔ nni micɛɛkm.»

39 Binib bà le *Yesu usɛn nnɔ tɛngɛh u'bo ki teh wɔ ní ηmile, ama u tùɔreh ki wuureh nɛ ki teh: «*Dafid ya yaabile, muɔ nni micɛɛkm.»

40 Nɛ *Yesu sere' ki ye bɛ ní taa wɔ ní. U nɛkn' *ma nnɔ nɛ Yesu niire' wɔ ki ye:

41 «A yíe ní tien bà kí de ηɛ?» Nɛ u ye: «Yonbdaan, n yíe ní likre nɛ.»

42 Nɛ *Yesu ye: «Likre, a'tekjim nɛ ηmien' ηɛ.»

43 U likre' i ya tàan bo, nε ki paan' u'bo, ki pèkeh Uwien. Binib nnɔ kε laa' nnɔ ma nnɔ nε ki mɔ pèkeh Uwien.

19

Ulenpotekl uba teke' Yesu u'den

1 *Yesu kɔn' Seriko ya du ni, ki joh wɔ ní càare.

2 Ujε uba là te len, bi yih wɔ Sase, u yé bilenpotekb ya ciεn nε, ki yé ufàadaan mɔ,

3 ki nuunh wɔ ní lε *Yesu kí bende wɔ. Ama linigol te ma nnɔ, wa fre' ki laa' wɔ, kimε u yé kinijenjenk nε.

4 Nε u sɛn' ki liere' usɛn ki tí don' busubu buba, *Yesu li gèbre nà saan, ηɔ u lá gèbreh la, wɔ ní lε wɔ.

5 *Yesu tí baa' ní'saan, ki yaare' ki liike', nε ki tɔke' wɔ ki ye: «Sase, jiire ní tonm, kimε dinnɔ wuɔ nɔ ní kpε ní gɔ a'den nε.»

6 U jiire' ní tonm, nε ki teke' *Yesu nin uyensonge.

7 Linigol nnɔ laa' nnɔ ma nnɔ nε bi'kε bunbeh ki teh: «U jon' ki tí càan' ubierdaan nε.»

8 Nε Sase fii', ki sere', ki tɔke' Yonbdaan ki ye: «Yonbdaan a bεn-ii! N li gbiire n'faal mile kí taa miba kí de bijiinb. N là jin' unil ya bonn la, n li jiiin nè bolm minan nε kí de udaan.»

9 Nε *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Dinnɔ Uηmienl baa' iden yii, kimε a'mɔ yé *Abraham ya yaabil nε.

10 Unil ya Bijε baa' wɔ ní lá nuun bà bole' nε, kí ηmien bε.»

Bitonsɔnb bita ya kpenjenm

(Matie 25:14-30)

11 Binib bà cengeh *Yesu ya gber nnɔ maaleh ki teh u neke Yerusalem ma nnɔ, bi li pɔk kí lε Uwien ya bel i ya tàan bo nε, nε u tí pɔn' bε mikpenjenm,

12 ki ye: «Unikpekpiék uba là yíe wɔ ní jo udu uba bó ní fɔke, bε ní tí jin wɔ libel wɔ ní liebe ní.

13 Nεn saan nε u yin' u'tonsɔnb piik, ki de' unil kε milikbim, nε ki tɔke' bε ki ye: «Taa mɛn kí li teh ukpenkpende, kí tí baa uyo wà n li liebe ní.»

14 U'du ni ya nib là nɛn wɔ, nε ki sɔn' binib ki ye bε ní upaan u'bo kí tí tɔke uberciεn kí ye: «Ta yíe ujε wuɔ ní li ye tí'ber.»

15 Ama u jin' libel nnɔ, ki liebe' ki kun' ní, nε ki yin' u'tonsɔnb bà u là de' bε ilike nnɔ ηɔ wɔ ní liike wà kε tien' ukpenkpende, ki laa' kpεle wà.

16 Ukpiék baa', ki lá tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, a là de' nni milikbim mà nnɔ, n taa' mè ki tien' ukpenkpende, ki laa' piik ki pukn'.»

17 Nε u tɔke' wɔ ki ye: «Ní mɔn. A yé utonsɔnmɔnmɔn nε. A tien' unimɔn nibonwawaann ni ma nɔ, n li cère a li likeh idu piik.»

18 Nε nle mɔ baa', ki lá tɔke' wɔ ki ye: <Cɛnbaa, a là de' nni milikbim mà nnɔ, n taa' mɛ ki tien' ukpenkpende, ki laa' miɲun ki pukn'.>

19 Nε u tɔke' u'mɔ ki ye: <Li yé idu iɲun ya ciɛn.>

20 Nε utɔ mɔ baa', ki lá tɔke' wɔ ki ye: <Cɛnbaa, liike, a'likbim nnɔ sɔ. N là pɔbn' mɛ kukpɛlciɛku ni nɛ ki bɔle'.

21 Kime n fɛnge ηε nε. A'gber faa nε, a yuunh ηa ble' nà, nε ki ceh ηa bule' nà.>

22 Nε u tɔke' wɔ ki ye: <Utonsɔnbierɔ sin, a len' ki lòle' a'ba nε. N li ri nɛn bo nε kí bu ηε tibuur. A ye a bɛn n'ból, n'gber faa nε, n yuunh ma ble' nà, nε ki ceh ma bule' nà.

23 Bε tien' ηa nín taa' n'like ki tí ble' banki n lá baa' ní la, ní lɛ n'like nin kpɛle kí pukn-i?>

24 Nε ki tɔke' bà te ni'saan nnɔ ki ye: <Fie mɛn u'saan milikbim nnɔ, kí taa kí pukn wà ηmɔbe milikbim piik nnɔ.>

25 Nε bi tɔke' wɔ ki ye: <Cɛnbaa, u ηmɔbe milikbim piik-a!>

26 Nε u ye: <N tɔkeh nε nε, wà kɛ ηmɔbe la, bi li de wɔn nε kí pukn. Wà ηa ηmɔbe la, bi li tonde kí fie u ηmɔbe nà waamu nnɔ mɔnɔn nε.

27 N'nɛnnɛndb bɛn wɔn, ba là yíe ní li yé bi'ber. Nɛn bo, taa mɛn bε ní, kí lá kòkòre bε n'nun ból.> »

Binib kpiɛkreh Yesu u tí kɔn' Yerusalem ni

(Matie 21:1-11; Mark 11:1-11; San 12:12-19)

28 *Yesu pɔn' bε mikpenjenm nnɔ ki tí gben', nε ki liere' bε usɛn bi doh Yerusalem ból.

29 U tí nɛkn' Betifaaje nin Betani ya du. I te lijuɔl liba saan nε, bi yih lè Olifi ya siin ya juɔl. Nɛn saan nε u sɔn' u'panpaankaab bile

30 ki ye: «Li joh mɛn udu wà te inun ból nɔ ni. Ni tí kɔn' u'ni la, ni li lɛ uɲuunfanfaan uba lùɔ. Uba ηa laan jèke' wɔ. Ní lore wɔ kí taa ní.

31 Unil niire' nε ki ye bε tien' ni loreh wɔ la, ní tɔke wɔ kí ye: <Yonbdaan nε ciɛke wɔ.> »

32 *Yesu sɔn' bà nnɔ, bure' ki tí laa' tibont nnɔ kɛ te tɛn u bi tɔke' bε ma bo.

33 Bi loreh uɲuunfanfaan nnɔ uyo wà nnɔ, nε u'dɛnb niire' bε ki ye: «Bε tien' ni loreh wɔ?»

34 Nε bi jiin' bε ki ye: «Yonbdaan nε ciɛke wɔ.»

35 Nε ki tuke wɔ ki baa' *Yesu saan, nε ki taa' bi'liergbengt ki paan' uɲuunfanfaan nnɔ bo, ki cère' *Yesu jèke'.

36 U joh ma nnɔ nε binib taah bi'liergbengt ki pèreh usɛn ni.

37 U tí nɛkn' Yerusalem ki baa' Olifi ya siin ya juɔl ya tintindbùol, nε u'panpaankaab kɛ ligol cin' ki poknh, ki lienh ufaa bo ki pèkeh Uwien bi là laa' *Yesu tien' miyɔkm ya bont tà kɛ nnɔ bo,

38 ki wuureh ki teh:

«Uwien ya mənəm n̄ li te
 uβer wà we n̄i Yonbdaan ya yel bo nnə bo.
 Uyenduən n̄ li te paaki b́o,
 p̀eke mən Uwien paaki b́o.»

39 *Farisiənmbɛ b̀a te linigol nnə ni ya biba t̀ake' *Yesu ki ye:
 «Cənbaa, t̀ake a'panpaankaab biɛ bɛ n̄i ηmile.»

40 Nɛ *Yesu t̀ake' bɛ ki ye: «N t̀akeh nɛ nɛ, bi ηmile' mənən la,
 itən li wuure k̄i p̀eke nni nɛ.»

Yesu muəh Yerusalem bo

41 *Yesu nɛkn' Yerusalem ya du, ki laa' ẁu ma nnə nɛ ki muəh
 u'bo,

42 ki teh: «Yerusalem, a bi bən uyenduən ya sən dinnə la, n̄i bi
 li mən a'bo. Ama fənfenno ηa ji li lɛ ẁu, kimɛ u buə nɛ.

43 Uyo uba we n̄i a'nennendb l̀a li n̄e ni'kɛ b́o n̄i k̄i l̀a jɛbe ηɛ,

44 k̄i ku a'nib kɛ, k̄i bere a'dur kɛ, ka n̄i c̀ere tən l̄i liba n̄i juore
 k̄i li pɛ t̀ol bo, kimɛ ηa bɛnde' uyo ẁa Uwien baa' ẁo n̄i tore ηɛ.»

*Yesu ηəre' ikpenkpend Uwien ya duku ya luo bo
 (Matie 21:12-17; Mark 11:15-19; San 2:13-22)*

45 *Yesu kən' Uwien ya duku ya luo bo, nɛ ki cin' ki ηuəh b̀a
 kuəreh tibont u'bo nnə ki n̄endeh.

46 Nɛ ki t̀akeh bɛ ki teh:

«N̄i kɛle' *Uwien ya gbənk̄u ni ki ye:

«N' duku li yé ikaare ya duku nɛ,

ama ninbi taa' k̀u ki tien' binasub ya tantaanb̀uol nɛ.» »

47 Idaan kɛ *Yesu te Uwien ya duku ya luo bo nɛ, ki wəknh
 binib Uwien ya gbɛr. Nɛ bitətuərciɛnb nin *Yiko ya wənwəknb
 nin *Sufmbɛ ya ciɛnb nuunh bɛ n̄i ku ẁo,

48 ka laa' bi li n̄e isən ỳa, kimɛ binib kɛ ya nun m̀on bɛ n̄i cenge
 u'gbɛr nɛ.

20

*Bi niire' Yesu ẁa de' ẁo usən ẁo n̄i tien u teh ǹa ǹo
 (Matie 21:23-27; Mark 11:27-33)*

1 Lidaali liba nɛ *Yesu te Uwien ya duku ya luo bo, ki
 wəknh binib Uwien ya gbɛr, ki t̀akeh bɛ tigbɛmənəm̄nt, nɛ
 bitətuərciɛnb nin *Yiko ya wənwəknb nin *Sufmbɛ ya ciɛnb
 baa',

2 ki l̀a niire' ẁo ki ye: «T̀ake tɛ, a ηməbe usən a tien' a teh ǹa
 ǹo-əə? N̄mɛ nɛ de' ηɛ u ya sən-i?»

3 Nɛ u j̄iin' bɛ ki ye: «N'm̀o li niire nɛ iniire iba nɛ. T̀ake nni
 mən.

4 San l̀a siih binib Uwien ya n̄unm ma nnə, ηmə l̀a de' ẁo
 usən-i? Uwien bii binib nɛ?»

5 Nɛn saan nɛ bi t̀akeh t̀ob ki teh: «Ti ye Uwien nɛ de' ẁo usən
 la, u li niire tɛ k̄i ye: «Bɛ tien' ta l̀a teke' ẁo ki jin'-i?»

6 Ti tí ye binib ne de' wə usen la, linigol lie li yèke te iten kí ku te, kime bi'ke tuo' ki ye San là yé *Uwien ya ñabonsəknl ne.»

7 Ne bi jiiin' *Yesu ki ye ba ben wà là de' San usen.

8 Ne u'mə ye: «N'mə ŋa ben, ka ní təke ne wà de' nni usen ní tien n teh nà nə mə.»

Bikpàab bà bre ya kpenjenm
(Matie 21:33-46; Mark 12:1-12)

9 Ni ya puoli bó ne u pə'n' binib mikpenjenm ki ye: «Uje uba ne là ŋməbe bukpaabu, ki caan' bukpaabu nnə ni tisir tà bi taah tu'bii ki ŋeh fən nnə, ki taa' bù ki guun' bikpàab biba, ne ki bure' usen, ki tí wuəke' ni'bó.

10 Uyo wà isibii nnə tí ben' nnə, ne u sən' utonsənl uba bikpàab nnə saan be ní ti de wə u ya bó ní. Ama bikpàab nnə tí ñi' wə, ki ŋəre' wə u bure' inəpien.

11 Ne u tí sən' utonsəntə, bi tí ñi' u'mə, ki suke' wə, ki ŋəre' u'mə u bure' inəpien.

12 Ne u tí liebe' ki sən' nta, bi tí ñi' u'mə ki bunbunge' wə, ne ki ŋəre' wə.

13 Ne ukpədaan nnə ye: «N li tien mila? N li sən n'bijə wà n yie wə ne. Nba la, bi li tí bo wən.»

14 Ama bikpàab nnə laa' u'bijə nnə we ní ma nnə, ne bi təke' təb ki ye: «Wən ne yé u'faajil, cère mən tí ku wə ŋə lifaal nnə ní juore ti'yaal.»

15 Ne bi ñen' wə ukpəgbə, ki tí ku' wə.

«Nen bo ukpədaan nnə li tien be mila?

16 U li baa kí lá ku bikpàab nnə, ne kí taa bukpaabu nnə kí guun bikpətəb.»

Linigol nnə cii' u len' nnə ma nnə, ne bi ye: «Uwien la cère nè ní tien.»

17 *Yesu caan' bi'bo inun ne ki ye: «Na te nnə la, nà kele' *Uwien ya gbənkū ni ki ye:

«Litənl là biduməb wie' lè nnə,

lən ne lá tien' litənkpiekl là co kuduku» nnə ya tingi si ba?»

18 Wà kə lu' litənl nnə bo la, u li kəkuə ne. Litənl nnə lu' wà mə bo la, li li memere wə ne.

19 *Yiko ya wənwəknb nin bitətuərcienb bende' ki ye *Yesu pə'n' ben ne mikpenjenm nnə. Nen bo ne bi nun mən be ní cuo wə i ya taaan bo, ne ki fenge' linigol nnə.

Sesa ya lenpolike
(Matie 22:15-22; Mark 12:13-17)

20 U ya yo ne bi cin' ki pingeh Yesu, ne ki sən' bifinfinb biba u'saan, be ní li teh ten bi yé binimənb ne ki yie be ní cenge u'gbə, ŋə kí dule u'lenm bo kí cuo wə, kí ŋukn udu nnə ya gobina. Wən ne ŋməbe mituəm udu nnə bo.

21 Nε bi baa' ki lá niire' wə ki ye: «Cεnbaa, ti bεn ki ye a lienh nà nin a wəknh binib nà kε nnə cuube nε, ki bεn ki ye ηa boh uba ki cεn' utə, ki wəknh mənəmnm binib li tien ma kí li pε Uwien ya sεn bo.

22 Təke tε, ti ηməbe usεn tí li pèh lεnpo ki dienh ubεrciεn Sesa bii ta ηməbe?»

23 Ama *Yesu bεn bi'cekn nε ki təke' bε ki ye:

24 «Wuən nni mεn milikbim miba.» Bi wuən' wə, nε u niire' bε ki ye: «ηmε si kunεnnεnku nin liyel là te mi'bo nə?» Nε bi ye: «Uβercien Sesa.»

25 Nε u təke' bε ki ye: «Taa mεn nà yé Sesa yaann kí de Sesa, kí taa nà mə yé Uwien yaann kí de Uwien.»

26 Ba fre' ki laa' bi li dule nà bo kí cuo *Yesu u'lenm ni binib ya nun bó. U'lenm ni, u jiin' bi'niire ma bo nnə cuo' bε miyək, nε ba ji ye niba.

Bitenkpiib ya mεkrm ya gβer

(Matie 22:23-33; Mark 12:18-27)

27 Saduseyεnmbε biba mə nek'n' Yesu. Bεn nε lienh ki teh bitenkpiib ηa ní mεkre nnə. Bi niire' wə

28 ki ye: «Cεnbaa, Moyis là kele' yiko ki de' tε ki ye: «Unil ya ninje kpo' ki cεre' u'po, ka ηməbe buk la, wə ní kere ukpopii nnə, kí maa mubumu kí de u'ninje wə kpo' nnə.»

29 Tə, ninjiεb bilole biba nε là te, nε ukpiεk lá kuən' upii, ki kpo', ka maa' buk.

30 Nε ulie kere' ukpopii nnə, ki mə kpo', ka maa' buk.

31 Nta mə tien' nnə, ki mə kpo', ka maa' buk. Bi teteh nnə nε jεb bilole nnə kε tí kuən' upii nnə ki bòn', ki kpo', ka maa' buk.

32 Upii nnə mə tí fəre' ki kpo'.

33 Tə, bitenkpiib lá mεkre' uyo wà la, ηmε li si upii nnə? Kime bi'kε bilole kuən' wə ki tí bòn' nε.»

34 Nε *Yesu təke' bε ki ye: «Uηεndun wuu ni nε bijεb kuəndeh bipiib, bipiib kunh ticεr.

35 Ama binib bà Uwien ye bi kpe bε ní mεkre bitenkpiib ni, kí li yé uηεndun wà we ní yaab nnə; wun ni jεb ηa ní kuən piib, bipiib mə ηa ní kun cεr.

36 Ba ji li kpo, kime bi li te tεn Uwien ya tondb nε. Bi li mεkre ma nnə, bi li yé Uwien ya bumu nε.

37 Moyis mənən là wuən' tε ní wien ki ye bà kpo' li mεkre. U laa' nà saan kufεtuku kuba kù teknh umu ka wih nnə, u yin' Yonbdaan ki ye *Abraham nin *Isaak nin Sakəb ya Wien nε.

38 Uwien ηa yé tεnkpiib ya Wien, u yé bà fuobe ya Wien nε, kime wən bo bi'kε fuobe nε.»

39 Nε *Yiko ya wənwəknb biba təke' *Yesu ki ye: «Cεnbaa, a len' mənəmnm.»

40 Nε uba ηa ji kaabe' wə ní niire wə niire niba bo.

Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nin Dafid ya gbɛr

(Matie 22:41-46; Mark 12:35-37)

41 Nɛ *Yesu niire' bɛ ki ye: «Nì tien' mila, binib lienh ki teh Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo yé *Dafid ya yaabil-i?

42 Kimɛ *Dafid bugbɛn là len' Uwien ya yuon ya gbɔnku ni ki ye:

Yonbdaan Uwien tɔke' n'Yonbdaan ki ye:

Kɛle n'nojie bó,

43 kí tí baa uyo wà n li cèrè á tɛ a'nɛnnɛndb bo litaal.»

44 *Dafid yih *Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo u'Yonbdaan la, u ji tien' mila ki liɛbe' ki yé u'yaabil mɔ?»

Li bɛn mɛn Yiko ya wɔnwɔknb bó

(Matie 23:1-36; Mark 12:38-40)

45 Linigol nnɔ cengeh *Yesu ya gbɛr, nɛ u tɔke' u'panpaankaab ki ye:

46 «Li bɛn mɛn *Yiko ya wɔnwɔknb bó. Bi yíe bɛ ní li guoh tiliergbengt nɛ ki gaakeh, ki yíe binib ní li gbaandeh ki fuondɛh bɛ mudaamu ni, ki yíe bɛ ní li kaah binikpɛkpiɛkb ya kánkàan itáan ya dur nin tinacent ni.

47 Bɛn nɛ jinh ki pendɛh bikpopiib, ki kàareh ní wuɔkreh ŋɔ binib ní ye bi yé binimɔnb. Uwien li dɛrɛ bi'tub kí gbien kí cɛn binitɔb.»

21

Ukpopiicɛɛkdaan uba ya pum

(Mark 12:41-44)

1 *Yesu liike', ki laa' bifáadɛnb bàareh ki kpíendɛh ilike Uwien ya pum ya likkpienbùol,

2 ki laa' ukpopiicɛɛkdaan uba mɔ baa' ki lá kpíen' milikbim mile.

3 Nɛ u ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ukpopicɛɛkdaan wuɔ kpíen' ilike ki cɛn' bi'kɛ.

4 Kimɛ bi'kɛ de' ka pɔkre' bi'like ya pɔkl. Ama wɔn yé ucɛɛkdaan nɛ, nɛ ki tonde' u ŋmɔbe ná kɛ nnɔ ki baa', ki lá kpíen'.»

Bi lá li bere Uwien ya duku

(Matie 24:1-2; Mark 13:1-2)

5 Binib lienh Uwien ya duku ya gbɛr ki teh bi taa' itɛn yà ki mɛn' kù nnɔ nin binib pun' Uwien tibont tà, bi taa' ki tien' ku'ni nnɔ mɔn cɛɛn. Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye:

6 «Ni likeh ná nɔ, uyo uba we ní, tɛnl ŋa ní juore kí li pɛ tɔl bo, bi li bere ni'kɛ nɛ.»

Ijɛnd ya yo lá li te ma bo

(Matie 24:3-14; Mark 13:3-13)

⁷ Nε bi niire' wɔ ki ye: «Cεnbaa, nɪ li tien nnɔ u lε yo ba? Ku lε dɪεku ba li wuɔn tε kɪ ye uyo baa'?»

⁸ Nε u jiin' bε ki ye: «Li bεn mεn, ki la cère uba rɪ tultn nε. Kimε binib lál ba ki yebe, kɪ li ηmɔbe n'yel ki teh bi yé min nε, kɪ tɔke kɪ ye uyo nnɔ baa' ηɔ. Ni la paan bi'bo.

⁹ Ni lál cii' binib tɔh lituəl kɔnkɔnm, ki cii' binib yɪenh bi'berb ya ŋuɔn bó la, ni la cère nè rɪ cuo nε jεwaanbu, kimε tu ya bont kε li tien nε kɪ yaan. Ama na yé uηendun li pɔk kɪ gben i ya tãan bo nε.»

¹⁰ Nεn saan nε u tí tɔke' bε ki ye: «Linibol liba li jèke linibotɔl. Libel liba ya nib mɔ li jèke libetɔl yaab.

¹¹ Kitink li jenge kɪ gbien, nε mikɔnm nin iwienbiere mɔ rɪ lu bùol, bùol. Micincilncienm li tien kutaaku bo.

¹² «Ama kɪ yaan nen kε rɪ tien nnɔ, bi li cuo nε, kɪ jènde nε, kɪ cère bε rɪ bu nε tibuur *Sufmbε ya tãan ya dur ni, kɪ taa nε kɪ jon lipekɪ. Min bo nε bi lál li tuke nε kɪ jon tibuur biberb nin idu ya cienb saan.

¹³ Nnɔ nε ni li yé n'mɔnkunb bi'saan.

¹⁴ Taa mεn kɪ ble ni'yul ni kɪ ye na rɪ li nuunh ni li tɪ len ma kɪ ηmεre.

¹⁵ Kimε min nε li tɔke nε, ni li tɪ len ma bo nin miyεnfuom, ηɔ ni'nεnnεndb ya uba la fre kɪ niε nin nε, kɪ la fre kɪ len kɪ jiin nε.

¹⁶ Haali ni'baambε nin ni'naambε nin ni'ninjieb nin ni'yaab nin ni'jɔtieb mɔnɔn li kuɔre nε. Nε bi li ku ni'ni biba.

¹⁷ Min bo nε binib kε li nen nε.

¹⁸ Ama ni'ni uba mɔnɔn ya yul ηa rɪ gàare.

¹⁹ Ni mɪnde' ijend kε ni la, ni li lε limiel là ηa ηmɔbe gbenm.»

Bi lál li bere Yerusalem ya du

(Matie 24:15-21; Mark 13:14-19)

²⁰ «Ni lál laa' sojambe jebe' Yerusalem ya du uyo wà la, li bεn mεn kɪ ye bi li bere wù, na rɪ taande.

²¹ Uyo nnɔ lál baa' la, bà te Sude ya tinfenm ni nnɔ, bε rɪ sɛn kɪ jo ijuɔn bó. Bà mɔ te Yerusalem ni la, bε rɪ sɛn kɪ ŋε u'ni. Bà mɔ te idugbaan bó la, bi la ji rɪ kɔ udu ya benku ni.

²² Kimε u ya yo nε Uwien li dεre Yerusalem ya nib ya tub, ηɔ nà kε kεle' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ rɪ tien.

²³ U ya yo, bipiib bà punbe' nin bà ηmɔbe mubumu mùa ηaanh, li ηmɔbe micεcεkm nε, kimε Uwien ya benku ni ben' udu nnɔ ya nib bo ma nnɔ, bi li jènde kɪ gbien.

²⁴ Bi li ku biba nin kijusiek, kɪ cuo bitɔb kɪ jon inibol kε ya du bó, nε bà ηa yé *Sufmbε nnɔ li ηuuke Yerusalem bugben kɪ tɪ baa uyo wà Uwien sien' nnɔ.»

Unil ya Bijε ya baam ya gber

(Matie 24:29-31; Mark 13:24-27)

25 «Micincilnm ya bont li tien uwien nin uŋmaal nin iŋmaabii bo. Iŋungbegbel li fii miŋunciem bo, kí li ŋmabe kuwaaku kí gbien, kí ŋaabe binib ya yem ba ji li ben bi li tien ma.

26 Tibont tà ŋmabe paaki bó mituom li jenge, binib li maaleh ná li tu uŋendun wuu nɔ bo ne bi'fɛl ní sen kí tí kende.

27 U ya yo ne bi li le Unil ya Bijɛ te kutewolgbanku ni, ki we ní, ki ŋmabe ufaa nin ukpiɛke ki gbien'.

28 Ni lá laa' tu ya bont ke cin' ki teh la, ní cuo ni'ba, kí cère ni'yul ní li ce, kime ni'ŋmenmeryo nekn' ní ŋɔ.»

Bukenkenbu ya kpenjenm

29 Yesu tí pɔn' be mikpenjenm ki ye: «Sekn men bukenkenbu nin isitɔ ke.

30 Ni lá laa' i bundeh la, ninbi nin ni'yul ben kí ye ní neke uŋalend ne.

31 Ni'mɔ yaam te nnɔ ne. Ni lá laa' tibont nnɔ teh la, ní li ben kí ye Uwien ya bel nekn' ní ŋɔ.

32 «N tɔkeh ne imɔn ne, tibont nnɔ ke li tien, kí le fenfenno ya nib biɛ ŋa laan kpo' ki gben'.

33 Kutaaku nin kitink li gben, ama n'gber tun ŋa ŋmabe tù ní gben.»

La gɔh men ŋɔ Unil ya bijɛ ya baam la pɛln ne

34 «Liike men ni'yul bo, ki la cère tideyibr nin ujincien nin uŋendun ya bont ya nuunm ní yebre ni'fɛl ni ŋɔ Unil ya Bijɛ ya babaadaali la pɛln ne,

35 ten bubebu pɛlndeh ijen ma bo, kime Unil ya Bijɛ ya baam li ci binib bà ke te utingben bo ne.

36 La gɔh men, kí li kàareh uyo ke, ŋɔ kí le mituom kí ne ijend ya ke we ní nnɔ ni, kí fre kí sere Unil ya Bijɛ ya nun bó.»

37 Uwien ni la, *Yesu te Uwien ya duku ya luo bo ne ki wɔknh binib Uwien ya gber, ne ní biire' la, u joh ki tí gɔh Olifi ya siin ya juɔl bo.

38 Ne udu ya nib ke bàareh u'saan Uwien ya duku ya luo bo kutenŋesɔnsɔnku ki cengeh u'gber.

22

Bi kpaan' iye be ní ku Yesu

(Matie 26:1-5, 14-16; Mark 14:1-2, 10-11; San 11:45-53)

1 Kpɔnɔ wà ŋa ŋmabe nɔke ya nacenku kùà bi yih kù *Sufmbe ya Pak nnɔ nekn' ní.

2 Ne bitɔtuarcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb nuunh bi li tien ma kí ku Yesu, ne ki ji fenge udu ya nib.

Sudas yie wɔ ní kuɔre Yesu

(Mark 14:10-11; Matie 26:14-16)

³ Nɛn saan nɛ *Satan kɔn' Sudas Iskariyɔt ya fɛl ni. U yɛ *Yesu ya panpaakaab piik nin bile nnɔ ya uba nɛ.

⁴ U jon' bitɔtuɔrciɛnb nin Uwien ya duku ya guguurb ya ciɛnb saan, wɔ n̄ t̄ tɔke bɛ u li tien ma kɪ taa *Yesu kɪ ŋukn bɛ.

⁵ Bi'yɛnm sɔnge' cɛɛn, nɛ bi kpaan' buñɔbu ki ye bi li de wɔ ilike.

⁶ U tuo', nɛ ki nuunh u li n̄ɛ isɛn yà kɪ taa *Yesu kɪ ŋukn bɛ ki la cèrè linigol nnɔ n̄ bɛnde.

*Yesu nin u'panpaankaab jele' Sufmbɛ ya Pak
(Matie 26:17-29; Mark 14:12-26)*

⁷ Lidaali là bi jeleh kpɔnɔ wà ŋa ŋmɔbe n̄ɔke ya nacenku nnɔ baa'. Nɛn daali nɛ bi kòreh *Sufmbɛ ya Pak ya pefanfaan.

⁸ Nɛ *Yesu sɔn' Pier nin San ki tɔke' bɛ ki ye: «Jo mɛn kɪ t̄ tien tɛ Pak ya jier t̄ ji.»

⁹ Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «A yie t̄ tien ku'jier lɛ saan-i?»

¹⁰ Nɛ u ye: «Cenge mɛn, ni t̄ kɔn' udu ni la, ni li lɛ ujɛ uba tuke liñuncuɔl ki cendeh nɛ. Ní paan u'bo, kɪ t̄ kɔ u li kɔ iden yà ni nnɔ ni,

¹¹ kɪ tɔke udendaan ki ye: «Ti'Cɛnbaa ye wɔn nin u'panpaankaab li ji Pak ya nacenku ya jier ku lɛ duku ni?»

¹² U li wuɔn nɛ lidutɔtuɔl ya paaki ya duciɛnku kuba, bi bonde' kù ŋɔ. Ní tien kunacenku nnɔ ya jier kun ni.»

¹³ Bi bure', ki t̄ baa' ki laa' *Yesu bi tɔke' bɛ ki ye bi li lɛ nà nnɔ kɛ, nɛ ki tien' kunacenku nnɔ ya jier.

Yonbdaan ya jier

(Matie 26:26-30; Mark 14:22-26; 1 Korɛnt 11:23-25)

¹⁴ Tijier nnɔ ya jijiyɔ baa', nɛ *Yesu nin u'tondb kɛle' ki jinh.

¹⁵ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N'nun là mɔn min nin ninbi n̄ taan kɪ ji kunacenku ya jier nɛ kɪ yaan n̄ jɛnde.

¹⁶ N tɔkeh nɛ nɛ, kime ma ji li ji ku'jier kɪ t̄ baa uyo wà ku'tingi li tùɔrè kɪ wende Uwien ya bɛl ni.»

¹⁷ Nɛ ki taa' midaam, ki faare' Uwien ki ye: «Teke mɛn midaam miɛ kɪ gbiire.

¹⁸ N tɔkeh nɛ nɛ, ma ji li faa kɪ n̄u sibii ya daam, kɪ t̄ baa uyo wà Uwien ya bɛl li baa n̄i.»

¹⁹ Nɛ ki taa' kpɔnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' bɛ, nɛ ki ye: «Nà sɔ yɛ n'gbɛnɛnt, n taa' ki de' nɛ. Li teh mɛn nnɔ kɪ li tien n'bo.»

²⁰ Bi jin' ki t̄ gben', nɛ u taa' midaam mɔ, ki faare' Uwien, nɛ ki ye: Midaam miɛ yɛ n'sɛm nɛ, ki wɔngɛh ki teh Uwien cuo' nin binib kujɔtiefɛnku. Ninbi bo nɛ m̄ li puube.

²¹ «Liike mɛn, wà li kuɔrè nni nnɔ kɛ niɛ saan ki jinh nin nni.

²² Unil ya Bijɛ li kpo Uwien sien' wɔ ma bo nɛ. Ama unil wà li kuɔrè wɔ nnɔ, n̄ bre udaan bo.

23 Nε u'panpaankaab cin' ki niireh tɔb ki teh: <Ti'ni ημε li tien ni ya bonn-i?> »

*Yesu ya panpaankaab findeh ticiɛnt bo
(Matie 18:1; 20:25-28; Mark 9:34; 10:42-45)*

24 Uyo uba nε *Yesu ya panpaankaab findeh nin tɔb wà li yé uciɛn bi'ni.

25 Nε u tɔke' bε ki ye: «Idu ya bεrb wɔbndeh i'nib nε, nε bà ηmɔbe ticiɛnt bi'bo cèreh bi yih bε binimɔnb.

26 Ninbi yaam ηa te nnɔ. Wà yé uciɛn ni'ni la, wɔ rí tien u'ba uwaal. Wà yé usenlier la, wɔ rí tien u'ba utons�nl.

27 Wà teh tijier nin wà jinh, ημε cɛn' utɔ? Na yé wà jinh-ii? Nin nɛn kε ηɔ min te ni'ni tɛn utonsɔnl nε.

28 «Ninbi nε n̄ikn' ka siere' ki dāan' nni uyo wà kε n̄i faa n'bo.

29 Nɛn bo, n'Baa cère' u'bɛl yé n'yaal ma nnɔ, n'mɔ li cère lè rí li yé ni'yaal,

30 ηɔ ní li jinh ki n̄uh nin nni n'bɛl ni, kí kèle muberbiemu bo, kí bu Israyɛl yaab ya baamul piik nin ile nnɔ tibuur.»

*Yesu tɔke' Pier ki ye u li niε kí ye wa bɛn wɔ
(Matie 26:31-35; Mark 14:27-31; San 13:36-38)*

31 *Yesu tɔke' Simɔn ki ye: «Simɔn, Simɔn, liike *Satan mie' usɛn wɔ rí yoyoke nε tɛn bi yoknh kufenku ma bo ki n̄ɛndeh mibim nε.

32 Ama n kàare' ki de' sin ηɔ a'tekjim la pɔre ηε. Uyo wà a liɛbe' ní ki paan' n'bo la, á saake a'ninjieb ya gbɛnɛnt.»

33 Nε Pier tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, n li tuo bε rí pɛkn min nin sin, bii kí kpo nin ηε mɔnɔn-a!»

34 Nε *Yesu ye: «Pier, n tɔkeh ηε nε, dinnɔ mɔnɔn, a li niε bolm mita kí ye ηa bɛn nni nε kí yaan ukuoje rí muɔ.»

Bonde mɛn ni'ba, ni yé lituɔl nε ni'bo

35 Nε ki niire' bε ki ye: «N là sɔn' nε ma, ki ye ni la tuke like, ki la tuke kɔl, ki la taa tacaan nnɔ, ni là luɔ' niba-aa?» Nε bi ye: «Ta là luɔ' niba.»

36 Nε u ye: «Fɛnfɛnnɔ wà ηmɔbe bulikbu la, wɔ rí li tuke. Wà mɔ ηmɔbe likɔl la, wɔ rí li tuke. Wà ηa ηmɔbe jusiek la, wɔ rí kuɔre u'lierku kí dε.

37 N tɔkeh nε nε, kimε nà kɛle' n'bo *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ li tien nε.

Ni kɛle' ki ye:

<Bi kaan' wɔ ki kpɔbn' idukond bó nε>,

<bi li mɔnbe kí tien nni nnɔ nε fɛnfɛnnɔ.> »

38 Nε bi ye: «Yonbdaan, liike-a mujusiemu mule sɔ.» Nε u tɔke' bε ki ye: «Ni li dèkre.»

*Yesu kàare' Olifi ya siin ya juɔl bo
(Matie 26:36-46; Mark 14:32-42)*

39 *Yesu ñen' ni'saan ki jon' Olifi ya siin ya juol bo ten u ti ní joh uyo ke ma bo, ne u'panpaankaab mɔ paan' u'bo.

40 U ti baa' ni'saan, ne ki tɔke' be ki ye: «Li kàareh men ɲɔ ki la lu biikm ni.»

41 Ne ki dāan' be, ki jende' waamu, ki gbaan' ki kàareh

42 ki teh: «N'Baa, a yíe la, cère ijend yíe ní jende nni. Ama la cère n ya yíem ní tien, cère a'yaam ní tien.» [

43 Nen saan ne Uwien ya tond uba ñen' paaki bó ní, ki baa' u'saan ki saake' u'gbenent.

44 *Yesu ya yɛnm saa' ki ti kende', ne u tũɔre' ki kàare' nin inunmón; ne kutòntònkú ñeh wɔ ki naan misɛm ki tuoreh tingi ni.]*

45 U kàare' ki gben' ne ki fii' ki liebe' u'panpaankaab bita nno saan, ki laa' bi'yɛnm saa' ki gbien', bi dɔ ki gɔh,

46 ne u ye: «O! Ní tuo', ni dɔ ki gɔh-ɔɔ? Fii men, kí li kàareh ɲɔ ki la lu biikm ni.»

Yesu ya cuom

(Matie 26:47-56; Mark 14:43-50; San 18:3-11)

47 *Yesu laan biɛ ki lienh ne linigol liba puo' bi'bo, bi yih wà Sudas, u yé *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba nno le be usɛn. U ñekn' *Yesu ne ki lɔkn' wɔ.

48 Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Sudas! A li lɔkn Unil ya Bijɛ ne kí kuɔre wɔ-ɔɔ!»

49 *Bà te nin Yesu nno laa' nà benh nè ní tien, ne ki niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, tí taa mujusiemu kí gɛgɛ be-ɛɛ?»

50 Ne bi'ni uba taa' kijusiek ki ge' ki paare' bitɔtuɔrcienb ya cien ya tonsɔnl uba ya nɔjietubl.

51 Ne *Yesu ye: «Dāan men, ní li dèkre», ne ki me' utonsɔnl nno ya tubl nno ki cère' u faake'.

52 Ne ki tɔke' bitɔtuɔrcienb nin Uwien ya duku ya guguurb ya cienb nin *Sufmbɛ ya cienb bà baa' be ní lá cuo wɔ nno ki ye: «Ni tuke mujusiemu nin ilenben ní lá cuo nni ten n yé udukond ne-a!

53 N là te nin ne Uwien ya duku ya luo bo idaan ke, ne na cuo' nni. Ama fɛnfennɔ ninbi nin ubierɔ ya tuom ya yo ne baa'.»

Pier niɛ' ki ye wa ben Yesu

(Matie 26:57-58, 69-75; Mark 14:53-54, 66-72; San 18:12-18, 25-27)

54 Nen saan ne bi cuo' *Yesu ki taa' wɔ ki jon' bitɔtuɔrcienb ya cien den. Ne Pier pe bi'bo ki te fɔnfɔkm.

55 Bi sère' umu uluo ya siik, ne ki kèle' ki jebe' wù. Pier mɔ baa' ki kèle' bi'ni.

56 Upiitonsɔnl uba laa' wɔ u ke umu saan, ne u caan' u'bo inun ki ye: «Uje wuɔ nɔ mɔ bi te nin *Yesu ne.»

* 22:44 Bi kpiɛ' ki kèle' tighbɔnt tà nno ya tuba ni migbiirm 43 nin 44 ɲa te tu'ni.

57 Nε u niε' ki ye: «Upii, ma βen wɔ.»

58 Nī pukn' waamu, nε unitɔ mɔ laa' wɔ, ki tɔke' wɔ ki ye: «A'mɔ yε bi ya uba nε.» Nε Pιer ye: «Kayi! Ma yε bi'yɔ.»

59 Nī tien tɛn kukurku kuba, nε unitɔ mɔ len' ki ye: «Nì yé imɔn nε, uje wuɔ mɔ bi te nin *Yesu nε, kimε u yé Galile yɔ nε.»

60 Nε Pιer jiiin' wɔ ki ye: «Uje, ma βen a ye a ye bɑ.» U laan bie ki lienh nε ukuoje pɔk ki muɔ'.

61 U ya yo nε Yonbdaan jibe' ki caan' Pιer bo inun. Nε Pιer tiere' Yonbdaan bi tɔke' wɔ ma ki ye: «Dinnɔ, a li niε bolm mita kɪ ye ηa βen nni nε kí yaan ukuoje í muɔ nnɔ.»

62 Nε u fii' ki ñen' saali, ki tí muɔ' ki gbiende' cεen.

*Biguguurb sukreh Yesu ki yieke ki ñih wɔ
(Matie 26:67-68; Mark 14:65)*

63 Nɛn saan nε binib bɑ gu *Yesu nnɔ leh wɔ, ki yieke ki ñih wɔ,

64 ki taa' kukpɛlciεku ki pibn' u'nun bó, ki tɔkeh wɔ ki teh: «Bukre' wɑ ñi' ηε.»

65 Nε ki liebe' ki sukreh wɔ isuk mɔ ì yebe.

Sufmbε ya buur ya cεkl yaab bun' Yesu tibuur

66 Nī faa' kutɛnɲεsɔnsɔnku, nε *Sufmbε ya ciɛnb nin bitɔtuɔrciɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknb taan', ki cère' bi taa' *Yesu ki baa' bi'buur ya cεkl yaab saan.

67 Nε bi niire' wɔ ki ye: «A yé Uwien ya Nigɛndkε Kristo nε la, tɔke tε.» Nε u jiiin' bε ki ye: «N tɔke' nε mɔnɔn la, na li li teke kí jì.

68 N tí niire' nε iniire mɔ la, na í jiiin nni.

69 Ama kí ñε fɛnfennɔ kí taa kí li joh, Unil ya Bijε li kèle Uwien, mituɔm kε ya daan ya jie bó.»

70 Nε bi'kε ye: «Nɛn mɛn la, a yé Uwien ya Bijε nε-a!» Nε *Yesu jiiin' bε ki ye: «Ninbi mɔnɔn len' bù te, n yé wɔn nε.»

71 Nɛn saan nε bi ye: «Ta ji nuunh mɔnkunl, tinbi mɔnɔn cii' u'ñɔbu ni.»

23

Bi tuke Yesu ki jon' Pilat saan tibuur

(Matie 27:1-2, 11-14; Mark 15:1-5; San 18:28-38)

1 Nε bi'kε fii', ki taa' *Yesu ki jon' Pilat saan,

2 ki cin' ki biindeh wɔ ki teh: «Ti laa' uje wuɔ sureh ti'du ya nib nε bε í kpre, ki tɔkeh bε ki teh, bi la jì í li pèh ubercien Sesa lenpo, ki teh u yé Uwien ya Nigɛndkε Kristo, ubεr nε.»

3 Nε Pilat niire' wɔ ki ye: «Sin, a yé *Sufmbε ya bεr nε-εε?» Nε u jiiin' wɔ ki ye: «Sin nε ye nnɔ.»

4 Nε Pilat tɔke' bitɔtuɔrciɛnb nin linigol nnɔ ki ye: «Ma laa' uje wuɔ ya biil.»

⁵ Nε bi ñiikeh ki teh: «U wɔknh Sude ya tinfɛnm kε ni nε, ki cɛrɛh binib kpɛh. U cin' Galile ya tinfɛnm ni nε, ki ηmɔηmɔbe ki lɔ baa' niε saan.»

Herod bun' Yesu tibuur

⁶ Pilat cii' nnɔ ma nnɔ, nε ki niire' ki ye: «Ujε bugbɛn yε Galile yɔ nε-εε?»

⁷ Pilat cii' *Yesu ñɛn' Galile ma nnɔ, nε u ye bε ń taa wɔ kɔ jo Herod saan, kimε Herod nε likeh Galile ya nib, ki te Yerusalem ni i ya dɛn.

⁸ Herod laa' *Yesu ma nnɔ, nε u'yɛnm sɔnge cɛɛn, kimε u lɔ cii' u'bɔ, nε ki nuunh wɔ ń lε wɔ ń tɔ wuɔke', ki daan wɔ ń tien miyɔkm ya bonn ηɔ wɔ ń lε.

⁹ U niire' *Yesu iniire i yebe, ama *Yesu ηa jiin' wɔ ñɔbonl.

¹⁰ Bitɔtuɔrciɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknɔ mɔ te ni'saan ki biindeh wɔ ufaa bo.

¹¹ Herod nin u'sɔjambɛ liike' wɔ fɛnm, ki lɛ' wɔ, nε Herod taa' kulierku kuba, kù mɔn cɛɛn ki goln' wɔ, ki cɛrɛ' bi taa' wɔ ki jiin' Pilat saan.

¹² Herod nin Pilat ηa lɔ ηmε. Nɛn daali nε bi ηmaake'.

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kpε mikuum

(Matie 27:15-26; Mark 15:6-15; San 18:39-19:16)

¹³ Nɛn saan nε Pilat yin' bitɔtuɔrciɛnb nin *Sufmbɛ ya ciɛnb nin udu ya nib,

¹⁴ ki tɔke' bε ki ye: «Ni taa' uje wuɔ ki baa' n'saan ki ye u gaandeh binib nε. Nɛn bo nε n bun' wɔ tibuur ni'kε ya nun bɔ, ki niire' wɔ iniire ni biindeh wɔ isɛn yɔ ni nnɔ, ka laa' u bii' bɔ.

¹⁵ Herod mɔ ηa laa' u bii' bɔ. Nɛn bo nε u jiin' wɔ ń tɔ'saan. Tɔ, wa tien' nɔ kpε kuum.

¹⁶ Nɛn bo, n li cɛrɛ bε ń ñi wɔ nε, kɔ taa wɔ kɔ wiε.»

¹⁷ [Binl kε binl, kunacɛnku nnɔ ya yo la, Pilat ñɛndeh lipekɔ ya nil uba nε ki wiɛnh.]*

¹⁸ Nε bi'kε taan' ki wuure' ki ye: «Ku uje wuɔ nɔ, kɔ wiε tε Barabas.»

¹⁹ Bi lɔ cuo' Barabas ki pekɔn', kimε u lɔ cɛrɛ' binib kpi' udu ni, nε ki ku' unil mɔ.

²⁰ Pilat yɛ wɔ ń wiε *Yesu ma nnɔ, nɛn nε cɛrɛ' u liɛbe' ki len' nin binib nnɔ.

²¹ Ama bε ń wuureh nε ki teh: «Kpε wɔ udɔpɔnpɔn bo! Kpε wɔ udɔpɔnpɔn bo!»

²² Nε u tɔ niire' bε nta bo ki ye: «U tɛn ki bii' li lε biil bε nε? Min ηa laa' u tien' nɔ ñi kpε kuum. N li cɛrɛ bε ń ñi wɔ nε, ki taa wɔ kɔ wiε.»

* 23:17 Bi kpiε' ki kele' tighɔnt tɔ nnɔ ya tuba ni migbiirm 17 ηa te tu'ni.

23 Ama bi ñiikeh ki wuureh ufaa bo ne ki teh be ní kpe wɔ udɔpɔnpɔn bo. Bi wuure' ki tĩ faake'

24 nin Pilat, ne u gbɛle' ki tuo' bi ye ma.

25 U pekre' Barabas wà là cère' binib kpi' udu ni, ki ku unil mɔ nnɔ ki wiɛ'. Bi là ye wɔ ní wiɛ' wɔn ne. Ama *Yesu wɔn, u taa' wɔ ki de' be be ní tĩ tien wɔ bi yie ma ne.

Bi kpe' Yesu udɔpɔnpɔn bo

(Matie 27:32-44; Mark 15:21-32; San 19:17-27)

26 Bi taa' *Yesu ki bure'. Bi joh ma nnɔ ne ki tĩ cende' uje uba bi yih wɔ Simɔn, u yé Sirenn ya du ya nil ne, ki ñen' ikpáan bó ní. Bi cuo' uje bugben ki wɔbn' ki bukn' wɔ udɔpɔnpɔn ne u pe *Yesu ya puoli bó.

27 Linigocienl pe *Yesu bo. Bi'ni biba yé bipiib ne, ki muɔh ki kpiɛndeh u'bo.

28 *Yesu jibe' ki liike' be, ne ki ye: «Yerusalem ya piibe, la muɔh men min bo, li muɔh men ninbi nin ni'bumu bo.

29 Kime uyo uba we ní bi li len kí ye: «Bipiib bà yé inɔl, ka maa', ka ñaan' nnɔ yaam tu.»

30 U ya yo ne binib li tɔke ijuɔn kí ye: «Bere men kí ñekn ti'bo», kí tɔke igbengben mɔ kí ye: «Lèkn men ti'bo.»

31 Kime bi teh udɔsɔnge nɔ la, bi ji li tien mila udɔkuon-i?»

32 Bi là tuke' idukond ile mɔ, be ní tĩ taan kí ku yen nin Yesu.

33 Bi tĩ baa' niba saan, bi yih nè «Kuyukpɔbku ya Bùol.» Nen saan ne bi kpe' *Yesu udɔpɔnpɔn bo, ne ki kpe' idukond ile nnɔ mɔ. Bi kpe' uba u'nɔjie bó, ki kpe' utɔ u'nɔgen bó.

34 [Ne *Yesu ye: «N'Baa, fère be bi'biere, kime ba ben bi teh na.»]† Sojambɛ taa' u'wengolkaar ki fùɔre' imúɔn ki gbiire' tũ.

35 Ne udu ya nib se ki likeh. *Sufmbɛ ya cienb ben leh *Yesu ne ki teh: «U ñmien' bitɔb ne. U yé Uwien ya Nigendke Kristo la, wɔ ní ñmien u'ba mɔ.»

36 Sojambɛ nnɔ mɔ sukreh wɔ, ki nekn' wɔ ki taa' midɛnmiɛmiikm ki tɛnde' wɔ,

37 ne ki ye: «A yé *Sufmbɛ ya ber la, ñmien a'ba-a!»

38 Bi là kele' ki tɛbn' u'yul ya paaki bó, ki ye: «*Sufmbɛ ya ber sɔ nɔ.»

39 Idukond yà bi kpe' yè idɔpɔnpɔn bo nnɔ ya uba mɔ sukreh wɔ ki teh: «Ña yé Uwien ya Nigendke Kristo bi? Ñmien a'ba ña kí ñmien ti'mɔ!»

40 Ne udukondtɔ nnɔ tien' u'bo ki ye: «Tinbi nin wɔn taan' ki laa' utudere uba, ne ña fenge Wien-a!

41 Tinbi yaam kpe' utudere wuu ne, kime bi tien' tɛ ti'tuon kpe ma bo ne. Ama wɔn ña tien' biere iba.»

42 Ne ki ye: «Yesu, a lá jin' a'bel uyo wà la, á li tien n'ból.»

† 23:34 Bi kpiɛ' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni, «N'Baa, fère be bi'biere, kime ba ben bi teh na» ña te tu'ni.

43 Nε *Yesu jiin' wə ki ye: «N təkhe ηε imə̀n nε, dinnə mənən a li te nin nni Uwien den nε.»

Yesu ya kuum udə̀pə̀npən bo

(*Matie 27:45-56; Mark 15:33-41; San 19:28-30*)

44 Nı̀ là tuo kuwensiiku ya yo nε, nı̀ ci' ki bı̀ike' utingbən ke bo ki tı̀ baa' kutaajuəku tikur tuta ya yo.

45 Wien ηa ji n̄eh nε kukpɛlcɛkpɛkpiɛku kua bore' Uwien ya duku ni bolm mile nnə kere' ku'siik ni.

46 U ya yo nε *Yesu wuure' ufaa bo ki ye: «N'Baa, n taa' n'miel ki ηukn' ηε.» U len' nnə ki tı̀ gben', nε ki kpo'.

47 Sojambε kobk ya cien laa' nnə ma nnə, nε ki pə̀ke' Uwien ki ye: «Ujε wuə mənbe ki yé ugbemə̀ndaan nε.»

48 Binib bà ke baa' ligol bé n̄ lá liike nnə, laa' tibont tà ke tien', nε ki liebe' ki kunh nin uyensaa.

49 Binib bà ke bən wə nin bipiib bà n̄en' Galile ya tinfenm bó nı̀, ki pε u'bo nnə, se fə̀nfəkm ki likeh.

Yesu ya subm

(*Matie 27:57-61; Mark 15:42-47; San 19:38-42*)

50-51 Ujε uba là te, bi yih wə Yosef, u n̄en' *Sufmbε ya du uba ni, nε bi yih wù Arimate. U là yé *Sufmbε ya buur ya cekl yaab ya uba nε, ki cuube, ki yé unimə̀n, ki gu Uwien ya bɛl li baa nı̀ uyo wà. Wa là tuo' u'tə̀b ye bé n̄ tien ma, nε ka kuən' u'ba bi'tuon ni.

52 U jon' Pilat saan ki tı̀ təkhe' wə ki ye wə́ n̄ cə̀be wə́ *Yesu ya gbənɛnt ηə́ wə́ n̄ jiin tū udə̀pə̀npən bo kı̀ tı̀ sube.

53 Pilat tuo', nε Yosef jiin' *Yesu ya gbənɛnt udə̀pə̀npən bo, ki taa' kukpɛlcɛku ki tenten' tū, ki taa' ki tı̀ ble' ufele ni. Bi là cube' ufele nnə kujə̀tenku kuba ya kele ni nε, ka laan sube' nil len‡.

54 Ni là yé lidaali là bi bondeh Saba nε, nε Saba bugbən benh wə́ n̄ cin.

55 Bipiib bà là n̄en' Galile ya tinfenm bó nı̀ ki pε *Yesu bo nnə, paan' Yosef bo, ki tı̀ laa' ufele nnə, ki laa' bi taa' *Yesu ya gbənɛnt ki ble' len ma bo.

56 Bipiib nnə liebe' ki kun', ki tı̀ bonde' ləfina nin mikpəm. Nε ki juore' ki fuore' *Saba ya daali liwə̀bl ye ma bo.

24

Yesu mekre' bitenkpiib ni

(*Matie 28:1-10; Mark 16:1-8; San 20:1-10*)

1 *Saba ya daali gə̀bre', kutaaku kua li faa nnə, nε bipiib nnə wə̀re' ki fii', ki taa' bi là bonde' mikpəm mà mi'nu ηmε nnə ki jon' likul bó.

2 Bi tı̀ baa', ki laa' kutenku kua bi là taa' ki bıin' likul nnə ηa ji bi.

‡ 23:53 Liike Matie 27:60.

3 Nε bi kɔn' ka laa' Yonbdaan *Yesu ya gbɛnɛnt.

4 Nɪ bɛke' bɛ cɛɛn nɛ ba ji bɛn bi li ye bɑ. I ya tɑan bo nɛ bi laa' bijɛb bile baa' ki lɑ sere' bi'saan, ki guo tikpɛlcɛr tũ windeh ki dɔnbɛh inun bɔ.

5 Bujɛwaanbu cuo' bipiib nnɔ, nɛ ba ji kaabe' ki liike' bijɛb nnɔ, nɛ bi niire' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni nuunh unifuob bitɛnkpɪib ni?»

6 Wa ji te niɛ saan. U mɛkre'-a. Tiere mɛn u lɑ tɔke' nɛ ki ye bɑ uyo wɑ u laan lɑ te Galile ni nnɔ.

7 U lɑ ye <nɪ kpɛ bɛ n̄ taa Unil ya Bijɛ kɪ ŋukn bibiɛrdɛnb, bɛ n̄ kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo, ŋɔ wienta daali wɔ n̄ mɛkre bitɛnkpɪib n̄ nɛ.> »

8 Nɛn saan nɛ bipiib nnɔ tiere' *Yesu la len' ki ye bɑ.

9 Bi siere' likul nnɔ saan ki liebe' ki kun', ki taa' tigbɛr nnɔ kɛ ki tɔke' *Yesu ya tondb piik nin uba nnɔ nin binitɔb bɑ kɛ mɔ lɑ pɛ u'bo nnɔ.

10 Bipiib nnɔ ya yel si: Mari Madelenn nin Sann nin Mari Saak ya naa. Bɛn nin bipiitɔb nɛ taa' tigbɛr nnɔ ki tɔke' *Yesu ya tondb.

11 Bi tɔke' bɛ ma nnɔ nɛ bi maaleh ki teh n̄ yɛ mijɔrlenm nɛ, nɛ ka teke' tigbɛr nnɔ ki jin'.

12 Nɛn saan nɛ Pier fii' ki sɛn' ki jon' likul nnɔ saan, ki gbien' ki liike', ki laa' kukpɛlcɪɛku nnɔ baba nɛ dɔ len. Nibonn nɑ tien' nnɔ cuo' wɔ miyɔkm cɛɛn, nɛ u liebe' ki kun'.

*Yesu cɛre' u'panpaankaab bile laa' wɔ Emayus ya sɛn ni
(Mark 16:12-13)*

13 Nɛn daali nɛ *Yesu ya panpaankaab ya bile joh udu uba bɔ bi yih wũ Emayus. Kɪ n̄ɛ Yerusalem kɪ tɪ baa udu nnɔ n̄ te tɛn kɔnsini piik nin uba nɛ.

14 Bi joh ma nnɔ nɛ ki lienh tibont tɑ kɛ tien' nnɔ bɔ.

15 Bi lienh ki niɛh nin tɔb uyo wɑ nnɔ, nɛ *Yesu nɛnde' bɛ, bi tɔke ki joh.

16 Nɪ libe' bi'yɛnm nɛ ba bɛnde' wɔ.

17 U niire' bɛ ki ye: «Nɪ cuonh ki lienh bɛ ya gbɛr nɛ?» Bi'yɛnm saa' nɛ bi sere'.

18 Bi'ni bi yih wɑ Kleyopas nnɔ jiin' wɔ ki ye: «N maale' ki ye sin baba nɛ te Yerusalem ni, ka bɛn nɑ tien' len idɛn yiɛ nɔ.»

19 Nɛ u ye: «Bɛ ya bonn tien'-i?» Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «Ti lienh nɑ tu' Nasarɛt ya *Yesu nnɔ ya gbɛr nɛ. U lɑ yɛ *Uwien ya n̄ɔbonsɔknl nɛ, ki ŋmɔbe mituɔm u'lenm nin u'tuon kɛ ni, binib nin Uwien ya nun bɔ.

20 Ama ti'yaab bɑ yɛ bitɔtuɔrciɛnb nin ti'du ya ciɛnb taa' wɔ ki tɪ ŋukn' Erom ya ciɛnb, bi bun' wɔ ki ye u kpɛ mikuum, nɛ ki kpɛ' wɔ udɔpɔnpɔn bo.

21 Tinbi là daan ki ye wɔn nɛ li teke tinbi Israyel yaab kí wiɛ. Nin ti'dendɛnl kɛ ɲɔ tibont nnɔ kɛ tien' ma dinnɔ wienta sɔ.

22 Ama ti'cɛkl ya piib biba tɔke' tɛ tigbɛr tuba tù jin' tɛ. Bi wɔre' ki fii' ki jon' likul bó,

23 ka tí laa' *Yesu ya gbɛnɛnt, nɛ ki liɛbe' ní ki lá tɔke' tɛ ki ye Uwien ya tondb biba baa' bi'saan ki tɔke' bɛ ki ye u fuobe.

24 Nɛ ti'yaab biba mɔ jon' likul nnɔ bó, ki tí laa' ní te tɛn bipiib nnɔ len' ma nɛ. Ama wɔn wɔn, ba laa' wɔ.»

25 Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «O, bijɛbɛ, mibɛnm nɛ pɔre' nɛ. Na teke' *Uwien ya ɲɔbonsɔknb là len' nà kɛ nnɔ tonm.

26 Ní kpɛ Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo ní jɛnde nɛ kí yaan Uwien ní kpíɛke wɔ.»

27 Nɛ ki cin' ki tɔkeh bɛ nà kɛ kɛle' u'bo Uwien ya gbɔnt ni nnɔ. U cin' ki tɔkeh bɛ Moyis là kɛle' nà u'bo nɛ ki tí baa' *Uwien ya ɲɔbonsɔknb kɛ mɔ là kɛle' nà.

28 Bi tí nɛkn' bi joh udu wà ni nnɔ, nɛ *Yesu tien' tɛn u ye wɔ ní gbɛre nɛ.

29 Nɛ bi cɛkn' wɔ ki ye wɔ ní juore bi'saan, uwien benh wù ní lu nɛ, ní li biire na ní wuɔke. Nɛ u juore' bi'saan.

30 Bi kɛle' bɛ ní ji uyo wà nnɔ, nɛ u yuure' kpɔnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ' ki de' bɛ.

31 Nɛn saan nɛ bi'yɛnm cɪbre', bi bɛnde' wɔ, nɛ u pɔk ki fele'.

32 Nɛ bi tɔke' tɔb ki ye: «U bi lienh ki tùɔreh ki tɔkeh tɛ *Uwien ya gbɔnku ya gbɛr ya tingi usɛn ni ma nnɔ, nà bi sienh ti'fɛl ni tɛn umu-uu?»

33 Nɛ bi fii' ki liɛbe' Yerusalem i ya tãan bo ki tí laa' *Yesu ya tondb piik nin uba nnɔ nin binitɔb taan' ki te.

34 Bi tɔke' bipanpaankaab bile nnɔ ki ye: «Yonbdaan mɔnbe ki mɛkre'. U cɛre' Simɔn laa' wɔ.»

35 Nɛ bipanpaankaab bile nnɔ mɔ tɔke' bɛ nà tien' usɛn ni, ki tɔke' bɛ ki ye bi bɛnde' wɔ uyo wà u kɔkuɔ' kpɔnɔ nnɔ nɛ.

Yesu cɛre' u'panpaakaab piik nin uba laa' wɔ

(Matie 28:16-20; Mark 16:14-18; San 20:19-23; Itùon 1:6-8)

36 Bi lienh bi'ɲɔbu ɲa lu', nɛ *Yesu baa' ki lá sere' bi'siik ni, ki tɔke' bɛ ki ye: «Li te mɛn uyɛnduɔn ni.»

37 Ní fɛnde' bɛ ki gbien', bujɛwaanbu cuo' bɛ, kimɛ bi maaleh ki teh ní yé ufɛnfɛnd nɛ.

38 Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ní cuo' nɛ bujɛwaanbu, ni maaleh milele?»

39 Liike mɛn n'nuɔ nin n'tãan, min lí nɛ. Mɛ nni mɛn kí liike, ni lí lɛ n ɲmɔbe tigbɛnɛnt nin ikpɔb. Fɛnfɛnd ɲa ɲmɔbe gbɛnɛnt ki niireh nin kpɔbl.»

40 U lienh nnɔ uyo wà nnɔ, nɛ ki wɔngɛh bɛ u'nuɔ nin u'tãan.

41 Nɛn saan nɛ bi'yɛnm sɔnge', ama ba laan teke' ki jin' ki gbɛn', ki biɛ ki te miyɔkm ni. Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ní ɲmɔbe niba libùol liɛ ní ji-ii?»

42 Bi de' wə lijɛnjenpulkaal liba.

43 Nɛ u teke', ki ɲmɔn' bi'nun bó.

44 Nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «N laan là te nin nɛ uyo wà nnɔ, n là tɔke' nɛ ki ye: nĩ kpɛ Moyis là kele' nà nin *Uwien ya ɲɔbonsɔknb là kele' nà nin nà kɛ kele' Uwien ya yuon ya gbɔnku ni n'bo nnɔ, kɛ ɲ tien nɛ.»

45 Nɛn saan nɛ u cibre' bi'yɛnm bɛ ɲ fre kí cii nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ ya tingi.

46 Nɛ ki tí tɔke' bɛ ki ye: «Nĩ kele' ki ye nĩ kpɛ Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo ɲ jènde, kí kpo kí mekre bitɛnkpiib ni wienta daali.

47 Bi li tɔke uɲɛndun ya nib kɛ n'gbɛr, kí ye bɛ ɲ lèbre bi'tetem ɲɔ Uwien ɲ fère bɛ bi'biɛre. Bi li cin Yerusalem ni nɛ kí li tɔkeh tũ.

48 Ninbi nɛ yé n'mònkunb tibont nnɔ kɛ bo.

49 Min nin n'yul nɛ li cère ní lɛ n'Baa là pùon' ki ye u li de nɛ nà nnɔ. Ní li te Yerusalem ni, kí tí baa lidaali là ni li lɛ mituəm mà li ɲɛ paaki bó ní nnɔ.»

Yesu don' paaki bó ma bo

(Mark 16:19-20; Itùon 1:9-11)

50 *Yesu taa' bɛ ki jon' Betani ya du bó ya kele, ki tí yuon' u'nuɔ ki tien' bɛ Uwien ya mɔnm.

51 U teh bɛ Uwien ya mɔnm uyo wà nnɔ, nɛ ki dàan' bɛ, Uwien cère' u don' paaki bó.

52 Bi gbaan' ki kpiɛke' wə, nɛ ki liɛbe' Yerusalem nin uyɛnsɔngciɛn.

53 Bi là tuu ki te Uwien ya duku ya luo bo nɛ ki pèkeh Uwien.

Tigbɛmɔnmɔnt tà San kɛle' tù nnɔ Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Yesu ya tond San nɛ kɛle' kugbɔnku kuu nnɔ. U yíe binib ní bɛnde Yesu yé udaan wà nɛ. Yesu yé Uwien ya Nigendkɛ Kristo nɛ. Wɔn nɛ liɛbe' ki yé Uwien ya Bijɛ.

San kɛle' tigbɛmɔnmɔnt ma bo nnɔ bore' nin Matie nin Mark nin Luk kɛle' tù ma bo. U yíe binib ní tùɔre kí cii Yesu tien' tibont tà nin u len' tà nnɔ ya tingi nɛ. San ya gbɔnku ya cincinm (1:1-18) u tɔkeh binib ki teh Yesu bugbɛn nɛ yé Uwien ya ñɔbonl. U là te nin Uwien nɛ haali ucincinyo nɛ ki baa' ki lá kɔn' nin binib (1:1-18).

San ya gbɔnku gbiire' ibɔk ile nɛ. Libɔkkpiɛkl ni (1:18-12:50), San lienh Yesu tien' miyɔkm ya bont tà nnɔ bó nɛ. U tien' tù ki tí dukn' bolm milole nɛ. Tu ya bont nɛ wɔngɛh ki teh Yesu yé Uwien ya Bijɛ. Sufmbɛ ya ciɛnb tuu ki findeh nin wɔ ki teh u taah u'ba ki kpáandeh Uwien nɛ, ki kɛndeh Saba ya daali ya yiko bo. Yesu tɔke' binib ki ye wɔn nɛ yé tijier tà dienh limiɛl, ki yé kuwenwenku kúa wendeh uɛndun.

Libɔkliɛl ni (13:1-21:25), San liɛbe' ki ye Yesu nɛ yé usɛn wà unisaal li kpɛn wù kí baa Baa Uwien saan, ki liɛbe' ki ye Yesu siere' uɛndun wuu ni ki liɛbe' u' Baa bó (iyul 13-17). Li ya bɔkl ni San lienh bi cuo' Yesu ma bo, ki bun' wɔ tibuur ki ye u kpɛ mikuum, ki kpɛ' wɔ udɔpɔnpɔn ma bo nɛ. U mɛkre' bitɛnkpɛib ni, ki cɛre' u'panpaankaab laa' wɔ u fuobe (iyul 18-21).

Yesu Kristo nɛ yé Uwien ya ñɔbonl

¹ Uwien ɲa laan là ñɛn' uɛndun ma nnɔ ki laa' Liñɔbonl te nɛ. Li là te nin Uwien nɛ, ki yé Uwien.

² Li là te nin Uwien nɛ micincinm.

³ Uwien là ñɛn' tibont kɛ nin len nɛ. Uwien ɲa ñɛn' bonn niba ɲɔ la te ni' ñɛnm ni.

⁴ Len nɛ yé limiɛl ya daan. Limiɛl nnɔ nɛ dienh binib kuwenwenku.

⁵ Kuwenwenku nnɔ wendeh licinñunl ni, nɛ licinñunl ɲa fre' ki kpiin' kù.*

⁶ Uwien sɔn' unil uba ní, bi yih wɔ San.

⁷ U baa' wɔ ní kun kuwenwenku nnɔ bo imɔn nɛ, ɲɔ wɔn bo binib kɛ ní teke kù kí ji.

* 1:5 Bi li fre kí lɛbre *licinñunl ɲa fre' ki kpiin' kù* kí ye licinñunl ɲa teke' kù mɔ.

⁸ Wɔn ɲa yé kuwenwenku nnɔ, ama u baa' wɔ́ n̄ kun ku'bo im̀ɔn n̄.

⁹ Kù yé kuwenwenm̀ɔnku kùaa baa' uɲɛndun ni kù n̄ wende binib k̄ n̄.

¹⁰ Uwien ɲen' uɲɛndun nin Liɲɔbonl nnɔ n̄. Li baa' uɲɛndun ni ama uɲɛndun ya nib ɲa bende' l̄.

¹¹ Li baa' li'yaab saan, n̄ li'yaab ɲa teke' l̄.

¹² Ama binib bà k̄ teke' l̄ nnɔ, bi teke' l̄ ki jin' n̄, n̄ l̄ de' b̄ usen b̄ n̄ li yé Uwien ya bumu.

¹³ Bi yé Uwien ya bumu ma nnɔ, na yé u maa' b̄ ten unisaal maa' mubumu ma bo n̄, Uwien n̄ yíe ki c̀ere' bi yé u'bumu.

¹⁴ Liɲɔbonl nnɔ tien' li'ba unisaal, ki baa' ki lá k̄n' ti'ni, ki teh tinim̀ɔnt c̄en, ki t̄keh tigb̄m̀ɔnt baba. Ti laa' u'kp̄ieke. Ukp̄ieke wà u'Baa Uwien de' wɔ́ wù, kim̄ u yé u'bubaabk n̄.

¹⁵ San kun' u'bo im̀ɔn ki kpaande' ki ye: «N̄ là lienh wɔn bo n̄ ki teh wà li paan n'bo ní nnɔ c̄en' n̄ni, kim̄ u là te ki laa' ba laan maa' n̄ni.»

¹⁶ U'nim̀ɔnt ni n̄ u de' ti'k̄e bupaabu, ki li liebe kí de t̄e bù kí pukn.

¹⁷ Im̀ɔn, Moyis n̄ là de' t̄e *yiko. Tinim̀ɔnt nin tigb̄m̀ɔnt tun wɔn, *Yesu Kristo n̄ baa' nin t̄u.

¹⁸ Uba ɲa kpele ki laa' Wien. Ama u'Bij̄eabaab wà yé Uwien ki te nin Uwien nnɔ n̄ c̀ere' ti bende' wɔ́.

San wà siih binib Uwien ya ɲunm ya gb̄er

(Matie 3:1-12; Mark 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Sufmb̄e ya c̄ienb̄ bà te Yerusalem ni nnɔ s̄ɔn' bit̄ɔtūrkaab nin Lefi yaab† San saan, n̄ bi tí niire' wɔ́ ki ye: «A yé ɲm̄e n̄e?»

²⁰ N̄e San kun' im̀ɔn ki ye: «Min ɲa yé Uwien ya Niḡendk̄e Kristo.»

²¹ N̄e bi liebe' ki niire' wɔ́ ki ye: «A n̄n̄ yé ɲm̄e? A yé Eli n̄e-ɛɛ?» N̄e u ye: «Ma yé Eli.» Bi tí niire' wɔ́ ki ye: «A yé *Uwien ya ɲɔbons̄ɔknl wà li baa ní nnɔ n̄e-ɛɛ?» N̄e u ye: «Hnhn.»

²² N̄e bi tí niire' wɔ́ ki ye: «A n̄n̄ yé ɲm̄e n̄e? A bugb̄en t̄ake t̄e a yé udaan wà, ɲɔ́ tí bende ti li tí jiin bà s̄ɔn' te ní nnɔ kí ye bà.»

²³ N̄en saan n̄e San jiin' b̄e ki ye: «N̄ yé

wà wuureh kupenpelku ni ki teh:

⟨T̄ūre m̄en kí cubn Yonbdaan ya s̄en,⟩ nnɔ n̄.

*Uwien ya ɲɔbons̄ɔknl Esayi là len' nnɔ n̄.

²⁴ Bi s̄ɔn' binib bà San saan nnɔ ya biba là yé *Faris̄ienmb̄e n̄.

²⁵ Bi liebe' ki niire' wɔ́ ki ye: «ɲa yé Uwien ya Niḡendk̄e Kristo, ka yé Eli, ka yé *Uwien ya ɲɔbons̄ɔknl wà li baa ní nnɔ m̄o la, b̄e n̄n̄ tien' a siih binib Uwien ya ɲunm-i?»

²⁶ N̄e u t̄ake' b̄e ki ye: «Min taah miɲunm n̄e ki siih binib Uwien ya ɲunm. Ama uba te ni'siik ni, na b̄en wɔ́.

† 1:19 Lefi yaab yé binib bà là toreh bit̄ɔtūrkaab Uwien ya duku ni n̄.

27 U pɛ n'puoli bó ní nɛ, ama ma kpɛ ń lore u'tacɛningbɛn mɔ̀nɔ̀n.»

28 Ní'kɛ là tien' Betani ya du ni nɛ, Sudɛn ya kpenpuol bó. San là siih binib Uwien ya ńunm nɛn saan nɛ.

Yesu nɛ yé Uwien ya Pebuk

29 Kutaaku faa', San laa' *Yesu we ní u'saan, nɛ u ye: «Liike mɛn, Uwien ya *Pebuk kà ńɛndeh uɲɛndun ya nib ya biere nnɔ̀ sɔ̀.»

30 N là tɔ̀kɛ' wɔ̀n ya gbɛr nɛ ki ye uɲɛ uba pɛ n'puoli bó ní ki cɛn' nni nnɔ̀, kimɛ u là te ki laa' ba laan maa' nni.

31 Min mɔ̀nɔ̀n ɲa là bɛn udaan wà nɛ, ama n baa' ki siih binib Uwien ya ńunm ɲɔ̀ Israyel yaab nɛ ń bɛnde wɔ̀.»

32 Nɛ San tɔ̀kɛ' binib ki ye: «N laa' *Mifuońaanm ńɛn' paaki bó ki jiinh ní, ki naan unɛnjel, ki lá te u'bo.

33 Min mɔ̀nɔ̀n ɲa là bɛn udaan wà nɛ, ama Uwien wà sɔ̀n' nni ń li siih binib u'ńunm nnɔ̀, nɛ tɔ̀kɛ' nni ki ye n li ɛ *Mifuońaanm jiiire' ní ki lá te uɲɛ uba bo. Wɔ̀n nɛ li cɛrɛ *Mifuońaanm ń jiiire ní binib bo.

34 N laa', nɛ ki kun' imɔ̀n ki ye wɔ̀n nɛ yé Uwien ya Bijɛ.»

Bà kpiɛ' ki tien' Yesu ya panpaankaab

35 Kutaaku faa', nɛ San tí te ní'saan nin u'panpaankaab bile.

36 U laa' *Yesu gèbreh, nɛ u caan' u'bo inun, ki ye: «Liike mɛn, Uwien ya Pebuk sɔ̀.»

37 San ya panpaankaab bile nnɔ̀ cii' u len' nà, nɛ ki paan' *Yesu bo.

38 *Yesu jiiɛbɛ', ki laa' bi pɛ u'bo, nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ni yíe ba?» Nɛ bi ye: «Rabi, a te ɛ saan-i?» Rabi ya tingi si: Uwɔ̀nwɔ̀knl bii Cɛnbaa nɛ.

39 Nɛ u ye: «Dɛn mɛn, ni li ɛ.» Ní là te kutaajuɔ̀ku tikur tunan ya yo nɛ. Bi paan' u'bo ki tí laa' u te nà saan, nɛ ki juore' u'saan ki tonde' ní daali ya wentunl.

40 Bijɛb bile bà là cii' San ya lenm ɲɔ̀ ki paan' *Yesu bo nnɔ̀, bi yih uba Andre, u yé Simɔ̀n Píɛr ya ninjɛ.

41 U kpiɛ' ki jon' ki tí laa' u'ninjɛ Simɔ̀n nɛ ki tɔ̀kɛ' wɔ̀ ki ye: «Ti laa' Mɛsi.» Mɛsi ya tingi si: Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nɛ.

42 Nɛ ki taa' wɔ̀ ki baa' *Yesu saan. *Yesu caan' Simɔ̀n bo inun, ki tɔ̀kɛ' wɔ̀ ki ye: «Bi yih ɲɛ Simɔ̀n nɛ, San ya bijɛ. Bi ji li yih ɲɛ Sefas nɛ.» Sefas ya tingi si: Litɛnpɛnɛ nɛ.

43 Kutaaku tí faa' nɛ *Yesu yíe wɔ̀ ń jo Galile ya tinfɛnm bó. U laa' Filip nɛ ki tɔ̀kɛ' wɔ̀ ki ye: «Paan n'bo ní.»

44 Filip nnɔ̀ yé Betsayida ya du yɔ̀ nɛ. Andre nin Píɛr mɔ̀ yé nɛn bó yaab nɛ.

45 Filip jon' ki tí laa' Natanayɛl nɛ ki tɔ̀kɛ' wɔ̀ ki ye: «Ti laa' unil wà Moyis là kele' u'gbɛr Yiko ya gbɔ̀nku ni nnɔ̀. *Uwien ya ńɔ̀bonsɔ̀knb mɔ̀ là len' u'gbɛr. Wɔ̀n si: Nasarɛt ya Yesu, Yosɛf ya bijɛ.»

46 Nε Natanayel niire' wɔ ki ye: «Nibonmɔnmɔnn li fre kí ñε ní Nasaret ya du ni-ii?» Nε Filip tɔke' wɔ ki ye: «Den kí tí liike.»

47 *Yesu laa' Natanayel we ní u'saan, nε u ye: «Liike mɛn, Israyel ya bol ya nil tenten sɔ, u yé ugbemɔndaan nε.»

48 Nε Natanayel niire' wɔ ki ye: «A bɛn nni lε saan-i?» Nε *Yesu ye: «A bi te bukenkenbu ni ma nnɔ n kpɛ' ki laa' ηε nε ki yaan Filip yin' ηε.»

49 Nε Natanayel ye: «Cɛnbaa, a mɔnbe ki yé Uwien ya Bijε nε. A yé Israyel ya bercien nε.»

50 Nε *Yesu ye: «N tɔke' ηε ki ye n laa' ηε bukenkenbu ni ma nnɔ nε a teke' nni ki jin'. A li lε miyɔkm ya bont tà yεbe ki cɛn' niε nɔ.»

51 Nε ki ye: «N tɔkeh nε imɔn nε, ni li lε kutaaku yε, kí lε Uwien ya tondb doh kutaaku ki jiih ní *Unil ya Bijε ya yul ya paaki.»

2

Bi tien' upiikuɔn uba Kana ya du ni

1 Wienta daali nε bi tien' upiikuɔn uba Kana ya du ni, Galile ya tinfɛnm ni. *Yesu ya naa mɔ là te ni'saan.

2 Bi là yin' *Yesu nin u'panpaankaab mɔ upiikuɔn nnɔ.

3 Midaam là pɔre', nε *Yesu ya naa tɔke' wɔ ki ye: «Ba ji ηmɔbe daam.»

4 Nε *Yesu jii' wɔ ki ye: «Upii, min nin sin tu lε nε? N'yo ηa laan baa'-a!»

5 Nε u'naa tɔke' bitonsɔnb ki ye: «U ye ma la, ní tien nnɔ.»

6 Tɔ, icincɛncien iluob iba là se ni'saan. Cin kε cin là li fre kí teke ten icuɔn iniin bii icuɔn piik nin ile. *Sufmbε là kuonh i ya cin ni nε miñunm ki taah ki sɔkreh bi'ba, ki paakeh iyaajebok ye ma bo.

7 *Yesu tɔke' bitonsɔnb nnɔ ki ye: «Gbien mɛn icin yii nɔ miñunm.» Nε bi gbien' i'ke miεen.

8 Nε u ye: «Kon mɛn kí tí de wà likeh kunacenu ya tɔon.» Nε bi kon' ki tí de' wɔ,

9 ki laa' miñunm nnɔ kpɛnde' midaam ηɔ. Nε u wube' ki liike', ka bɛn mɔ ñɛn' nà saan. Ama bitonsɔnb bà kon' ki tí de' wɔ nnɔ, bɛn bɛn. Nε u yin' piice,

10 ki tɔke' wɔ ki ye: «Wà kε ye wɔ rí de midaam la, u kpɛreh ki dienh mà ηmε nε. Binib ñun' ki tí gbo' la, nε u ji dienh mà ηa ηmε ki gbien'. Sin sɛn' ma ηmε ki tí kɛnde' nε ki yuɔn' ki de'-a!»

11 Nɛn nε yé miyɔkm ya bonn nà *Yesu cin' ki tien' nɛ. U là tien' miyɔkm ya bonn bugbɛn Kana ni nε, Galile ya tinfɛnm ni, ki cère' binib laa' u ηmɔbe ukpɛke ma bo. Nε u'panpaankaab teke' wɔ ki jin'.

12 Ni ya puoli bó nε wɔn nin u'naa nin u'ninjieɓ nin u'panpaankaab jiiere' Kapernawum ya du bó, ki tí tien' ni'bó iwenkàankε.

*Yesu η̄ore' ikpenkpend Uwien ya duku ya luo bo
(Matie 21:12-13; Mark 11:15-17; Luk 19:45-46)*

13 Nĩ là sien' waamu ne *Sufmbε ya Pak rí jele, ne *Yesu don' Yerusalem bó,

14 ki tí kɔn' Uwien ya duku* ya luo bo, ki laa' binib te u'bo. Biba kuɔreh inε nin ipe nin inenjel, bitɔb kpendeh ilike.

15 Nε u taa' inmi ki tien' unalebe yaam, ki η̄ore' biwenkuɔrb nnɔ nin bi'pe nin bi'ne nnɔ ke ki ñen' saali, ki kpenkpien' bilikkpendb nnɔ ya like, ki tuture' bi'teb ki gbɔgbɔbe'.

16 Nε ki tɔke' binenjekuɔrb nnɔ ki ye: «Ñen men ni'ke nie saan! Ni la taa n'Baa ya duku kí tien kukpenkpendduku.»

17 Nε u'panpaankaab tiere' ki ye nĩ kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Uwien, n'nun mɔn a'duku ya gber bo cεen, ne nĩ sienh n'fɛl ni ten umu.»

18 Nε *Sufmbε ya cienb niire' wɔ ki ye: «A li tien mi le yɔkm ya bonn kí wuɔn te kí ye a η̄mɔbe usen á tien a teh ná nɔ?»

19 Nε u ye: «We men Uwien ya duku kuu, η̄o rí taa iwien ita kí liεbe kí mε kù.»

20 Nε bi ye: «Bi taa' ibin pinan nin iluob ne ki men' Uwien ya duku kuu nɔ, ne sin ye a lí taa iwien ita kí liεbe kí mε kù-uu?»

21 Ama *Yesu lienh Uwien ya duku kúa bó nnɔ, u niireh u'gbenent ne.

22 Uyo wà u mεkre' bitenkpiib ni nnɔ, ne u'panpaankaab tiere' ki ye u là len' nnɔ. Ne ki teke' ná kele' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ nin *Yesu ya lenm ki jin'.

Yesu ben ná te unil ya fɛl ni

23 *Yesu là te Yerusalem ni ne Pak ya nacenku nnɔ ya yo, ki tien' miyɔkm ya bont, binib laa', ne bà yebe teke' wɔ ki jin'.

24 Ama wɔn η̄a du bi'bo, kime u ben binib ke ya yenmaale.

25 Wa nuunh uba rí tɔke wɔ unil ya gber. Kime wɔn bugben ben ná te unil ya fɛl ni.

3

Yesu nin Nikodem ya gber

1 Uje uba là te bi yih wɔ Nikodem, u yé *Farisienmbε ya cekl ya nil ne, ki yé Sufmbε ya cienb ya uba.

2 Ubaa' *Yesu saan kuñonku ki tɔke' wɔ ki ye: «Cenbaa, ti ben ki ye Uwien ne sɔn' η̄e ní á lá wɔkn te, kime Uwien η̄a te nin nil la, wa rí fre kí tien yɔkm ya bont ten a teh ma bo nɔ.»

3 Nε *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «N tɔkeh η̄e imɔn ne, ba maa' unil wà ki lere' la*, udaan η̄a rí fre kí le Uwien ya bel.»

* 2:14 Liike Matie 12:5; Mark 11:11; Luk 2:27. * 3:3 Grεkmbε ya lenm ya ñɔbonl là teh kí maa kí lere nnɔ li fre kí ye kí maa paaki bó mɔ.

4 Nε Nikodεm ye: «Unil tien' uciεn la, bi li tien mila kí maa wɔ kí lere? U li fre kí liεbe kí kɔ u'naa ya benku ni ηɔ bε ní maa wɔ kí lere-ee?»

5 Nε *Yesu ye: «N tɔkeh ηε imɔn nε, ba maa' nil wà miñunm nin *Mifuoñaanm ni la, udaan ηa ní fre kí kɔ Uwien ya bεl ni.

6 Unisaal maa' nà la, nǐ yé unisaal nε. *Mifuoñaanm maa' nà la, nǐ yé *Mifuoñaanm yaann nε.

7 La cère n tɔke' ηε ma ki ye nǐ kpε bε ní maa nε kí lere nnɔ ní cuo ηε miyɔkm.

8 Mitafaam† joh mǐ yíe nà bó nε, nε a ciuh mi'waaku bó, ka bεn mǐ ñεn' nà, ki niireh nin mǐ joh nà. Unil wà kε *Mifuoñaanm maa' wɔ la, u'mɔ yaam te nnɔ nε.»

9 Nε Nikodεm niire' wɔ ki ye: «Nǐ li tien mila kí tien-i?»

10 Nε *Yesu jiiin' wɔ ki ye: «A yé unil wà wɔknh Israyel yaab Uwien ya gbεr, nε ka bεn n len' nà nɔ ya tingi-ii?

11 N tɔkeh ηε imɔn nε, ti lienh ti bεn nà nε, ki kundeh imɔn ti'nun laa' nà bo, nε na teknh ti'mɔnkun ki jinh.

12 N tɔkeh nε uηεndun wuu ni ya gbεr, nε na teknh tù ki jinh. N tɔke' nε paaki bó yaar la, ni li tien mila kí teke tù kí ji?

13 Unil ya Bijε wà ñεn' paaki bó ki jiire' ní ηa ñǐ la, uba ηa don' paaki bó.

14 «Bi li fin Unil ya Bijε paaki bó tεn Moyis là fin' ma uwe udɔ bo ki caan' kupenpelku ni nnɔ nε,

15 ηɔ unil wà kε teke' wɔ ki jin' la, wɔ ní lε limiel là ηa ηmɔbe gbenm.»

16 Imɔn, Uwien yíe uηεndun ya nib ki gbien', nε ki taa' u'Bubaabk ki de' ηɔ wà kε teke' wɔ ki jin' la, u la kpo kí juore fenm, ama wɔ ní lε *limiel là ηa ηmɔbe gbenm.

17 Kimε Uwien ηa sɔn' ní u'Bijε uηεndun ni wɔ ní lá biin uηεndun ya nib, u sɔn' wɔ ní wɔ ní lá ηmien bε nε.

18 Wà kε teke' wɔ ki jin' la, Uwien ηa ní biin wɔ. Ama wà kε ηa teke' wɔ ki jin' la, Uwien biin' wɔ ηɔ, kimε wa teke' wɔn Uwien ya Bubaabk ki jin'.

19 Uwien ñiikeh nà bo sɔ ki biindeh binib: kuwenwenku baa' uηεndun ni, nε binib yíe licinñunl ki cεn' kuwenwenku, kimε bi'tuon bre nε.

20 Wà kε teh nà bre nεn kuwenwenku nε, ka yíe wɔ ní nεkn kù, kimε u jie u'tuonbiεrε nnɔ li ñε upaan bo nε.

21 Wà kε teh nà mɔn joh kuwenwenku ni nε, nε binib ní lε u'tuon kí bεnde kí ye u teh Uwien yíe nà nε.

San len' Yesu ya gbεr ma bo

22 Ni ya puoli bó nε *Yesu nin u'panpaankaab jon' Sude ya tinfenm ni, ki tí te ni'bó, nε u siih binib Uwien ya ñunm.

† 3:8 Grεkmbε ya lenm ya ñɔbonl là teh *Mifuoñaanm* nnɔ li fre kí ye mitafaam mɔ.

23 San mə là siih binib Uwien ya ñunm, Enon ya du ni ne, kimε miñunm là yebe ni'saan. Udu nnə kpieke Salim ya du ne. Binib là bàareh u'saan, ne u siih be Uwien ya ñunm.

24 U ya yo ki laa' ba laan là cuo' San ki tĩ pekñ'.

25 San ya panpaankaab findeh nin Suf uba bi səkreh bi'ba ki paakeh iyaaje bok ye ma bo nnə bo ne.

26 San ya panpaankaab baa' ki lá təkē' wə ki ye: «Cenbaa, unil wà là te a'saan Suden ya kpenpuol bó, a təkē' binib u'gber nnə, u'mə ji siih binib Uwien ya ñunm ne, ne binib kε ji joh wən saan.»

27 Nε San təkē' be ki ye: «Nil ɲa ní fre kí li ɲməbe niba ɲə Wien ɲa de' wə nè.

28 Ninbi bugben yé n'mənkunb ki ye n là len' ki ye min ɲa yé Uwien ya Nigendkε *Kristo, ama Uwien sən' nni ní liere wən ne usen.

29 Uje kuəndeh upii la, wən si upii. Piice ya jə wən te ugbe ne ki cengeh u'jə bó. U tĩ cii' u'jə ya nieke bó uyo wà la, ne u'yenm ní sange cen. N'mə ɲməbe u ya yensange ne ki tĩ gben'.

30 Ní kpε wən *Kristo ya yel ní li túreh ki kpienh, ne n'yaal ní li sondeh.»

Unil wà ñen' paaki bó ni ya gber

31 Wən wà ñen' paaki bó ní nnə ne cen' nà kε te. Unil wà ñen' uɲendun ni yé uɲendun ya nil ne, ki lienh uɲendun ya lenm. Unil wà ñen' paaki bó ní ne cen' nà kε te.

32 U kundeh imən u laa' nà nin u cii' nà bo ne. Ama uba mənən ɲa teke' u'mənkun nnə.

33 Wà kε teke' u'mənkun nnə la, u tuo' ki ye Uwien yé ugbe məndaan ne.

34 Unil wà Uwien sən' wə ní nnə lienh wən Uwien ya gber ne, kimε Uwien taa' *u'Fuoñaanm ki de' wə ki tĩ gben' ne.

35 Uwien Baa yíe u'Bije, ne ki taa' nà kε te ki ɲukñ' wə.

36 Wà teke' Uwien ya Bije ki jin' la, u ɲməbe limiel là ɲa ɲməbe gbenm ne. Ama wà ɲa tuo' ki teke' Uwien ya Bije ki jin' la, wa ní lε limiel nnə. Uwien ya mutuol li tuu ki te u'bo ne.

4

Yesu nin Samari ya pii uba ya gber

1 *Yesu cii' binib təkē' *Farisienmbe ki ye u teh binib u'panpaankaab ki siih be Uwien ya ñunm ki cen' San.

2 Imən, *Yesu bugben ɲa là siih nib Uwien ya ñunm. U'panpaankaab ne là siih be.

3 *Yesu cii' bi lienh nnə ma nnə ne u siere' Sude ya tinfenm ni, ki liebeh Galile ya tinfenm bó.

4 U joh Galile la, u li ñε *Samari ya tinfenm ni ne.

5 U tĩ baa' Samari ya du uba ni, bi yih wù Sikar. Sakəb là de' u'bije Yosεf bukpaabu bùa nnə ɲa fəke nin ni'saan.

⁶ Sakɔb ya ñunbunl te nɛn saan nɛ. *Yesu cuon' ki jii', nɛ ki kɛlɛ' liñunbunl nnɔ ya ñɔgbel bo. Nĩ là tuo kuwensiiku ya yo nɛ.

⁷ Samari ya pii uba baa' wɔ rí lun miñunm, nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Pu nni miñunm rí ñu.»

⁸ U ya yo ki laa' u'panpaankaab jon' udu ya benku ni bɛ rí tí dɛ tijier.

⁹ Nɛ upii nnɔ ye: «Kí ye bɛ bo? Sin Suf mɔ lá miɛh min Samari ya pii miñunm-ii?» U len' nnɔ, kime Sufmbɛ ña là nɛkndeh Samari yaab.

¹⁰ Nɛ *Yesu ye: «A bi bɛn Uwien ya paabu, ki tí bi bɛn wà miɛh ñɛ miñunm nɔ la, sin nɛ bi li miɛ wɔ, nɛ u bi li de ñɛ mifuobm ya ñunm.*»

¹¹ Nɛ upii nnɔ ye: «Cɛnbaa, ña ñmɔbe bonlunkaann, liñunbunl nnɔ mɔ ñɔ, a li lɛ mifuobm ya ñunm nnɔ lɛ saan-i?»

¹² Tí'yaaje Sakɔb nɛ là de' tɛ liñunbunl liɛ nɔ. Wɔn nin u'bijieɓ nin u'wɛnt kɛ là ñun' li'ñunm. Sin nɛ cɛn' wɔn-ii?»

¹³ Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Wà kɛ ñuh miɛ ya ñunm la, uñuñun li liebeh ki coh wɔ nɛ.

¹⁴ Ama wà kɛ li ñu n li de wɔ miñunm mà nnɔ, ñuñun ña ji li cuo wɔ fiebu. N li de wɔ miñunm mà nnɔ li te tɛn liñunbunl nɛ u'ni, kí li dienh wɔ limiel là ña ñmɔbe gbenm.»

¹⁵ Nɛ upii nnɔ ye: «Cɛnbaa, de nni mi ya ñunm, ñuñun ji la cuo nni ñɔ n ji la bàareh niɛ saan ki luh.»

¹⁶ Nɛ *Yesu ye: «Jo kí tí yin a'cɛ kí liebe ní.»

¹⁷ Nɛ u ye: «Ma ñmɔbe cɛ.» Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «A ye ña ñmɔbe cɛ ma nɔ, nĩ yé imɔn nɛ.

¹⁸ Kime a kun' ticer ki tí dukn' jɛb biñun nɛ. A ji te uje wà saan fɛnfennɔ nɔ ña yé a'cɛ. A len' ma nɔ, a tɔke' tigbɛmɔnt nɛ.»

¹⁹ Nɛ upii nnɔ ye: «Cɛnbaa, n bɛnde' ki ye a yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl nɛ.

²⁰ Tinbi Samari yaab ya yaajɛb puke' Uwien lijuɔl liɛ bo nɛ, nɛ ninbi *Sufmbɛ ye bi li pukeh Uwien nà saan si: Yerusalem ni nɛ.»

²¹ Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Upii, teke kí ji kí ye, uyo we ní, nib ña ji lá li pukeh Baa Uwien lijuɔl liɛ bo, ka ji li pukeh wɔ Yerusalem mɔ ni.

²² Ninbi Samari yaab pukeh Uwien, nɛ ka bɛn wɔ. Tinbi *Sufmbɛ wɔn, ti bɛn wɔ, nɛ ki pukeh wɔ. Kime wà li ñmɛn binib kɛ ñɛn' *Sufmbɛ ni nɛ.

²³ Uyo we ní, nɛ nĩ yé fɛnfennɔ nɛ, bipupukmɔnb li pukeh Baa Uwien bi'fɛl ni nɛ imɔnmɔn. Kime Uwien nuunh bi ya nib ya bol nɛ bɛ rí li pukeh wɔ.

* 4:10 Grekmbɛ ya lenm ya ñɔbonl là te mifuobm ya ñunm nnɔ li fre kí ye miñunbungkaam mɔ.

24 Uwien ɲa ɲmɔbe gbɛnɛnt, ba lɛnh wɔ. Binib bɑ kɛ pukeh wɔ nnɔ li pukeh wɔ bi'fɛl ni† nɛ imɔnmɔn.»

25 Nɛ upii nnɔ ye: «N bɛn ki ye Uwien ya Nigɛndkɛ, wɑ bi yih wɔ *Kristo nnɔ, li baa nɪ. U lɑ baa' la, u li tɔke tɛ tibont kɛ ya tingi.»

26 Nɛ *Yesu ye: «Min wɑ lienh ɲɛ nɔ, n yɛ wɔn nɛ.»

27 U ya yo nɛ u'panpaankaab liɛbe' nɪ. Bi laa' wɔn nin upii tɔkeh tigbɛr ma nnɔ nɛ nɪ cuo' bɛ miyɔkm, ama uba ɲa kaabe' ki niire' wɔ ki ye: «A yɪe ba u'saan-i?» Bii «A tɔkeh wɔ bɛ ya gbɛr-i?»

28 Nɛn saan nɛ upii nnɔ taa' u'cuɔl ki sien', ki jon' udu ya benku ni, ki tɪ tɔke' binib ki ye:

29 «Dɛn mɛn kɪ tɪ liike uje wɑ tɔke' nni n tien' nɑ kɛ nɔ-a! Wa lii yɛ Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo-oo?»

30 Nɛ bi nɛn' udu ni ki joh *Yesu bɔ.

31 Upii nnɔ liɛbe' udu bɔ uyo wɑ nnɔ, nɛ *Yesu ya panpaankaab gbáanh wɔ ki teh: «Cɛnbaa, ji tijier.»

32 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N ɲmɔbe tijier tuba rɪ ji na bɛn tɔ.»

33 Nɛ u'panpaankaab niireh tɔb ki teh: «Uba nɛ nɪn tuke' tijier ki lɑ de' wɔ bii?»

34 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N'jier si rɪ tien wɑ sɔn' nni nɪ yɪe nɑ nɛ, kɪ sɔn u'tuonl kɪ tɪ gbɛn.

35 Ninbi pɔh mikpɛɲɛnm ki teh: «Ni sɛn' iɲmaale inan nɛ nɛ rɪ kpaan tikpɛjier ya taanm.» Ama min tɔkeh nɛ nɛ: yaare mɛn kɪ liike, tikpɛjier ben' ki kpaan' mitaanm ɲɔ.

36 Wɑ taakeh tikpɛjier teknh u'paaku nɛ, ki taakeh ni'kɛ limiɛl lɑ ɲa ɲmɔbe gbɛnm bo. Nɛn nɛ li cɛrɛ wɑ buuh nin wɑ taakeh kɛ rɪ li ɲmɔbe uyɛnsɔnge.

37 Mikpɛɲɛnm mɑ teh: «Uba buuh, nɛ utɔ taakeh» nnɔ yɛ imɔn nɛ.

38 Kimɛ n sɔn' nɛ nɪ tɪ taan tikpɛjier tɑ na jɛndɛ' tu'bo nɛ. Biba nɛ jɛndɛ' kɪ sɔn', nɛ ninbi jondɛh bi'tontonku bo.»

39 Upii nnɔ tɔke' Samari ya tinfɛnm yaab ki ye *Yesu tɔke' wɔ u tien' nɑ kɛ ma nnɔ nɛ bi teke' *Yesu ki jin' ki yebe,

40 ki baa' u'saan, ki gbáan' wɔ ki ye wɔ rɪ juore bi'saan, nɛ u tien' nin bɛ iwien ile.

41 Binib teke' wɔ ki jin' wɔn bugbɛn ya lenm bo ki yebe ki cɛn' bɑ teke' wɔ ki jin' upii nnɔ ya lenm bo nnɔ.

42 Nɛ bi tɔke' upii nnɔ ki ye: «Na ji yɛ a ya lenm baba bo nɛ ti teke' wɔ ki jin'. Tinbi bugbɛn cii' u len' ma bo, ki bɛndɛ' ki ye u mɔnbe ki yɛ uɲɛndun ya ɲmiɛnl nɛ.»

Yesu cɛrɛ' utonsɛnciɛn uba ya buk faake'

† 4:24 Grɛkmbɛ ya lenm ya nɔbɔnl lɑ teh bi'fɛl ni nnɔ li frɛ kɪ ye Mifuoɲaanm ya tuɔm bo mɔ.

43 Iwien ile nnɔ gèbre', nɛ *Yesu ñɛn' ni'saan ki jon' Galile ya tinfɛnm ni.

44 Wɔn bugben nɛ là len' ki ye *Uwien ya ñɔbonsɔknl kɛ ñɔbonsɔknl ya tiema du ni yaab nɛ ŋa boh wɔ.

45 Ama u tĩ baa' Galile ya tinfɛnm ni ma nnɔ, bi teke' wɔ kucɛ̀nku mɔnmɔnm nɛ, kimɛ bi'mɔ là jon' Yerusalem bɛ ń tĩ jele kunacɛnku ma nnɔ, bi là laa' u tien' nà kɛ kunacɛnku nnɔ ya yo.

46 U liɛbe' ki baa' Kana ya du ni, Galile ya tinfɛnm ni, u là cèrɛ' miñunm kpɛnde' midaam nà saan nnɔ. Gobina ya tonsɔnciɛn uba te Kapɛrnawum ya du ni u'bije bun.

47 Utonsɔnciɛn nnɔ cii' *Yesu ñɛn' Sude ya tinfɛnm bó ki baa' Galile ya tinfɛnm ni, nɛ u baa' ki gbáan' *Yesu ki ye wɔ ń jo u'den, kí cèrɛ u'bije ń faake, kimɛ u benh wɔ ń kpo nɛ.

48 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Na laa' yɔkm ya d̄ɛku nin yɔkm ya bonn la, na li li teke nni kí ji-a!»

49 Nɛ utonsɔnciɛn nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, jo n'den tonm! A taande' la, a li tĩ baa kí lɛ n'buk nnɔ kpo'-a.»

50 Nɛ *Yesu ye: «Li kunh, a'bije faake'-a.»

Ujɛ nnɔ teke' *Yesu tɔke' wɔ nà nnɔ ki jin', nɛ ki liɛbe' ki kùnh.

51 U kùnh ma nnɔ nɛ u'tonsɔnb tuobe' wɔ usɛn ni ki tɔke' wɔ ki ye: «A'bije faake'-a.»

52 Nɛ u niire' bɛ ki ye: «U lɛ yo ba nɛ u'gbɛnɛnt tunge'?» Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «Wenli kutaajuɔku kukurku kuba ya yo nɛ u'gbɛnɛnt wun sɔnge'.»

53 Nɛ ujɛ nnɔ bɛnde' ki ye u ya yo nɛ *Yesu wun tɔke' wɔ ki ye u'bije faake' ŋɔ. Nɛn saan nɛ wɔn nin u'den yaab kɛ teke' *Yesu ki jin'.

54 Nɛn nɛ tien' miyɔkm ya bonlienn nà *Yesu tien' nè uyo wà u ñɛn' Sude ya tinfɛnm ni, ki liɛbe' ní Galile ya tinfɛnm ni nnɔ.

5

Ujɛ uba ya t̄aan nin u'nuɔ faan' Yesu cèrɛ' u faake'

1 Ni ya puoli bó nɛ Sufmbɛ ya nacɛnku kuba te Yerusalem ni, nɛ *Yesu don' ni'bó.

2 Bi là lùke' kujɛbieku kuba Yerusalem ni, kù te bi yih nà saan ipe ya nañɔbu nnɔ. *Sufmbɛ ya lenm ni, bi yih kujɛbieku nnɔ Betsata nɛ. Tininbont tunun là se ki guɔn' kù.

3 Biwiɛnb d̄ɔd̄ɔ tininbont nnɔ ni ki yebe. Biba yé ijùɔn, bitɔb yé idiɛn, bitɔb mɔ ya nuɔ nin bi'taan kɛ faan'. [Bi'kɛ là d̄ɔ ki gu uyo wà miñunm li jɛnge nɛ.

4 Kimɛ uyo uba la, Uwien ya tond uba tĩ ń jiiɛ ní nɛ kí lá kɔ kujɛbieku nnɔ ni, kí kùkùrɛ miñunm. Uyo wà u baa' ki lá

kùreh uwien wà kpié' ki kòn' la, u bun iwien yà kε la, u li faake nε.]*

⁵ Ujε uba mɔ là te ni'saan ki bun ibin pita nin iniin.

⁶ *Yesu laa' u dɔ, nε u bende' ki ye u bunge' nĩ wuɔke'-a. Nε u niire' wɔ ki ye: «A yíe á faake-ee?»

⁷ Nε uwien nnɔ jiin' wɔ ki ye: «Yonbdaan, miñunm lá jèngèh la, ma ηmɔbe nil wà li taa nni kí kuɔn mi'ni. N benh ní kɔ la, nε uba ní kpié nin nni kí kɔ.»

⁸ Nε *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Fii, kí yuure a'nagεnl, kí li cuonh.»

⁹ Nε u faake' i ya tãan bo, ki yuure' u'nagεnl, ki cuonh.

Ni'daali là yé *Saba ya daali nε.

¹⁰ Nεn bo nε *Sufmbε ya ciεnb tɔke' ujε wà faake' nnɔ ki ye: «Dinnɔ yé *Saba ya daali nε, ηa ηmɔbe sεn a yuure' a'nagεnl kí tuke.»

¹¹ Nε u tɔke' bε ki ye: «Ujε wà cère' n faake' nnɔ, wɔn nε ye ní yuure n'nagεnl kí li cuonh.»

¹² Nε bi niire' wɔ ki ye: «U lε daan nε ye á yuure a'nagεnl kí li cuonh-i?»

¹³ Nε ujε wà faake' nnɔ ηa bende' unil wà nε, kime linigol là te ni'saan ma nnɔ wa bende' *Yesu taa' nà bó.

¹⁴ Uyo uba nε *Yesu lá laa' wɔ Uwien ya duku ya luo bo, nε ki tɔke' wɔ ki ye: «Liike, fεnfennɔ a faake'-a! A la ji ní tien biere ηɔ ijend yà cεn' yíe nɔ la tu ηε.»

¹⁵ Nε ujε nnɔ jon' ki tí tɔke' *Sufmbε ya ciεnb ki ye *Yesu nε cère' u faake'.

¹⁶ Nεn bo nε Sufmbε ya ciεnb cin' ki kɔnh nin Yesu, kime u cère' unil faake' *Saba ya daali.

¹⁷ Ama *Yesu tɔke' bε ki ye: «N'Baa sɔnh itùon nε haali nin fεnfennɔ, nε n'mɔ sɔnh.»

¹⁸ *Yesu len' nnɔ ma nnɔ nε Sufmbε ya ciεnb tùɔreh ki nuunh bε ní ku wɔ. Na yé u saa' *Saba ya daali ya kuɔl baba nε bi nuunh bε ní ku wɔ, kime u yin' Uwien wɔn bugben ya Baa ma nnɔ u taa' u'ba ki kpaan' Uwien nε.

Uwien de' u'Bijε mituɔm

¹⁹ Nεn saan nε *Yesu liεbe' ki tɔke' bε ki ye: «N tɔkeh nε imòn nε, Uwien ya Bijε ηa ní fre kí tien niba u'ba bo. U laa' u'Baa teh nà nnɔ, u'mɔ teh nεn nε. U'Baa teh nà nnɔ, u'mɔ teh nεn nε,

²⁰ kime Baa yíe u'Bijε, nε ki wuɔn' wɔ u teh nà kε. U li wuɔn wɔ itùon yà cεn' yíe nɔ, ηɔ nè ní tùɔre kí cuo nε miyɔkm.

²¹ Uwien Baa mekreh bitenkpiib, ki cèreh bi fuobe ma nnɔ, nnɔ nε u'Bijε mɔ li cère u yíe bà nnɔ ní li fuobe.

²² Uwien Baa ηa buh nil uba buur, u cèbe' u'Bijε nε tibuur kε,

* 5:4 Bi kpié' ki kele' tigbont tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 5:3b-4 ηa te tu'ni.

23 ηῶ binib κε ρί κπιεκε u'Bije ten bi κπιεkeh u'Baa ma bo. Unil wà κε ηα κπιεκε' Uwien ya Bije la, wa κπιεκε' u'Baa wà sòn' wῶ ní nnῶ mῶ ne.

24 «N tῶkeh ne imḗn ne, unil wà κε cii' n'gber, ki teke' wà sòn' nni ní ki jin' la, u laa' limiel là ηα ηmῶbe gbenm ne. Uwien ηα ρί biin udaan. U ñen' mikuum ni ne, ki kḗn' mifuobm ni.

25 N tῶkeh ne imḗn ne, uyo we ní, ne ní yé fenfennῶ ne, bitenkpiib li cii Uwien ya Bije ya nieke bó. Bà li cii nnῶ li le limiel.

26 Baa yé limiel ya daan ma nnῶ ne ki cère' u'Bije mῶ yé limiel ya daan,

27 ki de' wῶ ufaa wῶ ρí bu binib tibuur, kimε u yé Unil ya Bije ne.

28 La cère men nie κε ρί cuo ne miyῶkm. Uyo we ní, binib bà κε te ikul ni nnῶ li cii u'nieke bó,

29 kí ñe ní. Bà sòn' lituonmḗnmḗnl nnῶ li mekre kí le limiel, ne bà sòn' itùonbiere nnῶ mῶ li mekre ηῶ Uwien ρí bu be tibuur.»

Nà wḗngeh ki teh Yesu mḗnbe ki ñen' ní u'Baa Uwien saan

30 «Ma ρí fre kí tien niba n'ba bo. N buh binib tibuur n'Baa ye ma bo ne. N'buur cuube ne, kimε ma nuunh n yíe nà, n nuunh wà sòn' nni ní nnῶ yíe nà ne.

31 N kundeh n'ba bo imḗn la, na ρí tuo n'mḗnkun nnῶ.

32 Uba ne kundeh n'bo imḗn, ne n ben ki ye u lienh n'bo nà nnῶ, yé imḗn ne.

33 Ninbi bugben là sòn' ni'tondb San saan, ne u tí len' n'bo tigbemḗnt.

34 Na yé n nuunh unil ya mḗnkun ne cère' n tiere' ne San ya gber. N lienh nnῶ ηῶ ní ηmεre ne.

35 San là te ten lifrl là bi se' lè lí wendeh ne. Ninbi bugben là tuo' ki pokn' u'wenwenku ni uyo uba.

36 Ama niba kundeh n'bo imḗn, ki cen' San ya mḗnkun. Nen si: n'Baa de' nni itùon yà nnῶ n sḗnh yen ne, ne n li sḗn yé kí tí gben ne. Itùon bugben ne wḗngeh ki teh n'Baa ne sòn' nni ní.

37 N'Baa wà sòn' nni ní nnῶ, wḗn bugben kundeh n'bo imḗn ne. Ama na cii' u'nieke bó, ka laa' wῶ mῶ.

38 U'gber ηα te ni'fèl ni, kimε na teke' u sòn' wà ní nnῶ ki jin'.

39 Ni tḗreh ki fiinh *Uwien ya gbḗnku, ki maaleh ki teh, ni li le kun ni ne limiel là ηα ηmῶbe gbenm. Kugbḗnku nnῶ ne kundeh n'bo imḗn.

40 Ne na yíe ní baa n'saan kí le limiel nnῶ.

41 «Na yé n nuunh ukpieke binib saan ne.

42 Ama n ben ne, ninbi ηα ηmῶbe Wien ya yíem ni'fèl ni.

43 Min baa' n'Baa ya yel bo ne, ne na teke' nni. Ama unil baa' wḗn bugben ya yel bo la, ni teknh wῶ ne.

44 Ni yíe ní li κπιεkeh tḗb ne, ka nuunh κπιεke wà ñeh ní Uwien baba saan nnῶ. Nen bo, ni li tien mila kí teke nni kí ji?

45 Ni la maaleh ki teh min ne li biin ne n'Baa saan. Ni du Moyis wa bo nno, won ne li biin ne.

46 Ni bi teke' Moyis ki jin' la, ni bi li teke n'mo ki ji ne, kime Moyis la kele' n ya gber ne.

47 Na teke' Moyis kele' na nno ki jin' ma nno, ni li tien mila ki teke n'gber ki ji?»

6

Yesu jin' linigocienl liba

(Matie 14:13-21; Mark 6:30-44; Luk 9:10-17)

1 Ni ya puoli bo ne *Yesu puore' Galile ya nunciem ma bi liebe' ki yih me Tiberiyad ya nunciem nno.

2 Binib laa' u teh miyokm ya bont, ki cereh biwienb faakreh ma nno ne bi pe u'bo ki yebe.

3 Ne *Yesu nin u'panpaankaab don' lijuol ki ti kele'.

4 Ni la sien' waamu ne *Sufmba ya Pak ri jele.

5 *Yesu yaare' ki laa' binib we ni u'saan ligol, ne u niire' Filip ki ye: «Ti li de tijier le saan no binib bie ri ji?»

6 Won bugben la ben u li tien ma bo, ne ki niire' Filip no wo ri cii u li len ki ye ba.

7 Ne Filip jin' wo ki ye: «Ti taa' iwien kobile ya tuonl ya paaku monon ki de' tijier la, ta ri baa unil ke ri le finfimu ki ji.»

8 Ne u'panpaankaab ya uba, bi yih wa Andre u ye Simon Pier ya ninje nno take' *Yesu ki ye:

9 «Kibujebuk kiba te nie saan ki nmabe kpono unun nin mujenwawaamu mule ama binib bie yebe ki kpe ma no, ni li tien be ba?»

10 Ne *Yesu take' be ki ye: «Cere men binib nno ke ri kele.» Timosongt la yebe ni'saan, ne bi kele' tu'bo. Bijeb la li baa ten itur unun.

11 *Yesu yuure' kpono nno, ki faare' Uwien, ki gbiire' binib nno, ne ki tien' nno mujenwawaamu nno ma. U la de' bi'ke bi ye ma bo ne.

12 Bi'ke nmøn' ki gbo', ne u take' u'panpaankaab ki ye be ri tanaan tijenjent ta sien' nno no niba la nende.

13 Bi tanaan' binib nno nmøn' kpono unun nno ki gbo' tijenjent ta sien' nno, ki gbien' ikpencub piik nin ile.

14 Binib nno laa' *Yesu tien' miyokm ya bonn nno ma nno ne ki ye: «Uje wu monbe ki ye *Uwien ya nabonsoknl wa li baa unendun wuu ni nno ne.»

15 *Yesu bende' ki ye bi nuunh be ri cuo wo ki tien bi'ber, ne ki siere' bi'saan, ki liebe' ki don' lijuol u'baba.

Yesu cuonh miunm bo

(Matie 14:22-33; Mark 6:45-52)

16 Kutaajuɔku juɔre' ma nnɔ nɛ u'panpaankaab bure' miñunciɛnm bó,

17 ki tí kɔn' buñerbu, ki joh miñunciɛnm ya kpenpuol, Kapernawum ya du bó. Ní biire' ki laa' *Yesu ɲa laan baa' bi'saan.

18 Kutafaaku fii' ki joh ki gbiekeh, nɛ inungbegbel fih.

19 Bi kùre' buñerbu ki baa' kɔnsini unun bii uluob, nɛ ki laa' *Yesu cuonh miñunm bo ki nekndeh buñerbu nnɔ, nɛ bujɛwaanbu cuo' bɛ.

20 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Min nɛ. La sɛn mɛn jɛwaanbu.»

21 Ulen' nnɔ ma nnɔ bi'yɛnm sɔnge nɛ bi taa' wɔ buñerbu nnɔ ni. Nɛ i ya tɔan bo bi pɔk ki baa' ugbɛ, bi li ñɛ nà saan buñerbu ni.

Linigol nuunh Yesu

22 Kutaaku faa', nɛ linigol là juore' miñunciɛnm ya gbaatɔl nnɔ tiere' ki ye buñerbu buba nɛ wun te ni'saan, ki bende' ki ye bù wun fii' uyo wà nnɔ, *Yesu ɲa kɔn' bù, u'panpaankaab baba nɛ wun kɔn' bù ki bure'.

23 Ama inɛrtɔ ñɛn' Tiberiyad ya du bó ní ki baa' nà saan Yonbdaan wun taa' kpɔnɔ ki faare' Uwien, ki de' binib bi ɲmɔn' nnɔ.

24 Linigol nnɔ laa' *Yesu nin u'panpaankaab ɲa ji te ni'saan ma nnɔ nɛ bi kɔn' inɛrde nnɔ, ki joh miñunciɛnm ya kpenpuol, Kapernawum ya du bó, bɛ ní tí nuun wɔ.

Yesu nɛ yé limiɛl ya jier

25 Bi tí laa' wɔ miñunciɛnm ya kpenpuol, nɛ ki niire' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, a baa' niɛ saan u lɛ yo ba?»

26 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ni jin' tijier ki gbo' ma nnɔ, nɛn bo nɛ ni nuunh nni, na yé ni bende' miyɔkm ya bont nnɔ ya tingi nɛ ki nuunh nni.

27 La sɔnh mɛn ki nuunh tijier tà saah. Ama li sɔnh mɛn ki nuunh tijier tà dienh nɛ limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm. Unil ya Bijɛ nɛ li de nɛ tijier bugbɛn, kime Baa Uwien bugbɛn wuɔn' ki ye u de' wɔn nɛ u'tuɔm.»

28 Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «Ti li tien mila kí sɔn Uwien yíe itùon yà?»

29 Nɛ *Yesu ye: «Uwien yíe lituonl là si: ní teke min wà u sɔn' nni ní nnɔ nɛ kí ji.»

30 Nɛ bi ye: «A li tien mi lɛ yɔkm ya bonn tí lɛ ɲɔ kí teke ɲɛ kí ji? A li sɔn ba?»

31 Ti'yaajɛb là jin' tijier tà bi yih tù *mann nnɔ kupenpelku ni. Ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «U de' bɛ tijier tà ñɛn' paaki bó ní bɛ ní ji.» »

32 Nɛ *Yesu ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, na yé Moyis nɛ là de' nɛ tijier tà ñɛn' paaki bó ní nnɔ. Ama n'Baa nɛ dienh nɛ tijiemɔnt tà ñɛh paaki bó ní.

33 Kimε tijier tà Uwien dienh ne tù nnə, tun ne ñeh paaki bó ní ki dienh uηendun ya nib limiel.»

34 Ne bi ye: «Yonbdaan, li dienh te tu ya jier uyo ke.»

35 Ne u ye: «Min ne yé limiel ya jier. Wà ke baa' n'saan la, kònm ηa ji li cuo wə. Wà ke teke' nni ki jin' la, ñuñun ηa ji li cuo wə.»

36 N kpie' ki təke' ne ηə: ni laa' nni, ama na nín teke' nni ki jin'.

37 Binib bà ke n'Baa taah be ki dienh nni li baa n'saan. Wà ke baa' n'saan la, ma ní wíe wə.

38 Kimε n ñen' paaki bó ní ní lá tien wà sən' nni ní yíe nà ne, ma baa' ní tien n'bugben yíe nà.

39 Wà sən' nni ní yíe nà si: u de' nni binib bà ke nnə, n la cère bi'ni uba ní bole, ama ní mekre bi'ke uwenfərke ya daali*.

40 Kimε n'Baa yíe nà si: «Binib bà ke laa' min u'Bije ki teke' nni ki jin' nnə ní le limiel là ηa ηməbe gbenm ne. Ne n li mekre be uwenfərke ya daali.»

41 U ya yo ne Sufmbε ya cienb bunbeh u'bo, kimε u len' ki ye: «Min ne yé tijier tà ñen' paaki bó ní.»

42 Ne ki təkēh təb ki teh: «Uje wuə Yosef ya bije *Yesu ηa ní-ii? Ti ben u'naa nin u'baa-a! Be tien' u len' ki ye u ñen' paaki bó ní?»

43 Ne *Yesu liebe' ki təkēh be ki ye: «La bunbeh mən təb saan.

44 N'Baa wà sən' nni ní nnə ηa dère' nil, ki baa' n'saan la, nil ηa ní fre kí baa n'saan. Unil wà ke baa' n'saan la, n li mekre udaan uwenfərke ya daali.

45 Uwien ya ñəbonsəknb là kele' ki ye: «Uwien li wəkn bi'ke miwəknm.» Unil wà ke cii' n'Baa len' nà miwəknm nnə ní, ki teke' nè la, udaan li baa n'saan.

46 Uba ηa laa' Baa Uwien, wà ñen' ní u'saan nnə baba ne laa' wə.

47 N təkēh ne iməñ ne, unil wà teke' nni ki jin' la, u ηməbe limiel là ηa ηməbe gbenm ne.

48 Min ne yé limiel ya jier.

49 Ni'yaajəb là jin' tijier tà bi yih tù *mann nnə kupenpelku ni. Nin nən ke ηə bi kpo'.

50 Ama tijier tà ñen' paaki bó ní nnə, unil jin' tun la, wa ní kpo.

51 Min ne yé tijier tà ñen' paaki bó ní ki dienh binib limiel. Unil jin' tu ya jier la, u li fuobe ne uyo ke. N'gbenent ne yé tijier tà n li de tù uηendun ya nib ηə be ní le limiel.»

52 Nən bo ne *Sufmbε findeh bi'ηmiel ni ki teh: «Uje wuə li tien mila kí de' te u'gbenent tí ηməñ-i?»

53 Ne *Yesu ye: «N təkēh ne iməñ ne, na ηməñh Unil ya Bije ya gbenent, ka ñuh u'səm la, miel ηa te ni'ni.

* 6:39 Uwenfərke ya daali yé lidaali là Uwien li bu binib ke tibuur nnə ne.

54 Unil wà ñm̀anh n'gbenent ki ñuh n'sèm la, limiel là ña ñm̀abe gbenm te u'ni, ne n li mekre wò uwenfòrke ya daali.

55 Kimε n'gbenent yé tijemànt ne, ne n'sèm yé midemànm.

56 Unil wà ñm̀anh n'gbenent ki ñuh n'sèm la, u te nin nni, ne n'mò te nin wò.

57 N'Baa yé limiel ya daan ne ki sòn' nni ní, wòn bo ne n fuobe. Nnò ne unil ñm̀anh n'gbenent la, min bo ne u'mò li fuobe.

58 Tijier tà ñen' paaki bó ní te nnò ne. Ta te ten ni'yaajeb là jin' tà nnò. Ben kpo'-a. Ama unil jin' tu ya jier la, u li fuobe ne uyo ke.»

59 *Yesu là wòknh *Sufmbε ya taanl ya duku kùà te Kapernawum ni nnò ne ki len' nen ke.

Yesu ya panpaankaab biba siere' u'saan

60 U'panpaankaab cii' nnò ma nnò ne bi'ni bà yebe ye: «Tigber tuu faa ne. Ñme li fre kí cenge tù?»

61 U bende' u'yenm ni ki ye bi bunbeh tigber nnò bo, ne ki niire' be ki ye: «Nì saa' ni'yenm ne-εε?»

62 Ni nín ji bi laa' Unil ya Bijε liebe' ki doh paaki bó u là te nà saan ne le?

63 *Mifuoñaanm ne dienh limiel. Unisaal baba ña ní fre kí tien bonn. Tigber tà n tóke' ne nò ñen' *Mifuoñaanm saan ne ki dienh limiel.

64 Ama ni'ni biba ña teke' ki jin'.» Kimε *Yesu là ben haali micincinm bà ña teke' wò ki jin', ki ben wà lá li kuore wò mò.

65 Ne u tí ye: «Nen bo ne n tóke' ne ki ye n'Baa ña cèbe' wà la, wa ní fre kí baa n'saan.»

66 Kí ñε u ya yo ne u'panpaankaab ni bà yebe siere' u'saan ka ji tókeh nin wò.

67 Ne u niire' piik nin bile nnò ki ye: «Ni'mò yíe ní siere bi?»

68 Ne Simòn Pier jiin' wò ki ye: «Yonbdaan, ti siere' la, ti li jo ñme saan-i? Sin ne ñm̀abe limiel là ña ñm̀abe gbenm ya gber.

69 Ti teke' ki jin', ki ben ki ye sin ne yé Uwien ya Niñaan.»

70 Ne u tóke' be ki ye: «Min ne ña gènde' ne piik nin bile-ee? Ama ni'ni uba yé usenpol ne.»

71 *Yesu len' nnò ma nnò, u niireh Simòn Iskariyot ya bijε Sudas ne. Nin Sudas mò yé u'panpaankaab piik nin bile nnò ya uba ma ke nnò, wòn ne lá li kuore wò.

7

Yesu ya ninjieb ña teke' wò ki jin'

1 Ni ya puoli bó ne *Yesu cuonh Galile ya tinfenm ni, ka yíe wò ní jo Sude ya tinfenm ni, kimε Sufmbε ya cienb bà te ni'bó nnò nuunh be ní ku wò ne.

2 Tò, ní là sien' waamu ne *Sufmbε ní jele kunacenku kùà bi yih kù Ininbon ya nacenku nnò.

³ Nε u'ninjieb tōke' wō ki ye: «Siere niε saan, kí li joh Sude ya tinfenm bó ηō a'panpaankaab mō ní tí lε a teh miyōkm ya bont tà.

⁴ Unil yíe u'yel ní fii la, wa buōh u sōnh ná. A teh miyōkm ya bont tà nnō, cère binib kε ní lε a teh ná.»

⁵ Kime bεn u'ninjieb mōnōn ηa là teke' wō ki jin'.

⁶ Nε *Yesu tōke' bε ki ye: «N'yo ηa laan baa'. Ninbi wōn uyo kε mōn ni'bo nε.

⁷ Uηendun ya nib ηa ní fre kí li nεn ninbi. Bi nεn min nε, kime n lienh ki teh bi'tuon bre nε.

⁸ Ninbi li joh mēn kunacenku nnō. Min ηa ní jo, kime n'yo ηa laan baa'.»

⁹ U là tōke' bε nnō nε ki juore' Galile ya tinfenm ni.

Yesu jon' Ininbon ya nacenku ya jelm

¹⁰ *Yesu ya ninjieb bure' kunacenku nnō ma nnō nε u'mō lōkre' ki paan'.

¹¹ *Sufmbe ya cienb nuunh wō kunacenku nnō ni, nε ki niireh ki teh: «U te lε sō?»

¹² Nε linigol nnō bunbeh ki tōkeh tōb u'gber. Biba teh u yé unimōn, nε bitōb teh wa yé nimōn, u tulndeh binib nε.

¹³ Ama uba ηa len' u'gber paan bo, kime bi fenge *Sufmbe ya cienb nε.

¹⁴ Bi jele' kunacenku ki tí gbiire' siik ni uyo wā nnō, nε *Yesu jon' Uwien ya duku bó, ki tí wōknh binib Uwien ya gber.

¹⁵ Nī cuo' *Sufmbe miyōkm, nε bi len' ki ye: «Ujε wuō ηa bεnge' gbōnku-a! U tien' mila ki bεn kugbōnku miε ya bεnm-i?»

¹⁶ Nε u tōke' bε ki ye: «N wōknh binib ná nō, na yé min bugbεn ya wōknm. Nī yé wā sōn' nni ní nnō ya wōknm nε.

¹⁷ Unil yíe wō ní tien Uwien yíe ná la, u li bende n wōknh binib ná nō, nī yé Uwien ya wōknm nε bii n lienh min bugbεn ya yel bo nε.

¹⁸ Unil wā lienh wōn bugbεn ya yel bo la, u nuunh u'tiema kpieke nε. Unil wā nuunh wā sōn' wō ya kpieke la, wōn nε yé ugbemōndaan, ka ηmōbe tonnenku.

¹⁹ Moyis nε ηa là de' nε *yiko-oo? Nin nεn kε ni'ni uba ηa pε yiko nnō bo. Bε tien' ni nuunh ní ku nni?»

²⁰ Nε linigol nnō tōke' wō ki ye: «Usenpol nε ηaake ηε! Njme nuunh wō ní ku ηε?»

²¹ Nε u ye: «N tien' miyōkm ya bonn niba kpein nε *Saba ya daali, nε nī cuo' ni'kε miyōkm.

²² Moyis là ye ní li jeh ipun. Upunjie ηa ñεn' Moyis saan, u ñεn' ni'yaajekpiekb saan nε. Nεn bo nε *Saba ya daali mōnōn, kibuk ká kpaan' ní jie ki'pun la, ni jeh kè nε.

23 Ni jeh ipun *Saba ya daali ηο ni la saa Moyis ya yiko ne. Ne min cère' uwien ya gbenent ke faake' *Saba ya daali, ne ni'benku ni ben' n'bo-oo?

24 La likeh men nib ya nun bó ki buh be buur. Cère men ni'buur ní li cuube.»

Binib nuunh be ní bende Yesu yé udaan wà

25 Yerusalem yaab biba lienh ki teh: «Uje wà bi nuunh be ní ku wò nnò ηa sò-òò?»

26 Wòn ne lienh binib ya nun bó ba teh wò niba nò! Bii ti'ciénb mánbe ki bende' ki ye u yé Uwien ya Nigendke Kristo ne?

27 *Kristo lá baa' la, uba ηa ní bende u ñen' nà saan. Ama uje wuò wòn ti'ke ben u ñen' nà saan.»

28 *Yesu te Uwien ya duku ya luo bo, ki wòknh binib, ne ki len' ufaa bo ki ye: «Ni mánbe ki ben nni ki ben n ñen' nà saan-a! Nin nen ke ηο ma baa' n'ba ya baam. Wà sòn' nni ní nnò yé ugbemòndaan ne. Ama ninbi ηa ben wò.

29 Min wòn, n ben wò, kime n ñen' wòn saan ne, ne wòn ne sòn' nni ní.»

30 Nèn saan ne bi nuunh be ní cuo wò. Ama uba ηa tien' wò niba, kime u'yo ηa laan là baa'.

31 Linigol nnò ni binib bà yebe ne teke' wò ki jin', ne ki len' ki ye: «Uwien ya Nigendke Kristo lá baa' la, u li tien miyòkm ya bont kí cen uje wuò tien' ma bo nò-òò?»

Farisienmbé nin bitòtuarcienb nuunh be ní cuo Yesu

32 *Farisienmbé cii' linigol nnò bunbeh *Yesu bo nà ke nnò, ne ben nin bitòtuarcienb sòn' biguguurb be ní tí cuo wò ní.

33 Ne *Yesu tòke' linigol nnò ki ye: «Ma ji li wuòke ni'saan, n li liebe wà sòn' nni ní nnò bó.

34 Ni lá li nuun nni ka ní le nni, kime na ní fre kí jo n tí li te nà saan nnò.»

35 Ne *Sufmbé niireh tób ki teh: «U li jo le saan ne ta ní le wò? U li jo Grekmbé ya tinfenm mà *Sufmbé yere' ki te mi'ni nnò ne kí tí ní li wòknh Grekmbé-εε?»

36 U len' ki ye tí li nuun wò, ka ní le wò, ka ní fre kí jo u tí li te nà saan nnò. U'lenm mié nò ya tingi si ba?»

Miñunm mà dienh limiel ya gber

37 Kunacenku nnò ya tontonddaali là yé uwengbenge ne. Nèn daali ne *Yesu sere' ki len' ufaa bo ki ye: «Uñuñun ηmòbe wà la, wò ní den n'saan kí ñu.

38 Unil wà teke' nni ki jin' la, miñunm mà dienh limiel li puube u'fèl ni ten likpenl ne. Ní kele' nnò ne *Uwien ya gbònkuní.»

39 U len' nnò ma nnò, u niireh *Mifuoñaanm mà Uwien lá li de mè binib bà teke' wò ki jin' nnò ne. U ya yo ki laa'

*Mifuoñaanm ña laan là jiiire' ní, kime Uwien ña laan là kpieke' Yesu.

Yesu bo, binib ña len' ki cii' táb bó

40 Linigol nnó cii' *Yesu len' ná nnó nε biba len' ki ye: «Uje wuó mánbe ki yé *Uwien ya ñábonsáknl wà li baa ní nnó nε.»

41 Bitáb ye: «U yé Uwien ya Nigendke Kristo nε.» Nε bitáb mọ ye: «Kristo li fre kí li yé Galile ya nil-ii?»

42 Na kele' Uwien ya gbónku ni ki ye u li yé ti'yaaje *Dafid ya yaabil, kí li yé *Dafid ya du Betelém ya nil nε-εε?»

43 Nnó nε Yesu bo, linigol nnó ña len' ki cii' táb bó, nε ki gbiire' icék ile.

44 Bi'ni biba là nuunh bε ní cuo wó ufaa bo nε, ama uba ña tien' wó niba.

45 Biguguurb bà bitátuarciénb nin *Farisienmbε sòn' bε bε ní tí cuo *Yesu nnó liebe' bi'saan, nε bi niire' bε ki ye: «Bε tien' na cuo' wó ní?»

46 Nε bi ye: «Nil uba ña laan len' ten u ya jε.»

47 Nε *Farisienmbε nnó ye: «Ninbi mọ cère' u tuln' nε nε-εε?»

48 Biciénb nin tinbi *Farisienmbε ni, unil te ki teke' wó ki jin'-ii?»

49 Linigol là teke' wó ki jin' nnó ña ben *yiko ya gber nε. Bi yé binib bà Uwien wiε' bε miñùum nε.»

50 Nikodém, *Farisienmbε ya uba, wà là jon' *Yesu saan uyo uba nnó niire' bε ki ye:

51 «Ti'yiko bo, ti li fre kí biin unil, ka kpie' ki bun' wó tibuur ki bende' u tien' nà-aa?»

52 Nε bi ye: «Sin, a'mọ yé Galile yó nε-εε? Tùore kí fiin *Uwien ya gbónku kí liike, a li le Galile ya nil uba mánón ña laan ñen' *Wien ya ñábonsáknl?»

Upiinañmaa uba ya gber

53 [Nε bi'ke kùn'.

8

1 *Yesu don' lijuál liba bo, bi yih lè Olifi ya siin ya juál.

2 Ní faa' kutenñesónsónku, nε u liebe' Uwien ya duku bó. Binib taan' u'saan ki yebe, nε u kèle' ki wáknh bε Uwien ya gber.

3 Nén saan nε *Yiko ya wónwáknb nin *Farisienmbε tuke' ní upii uba bi píln' wón nin uje, kí lá sien' linigol nnó ya nun bó,

4 nε kí tóke' *Yesu ki ye: «Cenbaa, upii wuó nó, bi píln' wón nin jε nε.

5 Moyis ya yiko ni, ní yé liwábl nε bε ní li yèkreh iten kí kuuleh ni ya piibol. Tó, sin ye ba?»

6 Bi là len' nnó ñó bε ní dele *Yesu kudieku nε, kí le bi li dule ná bo kí biin wó. Nε *Yesu gòn' ki ñmábe u'nábil kí dengeh tingi ni.

7 Bi ŋaake ki niireh wɔ ma nnɔ nɛ u yaare' ki tɔke' bɛ ki ye: «Ni'ni wà ŋa laan tien' biere la, wɔn ní kpɛ kí wiɛ wɔ litɛnɪ,»

8 ki liɛbe' ki gòn' ki ŋmɔbe u'nɔbil ki dɛngɛh tingi ni.

9 Bi cii' u len' nnɔ ma nnɔ nɛ bi'kɛ siereh uba uba, ki cin' biciɛnb ki tí fɔre' biwaab, ki tí dàan' *Yesu nin upii nnɔ, u se *Yesu ya nun bó.

10 Nɛ *Yesu yaare' ki niire' wɔ ki ye: «Upii, bi te lɛ saan-i? Uba ŋa biin' ŋɛ-a?»

11 Nɛ u ye: «Yonbdaan, uba ŋa biin' nni.» Nɛ *Yesu ye: «N'mɔ ŋa ní biin' ŋɛ. Li joh, ki la ji ní li teh biere.»]*

Yesu nɛ yé uŋɛndun ya wenwenku

12 *Yesu tí tɔke' linigol ki ye: «Min nɛ yé uŋɛndun ya wenwenku. Unil wà kɛ pɛ n'bo la, wa ní li cuonh cinñunɪ ní, ama u li lɛ kuwenwenku kùà dienh limiɛl.

13 «U len' nnɔ ma nnɔ nɛ *Farisiɛnmbɛ tɔke' wɔ ki ye: «A kundeh a'ba bo nɛ imɔn. A'mònkun nnɔ ŋa yé mɔn.» »

14 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N kundeh n'ba bo imɔn mɔnɔn la, n'mònkun nnɔ yé imɔn nɛ, kime n bɛn n ñɛn' nà saan, ki bɛn n joh nà saan mɔ. Ninbi nɛ ŋa bɛn n ñɛn' nà saan, ka bɛn n joh nà saan mɔ.

15 Ni buh tibuur unisaal buh ma bo nɛ. Min ŋa buh uba buur.

16 N li buh binib tibuur mɔnɔn la, n'buur cuube nɛ, kime na yé min baba nɛ buh binib tibuur, min nin n'Baa wà sɔn' nni ní nnɔ nɛ buh binib tibuur.

17 Ni'yiko ni, ní kele' ki ye bimònkunb bile len' tigbebaabt la, bi'mònkun nnɔ yé imɔn nɛ.

18 N yé n'bugbɛn ya mònkunɪ nɛ. Nɛ n'Baa wà sɔn' nni ní nnɔ mɔ yé n'mònkunɪ.»

19 Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «A'baa te la?» Nɛ u jiiin' bɛ ki ye: «Na bɛn nni, ka bɛn n'Baa mɔ. Ni bi bɛn nni la, ni bi li bɛnde n'Baa mɔ.»

20 U lienh nnɔ, ki laa' u te Uwien ya duku ya luo bo nɛ, bi dienh Uwien mipum nà saan nnɔ, ki wɔknh binib. Uba ŋa cuo' wɔ, kime u'yɔ ŋa laan baa'.

Yesu len' ki ye u ñɛn' ní paaki bó nɛ

21 *Yesu tí tɔke' bɛ ki ye: «N bureh nɛ. Ni li nuun nni, ka ní lɛ nni, kí tí kpo nin ni'biere. N joh nà saan nnɔ, na ní fre kí jo ni'saan.»

22 Nɛ Sufmbɛ niireh tɔb ki teh: «U ye wɔ ní ku u'ba nɛ bii? Kime u len' ki ye u jo nà saan nnɔ, ta ní fre kí jo ni'saan.»

23 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ninbi yé kitink bo yaab nɛ. Ama min ñɛn' ní paaki bó nɛ. Ni yé uŋɛndun wuu yaab nɛ, nɛ min ŋa yé uŋɛndun wuu yɔ.

* 8:11 Bi kpɛ' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni mighiirm 7:53 kí tí baa 8:11 ŋa te tu'ni.

24 Nɛn bo nɛ n tɔkɛ' nɛ ki ye ni li kpo nin ni'biere. Kimɛ na teke' ki jin' ki ye n yɛ n yɛ wà ma nnɔ ni li kpo nin ni'biere nɛ.»

25 Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «A yɛ nɛ?» Nɛ u ye: «N tɔkɛ' nɛ micincinm ki ye n yɛ wà nnɔ, n yɛ wɔn nɛ.

26 N nɛmɔbe tigber tɔ yɛbe n len ni'bo kɪ biin nɛ. Ama wà sɔn' nni ní nnɔ yɛ ugbɛmɔndaan nɛ. N cii' tigber tà u'saan nnɔ n tɔkeh tun nɛ uɲɛndun yaab.»

27 *Yesu len' nnɔ ma nnɔ, ba bɛnde' ki ye u lienh u'Baa ya gber nɛ.

28 Nɛn saan nɛ u tɔkɛ' bɛ ki ye: «Ni li fin Unil ya Bijɛ uyo wà paaki bó nnɔ nɛ kɪ bɛnde kɪ ye «n yɛ n yɛ wà» nɛ. Ni li bɛnde kɪ ye ma sɔnh niba n'ba bo. N tɔkeh n'Baa wɔkn' nni ná nɛ.

29 Wà sɔn' nni ní nnɔ te nin nni nɛ. Wa dâan nni n'baba, kime n teh ná sɔnge u'yɛnm nɛ uyo kɛ.»

30 *Yesu lienh nnɔ ma nnɔ nɛ binib teke' wɔ ki jin' ki yɛbe.

Ibiere coh binib tiyonbt yaam

31 Nɛ *Yesu tɔkɛ' *Sufmbɛ bà teke' wɔ ki jin' nnɔ ki ye: «Ni pɛ n'gber bo ka dâan' tɔ la, ni mɔnbe ki yɛ n'panpaankaab nɛ,

32 ki li bɛnde tigbɛmɔnt. Nɛ tigbɛmɔnt nnɔ li nɛn nɛ tiyonbt ni.»

33 Nɛ bi ye: «Ti yɛ *Abraham ya yaabii nɛ. Uba nɔa lɪ cuo' tɛ yonbt. Bɛ tien' a ye ti li nɛ tiyonbt ni?»

34 Nɛ u ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, wà kɛ teh ibiere la, u yɛ ibiere ya yonb nɛ.

35 Uyonb nɔa n li tuu ki yɛ u'yonbdaan den yɔ. Ama unil maa' u'bijɛ la, u li tuu ki yɛ u'den yɔ uyo kɛ nɛ.

36 Nɛn bo nɛ Uwien ya Bijɛ nɛn' nɛ tiyonbt ni la, ni li mɔnbe kɪ nɛ tu'ni nɛ.

37 N bɛn ki ye ni yɛ *Abraham ya yaabii nɛ. Ama ni nuunh ní ku nni nɛ, kime na tuo' n'gber.

38 Min tɔkeh nɛ n laa' ná n'Baa saan nɛ. Nɛ ninbi teh ni cii' ná ni'baa saan.»

39 Nɛ bi ye: «Ti'baa si *Abraham nɛ.» Nɛ u ye: «Ni bi yɛ *Abraham ya bumu la, ni bi li sɔnh u là sɔn' ma bo nɛ.

40 N tɔkɛ' nɛ n cii' tigbɛmɔnt tà Uwien saan nnɔ, nɛ ni nuunh ní ku nni. *Abraham nɔa là tien' nnɔ.

41 Ninbi teh tɛn ni'baa nɛ.» Nɛ bi ye: «Tinbi nɔa yɛ gbaand-bumu. Ti nɛmɔbe Baa uba nɛ. Wɔn si Uwien.»

42 Nɛ u ye: «Ni'baa bi si Uwien la, ni bi li yɛ nni nɛ, kime n nɛn' ní Uwien saan nɛ. Ma baa' n'ba ya baam, wɔn nɛ sɔn' nni ní.

43 Bɛ tien' na ciih n lienh ki teh bà? Kime na lɪ yɛ ní cenge n'gber nɛ.

44 Ni'baa si usɛnpol nɛ, nɛ ni nuunh ní li teh u yɛ ná. U yɛ unikul nɛ haali uɲɛndun ya cinm, ka tɔkeh gbɛmɔnt, kime

gbemònt ña te u'ni. U'lenm si kutonnenku ne, kime u yé utonnendaan ne, ki yé kutonnenku ya baa.

45 Ama min tókeh tigbemònt ne. Nen ne cère' na teknh n'gber ki jinh.

46 Ni'ni, ñme li fre kí wuon kí ye n fii' ma, n tien' ibiere? N tókeh tigbemònt ne. Be tien' na teknh n'gber ki jinh-i?

47 Unil wà ke yé Uwien yó la, wón ne ciuh Uwien ya gber. Ninbi ña ciuh, kime na yé u'yaab.»

Unil wà ke boh Yesu ya gber ña ní kpo fiebu

48 *Sufmbe tóke' wó ki ye: «Ta bi len'-ii? A yé Samari ya nil ne. Usepol ne ñaake ñe.»

49 Ne u tóke' be ki ye: «Senpol ña ñaake nni. N boh n'Baa ne, ne ninbi ña boh nni.

50 Min ña nuunh ní kpieke n'ba; uba ne kpiekreh nni. Wón ne si wó ní liike tu ya gber.

51 N tókeh ne imòn ne, unil boh n'gber la, wa ní kpo fiebu.»

52 Ne *Sufmbe tóke' wó ki ye: «Fenfennó wuó ti bende' ki ye usepol ne ñaake ñe. Ti'yaaje *Abraham nin *Uwien ya ñobonsaknb là kpo', ne sin len' ki ye unil boh a'gber la, wa ní kpo fiebu-a!

53 A cèn' ti'yaaje *Abraham ne-ee? Wón nin *Uwien ya ñobonsaknb ke kpo'. Sin yé ñme ne?»

54 Ne u tóke' be ki ye: «N bi kpiekreh n'ba ne la, n'kpieke nnó bi yé fenn ne. N'Baa ne kpiekreh nni, wón wà ni ye u yé ni'Wien nnó.

55 Na ben wó, ama min ben wó. N bi ye ma ben wó la, n bi li tien utonnendaan ten ninbi ne. Ama min ben wó, ne ki boh u'gber.

56 Ni'yaaje *Abraham là maale' ki ye u li le n'yo, ne ki pokn'. U laa' n'yo nnó, nen bo ne u là ñmóbe uyensange.»

57 Ne *Sufmbe ye: «Ña baa' ibin piñun, ne ki ye a laa' *Abraham?»

58 Ne u ye: «N tóke' ne imòn ne, ba laan là maa' *Abraham ma nnó ki laa' n te ne.»

59 Nen saan ne bi gènde' iten be ní yèke kí ku wó, ne u lókre' ki ñen' Uwien ya duku ya luo bo.

9

Yesu likre' uje uba bi maa' wó ujuon

1 *Yesu cuonh ki joh ne ki tí laa' uje uba, bi maa' wó ujuon.

2 Ne u'panpaankaab niire' wó ki ye: «Cenbaa, uje wuó ne tien' ibiere bii u'naa nin u'baa ne tien' ñó bi maa' wó ujuon-i?»

3 Ne *Yesu jiiin' be ki ye: «Na yé uje bugben ya biere bo, ka yé u'naa bii u'baa ya biere mó bo. Ni te nnó ñó unil ke ní le Uwien li sòn lituonl là kí de wó ne.

4 Nĩ laan wien ma nɔ, nĩ kpɛ tí sɔn wà sɔn' nni ní nnɔ ya tuonl nɛ. Nĩ li biire, nɛ nil ŋa ní fre kí sɔn.

5 N laan te uɛndun ni ma nɔ, n yé uɛndun ya wenwenku nɛ.»

6 U len' nnɔ ki tí gben', nɛ ki sii' tiñinsɛnt tingi ni, ki taa' u'nɔbil ki bunbun' titɛnt, ki fàan' ujuɔn nnɔ ya nun,

7 ki tɔke' wɔ ki ye: «Jo kí tí fɛnde kujɛbieku kùà bi yih kù Silowe nnɔ ni.» Silowe ya tingi si: Bi sɔn' wà. Ujuɔn nnɔ jon' ki tí fɛnde' ki liɛbeh ní ma nnɔ, u ji like nɛ.

8 Nɛ ukɔnkuɔnlieb nin binib bà bɛn ki ye u yé wà tí ní miɛh nnɔ niireh tɔb ki teh: «Na yé ujɛ wuɔ nɛ là tí ní kɛ ki miɛh nnɔ-ɔɔ?»

9 Biba ye wɔn nɛ. Bitɔb ye bi naan nɛ, wɔn ŋa nĩ. Nɛ wɔn bugbɛn ye: «Min nɛ.»

10 Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «A'nun likre' mila bo?»

11 Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ujɛ wà bi yih wɔ *Yesu nnɔ, wɔn nɛ bun' titɛnt ki fàan' n'nun, nɛ ki tɔke' nni ki ye ní li joh Silowe ya jɛbieku ni kí tí fɛnde. N jon' ki tí fɛnde', nɛ ki likre'.»

12 Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «U te lɛ saan-i?» Nɛ u ye: «Ma bɛn.»

Farisɛnmbɛ niire' ujuɔn wà likre' nnɔ iniire

13 Nɛ bi taa' wɔ ki jon' *Farisɛnmbɛ saan.

14 Tɔ, lidaali là *Yesu bun' titɛnt ki likre' ujuɔn nnɔ là yé *Saba ya daali nɛ.

15 Nɛ *Farisɛnmbɛ mɔ niire' ujɛ wà là yé ujuɔn nnɔ nĩ tien ma bo ŋɔ u likre'. Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «U bun' titɛnt nɛ ki fàan' n'nun, nɛ n fɛnde', ki likre'.»

16 Nɛ *Farisɛnmbɛ ya biba ye: «Ujɛ bugbɛn ŋa ñɛn' ní Wien saan, kime wa boh *Saba ya daali.» Nɛ bitɔb ye: «Unil yé ubiɛrdaan la, wa ní fre kí tien yɔkm ya bont tɛn u teh ma nɔ.» Bi len' ka cii' tɔb bó nɛ ki gbiire' icɛk ile.

17 Nɛ bi liɛbe' ki niire' ujɛ wà là yé ujuɔn nnɔ ki ye: «Sin wà u likre' ŋɛ nnɔ, a maaleh ki teh u yé ŋmɛ nɛ?» Nɛ u ye: «U yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl uba nɛ.»

18 *Sufmbɛ ya ciɛnb ŋa teke' ki jin' ki ye u là yé ujuɔn, nɛ ki likre'. Nɛ ki yin' u'naa nin u'baa ní

19 ki lá niire' bɛ ki ye: «Ni'bijɛ sɔ nɔ-ɔɔ? Ni maa' wɔ ujuɔn nɛ-ɛɛ? Nĩ tien' mila u ji likeh fɛnfɛnnɔ wuɔ nɔ?»

20 Nɛ u'naa nin u'baa ye: «Ti bɛn ki ye ti'bijɛ nɛ. Ti là maa' wɔ ujuɔn nɛ.

21 Ama ta bɛn nĩ tien' ma u likre' fɛnfɛnnɔ wuɔ nɔ, ka bɛn udaan wà likre' wɔ mɔ. Wa ji yé buk, niire wɔ mɛn. U li tɔke nɛ u'gbɛɪ.»

22 U'naa nin u'baa là fɛnge *Sufmbɛ ya ciɛnb ma nnɔ nɛ cèrɛ' bi len' nnɔ, kime *Sufmbɛ ya ciɛnb là kpaan' buñɔbu ki ye wà

len' ki ye *Yesu yé Uwien ya Nigendkε Kristo la, bi li ηore wɔ bi'taanl ya duku ni nε.

23 Nεn bo nε u'naa nin u'baa len' ki ye: «Wa ji yé buk, niire wɔ mεn.»

24 *Farisienmbe tí yin' uje wà là yé ujuɔn nnɔ, ki lá tɔke' wɔ ki ye: «Tɔke tigbεmɔnt Uwien ya nun bó. Tinbi ben ki ye uje bugben yé ubierdaan nε.»

25 Nε u ye: «U yé ubierdaan la, ma ben. N ben nà nnɔ nen si: N là yé ujuɔn nε, fεnfennɔ wuɔ n likre'.»

26 Nε bi niire' wɔ ki ye: «U tien' mila ki likre' ηε?»

27 Nε u jiin' bε ki ye: «N kpie' ki tɔke' nε, nε na tuo' ní cii. Bε bo nε ni nuunh rí tí rí liebe kí tɔke nε? Ni'mɔ la lii nuunh ní tien u'panpaankaab nε-a?»

28 U len' nnɔ ma nnɔ nε bi suke' wɔ, ki tɔke' wɔ ki ye: «Sin nε yé u'panpaankε. Tinbi yé Moyis ya panpaankaab nε.

29 Tinbi ben ki ye Uwien là tɔke' Moyis nε tigber, ama uje wuɔ wɔn, ta ben u ñen' nà saan.»

30 Nε u ye: «Liike mεn miyɔkm ya bonn-a! U likre' nni, nε na ben u ñen' nà saan-a!

31 Ti ben ki ye Uwien ηa cengeh bierdaan ya kaare. Unil boh Uwien ki teh Uwien ya yiem la, Uwien cengeh u ya kaare nε.

32 Uηendun ya cincinyo kí lá baa dinnɔ, ta laan cii' nil likre' wà bi maa' wɔ ujuɔn.

33 Uje bugben ηa bi ñen' ní Uwien saan la, wa bi li fre kí tien niba.»

34 Nε bi tɔke' wɔ ki ye: «Bi maa' sin a yé ubierdaan, nε a yé á wɔkn tinbi-ii?» Nε ki ηore' wɔ ki ñen' litaanl ya duku ni.

Bà cinbe ki yé ijùɔn

35 *Yesu cii' bi ηore' wɔ ki ñen' litaanl ya duku ni. Nε u jon' ki tí laa' wɔ, ki niire' wɔ ki ye: «Sin, a teke' Unil ya Bijε ki jin'-ii?»

36 Nε u jiin' wɔ ki ye: «Cεnbaa, ηmε nε yé Unil ya Bijε? Tɔke nni ηɔ rí teke wɔ kí ji.»

37 Nε *Yesu ye: «A laa' wɔ; wɔn nε tɔkeh ηε tigber nɔ.»

38 Nε u ye: «Yonbdaan, n teke' ηε ki jin'» nε ki gbaan' u'nintuɔli ki puke' wɔ.

39 Nε *Yesu ye: «N baa' uηendun wuu ni, rí bu tibuur nε, kí cère binib bà ηa lenh rí likre, ηɔ bà like rí juɔn.»

40 Farisienmbe bà te u'saan nnɔ cii' u len' ma bo, nε ki niire' wɔ ki ye: «Ti'mɔ yé ijùɔn nε-εε?»

41 Nε u tɔke' bε ki ye: «Ni bi yé ijùɔn la, na bi li ηmɔbe biere. Ama ni lienh ki teh ni yé binunyaanb nε, nen bo nε ni juore' ki te ni'biere ni.»

¹ «N tɔkeh ne imɔn ne, unil wà maabe' ki kɔn' upepeke ni, ka ñen' nañɔbu ki kɔn' la, u yé unasu ne, ki yé udukond.

² Ama unil wà ñeh bunañɔbu ki kɔh nnɔ, wɔn ne yé up-ekpaal.

³ Unil wà gu bunañɔbu nnɔ li pñire wɔ bù ne. Ipe ben u'nieke. U yih wɔn bugben ya pe ya yel, ne ki ñendeh yè.

⁴ U tí ñen' u'pe ke la, u le usen ne í pe u'bo, kime í ben u'nieke.

⁵ Ya í paan caan bo. I li sen wɔ ne mɔnɔn, kime ya ben cenb ya nieke.»*

⁶ *Yesu pɔn' be mikpenjenm mie nɔ, ama ba cii' mi'tingi.

⁷ Ne u tí tɔke' be ki ye: «N tɔkeh ne imɔn ne, min ne yé upepeke ya nañɔbu.

⁸ Binib bà ke kpie' ki baa' nin nni nnɔ yé binasub ne, ki yé idukond, ama ipe ña cenge' bi'bó.

⁹ Min ne yé bunañɔbu. Unil ñen' min ki kɔn' la, u li ñmere, kí li kɔh ki ñeh, ki li le u li ji bà.

¹⁰ Unasu baa' la, u nuunh wɔ í suu ipe kí kòkòre kí sasaa ne. Min baa' í lá de yè limiel ne, ñɔ niba la pɔre í'fuobm ni.

¹¹ «Min ne yé upekpaamɔn. Upekpaamɔn li tuo kí kpo u'pe bo.

¹² Unil wà ña cinbe ki yé pekpaal ki kpaah ipe ilike bo, ñɔ ka yé pedaan mɔ nnɔ, laa' ukèr we ní la, u li sen kí cère yè ne. Ukèr li cuo iba, ne yà sɛn' í yeyere.

¹³ Wà kpaah ipe ilike bo nnɔ ña tange yè. Nen ne cère u li sen kí daan yè.

¹⁴ Min yé upekpaamɔn ne, ki ben n'pe, ne n'pe mɔ ben nni,

¹⁵ ten n'Baa ben nni ma, n'mɔ ben wɔ nnɔ. Ne min li tuo kí kpo n'pe bo.

¹⁶ N ñmɔbe ipetɔ yà ña yé upepeke wuu ya pe. N li li kpaah í'mɔ ne, ne í li cengeh n'nieke bó. Í'ke li taan kí tien upepeke uba ne, kí li ñmɔbe upekpaal uba.

¹⁷ N'Baa yíe nni, kime n li tuo kí kpo, ñɔ kí liebe kí mekre.

¹⁸ Uba ña í fre kí ku nni. Min ne tuo' be í ku nni. N ñmɔbe mituɔm í kpo, ki ñmɔbe mituɔm í mekre mɔ. N'Baa ne cèbe nni í tien nnɔ.»

¹⁹ *Yesu len' nnɔ ne Sufmbɛ ya gber ña tí cende'.

²⁰ Bi'ni bà yebe tɔke' ki ye: «Usenpol uba ne ñaake wɔ. U waare' ne. Be tien' ni cengeh u'bó?»

²¹ Ne bitɔb ye: «U'lenm ña yé unil wà usenpol ñaake wɔ ya lenm. Unil wà usenpol ñaake wɔ li fre kí likre ijùɔn-ii?»

Sufmbɛ ña teke' Yesu ki jin'

* **10:5** *Yesu ya yo nnɔ upedaan nin u'yul ne là sɔbe ki yé upekpaal. Bi là taakeh bi'pe ki gɔndeh upepeke uba ni ne, ne uguguurl gu yè. Ní faa' la, ne wà ke í baa upepeke nnɔ saan kí yin u'pe, yè í ñe kí paan u'bo.

22 Sufmbε là jelah kunacenu Yerusalem ni ki tien bi là tien' lituorl ki mänge' Uwien ya duku uyo wà nnə nε. Nī là yé tiwərcient ya yo nε.†

23 *Yesu là cuonh ki joh ki liebeh Salomən ya ninbonku ni Uwien ya duku ya luo bo.

24 *Sufmbε ya ciēnb guon' wə, nε ki niire' wə ki ye: «A li cère tí li jie nè ní tí wuəke-a? A yé Uwien ya Nigendkε Kristo la, təke tε imə̀n.»

25 Nε u təke' bε ki ye: «N là təke' nε, nε na teke' nni ki jin'. N sən̄h itùon yà n'Baa ya yel bo nnə nε wəngēh n yé udaan wà.

26 Ninbi ŋa yé n'pe. Nēn bo nε na teke' nni ki jin'.

27 N'pe cengeh n'niēke bó. N bēn yè, nε í pε n'bo.

28 N diēnh n'pe limiēl là ŋa ŋməbe gbenm. Ya rí kpo kí juore fēnm, uba mə ŋa rí fre kí fie yè n'saan.

29 N'Baa nε de' nni yè; u'tuəm cēn' mituəm kε.‡ Uba ŋa rí fre kí fie bonn wən n'Baa ya nuə ni.

30 Min nin n'Baa te miba nε.»

31 Nε *Sufmbε ya ciēnb tí yuure' iten bε rí yèke kí ku wə.

32 Nε u təke' bε ki ye: «N sən' ni'nun bó itùonmən̄mən̄ í yēbe n'Baa ya yel bo. Li lε tuonl bo nε ni nuunh ní yèke nni iten kí ku nni?»

33 Nε *Sufmbε ya ciēnb ye: «Na yé tuonmən̄mən̄l bo nε tí nuunh tí yèke ŋε iten kí ku ŋε. A suke' Uwien nε. Sin yé unil, nε ki taah a'ba ki teh Uwien.»

34 Nε u ye: «Nì kele' ni'yiko ya gbənkū ni ki ye ni yé iwien nε.

35 Tí bēn ki ye uba ŋa rí fre kí ŋmire nà kele' *Uwien ya gbənkū ni. Tə, Uwien là təke' binib bà u'gber nnə, u ye bi yé iwien nε.

36 Nε min wà Uwien gēnde' nni ki sən' nni ní uŋendun wuu ni nnə, n len' ki ye n yé u'Bijε, nε ni ye n suke' wə-əə?

37 Ma sən̄h n'Baa ya tūon la, la teke nni mēn kí ji.

38 Ama n sən̄h yè la, na lí li teke nni kí ji mən̄on la, teke mēn n sən̄h itùon yà nnə kí ji, ŋə kí bēnde mən̄mən̄m kí ye n'Baa tε nin nni, nε n'mə tε nin wə.»

39 Nēn saan nε bi tí nuunh bε rí cuo wə, nε u ŋmēre' bi'nuə ni.

40 U liebe' ki jon' Suden ya kpenpuol bó, ki tí te San là cin' ki siih binib Uwien ya ŋunm nà saan nnə.

41 Nε binib baa' u'saan ki yēbe, ki len' ki ye: «San ŋa là tien' yəkm ya bonn niba, ama u là len' uje wuə ya gber tà nnə yé imə̀n nε.»

42 Nε binib teke' Yesu ki jin' ni'saan ki yēbe.

† 10:22 Ba ŋa yé Sufmbε là kən' Uwien ya duku ni ki kuən' kù tijənk, nε bi tien' lituorl ki liebe' ki mänge' kù. Sufmbε ji la jelah kunacenu ki tien nen bó nε.

‡ 10:29 Bi kpīe' ki kele' tigbont tà nnə ya tuba ni ní kele' ki ye: «N'Baa de' nni nà nnə yēbe ki cēn' nibonn kε» nε.

11

Lasaar ya kuum

¹⁻² Ujε uba nε là te ki bun, bi yih wɔ Lasaar. U yé Mari nin Mart ya ninjε nε. Wɔn nin bεn kε là kɔh udu uba ni nε, bi yih wù Betani. Mari nnɔ yé upii wà là taa' lɛfina ki wule' Yonbdaan ya tãan bo, ki taa' u'yur ki ηmihmire' yè nnɔ nε.

³ Ujε nnɔ ya ninsieɓ nnɔ sɔn' bi tĩ tɔke' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, unil wà a yíe wɔ nnɔ bun nε.»

⁴ Yesu cii' ma nnɔ nε ki ye: «Iwien bugben ηa yé kuum. Ama i li cère binib ní kpiεke Uwien ηɔ kí kpiεke wɔn Uwien ya Bijε mɔ.»

⁵ Yesu là yíe Mart nin u'ninse nin Lasaar ya gbεr.

⁶ U cii' Lasaar bun ma nnɔ nε u juore' ki tien' u te nà saan nnɔ iwien ile.

⁷ Iwien ile nnɔ gèbre' nε u tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Cère mɛn tí liεbe Sude ya tinfɛnm bó.»

⁸ Nε u'panpaankaab ye: «Cɛnbaa, na yé idɛn yiε nε Sufmbε là nuunh bε ní yèke itɛn kí ku ηε ni'ból nε a tí liεbeh ni'ból-oo?»

⁹ Nε u jiin' bε ki ye: «Uwien uba ηa te tikur piik nin tule-ee? Unil cuonh uwien ni la, wa ní gbiere, kimε unjɛndun wuu ya wenwenku nε cèreh u lenh.

¹⁰ Ama unil cuonh kuɔnku la, u li gbiere nε, kimε na wien.»

¹¹ Yesu len' nnɔ ki tĩ gben', nε ki tí ye: «Ti'jɔ Lasaar gùɔn'-a, ama n li jo kí tĩ finde wɔ.»

¹² Nε u'panpaankaab ye: «Yonbdaan, u gùɔn' la, u li faake-a!»

¹³ Yesu là yíe wɔ ní tɔke kí ye Lasaar kpo' nε. Ama u'panpaankaab bεn maaleh ki teh u lienh migɔmɔnm ya gbεr nε.

¹⁴ Nɛn saan nε *Yesu ji tɔke' bε ní wien ki ye: «Lasaar kpo'-a!

¹⁵ U kpo', ma te ni'saan ma nnɔ, ninbi bo nε ní tien' nni uyɛnsɔnge, kimε nɛn nε li cère ní tùɔre kí teke nni kí ji. Tĩ jo mɛn u'ból.»

¹⁶ Nε u'panpaankaab ya uba, bi yih wà Toma ki liεbe' ki yih wɔ lileɓl nnɔ tɔke' bitɔb ki ye: «Cère mɛn ti'mɔ ní jo kí tĩ kpo nin wɔ.»

Yesu nε yé mimekrm, ki yé limiel

¹⁷ *Yesu tĩ baa' Betani ya du ni uyo wà nnɔ, ki laa' Lasaar tien' likul ni iwien inan nínɔ.*

¹⁸ Betani ηa fɔke nin Yerusalem. Ní li te tɛn kɔnsini uta nε.

¹⁹ Nɛn nε cère' Sufmbε là baa' Mart nin Mari saan, bε ní lá suon bε bi'ninjε ya kuum bo ki yebe.

²⁰ Mart cii' *Yesu we ní, nε u tobreh wɔ usɛn bó. Ama Mari wɔn juore' ki kε iden nε.

²¹ Mart tĩ tɔke' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, a bi te nie saan la, n'ninjε ηa bi kpo'.

* 11:17 Liike Matie 27:60.

22 Ama n bɛn ki ye fɛnfɛnnɔ wuɔ mɔnɔn, a miɛ' Uwien nibonn nà kɛ la, u li de ɲɛ nè nɛ.»

23 Nɛ *Yesu tɔkɛ' wɔ ki ye: «A'ninɛ li mɛkre.»

24 Nɛ Mart ye: «N bɛn ki ye u lá li mɛkre uwenfɔrkɛ ya daali, lidaali là binib li mɛkre nnɔ nɛ.»

25 Nɛ Yesu ye: «Min nɛ yé mimɛkrm ki yé limiel. Unil teke' nni ki jin' la, u kpo' mɔnɔn la, u li fuobe nɛ.

26 Wà kɛ fuobe ki teke' nni ki jin' la, wa ní kpo fiebu. A teke' n len' nà nɔ ki jin-ii?»

27 Nɛ Mart ye: «Hnn, Yonbdaan, n teke' ki jin' ki ye a yé Uwien ya Bijɛ nɛ, ki yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo wà li baa ní uɲɛndun ni nnɔ.»

28 Mart len' nnɔ, nɛ ki bure' ki tĩ yin' u'ninsɛ Mari, ki bunbe' ki tɔkɛ' wɔ ki ye: «Cɛnbaa baa' ní, ki yih ɲɛ.»

29 Mari ciì' nnɔ ma nnɔ nɛ ki pɔk ki fii', ki jon' u'saan.

30 *Yesu ɲa laan kɔn' udu ni, u laan te usɛn ni, Mart tuobe' wɔ nà saan nnɔ nɛ.

31 *Sufmbɛ bà te iden Mari saan, ki suondeh wɔ nnɔ laa' u pɔk ki fii' ki ñɛn' saali ma nnɔ nɛ bi'mɔ paan' u'bo. Bi là maaleh ki teh u joh likul bó nɛ wɔ ní tĩ muɔ.

32 Mari tĩ baa' *Yesu te nà saan uyo wà ki laa' wɔ nnɔ, nɛ ki gbaan' u'nintuoli, ki tɔkɛ' wɔ ki ye: «Yonbdaan, a bi te niɛ saan la, n'ninɛ ɲa bi kpo'.»

33 Yesu laa' u muɔh, ki laa' *Sufmbɛ bà pɛ u'bo nnɔ mɔ muɔh ma nnɔ, nɛ u'yɛnm saa' ki gbien',

34 nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ni sube' wɔ lɛ saan-i?» Nɛ bi ye: «Yonbdaan, dɛn kí tĩ liike-a!»

35 Nɛ saan nɛ Yesu muɔ'.

36 Nɛ *Sufmbɛ ye: «Liike mɛn u là yíe wɔ ní tĩ kpɛ ma.»

37 Nɛ bi'ni biba ye: «Wɔn wà là likre' ujuɔn-ii? Wa bi li fre kí cère Lasaar la kpo-oo?»

38 Nɛn saan nɛ *Yesu ya yɛnm tí saa' ki gbien', nɛ u bure' likul bó. Ní là yé kujɔlulnku nɛ, nɛ litɛnl bi ku'ñɔbu.

39 Yesu ye: «Biire mɛn litɛnl nnɔ.» Ujɛ wà kpo' nnɔ ya ninsɛ Mart tɔkɛ' wɔ ki ye: «Yonbdaan, u lii nuuke'-a! Kimɛ u tien' len iwien inan sɔ.»

40 Nɛ *Yesu ye: «Ma tɔkɛ' ɲɛ ki ye a teke' nni ki jin' la, a li lɛ Uwien ɲmɔbe ukpíekɛ ma bo-oo?»

41 Nɛn saan nɛ bi biire' litɛnl nnɔ, nɛ u yaare' ki liike' paaki ki ye: «N'Baa, n faareh ɲɛ nin a cenge' n'bó ma nɔ.

42 N bɛn ki ye uyo kɛ a cengeh n'bó nɛ. Ama linigol liɛ bo nɛ cère' n len' nnɔ, ɲɔ bɛ ní teke kí ji kí ye sin nɛ sɔn' nni ní.»

43 U len' nnɔ, nɛ ki tien' ufaa bo ki ye: «Lasaar, ñɛ ní!»

44 Nɛ ujɛ wà bi yé utɛnkpii nnɔ ñɛn' likul ni ní, tikpɛlɛɛr biɛ ki tɛntɛn' u'nuɔ nin u'taan, kutɔku piibe u'nun bó. Nɛ Yesu tɔkɛ' bɛ ki ye: «Ñɛnñɛn mɛn tikpɛlɛɛr nnɔ, kí cère wɔ ní joh.»

Bi kpaan' iyε bε n̄ ku Yesu

(Matie 26:1-5; Mark 14:1-2; Luk 22:1-2)

45 Sufmbε bà là baa' Mari saan ki laa' Yesu tien' nibonn nà nnò, bi'ni bà yεbe teke' wò ki jin'.

46 Ama bi'ni biba mò jon' *Farisienmbε saan ki tĩ tòke' bε *Yesu tien' nà nnò.

47 Nεn saan nε bitòtuòrcienb nin *Farisienmbε nnò yin' bi'buur ya cεkl yaab ki taan', nε ki tòke' bε ki ye: «Ti li tien mila? Kimε uje bugbεn teh miyòkm ya bont cεen nε.

48 Ti cèrè' u tuu ki teh nnò la, binib kε li teke' wò kí ji, nε Erom yaab li baa kí lá bere ti'Wien ya duku, kí gben ti'bol ya nib kε.»

49 Bi yih bi'ni uba Kayif, wòn nε là yé bitòtuòrcienb ya cien libinl nnò, nε u tòke' bitòb ki ye: «Na bεn niba,

50 ka bεn ki ye nĩ mòn unibaab n̄ kpo ti'du ya nib bo ηò ti'bol kε la gben-ii?»

51 U len' ma nnò, na yé wòn bugbεn ya yεnm ni nε u len' nnò. U là yé bitòtuòrcienb ya cien libinl nnò ma nnò, nε cèrè' u len' tēn uñòbonsòknl ki ye *Yesu li kpo bi'bol ya nib kε bo.

52 Na yé bi'bol ya nib baba bo nε u li kpo. U li kpo kí taan Uwien ya bumu mùa yere' ni'kε saan nnò kí tien bε unibaab nε.

53 Kí n̄ε nεn daali nε bi sien' ki ye bi li ku Yesu nε.

54 Nεn bo nε *Yesu ηa ji cèreh *Sufmbε lenh wò. U siere' ni'saan ki bure' udu uba bó, bi yih wù Efrayim, wa fàke nin kupenpelku, nε wòn nin u'panpaankaab tĩ te ni'bó.

55 Nĩ là sien' waamu nε bε n̄ jele *Sufmbε ya Pak ya nacenku. Nε binib n̄en' idugbaan ni ki baa' Yerusalem ki yεbe, bε n̄ lá n̄en bi'yul bo tijòknt kí bonde kunacenku nnò.

56 Bi te Uwien ya duku ya luo bo ki nuunh Yesu ma nnò nε ki niireh tób ki teh: «Ni maaleh mila? U li baa kunacenku kuu bii wa n̄ baa?»

57 Bitòtuòrcienb nin *Farisienmbε là len' ki ye unil bεn u te nà saan la, wò n̄ wuòn bε, bε n̄ jo kí tĩ cuo wò.

12

Mari fàan' Yesu ya tàan lɛfina

(Matie 26:6-13; Mark 14:3-9)

1 Nĩ là s̄ien' iwien iluob nε Sufmbε n̄ jele bi'Pak ya nacenku, nε *Yesu jon' Betani ya du ni. Lasaar wà u là mεkre' wò nnò, kòh nεn ni nε.

2 Bi tien' *Yesu tijier ni'saan. Mart nε là gbiinh bε tijier nnò nε Lasaar mò yé bà jinh tijier *Yesu saan nnò ya uba.

3 Mari taa' lɛfina uba u te litrjenku, u'daaku faa cεen, bi yih lɛfina nnò naar, ki lá fanfaan' *Yesu ya tàan, ki taa' u'yur ki ηm̄in̄mire' yè. Lɛfina nnò ya nu teke' kuduku kε.

4 Nε *Yesu ya panpaankaab ya uba, bi yih wà Sudas Iskariyot, wɔn wà lá li kuɔre Yesu nnɔ ye:

5 «Bε tien' ba ní taa lɛfina nnɔ kí kuɔre kí lɛ iwentun kobiita ya paaku kí taa kí de bijiinb-i?»

6 Na yé Sudas tɔngɛh bijiinb nε. Kimε u là yé unasu nε. Wɔn nε ηuuke kiliksɔrk ma nnɔ, u suh bi taah ilike yà ki kpiendeh len nnɔ nε. Nɛn nε cère' u len' nnɔ.

7 Nε *Yesu tɔke' Sudas ki ye: «Cère wɔ wɔ ní fuore. U taa' lɛfina wuɔ wɔ ní bonde n'subm nε.

8 Bijiinb li li te ni'saan uyo kε nε; ama min ηa ní li te ni'saan uyo kε.»

9 Sufmbε ligol cii' *Yesu te Betani ya du ni, nε ki baa' u'saan. Na yé Yesu baba bo nε bi baa'. Bi nuunh bε ní lɛ Lasaar wà *Yesu là mεkre' wɔ bitɛnkpiib ni nnɔ mɔ nε.

10 Nɛn saan nε bitɔtuɔrciɛnb sien' ki ye bi li ku Lasaar mɔ,

11 kimε wɔn bo nε *Sufmbε teke' *Yesu ki jin' ki yebe, ka ji pε bɛn bitɔtuɔrciɛnb bo.

Bi kpiɛkreh Yesu u tí kɔn' Yerusalem ni

(Matie 21:1-11; Mark 11:1-11; Luk 19:28-40)

12 Kutaaku faa', nε linigociɛnl là baa' Yerusalem ni lè ní jele kunacɛnku nnɔ cii' *Yesu we ní,

13 nε bi bεre' mubiɛbisiimu ya fεr ki tobreh wɔ usɛn bó, ki wuureh ki teh:

«Osana!

Uwien ya mɔnm ní li te wà we ní

Yonbdaan ya yel bo nnɔ bo.

Uwien ya mɔnm ní li te Israyel yaab ya bεr bo.»

14 *Yesu laa' uηuunfanfaan ki jèke' tɛn ní kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

15 «*Siyɔn* yaabε, la cère mɛn nè ní cuo nε jɛwaanbu.

Liike mɛn, ni'berciɛn we ní,

ki jeke uηuunfanfaan.»

16 *Yesu ya panpaankaab ηa laan là cii' ni'tingi u ya yo. Uwien kpiɛke' wɔ uyo wà nnɔ, nε bi tiere' ki ye ní kele' u'bo nnɔ nε *Uwien ya gbɔnku ni, ki bɛnde' ki ye linigol nnɔ tien' wɔ bi bi li tien wɔ ma bo nε.

17 Linigol là là te *Yesu saan lidaali là u là mεkre' Lasaar ki yin' wɔ ki ye wɔ ní nε ní likul ni nnɔ, bɛn nε là tɔke' binib tigber nnɔ.

18 Nɛn bo nε binib ligol tuobe' wɔ usɛn bó, kimε bi là cii' u tien' miyɔkm ya bonn nnɔ ma bo.

19 Nɛn saan nε *Farisiɛnmbε tɔkeh tɔb ki teh: «Ni laa'-aa? Ninbi ηa ji li fre kí tien niba. Uηɛndun ya nib kε ji pε wɔn bo nε.»

Grɛkmbε biba nuunh bε ní lɛ Yesu

* 12:15 Bi liɛbe' ki yih Yerusalem nε Siyɔn.

20 Grεkmbε† biba mɔ là baa' Yerusalem kunacenku nnɔ ya yo bε rí lá puke Uwien.

21 Bi nεkn' Filip. U yé Betsayida ya du wà te Galile ya tinfεnm ni nnɔ yɔ nε, nε ki tɔke' wɔ ki ye: «Uciεn, ti yíe tí lε *Yesu nε.»

22 Nε Filip jon' ki tí tɔke' Andre. Nε bi'kε bile jon' ki tí tɔke' Yesu.

23 Nε *Yesu tɔke' bε ki ye: «Uyo wà Uwien li kpíεke Unil ya Bijε nnɔ baa' ní ηɔ.

24 N tɔkeh nε imɔn nε, bi bule' mijibim ma kpo' la, mǐ li juore mǐ'baba nε. Ama mǐ kpo' la, mǐ li pɔre kí yεbre nε.

25 Wà kε yíe wɔ rí fie u'miel la, wɔn nε li kpo kí juore fεnm. Ama wà kε ηa tɔngɛh u'miel uηendun wuu ni la, wɔn nε li lε limiel là ηa ηmɔbe gbenm.

26 Unil yíe wɔ rí sɔn n'tùon la, udaan rí li pε n'bo. N te nà saan la, n'tonsɔnl mɔ li te nεn saan nε. Unil sɔnh n'tùon la, n'Baa li kpíεke wɔ.»

Yesu lienh u'kuum bo

27 «Fεnfεnnɔ, n'yεnm saa' ki gbien'-a! N li len kí ye ba? N ye: «N'Baa, ñε nni ijend ya we ní nɔ ni-ii?» Ama n baa' nεn bo nε ki lá tu' uyo wuu nɔ.

28 N'Baa, wuɔn a'kpíεke.»

Nεn saan nε uníεke uba ñεn' paaki bó ní ki ye: «N wuɔn' n'kpíεke ηɔ, ki li liebe kí wuɔn wù mɔ nε.»

29 Linigol là se ni'saan ki cii' uníεke nnɔ bó nnɔ, ya biba ye utaa nε dun', nε bitɔb ye Uwien ya tond uba nε len' wɔ.

30 Nε u ye: «Na yé min bo nε cère' udaan wà len' nɔ len', ninbi bo nε u len'.

31 Fεnfεnnɔ wuɔ nε Uwien li bu uηendun wuu ya nib tibuur. Fεnfεnnɔ nε Uwien li ηɔre wà yé uηendun wuu ya ciεn nnɔ.

32 Min wɔn, uyo wà bi li fin nni paaki bó nnɔ‡, nε n li dεre binib kε kí nεkn n'ba.»

33 U len' nnɔ ηɔ wɔ rí wuɔn u li kpo mikum mà ya bol nε.

34 Nε linigol nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «Ti cii' *Uwien ya gbɔnku ye Uwien ya Nigεndkε *Kristo li fuobe uyo kε nε. A tien' mila ki len' ki ye bi li fin Unil ya Bijε udɔpɔnpɔn bo paaki bó? Nηε yé Unil ya Bijε bugben-i?»

35 Nε u tɔke' bε ki ye: «Kuwenwenku ηa ji li wuɔke' ni'ni. Li cuonh mεn uyo wà kuwenwenku laan te, ηɔ licinñunl la pǐln nε. Unil wà kε cuonh licinñunl ni la, wa ben u joh nà bó.

36 Kuwenwenku laan te ma nɔ, teke mεn kù kí ji, ηɔ kí li yé kuwenwenku yaab.»

*Yesu len' nnɔ, nε ki ñεn' ni'saan ki jende' ki tí bɔle'.

† 12:20 Migbiirm miε ni bi ye Grεkmbε la, bi niireh bà ηa yé Sufmbε nε. ‡ 12:32 Bi li fin nni paaki bó nnɔ ya tingi te bolm mile bo nε. Miba si: kí fin udɔpɔnpɔn bo. Mitɔm si: kí dùo paaki u'Baa saan.

Sufmbε ηα teke' Yesu ki jin'

³⁷ Nin u là tien' miyokm ya bont tù yεbe bi'nun ni ma κε nnɔ, ba teke' wɔ ki jin'.

³⁸ Ba teke' wɔ ki jin' ηɔ *Uwien ya nɔbonsɔknl Esayi là len' nà nnɔ nɛ rí tien nε. U là ye:

«Yonbdaan, ηmε tuo' ki teke' ti len' nà nnɔ ki jin'-i?

ηmε bende' a ηmɔbe mituɔm ma bo?»

³⁹ Esayi tí là len' nà bo cère' ba li li fre kí teke kí ji. U là ye:

⁴⁰ «Uwien juɔn bi'nun,

ki libe' bi'yεnm,

ηɔ bi la lenh,

ki la cii' ni'tingi bi'yεnm ni,

ki la lèbre bi'tetem,

ηɔ wɔ rí buu bε.»

⁴¹ Esayi là len' nnɔ, kime u là laa' *Yesu ya kpieke ma nnɔ nε cère' u len' u'gber.

⁴² Nin nεn κε, *Sufmbε ya cienb bà yεbe mɔnɔn là teke' *Yesu ki jin'; ama *Farisienmbε bo nε ba len' upaan bo ki ye bi teke' wɔ ki jin'. Bi là fenge' bi li ηɔre bε litaanl ya duku ni nε.

⁴³ Kime bi yíe binib ya kpiekm ki cen' Uwien yaam.

Yesu tɔke' binib tigber tà nnɔ nε lá li biin bε

⁴⁴ *Yesu len' ufaa bo ki ye: «Wà κε teke' nni ki jin' la, na yé u teke' min baba nε ki jin', u teke' wà sɔn' nni ní nnɔ mɔ ki jin' nε.

⁴⁵ Wà κε laa' nni la, u laa' wà sɔn' nni ní nnɔ mɔ nε.

⁴⁶ Min yé kuwenwenku nε ki baa' uηendun ni, ηɔ unil wà κε teke' nni ki jin' la, u la juore cinñunl ni.

⁴⁷ Unil cii' n'gber, ka bon' tù la, na yé min nε li biin wɔ, kime ma baa' rí lá biin uηendun ya nib, n baa' rí lá ηmien bε nε.

⁴⁸ Wà κε wie' nni, ka teke' n'gber la, u laa' nibonn nà li biin wɔ. Uwenfɔrke ya daali la, n'gber nnɔ nε li biin wɔ,

⁴⁹ kime ma tɔkeh n'bugben ya gber. N'Baa wà sɔn' nni ní nnɔ, wɔn nε tɔke' nni n li len ma bo nin n li wɔkn ma bo.

⁵⁰ N ben ki ye u'gber dienb binib limiel là ηa ηmɔbe gbenm nε. Nnɔ nε n tɔkeh tà κε nɔ n tɔkeh tù n'Baa tɔke' nni tù ma bo nε.»

13

Yesu sɔkre' u'panpaankaab ya tàan

¹ Ní là sien' waamu nε *Sufmbε ya Pak ya nacenku rí jele. *Yesu ben ki ye u'yo baa' wɔ rí nε uηendun wuu ni, kí liebe u'Baa bó. U là yíe u'nib bà te uηendun ni nnɔ. U là yíe bε ki tí gben' nε.

² *Yesu nin u'panpaankaab là jinh kutaajuɔku ya jier uyo wà nnɔ ki laa' usenpol de' Simɔn Iskariyɔt ya bijε Sudas iyenmaale ηɔ wɔ rí kuɔre Yesu.

³ Yesu bɛn ki ye u'Baa de' wɔ mituɔm tibont kɛ bo, ki bɛn mɔ ki ye u'ñɛn' ní Uwien saan nɛ, ki tí liɛbeh Uwien saan.

⁴ Wɔn nin u'panpaankaab kɛ ki jinh, nɛ u fii' ki sere', ki gore' u'paaki bó ya liɛrl ki ble', ki taa' kukpɛlciɛku ki gbin' u'ciɛk ni,

⁵ nɛ ki taa' miñunm ki kuore' kusɛnku ni, ki cin' ki sɔkreh u'panpaankaab ya tãan*, ki taah u gbin kukpɛlciɛku kùà nnɔ ki ñmireh yɛ.

⁶ U tí baa' Simɔn Píɛr saan, nɛ u tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, sin ní lá sɔkre min ya tãan-ii?»

⁷ Nɛ *Yesu ye: «Fɛnfɛnnɔ ña ní cii n teh ná nɔ ya tingi, ama lá li cii nè uyo uba nɛ.»

⁸ Nɛ Píɛr ye: «Ña li li sɔkre n'tãan fiebu.» Nɛ *Yesu ye: «Ma sɔkre' a'tãan la, ña ní lɛ gbiin n'saan.»

⁹ Nɛ Simɔn Píɛr ye: «Yonbdaan, nnɔ la, la sɔkre n'tãan baba. Sɔkre n'nuɔ nin n'yul mɔ.»

¹⁰ Nɛ *Yesu ye: «Unil sɛi' la, wa ní li nuunh wɔ ní pɔk kí sɛi kí lere, u li sɔkre u'tãan baba nɛ, kime u'gbɛnɛnt kɛ wien nɛ. Ní'mɔ wien nɛ, ama na nín yé ní'kɛ nɛ wien.»

¹¹ Kime *Yesu bɛn udaan wà li kuɔre wɔ, nɛn nɛ cɛre' u len' ki ye: «Na yé ní'kɛ nɛ wien.»

¹² Tɔ, u sɔkre' bi'tãan ki tí gben', ki gole' u'liɛrl nnɔ, nɛ ki liebe' ki tí kɛle', ki niire' bɛ ki ye: «Ni cii' n tien' nɛ ná nɔ ya tingi-ii?»

¹³ Ní yih nni ní'Cɛnbaa nin ní'Yonbdaan ma nɔ, ní ñmɔbe imɔn nɛ, kime n yé wɔn nɛ.

¹⁴ Min ní'Yonbdaan nin ní'Cɛnbaa sɔkre' ní'tãan ma nɔ, ní'mɔ ní li sɔkreh ní'tɔb ya tãan nnɔ.

¹⁵ Kime min wuɔn' nɛ ní li teh ma nɛ, ní'mɔ ní li teh ní'tɔb tɛn n tien' nɛ ma nɔ.

¹⁶ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, utonsɔnl ña cɛn' u'cɛnbaa, utond mɔ ña cɛn' wà sɔn' wɔ.

¹⁷ Ní bɛnde' n len' ná nɔ ya tingi ma nɔ, ní teh nnɔ la, Uwien ya mɔnm li te ní'bo nɛ.

¹⁸ «Ma lienh ní'kɛ bo, min n bɛn n gɛnde' binib bà; ama ná kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ li tien nɛ. Ní kɛle' ki ye: «Min nin unil wà taakeh ki jinh n'jier nɛ fii' ki sere' n'bo.»

¹⁹ N tɔke' nɛ nibonn ná ña laan tien' ya gber fɛnfɛnnɔ, ñɔ ní lá tien' la, ní bɛnde kí ye «n yé n yé wà» nɛ†.

²⁰ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, unil teke' n sɔn' unil wà la, u teke' min nɛ. Unil teke' nni la, u teke' wà sɔn' nni ní nnɔ nɛ.»

*Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye bi'ni uba li kuɔre wɔ
(Matie 26:20-25; Mark 14:17-21; Luk 22:21-23)*

²¹ *Yesu len' nnɔ ki tí gben', u'yɛnm saa' ki gbien', nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ní'ni uba li kuɔre nni.»

²² Nɛ u'panpaankaab jiɛbeh ki likeh tɔb, ka bɛn u niireh wà.

* 13:5 Itãan ya sɔkrɛm lá yé liyonbtuonl nɛ. † 13:19 Liike 8:28.

23 Bi jinh ma nnɔ, u'panpaankaab ni u yíe wà ki gbien' nnɔ nɛ kɛ ki buɔke wɔ.

24 Nɛ Simɔn Píer kɛnbe' wɔ ki ye wɔ ní niire *Yesu kí ye u niireh ɲmɛ nɛ?

25 Nɛ u'panpaanke nnɔ gbien' *Yesu bo, ki niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, ɲmɛ nɛ?»

26 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «N wóre' kpɔnɔ ki se' ki de' wà la‡, wɔn nínɔ.» Nɛ ki wóre' kpɔnɔ ki se', ki de' Simɔn Iskariyɔt ya bijɛ Sudas.

27 Sudas teke' kpɔnɔ nnɔ uyo wà nnɔ, nɛ *Satan kɔn' u'fɛl ni. Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Tien a ye á tien ná nnɔ tonm!»

28 Binib bà kɛ ki jinh tijier nnɔ ni uba mɔnɔn ɲa bɛnde' ná cère' *Yesu tɔke' wɔ ki ye nnɔ.

29 Sudas nɛ ɲuuke kiliksɔrk ma nnɔ, biba maale' ki ye *Yesu tɔke' wɔ ki ye wɔ ní jo kí tí de bɛ kunacenku ya bont nɛ, bii wɔ ní jo kí tí de bijiinb nɛ niba.

30 Sudas teke' kpɔnɔ nnɔ ma nnɔ nɛ ki pɔk ki ñɛn' i ya tãan bo. Ní là yé kuñɔnku nɛ.

Yesu gbiereh u'panpaankaab bɛ ní li yíe tɔb

31 Sudas ñɛn' uyo wà nnɔ nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Fɛnfɛnnɔ Uwien kpiɛke' Unil ya Bijɛ. Wɔn bo nɛ bi li kpiɛke Uwien mɔ.

32 Wɔn bo nɛ bi kpiɛke' Uwien la, Uwien bugben mɔ li kpiɛke wɔ. U li kpiɛke wɔ fɛnfɛnnɔ nɛ.

33 N'bumu, ma ji li wuɔke ni'saan. Ni li nuun nni, ama n lá tɔke' *Sufmbɛ ya ciɛnb ná nnɔ, n ji li tɔke ni'mɔ nɛ fɛnfɛnnɔ, kí ye: «Na ní fre kí jo n joh ná saan.»

34 N de' nɛ liwɔbfɛnl nɛ: «li yíe mɛn tɔb.» N yíe nɛ ma nnɔ, ni'mɔ ní li yíe tɔb nnɔ.

35 Ni yíe tɔb la, nɛn nɛ li cère binib kɛ ní bɛnde kí ye ni yé n'panpaankaab.»

Yesu tɔke' kí ye Píer li niɛ kí ye wa bɛn wɔ

(Matie 26:31-35; Mark 14:27-31; Luk 22:31-34)

36 Nɛ Simɔn Píer niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, a joh lɛ bó?» Nɛ *Yesu jiiin' wɔ ki ye: «N joh ná bó nnɔ ɲa ní fre kí paan n'bo fɛnfɛnnɔ. A lá li paan n'bo uyo uba nɛ.»

37 Nɛ Píer niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, bɛ bo nɛ ma ní fre kí paan a'bo fɛnfɛnnɔ? N li tuo kí kpo a'bo-a!»

38 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «A li mɔnbe kí tuo kí kpo n'bo-oo? N tɔkeh ɲɛ imɔn nɛ, a li niɛ bolm mita kí ye ɲa bɛn nni nɛ kí yaan ukuojɛ ní muɔ.»

14

Yesu nɛ yé usɛn wà joh Uwien saan

‡ 13:26 Kí wóre' kpɔnɔ ki se' ki de' unil yé kujɔtieku ya díɛku nɛ Sufmbɛ bo.

1 *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «La cère mɛn ni'yɛnm ń saa. Teke mɛn Uwien kí ji, kí teke n' mɔ kí ji.

2 Mifɛnm yɛbe n' Baa den. Ma bi yɛbe la, n bi li tɔke nɛ kí ye n joh ń tí bonde mifɛnm kí ble nɛ-ɛɛ?

3 N jon' ki tí bonde' mifɛnm ki ble' nɛ la, n li liɛbe ní, kí lá taa nɛ, ɲɔ ní' mɔ ń tí ń li te min te nà saan.

4 N joh nà bó nnɔ, ni bɛn ni bó ya sɛn.»

5 Nɛ Toma tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, ta bɛn a joh nà bó, ti li tien mila kí bɛnde ni' bó ya sɛn-i?»

6 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Min nɛ yé usɛn wà wɔngɛh binib tigbɛmònt, ki dienh bɛ limiel. Uba ɲa ń fre kí jo n' Baa saan ka ńɛn' min saan.

7 Ni bi bɛn nni la, ni bi li bɛnde n' Baa mɔ nɛ. Fɛnfɛnnɔ ni bɛn wɔ, ki laa' wɔ mɔ.»

8 Nɛ Filip tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, wuɔn tɛ a' Baa nɛ ní li dèkre tɛ.»

9 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Filip, n te ni'saan ní wuɔke' ki kpaan' nɔ, nɛ ɲa bɛn nni-ii! Unil wà laa' nni la, u laa' n' Baa nɛ. Bɛ tien' a tɔke' ki ye ń wuɔn nɛ n' Baa?

10 ɲa teke' ki jin' ki ye n tɛ nin n' Baa nɛ, nɛ n' Baa mɔ tɛ nin nni-ii? N tɔkeh nɛ tigbɛr tà nɔ ɲa yé n' bugbɛn yaar. N' Baa wà tɛ nin nni nnɔ nɛ sɔnh u' tòn.

11 «Teke mɛn kí ji kí ye n tɛ nin n' Baa nɛ, nɛ n' Baa mɔ tɛ nin nni. Na teke' n' gbɛr ki jin' la, teke nni mɛn kí ji miyɔkm ya bont nnɔ bo.

12 N tɔkeh nɛ imòn nɛ, unil wà kɛ teke' nni ki jin' la, u li sɔn itòn yà n sɔn' yè nɔ. U li sɔn itòn yà yɛbe nin n sɔn' yà nɔ mɔnɔn, kimɛ n joh n' Baa bó nɛ.

13 Ni mie' nà kɛ n' yel bo la, n li tien nè, ɲɔ bɛ ń kpiekɛ n' Baa min u' bijɛ bo.

14 Ni mie' nni * nà kɛ n' yel bo la, n li tien nè.»

Uwien li sɔn Utotorl uba ní

15 Ni yíe nni la, ni li boh n' wɔb nɛ,

16 nɛ n li gbáan n' Baa wɔ ń de nɛ Utotortɔ wɔ ń li te ni'saan uyo kɛ.

17 U yé *Mifuoñaanm nɛ, ki yé tigbɛmònt ya daan. Uɲɛndun ya nib ɲa ń fre kí teke mɛ, kimɛ ba lenh mɛ, ka bɛn mɛ mɔ. Ama Ninbi wɔn, ni bɛn mɛ; mĩ te ni'saan, ki li te ni' ni mɔ.

18 Ma ń cère nɛ ní li te tɛn mutɛnkpiibumu. N li liɛbe ní ni'saan.

19 Nĩ sɛn' waamu, uɲɛndun ya nib ɲa ji li lɛ nni, ama ninbi li lɛ nni, kimɛ n fuobe, nɛ ní' mɔ li fuobe.

20 Nĩ' daali baa' la, ni li bɛnde kí ye min nin n' Baa taan' ki yé unibaab nɛ, nɛ ninbi nin min mɔ taan' ki yé unibaab.

* 14:14 Bi kpíe' ki kɛlɛ' tigbònt tà nnɔ ya tuba ni nni ɲa te tu' ni.

²¹ «Unil wà yíe nni si: wà bɛn n'wɔb ki boh yè nɛ. N'Baa li yíe unil wà yíe nni, nɛ n'mɔ li yíe udaan, kí cère udaan ní bende nni.»

²² Nɛ Sudastɔ, wà ɲa yé Sudas Iskariyɔt nnɔ niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, bɛ bo nɛ a li cère tinbi ní bende ɲɛ, ka ní cère uɲɛndun ya nib ní bende ɲɛ?»

²³ Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Wà yíe nni la, u li boh n'gbɛr nɛ, n'Baa li yíe wɔ, nɛ ti li baa u'saan, kí li kɔh u'saan.

²⁴ Wà ɲa yíe nni la, wa ní li boh n'gbɛr. Ni cengeh tigbɛr tà nɔ ɲa yé n'yaar, tù yé n'Baa wà sɔn' nni ní nnɔ yaar nɛ.

²⁵ «N laan biɛ ki te ni'saan ma nnɔ nɛ ki tɔke' nɛ tigbɛr tuu nɔ.

²⁶ Ama *Mifuoñaanm mà yé Utotorl nnɔ, n'Baa li sɔn mɛ ní n'yel bo. Mɛn nɛ li wɔkn nɛ ni'kɛ, kí tiere nɛ n tɔke' nɛ tigbɛr tà nnɔ.

²⁷ «Li te mɛn uyɛnduɔn ni. N dienh nɛ n ɲmɔbe uyɛnduɔn wà nnɔ nɛ; ma dienh nɛ wù tɛn uɲɛndun ya nib dienh ma bo. La cère mɛn ni'yɛnm ní saa, kí la sɛn jɛwaanbu.

²⁸ Ni cii' n tɔke' nɛ ki ye n li jo kí liebe ní ni'saan. Ni yíe nni la, n joh n'Baa saan ma nnɔ ní bi li ɲmɔbe uyɛnsɔnge nɛ, kime n'Baa cɛn' nni.

²⁹ N tɔkeh nɛ nibonn nà ɲa laan tien' ya gbɛr fɛnfɛnnɔ, ɲɔ ní lá tien' la, ní teke kí ji nɛ.

³⁰ Ma ji li tɔke nɛ tigbɛr nè ní wuɔke, kime uɲɛndun wuu ya ciɛn we ní, wa ní fre kí tien nni niba.

³¹ Ama ní kpɛ uɲɛndun ya nib ní bende kí ye n yíe n'Baa, nɛ ki teh u tɔke' nni ma bo. «Fii mɛn tí jo.» »

15

Yesu nɛ yé busumɔnbu

¹ «Min nɛ yé busumɔnbu* nɛ n'Baa yé ukpaal wà tùɔreh busubu nnɔ.

² Isigben yà kɛ te n'bo ka lùonh nnɔ, u li gɛ yí kí wiɛ nɛ. Ama isigben yà kɛ lùonh nnɔ, u li kpɛkpɛre kí tùɔre yí, nɛ yí ní tùɔre kí lùon.

³ N tɔke' nɛ tigbɛr tà nɔ tùɔre' ni'tetem ɲɔ.

⁴ Li tɛ mɛn nin nni, tɛn n tɛ nin nɛ ma. Usigben te u'ba, ka tuuke busubu bo la, wà ní fre kí lùon. Nnɔ nɛ ni'mɔ ɲa tɛ nin nni la, na ní fre kí tien bonn.

⁵ «Min nɛ yé busubu, nɛ ninbi yé isigben. Unil wà kɛ tɛ nin nni, n'mɔ tɛ nin udaan la, u li te tɛn usigben wà lùonh kí gbiekeh nɛ. Na tɛ nin nni la, na ní fre kí tien bonn.

⁶ Unil wà ɲa tɛ nin nni la, bi li jɛnde wɔ kí tĩ wiɛ nɛ wɔ ní kuore tɛn usigben wà ɲa tuuke subu bo. Isigben yà kuore' la, bi gèndeh yí kí kpíendeh umu ni nɛ ì wih.

* 15:1 Busubu nnɔ yé tisir tà bi taah tu'bii ki ɲɛh fɛn nnɔ nɛ.

⁷ Ni te nin nni, ki ηmabe n'gber ni'fêl ni, ki mie' Uwien ni yie nà la, u li de ne nè ne.

⁸ Ni yé n'panpaakaab, ki te ten isigben yà lùonh ki gbiekeh la, nen ne kpiékreh n'Baa.

⁹ N'Baa yie nni ma nnò ne n'mò yie ne. Li te men n'yiem ni.

¹⁰ N boh n'Baa ya wòb, ne ki te u'yiem ni. Ni'mò boh n ya wòb la, ni'mò li te n'yiem ni ne.

¹¹ «N tòke' ne nen ke ηò ní li ηmabe uyensonge wà n ηmabe wù nnò ne; ηò ni'yenm ní li songe kí tí gben.

¹² N yie ní li teh nà si: li yie men tób ten n yie ne ma bo.

¹³ Nil ηa ηmabe yiem ki cen' wà li tuo kí kpo u'jotieb bo.

¹⁴ Ni teh n tòke' ne nà la, ni yé n'jotieb ne.

¹⁵ Ma ji li yih ne n'tonsònb; n li yih ne n'jotieb ne, kime utonsònl ηa ben u'cenbaa ya gber ke; ama min tòke' ne tigber tà ke n cii' tù n'Baa saan nnò.

¹⁶ Na yé ninbi ne gènde' nni, min ne gènde' ne, ki de' ne lituonl kí ye ní li joh, kí li te ten isigben yà lùonh isibii yà li tuu ki te. Nen bo, ni mie' n'Baa nibonn nà ke n'yel bo la, u li de ne nè ne.

¹⁷ N yie ni li teh nà si: ní li yie tób ne.»

Uηendun ya nib li nen Yesu nin u'yaab

¹⁸ «Uηendun ya nib nen ne la, ní li ben kí ye bi kpie' ki nende' min ne.

¹⁹ Ni bi yé uηendun yaab la, uηendun yaab bi li yie ne ne, kime uηendun ya nib yie bi'yaab ne. Ama ninbi ηa yé uηendun yaab. N ñen' ne uηendun ya nib ni ma nnò ne cèrè' bi nen ne.

²⁰ Li tien men n là tòke' ne nà ki ye: «Utonsònl ηa cen' u'cenbaa nnò.» Bi jènde' min la, bi li jènde ni'mò ne. Bi tuo' n'gber la, bi li tuo ni'mò yaar ne.

²¹ Min bo ne bi li tien ne nen ke, kime ba ben wà sòn' nni ní.

²² Ma bi baa' ki lá tòke' be n'gber la, uba ηa bi li biin be kí ye bi tien' ibiere, ama fenfennò, ba ji li fre kí dule niba bo kí ye ba tien' biere.

²³ Unil nen nni la, u nen n'Baa mò ne.

²⁴ Ma bi sòn' yòkm ya tòn yà nisaal ηa laan sòn' yè bi laa' la, uba ηa bi li biin be kí ye bi tien' biere. Ama fenfennò bi laa' yè ne ki nen min nin n'Baa ke.

²⁵ Ama nen ke tien' ηò nè ní cèrè nà kele' bi'yiko ya gbònkú † ni nnò nè ní tien ne. Ní kele' ki ye: «Bi nen nni ne ka ηmabe bi nen nni bà bo.»

²⁶ «Tò, n'Baa li cèrè ní sòn Utotorl ní. U yé *Mifuoñaanm ne, ki yé tigbemònt ya daan, ki ñen' ní n'Baa saan. Mí lá baa' uyo wà la, mí li kun n'bo imòh.

† 15:25 Bi ye bi'yiko ya gbònkú la, bi niireh Uwien ya Jotiekpaaku ya gbònkú ne. Liike 10:34.

27 Ni'mo li kun n'bo imòn, kime ni te n'saan haali n'tuonl ya cincinyo ne.»

16

1 «N tòke' ne nen ke ɲo ní lá tien' la, ni la wiε ni'tekjim ne.

2 Bi li ɲore ne itáan ya dur ni. Uyo uba mɔnɔn we ní, unil ku' ne la, u li maaleh ki teh u tien' lituɔrl ne ki de' Uwien.

3 Ba bende' n'Baa yé udaan wà, ka bende' n'mo yé udaan wà, nen ne li cère be ní tien' ne nnɔ.

4 N tòke' ne bi lá li tien' ne ma bo, ɲo u ya yo lá baa' la, ní li tien kí ye n là tòke' ne nè ɲo.»

Mifuoñaanm ya tuonl

«Ma là tòke' ne tù n'tuonl ya cincinyo, kime min nin ninbi ne là te.

5 Ama fenfennɔ, n liebeh wà sɔn' nni ní nnɔ saan ne, ne ni'ni uba ɲa niire' nni n joh nà bo-a?»

6 Kime n len' ki ye n li bure kí cère ne ma nnɔ ne ni'yεnm saa' ki gbien'.

7 Ama n tòkeh ne imòn ne, n jon' ne la, ní li mɔn ni'bo, kime ma jon' la, Utotorl nnɔ ɲa ní baa ní. N jon' la, n li sɔn wɔ ní ni'saan.

8 U lá baa' la, u li cère uɲendun ya nib ní bende kí ye bi yé bibierdenb, kí cère be ní bende kí ye Uwien cuube, kí bende kí ye Uwien li bu be tibuur.

9 U li cère be ní bende kí ye bi yé bibierdenb, kime ba teke' nni ki jin'.

10 U li cère be ní bende kí ye Uwien cuube, kime n li jo n'Baa saan, ne na ji li le nni.

11 U li cère be ní bende kí ye bi li bu be tibuur, kime Uwien bun' uɲendun wuu ya cien tibuur ɲo.

12 «N bie ki ɲmɔbe tigber tù yebe ní tòke ne, ama tù li kpieke nin ne fenfennɔ.

13 Uyo wà *Mifuoñaanm lá li baa nnɔ; men mà yé tigbemònt ya daan nnɔ; mi li pekre ne tigbemònt ya sen ke ni. Ma ní tòke mi'bugben ya gber, ama mi cii' tà nnɔ, tun ne mi li tòke ne. Mi li tòke ne nà lá li tien' ya gber mɔ.

14 Mi li kpieke nni, kime mi li taa n ya gber ne kí tòke ne.

15 N'Baa ya bont ke yé n'yaar ne, nen ne cère' n ye mi li taa n ya gber ne kí tòke ne.»

Ni'yensaa li kpende uyensange

16 «Nì sien' waamu, na ji li le nni, ní pukn' waamu la, ni li le nni.»

17 Ne u'panpaankaab biba niireh tɔb ki teh: «U len' nà nɔ ya tingi si bā? U ye ní sien' waamu, ta ji li le wɔ, ní pukn' waamu la, ti li le wɔ, ki ye u joh u'Baa bó!

18 Ne ki ti ye «U yih ba waamu?» Ta ben u ye wɔ ní ye bā?»

19 *Yesu bende' bi yíe be ní niire wɔ iniire, ne u tɔke' be ki ye: «Ni niireh tɔb n len' ma ki ye: «ní sien' waamu, na ji li le nni, ní pukn' waamu la, ni li le nni nnɔ ya tingi ne-a?»

20 N tɔkeh ne imɔn ne, ninbi li muɔ kɪ kpiende, ne uɛndun ya nib li pokn. Ninbi ya yenm li saa, ama ni'yensaa nnɔ lá li kpende uyensonge.

21 Upii benh nin timer la, u te uyensaa ni ne u'merwien bo. Ama u tí maa' ki gben' la, uyensonge li cère wa ji li tiere imerwien nnɔ bó, kime unifaan kɔn' uɛndun ni.

22 Ní te nnɔ ne ni'mɔ bo; fenfennɔ, ni te uyensaa ni ne. Ama n lá li liebe kɪ le ne, ne ní li te uyensonge ni. Uba ɲa ní fre kɪ ñen ni'yensonge nnɔ ní'fɛl ni.

23 «Nen daali na ji li niire nni bonn niba bó. N tɔkeh ne imɔn ne, ni mié' n'Baa nibonn n'yel bo la, u li de ne nè ne.

24 Na laan mié' bonn n'yel bo haali nin fenfennɔ. Mié men, ní li le ɲɔ kɪ le uyensonge kɪ tí gben.»

Yesu faake' nin uɛndun

25 «N tɔke' ne ni'ke mikpenjenm ni ne. Uyo uba we ní ma ji li pɔ kpenjenm kɪ tɔke ne gber. Ama n li tɔke ne n'Baa ya gber nè ní li wien ne.

26 Ní daali ni li mié n'Baa tibont n'yel bo. Ma tɔkeh ne ki teh min ne li mié n'Baa kɪ de ne,

27 kime n'Baa bugben ne yíe ne, ni yíe nni, ki teke' ki jin' ki ye n ñen' ní wɔn saan ma nnɔ bo.

28 Tɔ, n ñen' n'Baa saan ne ki baa' uɛndun ni, n tí li ñe uɛndun ni kɪ liebe n'Baa bó.»

29 Ne u'panpaankaab tɔke' wɔ ki ye: «A laa'-aa! Fenfennɔ a ji lienh ní wien ne, ɲa ji pɔh kpenjenm.

30 Fenfennɔ ti bende' ki ye a ben tibont ke, ɲa nuunh nil ní niire ɲe niire kɪ yaan á bende u ye wɔ ní niire kɪ ye bà; nen ne cère' ti teke' ki jin' ki ye a ñen' ní Uwien saan ne.»

31 Ne *Yesu niire' be ki ye: «Ni teke' ki jin' fenfennɔ wuɔ nɔ-ɔɔ?

32 Tɔ, uyo uba we ní, ki li baa'-a, ni'ke li yere wá ke ní taa u ya bó kɪ cère nni n'baba; ama ma te n'baba, kime n'Baa te nin nni.

33 N tɔke' ne tigber tuu nɔ ɲɔ ni te nin nni ma nnɔ, ní li te uyenduɔn ni ne. Uɛndun wuu ni, ni te ijend ni ne, ama li co men ni'ba, kime n faake' nin uɛndun ki gben' u'tuɔm ɲɔ.»

17

Yesu kàareh Uwien

1 Tɔ, *Yesu len' nnɔ ki gben', ne ki yaare' ki liike' paaki bó, ki ye: «N'Baa, uyo baa', wuɔn a'Bije ya kpieke, ɲɔ a'Bije mɔ ní wuɔn a'kpieke.

² A de' wə mituəm unisaal ke bo ηɔ wə ń taa limiel là ηa ηmabe gbenm kí de a de' wə binib bà nnə ke ne.

³ Limiel là ηa ηmabe gbenm si βen ń βende kí ye sin baba ne yé Uwien imɔn, kí βende *Yesu Kristo wà a sɔn' wə ní nnə mɔ.

⁴ Min wuɔn' a'kpieke kitink bo, ki sɔn' a de' nni lituonl là ń sɔn nnə ki gben'.

⁵ N'Baa, fɛnfɛnnɔ, kpieke nni a'saan. De nni ukpieke wà n là ηmabe wù a'saan ki laa' uηɛndun ηa laan te nnə.

⁶ «N cèrè' binib bà a gènde' bɛ uηɛndun ya nib ni, ki de' nni nnə βende' a yé udaan wà. Bi là yé a'yaab ne, ne a taa' bɛ ki de' nni, ne bi boh a'gber.

⁷ Fɛnfɛnnɔ, bi βende' ki ye a de' nni nibonn nà ke nnə ñɛn' a'saan ne,

⁸ kimɛ n tɔke' bɛ a tɔke' nni tigber tà nnə, ne bi teke' tù, ki mɔnbe ki βende' ki ye n ñɛn' ní a'saan ne, ki teke' ki jin' ki ye sin ne sɔn' nni ní.

⁹ «N kàareh ηɛ ki dienh βen ne. Ma kàareh ηɛ ki dienh uηɛndun ya nib. Ama n kàareh ηɛ ki dienh binib bà a de' nni bɛ nnə ne, kimɛ bi yé a'yaab ne.

¹⁰ Nà ke yé n'yaann yé a'yaann ne, ne nà ke mɔ yé a'yaann yé n'yaann ne. βen ne cèrèh binib lenh n'kpieke.

¹¹ Ma ji li te uηɛndun ni, βen ne li te uηɛndun ni; min we ní a'saan ne. N'Baa uñaan, a de' nni a'yel là nnə, cèrè liyel bugβen ya tuəm ń li gu bɛ, bɛ ń li yé unibaab tɛn min nin sin yé unibaab ma bo.

¹² N là te bi'saan uyo wà nnə, n là gu bɛ nin a'yel là a de' nni nnə ya tuəm ne. N guure' bɛ, ne ní kpaan' wà ń kpo kí juore fɛnm nnə baba ηa ñí la, bi'ni uba ηa kpo' ki juore' fɛnm. U kpo' ki juore' fɛnm ηɔ nà kele' a'gbɔnku ni nnə nè ń tien ne.

¹³ Fɛnfɛnnɔ, n we ní a'saan ne. N laan te uηɛndun ni ma nnə ne ki lienh nnə, ηɔ bɛ ń li ηmabe uyɛnsɔnge wà n ηmabe wù nnə kí tì gben.

¹⁴ N tɔke' bɛ a'gber, ne ηɛndun ya nib nɛnde' bɛ, kimɛ ba yé ηɛndun yaab, tɛn n'mɔ ηa yé ηɛndun yɔ ma.

¹⁵ Ma kàareh ηɛ ki teh á ñɛn bɛ uηɛndun ni, ama n kàareh ηɛ ki teh a la cèrè usɛnpol ubierɔ ne ń tien bɛ niba.

¹⁶ Ba yé ηɛndun yaab tɛn n'mɔ ηa yé ηɛndun yɔ ma.

¹⁷ Cèrè βen li cinbe ki yé a'yaab tigbɛmɔnt bo. A'gber ne yé tigbɛmɔnt nnə.

¹⁸ A sɔn' nni ní uηɛndun ni ma nnə, ne n'mɔ sɔn' βen uηɛndun ni.

¹⁹ βen bo ne n taa' n'ba ki de' ηɛ, ηɔ bi'mɔ ń li cinbe ki yé a'yaab tigbɛmɔnt bo.

²⁰ «Ma kàareh ηɛ ki dienh βen baba, n kàareh ηɛ ki dienh binib bà bi li tɔke bɛ n'gber bɛ ń teke nni kí ji nnə mɔ ne.

21 N kàareh ηε ηο bi'ke rí taan kí li yé unibaab ne. Ten sin n'Baa a te nin nni ma n'mo te nin ηε nnò, cère bi'mo rí li te nin te, ηο uηendun ya nib rí teke kí ji kí ye sin ne sòn' nni ní.

22 A de' nni ukpíeke wà nnò, n'mo de' be wù, ηο be rí taan kí li yé unibaab ten min nin sin yé unibaab ma,

23 kime n te nin be, ne a'mo te nin nni. Nnò ne bi taan' ki yé unibaab ki tí gben', ηο uηendun ya nib rí bende kí ye sin ne sòn' nni ní, kí bende kí ye a yíe be ten a yíe nni ma bo.

24 N'Baa, a de' nni binib bà nnò, n yíe rí te nà saan la, bi'mo rí li te nin nni ne, kí le a de' nni ukpíeke wà nnò, kime a yíe nni ki laa' ηa laan ñen' uηendun.

25 N'Baa ugbemòndaan, uηendun ya nib ηa ben ηε, ama min ben ηε. Ne biε nò mo ben ki ye sin ne sòn' nni ní.

26 N cère' bi bende' a yé udaan wà, ki li liebe kí cère be rí bende ηε, ηο a yíe nni miyiem ma nnò rí li te bi'ni, ηο n'mo rí li te nin be.»

18

Yesu ya cuom

(Matie 26:47-56; Mark 14:43-50; Luk 22:47-53)

1 *Yesu len' nnò ki tí gben', ne wòn nin u'panpaankaab bure' ki tí puore' kubunbunku kùà bi yih kù Sedròn nnò. Isiin ya kpàabu buba te ni'saan, ne wòn nin u'panpaankaab kòn' bu'ni.

2 Sudas, wà kuore' *Yesu nnò, mo ben ni'saan, kime *Yesu nin u'panpaankaab là sòbe ki taakeh nè ne.

3 Ne Sudas taa' Erom ya sojacèkl liba nin Uwien ya duku ya guguurb bà bitòtuarcienb nin *Farisienmbε sòn' be nnò, bi joh ni'saan ki tuke ifr nin imònafin nin tijékònwent.

4 *Yesu ben nà ke li tu wò ma nnò, ne ki tuobe' be usen bó, ki niire' be ki ye: «Ni nuunh ηme?»

5 Ne bi ye: «Ti nuunh Nasaret ya *Yesu ne.» Ne u ye: «Min sò.» Sudas wà kuore' wò nnò mo te bi'ni.

6 U len' ki ye wòn sò ma nnò, ne bi sulnh puoli bó ki luh.

7 *Yesu tí niire' be ki ye: «Ni nuunh ηme?» Ne bi ye: «Ti nuunh Nasaret ya *Yesu ne.»

8 Ne u ye: «N tòke' ne ki ye min sò nò. Ni nuunh min ne la, cère men biε be rí li joh.»

9 U len' nnò ηο u là len' tigber tà nnò tù rí tien ne. U là len' ki ye: «N'Baa a de' nni binib bà nnò, ma cère' uba mònòn bole'.»

10 Tò, Simòn Pier ηmòbe kijusiek, ne ki nère' ki ge' ki paare' bitòtuarcienb ya cien ya tonsònl uba ya nòjietubl. Bi yih utonsònl nnò Malkus ne.

11 Ne *Yesu tòke' Pier ki ye: «Jiin a'jusiek kí cùòn ki tuòku ni. N'Baa sien' ki ye rí ji ijend yà nnò n la ji yè-εε?»

Bi tuke' Yesu ki jon' Anni saan

12 Sojacεkl nnə nin li'cien nin Sufmbε ya guguurb nnə cuo'
*Yesu ki lōle' u'nuə,

13 nε ki kpiε' ki tuke' wə ki jon' Anni saan. Anni yé Kayif ya
cuəje nε. Kayif nε là yé bitətuərcienb ya cien libinl nnə.

14 Wən Kayif nε là təkε' *Sufmbε ya cienb ki ye nī mən
unibaab nī kpo bi'du ya nib bo nnə.

Pier niε' ki ye wa bεn Yesu

(Matie 26:69-70; Mark 14:66-68; Luk 22:55-57)

15 Bi tuke *Yesu ki joh ma nnə, nε Simən Pier nin *Yesu ya
panpaanketə uba pε u'bo. Bitətuərcienb ya cien bεn *Yesu
ya panpaanketə bugbεn. Nεn bo nε u paan' *Yesu bo ki kən'
bitətuərcienb ya cien nnə den uluo bo.

16 Ama Pier wən juore' ki se saali nε bunañəbu saan. Nε
upanpaanketə wə bitətuərcienb ya cien bεn wə nnə jon' ki tī
laa' upiitonsənl wə gu bunañəbu nnə, nε ki cère' Pier kən'.

17 Nε upii nnə niire' Pier ki ye: «Sin, a'mə ŋa lii yé uje wuə
ya panpaankaab ya uba-aa?» Nε u jiiin' wə ki ye: «Ma yé
u'panpaanke.»

18 Tiwər là te, nε bitətuərcienb ya cien ya tonsənb nin bigugu-
urb sère' umu, ki lokreh. Nε Pier mə te bi'saan ki lokreh.

Bitətuərcienb ya cien niire' Yesu iniire

(Matie 26:59-66; Mark 14:55-64; Luk 22:66-71)

19 Bitətuərcienb ya cien niire' *Yesu iniire u'panpaankaab
bo nin u wəknh miwəknm ma nnə bo.

20 Nε *Yesu jiiin' wə ki ye: «N len' binib kε ya nun bó nε, ki
wəkn' uyo kε ni'táan ya dur ni nin Uwien ya duku ya luo bo,
*Sufmbε kε taakeh ná saan. Ma len' gbεr tuba bəlm ni.

21 Bε tien' a niireh min-i? Niire binib bà cenge' n'gbεr n təkε'
bε ki ye bà. Bεn bεn n təkε' bε ki ye bà mənəmən.»

22 *Yesu len' nnə ma nnə, ki laa' biguguurb ya uba se ki
nεke wə, nε ki kpəbe' wə utεpε, ki niire' wə ki ye: «A jiiindeh
bitətuərcienb ya cien nε nə nnə-əə?»

23 Nε *Yesu jiiin' wə ki ye: «N len' nī bre nε la, wuə nà cère'
nī bre; nε n tī len' nī mən nε la, bε tien' a ñih nni?»

24 Nεn saan nε Anni cère' bi taa' *Yesu ki jon' bitətuərcienb
ya cien Kayif saan u'nuə juore' ki luo.

Pier tī niε' ki ye wa bεn Yesu

(Matie 26:71-75; Mark 14:69-72; Luk 22:58-62)

25 Simən Pier se ki lokreh umu, nε bi niire' wə ki ye: «Sin,
a'mə ŋa lii yé u'panpaankaab ya uba-aa?» Nε u niε' ki ye: «Ma
yé u'panpaanke.»

26 Nε bitətuərcienb ya cien ya tonsənb ya uba, wə Pier bi ge'
ki paare' u'tubl nnə ya den yə uba təkε' Pier ki ye: «Ma bi laa'
ŋε u'saan bukpaabu nnə ni-ii?»

27 Nε Pier tí nie' ki ye wa ben Yesu. Nε ukuoje pøk ki muo' i ya taan bo.

Bi taa' Yesu ki jon' Pilat saan

(Matie 27:1-2, 11-14; Mark 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Nεn saan nε bi taa' *Yesu ki ñen' Kayif den, ki jon' udu nno ya gobina den, bi yih wə Pilat. Ni là yé kutenɲesɔnsɔnku nε. *Sufmbe ya cienb ɲa là yíe be ní kuɔn bi'ba jɔknt ɲɔ kí fre kí jele bi'Pak ya nacenku nε. Nεn nε cère' ba tuo' ki kɔn' Pilat den*.

29 Nεn bo nε Pilat ñen' saali bi'saan, ki niire' be ki ye: «Uje wuɔ tien' ba ni biindeh wɔ?»

30 Nε bi jiin' wɔ ki ye: «Wa bi yé nibierɔ la, ta bi cuo' wɔ ki ɲukn' ɲε.»

31 Nε Pilat ye: «Ninbi bugben, taa wɔ men kí tí bu wɔ ni'yiko ye ma bo.» Nε bi ye: «Tinbi Sufmbe ɲa ɲmɔbe sen tí ku nil.»

32 Bi len' nà nɔ nε wuɔn' ki ye *Yesu là len' nà ki tɔke' binib, u li kpo mikuum mà ya bol nno nε ní tien.

33 Pilat tí liebe' ki kɔn' tibuur ya duku ni, ki yin' *Yesu ki lá niire' wɔ ki ye: «Sin, a yé *Sufmbe ya ber nε-εε?»

34 Nε *Yesu jiin' wɔ ki ye: «A len' nà nɔ, a maale' a'ba nε bii bi tɔke' ɲε nε ki ye n yé *Sufmbe ya ber-i?»

35 Nε Pilat tɔke' wɔ ki ye: «Min ɲa yé Suf-a! A'bol ya nib nin bitɔtuɔrcienb nε taa' ɲε ki ɲukn' nni. A tien' be nε?»

36 Nε *Yesu ye: «N'bel ɲa yé unɛndun wuu ni ya bel. N'bel bi yé unɛndun wuu ni ya bel la, n'nib bi li kɔn tijer ɲɔ *Sufmbe ya cienb la fre kí cuo nni. Ama fɛnfennɔ, n'bel ɲa nín te niε saan.»

37 Nε Pilat tɔke' wɔ ki ye: «Nεn men la, a yé uber nε-a!» Nε *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Sin nε ye n yé uber. N baa' unɛndun wuu ni ní lá tɔke binib tigbɛmɔnt nε. Nεn bo nε bi maa' nni. Unil wà ke pε tigbɛrmɔnt bo nε cengeh n'ból.»

38 Nε Pilat niire' wɔ ki ye: «Tigbɛmɔnt si ba?»

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kpε mikuum

(Matie 27:15-31; Mark 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pilat len' nno ma nno nε ki tí ñen' *Sufmbe bó, ki tí tɔke' be ki ye: «Min ɲa laa' u'biil.

39 Ama binl ke binl ni'Pak ya nacenku ya yo la, n tuu ki ñendehe lipɛkl ya nil uba nε ki wienh. Nεn bo, ni yíe ní taa *Sufmbe ya ber nno nε kí wiε-εε?»

40 Nε bi wuure' ki ye: «La wiε wɔn, wiε Barabas.» Barabas nno là yé unil wà yíe' Erom yaab ya ñɔbu bó nε.

19

1 Nεn saan nε Pilat cère' bi taa' *Yesu ki ñi' wɔ inalɛbe.

* 18:28 Sufmbe kɔn' bà ɲa yé Sufmbe den la, bi saa' bi'yiko nε, ki kuɔn' bi'ba tijɔknt kí tí kpaan uyo uba.

² Sojambε taa' ikonkon ki lònlon' uyukpekpiε ki kpele' u'yul, ki taa' kuliermómónku kuba ki goln' wə,

³ nε ki nekndeh wə ki təkheh wə ki teh: «Sufmbε ya bεrə, ti fuondeh ηε-a!» Nε ki kpəbreh wə itenpε.

⁴ Nε Pilat tí ñen' saali, ki təkhe' *Sufmbε ki ye: «N li taa wə kí ñen ní saali ní'saan ηə ní bende kí ye ma laa' u'biil.»

⁵ Nεn saan nε *Yesu ñen' ní saali ki kpiε ikonkon ya yukpekpiε, ki guo kuliermómónku nnə. Nε Pilat təkhe' bε ki ye: «Uje bugben sə.»

⁶ Ama bitətuərɕienb nin biguguurb laa' wə ma nnə nε ki wuureh ki teh: «Kpe wə udəpənpən bo! Kpe wə udəpənpən bo!» Nε Pilat təkhe' bε ki ye: «Ni'bugben ní taa wə kí tí kpe wə udəpənpən bo, kime min ηa laa' u bii' ná ní kpe kuum.»

⁷ Nε bi təkhe' wə ki ye: «Tinbi ηməbe yiko uba nε, nε yiko nnə bo, u kpe mikuum nε, kime u taa' u'ba ki tien' Uwien ya Bijε nε.»

⁸ Pilat cii' bi ye *Yesu taa' u'ba ki tien' Uwien ya Bijε ma nnə, nε bujewanbu tūre' ki cuo' wə cεn.

⁹ Nε u tí liεbe' ki kən' tibuur ya duku nnə ni ki tí niire' *Yesu ki ye: «Sin, a yé lε bó yə nε?» Ama *Yesu ηa jiin' wə.

¹⁰ Nε Pilat təkhe' wə ki ye: «Ŋa gereh min nε-εε? Ŋa ben ki ye n ηməbe mituəm ní wiε ηε bii' ní kpe ηε udəpənpən bo-oo?»

¹¹ Nε *Yesu təkhe' wə ki ye: «Uwien de' ηε mituəm má nnə baba ηa ní la, ηa ηməbe tuəm miba n'bo. Nεn bo nε unil wə taa' nni ki ηukn' ηε nnə ya biil cεn' a'yaal.»

¹² Nεn saan nε Pilat nuunh u li tien ma kí wiε Yesu, ama *Sufmbε wuureh nε ki teh: «A wiε' wə la, ηa ji yé ubercien Sesa* ya jə, kime unil wə kε yih u'ba ubεr la, u yé Sesa ya nennend nε.»

¹³ Pilat cii' bi len' nnə ma nnə, nε ki tí ñen' *Yesu saali, nε ki kèle' tibuur ya biεk bo, bi yih libùol là «Iten ya benbenl nnə.» *Sufmbε ya lenm ni, bi yih ní'saan ki teh «Gabata» nε.

¹⁴ Ní là yé lidaali là *Sufmbε bondeh bi'Pak ya nacenku nnə nε, ki tuo liwenyul ya yo, nε Pilat təkhe' bε ki ye: «Ni'ber sə.»

¹⁵ Nε bi wuure' ki ye: «U kpe mikuum nε! U kpe mikuum nε! Kpe wə udəpənpən bo!» Nε Pilat niire' bε ki ye: «N kpe ni'ber udəpənpən bo-oo?» Nε bitətuərɕienb jiin' wə ki ye: «Ta ηməbe bertə ki kende' ubercien Sesa bo.»

¹⁶ Nεn saan nε Pilat taa' *Yesu ki ηukn' bε bε ní tí kpe wə udəpənpən bo. Nε bi taa' wə ki bure'.

Bi kpe' Yesu udəpənpən bo

(Matie 27:32-44; Mark 15:21-32; Luk 23:26-43)

* 19:12 Sesa nε là yé Erom yaab likeh mitinfenm má nnə kε ya bercien.

17 *Yesu bugben tuke u'dəpənpən ki ñen' udu ni, ki joh niba saan, bi yih nè «Kuyukpəbku ya Bùol.» *Sufmbɛ ya lenm ni, bi yih ni'saan «Golgota» nɛ.

18 Bi kpɛ' wə udəpənpən bo nɛn saan nɛ, nɛ ki kpɛ' bijɛb bile mɔ; uba ukele uba, utɔ mɔ ukeltɔ, nɛ *Yesu fo siik ni.

19 Pilat kele' mikɛlm miba ki ye: «Nasaret ya *Yesu wà yé *Sufmbɛ ya bɛr nnɔ sɔ», nɛ ki cère bi taa' ki tɛbn' u'dəpənpən bo.

20 Nɪ kele' *Sufmbɛ ya lenm ni nin Erom yaab ya lenm ni nin Grɛkmbɛ ya lenm ni nɛ. Bi kpɛ' *Yesu udəpənpən bo nà saan nnɔ ɲa fəke nin udu ni, nɛn nɛ cère' *Sufmbɛ bā yɛbe kaan' mikɛlm nnɔ.

21 Nɛ *Sufmbɛ ya tətɔrciɛnb təkɛ' Pilat ki ye: «ɲa bi li kele kí ye *Sufmbɛ ya bɛr, a bi li kele kí ye: wən nɛ ye u yé *Sufmbɛ ya bɛr nɛ.»

22 Nɛ Pilat təkɛ' bɛ ki ye: «N kele' nà nɔ n kele' nɛ.»

23 Sojambɛ kpɛ' *Yesu udəpənpən bo ki gben', nɛ ki gbiire' u'wɛngolkaar igbiin inan, wà kɛ ugbiin uba ki tɪ sɪɛn' u'liɛrfɔfɔrku. Kuliɛrfɔfɔrku nnɔ ɲa ɲmɔbe ñɛɲiɛ kí ñɛ paaki kí tɪ ci tingi, kime bi là lòn' kù nɛ.

24 Nɛn saan nɛ bi təkɛ' tɔb ki ye: «Ti la kɛre kù mɛn, cère mɛn tɪ fùɔre imúɔn, kí liike wà li jɪ kù.» Nɛn kɛ tien' ɲɔ nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ nè í tien nɛ. Nɪ kele' ki ye:

«Bi gbiire' n'wɛngolkaar,
nɛ ki fùɔre' imúɔn,
bɛ í liike wà li jɪ n'liɛrku.»

Tɔ, sojambɛ nnɔ tien' nɛn nɛ.

25 *Yesu ya naa nin u'naa ya ninɛ nin Klopas ya po Mari nin Mari Madelenn se u'dəpənpən saan.

26 *Yesu laa' u'naa nin u'panpaankɛ wà u yíe wə ki gbien' nnɔ se ki buəke, nɛ u təkɛ' u'naa ki ye: «Upii, a'bijɛ sɔ,»

27 nɛ ki təkɛ' u'panpaankɛ nnɔ mɔ ki ye: «A'naa sɔ.» Kí ñɛ nɛn daali nɛ u'panpaankɛ nnɔ cère' *Yesu ya naa te u'den.

Yesu ya kuum udəpənpən bo

(Matie 27:45-56; Mark 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 Ni ya puoli bó nɛ *Yesu bɛn ki ye fɛnfɛnnɔ u sɔn' u'tùɔn kɛ ki gben'-a, nɛ ki len' ki ye: «Uñuñun nɛ ɲmɔbe nni,» ɲɔ nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ í tien.

29 Licuəl liba se ni'saan ki gbe midɛɲmiɲmiikm miba, nɛ bi taa' ticitɔnt ki sɛkn' mi'ni, ki taa' ki tuun' kusiiku kùa bi yih kù isɔp nnɔ ya lɛnbɛnl bo, ki tɛndɛ' ki kòle' u'ñɔbu.

30 U muɔre' midaam nnɔ nɛ ki ye: «N tien' ni'kɛ ki gben' nínɔ», ki gòn', nɛ ki kpɔ'.

Soja uba cəke' Yesu ya kele ni likpaanl

31 Nĩ là yé lidaali là *Sufmbɛ bondeh bi'Saba nɛ. U ya *Saba là yé uwengbenge nɛ. Nɛn bo nɛ *Sufmbɛ ya ciɛnb ɲa là yé nɪkpil rí li te dɔpɔnpɔn bo, nɛ ki tɔke' Pilat ki ye wɔ rí cèrɛ u'sojambɛ rí nĩ kí kuɔ bi kpɛ' binib bà nnɔ ya tãan†, kí jiin bɛ.

32 Nɛ sojambɛ nnɔ baa' ki nĩ' ki kuɔ' binib bà bi kpɛ' bɛ idɔpɔnpɔn bo nin *Yesu nnɔ ya tãan. Bi nĩ' ki kuɔ' ukpiɛk yɛ, ki nĩ' ki kuɔ' ulie mɔ yɛ.

33 Ama bi tĩ baa' *Yesu saan ma nnɔ, ki laa' u kpo'-a, nɛn bo nɛ ba kuɔ' u'yɛ.

34 Nɛ sojambɛ nnɔ ya uba taa' likpaanl ki cɔke' *Yesu ya kele ni. Nɛ misɛm nin miñunm pɔk ki ñɛn' i ya tãan bo.

35 Unil wà laa' tibont nnɔ nɛ tɔke' u laa' nà. U len' nà nɔ yé imɔn nɛ, nɛ u bɛn ki ye u tɔke' tigbɛmɔnt nɛ, ɲɔ ni'mɔ rí teke kí ji.

36 Bi tien' *Yesu nnɔ ɲɔ nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ nɛ rí tien nɛ. Nĩ kele' ki ye: «Ba rí kuɔ u'kpɔbl liba mɔnɔn.»

37 Nĩ tĩ liebe' ki kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bi li caan unil wà bi cɔke' wɔ likpaanl nnɔ bo inun.»

Yesu ya subm

(Matie 27:57-61; Mark 15:42-47; Luk 23:50-56)

38 Ni ya puoli bó nɛ Yosɛf wà yé Arimate ya du ya nil nnɔ baa' ki miɛ' Pilat ki ye wɔ rí cèbɛ wɔ wɔ rí jiin' *Yesu ya gbɛnɛnt udɔpɔnpɔn bo. Pilat tuo', nɛ u jon' ki tĩ jiin' tù. Yosɛf bugbɛn là yé *Yesu ya panpaanke nɛ ka tuo' nil rí bɛnde, kime u là fɛnge *Sufmbɛ ya ciɛnb nɛ.

39 Nikodɛm, wà là baa' *Yesu saan miba kuñɔnku nnɔ mɔ baa', ki tuke' lɛfina. Bi cùuke lɛfina wà bi yih wɔ *miir nnɔ nin bi yih wà alowɛs nnɔ nɛ. Lɛfina nnɔ ya kpɛke li baa' tɛn kilo pita.

40 Yosɛf nin Nicodɛm taa' kukpɛlciɛku ki tɛntɛn' *Yesu ya gbɛnɛnt, nɛ ki taa' lɛfina nnɔ ki tien' tu'bo, *Sufmbɛ subɛh bitɛnkpiib ma bo.

41 Isiin ya kpàabu buba te bi kpɛ' *Yesu nà saan nnɔ. Bi là gbɛn' ufɛle uba bukpaabu nnɔ ni ka laan subɛ' nil len.

42 Nĩ là yé lidaali là *Sufmbɛ bondeh Saba nɛ, nɛ ufɛle nnɔ mɔ ɲa fɔke nin ni'saan. Nɛn bo nɛ bi taa' *Yesu ki tĩ subɛ' u'ni.

20

Yesu mɛkre' bitɛnkpiib ni

(Matie 28:1-8; Mark 16:1-8; Luk 24:1-12)

1 *Saba ya daali gèbre', kutaaku kùà li faa nnɔ nɛ Mari Madelɛnn wɔrɛ' ki fii' nĩ bliike, ki bure' likul nnɔ bó. U tĩ baa' ki laa' kutɛnku kùà bi là taa' ki bñin' likul nnɔ ɲa ji bi.

† 19:31 Bi là nĩh ki kòh binib bà bi kpaakeh bɛ idɔpɔnpɔn bo ya tãan ɲɔ bɛ rí kpo tonm nɛ.

² Nε u sɛn' ki jon' Simɔn Piɛr nin *Yesu ya panpaankɛtɔ wà u yíe wɔ ki gbien' nnɔ saan, ki tì tɔke' bɛ ki ye: «Bi ñɛn' Yonbdaan likul nnɔ ni ɲɔ! Ta bɛn bi taa' wɔ ki ble' nà saan!»

³ Nɛn saan nɛ Piɛr nin *Yesu ya panpaankɛtɔ nnɔ ñɛn' ki joh likul nnɔ bó.

⁴ Bi joh ma nnɔ bi'kɛ bile tiinh nɛ, ama upanpaankɛtɔ nnɔ sɛn' ki cɛn' Piɛr ki kpiɛ' ki baa' li'saan,

⁵ nɛ ki gbien' ki liike', ki laa' tikpɛlcɛr nnɔ nɛ dɔ len, ama wa kɔn'.

⁶ Simɔn Piɛr, wà paan' puoli bó ní nnɔ, mɔ baa', nɛ ki kɔn' likul nnɔ ni, ki laa' tikpɛlcɛr nnɔ dɔ len,

⁷ ki laa' kukpɛlcɛku kùà bi là taa' ki pibn' *Yesu ya yul nnɔ jɛnde' ki dɔ likonkonl, ku'ba.

⁸ Nɛn saan nɛ upanpaankɛ wà bi kpiɛ' ki baa' likul saan nnɔ mɔ kɔn' ki laa', nɛ ki teke' ki jin'.

⁹ Kimɛ haali nin u ya yo ba laan là cii' nà kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye *Yesu lá li mɛkre bitɛnkpiib ni nnɔ ya tingi.

¹⁰ Nɛ *Yesu ya panpaankaab nnɔ liɛbe' ki kùn'.

*Yesu cère' Mari Madelenn laa' wɔ
(Matie 28:9-10; Mark 16:9-11)*

¹¹ Tɔ, Mari juore' ki se saali nɛ likul nnɔ saan ki muɔh. U se ki muɔh, nɛ ki lá gbien' ki liike' li'ni,

¹² ki laa' Uwien ya tondb bile bi guo tiwɛnpenpiɛnt ki kɛ *Yesu ya gbɛnɛnt là dɔ nà saan nnɔ. Uba kɛ u'yul là kunh nà bó, nɛ utɔ mɔ kɛ u'tàan là kunh nà bó nnɔ.

¹³ Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «Upii, bɛ tien' a muɔh?» Nɛ u jiin' bɛ ki ye: «Bi ñɛn' n'Yonbdaan nɛ, ma bɛn bi taa' wɔ ki ble' nà saan.»

¹⁴ U len' nnɔ ma nnɔ nɛ ki jɛbe' ki laa' *Yesu se, ama wa bɛnde' ki ye *Yesu nɛ.

¹⁵ Nɛ *Yesu niire' wɔ ki ye: «Upii, bɛ tien' a muɔh? A nuunh ɲmɛ?» Mari maale' ki ye uje wà gu bukpaabu nnɔ nɛ, nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, sin nɛ taa' wɔ la, wuɔn' nni, a ble' wɔ nà saan ní jo kí taa.»

¹⁶ Nɛ *Yesu ye: «Mari.» Nɛ u jɛbe' ki tɔke' wɔ *Sufmbɛ ya lenm ni ki ye: «Rabuni.» Ni'tingi si «Cɛnbaa.»

¹⁷ Nɛ *Yesu ye: «La li co nni^{*}, kimɛ ma laan don' n'Baa bó, ama jo kí tì tɔke' n'ninjɛb kí ye: n doh n'Baa wà yé ni'mɔ ya baa nnɔ bó nɛ. U yé n'Wien nɛ, ki yé ni'mɔ ya Wien.»

¹⁸ Nɛ Mari Madelenn jon' ki tì tɔke' *Yesu ya panpaankaab ki ye: «N laa' Yonbdaan,» nɛ ki tɔke' bɛ *Yesu tɔke' wɔ tigbɛr tà nnɔ.

*Yesu cère' u'panpaankaab laa' wɔ
(Matie 28:16-20; Mark 16:14-18; Luk 24:36-49)*

* **20:17** Bi li fre kí lɛbre *la li co nni* kí ye la mɛ nni mɔ.

19 Tɔ, *Saba ya daali gèbre', kutaaku kùà li faa' nnɔ ya tajuɔku, nɛ *Yesu ya panpaankaab taan' ki te kuduku kuba ni ki pĩnpiin' inañuɔn, kimɛ bi là fenge *Sufmbɛ ya ciɛnb nɛ. Nɛ *Yesu baa' ki lá sere' bi'siik ni, ki tɔke' bɛ ki ye: «Li te mɛn uyɛnduɔn ni.»

20 U len' nnɔ, nɛ ki wuɔn' bɛ u'nuɔ nin u'kele ni ya gbɛn. U'panpaankaab laa' wɔ ma nnɔ, nɛ bi'yɛnm sɔnge.

21 Nɛ u tí tɔke' bɛ ki ye: «Li te mɛn uyɛnduɔn ni. N'Baa sɔn' nni ma nnɔ, nɛ n'mɔ sɔn' ninbi.»

22 U len' nnɔ, nɛ ki piebe' bi'bo, ki tɔke' bɛ ki ye: «Teke mɛn *Mifuoñaanm.

23 Ni fère' binib bà bi'biere la, Uwien mɔ li fère bɛ. Na fère' bà la, Uwien mɔ ɲa ní fère bɛ.»

Toma laa' Yesu nɛ ki teke' ki jin'

24 *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba bi yih wà Toma, ki liebe' ki yih wɔ lilebl nnɔ, ɲa là te nin bitɔb uyo wà *Yesu baa' bi'saan nnɔ.

25 Bipanpaanketɔb tɔke' wɔ ki ye: «Ti laa' Yonbdaan.» Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ma laa' bi là kpɛ' u'nuɔ ni ipenjen nà saan ya gbɛn, ka taa' n'nɔbil ki tuun' igbɛn nnɔ ni, ka taa' n'nuɔ ki tuun' bi là cɔke' u'kele ni nà saan nnɔ ya gbiel ni la, ma ní teke ki ji fiebu.»

26 Tɔ, iwien iniin gèbre', nɛ *Yesu ya panpaankaab tí taan' ki te kuduku ni. Toma mɔ ji te bi'ni. Nin inañuɔn pipi ma kɛ nnɔ *Yesu baa' ki lá sere' bi'siik ni ki ye: «Li te mɛn uyɛnduɔn ni.»

27 Nɛ ki tɔke' Toma ki ye: «Tɛnde a'nɔbil kí mɛ niɛ saan, kí liike n'nuɔ ya gbɛn, kí tɛnde a'nuɔ kí tuun n'kele ya gbiel mɔ ni. Ji la maaleh tɛma, teke kí ji.»

28 Nɛ Toma ye: «A yé n'Yonbdaan nin n'Wien nɛ.»

29 Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «A laa' nni ma nnɔ nɛ ki teke' ki jin'. Bà ɲa laa' nni ki teke' ki jin' nnɔ, Uwien ya mɔnm te bi'bo.»

Nà cère' San kele' kugbɔnku kuu

30 *Yesu tien' miyɔkm ya bontɔr mɔ tù yebe u'panpaankaab ya nun ni. Ba kele' tù kugbɔnku kuu ni.

31 Bi kele' tuu nɔ ɲɔ ní teke kí ji kí ye *Yesu yé Uwien ya Nigendkɛ Kristo, ki yé Uwien ya Bijɛ nɛ. Ni teke' wɔ ki jin' la, wɔn bo nɛ ni li lɛ limiel.

21

Yesu tí cère' u'panpaankaab laa' wɔ

1 Ni ya puoli bó nɛ *Yesu tí cère' u'panpaankaab laa' wɔ Tiberiyad ya ñunciɛnm ya gbaal. U cère' bi laa' wɔ ma sɔ:

2 Simɔn Pier nin Toma wà bi liebe' ki yih wɔ lilebl nnɔ nin Natanayel wà ñɛn' ní Kana ya du wà te Galile ya tinfɛnm ni

nnɔ nin Sebede ya bijieɓ nin *Yesu ya panpaankaatɔɓ bile nɛ là taan' ki te.

³ Nɛ Simɔn Pier tɔke' bɛ ki ye: «N joh lijenbel nɛ.» Nɛ bi ye: «Ti'mɔ li paan a'bo.» Nɛ bi ñen' ki bure' ki ti kɔn' buñerbu. Ba cuo' bonn haali kuñonɲmenku.

⁴ Ni ti wendeh uyo wà nnɔ, nɛ bi laa' *Yesu se miñunm ya gbaal. Ama u'panpaankaab nnɔ ɲa bende' ki ye wɔn nɛ.

⁵ Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Hee! Nacenɛ, na laa' bonn bi?» Nɛ bi ye: «Ta laa' bonn.»

⁶ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Wiɛ mɛn bubɛbu buñerbu ya jie bó, ni li ɛ.» Bi wie' ki cuo' ijen i yebe cɛɛn nɛ ka fre' ki dɛre' bubɛbu nnɔ ki jiin' ní.

⁷ Nɛ *Yesu ya panpaanke wà u yíe wɔ ki gbien' nnɔ tɔke' Pier ki ye: «Yonbdaan nɛ.» Simɔn Pier cii' Yonbdaan nɛ ma nnɔ, ki laa' u te liñil nɛ, nɛ u taa' u'lierl ki gole', ki lu' miñunm ni ki joh u'saan.

⁸ U'panpaanketɔɓ bà sɛn' nnɔ we ní buñerbu ni ki dieh bubɛbu bù gbe ijen. Ba là fɔke nin ñunm ya gbaal. Ni li te ten mɛta kobk nɛ.

⁹ Bi ti baa' miñunm ya gbaal ki ñen' buñerbu ni nɛ ki laa' ikuɔn ya mu uba, ujen puu u'ni, ki laa' kpɔnɔ mɔ.

¹⁰ Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Taa ní mɛn ni cuo' ijen yà nɔ ya iba.»

¹¹ Nɛn saan nɛ Simɔn Pier liebe' buñerbu nnɔ ni, ki ti dɛre' bubɛbu ki ñen' liwɛl bo, bù gbe ijɛngbɛngɛngɛ kobk nin piɲun nin ita. Nin i yebe ma kɛ nnɔ, bubɛbu nnɔ ɲa kɛre'.

¹² Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Dɛn mɛn kí ɲmɔn.» U'panpaankaab ya uba mɔnɔn ɲa tɔnge wɔ ní niire wɔ kí ye: «Sin ɲmɛ nɛ?» Kime bi bɛn ki ye Yonbdaan nɛ.

¹³ Nɛn saan nɛ *Yesu nek'n', ki yuure' kpɔnɔ ki de' bɛ, ki taa' ujen nnɔ mɔ ki de' bɛ.

¹⁴ *Yesu ti mekre' bitenkpiib ni ki cɛre' u'panpaankaab laa' wɔ ma, bolmta sɔ.

Yesu ye Pier n li likeh u'nib

¹⁵ Bi jin' tijier nnɔ ki gben' uyo wà nnɔ, nɛ *Yesu niire' Simɔn Pier ki ye: «Simɔn, San ya bijɛ, a yíe nni ki cɛn' bie nɔ-ɔɔ*?» Nɛ u jiin' wɔ ki ye: «Hnn, Yonbdaan, sin mɔnɔn bɛn ki ye n fɛ ɲɛ.» Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Li likeh n'pebumu.»

¹⁶ Nɛ ki liebe' ki niire' wɔ ki lere' ki ye: «Simɔn, San ya bijɛ, a yíe nni-ii?» Nɛ u tí jiin' wɔ ki ye: «Hnn, Yonbdaan, sin mɔnɔn bɛn ki ye n fɛ ɲɛ.» Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Li yé n'pekpaal.»

¹⁷ Nɛ ki liebe' ki niire' wɔ nta ki ye: «Simɔn, San ya bijɛ, a fɛ nni-ii?» Nɛ Pier ya yɛnm saa', kime *Yesu niire' wɔ bolmta sɔ

* **21:15** Grɛkmbɛ ya lenm ya ñɔbonl là ya tingi si: *bie nɔ* nnɔ li fre kí li yé binitɔɓ bii tibontɔr mɔ.

ki ye: «A fe nni-ii?» Ne u jiin' wɔ ki ye: «Yonbdaan, a ben tibont ke, ki ben ki ye n fe ne.» Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Li kpaah n'pe.

¹⁸ N tɔkeh ne imɔn ne, a là yé unacenfaan ma nnɔ, a là guoh a'kpɛlɛr a'ba ne, ki joh a yíe ná bó. Ama a tí pore' uyo wà la, a lí yuon a'nuɔ, ne unitɔ ní gɔln ne, kí taa ne kí jo na yíe ná bó.»

¹⁹ U len' nnɔ na wɔ ní wuɔn, Píer lá li kpo mikuum mà ya bol kí kpiɛke Uwien ne. U len' nnɔ ki gben', ne ki tɔke' wɔ ki ye: «Paan n'bo ní.»

Píer niire' Yesu upanpaanketɔ nnɔ ya gber

²⁰ Píer jibe', ki laa' *Yesu yíe upanpaanke wà ki gbien' nnɔ pe bi'bo. Upanpaanke nnɔ ne là gbien' *Yesu bo, bi là jinh tijier uyo wà nnɔ, ki niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, ne ye wɔ ní kuɔre ne?»

²¹ Píer laa' wɔ ma nnɔ, ne ki niire' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, be lá li tu wuɔ mɔ?»

²² Ne *Yesu jiin' wɔ ki ye: «N yíe wɔ ní li te kí tí baa uyo wà n li baa ní la, ní yé a'gber-ii? Sin, li pe n'bo ní dee.»

²³ Li ya nɔbonl bo ne *Yesu yaab ni bi lienh ki teh u'panpaanke nnɔ na ní kpo. *Yesu wɔn na tɔke' ki ye wa ní kpo. Ama u tɔke' wɔ ki ye: «N yíe wɔ li te kí tí baa uyo wà n li baa ní la, ní yé a'gber-ii» ne?

²⁴ Upanpaanke nnɔ ne tɔke' binib tigber tuu, ki kele' tú kugbɔnku kuu ní. Ne ti ben ki ye u'gber nnɔ yé imɔn ne.

²⁵ *Yesu tien' tibont tú yebe. Bi bi ye be ní kele tu'ke jeje la, n maale' ki ye unɛndun wuu ya fenm na ní baa be ní ble bi li kele tigbɔnt tà nnɔ.

Yesu ya tondb ya tùon Nà wəngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Bi yih wà kele' kugbɔnku kuu nnɔ Luk nɛ. Kugbɔnku bugbɛn yé tigbɛmɔnmɔnt tà u kele' tù nnɔ ya tutukl nɛ. Kù tɔkeh Yesu ya tondb là kpaande' u'gbɛmɔnmɔnt unɛndun ni ma bo nɛ. Bi cin' ki kpaande' tù Yerusalem ni nɛ, ki tuɔn' mitinfɛnm mà guɔn' Yerusalem nnɔ, ki n̄mɔnmɔbe ki tì baa' idu yà kɛ guɔn' Mediterane ya n̄unciɛnm nnɔ.

Kugbɔnku kuu cin' nin Yesu ya dùom paaki bó Uwien saan ya gbɛr nɛ (1:9). U cɛrɛ' Mifuoñaanm jùre' ní u'tondb bo ki toreh bɛ bi'tùon ni (2:1-12).

Kí cin iyul 2 kí tì baa iyul 12, bi lienh Yesu ya tond Pier bo nɛ ní yɛbe. Binib bà là kpiɛ' ki teke' Yesu ki jin' nnɔ kɛ là yé Sufmbɛ nɛ. Sufmbɛ ya ciɛnb là jɛnde' bi'mɔ tɛn bi là jɛnde' Yesu ma bo nɛ. Nin bi jɛndeh bɛ ma kɛ nnɔ Mifuoñaanm dienh bɛ lifɛl nɛ bi tɔkeh binib Yesu ya gbɛmɔnmɔnt, ki teh miyɔkm ya bont (3-8).

Kí cin iyul 13 kí tì baa ku'biɛn, bi ji lienh Pɔl bo nɛ ní yɛbe. Bi lienh Pɔl concuon' ma bo ki tɔke' binib Uwien ya gbɛr nɛ. Pɔl mɔ là yé Suf nɛ, ki yé Farisiɛnmbɛ ya cɛkl ya uba, ki yé unil wà jɛndeh Kristo ya taanl yaab cɛɛn.

Lidaali liba nɛ u lá joh Damas ya du bó wɔ ní tí ní tì jɛnde bà mɔ teke' Yesu ki jin' ní'bó nnɔ. Nɛ Yesu tì jìɛ' wɔ usɛn ki cɛrɛ' u tien' u'yɔ. U ya Pɔl nɛ ji cɛrɛ' Yesu ya gbɛmɔnmɔnt yɛrɛ' Mediterane ya n̄unciɛnm ya tinfɛnm ni, ki n̄mɔnmɔbe ki tì baa' uduciɛn Erom ni.

Yesu pùon' ki ye u li de u'tondb Mifuoñaanm

¹ N'jɔ Teofil, n'gbɔnkpɛku ni, n tɔke' n̄ɛ *Yesu cin' ki tien' nà nin u wɔkn' nà,

² ki tì baa' lidaali là Uwien taa' wɔ ki don' paaki bó nnɔ. Kí yaan Uwien ní taa wɔ kí dùo paaki bó nnɔ *Mifuoñaanm cɛrɛ' u wɔkn' binib bà u gɛnde' bɛ ki tien' u'tondb nnɔ bi li kpe isɛn yà.

³ U kpo' ki mɛkre' bitɛnkpiib ni ma nnɔ, u cɛrɛ' bɛn nɛ laa' wɔ mibolm mà yɛbe, ki tì baa' iwien pinan, n̄ɔ wɔ ní wuɔn bɛ kí ye u mɔnbe ki fuobe. U cɛrɛ' bi laa' wɔ, nɛ u tɔke' bɛ Uwien ya bɛl ya gbɛr.

⁴ Lidaali liba wɔn nin bɛn jinh tijier*, nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ni là jɛnde Yerusalem ni, ama ní li te len, kí tì baa lidaali là n'Baa Uwien li de nɛ u là pùon' ki ye u li de nɛ nà nnɔ. Ni ciì' lipuonl nnɔ min saan nɛ.

* 1:4 Bi li fre kí lɛbre wɔn nin bɛn jinh tijier nnɔ kí yé wɔn nin bɛn te mɔ.

⁵ Ni là cii' n ye: San là taa' miñunm nε ki sii' binib Uwien ya ñunm, ama ninbi wɔn, n̄ sien' iwenkàankε nε, n li cère *Mifuoñaanm nε n̄ jiiire ní ni'bo.»

Uwien cère' Yesu don' paaki bó

⁶ *Yesu ya tondb taan' u'saan nε ki niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, nεn mεn la, fεnfennɔ nε a li fie tinbi Israyel yaab ya bεl, kí jiiin kí de tε-εε?»

⁷ Nε *Yesu jiiin' bε ki ye: «Lidaali là nin uyo wà tibont nnɔ li tien nnɔ ña yé ni'gbεr, Baa Uwien nε sien' ni'kε u yé ma bo.

⁸ Ama uyo wà *Mifuoñaanm li jiiire ní ni'bo nnɔ, ni li lε mituɔm, kí li yé n'mònkunb Yerusalem ni nin Sude ya tinfenm kε ni nin Samari ya tinfenm kε ni nin utingben kε bo.»

⁹ U len' nnɔ ma nnɔ nε Uwien cère' u doh paaki bó bi'nun ni. Nε kutεwɔlgbɔnku kuba baa' ki lèkn' u'bo, ba ji laa' wɔ.

¹⁰ U doh uyo wà nnɔ nε bi juore' ki se ki likeh paaki bó. Bi se ki likeh ma nnɔ nε ki laa' i ya tàan bo bijεb bile se bi'saan, ki guo tikpεlεpient,

¹¹ ki niire' bε ki ye: «Galile yaabε, bε tien' ni se ki likeh paaki nɔ? Uwien nε ñεn' *Yesu wuɔ ni'saan ki don' paaki. U li baa ní tεn ni laa' u doh ma bo nɔ nε.»

Yesu ya tondb nin binitɔb taan' bε n̄ kàare

¹² Tɔ, *Yesu ya tondb siere' lijuɔl là bi yih lè Olifi ya siin ya juɔl nnɔ bo ki liεbe' Yerusalem ni. Lijuɔl nnɔ ña fàke nin Yerusalem. N̄ lii te kònsini uba nε.

¹³ Bi t̄i baa' Yerusalem ni ma nnɔ nε ki kɔn' bi t̄i n̄ taakeh ki te paaki ya duku kùà ni nnɔ. Pier nin San nin Saak nin Andre nin Filip nin Toma nin Batelemi nin Matie nin Alfe ya bijε Saak nin Simɔn wà ya nun mɔn u'du bo ya gbεr nin Saak ya bijε Sudas nε kɔn' ki te kuduku nnɔ ni.

¹⁴ Bipiib biba mɔ là te bi'ni, bi ya uba si: *Yesu ya naa Mari nin *Yesu ya ninjɛb. Bi'kε kpaan' buñɔbu, nε ki tuu ki taakeh ki kàareh.

Bi gènde' Matiyas ki lère' Sudas ya lèn

¹⁵ I ya dεn nε binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ taan' litaanl. Bi là li baa binib kobk nin pile. Nε Pier fii' ki sere' bi'siik ni, ki t̄ake' bε ki ye:

¹⁶ «N'yaabε, n̄ kpε *Mifuoñaanm là cère' *Dafid len' Sudas ya gbεr tà, bi kele' t̄u *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ n̄ tien nε. Wɔn Sudas nε là le ki wɔngεh binib bà cuo' *Yesu nnɔ usεn.

¹⁷ Sudas là yé tinbi *Yesu ya tondb ya uba nε. *Yesu là gènde' u'mɔ ki de' wɔ ti sɔnh lituonl là nɔ nε.»

¹⁸ (Sudas tien' nibonn nà bre, nε bi pèn' wɔ ilike, u taa' ki de' kitink kiba; nε ki lu' ki'bo libenlibl u'puoku kpiere', nε u'nier kε ñεn'.

19 *Yerusalem ya nib ke cii' tigber nnò. Nen bo ne bi yin' kitink nnò bi'lenm ni ki ye: «Akaldama» Ni'tingi si: Misèm ya tink.)

20 Pier tí len' ki ye: «Ni kele' iyuon ya gbónku kùà te *Uwien ya gbónku ni nnò ni ki ye:

«U'den ní tien kulengbonku, òò nil la ji ní li kò yí.»

Ní tí kele' ki ye:

«Unitò ní lèrè u'lènl.»

21 Binib te ki tóke' nin te uyo wà ke Yonbdaan *Yesu là te nin te ti joh ni'ke saan nnò,

22 ki cin' uyo wà San là siih binib Uwien ya ñunm ki tí baa' lidaali là Uwien ñen' wò ti'bùol ki cèrè' u don' paaki nnò. Ní kpè ben ya uba ne ní kpòbn ti'bó, kí li yé umònkunl Yonbdaan ya mèkrm bo.»

23 Nen saan ne bi gènde' bijeb bile. Bi yih uba Yosef, ki baanh wò Basabas, ki lièbe' ki baanh wò Yustus mò, ki yih utò Matiyas.

24 Ne bi kàare' ki ye: «Yonbdaan, sin ne ben binib ke ya fèl ni te ma bo. Binib bile biè ni, wuòn te a gènde' wà,

25 òò wò ní lèrè Sudas ya lènl a'tondb ya tuonl ni, kime Sudas dàan' lè ne ki jon' u kpè wòn li te nà saan».

26 Bi kàare' Yonbdaan ki gben', ne ki fùore' imúòn be ní liike bi li gènde wà. Nen ne wuòn' be ki ye bi li gènde Matiyas ne. Ne bi taa' wò ki kpòbn' *Yesu ya tondb piik nin uba nnò bó.

2

Mifuoñaanm ya baam

1 *Pantekot ya nacenku ya daali, ne binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò ke taan' ki te bùol liba.

2 Ne bi cii' i ya tàan bo kuwaaku kuba ñen' ní kutaaku bó, ki naan ten kutafaabiiku, ki lá gbe kuduku kùà bi ke ku'ni nnò.

3 Nen saan ne bi laa' nibonn niba baa' ki naan imupien, ki pàareh ki paakeh wà ke ya yul bo.

4 Ne *Mifuoñaanm kòn' bi'ke ki tí gben', ki cèrè' bi lienh ilenbol, mí yíe wà ke ní len ma bo.

5 U ya yo ki laa' *Sufmbè bà pè Uwien bo mòmòmòm nnò te Yerusalem ni ne. Bi ñen' idu yà ke te unendun ni ne ki baa'.

6 Bi cii' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò ya waaku bó ma nnò ne ki taan' ni'saan ki yebe. Bi cii' bi lienh ma nnò ne ní beke' be ki gbien', kime wà ke ciih bi lienh u'tiema lenm ne.

7 Ní beke' be ki gbien' ba ji ben bi li ye bà, ki ñuòreh binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò, ne ki ye: «O, binib bà lienh nò, bi'ke òò yé Galile yaab-ii?»

8 Ní tien' mila òò ti'ni wà ke ciih bi lienh u'yaajlenm-i?

9 Ti'ni biba ñen' Pat ya du bó ní ne, bitòb ñen' Medi ya du bó ní, bitòb mò ñen' Elam ya du bó ní, bitòb mò ñen'

Mesopotami bó ní, bitáb mǎ yé Sude ya tinfenm yaab, bitáb mǎ ñen' Kapadosi ya tinfenm bó ní, bitáb mǎ ñen' Pǎnt ya tinfenm bó ní, bitáb mǎ ñen' Asi ya tinfenm bó ní,

10 bitáb mǎ ñen' Friji ya tinfenm bó ní, bitáb mǎ ñen' Panfili bó ní, bitáb mǎ ñen' Esipt bó ní, bitáb mǎ ñen' Libi ya du wà bi yih wù Sirenn nnǎ ya tinfenm bó ní. Bitáb mǎ ñen' Erom bó ní.

11 Tí'ni, biba yé *Sufmbε ne, bitáb mǎ yé Sufkpenkpend. Bitáb mǎ yé Kret yaab, bitáb mǎ yé Arabi yaab. Tí'ke ciih bi lieh ti'lenm ni ne ki tǎkeh Uwien sǎn' itùoncien yà nnǎ.»

12 Ní beke' be ki gbien', ba ji ben bi li maale kí ye bà, ne ki niireh tǎb ki teh: «Ní'tingi si ba?»

13 Ama biba mǎ sukreh be ne ki teh bi ñun' midaam ne ki yibe'.

Pier tǎke' linigol Uwien ya gber

14 Nεn saan ne Pier nin u'tǎb piik nin uba nnǎ fii' ki sere', ne Pier len' ufaa bo, ki tǎke' linigol nnǎ ki ye: «Ninbi *Sufmbε nin ninbi bà ke te *Yerusalem ni nǎ, cenge mεn n'bó mǎnmǎnm, í tǎke ne ní'tingi.

15 Ni maaleh ki teh binib biε ñun' midaam ne ki yibe'-ee? Ba ñun' daam, kime ní laan te kutenjaaku ya kur tuwe ne.

16 Ama *Uwien ya ñǎbonsǎknl Sowel là len' nà nnǎ ne teh. U là len' ki ye:

17 Uwien ye: iwenfǎrke yà we ní nǎ;
n li cère n'Fuoñaanm í baa binib ke bo,
ní'bijieb nin ní'bisieb li sǎkn n'ñǎbon,
ní'nacenfǎnb nin ní'jecien li le tibont tideknt yaam.

18 U ya yo ne n lá li cère n'Fuoñaanm í baa n'tonsǎnb,
bijieb nin bipiib bo,
be í tien n'ñǎbonsǎknb.

19 N li tien micincilm kutaaku nin kitink bo,
n li cère misem nin umu nin kumuñiijuǎku í li te,

20 uwien li bliike ten licinñunl,
ne uñmaal í mónde ten misem,
kí yaan Yonbdaan ya daali í baa ní,
u li yé uwengbenge ne, ki li ηmǎbe ukpieke.

21 Nεn daali wà ke li muǎ kí yin Yonbdaan ya yel ne li ηmere.»

22 Pier tí len' ki pukn' ki ye: «Israyel yaabe, cenge mεn n'bó. Ninbi mǎnǎn ben ki ye Uwien cère' Nasaret ya *Yesu tien' miyǎkm ya bont nin tibont tǎ ke nisaal ηa í fre kí tien tù, ηǎ wǎ í wuǎn ne *Yesu yé udaan wà ne.

23 Bi taa' wǎ ki ηukn' ne, ne ni cère' bà ηa pe yiko bo kpe' wǎ udǎpǎnpǎn bo ki ku' wǎ. Uwien là ben ne ki sien' ki ye nè í tien nnǎ.

24 Ama Uwien mekre' wǎ ki ñen' wǎ mikuum ya jend ni, kime kuum ηa ηmǎbe tuǎm mè í juon wǎ kutenkpiiku ni.

25 *Dafid là len' u'bo ki ye:

⟨N tuu ki lenh Yonbdaan n'nun bó nε.

U te n'nəjie bó,

ηə niba la sén n'fèl nε.

26 Nεn bo nε n ηməbe uyensənge,

ki lienh miyensənglenm,

n bεn ki ye n li kpo,

ama n ηməbe lidendεnl,

27 kimε ηa ní cère ní juore kutenkpiiku ni,

ka ní cère min a'niñaan ní bùre.

28 A wuə'n nni limiel ya sεn.

A te n'saan ma nnə,

a li cère n li ηməbe uyensənge kí tí gben nε.⟩ »

29 Pιεr tí len' ki ye: «N'yaabε, ní kpε ní tùore kí təke nε ti'yaajε

*Dafid ya gbεr nε. U là kpo', nε bi sube' wə. U'kul biε ki te ti'du ni haali nin dinnə.

30 U là yé *Uwien ya n̄bonsəknl nε, ki bεn ki ye Uwien là pùon' ki pole' ki ye u lá li cère u'yaabil liba ní kèle u'berbiεk bo.

31 Uwien là cère' *Dafid bende' ki ye u'Nigendkε Kristo lá li mεkre bitenkpiib ni. Nεn bo nε *Dafid là len' u'bo ki ye:

⟨Uwien ηa cère' u juore' kutenkpiiku ni,

ka cère' u'gbεnεnt bùre'.⟩

32 U ya *Yesu nε Uwien mεkre' wə bitenkpiib ni, nε ti'kε yé bimənkunb.

33 U'Baa Uwien kpιεke' wə, ki taa' wə ki kàan' u'jie bó, ki de' wə u là pùon' ki ye u li de wə Mifuoñaanm mà nnə, nε u cère' m̄ baa' ti'bo. Ni ciuh nà, ki likeh nè nə, ní yé *Mifuoñaanm ya tuonl nε.

34 Ti bεn ki ye *Dafid ηa là don' paaki, ama wə'n bugbεn là len' ki ye:

⟨Yonbdaan Uwien təke' n'Yonbdaan ki ye:

Kèle n'nəjie bó,

35 kí tí baa uyo wà n li cère á tε a'nennεndb bo litaal.⟩ »

36 Nε Pιεr tí len' ki ye: «Israyel yaabε, ní'kε ní mənbe kí bende kí ye ninbi kpε' *Yesu wà udəpənpə'n bo nnə, Uwien tien' wə'n nε Yonbdaan, ki tien' wə Kristo u'Nigendkε.»

37 Linigol nnə cii' Pιεr len' nnə ma nnə nε ní jin' bε, ki saa' bi'yεnm ki gbien', nε bi niire' Pιεr nin *Yesu ya tondtəb ki ye: «Ti'yaabε, ti nín li tien mila?»

38 Nε Pιεr jii'n' bε ki ye: «Lèbre mεn ni'tetem, kí cère tí s̄i ni'ni wà kε Uwien ya n̄unm *Yesu Kristo ya yel bo, ηə Uwien ní fère nε ni'biere, kí pu nε *Mifuoñaanm,

39 kimε ti'Yonbdaan Uwien là pùon' lipuonl ki ye u li taa *Mifuoñaanm kí de u yin' binib bà kε nnə. Bεn si: ninbi nin ni'bumu nin bà kε te fəkm nnə.»

40 PIER taah in̄obontɔ i yebe ki sureh be, ki saakreh bi'gbenent ki teh: «WIE MEN fenfennɔ ya nib bà yé bibierdenb nnɔ ya gber ɲɔ Uwien ní ηmiɛn nɛ.»

Binikipiekb bà là teke' Yesu ki jin' nnɔ là fuobe ma bo

41 Nɛ bi sii' binib bà tuo' u'gber nnɔ Uwien ya ñunm. Ni'daali binib bà pukn' bà teke' *Yesu ki jin' bó nnɔ li baa tɛn itur ita.

42 Bi tuu ki cengeh *Yesu ya tondb ya wɔknm nin inunmón nɛ, ki te tɛn bi tɛ naa nin baa, ki taakeh ki jinh tijier*, ki taakeh ki kàareh.

43 Tɔ, Uwien cère' *Yesu ya tondb teh miyɔkm ya bont cɛɛn. Nɛn bo nɛ binib kɛ fɛnge Uwien.

44 Binib bà kɛ teke' *Yesu ki jin' nnɔ kpɛ buñɔbu nɛ, ki taah bi'bont kɛ ki gbiinh tɔb.

45 Bi kuɔreh bi'tinmu nin bi ηmɔbe tibont tà, nɛ ki taah ilike ki gbiinh tɔb, n̄i wiɛbe be ma bo.

46 Idaan kɛ bi là kpɛ buñɔbu nɛ, ki tuu ki taakeh Uwien ya duku ya luo bo, ki taakeh tɔb den ki jinh tijier, ki ηmɔbe uyɛnɲmaa nin lifɛsɔngl,

47 ki pèkeh Uwien, nɛ bi'du ya nib kɛ yíe bi'gber. Nɛ idaan kɛ Yonbdaan ηmiɛndeh binib ki pukndeh bi'bó.

3

Pier nin San cère' uwɔb uba faake'

1 Lidaali liba nɛ Pier nin San joh Uwien ya duku bó tikur tuta ya kaare ya yo.

2 Tɔ, uje uba là te bi maa' wɔ uwɔb. Idaan kɛ bi yuunh wɔ ki lá kaandeh Uwien ya duku ya nañɔbu bùa bi yih bù Bunañmɔnmɔnbu nnɔ saan, wɔ ní li miɛh binib bà kɔh Uwien ya duku ya luo bo nnɔ nɛ tibont.

3 U laa' Pier nin San tuo be ní kɔ Uwien ya duku ya luo bo, nɛ u miɛ' be nibonn.

4 Pier nin San caan' u'bo inun, nɛ Pier tɔke' wɔ ki ye: «Liike tɛ.»

5 Nɛ u tùɔre' ki likeh be, ki daan u li le bi'saan nibonn nɛ.

6 Nɛ Pier tɔke' wɔ ki ye: «Ma ηmɔbe like, ka ηmɔbe ñɔkm. Ama n li de ηɛ n ηmɔbe nà nɛ. *Yesu Kristo wà yé Nasaret ya nil nnɔ ya yel bo, fii kí cuon!»

7 Nɛ ki cuo' u'nojje, ki fin' wɔ. Nɛ u'taan nin u'tɛgbiɛmu pɔk ki faake' i ya tãan bo.

8 U maabe' ki ci', ki sere', ki cin' ki cuonh, nɛ ki paan' bi'bo ki kɔn' Uwien ya duku ya luo bo, ki cuonh, ki mɛbreh, ki pèkeh Uwien.

9 Linigol kɛ laa' u cuonh ki pèkeh Uwien.

* 2:42 Bi taakeh ki jinh tijier tà nnɔ li fre kí li yé Yonbdaan ya jier bii tijiefɛnt tuba.

10 Bi bende' ki ye wòn ne tí n' ke Uwien ya duku ya Nañòmòmòmnbu saan ki miéh nnò. Bi laa' u faake' ma nnò ne ní cuo' be miyòkm nin bujéwaanbu.

Pier lienh nin linigol Uwien ya duku ya luo bo

11 Ujé nnò ña dàan' Pier nin San. Ní cuo' binib nnò ke miyòkm ne bi sen' ki baa' bi'saan kuninbonku* kuba ni, bi yih kù «Salomòn ya ninbonku.»

12 Tò, Pier laa' binib nnò ma nnò, ne ki niire' be ki ye: «Israyel yaabe, be tien' ní cuo' ne miyòkm-i? Be tien' ni likeh te ten tí'tiema tuòm nin ti pé Uwien bo mòmòmnm ma nnò ne cère' uje wuò faake'?

13 Uwien wà *Abraham nin *Isaak nin Sakòb nin tí'yaajeb là pukeh wò nnò ne kpieke' u' tonsònl *Yesu wà ninbi kuòre' wò ki yie' wò Pilat ya nun bó nnò. Pilat wòn là yie wò n' taa wò kí wié ne, ne na tuo'.

14 Ninbi, yie' wà yé uñaan, ki yé ugbemàndaan, ne ki ji tòke' Pilat ki ye wò n' taa unikul kí wié.

15 Ni ku' wà yé limiel ya daan, ne Uwien mekre' wò bitenkpiib ni. Tinbi ne yé bimònkunb.

16 Ti du u'yel bo ma nnò ne liyel bugben ya tuòm cère' uje wà ni likeh wò ki ben wò nò faake'. Ti teke' *Yesu ki jin' ma nnò ne cère' uje wuò laa' laanfie ki tí gben' ki se ni'ke ya nun bó nò.

17 «N'yaabe, n ben ki ye ninbi nin ni'ciénb ku' *Yesu ma nnò, na ben ne ki sòn' li ya tuonl.

18 Uwien là cère' u'ñòbonsòknb ke len' uyo bo ki ye u'Nigèndke Kristo lá li jènde ne. Nèn ne tien'.

19 Nèn bo, lèbre mèn ni'tetem, kí liebe kí paan Uwien bo ñò wò n' fère ne ni'biere.

20 Nnò ne Yonbdaan li de ne lifuorl, ki li sòn ní u'Nigèndke Kristo ni'saan. Wòn si *Yesu; u là gènde' wò ninbi bo ne.

21 Ní kpe wòn *Yesu ní li te paaki bó ne, kí tí baa uyo wà Uwien li fènde tibont ke. Ní te ten u là cère' u'ñòbonsòknb len' nà ke uyo bo nnò ne.

22 Moyis wòn là len' ki ye: «Yonbdaan Uwien li cère ni'ni uba n' ñe uñòbonsòknl ni'bo ten min. Ní cenge u li tòke ne nà ke.

23 Unil wà ke ña tuo' uñòbonsòknl nnò ya ñòbu bó la, Uwien li ñèn wò u'nib ni ne ki gben' u'gber.»

24 *Uwien ya ñòbonsòknb ke, ki cin' Samiel nin biñòbonsòkntòb bà paan' u'bo nnò mò là len' nà teh iden yie nò ya gber.

25 Ninbi ne yé Uwien ya ñòbonsòknb nnò ya yaabii, ne ki li jonde kujòtieku kùu u là cuo' kùu nin ni'yaajeb nnò bo. U là tòke'

* 3:11 Bi yih nà saan *kuninbonku* nnò te Uwien ya duku ya luo bo ne. Bi là taa' iten ne ki men' ku'kpenkpen, ki le' ki yekn' Uwien ya duku ya luo ya guoncencièn là guòn' ki linde' kùu nnò.

ni'yaaje *Abraham ki ye u li tien inibol ya ke te utingben bo nno u'mannm u ya yaabii bo ne.

²⁶ Mikpikm, ninbi bo ne Uwien la gende' u'tonsanl Yesu, ki son' wa ni'saan wa ri la tien ne Uwien ya manm, ki nen ni'ni wa ke u'tonbiere ni.»

4

Sufmbe ya buur ya ceklyaab bun' Pier nin San tibuur

¹ Pier nin San laan bie ki lienh nin linigol nno; u ya yo ne bitatuarkaab nin Uwien ya duguurb ya cien nin Saduseyembē baa' bi'saan.

² Bi'benku ni ben' Pier nin San bo, kime bi wakh binib ki teh *Yesu mekre' bitenkpiib ni ma nno, binib ba kpo' mo li mekre ne.

³ Bi cuo' be ki laa' uwien lu' no, ne bi taa' be ki ti pekn' ki cere' bi te len ni ti faa'.

⁴ Nin nen ke, binib ba cii' Pier nin San len' na nno, bi'ni ba yebe teke' *Yesu ki jin'. Bijeb ba teke' wa ki jin' nno li baa ten itur injun.

⁵ Kutaaku faa', ne bitatuarcienb nin *Sufmbe ya cienb nin *Yiko ya wawnwakhn taan' Yerusalem ni.

⁶ Ba la taan' nno ya biba si: bitatuarcienb ya cien Anni nin Kayif nin San nin Aleksand nin bitatuarcienb ya cekl ya nitob ke.

⁷ Bi cere' Pier nin San sere' bi'siik ni ne bi niire' be ki ye: «Ni taa' ba ya tuom ne bii ni taa' nme ya yel ne ki buu' uwob wuo no?»

⁸ Nen saan ne *Mifuoñaanm cere' Pier take' be ki ye: «Bitatuarcienb nin *Sufmbe ya cienbe,

⁹ ti tore' uwob nno ma nno, ne ni buh te tibuur dinnō, ki niireh te ki teh ti tien' mila ki buu' wa.

¹⁰ To, ninbi nin Israyel ya nitob ke ri bende ki ye Nasaret ya *Yesu Kristo wa ninbi kpe' wa udoponpon bo nno, Uwien mekre' wa bitenkpiib ni. U ya yel ya tuom ne cere' uje wuo faake' ki se ni'nun bo no.

¹¹ *Yesu bo ne ni kele' *Uwien ya gbanku ni ki ye:

«Litēnl la ninbi bidumeb wie' le nno,
len ne la tien' litenkpiekl la co kuduku.»

¹² Minmienm na ri ne uba saan ki kende' *Yesu saan, kime *Yesu ya yel baba na ri la, Uwien na de' nil uba liyel unendun wuu ni no len bo ti fre ki nmere.»

¹³ Bi sekn' ki laa' Pier nin San na ye nikpekpiekb udu ni, ka ben gbanku ki gbien', ki nmabe lifel ki lienh ma nno, ne ni cuo' be miyokm. Ne bi bende' ki ye ben nin *Yesu ne la te.

¹⁴ To, bi laa' uje wa faake' nno se Pier nin San saan ma nno ne ba ji ben bi li ye ba.

15 Bi cèrè' bi ñen' Pièr nin San tibuur ya duku nnò ni, nè bi cin' ki gbiereh

16 ki teh: «Ti li tien mila binib biè nnò? Binib bà kè te Yerusalem ni bèn ki ye bi mǎnbe ki tien' miyǎkm ya bonn nè, ta ní fre kí niè.

17 Ama ta yíe tigbèr nnò ní yèbre udu ni ní'kè saan. Nèn bo, cèrè mèn tí mǎnde bi'bo inun kí wǎbn bè, bi la ji ní tǎke nil *Yesu ya gbèr.»

18 Nè bi lièbe' ki yin' bè ki kuǎn', ki pien' bè ki ye bi la ji ní wǎkn nil *Yesu ya gbèr, ki la ji ní tè u'yel mǎ.

19 Ama Pièr nin San tǎke' bè ki ye: «Ní kpè tí tuo ni ya ñǎbu bó bii Uwien ya ñǎbu bó nè? Ninbi mǎnǎn maale mèn kí liike. Ní lè ba mǎn Uwien saan ní-i?

20 Tinbi ña ní fre kí li ñmin kí la tǎke ti laa' nà nin ti cii' nà.»

21 Biciènbn nnò tí mǎnde' bi'bo inun nè ki taa' bè ki wiè'. Ba laa' bi li dule nà bo kí dèrè bi'tub, kimè udu ya nib kè pèkeh Uwien miyǎkm ya bonn nnò bo nè.

22 Pièr nin San tien' miyǎkm ya bonn, ki cèrè' uje wà faake' nnò ya bin gèbre' ibin pinan.

Binib bà teke' Yesu ki jin' nnò kàareh

23 Tǎ, bi taa' Pièr nin San ki wiè' ma nnò nè bi lièbe' ki jon' bi'tǎb saan, ki tí tǎke' bè bitǎtuǎrciènbn nin *Sufmbè ya ciènbn nnò tǎke' bè nà nnò kè.

24 Bi cii' ma nnò nè bi'kè kpaan' buñǎbu, ki kàareh Uwien ki teh: «Yonbdaan, sin nè ñen' kutaaku nin kitink nin miñunciènbn, ki ñen' tibont tǎ kè te kutaaku bo nin tǎ kè te kitink bo nin tǎ kè te miñunciènbn ni.

25 Sin nè là cèrè' Mifuoñaanbn ya tuǎm bo, a'tonsǎnl tí'yaaje *Dafid len' ki ye:

«Bè bo nè bà ña yé *Sufmbè ya benku ni ben' ki tí kènde'?

Bè bo nè idu ya nib maaleh yènmaalfènbn-i?

26 Uñèndun ya bèrciènbn bonde' bi'ba,

nè idu ya bèrb taan' bi'tǎb saan,

bè ní kǎn nin Yonbdaan nin u'Nigèndkè Kristo tijèr.»

27 Imǎn nè, ubèr Herod nin Pǎns Pilat nin bà ña yé Israyel yaab nin Israyel yaab là taan' udu wuu ni, ki ku' *Yesu wà yé a'tonsǎnñaan ki yé a'Nigèndkè nnò.

28 Bi taan' ki tien' a'tuǎm nin a'yíem bo, a là sien' ki ye nà ní tien nnò nè.

29 Yonbdaan, fènfènnò gbíen kí liike bi wǎbndeh tè liwǎbl là ba, kí de tinbi a'tonsǎnb lifèl ñǎ tí li tǎkeh binib a'gbèr ki la fenge.

30 Wuǎn a'tuǎm kí cèrè biwiènbn ní faake, miyǎkm ya bont ní li teh, a'tonsǎnñaan *Yesu ya yel bo.»

31 Bi kàare' ki gben' ma nnò nɛ bi taan' ki te nà saan nnò jènge'. *Mifuoñaanm baa' bi'kɛ bo, nɛ bi laa' lifɛl ki tɔkeh binib Uwien ya gbɛr.

Binib bà teke' Yesu ki jin' nnò taakeh bi'bont ki gbiinh tɔb

32 Linigol là teke' *Yesu ki jin' nnò kpɛ buñɔbu nɛ, ki ηmɔbe iyɛnmaale iba. Uba ηa lienh ki teh u'bonn yé u'baba yaann. Bi'kɛ là taakeh bi'bont nɛ ki gbiinh.

33 *Yesu ya tondb ηmɔbe mitɔciɛnm ki kundeh imòn ki teh Yonbdaan *Yesu mɔnbe ki mɛkre' bitɛnkpiib ni. Nɛ Uwien juokeh bi'kɛ ki gbiekeh.

34 Bi'ni uba ηa te ki luò' niba, kime bà kɛ ηmɔbe mutinmu bii iden nnò kuɔreh nɛ ki taah bi kuɔreh ki lɛnh ilike yà nnò,

35 ki lá dienh *Yesu ya tondb, nɛ bi gbiinh, ki dienh unil kɛ nĩ wiɛbe wɔ ma bo.

36 Ujɛ uba te bi'ni, bi yih wɔ Yosɛf. Nɛ *Yesu ya tondb baanh wɔ Banabas, ni'tingi si: «wà sɔngreh binib ya yɛnm.» U yé Lefi ya yaabil nɛ. Bi maa' wɔ Ciip ya du ni nɛ.

37 U ηmɔbe bukpàabu buba, ki kuɔre' bù, nɛ ki taa' u kuɔre' ki laa' ilike yà nnò, ki lá de' *Yesu ya tondb.

5

Ananias nin u'po Safira ya gbɛr

1 Tɔ, ujetɔ mɔ là te bi'ni, bi yih wɔ Ananias, ki yih u'po Safira. U kuɔre' u'kpàabu buba, ki teke' ilike.

2 Wɔn nin u'po kpaan' buñɔbu nɛ u bore' ilike nnò ya niba bó ki taa' u'ba, ki tuke' nà bó sɛn' nnò ki lá de' *Yesu ya tondb.

3 Nɛ Piɛr niire' wɔ ki ye: «Ananias, bɛ tien' a taa' a'fɛl ki cèbe' *Satan nɔ nnò, ki lɛre' *Mifuoñaanm, ki bore' bukpàabu nnò ya like ya niba bó ki taa' a'ba!

4 ηa laan là kuɔre' bukpàabu nnò ma nnò, bù là yé a'yaabu nɛ. A kuɔre' bù ma nɔ, ilike nnò mɔ yé a'yi nɛ. Bɛ tien' a maale' a'fɛl ni á tien nɔ? A lɛre' Uwien nɛ, ηa lɛre' nib.»

5 Ananias cii' iñɔbon nnò ma nnò, nɛ ki lu' ki kpo'. Nɛ bujɛwaancienbu cuo' binib bà kɛ cii' tigbɛr nnò.

6 Nɛn saan nɛ binacɛnfɛnb baa' ki taa' bukpɛlbu, ki pɔbn' wɔ, ki yuure' ki ñɛn' ki tĩ sube'.

7 Nĩ tien' tɛn tikur tuta, nɛ u'po kɔn' ní, ka bɛn nà tien'.

8 Nɛ Piɛr niire' wɔ ki ye: «Tɔke nni tigbɛmònt, ni kuɔre' bukpàabu bùa nnò ya like kɛkɛ sɔ-ɔɔ?» Nɛ u ye: «Hnn, i'kɛkɛ nínɔ.»

9 Nɛ Piɛr tɔke' wɔ ki ye: «Bɛ tien' sin nin a'cɛ kɛ kpaan' buñɔbu ki biike' *Yonbdaan ya Fuoñaanm-i? Liike, bà sube' a'cɛ nnò nɛ tuo bunañɔbu nɔ. Bi li yuure a'mɔ, kí ñɛn.»

10 Nɛ u'mɔ lu' u'nun bó i ya tàan bo ki kpo'. Binacɛnfɛnb nnò kɔn' ní ki laa' u kpo', nɛ bi tí yuure' u'mɔ, ki tĩ sube' u'cɛ saan.

11 Bujɛwaanciɛnbu cuo' Kristo ya taanl yaab kɛ nin binib bà kɛ cii' tigbɛr nnɔ.

Yesu ya tondb teh miyɔkm ya bont

12 *Yesu ya tondb teh miyɔkm ya bont udu ya nib ni cɛɛn. Binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ kɛ kpɛ buñɔbu nɛ, ki taan' ki te Salomɔn ya ninbonku* ni.

13 Nitɔb ɲa kaabe' ki taakeh nin bɛ, ama udu ya nib kɛ là pèkeh bɛ nɛ.

14 Nɛ binib ligol, bijɛb nin bipiib kɛ teknh Yonbdaan ki jinh uyo kɛ ki pukndeh bi'bo.

15 *Yesu ya tondb teh miyɔkm ya bont ma nnɔ, nɛ binib yuunh biwiɛnb ki là blinh tikaagbɔnt nin igado bo isɛngbɛ, ɲɔ Pier lá gèbreh, u'jinjinku mɔnɔn lu' bi'bo la, bɛ ní faake.

16 Linigol mɔ tukeh biwiɛnb nin binib bà isɛnpol ɲaake bɛ nnɔ, ki ñɛh ní idu yà nɛke Yerusalem nnɔ ni, ki bàareh *Yesu ya tondb saan nɛ bi cèreh bi'kɛ faakreh.

Bi cuo' Yesu ya tondb

17 Tɔ, bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn nin binib bà kɛ pɛ u'bo ki yɛ Saduseyɛnmbɛ nnɔ laa' *Yesu ya tondb teh nnɔ ma nnɔ, nɛ bi taa' bi'bo iponponbe, ki jon'

18 ki cuo' bɛ, ki tì pekñ' udu nnɔ ya pekñ ni.

19 Ama ni'daali ya ñɔnku, nɛ Yonbdaan Uwien ya tond baa' ki lá piire' lipɛkl ya nagenku, ki ñɛn' bɛ, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye:

20 «Li joh mɛn Uwien ya duku ya luo bo, kí tì ní li tɔkeh binib mifuobfɛnm miɛ ya gbɛr kɛ.»

21 Bi tuo' u'ñɔbu bó, nɛ kutɛnɲɛsɔnsɔnku bi kɔn' Uwien ya duku ya luo bo, ki wɔknh binib Uwien ya gbɛr.

Bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn nin binib bà pɛ u'bo nnɔ baa' ki lá yin' *Sufmbɛ ya buur ya cɛkl yaab bà bi liebe' ki yih bɛ Israyɛl ya ciɛnb nnɔ kɛ ki taan', nɛ ki sɔn' biguguurb bɛ ní jo lipɛkl bó kí tì taa *Yesu ya tondb ní.

22 Bi tì baa' ni'saan ka laa' bɛ, nɛ ki liebe' ní ki lá tɔke' ki ye:

23 «Ti tì baa' ki laa' lipɛkl ya duku pi mɔnmɔnm nɛ, biguguurb mɔ se kunagenku saan ki gu. Nin nɛn kɛ ti piire' ma, ta laa' nil uba mɔnɔn len.»

24 Uwien ya duku ya guguurb ya ciɛn nin bitɔtuɔrciɛnb cii' tigbɛr nnɔ ma nnɔ, nɛ ní bɛke' bɛ *Yesu ya tondb bo cɛɛn, kime ba bɛn ní tien' ma†

25 Nɛn saan nɛ unil uba baa', ki tɔke' bɛ ki ye: «Liike mɛn-a! Bijɛb bà ni pekñ' bɛ nnɔ, bi te Uwien ya duku ya luo bo ki wɔknh binib Uwien ya gbɛr.»

* 5:12 Liike 3:11. † 5:24 Bi li fre kí lebre ba bɛn ní tien' ma kí ye ba bɛn tigbɛr nnɔ li kpaan ma mɔ.

26 Nɛn saan nɛ Uwien ya duku ya guguurb ya ciɛn nin u'nib bure' bɛ rí tĩ cuo *Yesu ya tondb ní. Ba cuo' bɛ nin ufaa, bi tuke' bɛ ní suoo nɛ, kime bi fɛnge udu ya nib la yèke bɛ tɛn nɛ.

27 Bi tuke' bɛ ki tĩ baa', nɛ ki cèrɛ' bi sere' *Sufmbɛ ya buur ya cɛkl yaab ya nun bó, nɛ bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn tɔke' bɛ ki ye:

28 «Ta là wɔbn' ki pien' nɛ ki ye ni la ji rí wɔkn nil *Yesu ya gbɛr-ii? Nɛ ni cèrɛ' ni'wɔknm gbɛ Yerusalem ni ni'kɛ saan-a! Ni yíe ní ye uje bugbɛn ya kuum ñɛn' tinbi nɛ-a!»

29 Nɛ Pier nin *Yesu ya tondb tɔke' bɛ ki ye: «Ni kpɛ tí tuo Uwien ya ñɔbu bó ki cɛn' nin tí tuo binib ya ñɔbu bó.

30 Ninbi nɛ kpɛ' *Yesu udɔpɔnpɔn bo, ki ku' wɔ, nɛ ti'yaajɛb ya Wien mɛkre' wɔ bitɛnkpiib ni,

31 ki kpieke' wɔ, ki taa' wɔ ki kàan' u'jie bó, wɔ rí li yé ubɛr, kí li yé Uɲmiɛnl, kí cèrɛ Israyɛl yaab rí lèbrɛ bi'tetɛm ɲɔ Uwien rí fèrɛ bɛ bi'biere.

32 Tinbi nɛ yé tigbɛr nnɔ ya mɔnkunb, nɛ Uwien taa' *Mifuoñaanm mà ki de' binib bà boh wɔ nnɔ mɔ yé tu'mɔnkunl.»

33 *Sufmbɛ ya buur ya cɛkl yaab cii' bi len' nnɔ ma nnɔ, nɛ bi'benku ni ben' bi'bo ki tĩ kɛnde', nɛ bi yíe bɛ rí ku bɛ.

34 Tibuur yaab nnɔ ya uba fii' ki sere' bi'nun bó, bi yih wɔ Gamaliɛl. U yé *Farisiɛnmbɛ ya uba nɛ, ki yé *Yiko ya wɔnwɔknl mɔ, ki ɲmɔbe liyel *Sufmbɛ kɛ saan. U tɔke' bɛ ki ye bɛ rí taa *Yesu ya tondb nnɔ kí ñɛ saali waamu.

35 Bi ñɛn' saali, nɛ u tɔke' tibuur ya cɛkl yaab nnɔ ki ye: «Israyɛl yaabɛ, liike mɛn ni'yul bo nin ni yíe ní tien bijɛb biɛ nà nɔ.

36 Kime uje uba nɛ là te nà laan wuɔke', bi yih wɔ Teyuda. U là yih u'ba unikpɛkpiek nɛ, nɛ bijɛb kobiinan pɛ u'bo. Bi ku' wɔ nɛ binib bà kɛ pɛ u'bo nnɔ yɛrɛ', nɛ licekl nnɔ juore' fɛnm.

37 Uje nnɔ yaam gèbrɛ', nɛ Galile ya nil uba mɔ fii' ki sure' binib bi paan' u'bo ki yɛbe, bi yih wɔ Sudas. Ni là yé uyo wà bi kàanh kukɛnku nnɔ nɛ. Bi ku' u'mɔ, nɛ binib bà kɛ pɛ u'mɔ bo nnɔ, mɔ yɛrɛ'.

38 Nɛn bo nɛ n tɔkeh nɛ, ji la tuuke mɛn bijɛb biɛ ya gbɛr. Cèrɛ bɛ mɛn bɛ rí li joh. Bi lienh nà nɔ nin bi sɔnh lituonl là nɔ yé unisaal yaam nɛ la, nĩ li juore fɛnm nɛ.

39 Ama nĩ yé Uwien yaam nɛ la, na rí fre kí pien bɛ. Ni kɔnh nin bɛ tijɛr la, nba la, ni lá li lɛ ni kɔnh nin Uwien nɛ.»

Gamaliɛl len' nnɔ ma nnɔ, nɛ bi tuo'.

40 Bi yin' *Yesu ya tondb, bi liɛbe' ki kɔn' ní, nɛ bi ñi' bɛ, ki pien' bɛ ki ye bi la ji rí li tɔkeh nil *Yesu ya gbɛr, nɛ ki taa' bɛ ki wiɛ'.

41 *Yesu ya tondb siere' bi'saan nin uyɛnsɔnge, kime bi bɛn nĩ kpɛ bɛ rí ji ifɛ *Yesu ya yel bo nɛ.

42 Idaan κε, bi tuu ki joh Uwien ya duku ya luo bo nin binib den νε, ki tí wəknh binib, ki təkheh tigeβmənəmōnt ki teh *Yesu νε yé Uwien ya Nigeṇdκε Kristo.

6

Bi gènde' jεb bilole βε ní li toreh Yesu ya tondb

1 Idεn yà binib bà teke' *Yesu ki jin' ya cεkl yεbreh ki pukndeh nnə, νε *Sufmbε bà teke' *Yesu ki jin' ki lienh Grekmbε ya lenm nnə cin' ki kənh nin Suftəb bà lienh bi'yaajelenm nnə* ki teh daan κε daan bi gbiinh tibont la, bi sundeh bi ya kpopiib bó νε.

2 Nε *Yesu ya tondb piik nin bile nnə yin' binib bà κε teke' *Yesu ki jin' nnə ki taan', νε ki təkε' βε ki ye: «Na mən tí juore tijier ya gbiirm bo kí dāan Uwien ya gβεr ya təkεm.

3 Nεn bo, ti'yaabε, gènde mεn ni'ni jεb bilole bà *Uwien ya Fuoñaanm te bi'bo, bi ηməbe miyεnfuom, ki yé binimənb binib ya nun bó, ηə tí cère βε ní li sənh li ya tuonl.

4 Tinbi *Yesu ya tondb wən, tí li məndeh ki kàareh νε, kí li təkheh binib Uwien ya gβεr.»

5 *Yesu ya tondb len' nà nnə ηmaake' binib nnə κε, νε bi gènde' Etienn, u teke' *Yesu ki jin' mənəmənəm, *Mifuoñaanm te u'bo. Bi gènde' Filip nin Prokər nin Nikanər nin Timən nin Pamena nin Antiyək ya Nikola, u yé Sufkpenkpenđ.

6 Bi taa' jεb bilole nnə ki wuən' *Yesu ya tondb, bi taa' bi'nuə ki paan' bi'bo νε ki kàare' ki de' βε.

7 Uwien ya gβεr yεreh ni'kε saan, νε binib teknh *Yesu ki jinh ki yεbreh ki pukndeh Yerusalēm ni. Bitətuərkaab ligol mə tuo' ki teke' *Yesu ki jin'.

Bi cuo' Etienn

8 Uwien juoke' Etienn ki gbien', ki de' wə mituəm ki gbien', ki cère' u teh miyəkεm ya bont udu ya nib ni.

9 *Sufmbε bà te litaanl ya duku kùa bi yih kù bà ηa ji yé yonbe ya taanl ya duku nnə, ya biba nin Sirεnn ya du nin Aleksandri ya du nin Silisi ya du nin Asi ya tinfεnm yaab κε taan' ki findeh nin Etienn.

10 Ama ba fre' ki faake' nin wə, kime u lienh nin *Mifuoñaanm de' wə miyεnfuom mà nnə νε.

11 Nεn saan νε bi de' bijεb biba ilike βε ní nεn u'bo kí ye bi cii' u suke' Moyis nin Uwien.

12 Bi len' nnə ma nnə νε udu ya nib nin bi'ciεnb nin *Yiko ya wənwəknb kpře', νε ki bere' ki tí cuo' Etienn, ki taa' wə ki jon' *Sufmbε ya buur ya cεkl yaab saan,

* 6:1 U ya yo binib bà là teknh *Yesu ki jinh nnə, biyεbnb là yé *Sufmbε νε. Bi'ni biba là lienh *Grekmbε ya lenm* νε, ki pε *Grekmbε* ya tentienn bo. Bitəb lienh bi'yaajelenm, ki pε bi'yaajetentienn bo. Bεn νε là yεbe.

¹³ nε ki tuke' bitonnendεnb ní bi lá len' ki ye: «Uyo kε ujε wuɔ sukreh Uwien ya duku nε, ki saah Moyis ya yiko.

¹⁴ Kimε ti cii' u len' ki ye Nasarεt ya *Yesu li we Uwien ya duku kuu, kí lèbre mitetem mà Moyis là wɔkn' tε mε nnɔ.»

¹⁵ Nε tibuur ya cεkl yaab nnɔ kε caan' Etienn bo inun ki laa' u'nun bó te tεn Uwien ya tond ya nun bó.

7

Etienn len' ki jin' Sufmbε ya buur ya cεkl yaab

¹ Nεn saan nε bitɔtuɔrciεnb ya ciεn niire' Etienn ki ye: «Bi len' ma nɔ, tù te-ee?»

² Nε Etienn jii'n' ki ye: «N'baambε nin n'ninjieβε, li cengeh mεn. Uyo wà ti'yaajε *Abraham laan là kɔ Mesopotami ya du ni, ka laan jon' ki tì kɔn' Haraan ya du ni nnɔ, nε Uwien wà ηmɔbe ukpikεke puɔ' u'saan,

³ ki tɔke' wɔ ki ye: «Nε a'du ni nin a'yaab ni, kí jo n li wuɔn ηε udu wà nnɔ ni.»

⁴ Nεn saan nε u fii' Kalde yaab ya du ni, ki tì kɔn' Haraan ya du ni. U te wun ni nε haali u'baa tì kpo', nε Uwien cère' u baa' ki kɔn' udu wà ni kɔ u'ni fεnfennɔ nɔ.

⁵ Uwien ηa de' wɔ tink kiba udu wuu ni, wa de' wɔ tink kí kpe nin kutεpenku ya p̄iεn mɔnɔn, ama u p̄uon' ki ye u li taa udu wuu kí de wɔn nin u'yaabii nε, wù n li yé bi'yu uyo kε. Uyo wà Uwien p̄uon' lipuonl liε nnɔ, ki laa' *Abraham ηa laan ηmɔbe buk.

⁶ Nε Uwien tɔke' wɔ ki ye: «A'yaabii lá li tien bicεnb udutɔ ni, nε u'nib n̄ taa bε kí tien iyonbe, kí j̄ende bε ibin kobiinan.

⁷ Ama min Uwien nε li dεre bi li yé udu wà ya nib ya yonbe nnɔ ya tub. Ni ya puoli bó nε a'yaabii li n̄ε udu nnɔ ni, kí baa kí lá li pukeh nni niε saan.»

⁸ Nε Uwien cuo' nin *Abraham kujɔtieku ki tɔke' wɔ ki ye upunjie nε yé kud̄ieku kua wɔngeh bi'jɔtieku nnɔ. Nεn bo nε *Abraham maa' *Isaak, nε ki jie' u'punl wienniin daali. *Isaak mɔ maa' Sakɔb, ki mɔ jie' u'punl. Sakɔk mɔ tien' nnɔ u'bijieβ. Bεn nε yé ti'yaajεβ piik nin bile nnɔ.

⁹ «Ti'yaajεβ nnɔ taa' iponponbe bi'waakε Yosef bo, nε ki kuɔre' wɔ binib bo wɔ n̄ tì n̄ li yé uyonb Esipt bó. Ama Uwien là te nin wɔ,

¹⁰ nε ki n̄en' wɔ u'j̄end kε ni, ki juoke' wɔ, ki de' wɔ miyεnfuom, ki cère' Esipt ya bεrciεn Farahɔn yíe u'gber; nε ki taa' wɔ ki tien' udu nnɔ nin u'den kε ya ciεn.

¹¹ Tɔ, mikònm miba ya bol lu' Esipt nin Kanaan ya du ni ni'kε saan. Nì là yé micεckciεnm nε binib bo. Ti'yaajεβ ηa ji là ηmɔbe bi li ji bà.

¹² Sakɔb cii' tijier te Esipt ni, nε u cère' u'bijieβ jon' miba ki tì dε'.

13 Bi jon' nle ma nnò, nɛ Yosef cèrè' u'ninjieb bɛnde' wò, nɛ Farahòn mò bɛnde' Yosef ya bol si là.

14 Nɛn saan nɛ Yosef sòn' bɛ ní tĩ taa u'baa Sakòb nin u'den yaab kɛ ní Esipt ni. Bi là te binib pilole nin biɷun nɛ.

15 Sakòb nin u'den yaab kɛ jon' ki tĩ kò Esipt ni, nɛ u tĩ kpo'. Nĩ tete nɛ u'bijieɓ, ti'yaajɛb mò tĩ kpo',

16 nɛ bi taa' bɛ ki tĩ sube' ufele uba ni Sikɛm ya du ni. *Abraham nɛ là taa' ilike ki de' ufele nnò Sikɛm ni, Hemər yaab saan.

17 «Uyo wà Uwien li tien u là pùon' lipuonl là ki de' *Abraham nnò nɛkn' ní. U ya yo nɛ ti'bol ya nib pòrè' ki yɛbre' Esipt ni,

18 ki tĩ baa' uyo wà ubertò teke' libɛl Esipt ni. Wòn ɲa tu' Yosef.

19 U là lɛrè' ti'bol ya nib, ki jènde' ti'yaajɛb, ki wòbn' bɛ bɛ ní taa bi'cɛnfɛndmu kí tĩ wiɛ mù ní kpo.

20 U ya yo nɛ bi maa' Moyis, u là yé kibuk kà mòn Uwien ya nun bó nɛ. Bi wube' kè ki'baa den inmaale ita nɛ.

21 Bi taa' kè ki tĩ wiɛ' uyo wà nnò, nɛ Farahòn ya bisɛ leke' ki'bo, ki yuure' kè, ki wube' kè tɛn u'tiɛma buk.

22 Bi wòkn' Moyis Esipt yaab ya yɛnfuom kɛ. U là yé unil wà ɲmòbe mituòm u'lenm ni nin u'tùon ni nɛ.

23 «Tò, uyo wà u laa' ibin pinan nnò, nɛ u taa' iyɛnmaale ki jon' wò ní tĩ fuonde u'yaab Israyel yaab.

24 U tĩ baa' ki laa' Esipt ya nil uba ɲmòbe Israyel yò uba ki jèndeh, nɛ u teke' Israyel yò bo, ki nĩ' ki ku' Esipt yò nnò.

25 U tien' nnò ki maaleh ki teh u'yaab li bɛnde kí ye Uwien li cèrè wòn nɛ ní ɲɛn bɛ bi'nɛnnɛndb ya nuò ni, ama ba bɛnde'.

26 Kutaaku faa' sò u laa' Israyel yaab bile kònh. U yíe wò ní pàa bɛ, nɛ ki tòke' bɛ ki ye: «Nĩ'ninjiel nɛ, bɛ tien' ni ɲmòbe tòb ki jèndeh?»

27 Ama wà ɲmòbe u'tò ki jèndeh nnò pe' Moyis ki jènde', ki tòke' wò ki ye: «Nɲɛ nɛ kàan' ɲɛ ti'ber ɲò a li buh tɛ tibuur-i?»

28 A yíe á ku nni tɛn a wun ku' Esipt yò ma nnò nɛ-a!»

29 U len' nnò ma nnò nɛ Moyis sɛn' ki jon' Madiyan ya du ni, ki tĩ kò, nɛ ki maa' mubujɛbumu mule ni'bo.

30 «Ibin pinan gèbre', nɛ Uwien ya tond uba baa' Moyis saan kupenpelku ni, Sinayi ya juəl saan, ki te kufɛtuku kuba ni kù teknh umu ka wih.

31 Moyis laa' nè ma nnò, nɛ nĩ cuo' wò miyòkm. Uyo wà u nɛknɛdeh wò ní liike nnò, nɛ ki cii' Yonbdaan len' ki ye:

32 «Min nɛ yé a'yaajɛb ya Wien, ki yé *Abraham nin *Isaak nin Sakòb ya Wien.» Bujɛwaanbu cuo' Moyis, u'gbɛnɛnt ɲoh, nɛ wa ji kaabe' ki liike'.

33 Nɛn saan nɛ Yonbdaan tòke' wò ki ye: «Cɛkre a'tacaan, kime a se nà saan nò n te ni'saan nɛ.

34 Imòn, n laa' n'nib Israyel yaab ya cεcεkm kpe ma bo Esipt ni, ki cii' bi'kpiende bó, ne ki jiire' ní rí ηmien be. Fenfenna li joh, n sòn' ηe Esipt bó, á tí ñen be len ne.⟩

35 «Moyis wà Israyel yaab là yie' wò, ki tóke' ki ye ηme kàan' wò uber wò ní li buh be tibuur nnò, Uwien tien' wòn ne uber nin Uηmienl, ki sòn' wò, ki cère' u'tond wà là baa' u'saan kufetuku kuba ni nnò toreh wò.

36 Wòn ne ñen' be Esipt ni. U tien' miyòkm ya bont udu nnò nin miñunciennómómnm saan nin kupenpelku ni ibin pinan.

37 Wòn Moyis ne tóke' Israyel yaab ki ye: «Uwien li cère ni'ni uba ní ñe uñòbonsòknl ni'bo tèn min.⟩

38 Israyel yaab là taan' kupenpelku ni uyo wà nnò, wòn ne là te ti'yaajeb nin Uwien ya tond wà lienh nin wò nnò ya siik ni. Utond nnò là tóke' wò tigber tà dienh limiel Sinayi ya juəl bo wò ní lá tóke te ne.

39 Nin nen ke ti'yaajeb ηa tuo' ki bon' wò. Bi yie' u'ñòbu bó, ne ki yie be ní liebe Esipt ni,

40 ne ki tóke' Aròn ki ye: «Me te ibule yi ní li le te usen, kime Moyis wà ñen' te Esipt ni nnò, ta ben ná tu' wò.⟩

41 U ya yo ne bi men' ubul uba u naan kinabuk, ki tùore' lituərł ki de' wò, ne ki jele' kunacenku ki pokn' bi men' ubul wà nnò bo ki gbien'.

42 Nen ne cère' Uwien búle' be ibuòn, ki seln' be bi pukeh tiwenwent tà te kutaaku bo nnò, tèn *Uwien ya ñòbonsòknb kele' ma *Uwien ya gbònku ni. Bi kele' ki ye:

«Israyel yaabe, ni là kòre' tiwent ki tien' ituəre ya
nín ni tien' ituərtò yà kupenpelku ni ibin pinan nnò,
ni là tien' ki de' min ne-εε?

43 Na là tien' ki de' min,

ama ni là yuure' ubul Molok ya ninbonl ne ki tuke',
ki yuure' ubul wà naan liηmaabil bi yih wò Erefann nnò mò.

Ni là men' ibule nnò ki ye ni li gbaandeh ki pukeh yin ne.

Nen bo ne n li cère be ní cuo ne tiyonbt

kí jon ná bó fòke ki cèn' nin *Babilonn.⟩

44 «Ti'yaajeb là te kupenpelku ni ma nnò bi là ηmòbe ben nin Uwien cendeh lininbonl là ni ne. Kujotieku ya gbònku mò là te len ni ne. Uwien ne là tóke' Moyis ki ye wò ní tien lininbonl nnò. Ne Moyis tien' lè Uwien wuòn' wò ki ye lè ní li naan ma bo nnò.

45 Ti'yaajeb là taa' lininbonl nnò ki de' bi'yaabii. Ne bi teke' lè ki ηuuke ki tí baa' uyo wà Sosuwe yé bi'senlierl nnò. Ben nin Sosuwe là joh be ní tí teke udu wà, ben bo Uwien là ηəre' inibol u'ni nnò ma nnò, bi là tuke lè ne. Lininbonl nnò là te nen saan ne, ki tí baa' uber *Dafid ya yo.

46 Uwien ya yɛnm sɔnge *Dafid bo, nɛ *Dafid miɛ' wɔ usɛn wɔ n̄ mɛ kuduku ki de' wɔn Uwien wà yé u'yaaje Sakɔb ya Wien nnɔ*.

47 U'bijɛ Salomɔn nɛ mɛn' Uwien kuduku.

48 «Ama Uwien wà ɲa ɲmɔbe Nacentɔ ɲa kɔh nib mɛn' tidur tà ni tɛn *Uwien ya ɲɔbonsɔknl là len' ma ki ye Uwien ye:

49 Ƙutaaku nɛ yé n'berbiek,
kitink yé n'tàan taanh nà bo nɛ,
ni li mɛ bɛ ya dubol nɛ kí de nni,
ɲɔ n̄ li kɔh ku'ni ki fuoreh?

50 Na yé min nɛ ɲɛn' tibont kɛ-ɛɛ?»

51 Etienn tí len' ki ye: «Ni'yul faa, nɛ ni'fɛl bo te tɛn binib bà ɲa pɛ Wien bo, ka cengeh u'gbɛr, ki yienh *Mifuoɲaanm uyo kɛ. Ni te tɛn ni'yaaje b nɛ.

52 Ni'yaaje b là jènde' *Uwien ya ɲɔbonsɔknb kɛ, ki ku' binib bà tɔkeh ki teh Uwien ya Gbɛmɔndaan li baa ní nnɔ. Fɛnfɛnnɔ, u baa' ní, nɛ ni kuɔre' wɔ, ki ku' wɔ.

53 Uwien là sɔn' u'tondb bi lá de' ninbi nɛ u'yiko, nɛ na bon' wɔ.»

Bi yèke' Etienn itɛn ki ku' wɔ

54 Etienn len' nnɔ ma nnɔ nɛ bi'benku ni ben' ki tí kende', nɛ bi gbienh u'bo inɔbii.

55 Ama *Mifuoɲaanm te Etienn bo ma nnɔ, nɛ u yaare' ki liike' kutaaku bo, ki laa' Uwien ya wenwenku windeh, ki laa' *Yesu se Uwien ya jie bó.

56 Nɛ u ye: «Liike mɛn, n laa' kutaaku yɛ, nɛ ki laa' Unil ya Bijɛ† se Uwien ya jie bó.»

57 U len' nnɔ ma nnɔ nɛ bi wuure' ufaa bo, ki pipi' bi'tub, nɛ ki taan' ki bere' ki tí cuo' wɔ,

58 ki ɲɛn' wɔ udu nnɔ ni, bɛ n̄ tí yèke wɔ itɛn kí ku wɔ, nɛ ki gore' bi'liercɛncien ki ble' ki guun' unacɛnfaan uba bi yih wɔ Sɔl.

59 Bi yèkreh wɔ itɛn uyo wà nnɔ, nɛ u kàareh ki teh: «Yonbdaan Yesu, teke n'naank.»

60 Nɛ ki gbaan', ki wuure' ufaa bo ki ye: «Yonbdaan, la tɔnge bi'biere yii nɔ.» U len' nnɔ ki gben', nɛ ki kpo'.

8

1 Sɔl mɔ se bà ku' Etienn nnɔ ya ciɛk bó nɛ.

Sɔl jèndeh Kristo ya taanl yaab

Kí ɲɛ nɛn daali nɛ bi cin' ki jèndeh *Kristo ya taanl yaab bà te Yerusalem ni nnɔ ki gbiekeh. Nɛn bo nɛ bi'kɛ yere', ki jon'

* 7:46 Bi kpie' ki kele' tigbont tà nnɔ ya tuba ni, n̄ kele' ki ye *ki mɛ kuduku ki de Sakɔb nɛ*. † 7:56 Bi liebe' ki yih Yesu nɛ *Unil ya Bijɛ*.

Sude nin Samari ya tinfenm ni. *Yesu ya tondb baba ne ji là sien' Yerusalem ni.

² Binib bà pε Uwien bo mɔnmɔnm nɔ ne sube' Etienn, ki muɔ' u'kuum ki gbien'.

³ Sɔl wɔn là ñikndeh wɔ ní bere *Kristo ya taanl ne. U joh iden ne kí tí coh bijeb nin bipiib ufaa bo kí tí pekndeh.

Filip tɔkeh Uwien ya gbemɔnmɔnt Samari ni

⁴ *Kristo ya taanl yaab yere' ma nɔ, ne ki cuonh ni'ke saan ki tɔkeh binib u'gbemɔnmɔnt.

⁵ Filip jon' Samari ya tinfenm ya du uba ni ki tí tɔkeh binib Uwien ya Nigendke Kristo ya gber.

⁶ Udu nɔ ya nib cengeh Filip bó, ki lenh u teh miyɔkm ya bont tà nɔ mɔ, nen ne cère' bi pε u'gber bo mɔnmɔnm.

⁷ Isenpol ñaake binib bi yebe ne u ñuɔh yè bi'saan, ñ siereh ki wuureh ufaa bo. U cèreh iwɔb nin idien mɔ faakreh ki yebe.

⁸ Nen bo ne udu nɔ ya nib ya yenm sɔnge' ki gbien'.

⁹ Ujε uba mɔ là te udu nɔ ni, bi yih wɔ Simɔn, u teh inɔke ní coh Samari ya tinfenm ya nib miyɔkm. U là yih uba unikpekpiék ne.

¹⁰ Ne binib ke tuo' u'ñɔbu bó, ka tuuke wà yé wà, ki lienh u'bo ki teh: «Uwien ya tuɔm ne kpende' unil wuɔ. Bi yih nen ne mitɔcienn.»

¹¹ Bi tuonh u'ñɔbu bó, kime u ñen' uyo ne ki teh inɔke ní coh be miyɔkm.

¹² Ama Filip baa' ki lá tɔke' be Uwien ya bel ya gbemɔnmɔnt, ki liebe' ki tɔke' be *Yesu Kristo yé udaan wà, bi teke' ki jin' ne u sii' bijeb nin bipiib ke Uwien ya ñunm.

¹³ Simɔn, uñɔkdaan nɔ mɔnɔn teke' ki jin', ne Filip sii' u'mɔ Uwien ya ñunm. Wa ji siereh Filip saan, ki lenh u teh miyɔkcienn ya bont, ne ní coh wɔ miyɔkm cɛn.

¹⁴ *Yesu ya tondb bà te Yerusalem ni nɔ cii' Samari ya tinfenm ya nib mɔ teke' Uwien ya gber ki jin', ne bi sɔn' Pier nin San ni'bó.

¹⁵ Bi tí baa', ne ki kàare' ki de' Samari ya nib bà teke' ki jin' nɔ, ñɔ Uwien ní de be *Mifuoñaanm.

¹⁶ Kime *Mifuoñaanm ña laan là jiiere' ní bi'ni uba mɔnɔn bo. Bi là sii' be Uwien ya ñunm baba ne, Yonbdaan *Yesu ya yel bo.

¹⁷ Nen saan ne Pier nin San taa' bi'nuɔ ki paan' bi'bo, ki kàare' ki de' be, ne *Mifuoñaanm jiiere' ní bi'bo.

¹⁸ Simɔn uñɔkdaan nɔ, laa' *Yesu ya tondb taa' bi'nuɔ ki paan' binib bo, *Mifuoñaanm jiiere' ní bi'bo ma nɔ, ne u ye u li de be ilike,

¹⁹ be ní de wɔ mituɔm nɔ, ñɔ u'mɔ taa' u'nuɔ ki paan' unil wà bo la, *Mifuoñaanm ní jiiere ní udaan bo.

20 Nε Pιer tōke' wō ki ye: «Sin nin a'like κε ní juore fεnm, kime a maale' ki ye a li fre kí taa ilike kí de Uwien ya paabu nε.

21 A'niba ηa li te tigber tuu ni, kime a'yenmaale ηa cuube Uwien ya nun bó.

22 Lèbre a'tetem, kí wιε a'bierm mie nō, kí kàare Yonbdaan, nba la, u li fère ηε a'yenmaalbiere yii nō.

23 Kime n laa' a ηmōbe iponponbe ki gbien', nε ibiere lùo ηε iηmi yaam.»

24 Nε Simōn uñokdaan nnō, tōke' Pιer nin San ki ye: «Ni bugben kàare mεn Yonbdaan kí de nni, ηō ni len' nà nō niba la tu nni.»

25 Pιer nin San kun' Yonbdaan bo imòn, ki tōke' binib u'gber ki tí gben' nε ki liebeh Yerusalem. Bi joh ma nnō nε ki tōkeh tigbemōnmōnt Samari ya tinfεnm ya du yà yebe ni.

Etiyopi ya keracicien uba teke' Yesu ki jin'

26 Lidaali liba nε Yonbdaan ya tond uba tōke' Filip ki ye: «Fii, kí taa unōgen bó, kí tí kpιen usen wà ñeh Yerusalem ki joh Gasa ya du bó nnō. Nib ηa ji kpιendeh usen bugben.»

27 Filip fii' ki bure'. U joh ma nnō nε ki laa' uje fàarkε uba, u yé Etiyopi ya keracicien uba nε. Wōn nε likeh Etiyopi ya piiber Kandasi ya faal κε. U là baa' Yerusalem ni ki puke' Uwien nε.

28 U liebe' ki kunh ki kaa kutenlolku ni, nε ki kàanh *Uwien ya ñōbonsōknl Esayi là kele' kugbōnku kùà nnō.

29 Nε Mifuoñaanm tōke' Filip ki ye: «Cuon kí nekñ kutenlolku kuu nō.»

30 Filip sen' ki nekñ' kù, nε ki cii' u kàanh *Uwien ya ñōbonsōknl Esayi là kele' kugbōnku kùà nnō. Nε Filip niire' wō ki ye: «A kàanh kugbōnku kùà nō, a ciih ku'tingi-ii?»

31 Nε u ye: «Nil ηa wuōn' nni ku'tingi la, n li tien mila kí cii?» Nε ki tōke' Filip ki ye wō ní kō ní kí kèle u'saan.

32 U kàanh *Uwien ya gbōnku ni nà saan nnō, nì kele' ki ye: «Bi tuke wō ten bi tuke upe nε ki joh be ní tí kōre.

U te ten bi gureh kipebuk ya kobr nε ka muōh.

Nnō nε u'mō ηa len' tuba.

33 Bi yuōn' wō, nε ki mun' wō imòn,

ηme ji li len u'yaabii bó?

Kime bi gben' u'miel uηendun wuu ni ηō.»

34 Nε uje nnō tōke' Filip ki ye: «N faare' ηε nε, laan tōke nni, *Uwien ya ñōbonsōknl nnō len' ηme ya gber nε? Wōn bugben ya gber nε bii u len' uba yaar nε?»

35 Nen saan nε Filip ñi' mikelm nnō bo ki tōke' wō *Yesu ya gbemōnmōnt.

36 Bi joh ki tí baa' libùol liba miñunm te ni'saan, nε uje nnō tōke' Filip ki ye: «Liike-a, miñunm sō-a! A li tuo kí sii nni Uwien ya ñunm-ii?»

37 [Nε Filip ye: «A teke' *Yesu ki jin' mǎnmǎnm la, usen te.» Nε u ye: «N teke' ki jin' ki ye *Yesu Kristo yé Uwien ya Bijε nε.»]*

38 Nεn saan nε u cère' bi sien' kutenlolku nnǎ, nε wǎn nin Filip kε bile jiiire', ki kǎn' miñunm ni, nε Filip sii' wǎ Uwien ya ñunm.

39 Bi ñen' miñunm ni uyo wǎ nnǎ, nε Yonbdaan ya Fuoñaanm taa' Filip ki bure'. Ujε nnǎ ña ji laa' wǎ nε ki liebe' ki kǎn' u'tenlolku ni, ki joh nin uyensonge.

40 Filip wǎn, bi tǐ laa' wǎ Asǎt ya du ni nε. U ñeh idu yǎ kε ni nnǎ, u tǎkeh binib tighemǎnmǎnt nε, ki tǐ baa' Sesare ya du ni.

9

Sǎl pekre' ki paan' Yesu bo

1 U ya yo ki laa' Sǎl laan biε ki ñmǎbe limutuol binib bǎ teke' Yonbdaan ki jin' nnǎ bo nε, ki nuunh wǎ ñ ku bε. U jon' bitǎtuǎrcienb ya cien saan,

2 wǎ ñ kele kugbǎnku kí de wǎ usen wǎ ñ jo *Sufmbε ya táan ya dur tǎ te Damas ya du ni nnǎ. U tǐ laa' ni'bǎ binib bǎ pε *Yesu ya sεn bo, ñi yé bijεb bii bipiib la, wǎ ñ cuo bε kí lǎle, kí taa bε ní Yerusalem ni.

3 Sǎl joh ki tǐ ñeke Damas ya du ma nnǎ, nε kuwenwenku kuba ñen' paaki bó ní i ya táan bo, ki wende' ki yile' u'bo.

4 U lu' tingi ni, nε ki cii' unieke uba bó u teh: «Sǎl, Sǎl, bε tien' a jèndeh nni?»

5 Nε Sǎl niire' ki ye: «Yonbdaan, a yé u lε daan nε?» Nε u tǎke' wǎ ki ye: «Min *Yesu nε, a jèndeh min nε.

6 Ama fii, kí kǎ udu ni, bi li tǎke ñε a li tien ma bo.»

7 Sǎl nin bijεb bǎ tǎke nnǎ jeke ki se, ka ji li fre kí len, kime bi cii' unieke bó nε, ama ba laa' wǎ lienh.

8 Sǎl fii', u'nunbii kε, ama wa ji lenh. Nε bi cuo' u'nuǎ, ki dère' wǎ ki kǎn' Damas ya du ni.

9 U tien' iwien ita ka lenh, ka jinh, ka ñuh mǎ.

10 Tǎ, unil uba lǎ te Damas ya du ni, ki teke' Yonbdaan ki jin', bi yih wǎ Ananiyas. Yonbdaan yin' wǎ tidεknt yaam ki ye: «Ananiyas.» Nε u ye: «Min sǎ, Yonbdaan.»

11 Nε Yonbdaan tǎke' wǎ ki ye: «Fii, kí tǐ kpǐen usen wǎ bi yih wǎ usen wǎ cuube nnǎ, kí li joh Sudas den, kí tǐ niire uje uba bó, u te ki kǎareh, bi yih wǎ Sǎl. U yé Tars ya du ya nil nε.

12 U laa' uje uba tidεknt yaam, bi yih wǎ Ananiyas, u kǎn' ní u'saan, kí lǎ taa' u'nuǎ ki paan' u'bo, wǎ ñ likre.»

13 Nε Ananiyas jiin' ki ye: «Yonbdaan, n cii' binib len' uje bugben ya gber ki yebe. Bi ye u jènde' a'ñib ki gbien' Yerusalem ni.

14 Bitǎtuǎrcienb de' wǎ usen u baa' niε saan mǎ wǎ ñ cuo binib bǎ taakeh a'yel bo nnǎ nε.»

* 8:37 Bi kpǐe' kí kele' tighǎnt tǎ nnǎ ya tuba ni migbiirm 37 ña te tu'ni.

15 Nin nɛn kɛ Yonbdaan tɔke' wɔ ki ye: «Li joh u'saan, kime min nɛ gɛnde' wɔ, wɔ n̄ cère bà ɲa yé Israyel yaab nin bi'berb nin Israyel yaab n̄ bende n yé udaan wà.

16 Min bugben nɛ li wuɔn wɔ u li ji ijend yà kɛ n'yel bo.»

17 Nɛn saan nɛ Ananias fii' ki jon' Sudas den, ki t̄ kɔn' Sɔl saan, ki taa' u'nuɔ ki paan' u'bo, nɛ ki ye: «N'ninje Sɔl, Yonbdaan *Yesu wà cère' a laa' wɔ usen ni, uyo wà a we ní nnɔ nɛ sɔn' nni ní, n̄ baa kí cère á likre, kí cère *Mifuoñaanm n̄ jire ní a'bo.»

18 Nɛ nibonn niba ñɛn' Sɔl ya nun ni i ya tãan bo ki lu' ki naan tijenpɔkr. U ya yo nɛ u likre', ki fii', bi s̄i' wɔ Uwien ya ñunm,

19 nɛ u jin' tijier ki laa' mituɔm.

Sɔl kpaande' Uwien ya gber Damas ya du ni

Sɔl tien' Damas ya du ni iwenkãankɛ binib bà teke' Yonbdaan ki jin' nnɔ saan.

20 Nɛ ki cin' i ya tãan bo ki kɔh *Sufmbɛ ya tãan ya dur ni, ki tɔkeh binib ki teh *Yesu yé Uwien ya Bijɛ nɛ.

21 Miyɔkm cuo' binib bà kɛ ciuh u tɔkeh tigber tà nnɔ, nɛ bi niireh tɔb ki teh: «Bo, na yé wɔn nɛ là jèndeh binib bà taakeh *Yesu ya yel bo Yerusalem ni nnɔ-ɔɔ? Wa baa' wɔ n̄ lá cuo bà mɔ te niɛ saan nɔ nɛ, kí lɔle bɛ, kí taa bɛ kí jo Yerusalem, kí t̄ ɲukn bitɔtuɔrcienb-ii?»

22 Sɔl wɔn tũreh ki faakreh nɛ, ki lienh ki jinh *Sufmbɛ bà te Damas ya du ni nnɔ, ki wɔngɛh bɛ ki teh *Yesu mɔnbe ki yé Uwien ya Nigendkɛ Kristo nɛ.

23 Iwien yà yebe gɛbre', nɛ *Sufmbɛ nnɔ gbierɛ' ki kpaan' bɛ n̄ ku Sɔl.

24 Idaan kɛ, ñɔnku nin wien ni, bi kɛ ki gu udu nnɔ ya guon ya nañuɔn nɛ, Sɔl lá ñɛn' ní la, bɛ n̄ ku wɔ. Nɛ u ci' bi kpaan' u'bo iyɛ ma bo.

25 Nɛ kuñɔnku kuba, wɔn nin binib bà te nnɔ yuure' wɔ kukendɛncɛncienku kuba ni, ki ñɛn' liguonl.

Sɔl liebe' Yerusalem bɔ

26 Nɛ Sɔl bure' ki t̄ baa' Yerusalem, ki yíe wɔ n̄ taan nin binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ; nɛ bi'kɛ fɛnge' wɔ, ka teke' ki jin' ki ye u'mɔ ji yé unil wà teke' *Yesu ki jin' nɛ.

27 Nɛn saan nɛ Banabas taa' wɔ ki jon' *Yesu ya tondb saan, ki t̄ tɔke' bɛ Sɔl là laa' Yonbdaan usen ni ma bo nin Yonbdaan len' nin wɔ ma bo nin u laa' lifɛl ki tɔke' binib *Yesu ya gber Damas ya du ni ma bo.

28 Banabas tɔke' bɛ ma nnɔ nɛ bi tuo' ki cère' Sɔl nin ben te. U tɔkeh nin bɛ ki cuonh Yerusalem ni ní'kɛ saan, ki tɔkeh binib Yonbdaan ya gber nin lifɛl.

29 U là tɔke' *Sufmbɛ bà lienh Grekmbɛ ya lenm nnɔ mɔ tigber nnɔ, nɛ bi finde' nin wɔ, ki nuunh bɛ n̄ ku wɔ.

30 Binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə cii' bi nuunh bε í ku Səl ma nnə, nε bi taa' wə ki jon' Sesare ya du ni, ki cère' u bure' Tars ya du bó.

31 *Kristo ya taanl yaab bà te Sude ya tinfenm ni nin Galile ya tinfenm ni nin Samari ya tinfenm ni nnə kε là te uyenduon ni nε, ki faakreh mitekjim ni, ki boh Yonbdaan bi'fuobm ni nε, *Mifuoñaanm saakreh bi'gbenent ki cèreh bi yebreh ki pukndeh.

Pier cère' Ene faake'

32 Tə, Pier joh ni'kε saan ma nnə, nε ki jon' Lida ya du ya nib bà teke' *Yesu ki jin' nnə mə saan.

33 U laa' uje uba ni'saan u'gbenent faan' bi yih wə Ene. U də kukaagbənkū bo haali ibin iniin ka freh ki fih.

34 Nən saan nε Pier təkε' wə ki ye: «Ene, *Yesu Kristo de' ηε laanfιε ηə. Fii, kí gbəgbəbe a'kaagbənkū.» Nε u pək ki fii' i ya tən bo.

35 Binib bà kε te Lida ya du ni nin Sarənn ya du ni nnə laa' wə, nε ki lèbre' bi'tetem, ki paan' Yonbdaan ya sən bo.

Pier cère' upii uba mεkre' Yope ya du ni

36 Upii uba là te Yope ya du ni ki teke' *Yesu ki jin', bi yih wə Tabita, ki liebe' ki yih u'yel bugben Grεkmbε ya lenm ni ki teh Dorkas, ni'tingi si: «υπιεεl». U là sən itùonmən mən i yεbe, nε ki punh bijiinb mipum.

37 Uwien uba sə u lá bunge', ki kpo'. Bi sii' wə, nε ki taa' wə ki tí ble' lidutətuəl ya duku kuba ni paaki.

38 Yope ya du ya nib bà teke' *Yesu ki jin' nnə cii' Pier te Lida ya du ni. Idu nnə ηa fəke nin i'tə ma nnə, nε bi sən' bijeb bile, bε í tí yin Pier wə í nīkn kí baa bi'saan tonm.

39 Bi tí baa' ki təkε' Pier nε u fii' ki paan' bi'bo ki bure'. U tí baa' ni'saan, nε bi taa' wə ki don' paaki ya duku nnə ni. Bikpopiib bà kε taan' ni'saan nnə te Pier ya nun bó ki muəh, ki wəngēh wə tikpəlcer tā Dorkas là nēle' tū uyo wə u là fuobe nnə.

40 Pier ηəre' bi'kε ki nən', nε ki gbaan', ki kàare', ki pekre' utenkpii nnə bó ki len' ki ye: «Tabita, fii.» Nε u likre', ki laa' Pier, nε ki fii' ki kēle'.

41 Pier cuo' u'nuə ki fin' wə, nε ki yin' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə nin bikpopiib nnə, ki taa' wə ki wuə'n bε u fuobe.

42 Binib bà kε te Yope ya du ni nnə cii' tigber nnə. Nən bo nε binib teke' Yonbdaan ki jin' ki yεbe.

43 Pier tien' Yope ya du ni ki wuəke'. U là te uje u'ba den nε, bi yih wə Simən u yé ugbənjēbl.

10

Kərneyi laa' Yonbdaan ya tond uba tidεknt yaam

¹ Ujε uba là te Sesare ya du ni, bi yih wə Kərnɛyi. U yé Sojambε kobk ya ciɛn nε. Bi yih Sojacekl nnə «Itali ya Sojambε nε.»

² Kərnɛyi nin u'den yaab kε pε Uwien bo mənəmən nε, ki boh wə. U punh bijiinb mipum ki gbiekeh, ki kàareh idaan kε.

³ Lidaali liba ya tajuəku tikur tuta ya yo, nε u cinbe ki laa' Uwien ya tond uba tidεknt yaam, u kən' ní u'saan ki yin' wə ki ye: «Kərnɛyi.»

⁴ U liike' Uwien ya tond nnə, nε bujεwaanbu cuo' wə, nε u ye: «Yonbdaan, a ye ba?» Nε Uwien ya tond nnə təke' wə ki ye: «A'kaare nin a punh bijiinb mipum ma nnə nε cère' Uwien tiere' a'bó.

⁵ Fɛnfɛnnə, sən binib bε ní jo Yope ya du ni, kí tĩ yin ujε uba ní, bi yih wə Simən, ki baanh wə Pιer.

⁶ U te ugbənjεbl uba den nε, bi yih u'mə Simən. Iden nnə te miñunciɛnm ya gbaal nε.»

⁷ Uwien ya tond wə len' nin Kərnɛyi nnə bure', nε Kərnɛyi pək ki yin' u'tonsənb ni bile nin u'sojambε bà te u'saan idaan kε, ki sənɔh wə itùon nnə ni ya uba, wə pε Uwien bo mənəmən nε,

⁸ ki təke' bε u laa' nà nnə kε, nε ki sən' bε Yope ya du bó.

Uwien wuən' Pιer nibonn niba tidεknt yaam

⁹ Kutaaku faa' ki laa' bi te usen ni ki nεke Yope ya du. Kuwensiiku ya yo, nε Pιer don' u te kudulekaaku kùà ni nnə ya paaki wə ní kàare.

¹⁰ Mikònm cuo' wə, nε u yíe wə ní ji. Bi teh tijier bε ní de wə uyo wə nnə, nε u laa' tidεknt yaam,

¹¹ kutaaku ye, ki laa' nibonn niba, nĩ naan bukpɛlbu ki piε, bi co ni'ñəgben inan nĩ jiinh ní tingi.

¹² Itàan inan ya went kε ya bol nin tiwent tà fuunh kubenku bo kε ya bol nin inuən kε ya bol te nibonn nnə bo.

¹³ Nε u cii' uniεke uba bó u ye: «Pιer, fii kí ku kí ηmən.»

¹⁴ Nε Pιer ye: «Kayi, Yonbdaan, n tĩ fii' ma, ma ηmən' nibonn nà yé likuəl, ki yé tijəknt ya bonn fiebu.»

¹⁵ Nε uniεke nnə tí ye: «Uwien mənge' nà la, la ye nĩ yé jəknt.»

¹⁶ Uniεke nnə ye nnə bolm mita, nε nibonn nnə pək ki liebe' ki don' kutaaku.

¹⁷ Uyo wə Pιer te ki maaleh wə ní bende u laa' nibonn nà tidεknt yaam nnə ya tingi nnə, nε binib bà Kərnɛyi sən' bε, bi te ki niireh bε ní bende Simən den nnə baa' ni'saan, ki lá sere' bunafəbu ni,

¹⁸ nε ki yin' ki niire' ki ye: «Ujε wə bi yih wə Simən, ki baanh wə Pιer nnə te iden ya sə-əə?»

19 Pìer laan biε ki te ki maaleh u laa' nibonn nà tideknt yaam nnò ya tingi, nε *Mifuoñaanm tòke' wò ki ye: «Liike, bijeb bita biba nuunh ηε.

20 Fii kí jiiire, kí paan bi'bo, ki la jie, kime min nε sòn' bε ní.»

21 Nε Pìer jiiire', ki tòke' bijeb nnò ki ye: «Min nε yé unil wà ni nuunh wò nnò. Ni nuunh nni bε bo?»

22 Nε bi tòke' wò ki ye: «Kòrneyi nε sòn' tε ní. U yé Sojambε kobk ya cien nε, ki yé ugbemòndaan, ki boh Uwien. *Sufmbε kε pèkeh wò ki gbiekeh nε. Uwien ya tond uba tòke' wò ki ye wò ní yin ηε, á baa u'den wò ní cenge a'gber.»

23 Pìer taa' bε ki kòn', ki cère' bi gòn'.

Ní faa' nε u fii' ki paan' bi'bo. Yope ya du ya nib bà teke' *Yesu ki jin' nnò ya biba pìere' wò.

24 Ní tí liεbe' ki faa' nε Pìer baa' Sesare ya du ni. U baa' ki laa' Kòrneyi yin' u'den yaab nin u'jòtiemònb bi taan' ηò, ki kε ki gu wò.

25 Pìer baa' uyo wà nnò, nε Kòrneyi tuobe' wò, ki lá gbaan' u'nintuòli, ki puke' wò.

26 Nε Pìer tòke' wò ki ye: «Fii», nε ki cuo' wò ki fin' ki ye: «N'mò yé unisaal nε.»

27 U lienh nin wò ki tí kòn', nε ki laa' binib taan' ki yebe.

28 Nε u tòke' bε ki ye: «Ninbi, ni bεn ki ye unil wà kε yé Suf ηa ηmòbe sεn wò ní kò wà ηa yé Suf den bii wò ní taan nin udaan. Ama min wòn Uwien wuòn' nni ki ye n la ye uba yé jòknt ka kpε ní nεkn wò.

29 Nεn bo nε ni yin' nni ma nnò, n baa', ka yìe'. N ji niireh nε nε, ni cinbe ki yin' nni bε bo?»

30 Nε Kòrneyi tòke' wò ki ye: «Detòlbó ya tajuòku tikur tuta ya yo, tεn wu ya yo, n là te n'den ki kàareh, nε ki laa' uje uba i ya tãan bo, u se n'nun bó ki guo tikpεlcer tù windeh teen.

31 Nε u tòke' nni ki ye: «Kòrneyi, Uwien teke' a'kaare, ki tiere' a punh bijiinb mipum ma nnò bó.

32 Nεn bo, sòn binib bε ní jo Yope ya du ni, kí tí yin uje wà te ni'ból, bi yih wò Simòn, ki baanh wò Pìer nnò ní. U te ugbònjebl uba den nε, bi yih u'mò Simòn, u'den te miñunciεnm ya gbaal.»

33 U tòke' nni ma nnò, i ya tãan bo, nε n sòn' bε ní tí yin ηε ní. A baa' ma nò, nì mòn. Fεnfennò, ti'kε te niε saan Uwien ya nun bó nε, ki yìe tí cii tigber tà kε u tòke' ηε á lá tòke tε nnò.»

Pìer tòke' Uwien ya gber Kòrneyi den

34 Nε Pìer len' ki ye: «Imòn nε, fεnfennò n bende' ki ye Uwien ηa yìe uba ki cεn' utò.

35 Inibol kε ni, unil te ki boh Uwien, ki teh nà cuube la, Uwien ya yεnm songe u'bo nε.

36 Ni bɛn tigbɛmɔnmɔnt tà Uwien cèrɛ' Israyɛl yaab cii' tù nnɔ. Tù yé tigbɛr tà cèrɛ' Uwien nin binib taan' buñɔbu kí ñɛ *Yesu Kristo wà yé unil kɛ ya Yonbdaan nnɔ bo nɛ.

37 Ki bɛn San là kpaandeh uyo wà ki teh binib ní lèbre bi'tetem wɔ ní sɛi bɛ Uwien ya ñunm nnɔ gèbre' ma nnɔ, nibonn nà tien', ki cin' Galile ya tinfɛnm ni ki tí baa' Sude ya tinfɛnm kɛ ni.

38 Ki bɛn mɔ ki ye Uwien cèrɛ' *Mifuoñaanm te Nasarɛt ya *Yesu bo, ki de' wɔ mituɔm. U là cuonh ní kɛ saan nɛ ki teh nà mɔn, ki cèreh binib bà kɛ usɛnpol jèndeh bɛ nnɔ faakreh, kime Uwien là te nin wɔ.

39 U tien' tibont tà kɛ *Sufmbɛ ya du ni nin Yerusalɛm ni nnɔ, tinbi nɛ yé tu'mànkunb. U ya *Yesu nɛ bi kpɛ' wɔ udɔpɔnpɔn bo, ki ku' wɔ.

40 Ama wɔn nɛ, Uwien mɛkre' wɔ wienta daali bitɛnkpiib ni, ki cèrɛ' binib laa' wɔ.

41 Wa cèrɛ' udu ya nib kɛ laa' wɔ, ama Uwien gènde' tinbi bà uyoyo ti yé bimànkunb nnɔ, u cèrɛ' tinbi nɛ laa' wɔ. U mɛkre' bitɛnkpiib ni ma nnɔ, tinbi nin wɔn nɛ taan' ki jin', ki ñun'.

42 U tɔke' tinbi nɛ ki ye tí li kpaandeh ki tɔkeh udu ya nib u'gbɛr, kí li yé u'mànkunb ki ye Uwien gènde' wɔn nɛ, wɔ ní bu binifuob nin bitɛnkpiib kɛ tibuur.

43 *Uwien ya ñɔbonsɔknb kɛ là kun' wɔn *Yesu bo imànd ki ye wà kɛ teke' wɔ ki jin' la, Uwien li fère udaan u'biere u'yel bo.»

Mifuoñaanm jüre' ní bà ña yé Sufmbɛ bo

44 Pɛr laan biɛ ki lienh, nɛ *Mifuoñaanm jüre' ní binib bà kɛ cengeh u lienh tigbɛr tà nnɔ bo.

45 Nɛ *Sufmbɛ bà teke' *Yesu ki jin' ki pɛrɛ' Pɛr nnɔ, laa' Uwien de' bà ña yé *Sufmbɛ nnɔ mɔ *Mifuoñaanm nɛ ní cuo' bɛ miyɔkm.

46 Bi cii' bi lienh ilenbol ki pèkeh Uwien. Nɛn saan nɛ Pɛr len' ki ye:

47 «Uwien de' binib biɛ mɔ *Mifuoñaanm tɛn tinbi ma nɔ, ñmɛ ji li fre kí ye bi la sɛi bɛ Uwien ya ñunm-i?»

48 Nɛ ki de' usɛn bi sɛi' bi'kɛ Uwien ya ñunm, *Yesu Kristo ya yel bo. Nɛn saan nɛ bi gbáan' Pɛr ki ye wɔ ní tien bi'saan iwenkàankɛ kí pukn.

11

Pɛr liɛbe' ní Yerusalɛm ki tɔke' Kristo ya taanlyaab u tien' nà

1 *Yesu ya tondb nin Sude ya tinfɛnm yaab bà kɛ teke' *Yesu ki jin' nnɔ cii' bà ña yé *Sufmbɛ mɔ teke' Uwien ya gbɛr ki jin'.

2 Pɛr liɛbe' ní Yerusalɛm u yo wà nnɔ nɛ *Sufmbɛ bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ findeh nin wɔ

³ ki teh: «Bε tien' a kɔn' bà ŋa yé *Sufmbε den, ki jin' nin bε tijier-i?»

⁴ Nεn saan nε Pιer taa' tigbεr cin' ma bo, ki tɔke' bε tù tentien' ma bo ki ye:

⁵ «N là te Yope ya du ni ki kàareh, nε ki laa' nibonn niba tidεknt yaam, nĩ ñen' ní kutaaku bo, ki naan bukpeɓbu ki piε, bi co ni'ñɔgbεn inan, nĩ jiinh ní ki lá nεkn' nni.

⁶ N liike' nè mɔnmɔnm, nε ki laa' itàan inan ya wεnt kε ya bol nin kumuɔku ni ya wεnt kε ya bol nin tiwεnt tà fuunh kubenku bo kε ya bol nin inuɔn kε ya bol te nibonn nnɔ bo.

⁷ Nε n cii' unieke uba bó u tɔke' nni ki ye: «Pιer, fii kí ku kí ŋmɔn.»

⁸ Nε n ye: «Kayi, Yonbdaan, n tĩ fii' ma, nibonn ná yé likuɔl ki yé tijɔknt ya bonn ŋa laan kɔn' n'ñɔbu ni fiebu.»

⁹ Nε unieke nnɔ tí len' kutaaku bo ki ye: «Uwien mɔnge' ná la, la ye nĩ yé jɔknt.»

¹⁰ Unieke nnɔ ye nnɔ bolm mita, nε ni'kε liebe' ki don' kutaaku.

¹¹ Nε i ya tãan bo, bijεb bita baa' ní ti te* iden yà nnɔ ya nañɔbu saan. Bi sɔn' bε Sesare ya du bó ní nε bε ní lá yin nni.

¹² Nε *Mifuoñaanm tɔke' nni ki ye ní paan bi'bo, ki la ŋmɔbe gèngènde. Nε ti'ninjieɓ biluob biε nɔ piere' nni, ti tĩ baa' ki kɔn' uje nnɔ den,

¹³ nε u tɔke' tε u laa' Uwien ya tond uba baa' u'den ma bo, ki tɔke' wɔ ki ye wɔ ní sɔn binib bε ní jo Yope ya du ni, kí tĩ yin uje wà bi yih wɔ Simɔn, ki baanh wɔ Pιer nnɔ ní.

¹⁴ U li tɔke wɔ tigbεr tà li cère wɔn nin u'den yaab kε ní ŋmεre.

¹⁵ N cin' n li lienh, nε *Mifuoñaanm pɔk ki jiire' ní bi'bo tɛn mĩ là jiire' ní ti'bo micincinm ma nnɔ.

¹⁶ Nεn saan nε n tiere' Yonbdaan là tɔke' te liñɔbonl là nnɔ. U là ye: «San là taa' miñunm nε ki sii' binib Uwien ya ñunm, ama ninbi wɔn, n li cère *Mifuoñaanm nε ní jiire ní ni'bo.»

¹⁷ Uwien de' tinbi bà teke' Yonbdaan *Yesu Kristo ki jin' bupaabu bùa nnɔ, u de' bi'mɔ bu ya paabaabu nε. Min yé ŋmε nε kí fre kí pien Uwien u la tien u yíe ma?»

¹⁸ *Sufmbε nnɔ cii' Pιer len' nnɔ ma nnɔ, nε ba ji finde' nin wɔ. Bi pèke' Uwien, nε ki tɔke' ki ye: «Imɔn, Uwien nε mɔnbe ki cère' bà ŋa yé *Sufmbε nnɔ mɔ lèbre' bi'tetem ki laa' limiel.»

Antiyɔk yaab teke' Yesu ki jin'

¹⁹ Tɔ, bi ku' Etienn uyo wà nnɔ, nε bi cin' ki jèndeh binib bà teke' *Yesu ki jin', nε bi yere' ni'kε saan, ki tĩ baa' Fenisi ya tinfenm nin Ciip nin Antiyɔk ya du ni, ki tɔkeh *Sufmbε baba *Yesu ya gbεr.

* 11:11 Bi kpiε' ki keɓe' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni, nĩ keɓe' ki ye n te nε.

²⁰ Ama bi'ni bà yé Ciip nin Sirenn yaab nnò baa' Antiyòk ya du ni, nè ki cin' ki tòkeh bà ña yé *Sufmbè nnò mò Yonbdaan *Yesu ya gbemànmònt.

²¹ Bi là ñmòbe Yonbdaan ya tuòm nè. Nèn bo nè binib teke' Yonbdaan ki jin', ki lèbre' bi'tetem, ki paan' u'sen bo ki yèbe.

²² Tigber nnò lu' *Kristo ya taanl yaab bà te Yerusalem ni nnò ya tubl ni, nè bi sòn' Banabas Antiyòk ya du bó.

²³ U tí baa' ki laa' Uwien tien' bè tinimònt ma nnò nè u'yenm songe' ki gbien'. Nè u saake' bi'ké ya gbènent ki ye bè ní li pé Yonbdaan ya sen bo nin inunmón.

²⁴ Banabas là yé unimòn nè, ki teke' *Yesu ki jin', nè *Mifuoñaanm te u'bo. Nèn bo nè binib là teke' Yonbdaan ki jin' ki yèbe ki pukn' u'bó.

²⁵ Ni ya puoli bó nè Banabas bure' Tars ya du bó wò ní tí nuun Sòl.

²⁶ U tí laa' wò, nè ki taa' wò ki baa' Antiyòk ya du ni. Banabas nin Sòl tien' len libinñemnl nè ki te Kristo ya taanl yaab ni ki wòkn' linigol Uwien ya gber. Bi cin' ki yin' binib bà teke' Yesu ki jin' «Kristo yaab» Antiyòk ya du ni nè.

²⁷ U ya yo nè *Uwien ya ñòbonsòknb biba ñèn' Yerusalem, ki baa' Antiyòk ya du ni.

²⁸ Bi yih uba Agabus. U fii' ki sere', nè *Mifuoñaanm cèrè' u len' ki ye mikòncienm miba li lu utingbèn ké bo. (Mikòncienm nnò mánbe ki lu' ubercien Klod ya yo nè.)

²⁹ Agabus len' nnò ma nnò nè bà teke' *Yesu ki jin' nnò ye unil ké ní de u li fre kí de nà, bè ní taa kí tí tore bi ya tób bà te Sude ya tinfenm ni nnò.

³⁰ Bi'ké de', nè bi taa' ki sòn' Banabas nin Sòl bè ní tí de *Kristo ya taanl ya cìenb bà te Sude ni nnò.

12

Uber Herod jènde' bà teke' Yesu ki jin'

¹ U ya yo nè uber Herod cin' ki jèndeh *Kristo ya taanl yaab biba.

² U cèrè' bi ku' San ya ninje Saak nin kijusiek.

³ U tien' nnò, ki laa' ní ñmaake' Sufmbè, nè u cèrè' bi tí cuo' Pier mò. Ní là yé uyo wà *Sufmbè jelah kunacenku kùà bi ñmònh kpòwò wà ña ñmòbe ñòke nnò nè.

⁴ Bi cuo' wò ma nnò nè ki taa' wò ki tí pek'n'. Nè ki cèrè' Sojambe ick inan gu wò. Cekl ké cekl ñmòbe sojambe binan nè. Herod yíe *Sufmbè ya Pak ní gèbre ñò nè wò ní ñèn Pier kí bu wò tibuur udu ya nib ya nun bó.

⁵ Pier te lipèkl ni ma nnò nè *Kristo ya taanl yaab mò te ki kàareh Uwien nin inunmón, ki dienh wò.

Uwien ya tond uba ñèn' Pier lipèkl ni

6 Tɔ, kutaaku kùà li faa ηɔ Herod í ñen Pier kí bu wɔ tibuur nnɔ ya ñonku ki laa' Pier dɔ sojambɛ bile ya siik ni nɛ ki gɔh, ki lùo tikudɔkr tule. Biguguurb mɔ se bunañɔbu saan ki gu.

7 Nɛ Yonbdaan Uwien ya tond uba pɔk ki puɔ' nɛ u'wenwenku wende' kuduku nnɔ ni. U ñi' Pier ya kele ni ki finde' wɔ, nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Fii tonm», nɛ tikudɔkr nnɔ lore' u'nuɔ ni ki lu'.

8 Nɛ utond nnɔ tí tɔke' wɔ ki ye: «Gbin a'ningbenl, kí cɛke a'tacaan.» Pier tien' nnɔ, nɛ u tí ye: «Gole a'liergbenku kí paan n'bo ní.»

9 Nɛ Pier paan' u'bo ki ñeh, ki maaleh ki teh ní yé tidɛknt nɛ. Wa maaleh ki teh utond nnɔ tien' ná nnɔ mɔnbe ki yé imɔn nɛ.

10 Bi ñeh ma nnɔ nɛ ki gèbre' uguguurl uba, ki tí gèbre' ulie, ki tí baa' tikur ya nagenku kùà pí saali ya nañɔbu nnɔ. Kunagenku nnɔ piire' ku'ba, nɛ bi ñen', ki kpïen' usen uba ki cuon' waamu, nɛ utond nnɔ pɔk ki bure' ki dâan' wɔ.

11 Nɛn saan nɛ Pier ya nun bó wende', nɛ u ye: «Fɛnfɛnno nɛ n bende' ki ye ní yé tigbemɔnt. Yonbdaan nɛ mɔnbe ki sɔn' u'tond ní u lá fie' nni Herod ya nuɔ ni, ki ñen' nni *Sufmbɛ yíe bɛ í tien nni ná nnɔ ni.»

12 Pier cii' ná tien' wɔ nnɔ ya tingi, nɛ ki bure' San wà bi baanh wɔ Mark nnɔ ya naa Mari donbó. Binib taan' ni'saan ki kàareh ki yɛbe.

13 U tí baa', ki ñi' saali ya nagenku, nɛ upiitonsɔnl uba baa' ki lá liike' udaan wà ñih. Bi yih upii nnɔ Loda.

14 U bende' Pier ya nieke, u'yenm sɔnge ki gbien' nɛ wa piire, ki sen' ki liebe' u'tɔb saan, ki tí tɔke' bɛ ki ye Pier nɛ se bunañɔbu saan saali.

15 U len' nnɔ ma nnɔ, nɛ bi tɔke' wɔ ki ye u waare' nɛ. Nin nɛn kɛ u ñiikeh ki teh ní yé imɔn nɛ. Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye ní lii yé Uwien ya tond wà gu wɔ nɛ.

16 Pier biɛ ki se ki ñih kunagenku, bi piire' ki laa' wɔn nɛ, nɛ ní bɛke' bɛ cɛɛn.

17 Nɛn saan nɛ u yuon' u'nuɔ ki wuɔn' bɛ ki ye bɛ í ηmile. Bi ηmile' nɛ u tɔke' bɛ Yonbdaan tien' ma ki ñen' wɔ lipɛkl ni, nɛ ki len' ki pukn' ki ye bɛ í jo kí tí tɔke Saak nin bi ya tɔb tigber nnɔ. Nɛ ki ñen' ki bure' niba bó.

18 Ní faa' uyo wà nnɔ, nɛ sojambɛ nnɔ ya yenm saa' ki gbien', nɛ bi niireh tɔb ki teh Pier wuɔ nín tien' mila?

19 Nɛn saan nɛ Herod cɛre' bi nuun' wɔ. Bi nuun' wɔ, ka laa', nɛ u yin' biguguurb nnɔ, ki niire' bɛ tigber nnɔ, nɛ ki cɛre' bi ku' bɛ, nɛ ki siere' Sude ya tinfɛnm ni, ki bure' Sesare ya du bó, ki tí tien' ni'bó idɛn ile.

Uɛr Herod ya kuum

20 Herod ya benku ni piebe' Tir nin Sidɔn ya nib bo ki gbien'. Nɛ bi'kɛ kpaan' buñɔbu bɛ í jo kí lɛ wɔ. Bi kpïɛ' ki laa' uje uba

nε bi yih wə Blatus, wən nε gu Herod ya dugəkaaku. Wən nin bən kpaan' tū ηə wə ní cuo ubεr ya dunl tigber nnə ní gben nε, kimε tijier ñεh Herod ya du ni nε ki bàareh bi'du ni.

²¹ Bi sien' lidaali là bε ní cende təb nnə baa', nε Herod gole' u'berlierl, ki kèle' u'berbiek bo, nε ki cin' ki lienh binib kε ya nun bó.

²² U lienh ma nnə, nε bi'kε wuureh ki teh: «Nì yé Uwien ya nieke nε, na yé nisaal yu.»

²³ Nε Yonbdaan ya tond uba pebe' wə i ya taa' n bo, ki cère' iwien iba ya bol lu' u'bo, nε ininbieb ηmən h wə u tì kpo', kimε wa kpiεke' Uwien.

²⁴ U ya yo nε Uwien ya gber tūre' ki yere' ki gbe ni'kε saan.

²⁵ Banabas nin Səl bən wən, bi là taa' mipum ki tì de' *Kristo ya taanl ya cienb Yerusalem ni ma nnə, nε ki taa' San wà bi baanh wə Mark nnə, ki liebe' ki jon' Antiyək ya du bó.

13

Mifuoñaanm cère' bi gènde' Banabas nin Səl ki sən' bε

¹ *Kristo ya taanl yaab bà te Antiyək ya du ni nnə, *Uwien ya ñəbonsəknb nin *Yesu ya gber ya wən wəknb te bi'ni. Bən si: Banabas nin Simeyən, bi baanh wə unibən nin Lusiyus, u yé Sirenn ya du ya nil nin Manayenn, bi taan' ki wube' wən nin Herod Antipas nε. Utə si Səl.

² Lidaali liba nε bi lôle' buñəbu ki taan' buòl liba ki dondeh Yonbdaan, nε *Mifuoñaanm təkε' bε ki ye: «Bore nni mən Banabas nin Səl bi'ba, bε ní sən n yin' bε lituonl là bo nnə.»

³ Bi lôle' buñəbu ki kàare' ki tì gben' ma nnə, nε ki taa' bi'nuə ki paan' Banabas nin Səl bo, ki cèbe' bε bi bure'.

Banabas nin Səl jon' Ciip ya dekl bó

⁴ Tə, *Mifuoñaanm sən' Banabas nin Səl ma nnə, nε bi bure' ki tì baa' Selusi ya du ni, ki kən' buñercienbu, ki bure' Ciip ya dekl bó.

⁵ Bi tì baa' lidekl nnə ya du uba ni bi yih wù Salaminn, nε ki kəh *Sufmbε ya taa' ya dur ni ki təkεh binib Uwien ya gber. San Mark mə là təkε nin bε ki toreh bε.

⁶ Bi cuon' ki càare' lidekl nnə kε, nε ki tì baa' ligbaatəl ya du uba ni, bi yih wù Pafos, ki cende' uje uba, u yé uñəkdaan, ki yé utonnənñəbonsəknl. U yé Suf nε, bi yih wə Bar Yesu.

⁷ Uñəkdaan nnə là te lidekl nnə ya gobina saan nε, u yé ununwiendaan, u'yel si Səgiyus Pəlus. U cieke wə ní cii Uwien ya gber, nε ki cère' bi yin' Banabas nin Səl ní.

⁸ Bar *Yesu nnə ya yetəl si Elimas nε. Grəkmbε ya lenm ni Elimas ya tingi si uñəkdaan nε. U jeh Banabas nin Səl ya gber, nε ki ñikndeh wə ní pien gobina nnə u la teke *Yesu kí ji.

⁹ Nε *Mifuoñaanm cère' Sòl, wà bi liebe' ki yih wə Pòl nno caan' Elimas bo inun,

¹⁰ ki tòke' wə ki ye: «Utonnendaan sin, a'biere nε yebre' nin ηε, a yé usenpol ya bije nε, ki nen nà kε mən. A nuunh á saa Yonbdaan ya gbemənt kí tí kpaan mila nε?»

¹¹ Fεnfennə, sin nin Yonbdaan nε kòle'. U li cère á juon teteli, ka ji li lenh bənbənl mənən kí tí baa uyo wà u yíe.» I ya taaan bo, nǐ tien' tən ligunl yaam ki biike' u'nun bó, nε u yekn' ki juon', ki tulnh ki nuunh wà li cuo u'nuo kí diε wə.

¹² Gobina nno laa' nǐ tien' nno ma nno, nε u teke' Yonbdaan ki jin', kimε Yonbdaan ya gber tà bi wəkn' wə nno jin' wə cεen.

Pòl nin Banabas jon' Pisidi ya tinfenm ya du uba ni bi yih wù Antiyok

¹³ Pòl nin u'təntəknlieb kən' buñercienbu Pafos ya du ni, ki bure' ki tí baa' Peje ya du ni, u te Panfili ya tinfenm ni. Nən saan nε San Mark daan' bε ki liebe' Yerusalem.

¹⁴ Pòl nin Banabas bən siere' Peje ya du ni, ki bure' ki tí baa' Antiyok ya du ni, u te Pisidi ya tinfenm ni. *Saba ya daali, nε bi kən' ki kèle' bi'taanl ya duku ni.

¹⁵ Bi kaan' Moyis là kele' *yiko ya gbənkù kùà nno ni nin *Uwien ya ñəbonsəknb là kele' nà nno ki gben', nε litaanl ya duku nno ya ciεnb sən' bε nǐ tí tòke bε kí ye bi ηməbe tigber bε nǐ tòke kí saake binib ya gbenent la, bε nǐ tòke.

¹⁶ Nən saan nε Pòl fii' ki sere' ki yuon' unuo ki len' ki ye: «Israyel yaab nin ninbi bà kε boh Uwien nno, li cengeh mən.

¹⁷ Tinbi Israyel ya bol ya Wien nε là gènde' ti'yaajeb, ki cère' bi pòre' uyo wà bi là te Esipt ni nno. Nε Uwien taa' u'tuəm ki ñen' bε u'ni.

¹⁸ U jènde' nin bε kupenpelku ni ibin pinan nε,

¹⁹ ki yaan ki gben' inibol ilole yà là kə Kanaan ya tink bo nno, ki taa' bi'tink nno ki de' tε, kí kpende' ti'yaak.

²⁰ «Kí ñε uyo wà Israyel yaab là kə Esipt ni nno kí tí baa uyo wà Uwien de' bε Kanaan ya tink nno, nǐ tien' tən ibin kobiinan nin piṇun nε. Ni ya puoli bó nε Uwien gèndeh bi'ni biba ki teh bi'senlierb, ki ηməηməbe ki tí baa' u'ñəbonsəknl Samiel ya yo.

²¹ U ya yo nε bi ye bi yíe bε nǐ li ηməbe ubεr, nε Uwien gènde' Kis ya bije Sawul, u yé Bensamen* ya baamul ya nil ki tien' bi'ber. U yé bi'ber ki tí baa' ibin pinan,

²² nε Uwien ñen' wə libel ni, ki taa' *Dafid ki tien' bi'ber. Uwien len' wən *Dafid bo nε ki ye: «N laa' Yese ya bije *Dafid, u yé unil wà n'yεnm songe u'bo nε. U li tien n yíe nà kε.»

²³ Uwien ñen' wən *Dafid ya yaabii ni nε *Yesu ki tien' Israyel yaab ya ηmiεnl kí ñε u là pùon' lipuonl là nno bo.

* **13:21** *Bensamen* yé Sakəb ya bufərkaak nε, ki yé Israyel yaab ya baamul piik nin ile nno ya liba ya yaaje.

24 San liere' *Yesu usen ki baa' ki lá tãke' Israyel yaab ki ye be n' lèbre bi'tetem nã wã n' sii be Uwien ya n'num.

25 San là benh wã n' ghen u'tuonl ma nnã, ne ki niire' be ki ye: «Ni ben n' yé ni maaleh ki teh n' yé wã nnã ne-εε? Na te nnã, wã n' pε ní n' puoli bó nε, ama ma nín kpe ní lore u'taceningben m̃ññ.»

26 Tã, ne Pãl tí tãke' be ki ye: «N'yaab *Abraham ya yaabii nin bà nã yé *Sufmbε ki boh Uwien nnã, Uwien là cère' tinbi ne cii' tigber tà li cère tí ñm̃ere nnã.

27 Nin nen ke Yerusalem ya nib nin bi'berb nã bende' *Yesu yé udaan wã, ka cii' *Uwien ya ñbonsãknb là len' nã, bi kãanh nè *Saba ke Saba ya daali nnã ya tingi. Nen bo ne bi bun' *Yesu tibuur. *Uwien ya ñbonsãknb là len' ki ye bi li tien nnã ne.

28 Ba laa' bi li dule nã bo kí ye u kpe mikuum. Nin nen ke bi miε' Pilat usen be n' ku wã.

29 Bi tien' wã ní kele' *Uwien ya gbõnku ni ki ye bi li tien wã ma bo ki ghen' ma nnã ne ki jii' wã uđõpõpõn bo, ki taa' wã ki tí sube'.

30 Ama Uwien cère' u mεkre' bitenkpiib ni.

31 *Yesu cère' binib bà là pε u'bo ki nen' Galile ki lá baa' Yerusalem nnã laa' wã iwien yã yebe. Fεnfennã ben ne yé u'mõnkunb udu ya nib ya nun bó.

32 Tinbi m̃ññ tãkeh ne tu ya gbem̃nm̃nt ne ki teh Uwien là pũon' lipuonl ki de' ti'yaajεb ne.

33 U tien' lipuonl nnã ki de' tinbi bà yé bi'yaabii ne; ki mεkre' *Yesu ten ní kele' ma Uwien ya yuon ya gbõnku ni, iyul ile, ki ye:

«Sin ne yé n' Bijε.

Dinnã ne n' wũõn' ki ye n' yé a'Baa.»

34 Uwien cère' *Yesu mεkre' bitenkpiib ni, ka ji li liebe len, ki niireh nin wã n' bure. U là len' nen ne ki ye:

«N li de ne tibont tà n' là pũon' ki ye n' li de tũ *Dafid nnã, tũ nen' ní n' ya bùol ne, ki kpe be n' li du tu'bo.»

35 Nen bo ne ní tí kele' kugbõnku nnã ni niba saan ki ye:

«Nã ní cère a'niñaan ní bure.»

36 *Dafid là fuobe uyo wã nnã, u là yé Uwien ya tonsõnl ne, ki teh Uwien yie ma. U tí kpo', ne bi sube' wã u'yaajεb saan, u bure'.

37 *Yesu wõn, Uwien mεkre' wã ne, wa bure'.

38-39 N'yaabε, Moyis ya yiko nã là fre' ki bù' ne gbemõndenb ama wa ke teke' *Yesu ki jin' la, Uwien li bù wã ugbemõndaan ne. Ní li ben kí ye wõn bo ne bi tãkeh ne ki teh Uwien li fere ne ni'biere.

40 Tã, liike m̃ñ ni'yul bo ki là cère *Uwien ya ñbonsãknb là len' nã nnã ní tu ne. Bi là len' ki ye:

41 «Ninbi bà yih bitãb fεnm nnã, liike m̃ñ,

kí cère nè ní ji ne ní juore fεnm,

kimε n li tien miyɔkm ya bonn niba,
 uyo wà ni laan fuobe,
 unil tɔke' nε lituonl nnɔ bó la,
 na rí teke kí ji. »

⁴² Pɔl nin Banabas ñeh litaanl ya duku nnɔ ni uyo wà nnɔ, nε bi gbáan' bε ki ye *Saba wà we ní nnɔ ya daali, bε rí tí rí liεbe ní, kí lá tɔke bε tu ya gber.

⁴³ Litaanl nnɔ yaare' uyo wà nnɔ, nε *Sufmbε ligol nin binib bà yé Sufkpenkpend ki pukeh Uwien nnɔ paan' Pɔl nin Banabas bo. Nε Pɔl nin Banabas tɔkeh bε ki teh Uwien juoke' bε ma nnɔ, bε rí li tuu ki pε u'sen bo mɔnmɔnm.

⁴⁴ Tɔ, *Saba wà tuɔn' nnɔ ya daali, udu nnɔ ya nib bà yεbe taan' bε rí cenge Yonbdaan ya gber.

⁴⁵ *Sufmbε ya ciεnb laa' linigol nnɔ taan' ma nnɔ, nε bi ponbe' nin bε ki gbien', ki sukreh Pɔl, ki saah u tɔkeh tigber tà nnɔ.

⁴⁶ Nin nεn kε Pɔl nin Banabas laa' lifɛl ki tɔke' bε ki ye: «Nì bi kpε tí kpie kí tɔke ninbi nε Uwien ya gber. Nε ni yie', ka teke' tù, ki maale' ki ye na kpε ní lε limiel là ña ñmɔbe gbenm. Nεn bo nε ti li pekre bà ña yé *Sufmbε bó.

⁴⁷ Yonbdaan tɔke' tε nà sɔ. U ye:
 «N tien' sin nε kuwenwenku á li wende inibol kε,
 kí cère binib bà kε te utingben bo rí ñmεre.» »

⁴⁸ Binib bà ña yé *Sufmbε nnɔ cii' bi len' nnɔ ma nnɔ, nε bi'yεnm sɔnge' ki gbien', nε bi pèkeh Yonbdaan ya gber cεen. Nε binib bà kε Uwien sien' ki ye bε rí lε limiel là ña ñmɔbe gbenm nnɔ, teke' ki jin'.

⁴⁹ Nεn saan nε Yonbdaan ya gber yereh mitinfenm nnɔ kε ni.

⁵⁰ *Sufmbε ben wɔn, bi cère' bipiikpekpiεkb bà te udu nnɔ ni, ki pukeh Uwien nnɔ nin udu nnɔ ya ciεnb kpre' Pɔl nin Banabas bo, ki jènde' bε, nε ki ñɔre' bε ki ñen' bi'du ni.

⁵¹ Pɔl nin Banabas kpakpaare' bi'taan ya tengunku ki wie' nèt, nε ki bure' Ikoniyoɔm ya du bó.

⁵² Binib bà teke' *Yesu ki jin' Antiyɔk ya du ni nnɔ wɔn *Mifuoñaanm te bi'bo nε bi ñmɔbe uyensɔnge ki gbien'.

14

Pɔl nin Banabas te Ikoniyoɔm ya du ni

¹ Pɔl nin Banabas tí baa' Ikoniyoɔm ya du ni, nε ki tien' bi bi tien' mà Antiyɔk ni nnɔ. Bi kɔn' *Sufmbε ya taanl ya duku ni kí tɔke' binib Uwien ya gber. Nεn bo nε *Sufmbε nin Grεkmbε teke' kí jin' kí yεbe.

† 13:51 Sufmbε bo kí kpakpaare itaan ya tengunku ya tingi si: nà kε ji tu unil la, ní yé u'yaar nε, na ji yé uba yaar.

² Ama *Sufmbε biba tien' uyufaa, ka teke' ki jin', ki sure' bà ña yé *Sufmbε nnò bi kpre' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò bo, ki maaleh bi'bo nà bre.

³ Nin nen ke Pòl nin Banabas tien' udu nnò ni ki wuòke'. Bi là ñmòbe lifèl ki lienh ki du Yonbdaan bo ne, ne u cèreh bi teh miyòkm ya bont ñò wò ñ wuòn kí ye bi tókeh u'juokm ya gber tà nnò yé imòn ne.

⁴ Ama udu nnò ya nib ña len' ki cii' tób bó, ne ki gbiire' icék ile. Biba se *Sufmbε ya ciék bó, ne bitób mò se *Yesu ya tondb ya ciék bó.

⁵ *Sufmbε nin bi'ciēnb nin bà ña yé *Sufmbε nnò ya biba bonde' bi li tien' *Yesu ya tondb ma, ki ye bi li jènde be ne, ki yèke be iten kí ku be.

⁶ Pòl nin Banabas cii' bi nuunh be ñ tien be ma, ne ki sen' ki jon' Likawoni ya tinfenm ya du Lista nin Debe nin idu nnò ya tengbaan ni.

⁷ Ne ki tókeh ni'mò bó yaab tigmənmənt nnò.

Pòl nin Banabas te Lista ya du ni

⁸ Uje uba là te Lista ya du ni, u'taan faan wà ñ fre kí fii kí sere. Bi maa' wò uwób ne, wa cuon' fiebu.

⁹ Lidaali liba Pòl lienh ne u cengeh. Pòl caan' u'bo inun, ki bende' ki ye u'tekjim li cère wò ñ faake.

¹⁰ Ne ki len' ufaa bo ki ye: «Fii kí sere.» Ne uje nnò fii' ki maabe' ki ci', ki cin' ki cuonh.

¹¹ Linigol laa' Pòl tien' nà nnò, ne ki wuure' Likawoni yaab ya lenm ni ki ye: «Ho! Ibule ne kpende' binib ki baa' ti'saan-a!»

¹² Ne bi yin' Banabas *Seyus, ki yin' Pòl Hermēs*, kimε Pòl ne sòbe ki lienh.

¹³ Ubul *Seyus nnò ya duku te udu nnò ya guon ya nañòbu saan ne saali. Seyus ya təturke tuke' ní inaje nin misipuum mà u tien' mè uyukpekpiε yaam ki baa' iguon nnò ya nañòbu saan, ki yie wòn nin linigol nnò ñ tùre lituòrl kí de Banabas nin Pòl.

¹⁴ Ama *Yesu ya tondb Banabas nin Pòl cii' nnò ma nnò, bi'yēnm saa' ki gbien', ne bi cuo' bi'lier ki kere'†, ki sen' ki kòn' linigol nnò ya siik ni, ne ki wuureh

¹⁵ ki teh: «Ti'jòtiebe, be bo ne ni teh niε ya bonn-i? Ti'mò yé binib ten ninbi ne. Ti baa' ki tókeh ne tigmənmənt ne ki teh ni'bule yii yé fenm ne, ní wiε yí ki paan' Uwien wà fuobe bo. Wòn ne ñen' kutaaku nin kitink nin miñunciēnm nin tibont ke.

¹⁶ Uyo bo, u là cère' inibol ke pe i yie nà bo ne.

¹⁷ Nin nen ke wà dāan' mimənm ya tienm ñò wò ñ wuòn binib u yé udaan wà. U cèreh utaa niih, tijier teh, ni jinh ki gbuokeh, ki te liwiel ni.»

* 14:12 Grεkmbε ya du ni bi yih ibule ya ciēn ne Seyus, ne ki yih i'tond Hermēs.

† 14:14 Liike Matie 26:65.

18 Nin *Yesu ya tondb len' nà kε nnə bi ñikn' nε ki tĩ pien' linigol nnə li la tũəre tuərl kí de bε.

19 Nεn saan nε *Sufmbε biba ñεn' Antiyək nin Ikoniyom ya du bó ki baa' ní, ki lá sure' linigol nnə, ki cère' li kpre' Pəl nin Banabas bo, ki yèke' Pəl iten, ki fuun' wə ki ñεn' udu ni, ki maaleh ki teh u kpo' nε.

20 Binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə baa' ki lá sere' ki guən' wə, nε u fii', ki liebe' ki kən' udu nnə ni.

Pəl nin Banabas liebe' ki jon' Antiyək ya du ni

Kutaaku faa' nε Pəl nin Banabas siere' ki jon' Dεbe ya du bó, 21 ki tĩ təkheh ni' bó yaab tigbεmənəmənt nnə. Nε binib teke' tũ ki paan' *Yesu ya sεn bo ki yεbe. Bi siere' ki liebe' Lista ya du nin Ikoniyom ya du nin Antiyək ya du wà te Pisidi ya tinfenm ni nnə ni.

22 Bi gèbreh idu nnə ni ma nnə, nε ki saakreh bà teke' *Yesu ki jin' nnə ya gbεnεnt, ki gbierεh bε ki teh bε ní li tuu ki ηməbe mitekjim, ki təkheh bε ki teh ti li jènde kí gbien nε kí yaan kí kə Uwien ya bεl ni.

23 Nεn saan nε bi gènde' *Kristo ya táan kε ni bicienb, nε ki lòle' buñəbu, ki kàare' ki de' bε, ki taa' bε ki ηukn' Yonbdaan wà bi teke' wə ki jin' nnə.

24 Pəl nin Banabas ñεn' Pisidi ya tinfenm ni, nε ki jon' Panfili ya tinfenm ni.

25 Bi tĩ baa' Pεje ya du ni ki təkhe' udu nnə ya nib Uwien ya gbεr, nε ki bure' Atali ya du bó.

26 Bi tĩ baa', nε ki kən' buñεrcienbu, ki puore' miñunciεnm ki liebe' Antiyək ya du bó. U ya du ni nε *Kristo ya taanl yaab kàare' ki ye Uwien ní juoke bε bi sən' lituonl là nnə bo.

27 Bi tĩ baa', nε ki taan' *Kristo ya taanl yaab, ki təkhe' bε Uwien cère' bi tien' tibont tà kε nnə nin u wuən' bà ηa yé *Sufmbε mitekjim ya sεn ma bo.

28 Pəl nin Banabas tien' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə saan ki wuəke'.

15

Bi finde' upunjie bo Antiyək ya du ni

1 Tə, binib biba ñεn' Sude ya tinfenm bó ní ki baa' Antiyək ya du ni, ki lá wəknh binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə ki teh: «Na jie' ni'pun Moyis ya yiko ye ma bo la, Uwien ηa ní ηmiεn nε.»

2 Pəl nin Banabas ηa tuo', nε ki finde' nin bε tigbεr nnə bo ki gbien'. Nεn bo nε bi'kε tuo' ki ye Pəl nin Banabas nin binitəb biba ní jo Yerusalem, kí tĩ lε *Yesu ya tondb nin u'taanl ya ciεnb ifinfinde nnə bo.

³ Nε *Kristo ya taanl yaab bà te Antiyòk ni nnò p̄iere' bε*. Bi joh ma nnò nε ki ñeh binib bà teke' *Yesu ki jin', ki te Fenisi nin Samari ya tinfenm ni nnò saan, ki tòkeh bε ki teh bà ña yé *Sufmbε m̄o lèbre' bi'tetem ki teke' *Yesu ki jin'. Nε ñi sòngreh bi'ke ya yεnm ki gbiekeh.

Bi taan' litaanl Yerusalem ni

⁴ Bi t̄i baa' Yerusalem ni, nε *Kristo ya taanl yaab nin bi'ciεnb nin *Yesu ya tondb teke' bε kucεnku. Nε Pòl nin Banabas tòke' bε Uwien cère' bi tien' tibont tà kε nnò.

⁵ *Farisienmbε ya cεkl yaab bà lèbre' bi'tetem ki teke' *Yesu ki jin' nnò ya biba, fii' ki sere', ki len' ki ye bà ña yé *Sufmbε ki teke' *Yesu ki jin' nnò, ñi kpε bε ñi j̄ie bi'pun nε, kí li boh Moyis ya yiko.

⁶ Nεn saan nε *Yesu ya tondb nin u'taanl ya ciεnb taan' bε ñi liike bi li tien ma tigber nnò.

⁷ Bi finde' ki gbien' ma nnò, nε P̄ier fii' ki sere', ki tòke' bε ki ye: «N'yaabε, ni ben ki ye Uwien gènde' nni ni'ni ñi wuòke' ñò bà ña yé *Sufmbε ñi cii u'gbεm̄onm̄ont n'ñòbu ni, kí teke' *Yesu kí ji nε.

⁸ Uwien ben binib ya f̄el ni te ma bo, nε ki de' bε *Mifuoñaanm̄ t̄en u là de' ti'm̄o ma bo ñò w̄o ñi wuòn bε, kí ye u gènde' bε nε.

⁹ Wa bore' tinbi nin ben, kime mitekjim bo nε u sòkre' bi'f̄el bo ya jòknt.

¹⁰ N̄i te nnò la, bε tien' fenfenno ni delkeh Uwien, ki wòbndeh bε, bε ñi tuke litukl là tinbi nin ti'yaajeb ña fre' ki tuke' lè?

¹¹ Ama tinbi wòn, Yonbdaan *Yesu ya juokm bo nε ti teke' wò ki jin' ki ñm̄ere'. N̄i te nnò nε bà ña yé *Sufmbε m̄o ya bùol.»

¹² P̄ier len' ki gben', nε linigol nnò ñmile', ki cengeh Banabas nin Pòl li len kí ye bà. Nε bi cin' ki tòkeh bε Uwien cère' bi tien' miyòkm ya bont tà bà ña yé *Sufmbε ni nnò ma bo.

¹³ Banabas nin Pòl len' ki gben' ma nnò nε Saak m̄o ye: «N'yaabε, cenge m̄en.

¹⁴ Simòn tòke' tε Uwien cin' ki tien' ma bo. U gènde' bà ña yé *Sufmbε m̄o ni binib ki tien' u'yaab.

¹⁵ N̄i tien' t̄en *Uwien ya ñòbonsòkn̄b là len' ma bo nε, kime ñi kele' *Uwien ya gbònku ni ki ye:

¹⁶ Yonbdaan là len' ki ye:

*Dafid ya den lu'†, n li liεbe ní kí mε ȳi,

N li liεbe ní kí fin lilengbenl nnò kí cère iden nnò ñi li se.

¹⁷ Nεn bo nε binib bà s̄ien' kε li nuun min Yonbdaan.

Inibol yà kε n yin' yè, yè ñi li yé n'yε nnò li nuun nni.

Yonbdaan nε len' nnò,

* 15:3 Bi li fre kí lèbre ki p̄iere' kí ye ki tore' m̄o. † 15:16 Migbiirm mie ya ciim te bolm mile bo nε. Dafid ya den lu' bii Dafid ya b̄el lu'.

nε ki tien' tibont nnə kε.

18 U cère' binib bende' tibont nnə haali uyo bo nε.» »

19 Saak tí len' ki ye: «Nen bo nε n maale' ki ye n̄ mən ti la li wəbndeh bà ηa yé *Sufmbε, ki lèbre' bi'tetem ki paan' Uwien bo nnə nin ti'yaajεtentienm.

20 Ama cère mən tí kεle kugbɔnku kí tɔke bε kí ye: bi la li jinh bule ya jier, kime tù yé tijoknt nε, ki la teh nanmaal, ki la ηmɔnh wɛnkpil, ki la ji sɛm.

21 Kime haali ti'yaajεb ya yo kí lá baa dinnə, Moyis ηmɔbe binib bà wɔknh u'yiko nε idu kε ni. Bi tuu ki kàanh wə nε *Saba kε *Saba ya daali *Sufmbε ya táan ya dur ni.»

Bi kele' kugbɔnku ki de' bà ηa yé Sufmbε

22 Nen saan nε *Yesu ya tondb nin u'taanl yaab kε nin bi'ciɛnb gbiere' ki kpaan' ki gènde' bijεb biba bi'ni ki pukn' Pɔl nin Banabas bó bε rí sɔn bε Antiyɔk ya du bó. Bi gènde' Sudas wà bi baanh wə Basabas nin Silas nε. Bi yé binib bà bi boh bε *Kristo ya taanl yaab ni nε.

23 Bi de' bε kugbɔnku kùa nnə bi kele' ku'ni ki ye ma sɔ: «Tinbi *Yesu ya tondb nin *Kristo ya taanl ya ciɛnb, fuondeh ti'yaab bà ηa yé Sufmbε ki te Antiyɔk ya du ni nin Siri ya tinfenm ni nin Silisi ya tinfenm ni nnə.

24 Ti cii' ti'yaab biba jon' ni'saan, ki tí tɔke' nε tigber tà ηaabeh ni'yɛnm ki dienh nε iyɛnmaale. Ta sɔn' bε bε rí tí tɔke nε gber.

25 Nen bo nε ti taan' ki kpaan' buñɔbu, ki gènde' ti'ni binib, tí sɔn bε ni'saan, bɛn nin Banabas nin Pɔl, ti'yaab bà ti yíe bε nnə.

26 Bi yé binib bà ηa tɔnge' bi'miel Yonbdaan *Yesu Kristo ya tuonl bo nε.

27 Ti sɔn' Sudas nin Silas, bε rí lá tɔke nε buñɔbu ni tigber tà ti kele' tù kugbɔnku kuu ni nnə nε.

28 *Mifuoñaanm tore' tε ti kpaan' buñɔbu, ti la wəbn nε kí de nε *yiko uba wə rí li yé ni'bo litukl kí pukn tibont tà yé ni'bo tibonmɔnt nnə bó. Tun si:

29 ni la ηmɔnh tɔtuɔrnɔnt, ki la jinh sɛm, ki la ηmɔnh wɛnkpil, ki la teh nanmaal. Ni cuo' ni'ba tu ya bont bo la, nen nε mən. Ni'yaam rí li ηmε.»

30 Tɔ, bi cèbe' bi sɔn' binib bà nnə bi bure' Antiyɔk ya du bó. Bi tí baa' ni'bó, nε ki taan' *Kristo ya taanl yaab kε, ki taa' kugbɔnku nnə ki ηukn' bε.

31 Bi kaan' kù ma nnə, nε bi'kε ya yɛnm sɔnge', kime kù saake' bi'gbenent.

32 Sudas nin Silas yé *Uwien ya ñɔbonsɔknb ma nnə, nε ki tɔke' bε tigber tù yebe ki saake' bi'gbenent bε rí li pε Uwien ya sɛn bo mɔnmɔnm.

33 Bi wuɔke' ni'saan waamu nε ki yaan binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə cèbe' bε bε rí liεbe bà sɔn' bε nnə saan nin uyɛnduɔn.

34 [Silas wòn juore' ki te Antiyok ya du ni nε.]‡

35 Pəl nin Banabas mə juore' Antiyok ya du ni, ki təkheh nin binib bi yebe ki ti wəknh binib, ki təkheh bε Yonbdaan ya gbεr.

Pəl nin Banabas pàare' təb

36 Iwenkàankε gèbre', nε Pəl təkhe' Banabas ki ye: «Cèrε tí liεbe idu yà kε ni, ti là təkhe' binib Yonbdaan ya gbεr nnə, kí tí fuonde binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə kí liike bi ηuuke u'gbεr ma bo.»

37 Banabas là yíe wə rí tuke San wà bi liεbe' ki yih wə Mark nnə nε.

38 Ama Pəl ηa tuo' wə rí liεbe kí təkheh nin San Mark, kimε u là siere' ki dāan' bε Panfili ya tinfenm ni, nε ka tore' bε bi'tuon ni.

39 Pəl nin Banabas finde' nin təb nī tí ben' ki fiire', nε wà kε taa' u ya bó. Nεn saan nε Banabas taa' San Mark ki kəon' buñercienbu, ki bure' Ciip ya dekl bó.

40 Nε Pəl gènde' Silas wə rí pìere wə. Binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə kàare' Yonbdaan ki ye wə rí juoke bε, nε bi bure',

41 ki ñeh *Kristo ya táan yà te Siri nin Silisi ya tinfenm ni nnə saan, ki cèreh i'nib faakreh mitekjim ni.

16

Timote pìere' Pəl nin Silas

1 Pəl nin Silas tí baa' Dεbe nin Lista ya du ni, ki laa' uje uba teke' *Yesu ki jin' ki te mifenm nnə, bi yih wə Timote. U'naa yé Suf nε, ki teke' *Yesu ki jin', nε u'baa yé Grεk.

2 Binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te Lista nin Ikoniyom ya du ni nnə kε pèkeh Timote nε.

3 Pəl yíe Timote rí pìere wə. *Sufmbε bà te ni'saan nnə bo nε u jie' Timote ya punl, kimε *Sufmbε nnə kε bεn ki ye Timote ya baa yé Grεk nε.

4 Bi cuonh ki ñeh idu ni ma nnə, nε ki təkheh binib bà teke' ki jin' ki te i'ni nnə, *Yesu ya tondb nin u'taanl yaab ya cienb bà te Yerusalem ni ñen' isen yà nnə, nε ki sureh bε bε rí li pε i'bo.

5 Nεn bo nε *Kristo ya táan yaab faakreh mitekjim ni, nε binitəb teknh wə ki jinh ki pukndeh bi'bó daan kε daan.

Uwien yte Pəl rí jo Maseduənn ya tinfenm bó

6 *Mifuoñaanm pien' Pəl nin u'təntəknlieb bi la təkheh Uwien ya gbεr Asi ya tinfenm ni. Nεn bo nε bi gèbre' Friji nin Galasi ya tinfenm,

7 ki tí baa' Misi ya tinbien, ki maaleh bε rí jo Bitini ya tinfenm ni, nε *Yesu ya Fuoñaanm ηa de' bε sεn.

‡ 15:34 Bi kpiε' ki kele' tigbənt tà nnə ya tuba ni migbiirm 34 ηa te tu'ni.

⁸ Nɛn saan nɛ bi gɛ̀bre' Misi ya tinfɛnm, ki tɪ baa' Trowas ya du ni.

⁹ Kuñɔnku nɛ Pɔl laa' Maseduɔnn ya tinfɛnm ya jɛ uba tidɛknt yaam, u se u'saan ki gbáanh wɔ ki teh wɔ ń baa ní Maseduɔnn kí lá tore bɛ.

¹⁰ Pɔl laa' Maseduɔnn ya jɛ nnɔ tidɛknt yaam ma nnɔ, nɛ ti *pɔk ki bonde' i ya tãan bo, tí jo Maseduɔnn ya tinfɛnm bó, kime ti bɛnde' ki ye Uwien nɛ yin' tɛ ni' bó tí tɪ tɔke u'gbɛmɔnmɔnt.

Upii uba teke' Yesu ki jin' Filip ya du ni

¹¹ Nɛn saan nɛ ti kɔn' buñɛrcienbu Trowas ya du ni, ki cubn' Samotras ya dekl bó. Kutaaku faa' nɛ ti bure' Neyapoli ya du bó.

¹² Nɛ ki ñɛn' nɛn saan, ki jon' Filip ya du bó; u yé Maseduɔnn ya tinfɛnm ya ducɛncien nɛ. Erom yaab nɛ ŋuuke udu nnɔ. Ti tien' u'ni iwenkáankɛ nɛ.

¹³ *Saba ya daali, nɛ ti ñɛn' udu nnɔ ni, ki jon' ukpen uba ya gbaal. Ti maale' ki ye *Sufmbɛ taakeh ná saan ki kàareh lii te nɛ nɛ. Ti laa' bipiib biba taan' ni'saan, nɛ ti kèle' ki tɔke' bɛ Uwien ya gber.

¹⁴ Upii uba là te bi'ni, bi yih wɔ Lidi. U yé Tiyatiir ya du ya pii nɛ, ki pukeh Uwien, ki kuɔreh ikpɛlde ì mɔn ki yé imónmón. Yonbdaan cìbre' u'yɛnm ki cèrɛ' u cenge' mɔnmɔnm, ki tuo' Pɔl len' ná nnɔ.

¹⁵ Tɪ sɪi' wɔn nin u'den yaab kɛ Uwien ya ñunm ma nnɔ, nɛ u tɔke' tɛ ki ye: «Ni tuo' ki ye n mɔnbe ki teke' Yonbdaan ki jin' la, dɛn mɛn, kí li te n'den.» Nɛ ki cɛkn' tɛ ti tuo'.

Bi pekɔn' Pɔl nin Silas Filip ya du ni

¹⁶ Lidaali liba nɛ ti tɪ lá joh bi taakeh ná saan ki kàareh nnɔ. Nɛ ujɛfaan uba cende' tɛ usɛn ni, ki yé uyɔnb; ki ŋmɔbe ipol iba, ki tɔkeh binib ná li wun ń tien. U teh nnɔ nɛ ki lenh lifaal ì yɛbe ki dienh u'cɛnbaambe.

¹⁷ U paan' tinbi nin Pɔl bo ki wuureh ki teh: «Binib biɛ nɔ yé Uwien wà ŋa ŋmɔbe Nacentɔ ya tonsɔnb nɛ. Bi tɔkeh nɛ ni li kpɪen usɛn wà kí ŋmɛrɛ nɛ.»

¹⁸ U teh nnɔ nɛ idaan kɛ, Pɔl ya benku ni tɪ piebe', nɛ u jibe' ki tɔke' ipol nnɔ ki ye: «Yesu Kristo ya yel bo, siere mɛn u'saan.» Nɛ ì siere' u'saan i ya tãan bo.

¹⁹ Tɔ, ujɛfaan nnɔ ya cɛnbaambe laa' ba ji li fre kí lɛ faal u'bo, nɛ bi cuo' Pɔl nin Silas, ki tuke' bɛ ufaa bo ki jon' udu nnɔ ya nib taakeh ná saan nnɔ, ŋɔ u'ciɛnb ń bu bɛ tibuur.

²⁰ Nɛ ki taa' bɛ ki wuɔn' Erom yaab ya buur ya ciɛnb ki ye: «Binib biɛ nɔ yé *Sufmbɛ nɛ, ki tuke' fɛnfɛnm ki baa' tɪ'du ni,

²¹ ki wɔknh mitetem mà ŋa kpɛ tinbi Erom yaab ń tuo mɛ, ki niireh nin tɪ paan mi'bo.»

* **16:10** Wà kele' kugbɔnku kuu nnɔ ye *tinbi* ma nnɔ, ní wuɔn' ki ye u'mɔ tɔke nin Pɔl nɛ.

22 Bi len' nnò ma nnò nε linigol kpre' bi'bo. Tibuur yaab nnò dεre' ki gore' Pòl nin Silas ya went, nε ki ye be í ñí be ilenben.

23 Bi ñí' be cεen, nε ki taa' be ki tí pekñ', ki tòke' wà gu lipεkl nnò ki ye wò í li gu be mənəmən.

24 Bi tòke' wò ma nnò nε u kuòn' be lipεkl ya dubenku ni, ki taa' bi'taan ki sεkn' idò ya ηmòbe ibon ni, ki lòle' ki məkñ' yí.

25 Ní tí tuo kuyòku, nε Pòl nin Silas te ki kàareh, ki geh iyuon ki pèkeh Uwien, nε lipεkl ya nitòb cengeh bi'bó.

26 Nε kitink jènge' i ya taan bo ki gbien', ki cère' lipεkl ya duku ya tənpuul mò jènge', nε li'nagent ke pìpiire'. Tikudòkr tà lùo lipεkl ya nib nnò ke cecere'.

27 Wà gu lipεkl nnò finde', ki laa' tinagent yeyε ma nnò, nε u nère' u'jusiek wò í ku u'ba, ki maaleh ki teh lipεkl ya nib nnò ke ñen' ki sensen' nε.

28 Nε Pòl tien' u'bo ki ye: «La tien a'ba nà bre, ti'ke te ni'saan.»

29 Wà gu lipεkl nnò ye be í taa umu ní, nε ki tòre' ki kòn' lipεkl ya du ni, ki gbaan' Pòl nin Silas ya nun bó, u'gbenent ke ηòh.

30 Ni ya puoli bó nε u taa' be ki ñen' saali, ki niire' be ki ye: «Bicienbe, n li tien mila kí ηmεre?»

31 Nε bi jiin' wò ki ye: «Teke Yonbdaan *Yesu kí ji, sin nin a'den yaab ke li ηmεre.»

32 Nεn saan nε bi tòke' wòn nin u'den yaab ke Yonbdaan ya gber.

33 Nε u taa' be u ya yo kuñonku nnò ke ki tí sòkre' bi wun ñíni' be ma nnò ya gbien. Nε Pòl nin Silas sii' wòn nin u'den yaab ke Uwien ya ñunm i ya taan bo.

34 Nε u taa' Pòl nin Silas ki jon' u'den, ki tí de' be tijier. U teke' Uwien ki jin' ma nnò nε wòn nin u'den yaab te uyensange ni.

35 Kutaaku faa' nε Erom ya buur yaab nnò sòn' bi'sojambe be í jo kí tí tòke wà gu lipεkl nnò wò í taa bijeb nnò kí wiε.

36 Wà gu lipεkl nnò tòke' Pòl ki ye tibuur yaab sòn' ki tòke' nni ki ye í taa nε kí wiε. Nεn bo, ñε mən kí li joh nin uyenduon.

37 Nε Pòl ye: «Tibuur yaab cère' bi ñíni' tinbi Erom yaab binib ya nun bó ka bun' te buur, nε ki pekñ' te. Fεnfεnnò bi ji yíe be í bòle kí wiε te ma nò, ta í tuo. Cère tibuur yaab bugben í baa kí ñen te.»

38 Sojambe nnò liebe' ki tí tòke' tibuur yaab nnò Pòl len' nà nnò. Bi cii' Pòl nin Silas yé Erom yaab ma nnò nε bujεwaanbu cuo' be.

39 Nε bi baa' Pòl nin Silas saan ki tien' be kafala, nε ki ñen' be lipεkl ni, ki gbáan' be be í siere udu nnò ni.

40 Pòl nin Silas ñen' kupenpekndu nnò ni, nε ki jon' Lidi den, ki laa' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò, ki saake' bi'gbenent, nε ki bure'.

17

Pəl nin Silas te Tesalonik ya du ni

¹ Pəl nin Silas siere' Filip ya du ni, nε ki gèbre' Anfipolis nin Apoloni ya du ni, ki tī baa' Tesalonik ya du ni. *Sufmbε ya taanl ya duku kuba te len.

² Pəl kən' litaanl ya duku nnə ni tən u tī rí teh ma bo. Nε ki taa' *Saba uta ki təkhe bε *Uwien ya gbənkɔ ya gbεr.

³ U təkhe tigbεr nnə ya tingi ki teh Uwien ya Nigendkε Kristo li jènde, kí kpo kí mεkre bitenkpiib ni nε. Nε ki teh n təkhe nε *Yesu wà ya gbεr nə, wən nε yé Uwien ya Nigendkε Kristo.

⁴ *Sufmbε biba nin Grεkmbε bà pukeh Uwien nnə ligol nin bipiikpεkpiεkb mə ligol ya yεnm səngε' Pəl len' nà nnə bo, nε bi kpəbn' wən nin Silas bó.

⁵ *Sufmbε bà ya yεnm ηa səngε' Pəl len' nà nnə bo nnə, taa' u'bo iponponbe, nε ki taa' idukond isεnjε ni, ki kpəbn' bi'ba bó, ki cère' udu nnə ya nib taan' ki yεbe ki kpεr' Pəl nin Silas bo, ki teh fεnfεnm udu ni. Bi jon' uje uba den, bi yih wə Sasən ki tī kən' nin mituəm, ki nuunh bε rí taa Pəl nin Silas kí jo udu nnə ya nib taan' nà saan nnə,

⁶ nε ka laa' bε. Ba laa' bε ma nnə nε ki cuo' Sasən nin binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə ya biba ufaa bo, ki taa' bε ki jon' udu nnə ya ciεnb saan, nε ki wuureh ki teh: «Binib bà cuon' ki saa' uηendun kε nnə, baa' niε saan mə,

⁷ nε Sasən teke' bε u'den. Bi kende' uberciεn Sesa ya yiko bo, nε ki lienh ki teh ubertə te, bi yih wə Yesu.»

⁸ Tigbεr nnə cəke' linigol nin udu nnə ya ciεnb kε,

⁹ nε bi teke' Sasən nin bi'təb nnə ilike, ki yaan ki wiε' bε.

Pəl nin Silas te Bere ya du ni

¹⁰ Nī biire' nε binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə cère' Pəl nin Silas bure' i ya tãan bo Bere ya du bó. Bi tī baa' nε ki jon' *Sufmbε ya taanl ya duku bó.

¹¹ *Sufmbε bà kə Bere ya du ni nnə teknh tigbεr ki cεn' Tesalonik yaab. Nεn bo nε bi teke' Pəl təkε' bε tigbεr tà nnə mənəm, nε ki fiinh *Uwien ya gbənkɔ daan kε daan bε rí liike tū te bii ta te.

¹² Bi'ni binib teke' *Yesu ki jin' ki yεbe. Nε Grεkmbε ya piikpεkpiεkb nin bijεb mə teke' wə ki jin' ka dindin.

¹³ Ama uyo wà *Sufmbε bà te Tesalonik ya du ni nnə ci' Pəl te Bere ya du mə ni ki təkhe binib Uwien ya gbεr nnə, nε bi jon' ni'mə bó ki tī tī cère' linigol kpεr'.

¹⁴ Nεn saan nε binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə cère' Pəl siere' i ya tãan bo ki kpīen' usen wà joh miñunciεnm bó nnə. Silas nin Timote ben juore' Bere ya du ni nε.

15 Bà p̄ìereh Pòl nnò, p̄ìere' wò ki t̄i baa' Atenn ya du ni nɛ. Nɛ Pòl t̄ake' bɛ ki ye bi t̄i baa' la, bɛ r̄i t̄ake Silas nin Timote kí ye bɛ r̄i baa ní u'saan tonm.

Pòl t̄akeh Uwien ya gber Atenn ya du ni

16 Pòl gu Silas nin Timote Atenn ya du ni uyo wà nnò, nɛ ki laa' ibule gbe udu nnò ni, nɛ u'yennm saa' ki gbien'.

17 U te *Sufmbɛ ya taanl ya duku ni, nɛ wòn nin *Sufmbɛ nin binib bà pukeh Uwien nnò t̄akeh tigber. Idaan kɛ u joh binib taakeh nà saan nɛ ki t̄akeh binib bà bàareh ni'saan nnò *Yesu ya gber.

18 Binib biba m̄ò là te ni'saan ki benge' miyɛnfuom, bɛn nin Pòl lienh. Biba yé *Epikuryɛnmbɛ, nɛ bitòb yé *Stoyisiɛnmbɛ. Biba lienh ki teh «Ujɛ wuò ñòñòbleh ki teh ba nɛ?» Nɛ bitòb lienh ki teh: «U lii lienh niba bó ya bule ya gber nɛ.» Bi len' nnò, kime Pòl t̄akeh *Yesu ya gbem̄nm̄ont nin mimekrm ya gber nɛ.

19 Bɛn nin wòn jon' udu nnò ya buur ya bùol, bi yih nà saan Ayeropaji* nnò, nɛ bi niire' wò ki ye: «A li fre kí t̄ake tɛ a wòknh binib miwòknfɛnm mà nò-òò?»

20 Kime a kpaakeh ti'tub nɛ nin a'gbɛcent tuu, nɛ ti yíe tí cii tu'tingi.

21 Tò, Atenn ya du ya nib kɛ nin bicɛnb bà te udu nnò ni nnò fɛ tigbercent ya t̄okm nɛ. Nɛn bo nɛ bi taakeh ki kaah uyo kɛ ki t̄akeh t̄ù.

22 Pòl fii' ki sere' Ayeropaji ya nib nnò ya siik ni, nɛ ki ye: «Atenn yaabe, n sekn' ki laa' ni pɛ ibule bo cɛɛn nɛ.

23 N cuonh ni'du ni uyo wà nnò nɛ ki likeh ni'ponpob, ki t̄i laa' liba bi kɛle' li'bo ki ye: «Ta bɛn wà nnò m̄ò yaal sò.» Ni pukeh wà, ka bɛn wò nnò min baa' r̄i t̄ake nɛ u ya gber nɛ.

24 Wòn nɛ yé Uwien, ki ñɛn' uɲɛndun nin tibont tà kɛ te u'ni nò. Wòn wà yé kutaaku nin kitink ya Yonbdaan nnò, ña kò nib mɛn' tidur tà nnò ni.

25 Wa nuunh nil ya torm, niba ña p̄òre' wò, kime wòn nɛ dienh binib limiɛl nin mitafaam mà bi fuoreh mè nò nin tibont kɛ.

26 U ñɛn' unibaab nɛ, ki cèrɛ' u p̄òrɛ' inibol yà te utingbɛn kɛ bo nò. Wòn Uwien nɛ sien' iyo kɛ, ki bobore' inibol kɛ nin i'kònkua.

27 U là tien' nnò ñò binib r̄i li nuunh wò nɛ. Nba la, bi ñanñaanh kí nuunh wò la, bi li t̄i lɛ wò. Im̄on wa li jende' ti'ni uba m̄onon saan.

28 Wòn bo nɛ ti te, ki fuobe, ki cuonh. Ni'yonyuonb biba m̄ò là len' nnò nɛ. Bi là len' ki ye: «Ti'mò yé Uwien ya bumu nɛ.»

* 17:19 Ayeropaji yé ligbengbenl liba ya yel nɛ Grekmbe ya lenm ni. Bi là liebe' ki yih binib bà taakeh li'bo nnò m̄ò ki teh Ayeropaji yaab nɛ.

29 Ti yé Uwien ya bumu ma nnə, ta bi li maaleh ki teh Uwien naan tən ibule nɛ. Unisaal nɛ taa' u'yenmaale nin u'benm ki kpen' itən, ki duore' miñðkm nin ilike ya kurku ki tien' yĩ.

30 Uwien ŋa tənge binib ŋa laan là bɛn wə ki teh tibont tà nnə. Ama fɛnfɛnnə u ji təkɛh uŋɛndun ya nib kɛ nɛ ki teh bɛ rí lèbre bi'tetem.

31 Kimɛ u sien' lidaali là u li bu uŋɛndun ya nib kɛ tibuur tù rí li cuube. U gènde' unil wà li bu binib tibuur nnə. U cère' udaan mɛkre' bitɛnkpiib ni ŋə wə rí wuən binib kí ye u mənbe ki gènde' wən nɛ.»

32 Binib nnə cii' Pəl len' ki ye binib li mɛkre bitɛnkpiib ni ma nnə, nɛ biba lɛ' wə, bitəb mə len' ki ye: «Ti lá li cenge a'gber tuu uyo uba nɛ.»

33 Nɛ Pəl siere' bi'saan ki bure'.

34 Nin nɛn kɛ binib biba teke' *Yesu ki jin', ki kpəbn' Pəl bó. Bi'ni bi yih uba Denis u yé Ayeropaji ya nil, utə mə yé upii, bi yih wə Damaris nin binitəb mə.

18

Pəl te Korɛnt ya du ni

1 Pəl siere' Atɛnn ni, nɛ ki jon' Korɛnt ya du bó.

2 U tì cende' Suf uba bi yih wə Akilas nin u'po. Bi maa' wə Pənt ya tinfɛnm ni nɛ, ki yih u'po Prisil. Bi ñɛn' Itali ya duciɛn Erom bó nɛ ki baa' na wuəke'. Kime ubɛrciɛn Klod nɛ là ble' liwəbl ki ye *Sufmbɛ kɛ rí ñɛ Erom ya du ni. Pəl nin bɛn cuo' kujətiɛku.

3 Bɛn nin Pəl ya tuonl kɛ là tɛ nɛ, bi là pəh ininbon* nɛ. Nɛn bo nɛ Pəl jon' ki tì te bi'den, bi tɛ ki sənɛh.

4 *Saba kɛ *Saba ya daali Pəl joh *Sufmbɛ ya taanl ya duku ni nɛ bi təkɛh tigbɛr, nɛ u ñikndɛh *Sufmbɛ nin Grɛkmbɛ rí teke *Yesu kí ji.

5 Silas nin Timote ñɛn' Maseduənn ya du bó, ki baa' ní uyo wà nnə, nɛ Pəl taa' u'ba ki de' Uwien ya gber ya təkɛm baba, ki tūəreh ki təkɛh *Sufmbɛ ki teh *Yesu nɛ yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo.

6 Ba tuo' Pəl ya ñəbu bó, ki sukreh wə ma nnə, nɛ u gbɛgbɛ' u'wɛngolkaar ya tɛngunku ki təkɛ' bɛ ki ye: «Na ŋmɛrɛ' la, ni'yaar bo, na ñɛn' min. Fɛnfɛnnə n li pekɛrə bà ŋa yé *Sufmbɛ bó nɛ.»

7 Pəl siere' ni'saan, ki jon' uje uba den, bi yih wə Titiyus Yustus, u yé unil wə pukeh Uwien nɛ. U'den nin litaanl ya duku nnə buəke nɛ.

* 18:3 Bi là nukɛh tigbənt nɛ ki pəh ininbon nnə, mitəm la, bi taah tikpɛlcɛr nɛ ki pəh yɛ.

⁸ Litaanl ya duku nnɔ ya ciɛn Krispus nin u'den yaab kɛ teke' Yonbdaan ki jin'. Korɛnt yaab mɔ cii' Pɔl tɔkeh *Yesu ya gbɛr tɔ nnɔ, ki teke' ki jin' ki yɛbe, nɛ bi sɛi' bɛ Uwien ya řunm.

⁹ Kuřonku kuba nɛ Yonbdaan tɔke' Pɔl tidɛknt yaam, ki ye: «La li fɛnge, li tɔkeh binib tigbɛmɔnmɔnt nnɔ, ki la li řmin.

¹⁰ N te nin řɛ, uba řa ř fre kɛ tien řɛ nà bre, kimɛ n'yaab yɛbe udu wuu ni.»

¹¹ Pɔl tien' ni'saan libinl liba nin inřmaale iluob nɛ, ki wɔknh binib Uwien ya gbɛr.

Bi tuke' Pɔl ki jon' Galiyɔn saan tibuur

¹² Tɔ, uyo wà Galiyɔn là yé Akayi ya tinfɛnm ya gobina nnɔ nɛ *Sufmbɛ ya ciɛnb kpaan' Pɔl bo iyɛ, nɛ ki cuo' wɔ, ki jon' tibuur,

¹³ ki tɛ tɔke' ki ye: «Ujɛ wuɔ sureh binib bɛ ř li pukeh Uwien yiko řa ye ma bo nɛ.»

¹⁴ Pɔl yàare' wɔ ř len, nɛ Galiyɔn tɔke' *Sufmbɛ nnɔ ki ye: «U bi bii' libiil liba nɛ, bii u bi tien' kinunbɔnk kiba nɛ la, ninbi Sufmbɛ, n bi li duɔn n'yɛnm kɛ cenge ni'bó.

¹⁵ Ama ni findeh nin tɔb inřbon bo nin binib ya yel bo nin ni'yiko bo wɔn la, nř yé ni'yaar nɛ. Min řa yé n li yé wà li bu tuu ya gbɛr.»

¹⁶ Nɛ ki řɔre' bɛ ki řɛn' tibuur ya duku ni.

¹⁷ Nɛ binib bà kɛ te ni'saan nnɔ cuo' litaanl ya duku ya ciɛn, Sɔstɛnn, ki řih wɔ tibuur ya duku ya nun bó, ama Galiyɔn řa li tɔnge' tù.

Pɔl liebe' Antiyɔk ya du bó

¹⁸ Pɔl biɛ ki tien' Korɛnt ya du ni ki wuɔke'. U cèbe' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ, nɛ wɔn nin Prisil nin Akilas bure' bɛ ř tɛ kɔ buřɛrciɛnbu Sankre ya du ni. U kuo' u'yur wun ni nɛ u là pùon' lipuonl là nnɔ bo. Bi kɔn' buřɛrciɛnbu u ya du ni nɛ ki cubn' Siri ya tinfɛnm bó.

¹⁹ Bi tɛ baa' Efɛs ya du ni nɛ Pɔl dàan' u'tɔntɔknlieb, ki jon' *Sufmbɛ ya taanl ya duku ni bi tɛ tɔkeh tigbɛr.

²⁰ Bi gbáan' wɔ wɔ ř tien bi'saan iwenkàankɛ, nɛ wa tuo',

²¹ ki cèbe' bɛ, ki tɔke' bɛ ki ye Uwien tuo' la, u tɛ li liebe nɛ bi'saan uyo uba. Nɛ ki kɔn' buřɛrciɛnbu ki siere' Efɛs ya du ni, ki bure'

²² ki tɛ baa' Sesare ya du ni. U tɛ baa' ma nnɔ nɛ ki don' Yerusalem bó, ki fuonde' *Kristo ya taanl yaab, nɛ ki řɛn' ni'bó ki cɔn' Antiyɔk ya du bó.

²³ U tien' iwenkàankɛ Antiyɔk ya du ni, nɛ ki tɛ bure'. U joh ma nnɔ nɛ ki řɛn' Galasi nin Friji ya tinfɛnm ni, ki faake' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ ya tekjim.

Apolos jon' Efɛs nin Korɛnt ya du ni

24 Uje uba baa' Efes ya du ni, ki yé Suf, bi yih wə Apolos. Bi maa' wə Aleksandri ya du ni nε. U yé unil wə freh ki lienh nε, ki bεn tigber tà kele' *Uwien ya gbənkɔ ni nno mənəmənəm.

25 Bi là wəkn' wə u li paan ma bo Yonbdaan ya sən bo. U'yenm pε *Yesu ya gber bo cεen, nε u təkheh tù binib, ki wəknh bε tù te ma bo mənəmənəm. Ama u bεn San là siih binib Uwien ya nūnm ma bo nno baba nε.

26 Apolos kən' *Sufmbε ya taanl ya duku ni, ki cin' ki təkheh binib *Yesu ya gber nin lifəl. Prisil nin Akilas cenge' u'gber ki gben', nε ki taa' wə ki jon' bi'den, ki tī tūre' ki təkhe' wə Uwien ya sən ya gber mənəmənəm.

27 Apolos yie wə rí jo Akayi ya tinfenm bó ma nno nε binib bà teke' *Yesu ki jin' nno saake' u'gbenent, ki kele' kugbənku ki de' wə wə rí tī de bi'təb bà te ni'bó nno bε rí teke wə kucənkɔ mənəmənəm. U tī baa' ni'bó nε ki tore' binib bà teke' *Yesu ki jin' Uwien ya juokm bo nno nī yebe.

28 Kimε u lienh ki jinh *Sufmbε binib kε ya nun bó nε, nε ki nīikeh nà kele' *Uwien ya gbənkɔ ni nno bo, ki wəngheh ki teh *Yesu yé Uwien ya Nigəndkε Kristo nε.

19

Pəl tī te Efes ya du ni

1 Apolos laan biε ki te Korənt ya du ni u yo wə nno, nε Pəl nən' ijuən ya du bó, ki baa' Efes ya du ni, nε ki laa' binib bà teke' *Yesu ki jin' nno ya biba len,

2 ki niire' bε ki ye: «Ni tī teke' *Yesu ki jin' ma nɔ, *Mifuoñaanm jiiire' ni'bo ηə-əə?» Nε bi ye: «Tinbi ηa laan li cii' nil len' ki ye *Mifuoñaanm te mənən.»

3 Nε Pəl niire' bε ki ye: «Bi sīi' nε Uwien ya nūnsii u lε ba?» Nε bi jiiin' wə ki ye: «Bi sīi' tε San là siih binib Uwien ya nūnsii wə nno nε.»

4 Nε Pəl təkhe' bε ki ye: «San là siih binib Uwien ya nūnm mitetem ya ləbrm bo nε, nε ki təkheh bε ki teh bε rí teke wə li paan u'puoli bó ní nno kí ji. Ni'tingi si: bε rí teke *Yesu kí ji.»

5 Bi cii' Pəl len' nà nno, nε ki cère' u sīi' bε Uwien ya nūnm Yonbdaan *Yesu ya yel bo.

6 Pəl taa' u'nuə ki paan' bi'bo, nε *Mifuoñaanm jiiire' ní bi'bo, nε bi lienh milencenm, ki səkndeh Uwien ya nəbon.

7 Binib nno kε là li baa piik nin bile.

8 Pəl là joh *Sufmbε ya taanl ya duku ni, ki tī baa' inmaale ita nε, ki lienh nin binib ka fenge, ki təkheh bε Uwien ya bεl ya gber, ki nīkndeh ki sureh bε bε rí tuo u təkheh tigber tà nno.

9 Ama bi'ni biba ya yul faa, ba tuo' ki teke' tigber nno, nε ki séreh binib bà teke' *Yesu ki jin' ki pε u'sen bo nno linigol ya nun bó. Nεn bo nε Pəl siere' ki dāan' bε, ki taa' bà teke' Yesu ki

jin' nnò, ki jon' Tiranus ya keraduku bó ki tí wòknh bε idaan kε.

¹⁰ U tien' nnò ki tí dukn' ibin ile nε. Nεn bo nε Asi ya tinfenm ya nib, bà yé *Sufmbε nin bà ηa yé *Sufmbε kε cii' Yonbdaan ya gbεr.

Sikefa ya bijieɓ ya gbεr

¹¹ Uwien cère' Pól teh miyòkm ya boncient cεen,

¹² haali bi tí taah mupapaajεmu nin tikpɛlcer tà kε mε' Pól nnò mənən ki tí paakeh bi'wiεnb bo nin isenpol ηaake binib bà bo, nε bi faakreh i ya tàan bo.

¹³ *Sufmbε biba mò là te ki cuonh ni'kε saan ki ηuòh isenpol binib saan. Bi yíe bε ní taa Yonbdaan *Yesu ya yel, kí li ηuòh isenpol binib saan, nε ki lienh ki teh: «*Yesu wà Pól tòkeh binib u'gbεr nnò ya yel bo, siere mεn.»

¹⁴ Bitòtuɔrcienb ya ciεn uba nε là te ki ηmòbe bijieɓ bilole, ki yé Suf, bi yih wò Sikefa. Bεn nε là cuonh ki teh nnò.

¹⁵ Nε usenpol cère' uje wà u ηaake wò nnò tòke' bε ki ye: «N bεn Yesu, ki bεn Pól yé udaan wà. Ninbi le? Ni'mò yé ηmembe nε?»

¹⁶ Nε ki fii' ki ciin' bε, ki faake' nin bi'kε ki jènde' bε ki gbien', ki bunnunge' bε. Nε bi'kε sεn' ki ñεn' u'den inil.

¹⁷ Efεs ya nib, bà yé *Sufmbε nin bà ηa yé *Sufmbε kε cii' tigber nnò, bujεwaanbu cuo' bi'kε; nε bi kpieke' Yonbdaan Yesu.

¹⁸ Linigol là teke' *Yesu ki jin' nnò ya biba bàareh ki lá tòkeh binib ya nun bó bi là teh nà na mən nin bi là teh inòke ma bo.

¹⁹ Bà là teh inòke nnò ya biba tukeh bi'ñòkgbənt ní ki lá taakeh ki cokndeh, ki sienh binib kε ya nun bó. Bi bù' tigbənt nnò ya daaku, ki laa' nĩ te tilikur itur piɓun nε.

²⁰ Nnò nε Yonbdaan ya tuəm bo, u'gbεr yere' ni'kε saan ki ηmòbe mituəm.

Kukpiinku kpi' Efεs ya du ni

²¹ Ni ya puoli bó nε Pól maale' ki ye u li ñε Maseduənn nin Akayi ya tinfenm bó nε kí jo Yerusalem. Nε ki ye: «N tí baa' ni'bó la, n li jo Erom ya du bó mò.»

²² Nεn saan nε u gènde' bà toreh wò nnò ya bile, bi yih uba Timote, ki yih utò Erat, ki sən' bε Maseduənn ya tinfenm bó. Nε wən juore' Asi ya tinfenm ni ki tien' iwenkàanke.

²³ U ya yo nε kukpiinku kpi' Efεs ya du ni Yonbdaan ya sεn bo ki bre cεen.

²⁴ Uje uba là te udu nnò ni, bi yih wò Demetriyus. U taah ilike ya kur nε ki teh muduwawaamu mùa naan tən ubul *Atemis ya duku, ki kuəreh binib bo. Lituonl nnò bo bitonsənb lenh kpele cεen nε.

25 Demetriyus taan' binib bà ke sɔnh lituonl nnɔ nin binib bà mɔ sɔnh li ya tuonbol, ne ki tɔke' be ki ye: «N'jɔtiebe, ni ben ki ye ti fuobe lituonl là bo sɔ-a!

26 Ama Pɔl wɔn lienh ki teh, ibule ŋa yé bonn, binib ne mɛh yí. U sure' binib bà bi tuo' u'ñɔbu bó yɛbe. Na yé niɛ saan Efes ni baba, Asi ya tinfɛnm ke ni ne. Ninbi mɔnɔn cii', ki sekn' ki laa' mɔ.

27 U teh nnɔ la, na yé ti'tuonl baba ne li saa. Ubucien *Atemis mɔ ya duku li juore fɛnm ne. Atemis wà, Asi ya tinfɛnm ya nib nin unɛndun ya nib ke pukeh wɔ nnɔ, mɔ ŋa ji li ŋmɔbe kpiekɛ.»

28 Binib nnɔ cii nnɔ ma nnɔ ne bi'benku ni ben' ki gbien' ne bi wuureh ki teh: «Efes yaab ya bul *Atemis yé ubucien ne.»

29 Nɛn saan ne udu nnɔ ya nib ke kpre', ki tɔke ligol ki joh udu nnɔ ya nib taakeh nà saan nnɔ, ne ki cuo' Pɔl ya tɔntɔknlieb bile usɛn ni. Bi yih uba Gayus, ki yih utɔ Aristak. Bi yé Maseduonn ya tinfɛnm ya nib ne.

30 Pɔl yíe wɔ ní jo linigol nnɔ saan, ne binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ pien' wɔ.

31 Mitinfɛnm nnɔ ya cienb bà yé Pɔl ya jɔtieb nnɔ mɔ sɔn' ki tɔke' wɔ ki ye u la jo linigol nnɔ taan' nà saan nnɔ.

32 U ya yo ne linigol nnɔ ŋmɔbe kuwaaku ki gbien', ka ji ben nà bó si nà bó. Biba wuureh ki lienh tuba, bi'tɔb mɔ wuureh ki lienh tutɔr. Bi'ni biba ŋa ji là ben nà cère' bi taan' ni'saan mɔnɔn.

33 *Sufmbɛ bà te ni'saan nnɔ gènde' uje uba ki lien' usɛn, bi yih wɔ Aleksand. Linigol nnɔ ni biba tɔke' wɔ tigber nnɔ ya tingi, ne u yuon' unuɔ ki wuɔn' ki ye u yíe wɔ ní tɔke linigol nnɔ tigber nnɔ ya tingi ne.

34 Ama linigol nnɔ bende' ki ye u yé Suf ma nnɔ, ne bi taakeh ki wuureh ki tí baa' tɛn tikur tule ki teh: «Efes yaab ya bul Atemis yé ubucien ne.»

35 Udu nnɔ ya keraci cère' linigol nnɔ ŋmile', ne u len' ki ye: «Efes yaabɛ, unil ke ben ki ye ninbi Efes yaab ne gu ubucien Atemis ya duku, ki ben ki ye u'nɛnnɛnku ñɛn' kutaaku bo ne ki jjiire' ní.

36 Uba ŋa ní fre kí niɛ kí ye ta te. Nɛn bo, ni bi li duɔn ni'yɛnm ne, ki la tien niba ka maale'.

37 Kimɛ ninbi ne tuke' bijɛb biɛ nɔ ki baa' niɛ saan. Ba saa' niba ubul ya duku ni, ka suke' ti'bule mɔ.

38 Demetriyus nin u'tonsɔnb ŋmɔbe tigber nin unil la, tibuur ya bùol te, bà buh tibuur mɔ te, be ní jo nɛn bó kí tí len.

39 Ni tí ŋmɔbe tigbetɔr ki pukn' la, bi li tùɔre tù udu ya taancienl là ñɛndeh *yiko nnɔ ni ne.

40 Ta ben la, dinnɔ ya taanl liɛ bo, ti'du ya cienb li biin tɛ kí ye ti nuunh tí kpíin udu ne; kimɛ ta ŋmɔbe ti li ñi nà bo kí tɔke nà cère' ti taan'.» U len' nnɔ ki gben', ne ki cère' bi'ke siere'.

20

Pɔl jon' Maseduɔnn nin Gres ya du ni

¹ Kukpiinku nnɔ ya waaku tɪ ɲmile' ma nnɔ, nɛ Pɔl cɛrɛ' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ taan' u'saan, nɛ u saake' bi'gbɛnɛnt, ki cɛbɛ' bɛ ki bure' Maseduɔnn ya tinfɛnm bó.

² U ɲɛh idu yà te mitinfɛnm nnɔ ni, ki tɔkeh binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ tigbɛr tù yɛbɛ ki saakreh bi'gbɛnɛnt, ki tɪ baa' Gres ya du ni,

³ ki tien' len inɲmaale ita. U là benh wɔ ní kɔ buɲɛrciɛnbu uyo wà kí jo Siri ya tinfɛnm bó nnɔ nɛ ki cii' *Sufmbɛ kpaan' u'bo iyɛ bɛ ní tien wɔ nà bre, nɛ u ye u li liebe' kí ɲɛ Maseduɔnn ya tinfɛnm bó nɛ.

⁴ Nɛ binib biba pɪɛrɛ' wɔ. Bà pɪɛrɛ' wɔ nnɔ ya yel si: Sopater, u yé Bere ya du ya nil nɛ, ki yé Pirus ya bijɛ nin Aristak nin Sekundus, bi yé Tesalonik ya du ya nib nɛ nin Gayus, u yé Dɛbɛ ya du ya nil nɛ nin Ticik nin Trofim, bi yé Asi ya tinfɛnm ya nib nɛ nin Timote.

⁵ Binib bugbɛn liere' usɛn ki jon' Trowas ya du ni ki tɪ gu tɛ*.

⁶ Tinbi wɔn, kpɔnɔ wà ɲa ɲmɔbɛ ɲɔkɛ ya *nacɛnku gɛbrɛ' nɛ ki yaan ti kɔn' buɲɛrciɛnbu Filip ya du ni. Ti tɪ tu' bɛ Trowas ya du ni wiennɲun daali nɛ, ki tien' len iwien ilole.

Pɔl te Trowas ya du ni

⁷ *Saba ya daali ya tajuɔku nɛ ti taan' tí ji Yonbdaan ya jier, nɛ Pɔl cin' ki tɔkeh binib Uwien ya gbɛr. Ní faa' la, u li bure ma nnɔ nɛ u tɔkɛ' bɛ tù ki tɪ baa' kuyɔku ya siik.

⁸ Ti taan' lidutɔtuɔl liba ya paaki ya duku ni nɛ. Ifr yɛbɛ kuduku nnɔ ni.

⁹ Unacɛnfaan uba kɛ lidutɔtuɔl nnɔ ya dutaaku ya dubonl bo, bi yih wɔ Etikus. Pɔl tɔkɛ' tigbɛr ki wuɔkɛ' ma nnɔ nɛ migùɔnm ɲɔnde' unacɛnfaan nnɔ u gùɔn' ki gbɔkre', nɛ ki cere' ki lu' tingi. Bi jiiɛrɛ' bɛ ní fin wɔ ki laa' u kpo'-a!

¹⁰ Nɛn saan nɛ Pɔl jiiɛrɛ' ki bùɔn' ki yuure' wɔ, nɛ ki tɔkɛ' bɛ ki ye: «Cuo mɛn ni'ba, wa kpo'.»

¹¹ Pɔl liebe' ki don' kuduku nnɔ ya paaki nɛ ki gbiire' Yonbdaan ya jier bi jin', nɛ u tí tɔkɛ' bɛ tigbɛr ki wuɔkɛ'. Ní tɪ tuo mifaam, nɛ u bure'.

¹² Bi tuke' unacɛnfaan nnɔ ní u fuobe nɛ unil kɛ ya yɛnm duɔn'.

Pɔl ɲɛn' Trowas ki jon' Mile

¹³ Tinbi kɔn' buɲɛrciɛnbu, ki liere' usɛn ki bure' Asɔs ya du bó. Pɔl ye ti li taa wɔ buɲɛrciɛnbu ni nɛn bó nɛ, kime u là yíe wɔ ní cuon nɛ kí jo ni'bó.

¹⁴ U tɪ tu' tɛ Asɔs ni, nɛ ti taa' wɔ buɲɛrciɛnbu nnɔ ni ti bure' Mitilenn ya du bó.

* 20:5 Liike 16:10.

15 Ti siere' ni'saan ki bure', ní ñmòñmòbe ki tí faa' ki laa' ti gaake Kiyó ya dekl ñε. Kutaaku faa' ñε ti baa' lidektəl saan, bi yih lε Samòs, kutaaku tí liébe' ki faa' ñε ti baa' Milé ya du ni.

16 Kimε Pəl ña yíe wə́ ní wuəke Asi ya tinfenm ní ñε ki ləke' Efes ya du. U là beh wə́ ní baa Yerusalem tonm ñε, ki maaleh ní tuo' la, wə́ ní baa len *Pantekot ya nacenku ya daali.

Pəl cèbe' Kristo ya taanl là te Efes ni nnò ya ciεnb

17 Pəl te Milé ya du ni, ñε ki sən' ki yin' *Kristo ya taanl ya ciεnb bà te Efes ya du ni nnò.

18 Bi baa' u'saan uyo wà nnò, ñε u təke' be ki ye: «Kí ñε lidaali là n'taal tε Asi ya tinfenm ní nnò, ninbi ñε bεn n là fuobe nin ñε idaan kε ma bo.

19 N jiin' n'ba tingi ñε ki sən' Yonbdaan ya tuonl nin tinunsiir, ki jin' ijend, kimε *Sufmbε biba là kpaan' iyε bε ní li teh nni ná bre ñε.

20 N təke' ñε *Yesu ya gbεr binib taakeh ná saan nin ni'den ka bəle' ñε tigber tà kε li tore ñε.

21 N təke' *Sufmbε nin bà ña yé *Sufmbε ki ye bε ní lèbre bi'tetem kí paan Uwien ya sεn bo, kí teke Yonbdaan *Yesu kí ji.

22 Fεnfennò min ñε te usen ni ki joh Yerusalem nò. *Uwien ya Fuoñaanm ñε wəbn' nni ní jo. Ma bεn ná li tí tu nni ní'bó.

23 Ama n nín bεn ki ye *Mifuoñaanm təkeh nni idu kε ni ki teh bi li tí ləle nni ní'bó, kí jènde nni mə.

24 Ama min ña nín təngɛh n'miel tɛn lɛn ñε yé n'bo ni-bonmənn. N yíe ní sən ki tí baa' n'tuonl ya biεn ñε. N yíe ní tien Yonbdaan *Yesu ye ní tien ná nnò ñε. Nɛn si: ní təke binib Uwien ya juokm ya gbεmənəmɔnt.

25 «N là cuonh ki təkeh ninbi bà kε Uwien ya bεl ya gbεr nnò, n bεn ki ye na ji li lε nni.

26 Nɛn bo ñε n təkeh ñε dinnò wuə ki teh ni'ni wà kε kpo' ki juore' fεnfεnm la, na ñɛn' min,

27 kimε n təke' ñε Uwien yíe ná kε, ka bəle' ñε niba.

28 Li ñuuke mɛn ni'ba mənəmɔnm, kí li ñuuke binib bà *Mifuoñaanm guun' ñε bε nnò mə mənəmɔnm. Li likɛh bε mɛn. Bi yé Uwien ya taanl ñε. U taa' u'Bijε ya sɛm ñε ki dε' lè.

29 N bεn ki ye n bure' la, binib li kə ní'ni, kí li bre tɛn ikèr, kí li nuunh bε ní bere litaanl nnò, kí tien li'nib ná bre ka ní ləkre uba mənən.

30 Bitonɛndɛnb li ñε ninbi mənən ni kí lere binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò bε ní wíe u'sen kí paan bεn bo.

31 Nɛn bo, la gəh mɛn, kí li tien kí ye ibin ita sə n gbiereh ni'ni wà kε nin tinunsiir ñε ñənkɔ nin wien ni.

32 «Fεnfennò n taa' ñε ki ñukn' Uwien; ki təkeh ñε ki teh ní tiere Uwien ya juokm ya gbεr bó. Tigber nnò ñmòbe mituəm,

ki li cère ní li faa mitekjim ni, ki li de ne lifaal là u bonde' lè ki ble' binib bà ke yé u'yaab nnò.

³³ N là te ni'saan ma nnò, ma binbe' uba ya likbu ki niireh nin u'wengolkaar.

³⁴ Ninbi mənən ben ki ye n ya nəje bo ne min nin n'təntəknieb là fuobe.

³⁵ N tuu ki sən̄h ki wəngəh ne ki teh ni'mə rí li sən̄h nin inunmón̄ n̄ə kí li toreh bijiinb, kí li tien̄ Yonbdaan *Yesu mənən là len' liñəbonl là ki ye: «Wà dien̄h ya yənm sən̄ge ki cən' wà teknh nnò.» »

³⁶ Pəl len' ki tì gben', ne wən̄ nin ben ke gbaan' ne u kàare'.

³⁷ Nən saan ne bi'ke cin' ki muəh ki joh ki tì ləkndeh Pəl.

³⁸ Bi'yənm tūəre' ki saa' u len' liñəbonl là ki ye ba ji li lə wə nnò bo ne, ne ki p̄ere' wə, wə rí tì kə buñercienbu.

21

Pəl doh Yerusalem bó

¹ Ti cèbe' bε ma nnò ne ki kən' buñercienbu, ki bure' ki cubn' ki tì baa' Kəs ya dekl; wienle daali ne ti baa' Lod ya dekl, ki ñen' nən saan ki bure' Patara ya du bó.

² Ti laa' ni'saan buñercienbu buba bù fih bù rí bure Fenisi ya tinfenm bó, ne ti kən' bù ki bure'.

³ Ti joh ki tì likeh Ciip ya dekl ti'nun bó, ne ki ηmieke' lè unəgen bó, ki cubn' Siri ya tinfenm bó, ki tì baa' Tir ya du ni. Bi li ñen̄ ituk buñercienbu nnò ni nən saan ne.

⁴ Ti laa' binib bà teke' *Yesu ki jin' udu nnò ni, ne ki tien' bi'saan iwien ilole. *Mifuoñaanm cère' bi təkē' Pəl ki ye u la dùo Yerusalem bó.

⁵ Iwien ilole nnò gèbre' ma nnò, ne ti liebe' ki bure'. Ti joh tì kə buñercienbu, ne ben nin bi'puob nin bi'bumu ke p̄ere' tε ki ñen' udu nnò ni. Ti'ke gbaan' miñunciem̄ nnò ya gbaal, ki kàare',

⁶ ne ti cèbe' təb, ti kən' buñerbu nnò, ne ben liebe' ki kun'.

⁷ Ti kən' buñercienbu mifərkaam Tir ya du ni ne ki tì baa' Tolemays ya du ni. Ti jon' ki fuonde' binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te ni'saan nnò, ne ki tien' bi'saan uwien uba.

⁸ Kutaaku faa' ne ti tì liebe' ki bure' ki tì baa' Sesare ya du ni, ki jon' ki tì te Filip wà təkēh *Yesu ya gbəmən̄m̄nt̄ nnò den. U yé bi là gènde' jεb bilole* bà nnò ya uba ne.

⁹ U là ηməbe bisieb binan ne ba ben jεb, ki səkndeh Uwien ya ñəbon.

¹⁰ Ti tien' ni'saan iwenkàanke, ne *Uwien ya ñəbonsəkn̄l uba ñen' Sude ya tinfenm bó ki baa' ní bi yih wə Agabus.

¹¹ U tu' tε ni'saan ne ki teke' Pəl ya ningbenl, ki ləle' wən̄ Agabus ya tən̄ nin u'nuə, ki len' ki ye *Mifuoñaanm ye ma

* 21:8 Liike 6:5.

sò: «Udaan wà si liningbenl lie nnò *Sufmbε li tĩ lòle wò nnò nε Yerusalem ni, kí taa wò kí ηukn bà ηa yé *Sufmbε.»

12 Ti cii' nnò ma nnò nε tinbi nin binib bà te ni'saan nnò gbáan' Pòl ki ye u la dùo Yerusalem bó.

13 Nε Pòl ye: «Ni teh bε nò, ki mòmuh ki saah n'yεnm-i? Min bonde' ki gben' nε. Bi li tĩ lòle nni bii bi li tĩ ku nni Yerusalem ni Yonbdaan *Yesu bo mònàn la, n li li jo nε.»

14 Wa tuo' ti'yaam ma nnò nε ti dàan' wò, ki ye: «Yonbdaan ní tien u yíe ma.»

15 Ti tien' ni'saan iwenkáanke yà nnò gèbre', nε ti bonde' ki tĩ gben' ki don' Yerusalem bó.

16 Binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te Sesare ya du ni nnò ya biba mò pìere' tε. Bi tuke' tε ki jon' uje uba den ti tĩ gòn', bi yih wò Minasàn, u yé Ciip ya nil nε, ki pε Yesu ya sεn bo ní wuòke'.

Pòl baa' Yerusalem ni ki jon' Saak den

17 Tò, ti baa' Yerusalem ni ma nnò nε binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò teke' tε nin uyensonge.

18 Kutaaku faa' nε tinbi nin Pòl jon' Saak den ki tĩ fuonde' wò. *Kristo ya taanl ya cienb kε mò là taan' ni'saan.

19 Pòl fuonde' bε ki tĩ gben', nε ki tòke' bε ní'kε dokdoki kí ñε u'tuonl bo Uwien tien' nà bà ηa yé *Sufmbε ya siik ni.

20 Bi cii' Pòl len' nà nnò, nε bi pèke' Uwien, ki tòke' wò ki ye: «Ti'ninjε, a laa'-aa! *Sufmbε itur itur nε teke' *Yesu ki jin', nε bi'kε ya nun mòn bε ní li boh Moyis ya yiko nε.

21 Bi cii' bi ye a wòknh *Sufmbε bà kε te inibotò ya du ni nnò ki teh bi la ji ní li pε Moyis ya yiko bo, ki la ji ní li jeh bi'bumu ya pun, ki la ji ní li pε bi'yaajebok bo.

22 Ti li tien mila? Bi li li cii' a'baam bó nε.

23 Tò, á tien ti li tòke ηε nà nò. Bijeb binan biba te ti'ni, ki là pùon' lipuonl;

24 taa bε ní jo Uwien ya duku ni, kí tĩ tien tijòknt ya ñεnm ya tuòrl, á pè bi li tĩ taa tibont tà kí tien lituòrl nnò bo, ηò bε ní kuo bi'yur. A tien' nnò la, binib kε li bende kí ye bi lienh tà a'bo nnò ta te, kí bende kí ye a'mò pε Moyis ya yiko bo nε.

25 Binib bà ηa yé *Sufmbε ki teke' *Yesu ki jin' nnò, bεn wòn, ti là maale' ki ye ní mòn tí kele kugbònkε nε kí tòke bε kí ye bi la ηmònħ tòtuòrnònt, ki la ηmònħ wεnkpil, ki la jinh sèm, ki la teh nanmaal.»

26 Kutaaku tí faa' nε Pòl taa' bijeb nnò, wòn nin bεn tĩ taan' ki cin' ki teh tijòknt ya ñεnm ya tuòrl nnò. Nε u kòn' Uwien ya duku ya luo bo, ki tòke' utòtuòrkε lidaali là bi li tien lituòrl nnò kí gben ηò wà kε ní de Uwien u'pum.

Bi cuo' Pòl Uwien ya duku ya luo bo

27 Tò, bi li tien lituòrl nnò kí tĩ dukn iwien ilole nε. Iwien nnò tĩ behn yĩ kí gben, nε *Sufmbε bà ñεn' Asi ya tinfεnm bó ní nnò

laa' Pól Uwien ya duku ya luo bo, ki cèrè' linigol kpre' Pól bo, nε ki cuo' wɔ,

28 ki wuureh ki teh: «Israyel yaabε, la tuo mεn, uje wà sɔ cuonh ni'kε saan, ki wɔknh binib kε miwɔknm mà saah tinbi *Sufmbε nin Moyis ya yiko nin Uwien ya duku. U tuke' binib bà ɲa yé *Sufmbε mɔnɔn, ki kɔn' Uwien ya duku ni, ki kuɔn' kù tijɔknt.»

29 Kimε bi là laa' Pól nin Trofim, wà yé Efes ya du ya nil nnɔ tɔke udu ni ma nnɔ nε bi maale' ki ye Pól taa' wɔ ki kɔn' Uwien ya duku ni nε.

30 Kukpiinku kpi' udu ni ni'kε saan, nε udu nnɔ ya nib sɛn' ki taan' ní, ki cuo' Pól, ki dɛrɛ' wɔ ki ɲɛn' Uwien ya duku ni, nε ki pɔk ki piin' inaɲuɔn.

31 Uyo wà bi nuunh bε ní ku Pól nnɔ, nε Erom ya Sojambe ya ciɛn cii' bi ye: «Yerusalem kε kpi' ɲɔ.»

32 I ya tãan bo, nε uciɛn nnɔ taa' Sojambe nin sojambe kobk ya ciɛnb biba, ki tiinh ki joh linigol nnɔ saan. Bi laa' Sojambe nnɔ nin bi'ciɛn ma nnɔ, nε bi dãan' ka ji ɲih Pól.

33 Nɛn saan nε sojambe ya ciɛn nnɔ cuon' ki nɛkn' Pól, ki cuo' wɔ, ki tɔke' u'sɔjambe ki ye bε ní taa tikudɔkr tule kí lɔle wɔ, nε ki niire' Pól yé udaan wà nin u tien' bà.

34 Ama linigol nnɔ ni, biba wuureh ki lienh tuba, nε bitɔb mɔ wuureh ki lienh tutɔr. Kuwaaku nnɔ bo nε sojambe ya ciɛn nnɔ ɲa fre' ki bɛnde' nà tien', nε ki tɔke' u'sɔjambe ki ye bε ní taa Pól kí jo bi'tonsɔnduku saan.

35 Bi tuke wɔ ki joh ki tĩ baa' kuduku nnɔ ya naɲɔkɔkɔl saan, nε sojambe tĩ gben' ki yuure' wɔ paaki, kimε linigol nnɔ ɲmɔbe kinunbɔnk nε.

36 Udu nnɔ ya nib kε pε puoli nε ki wuureh ki teh: «Ku wɔ mɛn! Ku wɔ mɛn!»

Pól len' wɔ ní fie u'ba Sufmbε saan

37 Bi ye bε ní kuɔn Pól kuduku nnɔ ni uyo wà nnɔ nε u niire' sojambe ya ciɛn nnɔ Grɛkmbε ya lenm ni ki ye: «A li tuo kí cèbe nni ní tɔke ɲε liɲɔbonl liba-aa?» Nε uciɛn nnɔ niire' wɔ ki ye: «A ciih Grɛkmbε ya lenm nε-εε?»

38 Nɛn mɛn la, sin ɲa ní Esipt ya jε wà cèrè' linigol yĩe' ti'du ya ciɛnb ya ɲɔbu bó idɛn yiε nɔ ki tuke' binikub itur inan ki jon' kupenpelku ni nnɔ-a?»

39 Nε Pól ye: «Min yé Suf nε, ki maa' Tars ya du wà te Silisi ya tinfɛnm ni, u'yel kpére' nnɔ ni, ki yé len ya nil. A tuo' la, á cèbe nni ní len nin linigol liε nɔ.»

40 U cèbe' Pól ki ye wɔ ní len, nε Pól sere' linaɲɔkɔkɔl nnɔ bo, ki yuon' unuɔ ki ye bε ní ɲmile, bi ɲmile' cim, nε u len' bε *Sufmbε ya lenm ni ki ye:

22

¹ «N'baambe nin n'ninjiebe, cenge men fenfennò n li take ne tigber tà kí fie n'ba nò.»

² Bi cii' u lienh bi ya lenm ma nnò, ne bi tùore' ki ñmile' cim. Nen saan ne Pól ye:

³ «N yé Suf ne, ki maa' Tars ya du wà te Silisi ya tinfenm ni nnò ni. Ama bi wube' nni udu wà ni sò. Gamaliel ne là wòkn' nni ti'yaajeb ya yiko ya bom mòmòmnm. Ne n'nun là món Uwien ya tuonl bo, ten ni'ke ya nun món ma li'bo fenfennò wuò nò.

⁴ N là jèndeh binib bà pe *Yesu ya sen bo ne haali bi tí kpookeh, ki coh bijeb nin bipiib, ki lùoh be tikudòkr, ki tí pekndeh.

⁵ Bitatùarciénb ya cién nin *Sufmbé ya buur ya cekl yaab li fre kí take ne kí ye n len' nà nò ní yé imòn ne. Bi là kele' tigbont mòmòmnm ki de' nni ní tí de *Sufmbé bà te Damas ya du ni nnò, be ní cèbe nni ní cuo binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te ni'bó nnò, kí lóle be tikudòkr kí taa be kí baa Yerusalem ni, kí lá dere bi'tub.»

*Pól take' be u teke' Yesu ki jin' ma bo
(Itùon 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ «N là joh ki tí nek' Damas ya du, kuwensiiku ya yo, ne kuwenwenciéku kuba ci' ki ñen' paaki bó ní, ki wende' ki yile' n'bo.

⁷ N lu' tingi ni, ne ki cii' unieke uba bó u teh: «Sól, Sól, be tien' a jèndeh nni?»

⁸ Ne n niire' ki ye: «Yonbdaan, a yé u le daan ne?» Ne u jiin' nni ki ye: «Min Nasaret ya *Yesu ne, a jèndeh min ne.»

⁹ Min nin bà là te nnò laa' kuwenwenku nnò ama ba cii' wà lienh nni nnò ya nieke bó.

¹⁰ Ne n tí niire' ki ye: «Yonbdaan, n li tien mila?» Ne u jiin' nni ki ye: «Fii kí jo Damas ya du ni, bi li tí take ne a li tien nà ke.»

¹¹ Kuwenwenku nnò wende' n'nun ni ma nnò, ma ji lenh, ne min nin bà take nnò cuo' n'nuò ki díeh n tí baa' Damas ya du ni.

¹² «Uje uba là te len, bi yih wò Ananiyas. U pe Uwien ya sen bo mòmòmnm, ki boh Moyis ya yiko ne *Sufmbé bà ke kò Damas ni nnò pèkeh wò.

¹³ U baa' ki sere' n'saan ne ki take' nni ki ye: «N'ninje Sól, likre.» Ne n pòk ki likre' i ya tàan bo ki laa' wò.

¹⁴ Ne u take' nni ki ye: «Ti'yaajeb ya Wien juò' ki gènde' ne, á bende u'yiem, kí le *Yesu ugbemàndaan, kí cii u'nieke bó.

¹⁵ Kime a li yé u'mònkunl ne binib ke ya nun bó, kí take be a laa' nà nin a cii' nà.

¹⁶ Ji la taande, fii kí cère be ní sii ne Uwien ya ñunm, á te u'yel wò ní fère ne a'biere.»

17 «Ni ya puoli bó nε n liebe' Yerusalem. Lidaali liba nε n te Uwien ya duku ni ki kàareh nε nì tien' nni tidεknt yaam,

18 n laa' Yonbdaan nε u tåke' nni ki ye: «Fii kí nε Yerusalem ni tonm, kimε len ya nib ηa rí teke a li tåke bε n'gber tà nnò.»

19 Nε n jiiin' wò ki ye: «Yonbdaan, bi bεn ki ye min nε là joh *Sufmbε ya táan ya dur ni, ki coh binib bà teke' ηε ki jin' nnò, ki tí pεkndeh, ki jèndeh bε ki gbiekeh.

20 Bi là kuuleh a'mònkunl Etienn uyo wà nnò, min mònòn là te ni'saan, ki tuo' ki ye nì mòn, nε ki gu binib bà kuuleh wò nnò ya wεngolkaar.»

21 Nε u tåke' nni ki ye: «Li joh, kimε n li sòn ηε nà bó fåke, bà ηa yé *Sufmbε nnò saan.» »

Ba kaabe' ki nni' Pål kimε u yé Erom yò nε

22 Linigol nnò cenge' Pål bó ki tí baa' uyo wà u ye Yonbdaan ye wò rí jo bà ηa yé *Sufmbε saan nnò, nε ki cin' ki wuureh ki teh: «Gben mèn unil wuò ya gber kitink bo, kimε na kpε wò rí li fuobe.»

23 Nε ki tùòreh ki wuureh, ki goreh bi'liergbenkt ki wiεnh, ki yiih titεnt ki plèh paaki ki teh kutεngunku.

24 Nε Sojambε ya ciεn nnò tåke' u'sojambε ki ye bε rí taa Pål kí kuòn bi'duku ni, kí nñ wò inalebe, kí wòbn wò wò rí tåke u tien' bà ηò bi wuureh u'bo nò nnò.

25 Bi lòle' Pål, bε rí nñ wò inalebe uyo wà nnò, nε u tåke' Sojambε kobk ya ciεn wà se u'saan nnò ki ye: «Ni ηmòbe usen ní nñ Erom yò, ka kpiε' ki bun' wò tibuur ki laa' u'biil-ii?»

26 Sojambε kobk ya ciεn nnò cií' nnò ma nnò nε ki jon' bi'ciεn nnò saan, ki tí tåke' wò ki ye: «A bi ye á tien bε sò! Ujε nnò yé Erom yò nε.»

27 Nε bi'ciεn nnò jon' Pål saan, ki tí niire' wò ki ye: «A yé Erom yò nε-εε?» Pål tuo'.

28 Nε uciεn nnò ye: «Min pèn' ilike ì yebe nε ki yaan ki kpεnde' Erom ya nil.» Nε Pål ye: «Bi maa' min n yé Erom ya nil nε.»

29 Pål len' nnò ma nnò nε bà bi li nñ wò kí wòbn wò wò rí len nnò sule' ki sere' i ya táan bo. Uciεn nnò bεnde' ki ye u lòle' unil wà nnò yé Erom yò ma nnò nε bujεwaanbu cuo' wò.

Sufmbε ya buur ya cεkl yaab bun' Pål tibuur

30 Tò, sojambε ya ciεn nnò yíε wò rí tùòre kí bεnde *Sufmbε biindeh Pål nibonn nà bo ma nnò, kutaaku faa' nε u lore' Pål, kí cère' bitòtuòrciεnb nin *Sufmbε ya buur ya cεkl yaab kε taan', nε u cère' Pål baa' ki lá sere' bi'nun bó.

23

1 Pål caan' tibuur ya ciεn nnò bo inun nε ki ye: «N'yaabε, n bεn n'yεnm ni ki ye ma ηmòbe biil Uwien ya nun bó haali nin fεnfεnnò.»

² U len' nnò ma nnò, nε bitòtuərçiєnb ya cìєn Ananiyas tòkε' bà se ki nεke Pòl nnò ki ye bε rí ñí u'ñòbu bó nε bi ñí'.

³ Nεn saan nε Pòl tòkε' wò ki ye: «A yíe a li mən binib ya nun ni nε, Uwien nε li ñí sin. A kε niε saan ki ye a buh nni tibuur ti'yiko ye ma bo nε, nε ki kende' *yiko bugben bo ki ye bε rí ñí nni.»

⁴ Nε binib bà te ni'saan nnò tòkε' Pòl ki ye: «A sukreh bitòtuərçiєnb ya cìєn sò-sò?»

⁵ Nε Pòl ye: «Weee! N'yaabε, ma bεn ki ye u yé bitòtuərçiєnb ya cìєn. N bi bεn la, ma bi li len nnò, kimε ñí kele' *Uwien ya gbònkú ni ki ye: «Nà rí len a'du ya cìєn fεnfεnm.»

⁶ Tò, Pòl bεn ki ye bi'ni biba yé Saduseyєnmbε nε, bitòb mò yé Farisiєnmbε. Nε u wuure' tibuur ya cεkl yaab nnò ya siik ni ki ye: «N'yaabε, n yé Farisiєn nε, nε n'baa mò yé Farisiєn. N ηmòbe lidendєnl ki ye bitєnkpiib li mεkre. Lidendєnl nnò bo nε, bi buh nni tibuur.»

⁷ U len' nnò u'ñòbu ηa lu', nε Farisiєnmbε nin Saduseyєnmbε cin' ki findeh nin tòb, nε linigol nnò bore' mile.

⁸ Saduseyєnmbε bεn, maaleh ki teh tєnkpiib ηa rí mεkre, Wien ya tondb ηa te, ciiku mò ηa te, ama *Farisiєnmbε bεn teh ni'kε te nε.

⁹ Bi biε findeh nin tòb, ki ηmòbe kuwaaku ki gbien', nε *Yiko ya wònwòknb ni bà yé *Farisiєnmbε nnò ya biba fii' ki sere' ki len' ufaa bo ki ye: «Ta laa' uje wuò ya biil. Nba la, Uwien ya tond bii niba nε len' nin wò.»

¹⁰ Ifinfinde nnò brikreh ki joh ma nnò, Sojambε ya cìєn nnò fεnge bi la lá dεre kí tònde Pòl nε ki tòkε' u'sojambε ki ye bε rí jiire kí jo kí tí ñєn Pòl bi'ni, kí jiin bi'duku ni.

¹¹ Ni'daali ya ñònkú nε Yonbdaan baa' Pòl saan, ki tòkε' wò ki ye: «Cuo a'ba. A tòkε' binib n'gber Yerusalem ni ma bo nnò, a li tí tòkε tù nnò nε Erom ya du ni mò.»

Sufmbε kpaan' iyε bε rí ku Pòl

¹² Kutaaku faa' nε *Sufmbε biba taan' ki kpaan' iyε ki pole' ki ye ba ku' Pòl la, ba rí ji ka rí ñu mò.

¹³ Binib bà kpaan' iyε nnò gèbre' pinan.

¹⁴ Bi jon' bitòtuərçiєnb nin *Sufmbε ya cìєnb saan, ki tí tòkε' bε ki ye: «Ti pole' ki ye ta ku' Pòl la, ta rí ji bonn.

¹⁵ Fεnfεnnò ninbi nin *Sufmbε ya buur ya cεkl yaab tuo' la, ní sòn unil wò rí jo Sojambε ya cìєn saan kí tí tòkε wò kí ye wò rí cère Pòl rí baa ni'saan, ní tùrεre kí fiin u'gber. Tinbi bonde' ηò tí ku wò, wa rí baa niε saan.»

¹⁶ Pòl ya ninε ya bijε cii' bi bonde' ma bo, nε ki jon' Sojambε ya tonsònduku bó, ki tí kòn' ki tòkε' Pòl.

17 Nεn saan nε Pəl yin' Sojambε kobk ya ciεn uba, ki təkε' wə ki ye: «Pìere unacien wuə ni'ciεn saan, kimε u ηməbe tigber tuba wə rí təkε wə.»

18 Nε sojambε kobk ya ciεn nnə taa' wə ki jon' bi'ciεn nnə saan, ki tì təkε' wə ki ye: «Lipekl ya nil Pəl nε yin' nni ki təkε' nni ki ye rí pìere unacien wuə a'saan, u ηməbe tigber tuba wə rí təkε ηε.»

19 Sojambε ya ciεn nnə cuo' unacien nnə ya nuə bi jende', nε u niire' wə ki ye: «A yíe á təkε nni bε ya gber-i?»

20 Nε u ye: «*Sufmbε biba bonde', ki ye bi li təkε ηε kí ye á wun taa Pəl ní tibuur ya ciεnb saan, ηə bε rí tūəre kí fiin u'gber.

21 Bi təkε' ηε la, a la tuo, kimε bijeb bà nuunh bε rí gùbn usen bó kí ku Pəl nnə gèbre' pinan. Bi pole' ki ye ba ku' Pəl la, ba rí ji ka rí rñu mə. Fεnfennə bi bonde' ki gben'-a, bi ji cengeh sin bó nε.»

22 Nε Sojambε ya ciεn nnə təkε' unacien nnə ki ye: «La təkε nil kí ye a təkε' nni tigber tū nə», nε ki cère' u bure'.

Bi taa' Pəl ki jon' gobina Feliks saan

23 Sojambε ya ciεn nnə yin' sojambε kobk ya ciεnb ni bile ki təkε' bε ki ye bε rí taa Sojambε kobiile nin bitenjekb pilole nin sojambε bà bukeh ikpaan nnə kobiile, bε rí bonde kí lá bure kuñonku tikur tuwε ya yo Sesare ya du bó.

24 Ní bonde itaan mə kí taa Pəl kí jo gobina Feliks saan, wə rí nñε caabu, niba la tien wə.

25 Sojambε ya ciεn nnə kele' kugbənku bε rí tì de gobina Feliks. U kele' ki ye:

26 «Min Klod Lisiyas nε fuondeh sin uciεn, gobina Feliks.

27 *Sufmbε là cuo' uje wuə ki benh bε rí ku wə nε. N cii' u yé Erom yə ma nnə nε n taa' Sojambε ki tì fie' wə bi'saan.

28 N là yíe rí bende bi biindeh wə bà bo ma nnə, nε ki taa' wə ki jon' *Sufmbε ya buur ya cekl yaab saan.

29 Bi bun' wə tibuur, nε n bende' ki ye bi biindeh wə bi'yiko bo nε. Ma laa' u tien' nà, nì kpε bε rí ku wə bii bε rí pεkn wə.

30 N cii' bi ye *Sufmbε kpaan' iyε bε rí bəle kí ku wə ma nnə nε n cère' bi taa' wə i ya taa' bo kí baa' a'saan, ki təkε' binib bà biindeh wə nnə ki ye bi'mə rí jo a'saan, kí tì təkε ηε bi biindeh wə bà bo.»

31 Tə, Sojambε nnə paan' bi'ciεn təkε' bε nà nnə bo, nε ki taa' Pəl kuñonku ki jon' Antipatis ya du bó.

32 Kutaaku faa' nε Sojambε bà cuonh tingi ni nnə liebe' bi'duku bó, nε bitenjekb nnə gèbre' nin Pəl ki joh Sesare ya du bó.

33 Bi tì baa' ki taa' kugbənku nnə ki de' gobina Feliks, nε ki taa' Pəl mə ki ηukn' wə.

³⁴Gobina nnɔ kaan' kugbɔnku nnɔ ki gben', nɛ ki niire' Pɔl ki ye «A yé mi ɛ tinfɛnm bɛ yɔ nɛ?» Nɛ Pɔl ye: «N yé Silisi yɔ nɛ.» U cii' u yé Silisi yɔ ma nnɔ,

³⁵nɛ u tɔke' wɔ ki ye: «Binib bà biindeh ɲɛ nnɔ mɔ baa' ní la, n li cenge a'gbɛɛ.» Ki cèrɛ' u te ubɛr Herod là mɛn' kubɛrduku kùà nnɔ ni, nɛ bi gu wɔ.

24

Sufmbɛ biin' Pɔl

¹Iwien injun gèbre', nɛ bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn Ananiyas baa' Sesare ya du ni nin *Sufmbɛ ya ciɛnb biba nin lɔya uba bi yih wɔ Tɛtulus. Nɛ bi biin' Pɔl gobina Feliks ya nun bó.

²Bi yin' Pɔl u baa' nɛ Tɛtulus cin' ki biindeh wɔ ki teh: «Uciɛn Feliks, sin bo nɛ ti ɲmɔbe uñɔkpaan ki tí gben' kí ñɛ a laa' miyɛnfuom mà ki tuke' milèbrm ki baa' tí' du wuu ni nnɔ.

³Ti ɛnh a teh mimɔnm mà uyo kɛ ní'kɛ saan, nɛ ki faareh ɲɛ.

⁴Ma yíe ní len kí wuɔke kí ɲaabe a'yɛnm. Nɛn bo, n gbáanh ɲɛ a'nimɔnt bo, á cenge tí'bo waamu.

⁵Ti sekn' ki laa' uje wuɔ yé unibiɛɔ nɛ. U kpíindeh *Sufmbɛ bà kɛ te uɲɛndun wuu ni nɛ, ki cèrɛh bi teh fɛnfɛnm. Wɔn nɛ yé licɛkl là pɛ Nasarɛt ya *Yesu ya sɛn bo nnɔ ya ciɛn.

⁶U là bikn' wɔ ní kuɔn Uwien ya duku tijɔknt mɔnɔn nɛ ti cuo' wɔ. [Ti là yíe tí bu wɔ tibuur tí'yiko ye ma bo nɛ.

⁷Nɛ Sojamɛ ya ciɛn Lisiyas baa' ki lá taa' ufaa ki fie' wɔ tí'saan,

⁸ki tɔke' binib bà biindeh wɔ nnɔ ki ye bɛ ní jo a'saan.]* Sin mɔnɔn bun' wɔ tibuur la, a li bɛnde ti biindeh wɔ bà bo.»

⁹Sufmbɛ taan' Tɛtulus buñɔbu ki ye u len' tà nɔ tù te nɛ.

Pɔl lienh Feliks ya nun bó wɔ ní fie u'ba

¹⁰Nɛn saan nɛ Feliks yuon' unuɔ ki de' Pɔl usɛn wɔ ní len. Nɛ Pɔl ye: «N bɛn ki ye a ɲuuke udu wuu ní tien' ibin yá yebe, nɛn bo, n li tɔke ɲɛ n'gbɛmɔnt nin midum.

¹¹N don' Yerusalem bó ki tí puke' Uwien ma na gèbre' iwien piik nin ile. A li fre kí niire binib kí liike tù te bii ta te.

¹²Nil ɲa laa' n te Uwien ya duku ni bii *Sufmbɛ ya táan ya dur ni bii udu ni niba saan ki findeh nin uba bii ki sureh binib bɛ ní kpɛ.

¹³Ba ní fre kí wuɔn ɲɛ fɛnfɛnnɔ wuɔ nɔ bi biin' nni bà bo.

¹⁴N bɛn nà sɔ ní tɔke ɲɛ: n pɛ *Yesu ya sɛn bo ɲɔ ní li pukeh tí'yaajɛb ya Wien mɔnmɔnm nɛ, nɛ bɛn *Sufmbɛ lienh ki teh usɛn nnɔ ɲa yé sɛnmɔn. N boh nà kɛ kele' *yiko ya gbɔnku ni nin *Uwien ya ñɔbonsɔknɔ kele' nà kɛ nnɔ mɔ nɛ.

* 24:8 Bi kpíɛ' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 6b-8a ɲa te tu'ni.

15 N ηmabe lidendenl là nnò, ben mənən ηmabe li ya dendendebaabl nε, ki ye Uwien li mεkre bitenkpiib, bà mən nin bà bre kε.

16 Nεn bo nε n tuu ki n̄ikndeh n la li ηmabe biil Uwien nin binib saan.

17 «N tien' ibin yà yεbe ka te Yerusalem ni, nε ki liεbe' ní rí lá pu n' du ya j̄inb bupaabu, kí t̄ūre litūrl kí de Uwien.

18 Nεn saan nε bi laa' nni n te uyo wà Uwien ya duku ya luo bo ki teh tijoknt ya n̄enm ya tūrl nnò. Ba laa' nni nin nigol, ka laa' n cère' nib m̄o kpre' ma.

19 Ama *Sufmbε bà n̄en' ní Asi ya tinfenm bó ní nnò, nε là laa' nni. Bi bi ηmabe n'bo tigber la, ben nε bi li baa a'saan kí là biin nni,

20 bii ben bà biindeh nni nò, bε rí t̄ake ηε *Sufmbε ya buur ya cεkl yaab bun' nni tibuur Yerusalem ni ma nnò bi laa' n'biil li la?

21 Nba la, n là sere' bi'nun bó ma ki wuure' ki len' liñobonl là baba ki ye: «N teke' ki jin' ki ye Uwien li mεkre bitenkpiib nnò bo nε ni buh nni tibuur dinnò.» »

22 Feliks ben *Yesu ya s̄en ya paanm bo ya gber m̄onm̄onm. Nεn bo nε u t̄ake' bε ki ye: «Liebe ní m̄en lidaali liba. Sojambe ya c̄ien Lisiyas lá baa' ní la, n li liike ni'gber ya tingi.»

23 Nε ki t̄ake' Sojambe kobk ya c̄ien ki ye w̄o rí li gu P̄ol, ki la li w̄obndeh w̄o is̄en iba ni. U'yaab ye bε rí tore w̄o la, u la piendeh bε.

24 Iwenkàankε ḡεbre', nε Feliks t̄ake nin u'po Drusil ki baa' tibuur ni. U'po nnò yé Suf nε. Feliks s̄on' bε rí t̄i yin P̄ol ní w̄o rí lá t̄ake bε tigber tà li cère bε rí teke *Yesu Kristo kí ji η̄o bε rí cenge.

25 P̄ol te ki lienh ki w̄ongeh unil li teh ma kí li cuube nin u li coh u'ba ma bo, kimε Uwien li bu binib tibuur ma nnò, nε bujεwaanbu cuo' Feliks, nε u ye: «F̄enfennò á li fre kí li joh, n lá laa' mif̄enm la, n li liεbe kí yin ηε.»

26 Feliks daan ki teh nba la P̄ol li de w̄o ilike nε. Nεn bo nε u s̄onh ki yih w̄o uyo kε bi t̄akeh tigber.

27 Ibin̄m̄en ile ḡεbre', nε gobina wà bi yih w̄o P̄osiyus F̄estus nnò baa' kí lá lère' Feliks ya l̄enl. Feliks ȳie w̄o rí s̄onge *Sufmbε ya ȳenm ma nnò nε ki d̄aan' P̄ol juore' ki paake.

25

P̄ol ye ubercien Sesa nε li bu u'buur

1 Gobina F̄estus baa' Sesare ya du ni, ki tien' len iwien ita nε ki don' Yerusalem bó.

2 U t̄i baa' nε bit̄atūrcienb nin *Sufmbε ya buur ya cεkl yaab nnò ya s̄enlierb baa' u'saan, kí lá biin' P̄ol, kí gb̄aan' F̄estus c̄een,

3 kí ye u la ȳie, w̄o rí n̄ikn kí cère bε rí taa P̄ol kí baa Yerusalem ni. Kimε bi kpaan' iyε u we ní la, bε rí ku w̄o us̄en ni nε.

⁴ Nε Fεstus tɔke' bε ki ye: «Pɔl laan biε ki te lipεkl ni nε Sesare ya du ni. Nε min mɔnɔn li liεbe kί kun i taaan yiε bo nε.

⁵ U ηmɔbe libiil la, cère mεn ni'ciεnb rί paan n'bo kί tī biin wɔ nεn bó.»

⁶ Fεstus lii tien' Yerusalem ni iwien iniin bii iwien piik nε ki yaan ki liεbe' Sesare ya du bó. Kutaaku faa' nε u kɔn' ki kèle' tibuur ya duku ni ki sɔn' bε rί tī taa Pɔl ní.

⁷ Pɔl baa' ma nnɔ nε *Sufmbε bà fien' ní Yerusalem nnɔ guɔn' wɔ, ki biindeh wɔ nī bre isεn yà yεbe ni, ka rί fre kί wuɔn kί ye bi lienh tà nnɔ tù te.

⁸ Pɔl yíε wɔ rί fie u'ba nε ki len' ki ye: «Ma saa' *Sufmbε ya yiko, ka saa' Uwien ya duku, ka bii' ubεrciεn Sesa mɔ.»

⁹ Fεstus yíε wɔ rί sɔnge *Sufmbε ya yεnm, nε ki niire' Pɔl ki ye: «A yíε á dùò Yerusalem bó bε rί tī bu ηε tibuur tigber tuu bo n'nun bó-oo?»

¹⁰ Nε Pɔl jiiin' wɔ ki ye: «N li sere ubεrciεn Sesa ya nun bó u'buur ya duku ni nε. Bi li bu nni tibuur nεn saan nε. Sin mɔnɔn bεn mɔnmɔnm ki ye ma bii' *Sufmbε niba.

¹¹ N bi bii' bii n bi tien' nibonn ná kpe mikuum la, ma bi li nuunh rί ηmεre. Ama bi biindeh nni ná bo ηa yé gbεmɔnt la, uba ηa rί fre kί taa nni kί ηukn bε. Ubεrciεn Sesa nε li bu n'buur.»

¹² Nεn saan nε Fεstus nin u'gbegbierkaab taan' ki liike' tigber nnɔ nε u tɔke' Pɔl ki ye: «A ye ubεrciεn Sesa nε li bu a'buur ma nɔ a li jo wɔn saan nε.»

Uber Agripa yíε wɔ rί cenge Pɔl ya gber

¹³ Iwenkàankε gèbre', nε ubεr Agripa nin u'ninε Berenis tɔke ki baa' Sesare ya du ni, bε rί fuonde Fεstus.

¹⁴ Bi tien' len idεn ile ma nnɔ nε Fεstus tɔke' ubεr Agripa Pɔl ya gber ki ye: «Uje uba te libùol lie nɔ, Feliks nε là pεkn' wɔ, u juore' ki te lipεkl ni.

¹⁵ N là jon' Yerusalem uyo wà nnɔ nε bitɔtuɔrciεnb nin *Sufmbε ya ciεnb baa' ki lá biin' uje bugben ki ye u kpe mikuum nε.

¹⁶ Nε n jiiin' bε ki ye tinbi Erom yaab ya tentienm ni, bi biin' unil la, ti tī rί kòle' wɔn nin binib bà biindeh wɔ nnɔ nε, wɔ rί cii bi biindeh wɔ bà bo, kί cère u'mɔ rί len u li len ma kί fie u'ba. Ta rί dεre nil ya tubl ka kpiε' ki bun' wɔ buur.

¹⁷ N tɔke' bε nnɔ, nε bi baa' ní. Kutaaku faa' ma, ma taande', n kɔn' ki kèle' tibuur ya duku ni nε, ki sɔn' bi tī taa' uje nnɔ ní.

¹⁸ Nε binib bà biindeh wɔ nnɔ fii' ki sere' ki guɔn' wɔ ki biindeh wɔ. Min maaleh ki teh bi li biin wɔ nibonn ná bo nnɔ li bre ki tī kende' nε, ama na te nnɔ.

¹⁹ N laa' bi findeh nin wɔ ná bo nnɔ, yé bi'Wien bo ya paanm ya gber nε nin uje wà bi yih wɔ *Yesu u kpo' ηɔ Pɔl lienh ki teh u fuobe nnɔ ya gber nε.

²⁰ Ma là bèn n li tien ma tigber nnò. Nε n niire' Pòl ki ye u yíe wò ní jo Yerusalem bε ní tí bu wò tibuur tigber nnò bo nεn bó-oo?

²¹ Ama u ye ubercien Sesa nε li bu u'buur. Nεn bo nε n cère' u te lipεkl ni, kí tí baa lidaali là n li cère bε ní taa wò kí jo ubercien saan.»

²² Nε uber Agripa tòke' Fεstus ki ye: «Min mǎnǎn bi yíe ní cenge uje bugbεn bó.» Nε Fεstus tòke' wò ki ye: «Wenli a li wun cenge u'bó.»

²³ Kutaaku faa' nε uber Agripa nin Berenis baa' binikpekpiεkb ya baam, ki tòke nin sojambe ya cienb nin udu nnò ni ya cienb, ki lá kǎn' kuducienku kúa uber teknh binib ku'ni nnò ni. Nε Fεstus sǎn' bi taa' Pòl ní.

²⁴ Nε ki len' ki ye: «Uber Agripa nin ninbi bà ke te nin te niε saan nò, ni likeh uje wà nò, *Sufmbε ke là baa' n'saan Yerusalem ni, ki tí baa' niε saan mǎ, ki là wuureh ki teh na kpε wò ní ji li fuobe.

²⁵ Min ya bùol ma laa' u tien' nà ní kpε kuum; ama wǎn nin u'yul ye ubercien nε li bu u'buur ma nnò, nε n ye ní mǎn ní jon wò nεn bó nε.

²⁶ N yíe ní kele kugbǎnku kí de ubercien kí tòke wò Pòl ya gber nε, ka bèn n li cinbe kí kele kí kun nà bó, nεn bo nε n taa' wò ki sien' ní'nun bó. N cinbe ki sien' wò sin uber Agripa ya nun bó nε, á niire wò u'gber nnò te ma bo, ηǎ n bende' n li kele kí kun nà bó.

²⁷ Kimε n maale' ki ye nà mǎn ní cère bε ní taa' lipεkl ya nil kí jo Ubercien saan ka tòke' bi biin' udaan nà bo.»

26

Pòl len' wò ní fie u'ba Agripa ya nun bó

¹ Tò, uber Agripa tòke' Pòl ki ye: «A ηmǎbe usen á len kí fie a'ba.»

Nε Pòl yuon' unuò ki cin' ki tòkeh ki teh:

² «Uber Agripa, n'yεnm sǎnge cεen nin n laa' usen dinnò wuò ma ní len a'nun bó kí fie n'ba *Sufmbε biin' nni mibiinm mà ke nnò ni.

³ N bèn ki ye a bèn *Sufmbε ya tentienm ke, ki bèn bi findeh nin tǎb nà bo. Nεn bo nε n gbáanh ηε á duǎn a'yεnm kí li cengeh n li len kí ye bà.

⁴ «*Sufmbε ke bèn n là te ma n'nacenfεnm ni. Bi bèn haali micincinm n là fuobe ma bo n'du ya nib ni nin Yerusalem ni.

⁵ Bi bèn nni ní wuòke' ki ye n yé Farisienmbε ya cεkl yǎ nε. Li ya cεkl nε boh Moyis ya yiko mǎnmǎnm ki cεn' icεktǎ. Bi yíe la, bi li fre kí kun imǎn.

⁶ N ηmǎbe lidεndεnl Uwien là pùon' lipuonl là ki de' ti'yaajεb nnò bo nε. Nεn bo nε bi buh nni tibuur dinnò.

7 Tinbi *Sufmbε ya baamul piik nin ile nnɔ kε pukeh Uwien ñɔnku nin wien ni, nε ki daan ki ye Uwien li tien u'puonl nnɔ. Uβer Agripa, li ya dɛndɛnl bo nε *Sufmbε biindeh nni.

8 Ninbi Sufmbε, bε bo nε na teke' ki jin' ki maaleh ki teh Uwien ηa rí mεkre tenkpiib-i?

9 Min mɔnɔn là maaleh ki teh nĩ kpε, nĩ tuo' la, rí ñε isen kε kí saa Nasaret ya *Yesu ya yel nε.

10 N là teh nnɔ nε Yerusalem ni. Min nin n'yul là coh Uwien ya nib nε ki tí pekndeh, kí ñε bitɔtuɔrcienb de' nni usen wà nnɔ bo. Bi là ye bi li ku bε la, n'mɔ se bi'ciεk bó nε.

11 Uyo kε n là joh *Sufmbε ya táan ya dur ni nε ki tí jèndeh Uwien ya nib, ki wɔbndeh bε bε rí suke wɔ. N'benku ni là piebe' bi'bo ki gbien', nε n joh idu yà ηa te *Sufmbε ya tinfenm ni bó, ki tí jèndeh bε.»

Pɔl tɔke' u teke' Yesu ki jin' ma bo
(Itùon 9:1-19; 22:6-16)

12 «Nnɔ nε lidaali liba bitɔtuɔrcienb de' nni usen rí jo kí tí cuo binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te Damas ya du ni nnɔ.

13 Uβer Agripa, n là te usen ni ki joh Damas bó ma nnɔ, kuwensiiku ya yo nε n laa' kuwenwenku kuba ñɛn' paaki bó ní ki windeh ki cɛn' uwien, ki wende' ki yile' min nin n'tɔntɔknlieb bo.

14 Tí'kε lu' tingi ni, nε n cii' uniεke uba bó u len' *Sufmbε ya lenm ni ki ye: <Sɔl, Sɔl, bε tien' a jèndeh nni? Nĩ bre a'bo nin á mɔ nin Uwien.>

15 Nε n niire' wɔ ki ye: <Yonbdaan, a yé u lε daan nε?> Nε u tɔke' nni ki ye: <Min *Yesu nε, a jèndeh min nε.

16 Fii kí sere, kime n baa' a'saan, ki gènde' ηε á sɔn n'tuonl nε, kí li yé n cère' a laa' tibont tà nɔ nin n lá li cère á lε tà nnɔ ya mɔnkunl.

17 N sɔnh ηε *Sufmbε nin bà ηa yé *Sufmbε nnɔ saan nε. N li cère bi la fre kí tien ηε niba.

18 Tí wende bi'nun bó, kí ñɛn bε licinñunl ni, kí cère bε rí li te kuwenwenku ni, kí fie bε *Satan ya nuɔ ni, kí taa bε kí ηukn Uwien, ηɔ Uwien rí fère bε bi'biere, kí de bε lifaal là Uwien li de lè binib bà teke' min *Yesu ki jin' ki yé u'yaab nnɔ.»

Pɔl tɔke' u teke' Yesu ki jin' ki sɔn' itùon yà

19 «Tɔ, uber Agripa, kí ñε nɛn daali ma, ma yĩe' udaan wà len' nni paaki bó tidεknt yaam nnɔ ya ñɔbu bó.

20 N kpie' ki tɔke' Damas ya du ya nib nε Uwien ya gβer, ki tuɔn' Yerusalem yaab nin Sude ya tinfenm kε yaab nin bà ηa yé Sufmbε. N tɔke' bε ki ye bε rí lèbre bi'tetem kí paan Uwien ya sɛn bo kí sɔn itùon yà wɔngeh ki teh bi mɔnbe ki lèbre' bi'tetem.

21 Nɛn bo nɛ *Sufmbɛ cuo' nni Uwien ya duku ya luo bo, ki nuunh bɛ rí ku nni.

22 Ama Uwien pi n'bo haali nin dinnɔ, nɛ ki cɛrɛ' n yé u'mònkunl mubumu nin biciɛnb kɛ ya nun bó. Ma tɔkeh tuba ki kɛndɛ' *Uwien ya ñɔbonsɔknb nin Moyis là len' ki ye tà li tien nnɔ.

23 N tɔkeh ki teh Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo li bi li ji ijɛnd nɛ, kí li yé unil wà li kpiɛ kí mɛkre bitɛnkpiib ni, kí li wɔngɛh *Sufmbɛ nin bà ña yé *Sufmbɛ Uwien ya wenwenku.»

24 Pɔl lienh wɔ rí fie u'ba ma nnɔ, nɛ Fɛstus len' ufaa bo ki ye: «Pɔl, a yé uwaar nɛ. A'bɛnciɛnm nɛ cɛrɛ' a waare'.»

25 Nɛ Pɔl jiiin' wɔ ki ye: «Uciɛn Fɛstus, ma yé waar. N lienh tigbɛmònt nɛ, na yé waarlenm.

26 Uɛr Agripa bɛn tigbɛr nnɔ. Nɛn bo nɛ n laa' lifɛl ki lienh u'nun bó. N bɛn ki ye tigbɛr nnɔ tuba ña luɔn' wɔ, kime tigbɛr nnɔ ña là tien' bɔlm ni.

27 Uɛr Agripa, a teke' *Uwien ya ñɔbonsɔknb là len' nà nnɔ ki jin'-ii? N bɛn ki ye a teke' ki jin'.»

28 Nɛ Agripa niire' Pɔl ki ye: «Nì siɛn' waamu nɛ á sure nni rí tien Kristo yɔ.»

29 Nɛ Pɔl ye: «N kàareh Uwien tuo' la, nì yé fɛnfɛnnɔ bii uyo uba nɛ la, sin nin binib bà kɛ cɛngɛh n'ból nnɔ, rí tien *Kristo yaab tɛn min nɛ. Ama ma yíe bɛ rí lɔle nɛ tikudɔkr tɛn min.»

30 Nɛ uɛr Agripa nin gobina Fɛstus nin Berenis nin binib bà kɛ te kuducɛnciɛnku kúa uɛr teknh binib ku'ni nnɔ fii',

31 ki ñɛh nɛ ki tɔkeh tɔb ki teh: «Ujɛ wuɔ ña tien' nà kpɛ kuum bii pɛkl.»

32 Nɛ Agripa tɔke' Fɛstus ki ye: «Ujɛ bugbɛn ña bi ye uɛrciɛn Sesa nɛ li bu u'buur la, ti bi li fre kí wiɛ wɔ.»

27

Bi taa' Pɔl ki bure' Erom ya du bó

1 Tɔ, bi tɔke' ki ye ti li jo Itali bó ma nnɔ, nɛ bi taa' Pɔl nin lipɛkl ya nitɔb ki de' Sojambɛ kobk ya ciɛn uba bi yih wɔ Juliyus. U te sojacɛkl là ni nnɔ ya yel si «Uɛrciɛn ya Sojambɛ nɛ.»

2 Buñɛrciɛnbu buba là te ki yé Adramiti ya du ya ñɛrbu, ki joh Asi ya tinfɛnm bó, nɛ ti kɔn' bù ki bure'. Tinbi nin ujɛ uba nɛ là tɔke bi yih wɔ Aristak. U yé Maseduɔnn ya tinfɛnm ya nil nɛ, ki kɔ Tesalonik ya du ni.

3 Kutaaku faa' nɛ ti baa' Sidɔn ni. Sojambɛ ya ciɛn Juliyus ñuuke Pɔl nin tinimònt ma nnɔ nɛ ki cɛbɛ' wɔ, wɔ rí jo u'jɔtieb saan bɛ rí tì teke wɔ kucɛnku.

4 Ti siere' nì'saan ki joh, kutafaaku tobreh tɛ ma nnɔ, nɛ ti likn' Ciip ya dekl ki nuɔn lè,

⁵ ki tĩ puore' miñunciem mà nuon Silisi nin Panfili ya tinfenm nno, ne ki tĩ baa' Lisi ya tinfenm ya du uba ni bi yih wu Mira.

⁶ Nen saan ne Sojambe ya cien nno laa' Aleksandri ya du ya ñercienbu buba, bù joh Itali ya du bó, ne u cère' ti kòn' bun.

⁷ Ti là tien' iwenkàanke ne ki jènjèndeh ki tĩ nekn' Kinid ya du. Ti ñerbu là joh sosuo ne, kime kutafaaku là tobreh te ne, ne ti wie' ti bi cuube nà bó nno, ki cubn' Salomone ki tĩ linde' Kret ya dekl, ki nuon lè.

⁸ Ti kpàakeh miñunciem nno nin ijend ne, ki ηmηmobe ki tĩ baa' libuol liba saan bi yih lè «ñersienbòmønmonl», ni'saan ηa fòke nin Lase ya du.

⁹ Ti wuake' usen ni ne *Sufmbe ya ñòlòle ya yo tĩ gèbre'. U ya yo gèbre' la, uñerkure ji ηmobe kinunbønkn ne. Nen bo ne Pòl gbierè' be ki ye:

¹⁰ «N'jòtiebe, n likeh ma nò, ti biè ki joh nin buñerbu buu la, kinunbønkn li tu te, ne na yé buñerbu baba ne li saa ituk ñ ñende, tinbi binib mønøn te len.»

¹¹ Ama Sojambe ya cien nno du uñerdaan nin uñerkurl bo ki cen' Pòl len' nà nno.

¹² Ne ñersienbuòl nno mò ηa møn nil ñ li te ni'saan tiwarcient ya yo ma nno, bà yebe ye ñ møn be ñ bure ne, ñ tuo' la, be ñ baa Kret ya ñersienbuòl bi yih ni'saan Feniks. Ñersienbuòl nno ηmobe kòkòbuon ile ne. Liba te nintuoli bó ugen bó, litòl te nintuoli bó ujie bó. Bi yie tiwarcient nno ya yo kí le bi te nen saan ne.

Kutafaabiiku fii' miñunciem bo

¹³ Kutafaaku kuba ñen' ugen bó ní, ka faa ne bi ye bi bi maale' nà nno li tuo, ne ki lore' buñercienbu nno ki bure', ki kpàakeh Kret ya dekl.

¹⁴ Ama bi bure' ma, na taande' ne kutafaabiiku kuba fii' lidekl nno bó ní ki yile' bi'bo bi yih kù «Lenpuoli ya jie bó ya tafaaku».

¹⁵ Kutafaaku nno yile' buñerbu nno bo ma nno bua ji li fre kí tuobe kù. Kù pe' te ki cøn', ne ti cère' buñerbu nno paan' ku'bo.

¹⁶ Ti johoh ki tĩ likn' lidekl liba, bi yih lè Koda, ne ki ñikn' ki yuure' ti ñercienbu ñeh buñerwawaabu bùa nno

¹⁷ ki kpïen' bucienu ni. Ne biñerkurb taa' inmi ki lòle' ki pònphòn' ki cuo' bucienu nno ya tingi. Bi là fenge nba la, buñerbu nno li tĩ yèke litengbil là bi yih lè Sirt * nno ne. Nen bo ne bi taa' nà co buñercienbu bù la joh tontonm nno ki jòn' bu'bo ki cùn' miñunm ni, ki cère' bù paan' kutafaaku bo.

¹⁸ Kutaaku tí faa' ki laa' kutafaaku biè ki joh ki faa, ki jengeh buñercienbu, ne bi ñen' ituk iba ki wie' miñunm ni.

* 27:17 Litengbil là biyih lè Sirt nno te Libi ya ñunciem ni ne, ka fòke nin ñungbaal.

19 Wienta daali ne biñerkurb ñen' buñercienbu bugben ya went tuba mɔ ki wie' miñunm ni.

20 Ti tien' iden ya yebe ka laa' wien, ka laa' ηmaabii mɔ. Kutafaaku nnɔ li bie ki faa ne. Ta ji daan ki ye ti li ηmere.

21 Tɔ, nɔ wuɔke' binib bà te buñercienbu ni nnɔ ηa jin' niba. Nen saan ne Pɔl fii' ki sere' bi'nun bó ki tɔke' be ki ye: «N'jɔtiebe, ni bi là tuo' n'ñɔbu bó, ka siere' Kɛt ya dekl ni la, kinunbɔnk kie ηa bi li tu te, tibont mɔ ηa bi li ñende.

22 Fɛnfennɔ wuɔ n gbáanh ne ne, cuo men ni'ba kime ni'ni uba ηa n kpo, buñerbu baba ne li saa.

23 N ye Uwien ya nil ne, ne ki pukeh wɔ. Kuñonku kuu nɔ u sɔn' u'tond uba n'saan,

24 u lá tɔke' nni ki ye: «Pɔl, la sen jɛwaanbu. A li li sere ubercien Sesa ya nun bó ne. Uwien li juoke ηe kí cère binib bà ke te nin ηe buñercienbu ni nnɔ n ηmere.»

25 Nen bo, n'jɔtiebe, cuo men ni'ba. N teke' Uwien ki jin' ki du ki ye u li tien u tɔke' nni nà nnɔ.

26 Ama kutafaaku li tuke te kí tí gbèn lidekl liba.»

27 Tɔ, piik nin ñonkunan sɔ, kutafaaku tuke te ti te Adriyatik ya ñunciem bo. Ni tí tuo kuyɔku ne biñerkurb maale' ki ye ti nekn' liwel liba ne.

28 Bi yíe be n bikn kí liike miñunm nnɔ nɔ ki kpe ma bo, ne ki taa' uñmi ki lòle' likuluɔnl liba ki wie' miñunm ni ki bikn' ki laa' nɔ kpe meta pita nin ulole ne. Ti jende' ki pukn', ne bi tí bikn' ki laa' meta pile nin uniin.

29 Bi fenge nba la, buñercienbu nnɔ la tí yèke iten ne. Nen bo ne bi lòle' ikuluɔn inan ki jɔn' buñerbu nnɔ ya puoli ki cuo' bù ki sien', ki tureh kutaaku n faa kí tu be.

30 Biñerkurb nnɔ nuunh be n lɔkre kí ñe buñercienbu nnɔ ni ma nnɔ ne ki jiin' buñerwawaabu nnɔ ki pùkn' miñunm bo, ki nen' ki ye bi joh be n tí lòle ikuluɔn ne kí jɔn buñercienbu nnɔ ya nun bó.

31 Ne Pɔl tɔke' sojambɛ nin bi'cien ki ye: «Binib bie ñen' buñerbu buu ni la, na n ηmere»

32 Nen saan ne sojambɛ cere' iñmi ya luo buñerwawaabu nnɔ, ki cère' bù bure'.

33 Ni wendeh pipi ne Pɔl gbáan' bi'ke be n ñikn kí ji tijier, ne ki ye: «Dinnɔ wuɔ nɔ nɔ tien' iwien piik nin inan sɔ, ni te iyenben ni ka jinh niba.

34 Nen bo ñikn men kí ji tijier, kime nɔ li tore ne ní ηmere. Ni'ni uba mɔnɔn ya yul ηa n gàare»

35 Pɔl len' ki gben', ne ki taa' kpɔnɔ, ki faare' Uwien bi'ke ya nun bó, ki kuɔ' ki cin' ki ηmɔnh.

36 Nen saan ne bi'ke cuo' bi'ba ki mɔ jin' tijier.

37 Ti là te binib kobiile nin pilole nin biluob ne buñercienbu nnɔ ni.

38 Bi'kε jin' ki gbo', nε ki ñen' tijier tà te buñerbu ni nnò ki wiε' miñunm ni ηò bù ní yuòke.

39 Uwien può' uyo wà nnò, biñerkurb ηa bende' bi te nà saan, ama bi laa' lijaal liba miñunciem ya gbaal. Nε bi ye nĩ tuo' la, bi li cère buñerciembu nnò ní tí ñε nen saan nε.

40 Nε ki cere' ikuluòn nnò ya ηmi, ki cère' ì juore' miñunm ni. Nε ki lore' tiñekurlenbent ya ηmi, ki taa' kukpɛlcieku kuba ki jòn' buñerbu ya nun bó paaki, ki cère' kutafaaku tureh bε ki cuube miñunm nnò ya gbaal.

41 Bi tí lεke' litεngbil liba bo miñunm linde' lè. Buñerbu don' li'bo, nε liñeryul bubn', bua ji li fre kí jo. Nε inungbegbel fih ki yèkreh ufaa bo ki wieleh buñerbu nnò ya juul bó.

42 Sojambε nnò maale' ki ye bi li ku lipεkl ya nib nnò nε ηò uba la wo kí ñε kí sen kí ηmere.

43 Ama sojambε ya cien nnò yíe wò ní ηmien Pòl, nε ka tuo' bε ní tien bi maale' nà nnò, nε ki ye bà freh ki woh nnò ní kpíe kí maabe kí lu miñunm ni, kí wo kí puore.

44 Bà sñen' nnò mò ní cuo idòyek bii ineryoyòl kí puore. Bi tien' nnò nε bi'kε puore' caabu.

28

Pòl te Malt ya dekl bo

1 Ti ñen' miñunm nnò ni ma nnò nε bi tòke' tε ki ye bi yih lidekl nnò Malt nε.

2 Lidekl nnò ya nib tien' tε tinimònt cεen. Utaa cin' ki niih, tiwòr te ma nnò, nε bi sère' umu ki cère' ti'kε jebe' wù.

3 Pòl wore' tidòbikuont, ki lá kpíen' umu ni. Umu nnò ya wòl cère' uwε ñen' tidòbri nnò ni, ki kère' Pòl ya nuò ki juore' ki juòn.

4 Lidekl nnò ya nib laa' uwε juòn Pòl ya nuò bo ma nnò, nε ki tòkeh tób ki teh: «Uje wuò lí yé unikul nε. U ηmere' ka kpo' miñunciem ni, ama ti'bul wà cuube nnò ηa ní cère wò ní li fuobe.»

5 Nen saan nε Pòl gbε' uwε nnò, u lu' umu ni ka cii' u'luol bó.

6 Bi maaleh ki teh ní li duun nε, bii Pòl li kpo i ya tãan bo nε. Bi lilikeh ní tí wuòke', bi laa' bonn ηa tien' wò, nε bi liebe' ki maale' ki ye u yé ubul nε.

7 Tò, lidekl nnò ya cien uba là te bi yih wò Publiyus. U'kpàabu ηa fòke nin ti te nà saan nnò. Nε u teke' tε iwien ita, ki cènde' tε ten ti yé u'jotieb nε.

8 Publiyus ya baa dò ki bun, u'gbenent ton, u juh misèm. Pòl jon' u dò nà saan nnò, ki tí taa' u'nuò ki paan' u'bo ki kàare' ki de' wò, nε u faake'.

9 Pòl tien' nnò ma nnò, nε biwientób bà te lidekl nnò bo nnò baa' u'saan, nε u cère' bi'mò faake'.

10 Binib nnò seln' tε cεen. Ti ye tí siere uyo wà nnò, nε bi pun' tε nà kε cieke tε.

Pəl baa' Erom ya du ni

11 Ti là tien' ni'saan in̄maale ita n̄, ki yaan ki k̄on' Aleksandri ya n̄erciēnbu buba ki bure' b̄u ηm̄obe ibuleb* ya n̄enn̄enku. Būn̄erciēnbu nn̄o là juore' ni'saan tiw̄erciēnt ya yo n̄.

12 Ti t̄i baa' Sirakus ya du ni, ki tien' len iwien ita,

13 n̄ ki n̄en' len' ki n̄on' miñunciēnm, ki t̄i baa' L̄ejiyo ya du ni. Kutaaku faa', kutafaaku kuba fii' ugen bó ní, n̄ ti taa' iwien ile ki baa' Pusol ya du ni.

14 Ti laa' binib bà teke' *Yesu ki jin' nn̄o ya biba len, n̄ bi gb̄aan' t̄e t̄i tien bi'saan iwien ilole. Ti tentien' nn̄o n̄ ki t̄i baa' Erom ya du ni.

15 Binib bà teke' ki jin' ki te Erom ya du ni nn̄o cii' ti we ní n̄ ki tuobe' t̄e usen bó. Biba t̄i tuobe' t̄e Apiyus ya daak saan n̄, bit̄ab m̄o t̄i tuobe' t̄e Ticendur tuta saan. Pəl laa' b̄e ma nn̄o, n̄ ki faare' Uwien, n̄ u'gb̄en̄ent saake'.

16 Ti t̄i baa' Erom ya du ni ma nn̄o, n̄ bi de' Pəl u'duku u'ba, ki c̄ere' soja uba gu w̄o.

Pəl t̄oke' Erom yaab Uwien ya gb̄er

17 Iwien ita ḡèbre', n̄ Pəl yin' *Sufmb̄e ya ciēnb, bi taan', n̄ u t̄oke' b̄e ki ye: «N'yaab̄e, ma tien' ti'du ya nib bonn, ka saa' ti'yaaje bok liba. Ama bi cuo' nni Yerusalem ni n̄, ki taa' nni ki ηukn' Erom yaab.

18 Bi bun' nni tibuur ki laa' ma ηm̄obe biil, n̄ bi ȳie b̄e r̄i taa nni kí wīe, kime ba laa' n tien' n̄a n̄i k̄p̄e b̄e r̄i ku nni.

19 Ama *Sufmb̄e ηa tuo' b̄e r̄i wīe nni ma nn̄o n̄ c̄ere' n len' ki ye ub̄erciēn Sesa n̄ li bu n'buur. Na ȳe n ȳie r̄i biin n'bol ya nib n̄.

20 N yin' n̄e r̄i lá wūon n̄e tu ya gb̄er n̄e. Tinbi Israyel yaab là ηm̄obe lid̄end̄enl là nn̄o bo n̄e bi l̄ole' nni tikud̄okr.»

21 N̄e bi t̄oke' w̄o ki ye: «Sude ya tin̄f̄en̄m ya nib ηa kele' a'gb̄er gb̄onku ni ki de' t̄e. Ti'ȳo uba m̄o ηa n̄en' ni'bó ní, ki lá t̄oke' t̄e a'gb̄er bii ki len' tigb̄ebīert tuba a'bo.

22 Ama ti ȳie t̄i cii a'n̄obu ni n̄e sin bugb̄en̄ maaleh ki teh bà, kime ti b̄en̄ ki ye idu k̄e ni, binib ηa tuonh a'c̄ekl ya gb̄er.»

23 N̄e bi sien' lidaali là bi li liēbe ní Pəl saan. Ni'daali, n̄e bi baa' u te n̄a saan nn̄o, ki ȳebe c̄een. Pəl cin' kut̄en̄ηaaku n̄e ki t̄okeh Uwien ya b̄el ya gb̄er ki t̄i baa' kutaajuaku. U n̄iikeh Moyis nin *Uwien ya n̄obons̄aknb là kele' n̄a *Uwien ya gb̄onku ni nn̄o bo n̄e, ki t̄okeh b̄e *Yesu ya gb̄er ki n̄ikndeh b̄e r̄i tuo t̄u.

24 Bi'ni biba tuo' t̄u, n̄e bit̄ab ȳie' ka teke' t̄u ki jin'.

* 28:11 *Ibuleb* nn̄o ȳe Gr̄ekmb̄e ya bule ya yel n̄e. Bi là maaleh ki teh yin n̄e gu biñerkurb miñunciēnm bo. Bi yih ibuleb nn̄o ya liba Kast̄or, ki yih li'to m̄o Polus.

25 Bi tí siereh ka cii' tǎb bó ma nnǎ, ne Pǎl len' liñǎbonl liba ki ye: «*Mifuoñaanm là cère' *Uwien ya ñǎbonsǎknl Esayi tǎke' ni'yaajeb tigber tǎ nnǎ yé tigbemǎnt ne.

26 Mí là ye: «Li joh ki tí tǎke Israyel yaab kí ye:

Ni li tǎore kí cenge ama na rí cii ni'tingi,

ni li tǎore kí liike ama na rí le,

27 kimε binib nnǎ ya yul faa ne,

bi kpε' bi'tub ne,

ki pi' bi'nun,

ka yíe bi'nun rí le,

ka yíe bi'tub rí cii,

ka yíe be rí bende ni'tingi bi'yεnm ni,

ka yíe be rí lèbre bi'tetem ηǎ rí buu be.» »

28 Ne Pǎl tí tǎke' be ki ye: «Bende men kí ye Uwien sǎn' nni bà ηa yé *Sufmbe saan ne rí tí tǎke be miñmienm ya gber. Ben li cengeh tǎ.»

29 [Pǎl len' nnǎ ma nnǎ, ne *Sufmbe nnǎ siere' ki findeh nin tǎb ki gbiekeh.]†

30 Pǎl tien' ibinñmen ile ne ki te kuduku kúa u paanh ku'bo nnǎ ni, ki teknh bà ke bàareh u'saan nnǎ.

31 U tǎkeh binib Uwien ya bel ya gber nin Yonbdaan *Yesu Kristo ya gber, ki ηmǎbe lifel ki lienh, ne uba ηa piendeh wǎ.

† 28:29 Bi kpiε' ki kele' tigbǎnt tǎ nnǎ ya tuba ni migbiirm 29 ηa te tu'ni.

Kugbɔnku kua Pɔl kele' ki de'

Erom yaab nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Yesu ya tond Pɔl nɛ kele' kugbɔnku kuu nɔ. U yé Suf nɛ, ki maa' Tars ya du ni. U là bɛn Kujɔtiekpaaku ya gbɔnku ya gber mɔnmɔnm nɛ, ki yé Farisien, ka sè yiko ya gber bo. U là jèndeh Kristo yaab cɛɛn nɛ. Nɛ ki tí lá joh Damas bó wɔ ní tí jènde ní'mɔ bó yaab. Kristo jié' wɔ usɛn, ki tien' wɔ u'yɔ, nɛ u ji tɔkeh binib wɔn Kristo ya gber.

Pɔl ya sɛn ya jom nta bo nɛ u kele' kugbɔnku kuu ki de' Erom yaab. Bi'ni biba là teke' Kristo ki jin' ka yé Sufmbɛ. Ama Sufmbɛ bà teke' Kristo ki jin' ki juore' ki pɛ yiko bo ya biba lienh ki teh bà ɲa yé sufmbɛ nnɔ mɔ li boh yiko nnɔ nɛ. Nɛn bo nɛ Pɔl kele' kugbɔnku kuu nɔ.

Kí cin liyul 1 kí tí baa iyul 8, Pɔl ye unisaal kɛ yé ubierdaan nɛ. Nɛ yiko ɲa ní fre kí ñɛn nil biere ni. Ama unil kɛ li ɲmɛre kí ñɛ mitekjim nin Mifuoñanm ya torm bo nɛ.

Kí cin iyul 9 kí tí baa 11, Pɔl kele' Uwien ya nib Israyel yaab nin Kristo yaab ya gber nɛ. Kristo yaab ya tekjim te tɛn busubu nɛ. Bu'ñaan cin' Sufmbɛ ya bùol nɛ. Ama na yé Sufmbɛ kɛ nɛ teke' Kristo ki jin'. Nin nɛn kɛ ɲɔ Uwien biɛ kí yíe bɛ nɛ ki yih bɛ u'yaab.

Kí cin iyul 12 kí tí baa 15, Pɔl wuɔn' binib li pukeh Uwien ma bo nin bi li ɲmɛ nin tɔb ma bo, ki sure' bà ya tekjim faa bɛ ní li ciuh ki dienh bà ya tekjim ɲa faa nnɔ. U tí fɔre' nin ifuonde nɛ (liyul 16).

Ifuonde

¹ Min Pɔl nɛ kieh nɛ kugbɔnku kuu. N yé *Yesu Kristo ya tonsɔnl nɛ. Uwien nɛ yin' nni ní li yé Yesu Kristo ya tond, ki gènde' nni ní li kpaandeh wɔn Uwien ya gbɛmɔnmɔnt.

² Uwien là pùon' tɛ ti ya gbɛmɔnmɔnt nɛ haali uyoyo, ki cèrè' u'ñɔbonsɔknɔ kele' tù u'gbɔnku ni.

³ Tù lienh u'Bijɛ bo nɛ. U tien' u'ba unisaal nɛ bi maa' wɔ *Dafid ya lontunku ni.

⁴ Ama *Mifuoñanm bo nɛ Uwien wuɔn' ki ye u yé u'Bijɛ ki cèrè' u ɲmɔbe mituɔm kí ñɛ u'mɛkrm bitɛnkpiib ni bo. Wɔn nɛ yé *Yesu Kristo ti'Yonbdaan.

⁵ Wɔn bo nɛ n laa' mijuokm ki yé u'tond, ɲɔ u'yel bo ní li tɔkeh inibol kɛ ki teh bɛ ní teke wɔ kí ji, kí li boh wɔ.

⁶ Ní'mɔ te inibol nnɔ ni nɛ, kime *Yesu Kristo yin' ní'mɔ nɛ.

⁷ N kieh kugbɔnku kuu ní de ninbi bà ke te Erom ya du ni Uwien yíe nɛ, ki yin' nɛ ki tien' u'yaab nnɔ nɛ. Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Pɔl nuunh wɔ ní jo kí tí fuonde Kristo yaab bà te Erom ni nnɔ

⁸ Micincinm n li kpiɛ kí faare n'Wien nɛ. *Yesu Kristo bo nɛ n li faareh wɔ ní'kɛ bo, kime bi lienh uɛndun ni ní'kɛ saan ní'tekjim bó.

⁹ Wɔn Uwien wà n sɔnh nin n'fɛl ke ki dienh wɔ u'Bije ya gbɛmɔnmɔnt ya tɔkm ni nnɔ nɛ yé n'mɔnkunl ki ye n tuu ki tien ní'bó n'kaare ni.

¹⁰ N kàareh ki miɛh wɔ uyo ke ki teh u tuo' la, wɔ ní de nni usɛn ní baa ní'saan nɛ.

¹¹ Kime n'nun mɔn ní lɛ nɛ kí cɛre ní lɛ *Mifuoŋaanm ya paabu ŋɔ kí tɔɔre kí li faa mitekjim ni nɛ.

¹² N len' nà nɔ ya tingi si: n baa' ní'saan la, min nin ninbi, wà ke ní saake u'tɔ ya gbɛnɛnt kí ñɛ ti ŋmɔbe mitekjim ma nnɔ bo nɛ. N ya tekjim ní saake ní'gbɛnɛnt, ní'mɔ yaam ní saake n'yaar.

¹³ N'yaabɛ, n yíe ní li bɛn kí ye n tuu ki bobndeh ní baa ní'saan nɛ, ka laan laa' bɔnl. N yíe n'tuonl ní cuon ní'mɔ saan ten lí cuon' ma inibotɔ saan nnɔ nɛ.

¹⁴ Ní yé liwɔbl nɛ n'bo ní tɔke binib ke tigbɛmɔnmɔnt, bà ya nun wende' nin bà ya nun ŋa wende', bà bɛn niba nin bà ŋa bɛn niba mɔ.

¹⁵ Nɛn bo nɛ n'nun mɔn ní tɔke ninbi bà te Erom ni mɔ tigbɛmɔnmɔnt nnɔ.

Tigbɛmɔnmɔnt yé Uwien ya tuɔm nɛ

¹⁶ Fɛ ŋa ŋmɔbe nni tigbɛmɔnmɔnt ya tɔkm bo. Tù yé Uwien ya tuɔm nɛ, ki li ŋmien binib bà ke teke' tù ki jin': bà yé *Sufmbe mikpiɛkm nin bà ŋa yé *Sufmbe mɔ.

¹⁷ Kime tun nɛ wɔngɛh Uwien ñiikeh nà bo ki bùh binib bigbɛmɔndɛnb. U ñiikeh mitekjim baba bo nɛ ki bùh binib bigbɛmɔndɛnb ten ní kele' ma u'gbɔnku ni ki ye: «Ugbɛmɔndaan li fuobe u'tekjim bo nɛ.»

Binib ke bre nɛ

¹⁸ Uwien wɔngɛh haali paaki bó nɛ ki teh u'mutuol fii' binib bo. Kime bi sɔnh itùonbiɛɛ nɛ ka pɛ u'bo, ki piendeh tigbɛmɔnt ya sɛn bi'tùonbiɛɛ nnɔ bo.

¹⁹ Kime bi bɛn unisaal li fre kí bɛnde nà ke Uwien bo. Wɔn Uwien nɛ wuɔn' bɛ nɛ.

²⁰ Imɔn, haali uɛndun ya cincinyo kí lá baa fɛnfɛnnɔ nɔ, nib ŋa kpele kí laa' Wien nin bi'nunbu, ama bi lenh u ñɛn' tibont tà nɛ kí bɛndeh ki teh u mɔnbe kí yé Uwien, kí ŋmɔbe mituɔm mà ŋa ŋmɔbe gbenm. Nɛn bo nɛ ba ji li fre kí ye ba bɛn wɔ.

21 Nin bi ben wə ma ke nno, ba kpiεkreh wə ki ye u yé Uwien, ka faareh wə mə. Ama bi juore' nin bi'yennaalkuon ne, ka ηməbe yennm, ki te libənbənl ni.

22 Bi yih bi'ba biyennafodenb ne, ki nín ji yé ijor.

23 Bi daan' Uwien wə ηa rí kpo ya kpiεkm, ne ki lèbe' ki kpiεkreh unisaal wə li kpo ya nennənku nin inuən nin itaan inan ya went nin tiwenbelnkaar ya nennent.

24 Nen bo ne Uwien sɛln' be, bi pe bi'yennm yíe ná bo, ki sɔnh tijəktnt ya tòn, ki jindeh bi'ba ife.

25 Bi taa' kutonnənku ne ki lèbe' Uwien ya gbemənt, ki pukeh tibont tà Uwien nən' tū, ki sɔnh itòn ki dienh tū, ki daan' wən Uwien wə nən' tibont nno ke ki kpe kupenpeku uyo wə ηa ηməbe gbenm nno. Ami.

26 Nen bo ne Uwien sɛln' be, be rí li sɔnh ife ya tòn bi'yennm yíe ma bo. Ne bi'puob teh ná ηa kpe tienm, ki daan' miduənm nin bijeb, ki duəndeh nin bi'piitəb.

27 Bijeb mə daan' miduənm nin bipiib, bi'menku kəh bijetəb ni ki gbiekeh, ne bi teh ná ηa kpe tienm, ki yé ife nin bi'jetəb. Nen bo ne bi lenh bi'yul bo ya tudere wə kpe bi'tuonbiere nno.

28 Ba tange' Uwien ma nno, ne u sɛln' be, be rí li ηməbe yennaalfenm, kí li teh ná ηa kpe tienm.

29 Bi cère' mitetem mə ke ηa mən ya bol nin mibiεrm nin un-fəke nin iponponbe nin linikul nin ikənkən nin milerkjim nin iyennaalbiere ne yebre' nin be. Bi yé bitonnendənb ne,

30 ki yé bitenfuonb, ki yé Uwien ya nennendb, ki yé bikelnbaandənb, ki yé tigbengt nin tinacenkpekuont, ki yé idukond, ka boh bi'naambe nin bi'baambe,

31 ki yé ijor, ki yé binib bə ba du bi'bo, ki yé binunkuondənb, ka muəh nil cecekm.

32 Bi ben Uwien sien' ki ye binib teh nno la, bi kpe mikuum ne. Nin nen ke bi tuu ki teh nno ne, ka juore' nen baba bo, ki liεbe' ki saakreh binitəb bə mə teh nno ya gbenent.

2

Uwien li bu unil ke tibuur

1 Tə, sin unil wə biindeh a'to nno, a yíe la, á li yé wə ke, a'mə te libiil ni ne Uwien saan. A biindeh a'to ma nno a biindeh a'ba ne. Kime a biindeh wə ná bo nno, a'mə teh nen ne.

2 Ti ben ki ye Uwien diəh binib bə teh tu ya bont ya tub la, u ηməbe imən ne.

3 Sin unil wə biindeh binitəb bə teh tu ya bont, ki mə teh tū nno, a maaleh ki teh a li nē tibuur ni Uwien saan ne-εε?

4 Uwien tien' ηe tinimənt ki gbien', ki ηməbe a'bo lifəsəngl nin kuminku, ne a yin' nen ke fenm-ii? Nə ben ki ye Uwien tien' ηe tinimənt ηə á lèbre a'tetem ne-εε?

⁵ A'yul faa, ɲa yíe á lèbre a'tetem ma nnɔ, a bondeh a'ba bo Uwien ya benpiebcien ne, ki gu lidaali là u'mutuol li fii binib bo wɔ ní bu be tibuur ni'donbó nnɔ.

⁶ Nen daali ne u li jiin unil ke u'tuon kpe ma bo.

⁷ Binib bà mìndeh ki sɔnh ituon yà mɔn, ki nuunh ukpieke nin lisel nin limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm Uwien saan nnɔ, Uwien li cère ben ne ní li tuu ki fuobe nin wɔ.

⁸ Ama binib bà pe bi'yenm yíe ná bo, ki wie' tigbemònt ya sen, ki pe tibonbiert ya sen bo nnɔ, Uwien ya mutuol li fii, u'benku ni ní piebe bi'bo kí gbien.

⁹ Binib bà ke teh ná bre nnɔ, ijend nin micεεkm li lu bi'bo. Ní li lu bà yé *Sufmbε nin bà ɲa yé *Sufmbε ke bo ne.

¹⁰ Ama bà ke teh ná mɔn li le ukpieke nin lisel nin uyenduɔn. Bà yé *Sufmbε nin bà ɲa yé *Sufmbε ke li le ne,

¹¹ kime Uwien ɲa ɲmɔbe gèngènde.

¹² Binib bà ke ɲa ben *yiko ki teh ná bre la, bi li kpo, ama Uwien ɲa ní nǐ *yiko bo kí bu be buur. Ama binib bà ke ben *yiko ki teh ná bre nnɔ Uwien li nǐ *yiko nnɔ bo ne kí bu be tibuur.

¹³ Kime na yé bà ben *yiko ne yé bigbemòndɛnb Uwien saan, ama Uwien bùh bà teh *yiko nnɔ ye ma bo ne bigbemòndɛnb.

¹⁴ Bà ɲa yé *Sufmbε, ka ben *yiko ɲɔ ki teh *yiko nnɔ ye ma nnɔ, ba ben ma ki teh nnɔ, bi'yenmaale ne yé bi'yiko.

¹⁵ Bi teh nnɔ ma nnɔ, nen ne wɔngeh ki teh yiko ye ná nnɔ te bi'yenm ni ne. Bi'yenm ni bi ben ná mɔn nin ná bre. Nen bo ne bi'yenmaale biindeh be uyo uba, ki teknh be uyotɔ mɔ.

¹⁶ N tɔkeh binib tigbemònmònt tà nnɔ wɔngeh ki teh ní lá li te nnɔ ne lidaali là Uwien li cère *Yesu Kristo ní bu binib tibuur, kí cère be ní ñen ná ke buɔ bi'fèl ni upaan bo nnɔ.

Sufmbε nin yiko ya gber

¹⁷ Tɔ, sin Suf wà lienh ki teh a yé Suf, ki du *yiko bo baba, ki jɛbnh a'ba ki teh a ben Uwien,

¹⁸ ki ben u yíe ná, ki ben ná mɔn nin ná ɲa mɔn, kí ñε *yiko bo,

¹⁹ ki maaleh ki teh a yé ununyaan ne ki díeh ijùɔn, ki yé bà te licinñunl ni ya wenwenku,

²⁰ ki wɔknh ijɔr mibenm, ki wɔknh mubumu, kime a ben *Uwien ya yiko ma nnɔ, a maaleh ki teh a ben tibont ke ne, ki maaleh ki teh a lienh ná ke nnɔ yé tigbemònt ne.

²¹ Tɔ, sin wà wɔknh bitɔb nɔ nnɔ, be tien' ɲa wɔknh a'ba? Sin wà tɔkeh binib ki teh bi la suh nnɔ, be tien' a suh?

²² Sin wà lienh ki teh nib la teh naɲmaal nnɔ, be tien' a teh lè? Sin wà ɲa yíe á cii bule ya nu nnɔ, be tien' a suh tibudur ya bont-i?

²³ A jɛbnh a'ba *yiko bo, ki liebe' ki saah wɔ ma nnɔ, a yuɔndeh Uwien ne.

24 Kimε nĩ kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Ninbi nε cèreh inibotɔ sukreh Uwien.»

25 Tɔ, a jjie' a'punl ki boh yiko la, upunjiε ηmɔbe kpεle nε. Ama a jjie' a'punl ki saah yiko la, nĩ te ten ηa jjie' nε.

26 Wà ηa jjie' punl, boh *yiko la, Uwien ya bùol nĩ te ten u jjie' u'punl nε.

27 Sin wà yé Suf ki ηmɔbe yiko, u kele' kugbɔnku ni, ki liebe' ki jjie' a'punl mɔ nnɔ, ηa boh *yiko nnɔ ma nnɔ, wà ηa jjie' punl, ki boh wɔ nnɔ nε li bu ηε tibuur.

28 Na yé unil wà yé Suf upaan bo baba nε yé Sufmɔn. Na yé wà jjie' u'punl bi'ke laa' u jjie' nε yé upunjiemɔn.

29 Suf ya yenm nε wɔngɛh ki teh u yé Sufmɔn. Upunjiemɔn n̄ε lifɛl ni nε. U ya punjiε n̄en' *Mifuoñaanm saan nε, wa n̄en' *yiko wà bi kele' wɔ kugbɔnku ni nnɔ. Na yé binib nε li pèke wà yé Sufmɔn, Uwien nε li pèke wɔ.

3

Uba ηa te ki yé gbemɔndaan Uwien saan

1 *Sufmbe ya kpεle nín si ba? Bii bi'punjiε ηmɔbe kpεle-ee?

2 Nĩ'ke ηmɔbe kpεle wà yebe nε isen ke ni, kime Uwien kpie' ki taa' u'gber ki ηukn' ben nε.

3 Nĩ ye nè n̄ wuɔn kí ye ba? Nĩ ye nè n̄ wuɔn kí ye bi'ni biba ηa paan' Uwien ye ma bo la, nĩ li pien Uwien u la tien u ye ma bo nε-εε?

4 Na n̄ tien nnɔ fiebu. Binib ke yé bitonnendɛnb mɔnɔn la, Uwien wɔn tuu ki yé ugbemɔndaan nε ten nĩ kele' ma u'gbɔnku ni ki ye:

«A'lenm ni nε bi li bende kí ye

a yé ugbemɔndaan.

Bi bun' nin ηε tibuur la,

a li faake nin be.»

5 Tɔ, nĩ yé ti teh nà ηa cuube nĩ wɔngɛh ki teh Uwien yé ugbemɔndaan la, ti nín ji li len kí ye ba? Ti li ye Uwien diɛh ti'tub la, u teh nà ηa cuube nε-εε? (N lienh binib lienh ma bo nε.)

6 Na te nnɔ fiebu. U teh nà ηa cuube la, u li tien mila kí bu uηendun ya nib tibuur-i?

7 Tɔ, nĩ yé n'tonnɛnku wɔngɛh Uwien ya gbemɔnt ki cèreh binib kpiekreh wɔ la, be tien' u diɛh n'tub ki teh n yé ubierdaan-i?

8 Tĩ li teh nà bre ηɔ nè n̄ kpɛnde nà mɔn-ii? Binib biba sukreh tε ki teh ti lienh ki teh nnɔ nε. Bidɛnb li lε utudere wà bi kpε wũ nε.

9 Nĩ ye nè n̄ wuɔn kí ye ba? Nĩ ye nè n̄ wuɔn kí ye tinbi Sufmbe, ti cɛn' binitɔb nε-εε? Na te nnɔ fiebu. N là wɔkn' nε ki ye *Sufmbe nin bà ηa yé *Sufmbe ke te ibiere ya yonbt ni nε.

10 Nɛn nɛ keɛle' *Uwien ya gbɔnku ni. Ni keɛle' ki ye:

«Uba mɔnɔn ɲa te ki yé gbɛmɔndaan,

11 uba ɲa te ki ɲmɔbe yɛnfuom,

uba ɲa te ki nuunh Uwien,

12 bi'ke dɔan' u'sɛn nɛ,

ki taan' ki juore' fɛnm.

Uba mɔnɔn ɲa te ki teh nà mɔn.

13 Bi'niɛke yɛ tɛn itɛnkpiifele nɛ,

bi'lɛn ya tɔn si milɛrm baba nɛ,

Bi'ɲuɔn ɲmɔbe tilɔbr tɛn iwaaleb nɛ.

14 Inɔbonbil nin miɲuom baba nɛ gbe bi'ɲuɔn ni.

15 Bi'taan ton linikul bo nɛ.

16 Bi'ɲɛn' nà ke saan la, bi saah nɛ,

ki kuɔndeh binitɔb micɛɛkm ni.

17 Ba bɛn yɛnduɔn ya sɛn.

18 Ba fɛnge Wien.»

19 Tɔ, ti bɛn ki ye *yiko len' nà ke nnɔ, u len' ki de' binib bà li boh wɔ nnɔ nɛ, ɲɔ uba la dule niba bo kí ye wa bii'. Nnɔ nɛ uɲɛndun ya nib ke li bɛnde kí ye bi ɲmɔbe libiil Uwien saan.

20 Nɛn bo nɛ unil teh *yiko ye ma bo la, na rí cère Uwien rí bù wɔ gbɛmɔndaan. Yiko cèreh binib bɛndeh nà yé ibiere baba nɛ.

Uwien bùh binib bigbɛmɔndɛnb mitekjim bo nɛ

21 Fɛnfɛnnɔ wuɔ Uwien ji wuɔn' u ñɛh usɛn wà ki bùh binib bigbɛmɔndɛnb, na yé u tukndeh *yiko ye ma bo nɛ. Yiko nin Uwien ya ñɔbonsɔknb là juɔ' ki len' nɛn nɛ u'gbɔnku ni.

22 U bùh binib bigbɛmɔndɛnb bi'tekm *Yesu Kristo kí ji bo nɛ. Bà ke teke' *Yesu Kristo ki jin' la, u bùh bɛ bigbɛmɔndɛnb nɛ. Kimɛ bi'ke te miba nɛ.

23 Bi'ke tien' ibiere nɛ ki luo' Uwien ya kpiɛke.

24 Ama Uwien ya juokm bo nɛ u bù' bɛ bigbɛmɔndɛnb *Yesu Kristo ya tuɔrl là dɛ' bɛ ki wie' nnɔ bo. Na yé bi'nimɔnt bo nɛ.

25 Uwien taa' wɔn nɛ ki tien' lituɔrl u'sɛm bo, ki dɛ' bà ke teke' wɔ ki jin' ki wie', ki wuɔn' wɔn Uwien ya gbɛmɔnt, ka dɛre' binib ya tub bi'biere bo uyo bo,

26 u là duɔn' u'yɛnm uyo wà nnɔ. Fɛnfɛnnɔ wuɔ u wuɔn' u'gbɛmɔnt ki ye wà ke teke' *Yesu ki jin' nɛ yé ugbɛmɔndaan. U tien' nnɔ ɲɔ binib rí bɛnde kí ye wɔn Uwien nɛ yé ugbɛmɔndaan.

27 Ni te nnɔ la, uba biɛ ki ɲmɔbe u li jɛbn u'ba nà bo-oo? Ni yé fɛnm. Na yé binib ya tɔn bo nɛ Uwien bùh bɛ bigbɛmɔndɛnb, u bùh bɛ bigbɛmɔndɛnb bi'tekjim bo nɛ.

28 Kimɛ ti bɛn ki ye Uwien bùh unil ugbɛmɔndaan u'tekjim bo nɛ, na yé u teh *yiko ye ma bo nɛ u bùh wɔ ugbɛmɔndaan.

29 Uwien yé *Sufmbɛ baba ya Wien nɛ, ka yé bà ɲa yé *Sufmbɛ ya Wien-ii? U yé bi'mɔ ya Wien nɛ.

³⁰ Kimε Uwien te uba ne. Wɔn ne bɔh bā yé *Sufmbε nin bā na yé *Sufmbε bigbemɔ̀ndɛnb mitekjiabaabm bo.

³¹ Ti lienh nā nɔɔ, nī ye ne rī ye mitekjim bo *yiko na ji yé bonn ne-εε? Nnɔ na rī! Ti wɔngeh *yiko cinbe ki te ma bo ne.

4

Uwien bɔ' Abraham ugbemɔ̀ndaan u'tekjim bo ne

¹ Tɔ, ti li ye ba kī taa kī jo ti'yaaje *Abraham ya gber bo? Wɔn nin u'yul là laa' ba?

² Nī bi yé u'tuonmɔnmɔn ne cère' Uwien bɔ' wɔ ugbemɔ̀ndaan la, u bi ηmɔbe u li jɛbn u'ba nā bo. Ama Uwien ya bɔol na te nɔɔ.

³ Kimε nī kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «*Abraham teke' Uwien ki jin', nen bo ne Uwien bɔ' wɔ ugbemɔ̀ndaan.»

⁴ Unil sɔn' lituonl ki teke' nibonn la, na yé paabu, nī ye u'paaku ne.

⁵ Unil wā na nuunh Uwien rī juoke wɔ u'tuon bo, ama ki teke' wɔn Uwien wā juokeh bibiɛrdɛnb nɔɔ ki jin' la, u'tekjim bo ne Uwien li bɔ wɔ ugbemɔ̀ndaan.

⁶ Nnɔ ne *Dafid mɔ là pokn' binib bā Uwien bɔ' bε bigbemɔ̀ndɛnb, ka tukn' bi'tuon nɔɔ ya mɔnm bo. *Dafid là ye:

⁷ «Binib bā Uwien fère' bε bi'biil, ki subn' bi'biere bo nɔɔ, u'mɔnm te bi'bo.

⁸ Unil wā Yonbdaan na rī tɔnge u'biere nɔɔ u'mɔnm te udaan bo.»

⁹ Mimɔnm nɔɔ te ki de' bā jīe' ipun baba ne bii mī te ki de' bā mɔ na jīe' ne? Tī liebe nī *Abraham ya gber bo. Ti ye u teke' Uwien ki jin' ma nɔɔ ne cère' Uwien bɔ' wɔ ugbemɔ̀ndaan.

¹⁰ Uε yo ba ne u bɔ' wɔ ugbemɔ̀ndaan-i? Uyo wā u jīe' u'punl nɔɔ bii uyo wā wa laan là jīe' ne? Uyo wā wa laan là jīe' nɔɔ ne.

¹¹ Ni ya puoli bɔ ne Uwien cère' *Abraham jīe' u'punl. Upunjīe nɔɔ ne yé kudīeku kù wɔngeh ki teh *Abraham ya tekjim bo ne Uwien bɔ' wɔ ugbemɔ̀ndaan ki laa' wa laan jīe' punl. Nen ne cère' *Abraham yé binib bā kε teke' Uwien ki jin' ka jīe' pun ya yaaje ηɔ Uwien rī bɔ bi'mɔ bigbemɔ̀ndɛnb.

¹² Binib bā jīe' ipun, ka pε upunjīe baba bo, ama ki tekn' *Abraham ya taal ni, ki teke' Uwien ki jin' ten *Abraham là teke' Uwien ki jin' ma, ki laa' wā laan jīe' punl nɔɔ, u yé bi'mɔ ya yaaje ne.

Uwien pɔon' binib bā teke' wɔ ki jin' nɔɔ mimɔnm

¹³ Na yé *Abraham là bon' *yiko ne Uwien pɔon' ki ye unɛndun li yé wɔn nin u'yaabii ya faal, kimε mitekjim bo ne Uwien bɔ' wɔ ugbemɔ̀ndaan.

14 Nĩ yé Uwien bi pùon' ki ye uñendun li yé bà boh *yiko nnò ya faal nε la, mitekjim ña ji bi li ñmòbe kpεle, lipuonl nnò mò bi li juore fεnm nε.

15 Kimε *yiko ya saam nε cèreh Uwien ya mutuol fih binib bo. Yiko ña te la, unil li saa wò-òò?

16 Nεn bo nε Uwien pùon' lipuonl mitekjim bo, ñò lè rí li yé bupaabu, kí li kpε *Abraham ya yaabii kε bo. Na yé lĩ li te kí de bà pε *yiko bo baba nε, lĩ li te ki de' bà mò teke' Uwien ki jin' tεn *Abraham nnò nε. Kimε *Abraham yé tinbi bà kε teke' Uwien ki jin' nnò ya yaaje nε.

17 Tεn nĩ kele' ma *Uwien ya gbònkú ni ki ye: «N tien' ñε inibol ligol ya yaaje.» *Abraham nε yé ti'kε ya yaaje Uwien ya nun bó. Wòn Uwien nε mεkreh bitenkpiib, nε ki naanh tibont nin u'ñòbon.

18 Nĩ là naan lipuonl nnò ña rí tien nε. Nin nεn kε *Abraham tuu ki daan nε. U teke' Uwien ki jin' nε Uwien tien' wò inibol ligol ya yaaje. Tεn nĩ kele' ma *Uwien ya gbònkú ni ki ye: «A'yaabii li yebe ka ñmòbe fuul.»

19 Nĩ là sñen' waamu nε wò rí lε ibin kobk, ki bende' ki ye u nεke mikuum, nε u'pò Sara mò tonde' ki yé uñól. Ama nin nεn kε *Abraham ya dum ña kùore' waamu mònòn.

20 *Abraham ña maale' milele lipuonl nnò bo, u'dum mò ña kùore', ama u tùòreh ki faakreh mitekjim ni nε, ki kpiεkreh Uwien,

21 ki cinbe ki ben ki ye Uwien pùon' nà nnò, u ñmòbe mituòm mà u li fre kí tien nè.

22 Nεn bo nε Uwien bù' wò ugbεmòndaan.

23 Nĩ kele' *Uwien ya gbònkú ni ki ye: «Uwien bù' *Abraham ugbεmòndaan.» Na yé *Abraham baba bo nε nĩ kele' nnò.

24 Nĩ kele' ti'mò bo nε. Ti teke' Uwien wà cère' Yonbdaan *Yesu mεkre' bitenkpiib ni nnò ki jin', nε wòn Uwien bù' ti'mò bigbεmòndεnb.

25 Uwien cère' wòn *Yesu nε kpo' ti'biere bo, ki cère' u mεkre' bitenkpiib ni, ñò wòn bo wò rí bù te bigbεmòndεnb.

5

Uwien cère' binib nin wòn taan' buñòbu

1 Tò, ti'tekjim bo nε Uwien bù' te bigbεmòndεnb, ki cère' ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo, tinbi nin wòn taan' buñòbu.

2 Wòn *Yesu Kristo nε cère' ti laa' mijuokm Uwien saan, kime ti teke' wò ki jin'. Ti fuobe mi ya juokm ni nε ki ñmòbe lidendεnl ki jεbnh ti'ba ki teh ti li lε ukpiεke Uwien saan.

3 Na yé nεn baba bo nε ti jεbnh, ti jεbnh ijend mò ni nε. Kimε ti ben ti ye ijend ni nε ti lenh lifèl,

4 nε lifèl cèreh ti ñmòbe kuminku, kuminku mò dienħ te lidendεnl.

⁵ Lidendɛnl nnɔ ɲa ɲ yuɔn tɛ. Kime Uwien de' tɛ *Mifuoŋaanm ma nnɔ, mɛn nɛ cɛrɛh ti bɛndɛh ti'fɛl ni u yie tɛ ki gbien' ma bo.

⁶ Imɔn, uyo wà ta là ɲmɔbe tuɔm nnɔ, nɛ *Kristo teke' tinbi bibiɛrdɛnb ya kuum ki kpo'. Uwien nɛ sien' u ya yo.

⁷ Nĩ faa nin unil ɲ teke ugbeɛmɔndaan ya kuum kí kpo. Nba la, uba li kaabe kí kpo unimɔn bo.

⁸ Ama Uwien wuɔn' ki ye u yie tɛ, ki cɛrɛ' *Kristo teke' ti'kuum ki kpo' uyo wà ti laan là biɛ ki yé bibiɛrdɛnb nnɔ.

⁹ Fɛnfɛnnɔ, *Kristo ya sɛm bo nɛ Uwien bù' tɛ bigbeɛmɔndɛnb ma nnɔ, bɛ li tien ɲɔ wa ji li ñɛn tɛ Uwien ya benpiebe wà we ní nnɔ ni?

¹⁰ Uyo wà ti là yé Uwien ya nɛnnɛndɛnb nnɔ nɛ u cɛrɛ' tinbi nin wɔn taan' buñɔbu kí ñɛ u'Bijɛ ya kuum bo. Tinbi nin wɔn taan' buñɔbu ma nnɔ, bɛ li tien ɲɔ ta ji li ɲmɛrɛ u'Bijɛ ya fuobm bo?

¹¹ Na yé nɛn baba bo nɛ ti jɛbnh ti'ba, ti jɛbnh Uwien bo mɔ nɛ. Yonbdaan *Yesu Kristo taan' tinbi nin Uwien buñɔbu fɛnfɛnnɔ ma nnɔ, nɛ cɛrɛ' ti jɛbnh.

Adam nin Kristo ya gber

¹² Unibaab bo nɛ ibiɛrɛ cin' uɲɛndun ni. Ibiɛrɛ nnɔ nɛ tuke' mikuum ki baa', nɛ binib kɛ kpuokeh kime bi'kɛ teh ibiɛrɛ nɛ.

¹³ Kí yaan Uwien ɲ de Moyis *yiko nnɔ ki laa' ibiɛrɛ te nɛ uɲɛndun ni. Yiko ɲa laan là te ma nnɔ, ba là tɔngɛh binib ya biɛrɛ.

¹⁴ Ama kí ñɛ Adam ya yo kí tí baa Moyis ya yo mikuum jinh binib nɛ. Nin ba tien' biɛrɛ tɛn Adam là kɛndɛ' Uwien ya ñɔbu bó ki bii' ma kɛ nnɔ mikuum jinh bɛ nɛ. Adam là yé unil wà we ní nnɔ ya nɛnnɛnku nɛ.

¹⁵ Ama Uwien ya paabu nin Adam ya biil ɲa tɛ, ka kpɛ mɔ. Unibaab ya biil bo nɛ mikuum jin' binib bi yɛbe ma nnɔ, bɛ li tien ɲɔ unibaab *Yesu Kristo mɔ bo Uwien ɲa ɲ juoke binib bi yɛbe, kí de bɛ bupaabu bù ɲ li yɛbe ka ɲmɔbe bù kpɛ nin bà ni?

¹⁶ Uwien ya paabu tien' nà nin unibaab nnɔ ya biɛrɛ tien' nà ɲa tɛ. Wɔn unibaab ya biɛrɛ bo nɛ Uwien ye binib kɛ kpɛ utudɛrɛ. Ama Uwien ya juokm bo nɛ u bùh binib bigbeɛmɔndɛnb nin bi'biɛrɛ yɛbe ma kɛ nnɔ.

¹⁷ Unibaab ya biil bo nɛ mikuum ɲmɔbe mituɔm binib kɛ bo kí ñɛ wɔn unibaab nnɔ. Nĩ te nnɔ la, bɛ li tien ɲɔ binib bà laa' Uwien ya nimɔnciɛnt tà cɛrɛ' Uwien bù' bɛ bigbeɛmɔndɛnb nnɔ ɲa ji li lɛ Uwien ya fuobm, kí ji libɛl unibaab *Yesu Kristo bo?

¹⁸ Unibaab ya biil nɛ tuke' utudɛrɛ ki baa' binib kɛ bo. Nnɔ nɛ unibaab ya tuonmɔnmɔnl mɔ bo, Uwien bùh binib kɛ bigbeɛmɔndɛnb ki cɛrɛh bi fuobe.

19 Unibaab ḡa bon' Uwien ma nnɔ nɛ cɛrɛ' binib kɛ yɛ bibiɛrdɛnb Uwien saan. Nnɔ nɛ unibaab mɔ bon' Uwien ma nnɔ cɛrɛ' binib kɛ yɛ bigbɛmɔndɛnb Uwien saan.

20 Uwien lá taa' *yiko ki baa' nɛ binib ya biil yɛbre' ki gbien'. Ama ibiɛrɛ yɛbe ná saan la, Uwien ya nimɔnt mɔ yɛbe ni'saan cɛɛn nɛ.

21 Ibiɛrɛ là ḡmɔbe mituɔm nɛ ki tukeh mikuum ki bàareh. Nnɔ nɛ Uwien ya nimɔnt mɔ ḡmɔbe mituɔm ki cɛrɛh binib yɛ bigbɛmɔndɛnb u'saan, ki li lɛ limiɛl là ḡa ḡmɔbe gbenm kí ñɛ Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

6

Ti kpo' nin Kristo ma nnɔ, ti li fuobe nin wɔ mɔ nɛ

1 Tɔ, ñi te nnɔ ma nnɔ, ñi ye nè ní ye ba? Ní ye nè ní ye tí li tuu ki teh ibiɛrɛ ḡa Uwien ya nimɔnt ní li yɛbreh nɛ-ɛɛ?

2 Na te nnɔ fiebu. Ti ñɛn' ibiɛrɛ ya wɔbl ni ḡa, ti li tien mila kí liɛbe kí li fuobe ibiɛrɛ ni?

3 Bii na bɛn ki ye bi sɛi' tinbi bà kɛ Uwien ya ñunm ti taan' nin *Yesu Kristo nnɔ ti taan' u'kuum mɔ nɛ-ɛɛ?

4 Bi sɛi' tɛ Uwien ya ñunm ti taan' Kristo ya kuum ma nnɔ, bi taan' ki sube' tinbi nin wɔn nɛ. Nɛ u'Baa Uwien ya kpɛke bo, u cɛrɛ' u mɛkre' bitɛnkpiib ni ḡa ti'mɔ ní li te mifuobfɛnm ni.

5 Nɛ tinbi nin wɔn taan' u'kuum ma nnɔ, ti li taan u'mɛkrm mɔ nɛ.

6 Tùɔrɛ mɛn kí li bɛn kí ye bi kpɛ' wɔ udɔɔɔɔɔɔ bo ma nnɔ, bi kpɛ' ti'tetekpaam mɔ nin wɔ nɛ. Mitetekpaam nnɔ la ji ní li ḡmɔbe tuɔm ḡa ti la ji ní li yɛ ibiɛrɛ ya yonbe.

7 Imɔn, unil kpo' la, u ñɛn' ibiɛrɛ ya yonbt ni nɛ.

8 Ti kpo' nin Kristo ma nnɔ, ti teke' ki jin' ki ye ti li fuobe nin wɔ mɔ nɛ.

9 Ti bɛn ki ye u mɛkre' bitɛnkpiib ni ma nnɔ, wa ji li kpo, kuum ḡa ji ḡmɔbe tuɔm u'bo.

10 U kpo' bolm miba kpein nɛ ki gben' ibiɛrɛ ya tuɔm. Fɛnfɛnnɔ u fuobe, nɛ u'fuobm nnɔ yɛ Uwien yaam nɛ.

11 Nnɔ nɛ ni'mɔ li bùh ni'ba tɛn ni'mɔ kpo' ki ñɛn' ibiɛrɛ ya tuɔm ni, nɛ ki fuobe ki de' Uwien *Yesu Kristo bo.

12 Nɛn bo, ni la ji ní cɛrɛ ibiɛrɛ ní li ḡmɔbe tuɔm ni'gbɛnɛnt tà li kpo nnɔ bo, ki la ji ní li teh tù yíe ná.

13 Ni la taah ni'gbɛnɛnbɛl ki teh ibiɛrɛ tɛn ÿ yɛ itùonbiɛrɛ ya jɛwɛnt nɛ. Ama ni te tɛn binib bà mɛkre' kí liɛbe' kí fuobe ma nnɔ, taa mɛn ni'ba kí de Uwien, kí taa ni'gbɛnɛnbɛl kí de wɔ tɛn ÿ yɛ itùonmɔnmɔn ya jɛwɛnt nɛ.

14 Na ji li te biɛrɛ ya yonbt ni, kimɛ yiko ḡa ji ḡjuuke nɛ, Uwien ya nimɔnt nɛ ji ḡjuuke nɛ.

Ti ñɛ ibiɛrɛ ni kí li teh ná mɔn Uwien ya nun bó

15 Ní tingi si ba? Tí li teh ibiɛrɛ kí ye *yiko ḡa ji ḡjuuke tɛ, Uwien ya nimɔnt nɛ ji ḡjuuke tɛ-ɛɛ? Na te nnɔ fiebu!

16 Na ben ki ye a taa' a'ba ki de' unil, ki boh wə ten a yé u'yonb la, a mənbe ki yé udaan ya yonb nε-εε? A taa' a'ba ki de' ibiere la, a yé ibiere ya yonb nε, nε ibiere bàareh nin mikuum nε. Ní yé a tí taa' a'ba ki de' Uwien, ki boh wə la, u li bù ηε ugbeməndaan nε.

17 Tí faare mən Uwien. Ninbi bà là yé ibiere ya yonbe uyo uba nnə, fεnfennə ni ji boh bi wəkn' nε miwəknm mà Uwien ya sən bo nnə nin ní'fəl kε nε.

18 Uwien n̄en' nε ibiere ya yonbt ni, nε ki tien' nε tigbεmənt ya yonbe.

19 Ní'jiint bo nε n taa' minisaaltetem ki tien' kunennεnku ηə ní fre kí cii. Uyo uba ni là taa' ni'ba ki tien' tijənkɔt nin fεnfεnm ya yonbe nε, ki teh nà ηa kpe sən Uwien ya nun bó ma nnə, fεnfennə ní ji rí taa ni'ba kí tien tigbεmənt ya yonbe, kí li yé Uwien ya nib imənmən.

20 Ni là yé ibiere ya yonbe ma nnə, niba ηa là wəbndeh nε ní li teh nà cuube Uwien ya nun bó.

21 Ni là teh tibont tà uyo uba nnə, tù ji coh nε ifε nε fεnfennə, nε tu'fərm là bàareh nin mikuum nε.

22 Ama fεnfennə Uwien n̄en' nε ibiere ya yonbt ni, ki tien' nε u ya yonbe, nε ni ji teh tibont tà mən u'nun bó. Nε mifərm, ni li lε limiel là ηa ηməbe gbenm.

23 Ibiere ya paaku si mikuum nε, nε Uwien ya paabu si limiel là ηa ηməbe gbenm, Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

7

Yiko nin Kristo yaab ya gber

1 N'yaabε, n lienh nin ninbi bà nnə, ni yé binib bà ben *yiko mənmmənm nε. Ni ben ki ye unil te *yiko ya wəbl ni uyo wà u laan fuobe nε.

2 Nnə nε *yiko bo uje laan fuobe la, u'po ηa ηməbe sən wə rí fii u'saan, ama u'ce kpo' la, u ηməbe usən wə rí liebe kí kun ticε.

3 Upii nεbre' ki kun' ticεr uyo wà u'ce laan fuobe la, bi li yin wə upiinanηmaa nε. Ama u'ce kpo' la, wa ji te yiko ya wəbl ni. U liebe' ki kun' ujetə la, ba rí yin wə piinanηmaa.

4 N'yaabε, ni'mə yaam te nnə nε. Kristo là kpo' ma nnə, ni'mə là kpo' nin wə nε, ka te yiko ya wəbl ni, ni ji yé uba yaab nε. Ní'tingi si: ni ji yé Kristo wà mεkre' bitenkpiib ni nnə yaab nε, ηə tí li sənɔh itùon yà mən ki dienɔh Uwien.

5 Imən, uyo wà ti là pε minisaaltetem bo nnə, *yiko nε là cεreh ti lenh iyennaalbiere, ki teh tibont tà bàareh nin mikuum.

6 Fεnfennə ti te ten ti kpo' nε ki n̄en' nà là co te nnə ni, ka ji te yiko ya wəbl ni. Ti ji pε Mifuoñaanm wəngɛh te usənfaan wà nnə bo nε, ki sənɔh Uwien ya tuonl; ta ji pε Moyis kele' yiko wà nnə là wəngɛh te usenkpaan wà nnə bo.

Yiko ne cèreh unil bende ibiere

⁷ Tɔ, nĩ ye nè ní ye ba? Nĩ ye nè ní ye yiko yé ibiere ya bonn ne-εε? Na te nnɔ fiebu! Kimε *yiko ŋa bi te la, ma bi li bende nà yé ibiere ya bonn. Nà bi kele' *yiko ya gbɔnku ni ki ye: «La ŋmɔbe nunfɔke la,» ma bi li bende kí ye ununfɔke yé biere.

⁸ Yiko ya wɔbl bo ne ibiere laa' usen ki cère' n ŋmɔbe ununfɔke ke ya bol. Yiko ŋa bi te la, biere ŋa bi ŋmɔbe tuɔm.

⁹ Uyo wà ma là ben yiko nnɔ, n là fuobe ne. Ama n tĩ bende' *yiko nnɔ ya wɔbl ma nnɔ, ne ibiere laa' mituɔm n'bo,

¹⁰ ne n kpo'. Yiko ya wɔbl là bi li de nni limiel nnɔ, baa' nin mikuum ne min bo.

¹¹ Kimε *yiko ya wɔbl bo ne, ibiere laa' usen, ki lere' nni, ki cère' n kpo'.

¹² Imɔn, *yiko nin u'wɔbl ñen' Uwien saan ne ki mɔn, ki cuube.

¹³ Tɔ, nà yé nibonmɔnmɔnn ne kpɛnde' n'bo mikuum-ii? Na te nnɔ fiebu! Ibiere ne cère' n kpo'. Nibonmɔnmɔnn nnɔ bo ne ibiere laa' usen ki ku' nni, ŋɔ yĩ ní tùɔre kí wuɔn i yé bà. Yiko nnɔ ya wɔbl ne wuɔn' te ibiere bre ki gbien' ma bo.

Ibiere coh binib tiyonbt ma bo

¹⁴ Imɔn, ti ben ki ye *yiko ñen' Uwien saan ne. Min wɔn, n yé unisaal ne, ne ibiere cuo' nni tiyonbt.

¹⁵ Ma ben n teh nà, kimε n yíe ní tien nà la, ma teh nen. Ama n nen nà nnɔ n teh nen ne.

¹⁶ N teh ma yíe ní tien nà la, nen ne wuɔn' ki ye n tuo' ki ye *yiko yé nibonmɔnmɔnn ne.

¹⁷ Nĩ te nnɔ la, na yé min ne teh nnɔ, ibiere yà te nni nnɔ ne teh nnɔ.

¹⁸ N ben ki ye bonmɔnmɔnn ŋa te nni, n niireh n yé unisaal ma nnɔ ne. N yíe ní tien nà mɔn, ama ma ní fre kí tien nè.

¹⁹ Kimε n yíe ní tien mimɔnm mà nnɔ, ma teh mè. Nà bre, ma yíe ní tien nè nnɔ, n teh nen ne.

²⁰ N teh ma yíe nà la, na yé min ne teh, ibiere yà te nni nnɔ ne teh.

²¹ Nen bo, n laa' n te mitetem mà ni sɔ: min wà yíe ní tien nà mɔn nnɔ, n lenh n freh ki teh nà bre baba ne.

²² N fe *Uwien ya yiko n'yɛnm ni cɛɛn ne,

²³ ama n laa' mituɔm miba mɔ te nni, ki mɔh nin n'yɛnmaalmɔnmɔn, ki cère' ibiere yà te nni nnɔ cuo' nni tiyonbt, n te i'wɔbl ni.

²⁴ Min wuɔ ya cɛɛkdaan! Ŋme li fie nni ibiere yà te nni, ki li baa nin nni mikuum nnɔ saan-i?

²⁵ N faareh Uwien, kimε wɔn ne li fie nni kí ñe ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

Min wɔn n'yɛnmaale ni, n te *Uwien ya yiko ya yonbt ni nɛ, ama minisaaltetem ya sɛn ni wɔn, n yé ibiɛre ya yonb nɛ ki te i'yiko ni.

8

Mifuoŋaanm nɛ dienh limiɛl

¹ Fɛnfɛnnɔ Uwien ŋa ji li dɛre bà yé *Yesu Kristo yaab ya tub.

² Kimɛ unil yé *Yesu Kristo yɔ la, *Mifuoŋaanm ya tuɔm mà dienh limiɛl nnɔ, nɛ ñɛn' udaan ibiɛre nin mikuum ya tuɔm ni.

³ Uwien tien' *yiko ŋa rí fre kí tien nà. Kí ñɛ unisaal ya jiiint bo nɛ *yiko ŋa là ŋmɔbe tuɔm. Nɛn bo nɛ ibiɛre bo, Uwien sɔn' ní u'tiɛma Bijɛ unɛndun wuu ni nin tigbɛnɛnt, tù naan tinbi bibiɛrdɛnb jaar. Uwien taa' wɔn nɛ ki tien' lituɔrl ki gbɛn' ibiɛre ya gbɛr.

⁴ U tien' nnɔ ŋɔ tinbi bà daan' minisaaltetem ki pɛ *Mifuoŋaanm yíe nà bo nɛ rí fre kí tien' *yiko ye nà kɛ mɔnmɔnm.

⁵ Binib bà pɛ minisaaltetem bo nnɔ teh unisaal yíe nà nɛ. Ama bà pɛ *Mifuoŋaanm bo nnɔ, bɛn teh mǐ yíe nà nɛ.

⁶ Unisaal yíe nà nnɔ bàareh nin mikuum nɛ. Ama *Mifuoŋaanm yíe nà nnɔ nɛn dienh limiɛl nin uyɛnduɔn nɛ.

⁷ Kimɛ binib bà teh unisaal yíe nà nnɔ yé Uwien ya nɛnnɛndb nɛ. Ba boh *Uwien ya yiko, ka li li fre kí bo wɔ mɔ.

⁸ Bà pɛ minisaaltetem bo nnɔ ŋa rí fre kí sɔnge Uwien ya yɛnm.

⁹ Ninbi bɛn wɔn, na pɛ nisaaltetem bo, ni pɛ *Uwien ya Fuoŋaanm bo nɛ, kimɛ Uwien ya Fuoŋaanm te ni'ni. Kristo ya Fuoŋaanm ŋa te unil wà ni la, udaan ŋa yé u'yɔ.

¹⁰ Kristo te ninbi ni ma nnɔ, ibiɛre cɛre' ni'gbɛnɛnt li kpo mɔnmɔn la, *Mifuoŋaanm nɛ yé ni'miɛl kí ñɛ Uwien bù' nɛ bigbɛmɔndɛnb ma nnɔ bo.

¹¹ Uwien wà cɛre' *Yesu mɛkre' bitɛnkpiib ni nnɔ ya Fuoŋaanm te ni'ni ma nnɔ, wɔn wà cɛre' Kristo mɛkre' bitɛnkpiib ni nnɔ li de ni'gbɛnɛnt tà lá li kpo nnɔ mifuoɔm kí ñɛ *u'Fuoŋaanm mà te ni'ni nnɔ bo.

¹² N'yaabɛ, nɛn bo nɛ ti ŋmɔbe lifɛnl. Ama ta ŋmɔbe fɛnl nin unisaal ya tetem ŋɔ tí li teh unisaal yíe nà.

¹³ Kimɛ ni pɛ minisaaltetem bo la, ni li kpo nɛ, ama kí ñɛ *Uwien ya Fuoŋaanm bo, ni wiɛ' unisaal yíe nà la, ni li fuobe nɛ.

¹⁴ *Uwien ya Fuoŋaanm pekreh binib bà kɛ nnɔ nɛ yé Uwien ya bumu.

¹⁵ Uwien de' nɛ *u'Fuoŋaanm mà nnɔ ŋa cɔ nɛ yonbt ŋɔ ní liebe kí sɛn bujɛwaanbu, ama *u'Fuoŋaanm nɛ tien' nɛ u'bumu, nɛ ki cɛre' ti yih wɔ ti'Baa.*

* **8:15** Grɛkmbɛ ya lenm ni bi ke'le' ki ye: Aba nɛ. Liñɔbonl nnɔ ñɛn' *Sufmbɛ ya lenm ni nɛ, nɛ li'tingi si: Baa.

16 *Uwien ya Fuoñaanm nin mi'yul ne kundeh imòn ti'yenm ni ki teh ti yé Uwien ya bumu.

17 Ti yé Uwien ya bumu ma nnò, ti yé u'faajib mò ne. Ti yé Uwien ya faajib ne tinbi nin Kristo ke. Ti taan' ki jèndeh nin Kristo ma nnò, tinbi nin wòn li taan kí le ukpieke mò ne.

Uwien lá li kpieke u'nib

18 N ben ki ye fenfennò ya jend ña ñmòbe be ní taa yé kí kpaan nin ukpieke wà Uwien lá li ñen wù upaan bo kí de te nnò.

19 Kimé Uwien ñen' tibont tà ke nnò gu nin inunmón ne lidaali là Uwien li wuòn bà yé u'bumu.

20 Uwien ñen' tibont tà ke nnò juore' fenm. Na yé tù yíe ne ki juore' fenm, wòn Uwien ne cère' tù juore' fenm. Ama tù ñmòbe lidendenl ki ye

21 lidaali liba tu'mò li ñe mituòm mà kuuleh tù, ki cèreh tù te tiyonbt ni nnò ni, ki mò ní le Uwien ya bumu ya kpieke, ki li te liwiel ni.

22 Ti ben ki ye haali nin fenfennò Uwien ñen' tibont tà ke nnò jèndeh ne ki kpíendeh ten upii ne benh nin imerwien.

23 Na yé tibont nnò baba, tinbi bà Uwien de' te *u'Fuoñaanm, mí yé u'paacindkaabu nnò, ti'mò kpíendeh ti'fèl ni ne, ki gu lidaali là Uwien li wuòn kí ye ti mònbe ki yé u'bumu, u de' te ki wie' nnò.

24 Ti ñmere' ama ní laan yé lidendenl ne. Unil ñmòbe lidendenl nibonn bo la, wa laan laa' nè ne. U laa' nè la, na ji yé dendenl u'bo.

25 Ti ñmòbe lidendenl nibonn bo, ka laan laa' nè la, ti li mĩnde ne kí li gu.

26 Nnò ne *Uwien ya Fuoñaanm toreh te ti'jiint ni, kimé ta ben u yíe tí li kàareh wò ma bo. Ne *u'Fuoñaanm kàareh wò ki dienh te, ki dunh haali nil ña ní fre kí le u li taa iñòbon yá kí tekñ mí lienh nà nnò.

27 Uwien, wà ben binib ya fèl ni te ma bo, ben *u'Fuoñaanm ya yenmaale. Men ne kàareh wò u yíe ma bo ki dienh u'yaab.

28 Ti ben ki ye Uwien teh tibont tà ke nnò u teh tù binib bà yíe wò ya mòm bo ne. Bi yé binib bà u yin' be u là bobn' ma bo ne.

29 Kimé u là ben be ki laa' ba laan maa' be, ne ki sien' ki ye be ní li naan u'Bije, ñò u'Bije ní li yé kibukpiek libugol ni.

30 Uwien yin' bà nnò, u là juò' ki gènde' ben ne. U yin' bà nnò, u cère' ben ne yé bigbemòndenb. U cère' ben bà yé bigbemòndenb nnò, u de' ben ne ukpieke.

Niba ña ní fre kí bore tinbi nin Uwien ya ylem

31 Ti li len tu le ba kí pukn-i? Uwien se ti'ciek bó la, ñme ji li fre kí tien te niba?

³² Wa yïe' u'tiema Bijε mɔnɔn bo, ama u taa' wɔ ki cɛbe' wɔ n̄ t̄i kpo ti'ke ya biere bo nε. U de' tε u'Bijε ma nnɔ, bε li tien u la juoke tε k̄i de tε tibont kε?

³³ N̄mε li fre k̄i biin Uwien gɛnde' binib bà? Uwien mɔnɔn ye bi yé bigbεmɔndenb nε.

³⁴ N̄en bo, ηmε li fre k̄i ye bi kpe utudere? Yesu Kristo kpo'. Na yé u kpo' baba, u mεkre' bitenkpiib ni mɔ nε, ki te Uwien ya jie bó, ki kàareh wɔ ki dienh tε.

³⁵ Bε li fre k̄i bore tinbi nin Kristo u la li yíe tε? Ijend bii uyensaa bii bi jɛndeh tε ma nnɔ bii mikɔnm bii micεεkm bii kinunbɔnk bii mikuum-i?

³⁶ N̄i te tɛn n̄i kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni nε. N̄i kele' ki ye: «Sin bo nε bi kuuleh tε idaan kε, ki likeh tε tɛn ti yé ipe nε bi tuke ki joh bε n̄ t̄i kòre.»

³⁷ Ama *Yesu Kristo wà yíe tε nnɔ ya tuɔm bo nε, ti faa ki cɛn' wà kε mɔn' ki faake'.

³⁸ Imɔn, n bɛn ki ye niba ηa te k̄i fre k̄i bore tinbi nin Uwien u la yíe tε. Mikuum, limiɛl, Uwien ya tondb, paaki bó ya tuɔm kε ya bol, fɛnfennɔ ya gbɛr, uyo wà we ní ya gbɛr, mituɔm mà kε te ya bol,

³⁹ nà kε te paaki bó, nà kε te dɛtingi, Uwien n̄en' nà kε nnɔ, niba ηa te k̄i fre k̄i bore tinbi nin Uwien u la yíe tε. U wuɔn' tε u'yíem nnɔ k̄i n̄ε Yonbdaan *Yesu Kristo bo nε.

9

Uwien nin u'nib Israyel yaab ya gber

¹ Tɔ, n yé Kristo yɔ nε ki tɔkeh tigbεmɔnt, ma nɛndeh. N'yɛnm nin *Mifuoñaanm nε yé bimɔnkunb ki ye

² n te uyensaaciɛn ni, nε n̄i wi n'fɛl ni ki gbiekeh uyo kε.

³ Imɔn, n bi yíe Uwien n̄i wiε nni miηùum k̄i bore min nin Kristo, n'yaab bà yé n'bol ya nib nnɔ bo.

⁴ Bɛn nε yé Israyel yaab. Uwien tien' bɛn nε u'bumu, ki de' bε u'kpieke, ki cuo' nin bε kujɔtieku mibolm mà yεbe, ki de' bε *yiko, ki wuɔn' bε bi li pukeh wɔ ma bo, nε ki pùon' bε ipuon.

⁵ Israyel ya bol cin' nin bi ya yaajεb nε. Uwien ya Nigendke Kristo tien' u'ba unisaal ki n̄en' bi ya bol ni nε. Wɔn nε yé Uwien ki ηmɔbe mituɔm tibont kε bo. Wɔn si kupɛnpɛku uyo wà ηa ηmɔbe gbenm. Ami.

⁶ Na yé Uwien ηa fre' ki tien' u là pùon' lipuonl là nnɔ nε. Ama Israyel ya yaabii kε ηa cinbe ki yé Israyel ya bol ya nib.

⁷ *Abraham ya yaabii mɔ kε ηa cinbe ki yé Uwien ya puonl ya bumu. Kimε Uwien là pùon' *Abraham ki ye u'bije *Isaak ya bumu baba nε li yé u'yaabiimɔn.

⁸ Ni'tingi si: na yé unisaal maa' mubumu mùa nε yé Uwien ya bumu. Uwien ya puonl ya bumu baba nε yé u'bumu, ki yé *Abraham ya yaabii.

⁹ Uwien là pùon' *Abraham ki ye ma sɔ: «Ni lá ηmèn nɔ la, n li liebe ní kí lε a'po Sara ηuuke kibujεbuk nε.»

¹⁰ Na yé nεn baba: tiere mεn Lebeka mɔ ya gbεr. Wɔn nin ti'yaaje *Isaak là maa' ileb nε, mù yé mujεmu.

¹¹⁻¹² Ama ba laan la maa' mubumu nnɔ, ki niireh nin mù ní tien nà mɔn bii nà bre, nε Uwien juɔ' ki tɔke' Lebeka ki ye ucien lá li tien uwaal ya yonb nε. Uwien len' nnɔ ηɔ wɔ ní wuɔn kí ye wa tukndeh nil ya tuonl bo ki gèndeh wɔ, ama u'yiem bo nε u gèndeh unil, nε miyiem nnɔ ηa ηmɔbe lèbrm.

¹³ Ní te tɛn ní kɛle' ma *Uwien ya gbɔnku ni nε. Ní kɛle' ki ye: «N yíe Sakɔb, nε ki nεn Esawu.»

¹⁴ Ní te nnɔ la, ti nín li len kí ye ba? Ti li ye Uwien teh nà ηa cuube nε-εε? Na te nnɔ fiebu!

¹⁵ Uwien là tɔke' Moyis ki ye: «N yíe ní muɔ unil wà micεεkm la, n muɔh wɔn nε. N tí yíe ní tien wà tinimɔnt la, n teh wɔn nε.»

¹⁶ Nεn bo, na yé unil ya yiem bo, ka yé u'niknm bo nε Uwien muɔh wɔ micεεkm. Uwien ya nimɔnt bo nε u muɔh unil micεεkm.

¹⁷ Ní kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye Uwien tɔke' Farahɔn ki ye: «N kàan' ηε ubεr ηɔ sin bo ní wuɔn binib n ηmɔbe mituɔm ma bo nε, ηɔ binib kε ní cii n'yel bó utingbεn kε bo.»

¹⁸ Nnɔ nε Uwien yíe wɔ ní muɔ wà micεεkm la, u muɔh wɔn nε, nε u yíe wà ya yul ní li faa la, u cèreh li faa nε.

Uwien ya benpiebe nin u muɔh binib micεεkm ma bo

¹⁹ Nεn bo, uba li niire nni kí ye: ní te nnɔ la, bε bo nε Uwien kɔnh nin binib ki teh ba teh ní'donbó? Bii u li fre kí ye: ηmε li fre kí pien Uwien u la tien u yíe ma?

²⁰ Tɔ, sin unisaalɔ, a tɛn ki yé ηmε nε ki nieh nin Uwien-i? Timaar li fre kí niire, wà mɛn' tù kí ye «Bε tien' a mɛn' tε nɔ nnɔ-ɔɔ?»

²¹ Umaar ηa ηmɔbe sɛn wɔ ní tien u'yɔkr u yíe ma-aa? U li fre kí bore tuba kí mε lisenl là ηmɔbe kuñuɔrku, kí taa tutɔr kí mε là ηa ηmɔbe ñuɔrku.

²² Uwien là yíe wɔ ní wuɔn biba kí ye u'mutuol fii' bi'bo, ki yíe bε ní bende kí ye u ηmɔbe mituɔm nε. Nin nεn kε bà fin' u'mutuol ki bi kpe mikuum nnɔ, u taa' lifèsɔngl cɛen nε ki ηmɔbe bε.

²³ U là yíe wɔ ní wuɔn bitɔb mɔ kí ye u muɔ' bε micεεkm nε, ki yíe bε ní bende u'kpieke yebe ki kpe ma bo nε. U là bonde' bεn nε wɔ ní de bε ukpieke nnɔ.

²⁴ Tinbi nε yé u bonde' bà nnɔ. Na yé u yin' tε *Sufmbε ya bol ni baba nε, bà ηa yé *Sufmbε mɔ te len nε.

²⁵ Nĩ te tɛn nĩ kele' ma Ose ya gbɔnku ni nnɔ nɛ. Nĩ kele' ki ye:

«Linibol là ya nib ɲa là yé n'yaab nnɔ,
n li yin bɛ n'yaab,
linibol là ma là yíe lè nnɔ,
n li yíe lè.

²⁶ Bi là tɔke' bɛ nà saan ki ye ba yé n'nib la,
bi li yin bɛ ni'saan min Uwien wà fuobe ya bumu.»

²⁷ Israyel yaab bɛn wɔn, *Uwien ya ɲɔbonsɔknl Esayi mɔ là len' bi'gbɛr ki ye: «Israyel yaab yebe tɛn likpentɛngbil mɔnɔn la, bi'ni binikáankaab nɛ li ɲmɛre.

²⁸ Kimɛ Yonbdaan li sɔn u'tuonl kitink bo u là len' ma bo nnɔ kí tì gben ka rí taande.»

²⁹ Nĩ liebe' ki te tɛn Esayi tí là len' ma ki ye:
«Yonbdaan mituɔm kɛ ya daan
ɲa bi cère' ti'bol sɛn' waamu la,
ti bi kunde' tɛn Sodɔm nin Gomɔr yaab nɛ.»

Israyel yaab nin mitekjim ya gbɛr

³⁰ Ti len nà nnɔ ya tingi si ba? Ni'tingi si: bà ɲa yé *Sufmbɛ ka là nuunh Uwien rí bù bɛ bigbɛmɔndɛnb nnɔ, fɛnfɛnnɔ Uwien bù' bɛ bigbɛmɔndɛnb bi'tekjim bo nɛ.

³¹ Ama Israyel yaab bɛn là nuunh Uwien rí bù bɛ bigbɛmɔndɛnb *yiko ya bom bo nɛ ka laa'.

³² Bɛ bo nɛ ba laa'? Kimɛ ba teke' Uwien ki jin', ki maaleh ki teh bi'tuon bo nɛ Uwien li bù bɛ bigbɛmɔndɛnb. Nnɔ nɛ bi gbiere' milum ya tɛnl,

³³ tɛn nĩ kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Liike mɛn, n taa' milum ya tɛnl ki ble' Siyɔn ya du ni. Lì yé litenl là binib lɛkeh li'bo ki luh nɛ. Ama wà du li'bo la, fɛ ɲa rí ji wɔ.»

10

¹ N'yaabɛ, n'nun mɔn nà bo n kàareh Uwien si: Israyel yaab rí ɲmɛre nɛ.

² N li fre kí kun bi'bo imɔn kí ye bi'nun mɔn Uwien ya tuonl bo, ama ba bɛn bi li sɔn ma bo nɛ.

³ Ba bɛn Uwien bùh binib bigbɛmɔndɛnb isɛn yà ni, nɛ ki nuunh bi'tiema sɛn, bɛ rí li yé bigbɛmɔndɛnb, ki yíe' ka paan' isɛn yà bo Uwien bùh binib bigbɛmɔndɛnb nnɔ bo.

⁴ Kimɛ Kristo baa' ma yiko ɲa ji ɲmɔbe tuonl. Wà kɛ teke' wɔ ki jin' la, Uwien li bù udaan ugbɛmɔndaan nɛ.

Wà kɛ teke' Kristo ki jin' li ɲmɛre

⁵ Bà nuunh bɛ rí li yé bigbɛmɔndɛnb *yiko bo nnɔ, Moyis là kele' bi'gbɛr ki ye: «Unil wà teh *yiko ye ma la, *yiko nnɔ bo nɛ u li fuobe.»

⁶ Ama bà nuunh bε ní li yé bigbεmòndεnb mitekjim bo nnò ya gbεr wòn, nǐ kele' *Uwien ya gbònkú ni kí ye bí lá li maaleh bí'yεnm ní kí teh: «Ŋmε li dùò paaki bó?» Ní'tingi sí: Ŋmε li jiiin Kristo ní?

⁷ Kí lá li maaleh mò kí teh: «Ŋmε li jiiire dεntingi?» Ní'tingi sí: Ŋmε li mεkre Kristo ní?

⁸ Nǐ kele' *Uwien ya gbònkú ni kí ye ba? Nǐ kele' kí ye:

«Uwien ya gbεr nεke a'saan,

kí te a'ńòbu nin a'fèl ní.»

Tigbεr nnò yé mitekjim ya gbεr tà tí tòkeh tù binib nnò nε.

⁹ A yàare' kí len' binib kε ya nun bó kí ye *Yesu nε yé Yonbdaan, kí Ŋmòbe midum a'fèl ní kí ye Uwien mεkre' wò bitenkpiib ní lá, Uwien li Ŋmien Ŋε.

¹⁰ Kímε a Ŋmòbe midum a'fèl ní lá, Uwien bù' Ŋε ugbεmòndaan nε. Nε a yàare' kí len' binib kε ya nun bó kí ye *Yesu yé a'Yonbdaan lá, Uwien li Ŋmien Ŋε.

¹¹ Imòñ, nǐ kele' *Uwien ya gbònkú ni kí ye: «Wà kε du u'bo lá, fε ŋa ní jì udaan.»

¹² Nεn bo, *Sufmbε nin bà ŋa yé *Sufmbε kε te miba nε. Bí'kε ya Yonbdaan te uba nε kí teh bà kε muòh kí yih wò mimòmnm.

¹³ Imòñ: «Wà kε li muò kí yin Yonbdaan ya yel nnò, wòn nε li Ŋmεre.»

¹⁴ Tò, binib ŋa teke' wò kí jin' lá, bí lí tien mila kí muò kí yin wò? Ba cii' u'gbεr lá, bí lí tien mila kí teke' wò kí jì? Unil ŋa kpaande' tù lá, bí lí tien mila kí cii' tù?

¹⁵ Ba sòn' nil wò ní tí kpaande' tù lá, Ŋmε lí kpaande' tù? Ní te tεn nǐ kele' ma *Uwien ya gbònkú ni kí ye: «Binib bà tuke tigbεmòmnmònt kí wε ní nnò ya cènl mòm cεen nε.»

¹⁶ Nin nεn kε ná yé binib kε nε tuo' tigbεmòmnmònt nnò. Nεn bo nε Esayi là len' kí ye: «Yonbdaan, Ŋmε tuo' kí teke' tí len' ná nnò kí jin'-i?»

¹⁷ Nεn bo, mitekjim ñeh tigbεr ya ciim ní nε, nε tigbεr nnò yé Kristo ya gbεr nε.

¹⁸ Tò, n ñireh nε-a, Israyel yaab ŋa là cii' nε-εε? Bεn nε là cii'-a!

Ní te tεn nǐ kele' ma *Uwien ya gbònkú ni kí ye:

«Bí cii' bí'ńòfaam bó utingbεn kε bo,

bí'ńòbon jon' utingbεn bo ní'kε saan.»

¹⁹ Tò, n tí ñireh nε-a, Israyel yaab ŋa là cii' ní'tingi nε-εε? Bεn nε là cii' ní'tingi-a! Moyis là len' ŋò kí ye Uwien ye:

«N lí cère ní lí ponbe linibol là ŋa yé níba nnò,

kí cère bà ŋa bεn níba ya bol ní fin ní'mutuol.»

²⁰ Esayi mò là mεnge' lifèl kí len' kí ye Uwien ye:

«Binib bà ŋa nuunh nni nnò, n cère' bεn nε laa' nni.

Binib bà ŋa là ñireh n'bo nnò, n taa' n'ba kí wuòn' bεn nε.»

²¹ Israyel yaab ben wən, u len' bi'gber ki ye: «N tun' liwen-tunḡmenl, nε ki kenbeh ki yih linibol là ḡa boh nni ka ciih n'ñabu bó nnə.»

11

Uwien ḡa wiε' Israyel yaab

¹ Nεn bo, n niireh nε-a, Uwien wiε' u'nib Israyel yaab nε-εε? Wa wiε' bε fiebu. Kimε min Pəl mənən yé Israyel yə nε, ki yé *Abraham ya yaabil, ki yé Bensamen ya lontunku yə.

² Uwien ḡa wiε' u'nib bà uyo bo u là juə' ki gènde' bε nnə. Na ben nà kele' *Uwien ya gbənkū ni Eli bo nε-εε? Nī kele' ki ye Eli biin' Israyel yaab Uwien saan ki ye:

³ «Yonbdaan, bi kuku' a'ñəbonsəknb, ki wewe' a'ponpob. Min baba nε sīen', nε bi nuunh bε rí ku n'mə.»

⁴ Ama Uwien jiiin' wə ki ye: «N sīen' n'ba bijeb bà ḡa gbaan' ki pèke' ubul Baal nnə itur ilole nε.»

⁵ Nī te nnə nε haali nin dinnə, Israyel yaab ni nī sīen' binikàankaab bà Uwien gènde' bε u'nimənt bo nnə nε.

⁶ U là gènde' bε u'nimənt bo nε na yé bi'tuon bo. Nī bi yé bi'tuon bo nε la, Uwien ya nimənt ḡa ji bi li yé nimənt.

⁷ Nnə la, ti nín li ye ba? Israyel yaab nuun' nà nnə, ba laa' nè, Uwien gènde' bà nnə nε laa' nè. Bitəb nnə wən, Uwien cère' bi'yul faa nε.

⁸ Nī te tən nī kele' ma *Uwien ya gbənkū ni nε. Nī kele' ki ye: «Uwien fùəre' bi'yεnm, nε ki cère' bi'nun ḡa lənh, bi'tub ḡa ciih kí lá baa fεnfεnnə wuə.»

⁹ *Dafid mə là len' bi'bo ki ye:

«Bi'jier rí li yé bi'bo kudiεku,

kí li yé bi'bo ticuə,

kí li yé bi li lεke nà bo kí lu,

kí li yé bi'bo utudεre wà bi kpε wù.

¹⁰ Cère bi'nun rí bənde bi ji la lənh,

kí cère bε rí li tuu ki niibeh ibuə.»

¹¹ Nεn bo, n niireh nε-a, Israyel yaab lu' ḡə bi la ji rí fii kpəlkpəl nε-εε? Na te nnə fiebu! Bi'lum nnə bo nε bà ḡa yé Israyel yaab mə li ḡmεre. Nεn nε li fin bi'ponponbe.

¹² Nī yé *Sufmbε ya biil cère' unḡendun laa' mimənm Uwien saan, nε bi'lum cère' bà ḡa yé *Sufmbε mə laa' lifaal Uwien saan la, bi lá li lε miḡmεrm kí tī gben ma nnə, nī ji li te mila bo?

Bà ḡa yé Sufmbε ya ḡmεrm ya gber

¹³ Tə, n ji cinbe ki lienh ninbi bà ḡa yé *Sufmbε nnə nε. *Yesu sən' nni rí təke nε u'gber ma nnə, n poknh n'tuonl bugbεn bo nε,

14 ki daan ki ye ni tuo' la, ni fin n'bol ya nib ya mutuol no ki nmien bi'ni bi'ba ne.

15 Ni ye Uwien wie' *Sufmbε ki cεre' wɔn nin iniboto ya te unendun ni taan' buɔbu la, u la li liebe ki teke be ma nno, ni ji li te mila bo? Na li ye bitenkpiib ya mekrm-ii?

16 To, Uwien si kpono ya niba bo la, ni wuon' ki ye wɔn si kpono nno keke ne. Uwien si busubu ya naan la, ni wuon' ki ye wɔn si bu'sigben mo ne.

17 Israyel yaab te ten olifi ya sucaankaabu bua bi core' bu'sigben iba ne, ki taa' ba na ye Israyel yaab ki te ten olifi ya subu bua pen' kumuaku ni nno ya sigben ki nebn' ki kpon' ya sien' nno bo ne. Fεfεnno sin nin ya sien nno ke ji jondeh busubu nno ya naan ya jindeh bu nno bo ne.

18 Nen bo, la jebnh a'ba bi core' isigben ya nno bo. A li tien mila ki jebn a'ba, kime na ye sin ne tuke isi'naan, isi'naan ne tuke ne.

19 Nba la, a li ye: «Bi core' isigben nno no be ni taa min ne ki nebn i'buol.»

20 Imɔn, isigben nno na teke' Uwien ki jin', ne bi core' yi, sin teke' Uwien ki jin' ne bi taa' ne ki nebn' i'buol. Ama a la nin li jebnh a'ba, a li fεnge.

21 Kime Uwien core' busubu ya sigbenmɔn la, a ben ki ye u li daan sin wa ye usigbennebnke nno ne-εε?

22 Sekn ki bende Uwien ya nimɔnt nin u'biεrm. U bre binib ba na ji pe u'bo nno bo, ne ki teh sin wa pe u'bo nno tinimɔnt. A tuu ki pe u'bo la, u li tuu ki teh ne tinimɔnt ne. Nno na ni la, u li wie a'mo ne.

23 Ni te nno ne Israyel yaab mo bo: bi wie' bi'yufaa la, Uwien li jin be ki nebn bi la core' be na saan nno ne. U nmobe mituom wo ni jin be ki nebn.

24 Sin wa ye olifi ya subu bua pen' kumuaku ni ya sigben bi taa' ne ki nebn' olifi ya sucaankaabu bo nno, a ye usigbencaan ne, na ye busubu nno ya sigbenmɔn. Nno ne Uwien ye wo ni jin ki nebn busucaankaabu nno ya sigbenmɔn bu'bo la, na ni li faa.

Israyel ke li nmere ne

25 N'yaabe, n ye ni toke ne tigbebolkaar tuba ne, no ni la li maaleh ki teh ni ye biyεnfodenb. Israyel yaab biba li li nmobe uyufaa ne haali nin uyo wa ba na ye Israyel yaab ke li paan Uwien ya sen bo.

26 Nno ne Israyel yaab ke li nmere, ten ni kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni. Ni kele' ki ye:

«Unmienl li ne Siyɔn ya du ni ne,
ki gben Sakob ya yaabii ya biil.

27 N li gben bi'biere,

n li cuo nin be kujotieku kùà nnò nínò.»

²⁸ Tò, bi yíe' tìgbemònmònt ma nnò, ne ki kpende' Uwien ya nennendb ñò ninbi ne í jonde. Ama Uwien bié ki yíe be ne kí ñe bi'yaajeb bo, kimé wòn ne là gènde' be ki tien' u'yaab.

²⁹ Kimé Uwien pun' unil bupaabu bùa la, wa liébeh ki teknh bù, u tí yin' unil la, u yin' wò ne, wa lèbreh u'yennaale.

³⁰ Imòn, uyo bo ni'mò ña là boh Wien. Ama fénfennò *Sufmbé ña bon' Uwien ma nnò ne u muò' ne micéckm.

³¹ Fénfennò ba bon' Uwien ma nnò ne Uwien muò' ne micéckm. Nén ne li cère Uwien í muò bi'mò micéckm.

³² Kimé Uwien kuòn' binib ké uyufaa ni, ñò wò í muò bi'ké micéckm ne.

Uwien ya yebn ña ñmòbe kpaanm

³³ Bo! Uwien ya faal mò laan yebe-a!

U'yénfuom nin u'benm yebe cèen ne!

Nil ña í fre kí bende u'yennaale,

ka í fre kí bende u teh ma bo mò.

³⁴ «Ñme ben Yonbdaan ya yennaale?

Ñme li fre kí gbìere wò?

³⁵ Bii ñme kpìe' ki de' wò nibonn,

ñò wò í jìin kí pè wò?»

³⁶ Nibonn ké ñen' wòn saan ne. Wòn ne cère' ni'ké te, ne wòn si ni'ké mò. Wòn si ukpìeke uyo wà ña ñmòbe gbenm. Ami.

12

Kristo yò li ñmòbe mitetem mà

¹ Nén bo, n'yaabe, Uwien ya nimònt bo ne n gbìereh ne ní taa ni'ba kí de Uwien tèn kitòtuòrwenk kà fuobe, ki mònt, ki sònge Uwien ya yènm. Nén ne yé mipum ma sònge Uwien ya yènm.

² Ni la li te tèn uñèndun wuu ya nib. Ama cère mèn Uwien í lèbre ni'yennaale kí de ne iyennaalfaan ñò ní li sekndeh kí bende Uwien yíe nà: nà mònt, ka pòre' nìba, ki sònge u'yènm.

³ Tò, Uwien de' nni bupaabu bùa nnò bo, ne n tòkeh ni'ké ki teh ni la li bùh ni'ba ki gèbreh ni kpe ma bo. Unil ké í tùòre kí bende u yé wà, ki li bùh u'ba ki kpàandeh Uwien cère' u teke' Kristo ki jin' ma bo.

⁴ Unisaal ya gbènént te tuba ne, ki ñmòbe igbènénbèl í yebe. Ama i'ké ña te tòn.

⁵ Ti'mò yaam te nnò ne. Nin ti yebe ma ké nnò ti taan' nin Kristo ma nnò, ti ji te tìgbènént tuba ne, ne wà ké yé tìgbènént nnò ya gbènénbèl ki tuuke i'tò bo.

⁶ Uwien ya juokm bo ne u de' ti'ké bupaabu jèjè. Nén bo, Uwien de' wà uñòbonsòkn ya paabu la, udaan í li sòkndeh ki kpàandeh Uwien de' wò mìtekjim ma bo.

⁷Uwien de' wà bupaabu wə́ rí li toreh binib la, wə́ rí li toreh. Uwien de' wà bupaabu wə́ rí li wə́knh la, wə́ rí li wə́knh.

⁸Uwien de' wà bupaabu wə́ rí li saakreh binib ya gbɛnɛnt la, wə́ rí li saakreh binib ya gbɛnɛnt. Uwien de' wà bupaabu wə́ rí li punh binib tibont la, wə́ rí li punh ki la cuəleh. Uwien de' wà ticiɛnt wə́ rí li likeh binib la, wə́ rí li sɔnh u'tuonl mɔnmɔnm. Uwien de' wà bupaabu wə́ rí li muəh binib micɛɛɛkm la, wə́ rí li muəh bɛ nin lifɛsɔngl.

⁹Ní li yíe binib imɔnmɔn. Cère mɛn ni'nun rí li mɔn ná mɔn ya tienm bo, kí li nɛn ná bre.

¹⁰Ní li yíe tɔb ten ninjiɛb yíe tɔb ma bo. Ní li ñikndeh ki boh tɔb, ama ní cère mibom rí li kpɛreh ki ñɛh ninbi.

¹¹Li yíe mɛn lituonl ki la tiinh gbɛnɛnbien. Cère mɛn ni'nun rí li mɔn Yonbdaan ya tuonl bo.

¹²Ni ñmɔbe lidɛndɛnl là u'saan nnɔ cère mɛn ni'yɛnm rí li songe li'bo. Ní li ñmɔbe kuminku ijend ni, kí li kàareh uyo kɛ.

¹³Ní li toreh Uwien ya nib bà ñ pɔre' bɛ, kí cère ni'nun rí li mɔn bicɛnb ya tek m bo.

¹⁴Ní li kàareh Uwien wə́ rí tien binib bà jɛndeh nɛ nnɔ u'mɔnm. Ní li teh wə́ rí tien bɛ u'mɔnm, ni la teh wə́ rí wiɛ bɛ ñum.

¹⁵Li poknh mɛn nin bà poknh, kí li muəh nin bà muəh.

¹⁶Li lienh mɛn ki ciih tɔb bó. La li wɔngɛh mɛn ni'ba, li jiiɛndeh mɛn ni'ba tingi binib ya nun bó, ki la maaleh ki teh ni yé biyɛnfodɛnb.

¹⁷Unil tien' ñɛ ná bre la, la jiiɛn wə́ ná bre. Li nuunh mɛn ní li teh ná mɔn binib kɛ ya nun bó.

¹⁸Ñí yé ni li fre, nɛ ní li ñɛ ninbi nɛ la, li ñikndeh mɛn kí li ñmɛ nin unil kɛ.

¹⁹N'jɔtiebɛ, unil tien' nɛ ná bre la, ninbi nin ni'yul la nuunh ní tu wə́ fɛnl, ama cère mɛn Uwien ya mutuol rí fii wə́ rí tien u li tien ma. Kimɛ ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye Yonbdaan ye: «Min nɛ li tu lifɛnl, min nɛ li jiiɛn unil kɛ u'tuonl kpɛ ma bo.»

²⁰Ñí liebe' ki kele' ki ye: «Mikɔnm ñmɔbe a'ɛnɛnd la, de wə́ wə́ rí ji, uñuñun ñmɔbe wə́ la, de wə́ miñunm. A teh nnɔ la, ni naan tɛn a woreh imukuɔn nɛ ki cokndeh u'yul bo.»

²¹La cère mibiɛrm rí faake nin ñɛ. Li faa nin mibiɛrm a'mɔnm bo.

13

Li boh mɛn udu ya ciɛnb

¹Unil kɛ rí li boh biciɛnb bà likeh udu nnɔ. Kimɛ nil ña yé ciɛn ñɔ Uwien ña tien' wə́ ciɛn. Bà kɛ yé udu ya ciɛnb nnɔ, Uwien nɛ tien' bɛ biciɛnb.

² Nɛn bo, wà kɛ yíe' udu ya ciɛn ya ñɔbu bó la, u yíe' Uwien sien' ki ye nɛn li te ma bo nɛ. Unil teh nnɔ la, u nuunh u'ba bo utudɛrɛ nɛ.

³ Nnɔ nɛ binib bà teh nà mɔn ña fɛnge udu ya ciɛnb, bà teh nà bre nɛ fɛnge bɛ. Nɛn bo, ña yíe á li fɛnge bɛ la, li teh nà mɔn, ñɔ bɛ rí li pèkeh ñɛ.

⁴ Kimɛ udu ya ciɛnb sɔnh Uwien ya tuonl là li pukn ñɛ a li te mɔnmɔnm nɛ. Ama a teh nà bre la, li fɛnge. Kimɛ na yé fɛnm nɛ udu ya ciɛnb ñmɔbe usɛn bɛ rí dɛrɛ a'tub. Bi diɛh binib ya tub la, bi sɔnh Uwien ya tuonl nɛ bɛ rí wuɔn kí ye Uwien ya mutuol fih bà teh nà bre bo.

⁵ Nɛn bo, na yé ni boh udu ya ciɛnb ki fɛnge utudɛrɛ baba nɛ. Ama ni boh bɛ kimɛ ni'yɛnm ni, ni bɛn ki ye nɛn nɛ mɔn.

⁶ Nɛn bo nɛ ni pèh lɛnpɔ. Kimɛ lɛnpotekb nnɔ, Uwien nɛ sien' bi'mɔ bɛ rí li sɔnh li ya tuonl nin inunmɔn.

⁷ Li teh mɛn unil kɛ u kpɛ ní li teh wɔ nà. Li pèh mɛn lɛnpɔ ki diɛnh bilɛnpotekb, kí li pèh tikre ki diɛnh tikrtekb, kí li boh bà kpɛ ní li boh bɛ, kí li selndeh bà kpɛ ní li selndeh bɛ.

Li yíe mɛn tɔb

⁸ La ñmɔbe mɛn uba fɛnl. Lifɛnbaabl là ni li ñmɔbe lè si: ní li yíe tɔb nɛ, kimɛ unil wà yíe u'tɔ la, udaan bon' *yiko ye nà kɛ nnɔ nɛ.

⁹ Imɔn, *yiko wà ye: «La teh nanmaal, ki la ku nil, ki la suh, ki la ñmɔbe nunfɔke utɔ ya bonn bo» nin wà kɛ sien' nnɔ taan' ki te yikobaab wà ye: «Li yíe a'tɔ tɛn a yíe a'ba ma bo» nnɔ ni nɛ.

¹⁰ Unil wà ñmɔbe miyíem ña teh u'tɔ nà bre. Nɛn si unil ñmɔbe miyíem la, u boh *yiko ye nà kɛ nnɔ nɛ.

Bonde mɛn kí li gu Kristo ya baam

¹¹ Tɔ, n liɛnh nnɔ kimɛ ni bɛn ti te uyo wà. Ní yé uyo wà ni li finde migùnm bo nɛ. Kimɛ lidaali là ti li ñmɛrɛ nnɔ ña ji fɔke tɛn lidaali là ti teke' Kristo ki jin' nnɔ.

¹² Kuyɔku gèbre'-a! Kutaaku ya wendm ña ji fɔke. Nɛn bo, cèrɛ mɛn tí dâan licinñunl ya tuonl, kí bèlɛ kuwenwenku ni ya jɛwɛnt.

¹³ Cèrɛ mɛn tí li te mɔnmɔnm tɛn binib te ma uwien ni. Cèrɛ mɛn tí la li yíe uninɛnjin, ki la ñuh ki yibeh, ki la teh sɔnsɔndl, ki la teh fɛnfɛnm, ki la kɔnh jɛr, ki la ñmɔbe nɛnk.

¹⁴ Taa mɛn Yonbdaan *Yesu Kristo kí tien ni'lierl, ki la ji rí de ni'gbenɛnt sɛn tù rí tien tù yíe nà.

14

La biindeh mɛn tɔb jier ya jim bo

¹ Tɔ, teke mɛn wà ña faa tekjim ni, ki la niɛh nin wɔ u maaleh ma bo.

² Nba la, uba li fre kí maale kí ye tijier tuba η a kùò u'tekjim bo, kí ϵ wà η a faa tekjim ni nnò kùò tinònt, ne ki jinh tikpinfer baba.

³ Wà jinh ni'ke nnò, la li séreh wà jinh tijier tubambé nnò. Wà mò η a jinh tijier tubambé nnò, la biindeh wà jinh ni'ke nnò. Kimé Uwien teke' u'mò né.

⁴ A yé η me ki biindeh u'tò ya tonsònl-i? U teh ní mòn bii u teh na mòn la, ní likeh u'cénbaa né. Né u li tien nè ní li mòn né, kime Yonbdaan li fre kí sere u'ciék bó.

⁵ Ní te nnò né iwentun mò bo. Uba maaleh ki teh iwentun iba cén' i'tò né, utò mò maaleh ki teh i'ke te miba né. Unil ké ní li teh u maaleh ma bo.

⁶ Unil wà boh liwentunl liba ki cén' i'tò la, u boh lè ki selndeh Yonbdaan né. Unil wà jinh ni'ke la, u jinh ki selndeh Yonbdaan né, kime u faareh Uwien né kí yaan kí ji. Wà mò η a jinh tijier tubambé nnò, wa jinh tù ki selndeh Yonbdaan né, kime u'mò η a jinh tù ki faareh Uwien né.

⁷ Ti'ni uba η a fuobe ki de' u'ba. Uba mò η a kpuokeh ki dienh u'ba.

⁸ Ti fuobe la, ti fuobe ki de' Yonbdaan né. Ti tí kpo' la, ti kpo' ki de' Yonbdaan né. Nén bo né ti fuobe bii ti kpo' la, ti yé Yonbdaan yaab né.

⁹ Kimé Kristo kpo' ki mekre' bitenkpiib ni, η ò wò ní li yé bitenkpiib nin binifuob ké ya Yonbdaan né.

¹⁰ Né sin, ní te nnò la, bé tien' a biindeh a'tò? A'mò, bé tien' a séreh a'ninjé? Ti'ke li jo kí sere Uwien ya nun bó, né wò ní bu te tibuur.

¹¹ Kimé ní kele' *Uwien ya gbònkú ni ki ye:

«Min Yonbdaan wà fuobe né len' ki ye:

nisaal ké nisaal li gbaan n'nintuòli,

kí yàare u'ñòbu kí ye min né yé Uwien.»

¹² Nén saan né unil ké li tòke [Uwien] u tien' ma bo.

Uba la cère u'tò ní tùre Uwien ya sèn ni

¹³ Nén bo, cère mén ti dàan' tób ya biinm. Ní li cé nà bo si: ní la tien' niba nè ní tuln ní'yò Uwien ya sèn ni, kí cère wò ní kò libiil ni.

¹⁴ Yonbdaan *Yesu bo, n mònbe ki bèn ki ye jier tuba η a yé jòknt. Unil ye tijier tuba yé tijòknt la, tù yé tijòknt wòn baba bo né.

¹⁵ A jinh tijier ki bèn ki ye ní li saa a'tò ya yènm la, η a ji kpe yíem ya sèn. La cère Kristo kpo' unil wà bo nnò ní juore fènm a jinh tijier tà nnò bo.

¹⁶ La cère mén nibonn nà mòn ki de' né nnò ní li yé nibonn nà bi'tòb li suke né ni'bo.

¹⁷ Kimé Uwien ya bél η a yé jim nin ñunm ya gbèr. Lí yé tibont tà *Mifuoñaanm dienh té tù nnò ya gbèr né. Tun si: tigbèmənt nin uyènduòn nin uyènsənge.

18 Unil ηmabe mi ya tetem, ki sɔnh ki dienh Kristo la, Uwien ya yɛnm sɔnge u'bo nɛ, nɛ binib pɛkeh wɔ.

19 Nɛn bo, cɛrɛ mɛn tɪ li nuunh nà li cɛrɛ tɪ li kpɛ buñɔbu, ki li cɛrɛ ti'ni wà kɛ rí li faakreh mitekjim ni.

20 La saah Uwien ya tuonl tijier bo. Imɔn, jier tuba ηa yé jɔknt, ama nà bre si: unil li ji tijier tà nè rí tuln u'tɔ Uwien ya sɛn ni nɛ.

21 Nà mɔn si: á dàan tinɔnt nin midaam nin tijier tà kɛ li tuln a'yo Uwien ya sɛn ni nɛ.

22 A'tekjim bo a ηmabe iyɛnmaale kɛ tu ya bont bo la, cɛrɛ nè rí li te a'fɛl ni Uwien ya nun bó. Unil wà jɛke' wɔ rí tien nibonn u'yɛnmaale ηa biindeh wɔ la, Uwien ya mɔnm te u'bo nɛ.

23 Ama unil jinh tijier ki jieh la, u biindeh u'ba nɛ Uwien ya nun bó. Udaan jieh ma nnɔ, wa teh mitekjim ye ma bo, kime nà kɛ ηa yé tekjim yaann yé ibiɛrɛ nɛ.

15

Li toreh mɛn tɔb bɛ rí faake mitekjim ni

1 Tinbi bà faa mitekjim ni nnɔ, nɪ mɔn tɪ li toreh bà ηa faa tekjim ni nnɔ nɛ bi'jiint ni, ki la li nuunh tɪ li teh ti'yɛnm yíe ma.

2 Cɛrɛ mɛn ti'ni wà kɛ rí li teh nà sɔnge u'tɔ ya yɛnm, ki mɔn ki de' wɔ, kí li toreh wɔ wɔ rí faake mitekjim ni.

3 Kime Kristo ηa là nuunh wɔ rí li teh u'yɛnm yíe ma. Tɛn nɪ kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bà sukreh ηɛ nnɔ, ya suk juore' min bo nɛ.»

4 Nà kɛ là kele' *Uwien ya gbɔnku ni uyo bo nnɔ, nɪ là kele' nè rí wɔkn tɛ nɛ. Nɪ là kele' nè rí de tɛ kuminku nin uyɛnduɔn ηɔ tɪ li ηmabe lidɛndɛnl nɛ.

5 Uwien wà yé kuminku nin uyɛnduɔn ya daan nnɔ, rí cɛrɛ ní li lienh ki ciuh tɔb bó *Yesu Kristo yíe ma bo,

6 ηɔ ni'kɛ rí taa iyɛnmaale iba kí kpaan buñɔbu, kí pɛke Uwien, ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa.

Kristo baa' unil kɛ bo nɛ

7 Nɛn bo, li teknh mɛn tɔb tɛn Kristo teke' nɛ ma ηɔ nè rí de Uwien ukpieke.

8 N tɔkeh nɛ nɛ, Kristo là tien' *Sufmbɛ ya tonsɔnl, ηɔ Uwien là pùon' bi'yaajɛb nà nnɔ nè rí tien nɛ. Nɛn nɛ wɔngɛh ki teh Uwien yé umɛmɔndaan.

9 Kristo baa' ηɔ bà ηa yé *Sufmbɛ mɔ rí kpíeke Uwien kí nɛ u muɔh binib micɛcɛkm ma nnɔ bo nɛ tɛn nɪ kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Nɛn bo nɛ n li pɛke ηɛ inibol kɛ ni, kí gè iyuon kí donde ηɛ.»

10 Nɪ tɪ kele' ki ye:

«Ninbi inibotɔ nnɔ,
li poknh mɛn nin Uwien ya nib.»

11 Nĩ tí liɛbe' ki kɛle' ki ye:

«Ninbi inibotɔ kɛ,
li pɛkeh mɛn Yonbdaan,
inibol kɛ ní li dondeh wɔ.»

12 Esayi mɔ là len' ki ye:

«Unil uba li ñɛ Yɛse ya bol ni,
wɔn nɛ li fii kí li ñmɔbe mituɔm inibol kɛ bo,
inibol kɛ li ñmɔbe lidɛndɛnl wɔn bo nɛ.»

13 Uwien wà yé lidɛndɛnl ya daan, ní de nɛ uyɛnsɔnge
nin uyɛnduɔn kí gbien isɛn kɛ ni, kí ñɛ ni'tekjim bo, ñɔ
*Mifuoñaanm ya tuɔm ní cère ni'dɛndɛnl nnɔ ní li yɛbreh ki
gbiekeh.

Pɔl lienh u'tuonl bo

14 N'yaabɛ, ninbi ya b̀̀ol wɔn, min nin n'yul bɛn n'yɛnm ni
ki ye ni'nimɔnt yɛbe ki gbien', ni ñmɔbe mibɛnm isɛn kɛ ni, ki
li fre kí li gbiereh tɔb.

15 Nin nɛn kɛ n mɛnge' lifɛl ki kɛle' kugbɔnku kuu ni nibɛmbɛ
saan, ñɔ ní tiere nɛ tigbɛr tà ni kpɛ' ki cii' tù ñɔ nɛ. N kɛle' nnɔ
kí ñɛ Uwien là de' nni bupaabu b̀̀a

16 ki tien' nni *Yesu Kristo ya tonsɔnl bà ña yé *Sufmbɛ saan
nnɔ nɛ. N sɔnh lituonl nnɔ tɛn utɔtuɔrke nɛ, ki tɔkeh bà ña yé
*Sufmbɛ nnɔ Uwien ya gbɛmɔnmɔnt, ñɔ bɛ ní li yé lituɔrl là
*Mifuoñaanm cère' lí yé Uwien yaal, u'yɛnm sɔnge li'bo.

17 *Yesu Kristo bo nɛ n li fre kí jɛbn n'ba n sɔnh lituonl là ki
dienh Uwien nnɔ bo.

18 Kimɛ ma ní fre kí mɛnge fɛl kí len niba bo, kí kɛnde Kristo
taa' nni n sɔn' lituonl là ki cère' bà ña yé *Sufmbɛ boh Uwien
nnɔ bo. N'lenm nin n'tuon ni nɛ u tien' nɛ,

19 kí ñɛ miyɔkm ya bont nin Uwien ya Fuoñaanm ya tuɔm
bo. Nnɔ nɛ n fre' ki tɔke' Kristo ya gbɛmɔnmɔnt ni'kɛ saan, ki
ñɛn' Yerusalem ki tí baa' Iliri ya tinfɛnm ni.

20 N'nun là mɔn ní tɔke tigbɛmɔnmɔnt nnɔ nib ña laan là cii'
Kristo ya yel nà saan nnɔ nɛ, kimɛ ma là yíe ní ñuɔn uba ya
tɛnpuul bo.

21 N là yíe ní tien tɛn ní kɛle' ma *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ nɛ.
Nĩ kɛle' ki ye:

«Ba là tɔke' binib bà u'gbɛr nnɔ li lɛ wɔ,
ba ña là cii' u'gbɛr nnɔ li cii' tù.»

Pɔl yíe wɔ ní jo Erom bó

22 Nɛn nɛ là tuu ki piendeh nni ki cère' ma fre' ki baa' ni'saan.

23 Fɛnfɛnnɔ ma ji ñmɔbe tuonl iten nnɔ ni. N ñɛn' ibin ibin ki
nuunh ní baa ni'saan, nɛ ka laa' b̀̀nl.

²⁴ Ama n yíe ní jo España. N daan n joh ne la, ní ñe kí le ne, kí jonde ní'tántakn bo waamu ño ní tore nni ní baa ni'ból.

²⁵ Ama fɛnfɛnnɔ, n laan joh Yerusalem ne Uwien ya nib ya torm bo.

²⁶ Kimɛ Kristo yaab bà te Maseduɔnn nin Akayi ya tinfɛnm ni nnɔ cɛkre' bi'yɛnm bɛ ní tore Kristo yaab bà yé bijiinb ki te Yerusalem ni nnɔ.

²⁷ Imɔ̀n, bi là cɛkre' bi'yɛnm ne, ne ní li bi kpɛ bɛ ní tore bɛ ne. Kimɛ *Sufmbɛ laa' Uwien ya mɔnm mà nnɔ, bi gbiire' mè nin bà ña yé *Sufmbɛ ne. Nɛn bo ne ní kpɛ bà ña yé *Sufmbɛ mɔ ní gbiire bi'bont nin Sufmbɛ.

²⁸ N taan' mipum nnɔ ki gben', ki taa' ki jon' Yerusalem ki tí de' bɛ la, n li ñe ni'saan ne kí yaan kí jo España ya du ból.

²⁹ Nɛ n bɛn ki ye n we ní ni'saan la, n li baa nin Kristo ya mɔnm mà yɛbe ne.

³⁰ N'yaabɛ, ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo nin *Mifuoñaanm ya yíem bo, ne n gbáanh ne, ní tore nni kí li kàareh Uwien ki dienh nni,

³¹ ño wɔ ní ñɛn nni Sude ya tugbendɛnb ya nuɔ ni, kí li kàareh wɔ mɔ ki teh wɔ ní cɛre mipum mà n tuke mè ki joh Yerusalem bó nnɔ, Uwien ya nib ní tí teke mè mɔnmɔnm.

³² Nnɔ ne Uwien tuo' la, n li baa ni'saan nin uyɛnsɔnge, kí fuore waamu.

³³ Uwien wà yé uyɛnduɔn ya daan ní li te nin ni'ke. Ami.

16

Ifuonde

¹ Tɔ, n yíe ní teke ti'ninɛ Febe ne. U yé wà sɔnh Kristo ya taanl là te Sankre ya du ni nnɔ ni ne.

² Yonbdaan ya yel bo, teke mɛn wɔ tɛn ní kpɛ bɛ ní li teknh Uwien ya nib ma bo. Uyo wà ke u lá cɛke ní tore wɔ la, ní tore wɔ. Kimɛ wɔn mɔnɔn là tore' binib bi yɛbe. U là tore' min mɔnɔn.

³ Ní fuonde Prisil nin Akilas kí de nni. Bi yé n'tonsɔnlieb ne *Yesu Kristo ya tuonl ni.

⁴ Bi là nuunh bɛ ní ñmɛn min ne ki tí benh bɛ ní kpo. Nɛn bo ne n faareh bɛ. Na yé min baba ne faareh bɛ, Kristo ya táan yaab bà ña yé *Sufmbɛ nnɔ mɔ ke faareh bɛ ne.

⁵ Ní fuonde Kristo yaab bà taakeh bi'den ki kàareh nnɔ mɔ kí de nni. Ní fuonde n'jo Epayinɛt kí de nni. Wɔn ne kpɛ' ki teke' Kristo ki jin' Asi ya tinfɛnm ni.

⁶ Ní fuonde Mari kí de nni. U'gbɛnɛnt ben' ni'bo cɛɛn ne.

⁷ Ní fuonde n'ninjiɛb Andronikus nin Yuniyas. Min nin bɛn ne là te lipɛkl ni. Bi ñmɔbe liyel *Yesu ya tondb saan. Bi kpɛ' ki teke' Kristo ki jin' nin nni mɔnɔn.

⁸ Ní fuonde n'jɔ Ampliyatus kí de nni. N yíe wɔ́ ki gbien' Yonbdaan bo nɛ.

⁹ Ní fuonde n'jɔ Urbɛn. U yé ti'tonsɔnlie nɛ Kristo ya tuonl ni. Ní fuonde n'jɔ Stakis mɔ́ kí de nni.

¹⁰ Ní fuonde Apɛlɛs wà wuɔ́n' ki ye u mɔ́nbe ki yé Kristo yɔ́ nnɔ́ kí de nni. Ní fuonde Aristobul nin u'den yaab.

¹¹ Ní fuonde n'den yɔ́ Herodiyɔ́n, kí fuonde Narsis nin u'den yaab bà pɛ Yonbdaan bo nnɔ́.

¹² Ní fuonde Trifenn nin Trifos bà ya gbɛnɛnt ben' Yonbdaan ya tuonl ni nnɔ́, kí fuonde ti'jɔ Pɛrsid wà mɔ́ ya gbɛnɛnt ben' Yonbdaan ya tuonl ni nnɔ́.

¹³ Ní fuonde Yonbdaan ya tonsɔnmɔ́n Lufus nin u'naa wà yé n'mɔ́ ya naa nnɔ́.

¹⁴ Ní fuonde Asenkirt nin Flegon nin Hɛrmes, kí fuonde Patrobas nin Hɛrmas nin ti'ninjieɓ bà te bi'saan nnɔ́.

¹⁵ Ní fuonde Filolɔg nin Yuli, kí fuonde Nere nin u'ninɛ nin Olimpás nin Uwien ya nib bà kɛ te bi'saan nnɔ́.

¹⁶ Ní fuonde ni'tɔ́b mɔ́nmɔ́nm. Kristo ya táan yaab kɛ fuondeh nɛ.

Igbierfɔ́kɛ

¹⁷ N'yaabɛ, n gbáanh nɛ nɛ, liike mɛn ni'yul bo nin binib bà boreh nɛ ki cèreh ni tùreh nnɔ́. Bɛn nɛ niɛh nin bi là tɔ́kɛ' nɛ Uwien ya gber tà nnɔ́. Ni la nɛkndeh bi ya nib,

¹⁸ kimɛ ba yé ti'Yonbdaan Kristo ya tonsɔnb. Bi sɔ́nh bi'pòr bo nɛ, nɛ ki ñmɔ́be uñɔ́ɱmaa, ki lɛreh binib bà ya bɛnm ña yɛbe.

¹⁹ Ninbi bɛn wɔ́n, unil kɛ bɛn ni ñmɔ́be mibom ma bo. Nɛn nɛ cèrɛ' n'yɛnm sɔ́nge ni'bo. N yíe ní li ñmɔ́be miyɛnfuom kí gbien, kí li teh nà mɔ́n nɛ, kí li ceke ki lɔ́keh nà bre.

²⁰ Na í wuɔ́kɛ Uwien, uyɛnduɔ́n ya daan, li cèrɛ ni tɛ kí mɛrɛ *Satan. Ti'Yonbdaan *Yesu í juoke nɛ.

²¹ N'tonsɔnlie Timote fuondeh nɛ. N'den yaab Lusiyus nin Sasɔ́n nin Sosipatɛr mɔ́ fuondeh nɛ.

²² Min Tɛtiyus wà Pɔ́l cèrɛ' n kele' kugbɔ́nku kuu nnɔ́ mɔ́ fuondeh nɛ Yonbdaan ya yel bo.*

²³ Gayus wà teke' min Pɔ́l nin Kristo ya taanl yaab kɛ ya cɛ́nku nnɔ́ mɔ́ fuondeh nɛ. Erat wà ñuuke udu wuu ya like nnɔ́ mɔ́ fuondeh nɛ. Ti'ninjɛ Katus mɔ́ fuondeh nɛ.

[

²⁴ Yonbdaan *Yesu Kristo í juoke nɛ. Ami.]†

²⁵ Cèrɛ mɛn tí kpiɛke Uwien. U ñmɔ́be mituɔ́m mà li cèrɛ tí li faa mitekjim ni. N tɔ́keh *Yesu Kristo ya gbɛmɔ́nmɔ́nt tà nnɔ́ nɛ ye nnɔ́. Tù là buɔ́ nɛ haali uyo bo nɛ Uwien kpiire' tù,

* **16:22** Pɔ́l nin u'yul ña cinbe ki kele' kugbɔ́nku bugbɛn. U lienh nɛ uje uba cengeh ki kieh bi yih wɔ́ Tɛtiyus. † **16:24** Bi kpiɛ' ki kele' tigbɔ́nt tà nnɔ́ ya tuba ni migbiirm 24 ña te tu'ni.

²⁶ ki cèrè' fɛnfɛnnɔ̀ tù te upaan bo. *Uwien ya ñɔ̀bonsɔ̀knɔ̀ là kɛlɛ' tù bi'gbɔ̀nt ni ma nnɔ̀ nɛ cèrè' tù ji te kuwenwenku ni. Uwien wà tuu ki te nnɔ̀, nɛ là sien' ki ye inibol kɛ́ rí cii tù, ɲɔ̀ kí li ɲmɔ̀be mibɛnm kí teke wɔ̀ kí ji kí li boh wɔ̀.

²⁷ Uwien baba nɛ yé uyɛnfodaan, ki kpɛ ukpɛkɛ uyo wà ɲa ɲmɔ̀be gbenm *Yesu Kristo bo. Ami.

Kugbɔnkpiɛku kua Pɔl kele' ki de' Korɛnt yaab nnɔ

Nà wɔngh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl ya sɛn ya jom nle bo nɛ u caan' Kristo ya taanl là te Korɛnt ni nnɔ. Korɛnt yé Grɛkmbɛ ya ducɛnciɛn ya uba nɛ. Udu nnɔ ya ñɛrsienbùon bo nɛ cère' u là ñmɔbe lifaal ki gbien'. Binib bà yɛbe là fuobe fɛnfɛnm nɛ udu nnɔ ni, ki pɛ ibule bo.

Pɔl cii' bi ye Kristo yaab ni biba mɔ fuobe fɛnfɛnm nɛ (1:11; 7:11). Udu nnɔ ya nib ya tetem bo nin bi là lienh Kristo yaab bo tigbɛr tà nnɔ, nɛ cère' bi kele' kugbɔnku ki niire' Pɔl bi li te ma bo. Nɛ Pɔl kele' kugbɔnku kuu ki jiiin' bɛ bi'niire nnɔ.

Kí cin liyul 1 kí tí baa iyul 4, Pɔl ye binib bà kɛ tɔkeh Kristo ya gbɛmɔnmɔnt nnɔ, kɛ sɔnh lituonbaabl nɛ. Nɛn bo nɛ nà kpɛ bɛ ní li findeh nin tɔb.

Kí cin iyul 5 kí tí baa iyul 11:16, Pɔl ye Kristo yaab ña ji yé yonbe. U ye unil yé Kristo yɔ ki biɛ ki teh fɛnfɛnm la, bɛ ní pien wɔ (iyul 5-6). U wuɔn' bɛ bi li te ma bo upiikuɔn ya sɛn ni (iyul 7) nin bi li fuobe ma bo nin bà ña yé Kristo yaab (iyul 8-10). U sureh bɛ bɛ ní li nuunh tɔb ya mɔnm, kí li boh tɔb nɛ, kí li yíe tɔb, ki la ñmɔbe pàpàare (iyul 13).

Iyul 15 ni, Pɔl ye Uwien mɛkre' Kristo ma nnɔ, u li mɛkre bitenkpiib mɔ. Pɔl sureh Korɛnt yaab bɛ ní taan mipum kí tí tore Kristo yaab bà yé bijiinb Yerusalem bó. U tí fɔre' nin ifuonde nɛ (16).

Ifuonde

¹ Uwien ya yíem bo nɛ u yin' min Pɔl, ní li yé *Yesu Kristo ya tond. Min nin tí'ninjɛ Sɔstɛnn nɛ kíeh kugbɔnku kuu

² tí de Uwien ya taanl yaab bà te Korɛnt ya du ni nnɔ. U gènde' bɛ kí ñɛ *Yesu Kristo bo nɛ ki tien' u'yaab. U gènde' bɛ bɛ ní li ñmɔbe mitetem mà dèkre' u'bo nin binib bà kɛ muɔh ki yih Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel ní'kɛ saan nnɔ nɛ. U yé tinbi nin ben kɛ ya Yonbdaan nɛ.

³ Tí'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Pɔl faareh Uwien u tien' Korɛnt yaab mimɔnm mà nnɔ bo

⁴ N tuu ki faareh n'Wien ni'bo kí ñɛ u tien' nɛ mimɔnm ni yé *Yesu Kristo yaab ma nnɔ bo nɛ.

⁵ Kímɛ ni yé u'yaab ma nnɔ nɛ Uwien tien' nɛ mimɔnm ki gbien' isɛn kɛ ni, milenm nin mibenm kɛ ni,

⁶ kí ñε bi tǎke' nε tigber tà Kristo bo, ni teke' tù, ki cère' tù kpε' iñaan ni'ni nnɔ bo.

⁷ Nεn bo, ninbi bà gu nin inunmón lidaali là ti'Yonbdaan *Yesu Kristo li ñεn u'ba upaan bo nnɔ Uwien ya paabu buba mǎnǎn ña ji pǎre' nε.

⁸ Wǎn nε li cère ní li faa kí tǐ fǎre ñɔ lidaali là ti'Yonbdaan *Yesu [Kristo] li baa ní nnɔ bi la ε bi li biin nε nà bo.

⁹ Uwien yé umεmǎndaan nε. Wǎn nε yin' nε ní taan nin u'Bijε ti'Yonbdaan *Yesu Kristo.

Miborm mà te Kristo ya taanl yaab ni

¹⁰ N'yaabε, ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo nε n sureh nε ní li lienh ki ciuh tǎb bó, ki la cère borm ní li te ni'ni. Ama ní li kpε buñǎbu mǎnmǎnm, kí li ñmǎbe iyenmaale iba, kí li kpe usen uba.

¹¹ Tǎ, n'yaabε, Kolowe* den yaab tǎke' nni ki ye ifinfinde te ni'ni.

¹² N ye ní len nà si: ni'ni biba lienh ki teh ben pε Pǎl bo nε, bitǎb teh ben pε Apolos bo nε, bitǎb teh ben pε Pier† bo nε, bitǎb mǎ teh ben pε Kristo bo nε.

¹³ Kristo bobore' nε-εε? Bi kpε' Pǎl nε udǎpǎnpǎn bo ni'bo-oo? Pǎl ya yel bo nε bi sǐi' nε Uwien ya ñunm-ii?

¹⁴ N faareh Uwien, Kripus nin Gayus baba ña ní la, ma sǐi' uba ni'ni Wien ya ñunm.

¹⁵ Nεn bo, uba ña ní fre kí ye bi sǐi' nε Uwien ya ñunm n ya yel bo nε.

¹⁶ Oo! N sǐi' Sitefanas nin u'den yaab mǎ. Ma teke' ki jin' ki ye n liebe' ki sǐi' uba Uwien ya ñunm ki pukn'.

¹⁷ Kimε Kristo ña sǎn' nni ní li siih binib Uwien ya ñunm. U sǎn' nni ní li tǎkeh binib u'gbεmǎnmǎnt nε, ki la tuuke unisaal ya yenfoghber ñɔ *Yesu ya kuum udǎpǎnpǎn bo la juore fεnm.

Yesu Kristo nε yé Uwien ya tuǎm nin u'yεnfuom

¹⁸ Imǎn, Kristo ya kuum udǎpǎnpǎn bo yé tiwaargber nε bà pε fεnm ya sen bo, ama tinbi bà Uwien ñmiendeh tε nnɔ, tinbi bo ní yé Uwien ya tuǎm nε.

¹⁹ Kimε ní kele' *Uwien ya gbǎnku ni ki ye Uwien ye: «N li gben biyεnfodεnb ya yεnfuom, kí cère bibεnbεnb ya bεnm ní juore fεnm.»

²⁰ Tǎ, uyεnfodaan ji te la? Yiko ya wǎnwǎknl ji te la? Miniεm ya nil ji te la uyo wuu nǎ? Uwien wuǎn' ki ye uñɛndun ya yεnfuom yé liwaarl nε.

²¹ Kimε uñɛndun wuu ya nib nin bi'yεnfuom kε ba fre' ki bεnde' Uwien u'yεnfuom ni. Nεn bo nε Uwien cǎkre' u'yεnm

* **1:11** Kolowe yé upii nε. † **1:12** Ní kele' mighiirm miε ni ki yé Kefasi nε. Bi liebe' ki yih wǎn nε Pier. Liike San 1:42.

wɔ́ n̄ cèrè binib bà teke' Kristo ki jin' nnɔ́ n̄ ñmɛrɛ kí ñɛ tiwaargber tà ti kpaandeh tù ki tɔ́keh binib nnɔ́ bo.

²² *Sufmbɛ nuunh bɛ n̄ lɛ miyɔ́km ya bont nɛ, nɛ Grɛkmbɛ nuunh miyɛnfuom.

²³ Ama tinbi tɔ́keh binib bi kpɛ' Kristo udɔ́pɔ́npɔ́n bo ma nnɔ́ ya gbɛr nɛ. Tù yé tigber tà cɔ́kreh *Sufmbɛ nɛ, ki yé tiwaargber bà ña yé *Sufmbɛ bo.

²⁴ Ama Kristo yé Uwien ya tuóm nin u'yɛnfuom nɛ binib bà Uwien yin' bɛ nnɔ́ bo; *Sufmbɛ nin bà ña yé *Sufmbɛ kɛ.

²⁵ Kime binib yih Uwien ya tuonl là liwaartuonl nnɔ́ cɛn' unisaal ya yɛnfotuonl, nɛ u'jiint mɔ́ ñmɔ́be mituóm ki cɛn' unisaal ya tuóm.

²⁶ N'yaabɛ, tiere mɛn Uwien yin' nɛ ki laa' ni yé bidɛnb bà. Unisaal bo ni'ni biyɛnfodɛnb nin inigbengbeng ña yɛbe, nɛ ba yé iden yá ñmɔ́be mituóm yaab mɔ́ ña yɛbe.

²⁷ Ama binib likeh bà ki teh ba bɛn niba nnɔ́, Uwien gɛnde' bɛn nɛ wɔ́ n̄ jin bi yih bà biyɛnfodɛnb nnɔ́ ifɛ, ki gɛnde' bi yih bà jjiin nnɔ́ wɔ́ n̄ jin bi yih bà bifɛfaab nnɔ́ ifɛ.

²⁸ Binib likeh bà ki teh ba ñmɔ́be pukm uɛndun ni ki yindeh bɛ, ki yih bɛ fɛnm nnɔ́, Uwien gɛnde' bɛn nɛ, ki tien' binib likeh bà ki teh bi ñmɔ́be mipukm nnɔ́ fɛnm.

²⁹ U tien' nnɔ́ ñɔ́ uba la li jɛbnh u'ba wɔ́n Uwien ya nun bó nɛ.

³⁰ Wɔ́n nɛ taan' ninbi nin *Yesu Kristo, ki cèrè' Kristo yé ti'bo miyɛnfuom. Wɔ́n Kristo bo nɛ u bù' tɛ bigbɛmɔ́ndɛnb, ki gɛnde' tɛ tí li yé u'yaab, ki dɛ' tɛ ki wiɛ'.

³¹ Nɛn bo, n̄ te tɛn nà kele' *Uwien ya gbɔ́nku ni nnɔ́ nɛ. N̄ kele' ki ye: «Unil ye wɔ́ n̄ wuɔ́n u'ba la, wɔ́ n̄ wuɔ́n u'ba Yonbdaan bo.»

2

Pɔ́l tɔ́keh binib bi kpɛ' Kristo udɔ́pɔ́npɔ́n bo ma nnɔ́ ya gbɛr

¹ N'yaabɛ, min mɔ́nɔ́n là baa' ni'saan ma nnɔ́, ma baa' nin inɔ́bon yá ya ciim faa, ka baa' nin binib ya yɛnfuom n̄ lá tɔ́ke nɛ Uwien ya bonbɔ́lkaar ya gbɛr,

² kime ma là jɛkɛ' n̄ tɔ́ke nɛ gbɛr tuba ki kɛnde' *Yesu Kristo ya gbɛr, wɔ́n wá bi kpɛ' wɔ́ udɔ́pɔ́npɔ́n bo nnɔ́ ya gbɛr.

³ N là te ni'saan ma nnɔ́ n là yé ujiin nɛ, ki fɛnge, nɛ n'gbɛnɛnt ñɔ́h pepebu.

⁴ N là te ni'saan ma nnɔ́, na yé n là bɛn milenm nɛ bii n là taa' miyɛnfuom nɛ ki wɔ́kn' nɛ bii ki tɔ́ke' nɛ tigbɛmɔ́nmɔ́nt nnɔ́. Ama *Mifuoñaanm nɛ wɔ́ngɛh mi'tuóm n teh nà kɛ nnɔ́ ni,

⁵ ñɔ́ ni'tekjim la li pɛ binib ya yɛnfuom bo ama mè n̄ li pɛ Uwien ya tuóm bo.

Uwien ya yɛnfuom

6 Tò, ti nín wòknh Kristo yaab bà tien' binicekrkaab mitekjim ni nnò miyɛnfuom nɛ. Na yé uɲɛndun wuu ya yɛnfuom, ka yé bà ɲmòbe mituòm uɲɛndun bo ya yɛnfuom mò, kimɛ bi gben' bi'gber.

7 Tinbi tòkeh Uwien ya yɛnfuom ya gber nɛ. Tù yé tigbɛbòlkaar tà là juore' ki buò nɛ. Kí yaan Uwien ní ɲɛn uɲɛndun wuu nnò u là juò' ki bonde' miyɛnfuom bugbɛn wò ní de tɛ ukpɛke nɛ.

8 Bà ɲmòbe mituòm uɲɛndun wuu bo ya uba mònɔn ɲa bɛnde' miyɛnfuom nnò. Kimɛ bi bi bɛnde' mè la, ba bi kpɛ' Yonbdaan ukpɛke ya daan udòpɔnɔn bo.

9 Ama ní te tɛn nà kele' *Uwien ya gbònkú ní nɛ. Ní kele' ki ye:

«Uwien bonde' nà ki ble' bà yíe wò nnò,

nil ya nunbu ɲa tuun' ní'bo,

u'tubl ɲa cii' ní'bó,

wa lí maale' ní'bó mònɔn.»

10 U cèrè Mifuoñaanm kpiire' nɛn nɛ ki wuòn' tinbi. Kimɛ mí likeh ki lenh nibonn kɛ nɛ, haali tigber tà te Uwien ya fèl bo mònɔn.

11 Na yé unisaal baba ɲa ní la, ɲmɛ li fre kí bɛnde nà te u'fèl bo? Nnò nɛ *Uwien ya Fuoñaanm baba ɲa ní la, uba ɲa bɛn nà te Uwien ya fèl bo.

12 Tinbi wòn, ta maaleh tɛn uɲɛndun ya nib maaleh ma bo, ama Uwien nɛ de' tɛ *u'Fuoñaanm ɲò tí fre kí bɛnde u punh tɛ bupaabu bùa nnò.

13 Ti lienh nibonn nà bo nò, ta taah nisaal ya yɛnfuom ya ɲòbon ki lienh. Ama ti lienh *Uwien ya Fuoñaanm ye tí len iɲòbon yà nɛ. Ti teh nnò ma nnò ti taah iɲòbon yà ɲɛh ní *Uwien ya Fuoñaanm saan nɛ ki wòknh binib bà *Uwien ya Fuoñaanm te bi'ni*.

14 Unil wà ɲmòbe inisaalyɛnmaale baba ɲa ní fre kí teke *Uwien ya Fuoñaanm ya gber. Wòn bo tù yé tiwaargber nɛ, nɛ wa ní fre kí cii tu'tingi, kimɛ *Uwien ya Fuoñaanm nɛ cèrèh binib bɛndeh tù.

15 Ama wà ɲmòbe *Uwien ya Fuoñaanm wòn li fre kí bɛnde tibont kɛ ya tingi, nɛ uba ɲa ní fre kí bɛnde udaan ya yɛnmaale.

16 Ní te tɛn nà kele' *Uwien ya gbònkú ní nɛ. Ní kele' ki ye:

«ɲmɛ bɛn Yonbdaan ya yɛnmaale?

ɲmɛ li fre kí gbiere wò?»

Ama tinbi wòn, ti ɲmòbe Kristo ya yɛnmaale nɛ.

3

Uwien ya tonsɔnl ya tuonl

* 2:13 Migbiirm miɛ ya fòm ya ciim te holm mile bo nɛ: *ki wòknh binib bà Uwien ya Fuoñaanm te bi'ni* bii ki tòkeh binib Mifuoñaanm ya gber.

1 N'yaabe, ma fre' ki len'* nin ne ten n bi li len ma nin ba ηmabe *Mifuoñaanm nnə. Ama n len' nin ne ten ni ye binib ba pe minisaaltetem bo ne, ki ye mucenfendmu Kristo ya sen ni.

2 N la de' ne mibiim ne, ma la de' ne jier ta kpieke, kime na la li fre ki ji tu. Fenfennə mənən na li li bie ki fre ki ji tu,

3 kime ni laan li bie ki pe minisaaltetem bo ne. Iponponbe nin ikənkən ya te ni'ni nnə ne wəngəh ki teh ni bie ki ηmabe minisaaltetem ne, ki ηaake ki teh unisaal teh na baba.

4 Ni'ni biba lienh ki teh ben pe Pəl bo ne, bitəb lienh ki teh ben pe Apolos bo ma nnə, na pe nisaaltetem bo nínə-əə?

5 Apolos ye be ne? Bii min Pəl ye be ne? Ti ye Uwien ya tonsənh ne. Ne ki ñe tinbi bo Uwien cère' ni teke' *Yesu Kristo ki jin'. Ti'ni wə ke sən' Yonbdaan de' wə lituonl la ne.

6 Min Pəl caan' busubu ne, ne Apolos jəke' bu miñunm, ama Uwien ne cèreh bu kpienh.

7 Nen bo, wə caakeh nin wə jəknh miñunm ke ηa ye niba, ama Uwien wə cèreh ni kpienh nnə ne ye niba.

8 Wə caakeh nin wə jəknh ke te miba ne, ne wə ke li le u'suul u'tiema tuonl bo ne.

9 Kime ti te ki sənəh Uwien ya tuonl ne†. Ni te ten Uwien ya kpāabu ne, ki te ten Uwien ya duku mə.

10 Uwien ne de' nni bupaabu ki cère' n ye udumecien wə ηmabe miyēfuom, ki pu' kuduku ya tenpuul, ne uba ji ηuəndeh. Ama unil ke r liike u'yul bo nin u ηuəndeh ma bo.

11 Kime uba ηa ji li fre ki pu tenputəl ki kende' la te nnə bo; len si: *Yesu Kristo.

12 Uba li fre ki taa miñəkm bii ilike ya kur bii iten ya mən ki ηmabe kudaaku ki ηuən litenpuul nnə bo. Utə mə li fre ki taa idə bii timuər bii ikek ki caan litenpuul nnə bo.

13 Unil ke ya tuonl lá li ñe upaan bo Uwien li bu binib tibuur lidaali la nnə ne. Kime ni'daali li baa nin umu ne. Umu nnə ne li bikn wə ke ya tuonl ki wuən li ye la ba.

14 Wə ke mu ηa wɪn' u ηuən' na litenpuul nnə bo la, u li le u'tuonl ya suul.

15 Wə ke umu wɪn' u ηuən' na la, u'tuonl juore' fənm ne. Wən bugben nín li ηmère ama u li te ten unil wə càare' umu ni ne ki ηmère'.

16 Na ben ki ye ni ye Uwien ya duku ne, ne *u'Fuoñaanm te ni'ni-ii?

17 Unil bere' Uwien ya duku la, Uwien li gben udaan ya gber ne, kime kù ye wən Uwien ya tiema duku ne‡, ne ninbi ne ye kuduku bugben.

* 3:1 Liike Ituon 18:1-17. † 3:9 Bi li fre lebre ti te ki sənəh Uwien ya tuonl ki ye tinbi nin Uwien te ki sənəh u'tuonl mə. ‡ 3:17 Bi li fre ki lebre kù ye wən Uwien ya tiema duku ne ki ye kù ye kuñaanku mə.

18 Uba la lɛreh u'ba. Unil te ni'ni ki yih u'ba uyɛnfodaan tɛn uɲɛndun wuu ni ya nib maaleh ma bo la, wɔ́ rí kpiɛ kí tien u'ba uwaar ɲɔ́ kí mɔ́nbe kí li yé uyɛnfodaan.

19 Kimɛ uɲɛndun wuu ya yɛnfuom yé liwaarl nɛ Uwien bo. Ní te tɛn ná kɛle' *Uwien ya gbɔ́nku ni nɛ. Ní kɛle' ki ye:
«U taah biyɛnfodɛnb ya cekn nɛ ki coh bɛ.»

20 Ní tí liɛbe' ki kɛle' ki ye:
«Yonbdaan bɛn biyɛnfodɛnb ya yɛnmaale.
U bɛn ki ye ya yé bonn.»

21 Nɛn bo, uba ji la ɲmɔ́be gbɛngt kí ye wɔ́n pɛ wuɔ́ bo bii wuɔ́ bo, kimɛ nibonn kɛ yé u'yaann nɛ.

22 Min Pɔ́l bii Apolos bii Pier^S bii uɲɛndun wuu bii limiɛl bii mikuum nin tibont tà te fɛnfɛnnɔ́ nɔ́, haali nin tà we ní nnɔ́, ninbi si ní'kɛ.

23 Ama ní'mɔ́ yé Kristo yaab nɛ, nɛ Kristo mɔ́ yé Uwien yɔ́.

4

Pɔ́l nin Korɛnt yaab ya gber

1 Nɛn bo, unil kɛ rí li bɛn kí ye ti yé Kristo ya tonsɔ́nb nɛ, ki yé binib bà Uwien taa' u'gbɛbɔ́lkaar kɛ ya bol ki ɲukn' tɛ tí taa tù kí tɔ́ke binib.

2 Tɔ́, ni bɛn ki ye bi de' unil lituonl la, ní kpe wɔ́ rí sɔ́n lɛ ni'donbó nɛ.

3 Min wɔ́n, ninbi nɛ li biin nni bii tibuur ya nib mɔ́nɔ́n nɛ li biin nni la, n'baka ɲa kpe len. Min nin n'yul ɲa biindeh n'ba.

4 Imɔ́n, n'yɛnmaale ɲa jɛndeh nni niba bo, ama na yé nɛn nɛ wɔ́ngɛh ki teh n cuube Uwien ya nun bó. Yonbdaan nɛ yé wá buh nni tibuur.

5 Nɛn bo, la ci mɛn kí bu buur tu'daali ɲa laan baa. Guure mɛn Yonbdaan rí baa kí bu tibuur. Wɔ́n nɛ li ɲɛn tibont tà buɔ́ licinɲunl ní upaan bo, kí kpiire iyɛnmaale yá te unil kɛ ya fɛl bo kí wuɔ́n. Nɛn saan nɛ unil kɛ li lɛ u kpe kupɛnpɛku kùà Uwien saan.

6 N'yaabɛ, n len' ná nɔ́, n taa' min nin Apolos ya gber nɛ kunɛnnɛnku rí gbierɛ nɛ, ní tɛkn ti ya taal ní ɲɔ́ ki la teh niba ki tí gɛbreh ná kɛle'. Ni la li ɲmɔ́be gbɛngt ki teh ni pɛ uba bo nɛ, ki nɛn utɔ́.

7 Bɛ wuɔ́n' ki ye a cɛn' bitɔ́b-i? A ɲmɔ́be ba ɲɔ́ Uwien ɲa de' ɲɛ nɛ? Uwien nɛ de' ɲɛ nɛ la, bɛ tien' a ji ɲmɔ́be tigbɛngt tɛn uba ɲa de' ɲɛ nɛ?

8 Ni laa' ni yíe ná kɛ ɲɔ́-a! Ni ji yé bifâadɛnb nɛ-a, ki kpende' bi'berb nɛ tinbi juore' fɛnm-a! Imɔ́n, n bi yíe ní mɔ́nbe kí li yé biberb nɛ, ɲɔ́ tí'mɔ́ rí tɛbn nɛ kí li yé biberb.

9 Kimɛ, min bo, ní naan Uwien tien' tinbi Yesu ya tondb, binigbaarkaab nɛ. Ti te tɛn binib bà bi bun' bɛ tibuur ki ye

bi kpe mikuum ne. Imɔn, ti ye tilaar ya bonn ne unɛndun wuu ni. Uwien ya tondb nin binib ke leh te ne.

¹⁰ Kristo bo, tinbi te ten iwaar ne, ne ninbi ye biyɛnfodɛnb kɪ nɛ ni ye Kristo yaab ma nnɔ bo-a! Tinbi ye ijiin ne, ne ninbi ye bifɛfaab. Bi kpɛkreh ninbi ne ki yuɔndeh tinbi.

¹¹ Mikɔnm nin unuɔn ɛmɔbe te, haali nin fɛnfɛnnɔ wuɔ. Ta ɛmɔbe wɛngolkaar. Binib nɪh te, ta ɛmɔbe ti kɔ nɔ.

¹² Ti jɛndeh ki sɔnh ituon ne ki jinh ti'nɔje bo. Bi sukreh te, ne ti teh «Uwien n tien be u'mɔnm.» Bi jɛndeh te, ne ti tuonh ijend nnɔ.

¹³ Bi lienh ki saah te, ne ti duɔndeh bi'yɛnm. Bi likeh te ten ti ye tinagbokmuɔr ne unɛndun wuu ni, ki likeh te ten ti ye tijɔknt ya bonn ne unil ke bo haali nin fɛnfɛnnɔ.

¹⁴ Ma kele' tigber bugben n jin ne ife, ama n nuunh n pekre ne n kpɛn usɛn ne, kime ni te ten n'tiema bumu ne, ne n yie ne.

¹⁵ Kime ni ɛmɔbe biwɔnwɔknɛ itur piik mɔnɔn Kristo ya sen ni la, ni'baa te uba ne. Min ne ye ni'baa, kime min ne tɔke' ne tigbɛmɔnmɔnt ne ni teke' *Yesu Kristo ki jin'.

¹⁶ Nen bo ne n gbáanh ne, n tɛkn n'taal ni Kristo ya sen ni.

¹⁷ Nen bo ne n sɔn' Timote ni'saan. U sɔnh Yonbdaan ya tuonl ni'donbɔ ne. N yie wɔ ten n'tiema buk ne. U li tiere ne n fuobe ma bo Kristo ya sen ni. N wɔknɛ nen ne ni'ke saan Kristo ya tán ke ni.

¹⁸ Ni'ni biba là maaleh ki teh ma ji li baa ni'saan ne. Nen ne cɛre' bi gbengreh bi'ba.

¹⁹ Ama Yonbdaan tuo' la, n li baa ni'saan na n taande. Binib bà gbengreh bi'ba nnɔ n lá baa' la, na ye n li tukn bi'lenm baba bo ne, n li tukn kɪ liike bi'tuɔm mɔ kpe ma bo ne.

²⁰ Kime Uwien ya bel ɛa ye lenm ya gber, li ye mituɔm ya gber ne.

²¹ Tɔ, ni cinbe ki ye ba? Ni ye n baa ni'saan nin iningben ne bii n baa kɪ li ɛmɔbe miyiem nin uyenduɔn ne?

5

Pɔl kɔnh nin Korént yaab lisɔnsɔndl bo

¹ Tɔ, bi lienh ni'ke saan ki teh uba te ni'ni ki teh lisɔnsɔndl liba ya bol. Bi lienh ki teh udaan diere' u'baa ya po ne. Haali binib bà ɛa pe Uwien ya sen bo mɔnɔn ɛa teh li ya sɔnsɔndl.

² Nin nen ke ne ni bie ki ɛmɔbe tigbengt-a! Ni bi li te ten ni ke mikuum ne, kɪ nɛn udaan wà tien' ni ya bonn ni'ni.

³ Min ɛa te nin ne. Nin ne ke n likeh ki lenh nà ke teh ni'ni. Nen bo, n bun' udaan wà tien' ni ya bonn tibuur n bi te nin ne la, n li bu wɔ ma bo ɛa.

⁴ Ni taan litaanl Yonbdaan *Yesu ya yel bo. Ni taan' la, n'yɛnmaale li te nin ne, Yonbdaan *Yesu ya tuɔm mɔ te nin ne,

⁵ ní taa udaan kí cèbe *Satan* wə́ rí ji ijend u'gben ni ɲə u'naank rí ɲɛmɛre lidaali là Yonbdaan li bu binib tibuur nnə.

⁶ Ni gbengreh ni'ba nà bo nnə ɲa mən. Na ben ki ye bi bun' kpɔ̀nɔ̀yom, ki taa' kpɔ̀nɔ̀ ya ɲəke waamu ki tien' len la, kpɔ̀nɔ̀ nnə kɛ nuuleh nɛ-ɛɛ?

⁷ Nɛn mɛn ibiere yà te ni'ni kí wiɛ tɛn bi wiɛnh ma kpɔ̀nɔ̀ ya ɲəke wà saa', ki la li ɲmɔ̀be jɔ̀knt, kí li te tɛn kpɔ̀nɔ̀yom mà bi bun' mɛ mifɛ̀nfɛ̀nm ka tien' ɲəke mi'ni. Ni mənbe ki te tɛn kpɔ̀nɔ̀ wà ɲa ɲmɔ̀be ɲəke nɛ. Kimɛ Kristo wà yé ti'Pak ya Pebuk nnə là taa' u'ba ki tien' lituərl ki de' Uwien, ti'tuonbiere bo nɛ.

⁸ Nɛn bo, ti'tetem kɛ ni, cère mɛn tí li jeleh kunacɛnku, kí la li ɲmɔ̀be biere iba nin itə. Lisənsəndl nin ibiere kɛ ya bol te tɛn kpɔ̀nɔ̀ ya ɲəke nɛ. Ama tí li jeleh nin iyɛnmaalmən mən nin tigbɛmɔ̀nt. Nɛn nɛ te tɛn kpɔ̀nɔ̀ wà ɲa ɲmɔ̀be ɲəke.

⁹ Tə, n là kele' n'gbənkɛ ni ki ye ni la li ɲmɔ̀be kànkàan nin isənsənd.

¹⁰ Ma niireh kutataaku ni uɲɛndun ya nib bà yé isənsənd nin binunfəkdɛnb nin binasub nin bà pɛ ibule bo nnə. Ní bi yé bɛn la, ni bi li ɲɛ uɲɛndun wuu ni nɛ.

¹¹ N là kele' nà nnə ya tingi si: ni la ɲmɔ̀be kànkàan nin wà yih u'ba Kristo yə, ki biɛ ki yé usənsənd bii ununfəkdaan bii wà pɛ ubul bo bii utɛnfuon bii uɛyibl bii unasu nɛ. Ni la taan nin ni ya nitunbu kí ji tijier mənən.

¹²⁻¹³ Na yé min nɛ li bu kí biin bà ɲa yé Kristo yaab, Uwien nɛ li bu kí biin bɛ. Bà yé Kristo yaab bɛn wən, ninbi nɛ li bu kí biin bɛn, kimɛ ní kele' *Uwien ya gbənkɛ ni ki ye: «Nɛn mɛn unibiɛrə ni'ni.»

6

La taah mɛn tɔ̀b ki joh buur

¹ U lɛ sɛn bo nɛ, ni'ni wà kɛ nin u'tə laa' tigbɛr la, u taah tù ki joh tibuur ya dɛnb bà ɲa cuube Uwien saan, bɛ rí tí bu tù, ka rí cère Uwien ya nib rí tùrɛ tù?

² Na bɛn ki ye Uwien ya nib nɛ li bu uɲɛndun yaab tibuur-ii? Ní yé ninbi nɛ li bu uɲɛndun yaab tibuur la, bɛ tien' na ji li fre kí tùrɛ ni'gbɛwawaar-i?

³ Na bɛn ki ye ti li bu Uwien ya tondb tibuur, ki ji niireh nin fɛnfɛnnə wuə ya gbɛr-ii?

⁴ Ni laa' tu ya gbɛr ya bol ni'ni la, ni taah binib bà Kristo ya taanl ɲa yíe bi'gbɛr nɛ ki teh ni'buur ya nib.

⁵ N len' nà nɔ̀ yé ni'fɛ nɛ. Yɛnfodaan uba mənən ɲa te ninbi Kristo yaab ni kí li freh ki tùrɛh tigbɛr ni'ni-ii?

⁶ Bɛ tien' ni'ni wà nin u'tə laa' tigbɛr la, u taah tù ki joh tibuur ya dɛnb bà ɲa teke' Kristo ki jin' saan ki tí buh tù?

* 5:5 Pəl ye bɛ rí taa udaan kí cèbe Satan ma nnə u ye wə́ rí ye bɛ rí ɲɔ̀rɛ udaan bi'cɛkl ni nɛ.

⁷ Imàñ, ni taah tɔb ki joh tibuur ma nnɔ, nĩ wuɔn' ki ye na kprien' sɛn nɛ. Na bi kpe unil tien' nɛ nà bre la, ní tuo-oo? Bii u jin' ni'bonn la, ní dàan wɔ-ɔɔ?

⁸ Ama ninbi nɛ teh binitɔb nà bre, ki jinh ki pendeh bɛ, nɛ bi yé ni'yaab nɛ.

⁹ Na bɛn ki ye binib bà ya tetem ɲa cuube ɲa ní kɔ Uwien ya bɛl ni-ii? La lɛreh mɛn ni'ba. Isɔnsɔnd nin bà pɛ ibule bo nin binanmaab nin bijɛb bà taah bi'tɔb ki teh bipiib ki duɔndeh nin bɛ

¹⁰ nin binasub nin binunfɔkdɛnb nin bidɛyib nin bitɛnfuonb nin bà fienh bi'tɔb ya bont nnɔ ɲa ní kɔ Uwien ya bɛl ni.

¹¹ Ni là te nnɔ nɛ, ni'kɛ ɲa ní mɔnɔn la, ama Uwien sii' ki lùore' nɛ ki bore' nɛ ki tien' u'yaab ki bù' nɛ bigbɛmɔndɛnb, Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo nin wɔn ti'Wien ya Fuoñaanm bo.

Li teh mɛn nà li kpiɛkreh Uwien

¹² «Niba ɲa yé n'bo kuɔl*.» Nĩ yé imàñ nɛ, ama na yé ni'kɛ nɛ yé n'bo nibonmɔnmɔnn. «Niba ɲa yé n'bo kuɔl». Nĩ yé imàñ nɛ, ama min ɲa ní taa n'ba kí tien niba ya yonb.

¹³ «Tijier bo nɛ kupuoku te, kupuoku bo nɛ tijier mɔ te.» Tɔ, Uwien li cère ni'kɛ nile ní gben. Ama tigbɛnɛnt tun ɲa te ki de' sɔnsɔndl, tù te ki de' Yonbdaan nɛ, nɛ Yonbdaan mɔ te ki de' tigbɛnɛnt.

¹⁴ Nɛ Uwien wà cère' Yonbdaan mɛkre' bitɛnkpiib ni nnɔ li cère u'tuɔm bo ti'mɔ ní mɛkre.

¹⁵ Na bɛn ki ye ni'gbɛnɛnt yé Kristo ya gbɛnɛnbɛl nɛ-ɛɛ? N taa n'gbɛnɛnt tà yé Kristo ya gbɛnɛnbɛl nnɔ kí tien ujenkpend ya gbɛnɛnbɛl-ii? Ma ní tien nnɔ fiebu.

¹⁶ Na bɛn ki ye wà kɛ mɔkn' ujenkpend la, wɔn nin ujenkpend nnɔ taan' ki tien' tigbɛnɛnt tuba nɛ-ɛɛ? Kimɛ ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye uje nin upii taan' la, «bɛn bile nnɔ taan' ki tien' unibaab nɛ.»

¹⁷ Ama wà kɛ taan' nin Yonbdaan la, wɔn nin Yonbdaan ya yɛnm taan' ki tien' miyɛnm miba nɛ.

¹⁸ Wiɛ mɛn lisɔnsɔndl. Unil teh ibiɛrtɔ la, na likeh u'gbɛnɛnt. Ama u teh lisɔnsɔndl la, u teh u'tiɛma gbɛnɛnt nɛ ibiɛre.

¹⁹ Na bɛn ki ye ni'gbɛnɛnt yé *Mifuoñaanm ya duku nɛ-ɛɛ? Uwien nɛ de' nɛ mè, nɛ mí te ni'ni. Nɛn bo na ji si niba.

²⁰ Kimɛ Uwien nɛ pɛn' ki ñɛn' nɛ ti'yonbt ni. Nɛn bo, ní li taah ni'gbɛnɛnt ki sɔnh itùon yà kpiɛkreh wɔn Uwien.

7

Upii nin yiko ya gbɛr

* 6:12 Niba ɲa yé n'bo kuɔl yé mikpenjenm nɛ Korént yaab là pɔh mè.

1 Tɔ, tí jì ní líike mén ni kéle' nni kugbɔnku tigber tà bo nnɔ. Ní mɔn uje ní li coh u'ba upii bo ne*.

2 Ama linaŋmaál ya p̄ienm bo, je ke je ní li ñmɔbe u'po, pii ke pii mɔ ní li ñmɔbe u'ce.

3 Uje ya menku kɔn' u'po ni la, na kpe u'po ní yie. Upii mɔ ya menku kɔn' u'ce ni la, na kpe u'ce mɔ ní yie.

4 Upii ña si u'tiema gbɛnɛnt, u'ce ne si tũ. Uje mɔ ña si u'tiema gbɛnɛnt, u'po ne si tũ.

5 Uba la yie kí ye wa ní duɔn nin u'tɔ. Ní yé ní lá yie ní le libònl kí kàare ne la, ní kpié kí len kí cii tɔb bó, kí laan dàan waamu. Ama ní liebe kí tũkre kí li fuobe upii nin u'ce fuobe nin tɔb ma bo. Nnɔ ña ní la, *Satan li biike ne, kí ñe na ní fre kí cuo ní'ba ma nnɔ bo.

6 N len' nà nɔ ña yé wɔbl. N de' ne usɛn ni yie la, ní li teh nnɔ ne.

7 N bi yie unil ke ní li te ten min ne†, ama Uwien de' unil ke u'tiema paabu ne. U de' uba buu ya paabu ne, kí de' utɔ mɔ buu ya paabu.

8 N tɔkeh ijekpɔk nin ipiikpɔk nin bikpopiib ne kí teh ní mɔn be ní juore kí li te ten min ne.

9 Ama ba ní fre kí cuo bi'ba la, bijeb ní kuɔn bipiib, bipiib mɔ ní kun ticɛr. Kime bijeb kuɔn' bipiib, bipiib mɔ kun' ticɛr la, nen tu nin upii ya menku ní li ñmɔbe uje u wɔlnh bii uje ya menku ní li ñmɔbe upii u'mɔ wɔlnh.

10 Piicieb nin bipiib bà ñmɔbe ciebe, n li tɔke ne nà nɔ yé ní'bo liwɔbl ne. Nà ñen' min saan, Yonbdaan ne ye nnɔ: Upii la fii u'ce saan.

11 Upii fii' u'ce saan la, u la liebe kí kun cɛr bii wɔ ní liebe kí taan u'ce buñɔbu. Uje mɔ la ñɔre u'po.

12 Bà sien' nnɔ, na yé Yonbdaan ne tɔkeh be, min nin n'yul ne tɔkeh be. Ní yé uje yé Kristo yɔ ñɔ u'po ña yé Kristo yɔ kí tuo' kí ye u li te nin wɔ la, u la ñɔre upii nnɔ.

13 Upii mɔ yé Kristo yɔ ñɔ u'ce ña yé Kristo yɔ kí tuo' kí ye u li te nin wɔ la, u la fii u'ce nnɔ saan.

14 Kime uje ña yé Kristo yɔ ñɔ u'po yé Kristo yɔ la, u'po nnɔ bo Uwien li tien wɔ ten u yé u'yɔ ne. Upii mɔ ña yé Kristo yɔ ñɔ u'ce yé Kristo yɔ la, u'ce nnɔ bo Uwien li tien wɔ ten u yé u'yɔ ne. Na bi te nnɔ la, bi'bumu bi li yé bà yé tijɔknt Uwien ya nun bó ya bumu ne, ama mù jì yé bà ña yé jɔknt Uwien ya nun bó yaamu ne.

15 Ama uje wà ña yé Kristo yɔ yie wɔ ní wie u'po bii upii wà ña yé Kristo yɔ yie wɔ ní fii u'ce saan la, u li fre kí tien u yie ma.

* 7:1 Ní mɔn uje ní li coh u'ba upii bo ne. Biba maaleh kí teh Korént yaab ne len' i ya ñɔbon. † 7:7 Pɔl ye u bi yie unil ke ní li te ten wɔn ma nnɔ u ye wɔ ní ye u bi yie unil ke ní juore kí li yé lijekpɔkl ten wɔn ne.

U ya yo wà yé Kristo yɔ nin wà ɲa yé Kristo yɔ nnɔ ɲa ji tɛ gber. Uwien ɲa yin' nɛ ní li ɲmɔbe uyɛnduɔn nɛ-ɛɛ?

¹⁶ Upii, sin bo a'cɛ bi li ɲmɛre la, a bɛn-ii? Ujɛ, sin bo a'po bi li ɲmɛre la, a bɛn-ii?

Uba la nuunh wɔ́ rí lèbre Uwien sien' wɔ́ ma bo

¹⁷ Nɛn n̄ɛn' len la, Yonbdaan sien' unil kɛ ma bo la, wɔ́ rí li fuobe nnɔ. Uwien yin' unil kɛ ki laa' u se usensien wà la, wɔ́ rí juore kí li se wun ni. N tɔkeh nɛn nɛ Kristo ya táan kɛ ni.

¹⁸ Uwien yin' unil ki laa' u jiɛ' u'punl ɲɔ la, u la li buɔh binib la bɛnde kí ye u jiɛ'. U yin' wà mɔ́ ki laa' wa jiɛ' u'punl la, u la ji rí jiɛ.

¹⁹ Unil jiɛ' u'punl bii wa jiɛ' la, nà yé nɛn nɛ yé nibonmònn. Ama Uwien ya wɔ́b ya bom nɛ yé nibonmònn.

²⁰ Uwien yin' unil kɛ ki laa' u se usensien wà la, wɔ́ rí juore kí li se wun ni.

²¹ Uwien yin' ɲɛ ki laa' a yé uyonb la, la cère nɛ rí li wi ɲɛ. Ama a laa' usɛn á fre kí n̄ɛ tiyonbt nnɔ ni la, la cère nè rí ɲmɛre ɲɛ.

²² Kimɛ Yonbdaan yin' unil ki laa' u te tiyonbt ni la, u n̄ɛn' udaan ibiɛre ya yonbt ni nɛ, u ji yé u'yɔ nɛ. Nnɔ nɛ Yonbdaan tí yin' wà mɔ́ ki laa' wa te yonbt ni la, u ji yé Kristo ya yonb nɛ.

²³ Uwien nɛ pèn' ki n̄ɛn' ni'kɛ tí'yonbt ni. Nɛn bo, la ji rí li yé mɛn nib ya yonbe.

²⁴ Tɔ, n'yaabɛ, Uwien yin' wà kɛ ki laa' u se usensien wà la, wɔ́ rí juore kí li se wun wɔ́n Uwien ya nun bó.

Bà ɲa kuɔ́n' piib nin bà ɲa kun' cɛr ya gber

²⁵ Bà ɲa kuɔ́n' piib nin bà ɲa kun' cɛr bɛn wɔ́n, ma ɲmɔbe Yonbdaan ya mɛsɛn rí wuɔ́n bɛ. Ama n li tɔke bɛ n maaleh ma bo nɛ, kimɛ n yé unil wà Yonbdaan muɔ́' nni ki cère' n kɛ bɛ rí li du n'bo nɛ.

²⁶ Ti jinh ijɛnd yà fɛnfɛnnɔ nɔ bo, n maale' ki ye ní mɔ́n wà kɛ rí juore kí li te tɛn u te ma bo nɛ.

²⁷ A ɲmɔbe upii la, la li nuunh sin nin wɔ́n rí gbiire. ɲa laan ɲmɔbe pii la, ji la li nuunh á kuɔ́n.

²⁸ Ama a ye á kuɔ́n upii la, na yé biɛre. Kijɛfɛnbuk mɔ́ ye kè rí kun ticɛr la, na yé biɛre. Bà kuɔ́n' bipiib nin bà kun' ticɛr li lɛ ijɛnd bí'fuobm ni. Ma yíɛ ijɛnd nnɔ rí tu bɛ nɛ cère n len' nnɔ.

²⁹ N'yaabɛ, n yíɛ rí len nà sɔ: uyo wà s̄ien' nnɔ ɲa ji yebe. Nɛn bo, kí n̄ɛ fɛnfɛnnɔ kí li joh wà ɲmɔbe upii la, wɔ́ rí tien tɛn wa ɲmɔbe,

³⁰ wà muɔ́h la, wɔ́ rí tien tɛn wa muɔ́h, wà poknh la, wɔ́ rí tien tɛn wa poknh, wà daanh tibont la, wɔ́ rí tien tɛn wɔ́n ɲa si tibont nnɔ,

³¹ Wà jondeh uɲɛndun ni ya bont bo la, wɔ́ rí tien tɛn wa cinbe ki jondeh tu'bo, kimɛ uɲɛndun wuu nɔ́ ji te ma bo nno wa ji li wuɔke.

³² Ma yíe niba rí li wiɛbe nɛ. Wà ɲa ɲmɔbe pii ya nun mɔ́n Yonbdaan ya tòn bo nɛ. U'nun mɔ́n u li tien ma bo ɲɔ́ Yonbdaan ya yɛnm rí li sɔnge u'bo nɛ.

³³ Ama wà ɲmɔbe upii ya nun mɔ́n u li fuobe ma bo uɲɛndun wuu ni nɛ. U'nun mɔ́n u li tien ma bo ɲɔ́ u'po ya yɛnm rí li sɔnge u'bo nɛ,

³⁴ nɛ u'yɛnmaale gbiire' mile. Upii wà ɲa ɲmɔbe ɛ nin kijɛfɛnbuk ya nun mɔ́n Yonbdaan ya tòn bo nɛ, ki nuunh bi'yɛnmaale nin bi'fɛl kɛ rí li te ki de' Yonbdaan. Ama upii wà ɲmɔbe ɛ ya nun mɔ́n u li fuobe uɲɛndun wuu ni ma bo nɛ, nɛ u'nun mɔ́n u li tien ma bo ɲɔ́ u'ɛɛ ya yɛnm rí li sɔnge u'bo.

³⁵ N len' nno ki nuunh ni'tiɛma mɔ́nm nɛ, ma nuunh rí de nɛ wɔ́bl. Ama n nuunh ní li teh ná mɔ́n ki dɛkre' nɛ, kí taa ni'ba kí de Yonbdaan kí li te ki de' wɔ́n baba.

³⁶ † Ní yé unil ɲmɔbe kijɛkpeng u'mɛnku te ki'ni ní tí kɛnde', wà yíe wɔ́ rí saa kè kí jin kè fɛ, ki yíe nibonn kɛ rí li te ni'donbɔ́ la, wɔ́ rí tien ná mɔ́n u'bo. Bɛ rí kuɔ́n tɔ́b. Na yé biere.

³⁷ Ama unil ɛ̀kre' u'yɛnm, uba ɲa wɔ́bn' wɔ́, ki yíe nɛ ki gɛnde' ki ye wɔ́n nin u'jɛkpeng rí li te, wa rí mɛ kè fiebu la, u tien' ní mɔ́n nɛ.

³⁸ Tɔ́, wà kuɔ́n' u'jɛkpeng la, u tien' ní mɔ́n nɛ, ama wa juore' lijɛkpɔ́k la, u tien' ní mɔ́n ki ɛɛn' u bi kuɔ́n' la.

³⁹ Uyo wà upii ya ɛ laan fuobe la, u yé u'ɛɛ nɛ. Ujɛ nno tí kpo' la, u li fre kí kun u yíe ujɛ wà, ama ní kpe ujɛ nno rí li yé Kristo yɔ́ nɛ.

⁴⁰ N ya b̀ol, min maale' ki ye u juore' ka liebe' ki kun' jɛ la, u li ɲmɔbe uyɛnsɔnge ki gbien'. Na yé *Uwien ya Fuoɲaanm nɛ pekreh n'mɔ́ bi?

8

Titɔtuɔrnɔnt ya gber

¹ Tɔ́, tí ji rí liike mɛn titɔtuɔrnɔnt ya gber. Tun bo wɔ́n la, tí bɛn ki ye «tí'kɛ ɲmɔbe mibɛnm nɛ.» Ama mibɛnm ɛ̀reh unil gbengreh u'ba nɛ, nɛ miyíem ɛ̀reh unil kpienh mitekjim ya sɛn ní.

² Unil maaleh ki teh u bɛn niba la, wa laan bɛnde' ki kpaan' u bi li bɛnde ma bo.

³ Ama wà yíe Uwien la, Uwien bɛn udaan nɛ.

† 7:36 Migbiirm 36 kí tí baa 38 ya gber ya ciim te bolm mile bo nɛ. Biba maaleh ki teh migbiirm bugbɛn lienh wà ɲmɔbe kijɛkpeng ya gber nɛ. Bitɔ́b maaleh ki teh mí lienh bibaa wà ɲmɔbe bise ka yíe wɔ́ rí gɛbre ɛɛr ya kunm bo nɛ.

⁴ Tɔ, titɔtuɔrnɔnt ya ηmɔnm wɔn la, ti bɛn ki ye ibule yà kɛ te uηendun wuu ni nɔ ηa yé bonn, ki bɛn ki ye niba ηa te ki kɛnde' Uwien bo.

⁵ Imɔn, tibont te kutaaku nin kitink bo binib taah tù ki teh bi'wien. Imɔn, bɛn bo iwien te ligol nɛ, nɛ yonbdɛnb mɔ ligol.

⁶ Ama tinbi bo Uwien te uba nɛ ki yé ti'Baa. Wɔn nɛ ñɛn' tibont kɛ, nɛ wɔn bo nɛ ti fuobe. Yonbdaan mɔ te uba nɛ. Wɔn si *Yesu Kristo. Kí ñɛ wɔn bo nɛ tibont kɛ te, nɛ ti'mɔ te kí ñɛ wɔn bo nɛ.

⁷ Ama na yé binib kɛ nɛ ηmɔbe mi ya bɛnm. Biba paan' ibule bo ki mɛn' nɛ ki dɔan' yí na laan wuɔke'. Nɛn bo nɛ bi biɛ ki ηmɔnh titɔtuɔrnɔnt la, bi maaleh ki teh tù yé titɔtuɔrnɔnt nɛ. Bi'fɛl ηa co ma nnɔ nɛ bi'yɛnmaale jɛndeh bɛ, nɛ bi maaleh ki teh tù kuɔndeh bɛ tijɔnkt.

⁸ Na yé tijier nɛ li cère tí li yé binib bà cuube Uwien ya nun bó. Ti jin' la, na rí pukn tɛ niba, ta tí jin' mɔ la, na rí kùore tɛ niba.

⁹ Ama ní liike ni'yul bo, ki la cère wà ya tekjim ηa faa rí lu Uwien ya sɛn ni, kí ñɛ ni ηmɔbe usɛn ní li teh tibont tà nnɔ bo.

¹⁰ Kime unil wà ya tekjim ηa faa laa', sin wà ηmɔbe mibɛnm, jinh tijier ibule ya duku ni la, u'mɔ ya fɛl li cúun nɛ wɔ rí li ηmɔnh titɔtuɔrnɔnt ki ciibe.

¹¹ Nnɔ nɛ a'bɛnm nnɔ bo a'tɔ wà ya tekjim ηa faa li bole. Nɛ Kristo kpo' u'mɔ bo nɛ.

¹² Ni teh u'yaab i ya biere ya bol, ki saah bi'yɛnm bi'fɛl ηa co ma nnɔ bo la, ni teh Kristo nɛ ibiere.

¹³ Nɛn bo, n jinh nà li cère n'tɔ rí lu Uwien ya sɛn ni la, ma ji li ji nè fiebu ηɔ ki la cère n'tɔ rí lu Uwien ya sɛn ni.

9

Yesu ya tondb ηmɔbe usɛn wà

¹ Ma si n'ba bi? Ma yé *Yesu ya tond bi? Ma laa' Yonbdaan *Yesu bi? Na yé n sɔn' Yonbdaan ya tùon ma nnɔ nɛ cère' ni yé u'yaab-ii?

² Ma yé *Yesu ya tond binitɔb bo mɔnɔn la, ninbi bo wɔn n yé wɔ nɛ. Kime ni yé Yonbdaan yaab ma nnɔ nɛ yé kudíɛku kùa wuɔn' ki ye n yé u'tond.

³ Binib bà biindeh nni nnɔ n li jiin bɛ nà sɔ:

⁴ Ta ηmɔbe sɛn tí ji kí ñu ti'tùon bo bi?

⁵ Ta ηmɔbe sɛn wà kɛ rí li ηmɔbe upii wà yé Kristo yɔ, kí li tɔke nin wɔ bi? Yonbdaan ya tondtɔb nin u'ninjieɓ nin Pier* ηa teh nnɔ nɛ-ɛɛ?

⁶ Bii min nin Banabas baba nɛ ηa sɔn' tuontɔl la, ta rí ji?

* 9:5 Liike 1:12.

7 U le soja ba ne sɔnh sojatuonl ka teknh paaku fiebu? Bii ηme ne li caan busubu ka n mɔ bu'bi? Bii ηme ne kpaah tiwent ka n n̄u tu'biim-i?

8 N len' nà nɔ yé unisaal ya yenmaale baba ne-εε? Yiko ya gbɔnt ni mɔnɔn nà te nnɔ-ɔɔ?

9 Kime Moyis kele' yiko ya gbɔnt nnɔ ni ki ye: «A taa unε u taanh iji la, ηa n lɔle u'ñɔbu†.» Uwien tuukeh inε ya gber ne-εε?

10 Na yé tinbi bo ne Uwien cinbe ki len' nnɔ-ɔɔ? Imɔn, tinbi bo ne n̄ kele' nnɔ. N̄i kpε wà kòn' bukpaabu nin wa gun' bu'ji ke n̄ li daan ki ye wà ke li le u ya bó ne.

11 Ti cère' ni laa' *Mifuoñaanm ya mɔnm ma nnɔ, ni de' te ni'faal ya niba bó la, n̄i bre ne-εε?

12 Binitɔb ηmɔbe usen be n̄ teke tibont ni'saan la, ta ηmɔbe usen ki cεn' be-εε?

Ama tinbi ηa tɔnge' nen ke, kime ta yíe niba n̄ pien Kristo ya gbemɔnmɔnt ma nnɔ ne cère' ta yíe ti li yé uba bo tukl, ne ki ηmɔbe sukle nibonn ke bo.

13 Na ben ki ye binib bà sɔnh itùon Uwien ya duku ya luo bo nnɔ bi'jier ñeh kuduku nnɔ ya luo bo ne-εε? Ne bà mɔ sɔnh itùon Uwien ya ponpuol saan nnɔ, mɔ ηmɔbe bi ya bó ne binib tukeh tibont tà ki lá dienh Uwien u'ponpuol bo nnɔ ni.

14 Nnɔ ne Yonbdaan là de' usen ki ye binib bà kpaandeh tigbemɔnmɔnt nnɔ, n̄ li fuobe tun bo.

15 Ama min ηa tɔnge' i ya sen ke. Ne n kieh kugbɔnku kuu ma nɔ, na yé n nuunh n̄i de nni n kpε n̄i de nni nà nnɔ ne. N kpo' la, n̄i tu nin uba n̄ cère n̄ lúo n jebnh n'ba nà bo nnɔ.

16 Kí tɔke binib tigbemɔnmɔnt tun wɔn la, na yé n̄ li jebnh n'ba, kime n̄i yé n'bo liwɔbl ne. Ma tɔke' t̄u la, n̄i bre n'bo ne.

17 Min nin n'yul ne bi cèkre' n'yenm ki sɔnh lituonl bugben la, n bi li nuunh lisuul ne. Na yé n yíe ne ki sɔnh lè. Bi niin' nni ne n sɔnh lè, n bi li sɔnh lè ma bo.

18 Nen bo, n'suul si ba? N'suul si n̄ li tɔkeh binib tigbemɔnmɔnt tuu ki la nuunh niba ne, ki la tuuke n tɔke' binib tigbemɔnmɔnt bugben la, n kpε be n̄ de nni tibont tà nnɔ.

19 Ma yé uba ya yonb, ama n taa' n'ba ki tien' binib ke ya yonb ηɔ n̄ le binib bà yebe kí de Kristo ne.

20 *Sufmbε saan, n teh bi teh ma bo ne ηɔ n̄ le be kí de Kristo. Imɔn, ma ji te Moyis ya yiko ya wɔbl ni, ama n lá te nin be la, n pe bi teh ma bo ne ηɔ n̄ le be kí de Kristo.

21 Bà ηa ben Moyis ya yiko nnɔ saan mɔ n teh ten ben ne ηɔ n̄ le bi'mɔ kí de Kristo. Na yé n kende' *Uwien ya yiko bo ne, kime n boh Kristo ya yiko ne.

† 9:9 Israyel yaab là yé be n̄ gu tibont la, bi taah inε ne Ì taanh ki ñendeh tibont nnɔ ya bim.

22 Bà ya tekjim ña faa' mǝ saan la, n te tɛn bɛn nɛ ɲǝ ní lɛ bi'mǝ kí de Kristo. Nɛn bo, binib kɛ saan n te tɛn bɛn nɛ ɲǝ ní ñikn kí cère bi'ni biba ní ɲmɛre.

23 Tigbɛmǝnmǝnt bo nɛ n teh nɛn kɛ, ɲǝ n'mǝ ní lɛ n ya bó tu'mǝnm ni.

24 Na bɛn ki ye binib te minǝnsɛnniɛm bo la, bi'kɛ tiinh nɛ, ama unibaab wǝ li sɛn kí faake nnǝ nɛ li lɛ lisuul-ii? Nɛn bo, ni'kɛ ní li tiinh ki nuunh ní lɛ lisuul.

25 Wǝ kɛ nuunh wǝ ní niɛ kí sɛn la, u coh u'ba tibont tà yɛbe ni nɛ. U teh nnǝ ɲǝ wǝ ní lɛ lisuul là nnǝ ɲa wuǝkreh. Tinbi wǝn, ti mǝh ki nuunh lisuul là li tuu ki te nɛ.

26 Nɛn bo, min tiinh la, ma ɲaake ki tiinh ka bɛn n joh nǝ bó, ka te tɛn unǝkuñil wǝ ñih ka ɲmǝbe u ñih wǝ.

27 N biendeh n'gbɛnɛnt ki gbiekɛh, ki teh n'ba tɛn uyonb ɲǝ min wǝ tǝkɛh bitǝb tigbɛmǝnmǝnt tuu nnǝ, min bugbɛn la lá lúo n ya bó nɛ.

10

La li ɲmǝbe mɛn Israyel yaab là ɲmǝbe mitetem mà kupen-pelku ni nnǝ

1 N'yaabɛ, n yíe ní li bɛn nǝ là tu' ti'yaajɛb nɛ. Kutɛwǝlgbǝnku kuba nɛ là jiire' ní ki wǝngɛh bi'kɛ usɛn, nɛ bi'kɛ puore' miñunciɛnm.

2 Kutɛwǝlgbǝnku nin miñunciɛnm nnǝ yé bi'kɛ bo Uwien ya ñunsii nɛ ki tien' bɛ Moyis ya panpaankaab.

3 Bi'kɛ là taan' ki jin' tijiebaabt tà ñɛn' Uwien saan nɛ,

4 ki taan' ki ñun' miñunbaabm mà ñɛn' Uwien saan. Imǝn, bi'kɛ là ñuh miñunm mà nnǝ Uwien nɛ là cère' mǝ tǝh ki ñɛh kujɛtenku kuba ni. Kutɛnku nnǝ yé Uwien yaaku nɛ, nɛ bi là te nǝ kɛ saan la, kù te nɛ. Kutɛnku nnǝ là yé Kristo nɛ.

5 Nin nɛn kɛ Uwien ya yɛnm ɲa sǝngɛ' bi'ni bà yɛbe bo. Nɛn bo nɛ bi là kpokpo' kupenpelku ni.

6 Tibont tuu là tu' ti'yaajɛb ɲǝ nɛ ní de tɛ ucekn ɲǝ ti la tien nǝ bre tɛn bɛn nɛ.

7 Ní'mǝ la li pɛ ibule bo tɛn bi'ni biba là tien' ma. Ní kele' *Uwien ya gbǝnku ni ki ye: «Binib nnǝ là kèle' ki jin' ki ñun', nɛ ki fii' ki caan' kujelku.»

8 Ti la li teh mɛn sǝnsǝndl tɛn bi'ni biba là tien' ma, ki cère' binib itur pile nin ita kpo' uwien uba nnǝ.

9 Ti la biike mɛn Yonbdaan* tɛn bi'ni biba là tien' ma ki cère' iwɛ kèkèrɛ' ki ku' bɛ nnǝ.

10 La li ɲulnh mɛn tɛn bi'ni biba là ɲulnh ma ki cère' Uwien ya tond wǝ kuuleh baa' ki kuku' bɛ nnǝ.

* 10:9 Bi kpiɛ' ki kele' tigbǝnt tà nnǝ ya tuba ni ní kele' ki ye Kristo nɛ.

¹¹ Tibont tuu nnə kɛ là tu' ti'yaajɛb ɲə nɛ́ rí de binitəb ucekn nɛ. Bi kɛle' tù ɲə tù rí gbiere tinbi bà ɲa ji fəke nin ugbengbenyo nnə nɛ.

¹² Nɛn bo, wà maale' ki ye u se mənəmnm mitekjim ya sɛn ni la, wə rí li bɛn ki la lu.

¹³ Mibiikm mà tu' nɛ nə, yé mibiikm mà li fre kí tu unisaal kɛ nɛ. Uwien yé umɛmɔndaan ma nnə, wa rí cère mibiikm mà li faake nin nɛ rí tu nɛ. Ama mibiikm lá tu nɛ la, u li de nɛ mituəm ní juun kí teke, kí wuɔn nɛ ni li kpɛn isɛn yà kí ñɛ len.

La li tuuke mɛn ibule nin ituɔrɛ ya gbɛr

¹⁴ Nɛn bo, n'jətiebɛ, wiɛ mɛn ibule nin ituɔrɛ ya gbɛr.

¹⁵ N lienh nin ninbi bà nnə, ni yé biyɛnfodɛnb nɛ. Ninbi mənən rí maale kí liike n len' nà nə ya tingi.

¹⁶ Ti jinh Yonbdaan ya jier la, ti ñuh midaam mà, ki faareh Uwien mi'bo nnə ɲa taakeh tɛ nin Kristo ya sɛm-ii? Ti kəh kpənə wà ki gbiinh ki ɲmənɲ nnə ɲa taakeh tɛ nin Kristo ya gbɛnɛnt-ii?

¹⁷ Kpənə nnə te kpənə uba ma nnə, nin tí yebe ma kɛ nnə ti taan' kí tien' tigbɛnɛnt tuba nɛ. Kimɛ ti'kɛ taakeh ki gbiinh u ya kpənəbaab nɛ.

¹⁸ Liike mɛn Israyel yaab teh ma bo. Binib bà jinh bi taah tiwɛnt tà ki teh ituɔrɛ liponpuol bo ki dienh Uwien nnə, bɛn nin wən taakeh nɛ kí ñɛ liponpuol nnə bo.

¹⁹ N len' nà nə ya tingi si ba? N ye rí ye ibule yé niba nɛ-ɛɛ? Bii n ye rí ye bi taah tiwɛnt tà ki punh yí nnə ya nɔnt nɛ yé niba?

²⁰ Na te nnə. N ye rí ye bi tùrɛh ituɔrɛ yà nnə, ba tùrɛh ki dienh Wien, bi tùrɛh ki dienh isɛnpol nɛ. Nɛ ma yíe ninbi nin isɛnpol rí li tɛ gbɛr.

²¹ Na rí fre kí ñu Yonbdaan ya dɛyiek, kí liɛbe kí ñu isɛnpol yaak mə. Na rí fre kí ji Yonbdaan ya jier, kí liɛbe kí ji isɛnpol yaar mə.

²² Bii ti yíe tí fin Yonbdaan ya mutuol nɛ? Ti ɲməbe mituəm ki cɛn' wə-ɔɔ?

Cère mɛn ni teh nà kɛ rí li kpiɛkreh Uwien

²³ Tə, «Niba ɲa yé kuəl†» ama na yé ni'kɛ nɛ yé ni-bonmənəmnn. «Niba ɲa yé kuəl.» Ama na yé ni'kɛ nɛ li tore unil wə rí kpére mitekjim ya sɛn ni.

²⁴ Uba la nuunh u'tiɛma mənɲ, ama wə rí li nuunh bitəb yaam.

²⁵ Ni lɛkɛ' tinɔnt tà kɛ bo kidaak ni la, dɛ mɛn kí ɲmən, ki la cère' ni'yɛnmaale rí li jɛndɛh nɛ, ní li niirɛh tù yé bà yaar,

²⁶ kimɛ «Yonbdaan si kitink nin tibont tà kɛ tɛ ki'bo.»

²⁷ Wà ɲa yé Kristo yə yin' nɛ tijier ya jim, ni tuo' kí jon' la, u de' nɛ nà kɛ la, ji mɛn, ki la cère' ni'yɛnmaale rí li jɛndɛh nɛ, ní li niirɛh tù yé bà yaar.

† 10:23 Liike 6:12.

28 Ama unil tǎke' nε ki ye nǐ yé titǎtuǎrnǎnt la, ni la ji. Wǎ tǎke' nε ki ye nǐ yé titǎtuǎrnǎnt nnǎ bo nε na rǐ ji ηǎ udaan ya yεnmaale la jǎndeh wǎ.

29 N niireh u ya daan ya yεnmaale nε la jǎndeh wǎ, ma niireh ninbi yi.

Tǎ, nba la, uba li fre kí maale u'yεnm ni kí ye: «Bε bo nε wa rǐ fre kí tien u bi ηmǎbe usen wǎ rǐ tien nǎ kí nε utǎ ya yεnmaale bo?»

30 N faareh Uwien ki jinh tijier la, bε bo nε bi li liebe kí biin nni n faareh Uwien tijier tǎ bo nnǎ bo?»

31 Nεn bo, ni jinh bii ni nǐuh bii ni teh nǎ kε la, nǐ li teh ni'kε ki kpiεkreh Uwien.

32 Nǐ yé Suf bii wǎ ηa Suf bii Uwien ya taanl yǎ nε la, ni la cère ni'tentiem rǐ tuln bi'ni uba mǎnǎn.

33 Nǐ li teh tεn n teh ma bo. N sǎngreh binib kε ya yεnm tibont kε ni nε, ka nuunh n'yul bo ya mǎnm, ki nuunh linigol ya mǎnm ηǎ bε rǐ ηmεre nε.

11

1 Tεkn mεn n'taal ni tεn n tεkn' Kristo ya taal ni ma.

Ujε nin upii li te ma bo ikaare ni

2 N pǎkeh nε nin ni tien n'bó tibont kε ni ma, ki pε Kristo ya nikpiεb ya wǎknm mǎ n lâ wǎkn' nε mε nnǎ bo mǎnmǎnm nnǎ.

3 Ama n yíe nǐ bende kí ye jε kε jε ya cien si Kristo nε. Pii kε pii mǎ ya cien si ujε nε, nε Kristo mǎ ya cien si Uwien.

4 Ujε wǎ kε kǎareh bii u sǎkndeh Uwien ya nǎbon ki cùube nibonn la, u jindeh u'cien nε ifε.

5 Ama upii wǎ mǎ kε kǎareh bii u sǎkndeh Uwien ya nǎbon, bonn ηa ηaake u'yul bo la, u mǎ jindeh u'cien nε ifε, kimε nǐ te tεn u kuo' u'yur* nε.

6 Upii laa' wa rǐ taa niba kí ηεkn u'yul bo la, wǎ rǐ tu kí ce u'yur-a! Ama upii cen' u'yur bii u kuo' tǎ la, nǐ yé u'bo ifε nε. Nεn bo, wǎ rǐ li taah niba ki ηεkndeh u'yul bo.

7 Ujε kǎareh la, wa kpe wǎ rǐ li cùube bonn, kimε u yé Uwien ya nennεnku nε, ki wǎngēh Uwien ya kpiεke. Ama upii wǎn wǎngēh ujε ya kpiεke nε.

8 Na yé Uwien lâ taa' upii ya gbεnεnt bo nε ki tien' ujε, u lâ taa' ujε ya gbεnεnt bo nε ki tien' upii,

9 nε na yé upii bo nε Uwien lâ nǎn' ujε ama ujε bo nε Uwien lâ nǎn' upii.

10 Nεn bo nε Uwien ya tondb bo, nǐ kpe upii rǐ taa niba kí ηεkn u'yul bo kí wuǎn kí ye u ηmǎbe usen wǎ rǐ tien u teh nǎ.

11 Tǎ, nin nεn kε Yonbdaan ya sen ni wǎn, pii ηa te la, jε ηa te. Jε mǎ ηa te la, pii ηa te.

* 11:5 Pǎl ya yo upii lâ kuo' u'yur bii u cen' tǎ la, nǐ yé u'bo ifε nε.

12 Kimε nĩ yé imòñ nε, Uwien là taa' uje ya gbenent bo nε ki tien' upii, nε upii mɔ nε maah uje. Nε nen ke ñen' Uwien saan nε.

13 Ninbi mɔñɔñ maale men kí liike, upii kàareh niba ña ñaake u'yul bo la, nĩ cuube-ee?

14 Uwien ñen' tibont ma bo mɔñɔñ wuɔñ' ki ye uje tuke tiyufɔfɔkrt la, nĩ yé ifε nε.

15 Upii wɔñ bo, tiyufɔfɔkrt yé ukpíeke nε. Kimε Uwien de' wɔ tiyufɔfɔkrt tù ní li piibe u'yul bo nε.

16 Unil nuunh wɔ ní li nieh isen ke ni la, udaan ní li ben ki ye tinbi ña ñmɔbe mi ya tetem, Uwien ya táan yaab mɔ ña ñmɔbe mè.

Yonbdaan ya jier

(Matie 26:26-29; Mark 14:22-25; Luk 22:14-20)

17 Tɔ, n gbiereh nε ma nɔ ní li tɔke nε usen wà bo ma ní pèke nε, kimε nĩ taakeh ni'táan la, na teh ná li tore nε, ni teh ná li saa nε nε.

18 Mikpíekm n cii' bi ye ni taakeh itáan la, ni ñmɔbe ipàpàare nε. Nε n teke' ki jin' ki ye bi tɔke' nni tigber tà nnɔ, tuba yé tigbemònt nε.

19 Imòñ, uyo uba la, nĩ kpε miborm ní li te ni'ni ñɔ be ní bende bà cinbe ki yé bigbemòndenb nε.

20 Ni lá taan' la, na yé ni cinbe ki jinh Yonbdaan ya jier nε,

21 kimε wà ke kpíeleh wɔ ní ji u'tiema jier nε. Mikònm ñmɔbe uba, utɔ mɔ ñun' ki yibe' ñɔ.

22 Na ñmɔbe den ní ji kí ñu nen bó-oo? Bii ni yindeh Uwien ya taanl yaab nε, ki jindeh bijiinb ifε? N li len kí ye ba? N li pèke nε nε-εε? Ma ní pèke nε u ya sen bo.

23 Tɔ, min cii' miwɔknm mà sɔ Yonbdaan saan nε ki taa' mè ki wɔkn' nε. Kuñɔnku kùà bi là li kuɔre Yonbdaan *Yesu nnɔ, nε u taa' kpɔnɔ

24 ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', nε ki ye: «Nà sɔ yé n'gbenent n taa' ki de' nε. Li teh men nnɔ kí li tien n'ból.»

25 Bi jin' ki tí gben', nε u taa' midaam mɔ, ki faare' Uwien, nε ki ye: «Midaam miε yé n'sèm nε, ki wɔngheh ki teh Uwien cuo' nin binib kujɔtiefɛnku. Uyo wà ke ni ñuh mè la, ní li teh nnɔ ki tien n'ból.»

26 Kimε uyo wà ke ni ñmɔnh kpɔnɔ wuɔ, ki ñuh midaam miε la, ni tɔkeh binib Yonbdaan ya kuum ya gber nε, kí tí baa lidaali là u li baa ní.

27 Nen bo nε wà ke ñmɔnh Yonbdaan ya kpɔnɔ, ki ñuh u'daam, ka boh tijier bugben la, u biindeh u'ba nε Yonbdaan ya gbenent nin u'sèm bo.

28 Nen bo, unil ke ní tùɔre kí maale kí liike u'tetem te ma bo kí yaan kí ñmɔn kpɔnɔ nnɔ, kí ñu midaam nnɔ.

29 Kimε unil ημῶν' κρῶσῃ ἡμῶν, ki ḡun' midaam ḡῶ, ka bùh ki teh ní yé Yonbdaan ya gbεnent la, u ημῶνh, ki ḡuh ma ḡῶ, u nuunh u'tiεma yul bo ya tudere nε.

30 Nεn nε cεre' ní'ni bà yebe yé biwiεnb, bitṓb yé ijiin, bà yebe mṓ kro'.

31 Ti tùre' ki maale' ki liike' ti'tetem te ma bo la, Yonbdaan ḡa ḡ dεre ti'tub ḡῶ.

32 Ama u dieh ti'tub la, u cekndeh tε ḡṓ u la lá bu kí biin uḡendun ya nib kí yekn tε nε.

33 N'yaabe, nεn bo, ni tí taan' ní ji la, ní li guureh tṓb.

34 Mikṓnm ηmṓbe wà la, wṓ ḡ ji u'den, ḡṓ ni la lá taan kí li nuunh ni'tiεma tudere.

Tigber tà s'ien' ḡῶ, n lá baa' la, n li tùre tu'mṓ.

12

Mifuoḡaanm ya paabu

1 Tṓ, tí ji ḡ liike mεn *Mifuoḡaanm ya paabu ya gbεr. N'yaabe, ma yíε ní li te ka bεn Mifuoḡaanm dienh bupaabu bùa kε ya bol ḡῶ ya gbεr.

2 Ni bεn ki ye na laan là pε Uwien ya sεn bo ma ḡῶ, ibule nε là co nε ticuṓr nε na ḡ fre kí ηmεre i'saan, ki bεn mṓ ki ye ibule ḡῶ ḡa lienh.

3 Nεn bo nε n yíε ní tùre kí bεnde kí ye *Uwien ya Fuoḡaanm cεreh unil tṓkeh tigber la, wa ḡ fre kí len kí ye: *Yesu ḡ juore fεnm. *Mifuoḡaanm ḡa ḡí la, nil mṓ ḡa ḡ fre kí len kí ye: *Yesu yé Yonbdaan.

4 *Mifuoḡaanm ya paabu te ibol ibol nε, ama mi ya Fuoḡaanbaabm nε dienh ni'kε.

5 Itùon te ibol ibol nε, ama wà kε sṓnh ki dienh Yonbdaan uba nε.

6 Itùon ya sṓnm te ibol ibol nε, ama Uwien uba nε cεreh unil kε sṓnh itùon.

7 *Mifuoḡaanm dienh wà kε bupaabu nè ḡ li toreh unil kε nε.

8 *Mifuoḡaanm nε dienh uba miyεnfolemn. Mi ya Fuoḡaanbaabm nε dienh utṓ mṓ mibεnm.

9 Mεn nε dienh uba mitekjim mà yebe, ki dienh utṓ mṓ bupaabu bùa cεreh u buuh biwiεnb.

10 Mí dienh uba mituṓm wṓ ḡ li teh miyṓkm ya bont, ki cεreh utṓ mṓ sṓkndeh Uwien ya ḡṓbon, ki cεreh utṓ mṓ sekndeh ki bεndeh nà yé *Mifuoḡaanm yaann nin nà ḡa yé Fuoḡaanm yaann, ki cεreh uba lienh milencεnm ibol ibol, ki cεreh utṓ mṓ sṓkndeh milencεnm ḡῶ.

11 Mí ya Fuoḡaanbaabm nε cεreh tibont ḡῶ kε teh. Mí dienh unil kε bupaabu jεje mí yíε ma bo nε.

Tigbεnent te tuba nε, ama tu'gbεnεnbεl te ligol nε

12 Tɔ, liike men unisaal ya gbenent te ma bo. Tù ñmɔbe igbenenbel ligol ne. Nin i te ligol ma ke nnɔ, i taan' ki tien' tigtenenbaabt ne. Kristo yaam mɔ te nnɔ ne.

13 Kimε ti'ni bà yé *Sufmbε nin bà ña yé Sufmbε, bà yé iyonbe nin bà ña yé yonbe, Mifuoñaanbaabm ne jiiire' ní ti'ke bo ki yé ti'bo Uwien ya ñunsii, ki tien' tε unibaab. Ti'ke ñun' mi ya Fuoñaanbaabm ne ten miñunm.

14 Tɔ, tigtenent ya gbenenbel ña te liba, i te ligol ne.

15 Litaal tɔke' ki ye: «Ma yé nuɔ ma nnɔ, ma yé gbenent ya gbenenbel» la, li li fre kí bore li'ba ki la tuuke gbenent bo-oo?

16 Litubl mɔ tɔke' ki ye: «Ma yé nunbu ma nnɔ, ma yé gbenent ya gbenenbel» la, li li fre kí bore li'ba ki la tuuke gbenent bo-oo?

17 Tigtenent ke bi yé bununbu ne la, unil bi li teh mila ki ciih? Tù tí bi yé litubl ne la, u bi li teh mila ki ciih unu?

18 Ama Uwien tien' tigtenent ya gbenenbel ke gbenenbel li'bùol u yie ma bo ne.

19 Tigtenent ke bi yé ligbenenbel liba la, nǐ bi li yé tigtenent-ii?

20 Nen bo, igbenenbel te ligol ne ki taan' ki tien' tigtenenbaabt.

21 Nen ne cère' bununbu ña rí fre kí tɔke unuɔ kí ye: «Ma ciεke ñε.» Liyul mɔ ña rí fre kí tɔke itaan kí ye: «Ma ciεke ne.»

22 Na te nnɔ. Tigtenent ya gbenenbel yà bi likeh yè ten ya yé bonn nnɔ mɔnɔn ñmɔbe lituonl ne.

23 Igbenenbel yà ña ñmɔbe sel nnɔ, ti dienh yen ne lisel ki cen' i'tɔ. Ne tigtenent ya na'saan yé ifε ya bonn nnɔ, ti tùɔreh nen saan ne mɔnmɔnm.

24 Ama tigtenent ya nà saan ña yé fε ya bonn nnɔ ña nuunh mi ya tùɔrm ke. Uwien ne tien' tigtenent ne ki de' tigtenent ya nà saan ña ñmɔbe sel nnɔ, lisel ki gbien',

25 ñɔ tigtenent ya gbenenbel la boreh i'tɔ, ama yè rí li kpe buñɔbu kí li toreh i'tɔ.

26 Tigtenent ya niba saan wi la, ni'ke saan wi ne. Niba saan laa' lisel la, ni'ke saan li ñmɔbe uyensange ne.

27 Ninbi ne yé Kristo ya gbenent, ne unil ke yé tigtenent nnɔ ya gbenenbel.

28 Uwien cère' binib bà sɔnh u'taanl ni si: mikpiekm, *Yesu ya tondb, nle bo *Uwien ya ñɔbonsɔknb, nta bo biwɔnwɔknb. Ni ya puoli bó ne u de' bà bupaabu be rí li teh miyɔkm ya bont nin u de' bà bupaabu be rí li buuh biwienb nin u de' bà bupaabu be rí li muɔh binib nin u de' bà bupaabu be rí li likeh binitɔb nin u de' bà bupaabu be rí li lienh milencenm ibol ibol nnɔ.

29 Bi'ke yé *Yesu ya tondb ne-εε? Bi'ke yé *Uwien ya ñɔbonsɔknb ne-εε? Bi'ke yé biwɔnwɔknb ne-εε? Bi'ke teh miyɔkm ya bont ne-εε?

³⁰ Bi'ke ñmabe bupaabu be ní li buuh biwienb ne-ee? Bi'ke lienh milencenm ibol ibol ne-ee? Bi'ke sokndeh milencenm ibol ibol nnó ne-ee?

³¹ Tó, cère men ní'nun ní li món bupaabu búa món ki cen' bupaabu ke ya bol bo.

Ama fenfennó n li wuón ne usen wà món ki cen' isentó.

13

Miyiem ne cen' nibonn ke

¹ N lienh binib ya lenm nin Uwien ya tondb ya lenm ke, ka nín ji yíe nib la, n te ten lisenbuol bii ligangaal là muoh ki ñmabe kuwaaku ne.

² Ní yé n ñmabe bupaabu ki sokndeh Uwien ya ñábon, ki ben tigber tá ke buó, ki ñmabe mibenm ke ya bol, ki ñmabe mitekjim ki tí gben', mí li fre kí cère ijuón ní nebre i'buól ñó ka yíe nib la, ma yé bonn.

³ Ní yé n taa' n'faal ke ki gbigbiire' binib, ki tuo' bi wín' nni ñó ka yíe nib la, ma ñmabe kpele uba nin utó.

⁴ Unil ñmabe miyiem la, u ñmabe lifesongl ne, ki ñmabe tinimònt, ka ñmabe nunfóke, ka wongeh u'ba, ka ñmabe gbengt,

⁵ ka teh fe ya bonn, ka nuunh u'tiema mónm, ka yé benpiebdaan, ka ñuuh nib bo.

⁶ U'yennm ña songe ná ña cuube bo, ama u'yennm pe tigbemònt bo ne.

⁷ Unil ñmabe miyiem la, u ñmabe sukla tibont ke ni ne, ki du Uwien bo isen ke ni, ki ñmabe lidendenl isen ke ni, ki ñmabe kuminku ná ke li tu wó bo.

⁸ Miyiem ña ní gben fiebu. Uwien ya ñábon ya soknm men li gben ne. Milencenm mà binib lienh mè nnó mọ li gben. Mibenm mọ li gben.

⁹ Fenfennó wuó ti ben jenjenku ne, ne ki sokndeh Uwien ya ñábon mọ jenjenku.

¹⁰ Ama ná món ki tí gben' lá baa' uyo wà la, ti ben ná nin ti teh ná jenjenku nnó ke li gben ne.

¹¹ N là yé kibuk ma nnó, n là lienh mibuwaalenm ne, ki ben tibont ya tingi kibuk ben ma bo, ki maaleh kibuk maaleh ma bo. N tí tien' ucién, ne ki daan' ibuwaatúon.

¹² Fenfennó, ti lenh tibont domudomu ne, ní te ten ti likeh kinunliik ká ña lenh mónmónm ni ne, ne ki lenh tijinjint. Ama uyo we ní tí le tú nin ti'nunbu. Fenfennó ma laan ben tibont ki tí gben'. Ama uyo we ní ní bende tú kí tí gben ten Uwien ben nni ma bo.

¹³ Tó, mitekjim nin lidendenl nin miyiem tuu ki te ne, ama tibont tuta nnó ni miyiem ne cen' tu'ke.

14

Mifuoŋaanm ya paabu li toreh Kristo ya taanl yaab kɛ nɛ

¹ Li nuunh mɛn ní li yíe binib, kí cèrɛ ní'nun ní li món *Mifuoŋaanm ya paabu bo; ní'kɛ tu nin bupaabu bùa li cèrɛ ní li sɔkndeh Uwien ya ñɔbon.

² Kimɛ unil lienh milencɛnm la, wa lienh nin nib, u lienh nin Uwien nɛ. Uba ŋa ciuh u lienh ki teh bà. *Mifuoŋaanm nɛ cèrɛh u lienh tigbɛr tà buɔ.

³ Ama unil sɔkndeh Uwien ya ñɔbon la, u lienh nin binib nɛ, ki toreh bɛ bi kpienti mitekjim ya sɛn ni, ki saakreh bi'gbɛnɛnt, ki sɔngreh bi'yɛnm.

⁴ Wà lienh milencɛnm la, u kpiendeh u'ba nɛ mitekjim ya sɛn ni. Ama wà sɔkndeh Uwien ya ñɔbon toreh Kristo ya taanl yaab nɛ bɛ ní kpére mitekjim ya sɛn ni.

⁵ N yíe ní'kɛ ní li lienh milencɛnm, ama n tùɔrɛ' ki fɛ ní li sɔkndeh Uwien ya ñɔbon nɛ. Wà sɔkndeh Uwien ya ñɔbon cɛn' wà lienh milencɛnm. Ama ní yé unil te kí sɔkn milencɛnm nnɔ la, ní'mɔ li fre kí tore Kristo ya taanl yaab bɛ ní kpére mitekjim ya sɛn ni.

⁶ N'yaabɛ, ní yé n baa' ní'saan ki lá lienh milencɛnm baba, ka cèrɛh ni bɛndeh Uwien ya gbɛbɔlkaar, ka cèrɛh ni bɛndeh gbɛmònt, ka sɔkndeh nɛ Uwien ya ñɔbon, ka wɔknɛh nɛ wɔknɛm miba nin mitɔm la, n toreh nɛ níno-ɔɔ?

⁷ Tɔ, maale mɛn kí liike bi taah tibont tà ki jelah kujelku nnɔ te ma bo. Ní yé liwol bii kubíɛku nɛ tu'muɔ ŋa bore' la, bi li tien mila kí bɛnde nà kɛ muɔh ma bo?

⁸ Unil piebe' butɔbu ya natunl ka piebe' mɔnmɔnm la, ŋmɛ li bonde butɔbu?

⁹ Ní'mɔ yaam te nnɔ nɛ. Ni lienh inɔbon ñɛh ní'ñuɔn ni nib ŋa ciuh i'tingi la, bi li tien mila kí bɛnde ni ye ní ye bà? Ni lienh ki wiɛnh fɛnm nɛ.

¹⁰ Ma bɛn ilenbol ya ñɔbu uŋɛndun wuu ni, ama lenm miba ŋa te ka ŋmɔbe mi'tingi.

¹¹ Ma ciuh nil ya lenm la, u yé ucaan nɛ n'bo, nɛ n'mɔ yé ucaan u'bo.

¹² Ní'mɔ yaam te nnɔ nɛ. Ní'nun món *Mifuoŋaanm ya paabu bo ma nɔ, tùɔrɛ mɛn kí li nuunh bù, ama ní li nuunh bupaabu bùa li tore Kristo ya taanl yaab bɛ ní kpére mitekjim ya sɛn ni.

¹³ Nɛn bo, unil lienh milencɛnm la, wɔ ní li kàareh, Uwien ní de wɔ bupaabu bùa li cèrɛ wɔ ní fre kí sɔkn milencɛnm nnɔ.

¹⁴ Kimɛ n kàareh milencɛnm ni la, *Mifuoŋaanm nɛ cèrɛ' n kàareh, n'bugbɛn ŋa bɛn n teh bà.

¹⁵ Nɛn bo, n li tien mila? *Mifuoŋaanm cèrɛh n kàareh milencɛnm ni la, n li kàareh n bɛn milɛnm mà mɔ ni nɛ. Mí

cèreh n gɛh iyuon milencɛnm ni la, n li gɛh n bɛn milenm mà mɔ̀ ni nɛ.

¹⁶ Kimɛ *Mifuoŋaanm cèreh a faareh Uwien milencɛnm ni baba ŋɔ̀ unil te ni'ni, ka bɛn niba Uwien ya sɛn ni la, u li tien mila kí ye «Ami»? Kimɛ wa ciuh a lienh ki teh bà.

¹⁷ Imɔ̀n, a faareh Uwien ní mɔ̀n cɛɛn nɛ, ama na toreh bitɔ̀b bɛ́ rí kpére mitekjim ya sɛn ni.

¹⁸ N faareh Uwien nin n lienh milencɛnm ki cɛn' ni'kɛ ma nnɔ̀.

¹⁹ Ama n te Kristo ya taanl yaab ni, ki tu ki len' iŋɔ̀bon iŋun í wien ki wɔ̀kn' bɛ́ la, ní tu nin rí len iŋɔ̀bon itur piik milencɛnm ni.

²⁰ N'yaabɛ, la te mɛn tɛn mubumu ni'yɛnmaale ni. Nà bre ya tienm wɔ̀n, li te mɛn tɛn mucɛnfɛndmu, ama iyɛnmaale ni wɔ̀n, li maaleh mɛn biciɛnb maaleh ma bo.

²¹ Ní kɛlɛ' *Uwien ya gbɔ̀nku ni ki ye Yonbdaan ye:
«N li cère linibotɔ̀l ya nib nɛ rí len nin n'nib biɛ milencɛnm, nin nɛn kɛ ŋɔ̀, ba rí cenge n'bó.»

²² Nɛn bo, milencɛnm ŋa yé díɛku binib bà teke' Uwien ki jin' nnɔ̀ bo, ama mí yé kudíɛku bà ŋa teke' wɔ̀ ki jin' nnɔ̀ bo nɛ. Uwien ya ŋɔ̀bon ya sɔ̀knm mɛn yé kudíɛku bà teke' wɔ̀ ki jin' nnɔ̀ bo nɛ, ma yé díɛku bà ŋa teke' wɔ̀ ki jin' nnɔ̀ bo.

²³ Ní yé Kristo ya taanl yaab kɛ taan' ŋɔ̀ bi'kɛ lienh milencɛnm la, binib bà ŋa bɛn niba Uwien ya sɛn ni bii binib bà ŋa teke' wɔ̀ ki jin', kɔ̀n' ní la, ba rí ye ni yé iwaar-ii?

²⁴ Ama unil kɛ sɔ̀kndeh Uwien ya ŋɔ̀bon, wà ŋa teke' wɔ̀ ki jin', bii wà ŋa bɛn niba u'sɛn ni kɔ̀n' ní la, binib kɛ lienh nà nnɔ̀ nɛ li cère wɔ̀ rí bɛnde kí ye u yé ubiɛrdaan, nɛ u'yɛnm rí saa u'biɛre bo.

²⁵ U'fɛl bo ya gbɛr kɛ li ñɛ upaan bo. Nnɔ̀ nɛ u li gbaan, kí puke Uwien, kí ye ní yé imɔ̀n nɛ, Uwien mɔ̀nbe ki te ni'ni.

Kristo yaab taan' la, bi la teh tibont ηmerkηmerki

²⁶ N'yaabɛ, ti li tien mila? Ni lá taan' la, wà ηmɔ̀be iyuon la, wɔ̀ rí gɛ̀. Wà mɔ̀ ηmɔ̀be miwɔ̀knm la, wɔ̀ rí wɔ̀kn. Uwien cère' wà bɛnde' u'gbɛbɔ̀lkaar la, wɔ̀ rí tɔ̀ke tù bitɔ̀b. Wà mɔ̀ ηmɔ̀be bupaabu wɔ̀ rí len milencɛnm la, wɔ̀ rí len bii wɔ̀ rí sɔ̀kn mɛ̀. Wà teh nà kɛ la, wɔ̀ rí cère nɛ́ rí li toreh Kristo yaab bɛ́ rí kpére mitekjim ya sɛn ni.

²⁷ Binib ye bɛ́ rí len milencɛnm la, nɛ́ li yé bile bii bita. Ní la gɛ̀bre' binib bita. Bɛ́ rí li lienh uba uba. Uba mɔ̀ rí li sɔ̀kndeh bi lienh ki teh bà.

²⁸ Nil ŋa te litaanl nnɔ̀ ni kí sɔ̀kn la, bɛ́ rí li ηmin, kí li lienh bi'yɛnm ni nin Uwien.

²⁹ Ní yé Uwien ya ŋɔ̀bon ya sɔ̀knm mɔ̀ la, bile bii bita rí sɔ̀kn, bitɔ̀b rí fiin kí liike bi sɔ̀kndeh nà nnɔ̀ ya tingi.

³⁰ Uwien cère' unitə bənde' u'gbəbəlkaar litaanl nnə ni, ki ye wə rí səkñ tù la, wà bi lieñh nnə rí ñmile.

³¹ Imàn, ni'ke li fre kí li səkndeh Uwien ya ñəbon ama ní li səkndeh uba uba. Ni teh nnə la, unil ke li bənde Uwien ya gbər, nɛ nĩ li saake unil ke ya gbɛnɛnt.

³² Unil səkndeh Uwien ya ñəbon la, u li fre kí li coh u'ba.

³³ Kimɛ Uwien ña yíe fɛnfɛnm, u yíe nibonn ke rí li te ni'donbó nɛ.

Nĩ te ma Kristo yaab ya táan ke ni si:

³⁴ Bipiib li ñmin nɛ itáan ni. Ba ñməbe sɛn bɛ rí len, bɛ rí li blinh bi'yul, kimɛ nĩ kele' nnə nɛ Moyis ya gbənt ni.

³⁵ Bi yíe bɛ rí tùrɛ kí cii niba ya tingi la, bɛ rí tĩ niire bi'ciɛb idonbó; kimɛ na kpɛ pii rí li lieñh Kristo ya taanl ni.

³⁶ Bii Uwien ya gbər ñɛn' ninbi saan nɛ-ɛɛ? Ninbi baba nɛ cii' tù-uu?

³⁷ Unil maaleh ki teh u yé *Uwien ya ñəbonsəknl bii u maaleh ki teh *Mifuoñaanm te u'ni la, wə rí bənde kí ye n kele' nà nɔ yé Yonbdaan ya wəbl nɛ.

³⁸ Unil wà ña tənge' nè la, Uwien mə ña rí tənge wə.

³⁹ N'yaabɛ, nɛn bo, cère mɛn ni'nun rí li món ní li səkndeh Uwien ya ñəbon, ki la pien nil u la len lɛnɛnm.

⁴⁰ Ama ní li teh nibonn ke ni'donbó, ki la teh ñmɛrkñmɛrki.

15

Kristo ya mɛkrm bitɛnkpiib ni

¹ N'yaabɛ, n yíe rí tiere nɛ n là təkɛ' nɛ tigbɛmənəmɔnt tà, ni teke' tù, ki ñuuke tù mənəmɔnm nnə nɛ.

² Ni ñuuke tù n là təkɛ' nɛ tù ma bo la, tun bo nɛ ni li ñmɛre. Nnə ña rí la, ni teke' ki jin' fɛnm nɛ.

³ N là cii' nà nnə n cinde' ki təkɛ' nɛ nɛn nɛ. Nɛn si: Ti'biere bo nɛ Kristo kpo'. Nĩ là kele' *Uwien ya gbənkɔ ni ki ye nĩ lá li tien nnə nɛ.

⁴ Bi sube' wə, nɛ wienta daali u mɛkre' bitɛnkpiib ni. Nĩ là kele' *Uwien ya gbənkɔ ni ki ye nĩ lá li tien nnə nɛ.

⁵ U cère' Píɛr* laa' wə, ni ya puoli bó nɛ u cère' bitondb piik nin bile nnə ke laa' wə.

⁶ Nɛ ki liɛbe' ki cère' u'panpaankaab mə taan' ki laa' wə ki gèbre' binib kobiiñun. Bi'ni bà yebe biɛ ki fuobe, nɛ biba mə kpo'-a!

⁷ U liɛbe' ki cère' Saak laa' wə, nɛ ki cère' bitondb ke mə laa' wə.

⁸ Bi'ke yaam tĩ gèbre', nɛ u cère' min wà te tɛn kibuk kà bi lɔre' kè nnə mə fɔre' ki laa' wə.

* 15:5 Liike 1:12.

⁹ Imòn, min ne yé *Yesu ya tondb ke ya gbaarkε. Ma kpε be ní yin nni *Yesu ya tond mònòn, kimε n là jèndeh Uwien ya taanl yaab ne.

¹⁰ Ama Uwien ya juokm bo ne n ji te ten n te ma fεnfεnnə wuə nə. U juoke' nni mijuokm ma nnə ɲa juore' fεnm. Ma juore' fεnm, kimε n'gbεnεnt ben' lituonl ni ki cεn' bi'kε. Na yé n taa' n'tiema tuəm ne ki sən' lituonl nnə, n laa' Uwien ya juokm mà nnə ne cère' n sən'.

¹¹ Tə, nǐ yé min ne bii ben ne təkε' ne tigbεmənmənt la, ti'kε təkε' ne tigbεbaabt ne, ne ni teke' tun ne ki jin'.

Uwien li mεkre bitenkpiib

¹² Tə, ti təkεh ki teh Kristo mεkre' bitenkpiib ni ne. Nǐ tien' mila ni'ni biba lienh ki teh bitenkpiib ɲa ní mεkre?

¹³ Nǐ yé bitenkpiib ɲa ní mεkre la, Kristo mə ɲa mεkre' ne-a!

¹⁴ Kristo ɲa mεkre' la, ti təkεh tigbεmənmənt tà nnə yé fεnm ne, ne ni' tekjim mə yé fεnm ne.

¹⁵ Bitenkpiib ɲa ní mənbe kí mεkre la, nǐ wəngεh ki teh ti nεndeh Uwien bo ne-a! Kimε ti lienh ki teh u mεkre' Kristo ne, ne wa mεkre' wə-a!

¹⁶ Tə, bitenkpiib ɲa ní mεkre la, Kristo mə ɲa mεkre' ne-a!

¹⁷ Nε Kristo ɲa mεkre' la, ni' tekjim yé fεnm ne, ne ni juore' ki te ni'biere ni ne.

¹⁸ Nnə la, Kristo yaab bà kpo' nnə mə juore' fεnm ne.

¹⁹ Nǐ yé ti ɲməbe lidendεnl Kristo bo uɲendun wuu ni ya fuobm baba bo ne la, ti yé bicεckdεnb ki cεn' binib kε.

²⁰ Ama imòn ne, Uwien mənbe ki mεkre' Kristo. Wən ne yé unil wà kpιε' ki mεkre' bitenkpiib ni, ki wuən' ki ye bitenkpiib mə lá li mεkre.

²¹ Kimε unibaab bo ne mikuum baa', ne unibaab mə bo ne bitenkpiib li mεkre.

²² Adam bo ne binib kε kpυokeh, ne Kristo mə bo ne binib kε li mεkre.

²³ Ama wà kε nin u'sensien ne. Kristo ne yé unil wà kpιε' ki mεkre'. U lá baa' la, binib bà yé u'yaab nnə mə li mεkre.

²⁴ Ni ya puoli bó ne Kristo li gben nà ɲməbe ufaa kε ya bol nin nà ɲməbe mituəm kε ya bol, kí taa libel kí jiin kí de u'Baa Uwien. Ugbengbenyo nínə.

²⁵ Kimε u li yé ubεr ne kí tǐ baa uyo wà Uwien li cère wə ní te u'nεnnεndb kε bo litaal.

²⁶ Mikuum ne yé unεnnεndfərke wà u li gben u'gbεr.

²⁷ Imòn, Uwien cère' u tε' nibonn kε bo litaal ɲə. Ama bi ye: «U tε' nibonn kε bo litaal la», nà yé u tε' Uwien mə bo ne, kimε Uwien ne cère' u tε' nibonn kε bo litaal.

²⁸ Uyo wà Kristo li yé ucιεn nibonn kε bo nnə, u ya yo ne wən Kristo wà yé Uwien ya Bijε nnə mə li jiin ticiεnt kí de Uwien wà

de' wɔ ticiɛnt nibonn kɛ bo nnɔ. Nnɔ nɛ Uwien li tùɔre kí li yé ubɛr nibonn kɛ bo.

²⁹ Tɔ, maale mɛn kí liike binib bà cèreh bi siih bɛ Uwien ya ñunm bitenkpiib ya taal ni nnɔ ya gbɛr. Ní yé bitenkpiib ña rí mɛkre la, ní li tore bɛ ba? Bitenkpiib ña rí mɛkre la, bɛ bo nɛ bi cèreh bi siih bɛ Uwien ya ñunm bi'taal ní?

³⁰ Ní yé bitenkpiib ña rí mɛkre la, bɛ bo nɛ tinbi sɔnh itùon yà cèreh kinunbɔnk tuu ki bàareh tɛ?

³¹ N'yaabɛ, ní yé imànn nɛ, idaan kɛ mikuum kpàakeh nni nɛ. Ní liɛbe' ki ye imànn mɔ nɛ ki ye ninbi nɛ yé n'bo ijenjebn Yonbdaan *Yesu Kristo ya sɛn ni.

³² Ní yé n mɔnn' nin muwɛnbiimu Efɛs ya du bó isaalyɛnmaale baba bo nɛ la, n kpɛle si ba? Ní yé bitenkpiib ña rí mɛkre la, cère mɛn tí li jinh kí ñuh-a, kime wenli ti li wun kpo-a!

³³ La cère mɛn uba rí lɛre nɛ. «A tɔkeh nin unibiɛrɔ la, a'mɔ li tí gben kí saa nɛ.»

³⁴ Cuo mɛn ni'ba ki la teh mɛn biɛre, kime ni'ni biba ña bɛn Wien. N len' nà nɔ yé ni'fɛ nɛ.

Bà li mɛkre ya gbenɛnt li te ma bo

³⁵ Ama uba li fre kí niire kí ye: «Bitenkpiib li mɛkre mila bo? Bi mɛkre' la, bi'gbenɛnt li te mila bo?»

³⁶ Ujɔr sin, a bule' nibonbuonn nà kpo' la, na rí pɛ.

³⁷ Nibonbuonn nà a bule' nè nnɔ ña yé ní pɛn' nà nnɔ, ní yé ní lá li lùon nà nnɔ nɛ. Nba la, a bule' iji nɛ, mitɔm la, tibontɔr.

³⁸ Nɛ Uwien cèreh mibim kɛ pɛh mipiɛm u yíe ma bo. Nɛ bim kɛ bim nin mipiɛm nɛ.

³⁹ Bonn kɛ bonn nin ni'gbenɛnt nɛ. Binib ya gbenɛnt te tu'ba nɛ, tiwɛnt mɔ yaar tu'ba, inuɔn mɔ yaar tu'ba, ijɛn mɔ yaar tu'ba.

⁴⁰ Kutaaku bo ya bont te tu'ba, nɛ kitink bo yaar mɔ te tu'ba. Kutaaku bo yaar ya mɔnbe nin kitink bo yaar ya mɔnbe ña tɛ.

⁴¹ Uwien ya wien te u'ba nɛ, uñmaal mɔ yu u'ba, injmaabii mɔ yu u'ba. Injmaabii mɔnɔn kɛ ya wien ña kpɛ.

⁴² Bitenkpiib lá mɛkre' la, ní li te nnɔ nɛ. Bi sube' bɛ nin tigbenɛnt tà nnɔ li bùre nɛ, ama bi li mɛkre nin tà nnɔ tun ña rí bùre.

⁴³ Bi subeh nin tigbenɛnt tà nnɔ ña ñmɔbe sel, bi li mɛkre nin tà nnɔ, tun ñmɔbe ukpiɛke nɛ. Bi subeh nin tigbenɛnt tà nnɔ ña ñmɔbe tuɔm, bi li mɛkre nin tà nnɔ, tun ñmɔbe mituɔm nɛ.

⁴⁴ Bi subeh nin tigbenɛnt tà nnɔ, tù yé tinisaalgbenɛnt nɛ. Bi li mɛkre nin tà nnɔ yé *Mifuoñaanm li de tà nɛ. Tinisaalgbenɛnt te la, *Mifuoñaanm dienħ tà mɔ te nɛ.

45 Nɛn bo nɛ nɪ kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Adamkpiek là yé unisaal nɛ,» ama Adamfɔrke† wɔn yé *Mifuoŋaanm ya daan nɛ ki dienɪ limiel.

46 Nà yé ti li kpiɛ kí li ŋmɔbe *Mifuoŋaanm dienɪ tigbɛnɛnt tà nnɔ nɛ. Ti li ŋmɔbe tinisaalgbɛnɛnt nɛ kí yaan kí lá lɛ *Mifuoŋaanm dienɪ tà nnɔ.

47 Uwien là taa' titɛnt nɛ ki tien' unikpiek. U yé titɛnt nɛ. Unilie wɔn, wɔn ŋɛn' paaki bó nɛ ki jiiɛ' ní.

48 Bi taa' titɛnt ki tien' unikpiek wà nnɔ te ma bo nnɔ, bà yé kitink bo yaab mɔ te nnɔ nɛ. Wà ŋɛn' paaki bó ki jiiɛ' ní te ma bo nnɔ, bà li yé paaki bó yaab nnɔ mɔ li te nnɔ nɛ.

49 Ti naan unil wà bi taa' titɛnt ki tien' wɔ ma nnɔ, nnɔ nɛ ti lá li naan wà ŋɛn' paaki bó ki jiiɛ' ní nnɔ mɔ.

50 N'yaabɛ, n ye ní tɔke nà sɔ: nà ŋmɔbe tigbɛnɛnt nin misɛm ŋa ní fre kí kɔ Uwien ya bɛl ni. Na li bùɛ nin nà ŋa ní bùɛ ŋa ní fre kí taan.

51 Cenge mɛn ní tɔke nɛ tigbɛbɔlkaar tuba. Ti'kɛ ŋa ní kpo kí gben ama ti'kɛ ya gbɛnɛnt li lèbre nɛ.

52 Tigbɛnɛnt ya lèbrm nnɔ ŋa ní taande nɪ li tien tɛn bununbu ya kɛnbm nɛ uyo wà bi li piebe linatunfɔrkaarl nnɔ. Bi piebe' linatunfɔrkaarl nnɔ uyo wà la, bitɛnkpiib li mɛkre kí li ŋmɔbe tigbɛnɛnt tà ŋa ní bùɛ, nɛ Uwien ní lèbre ti'mɔ ya gbɛnɛnt.

53 Kimɛ nɪ kpe tigbɛnɛnt tà li bùɛ nnɔ ní kpɛnde tà ŋa ji li bùɛ nɛ, nɛ tà li kpo nnɔ mɔ ní kpɛnde tà ŋa ji li kpo.

54 Tigbɛnɛnt tà li bùɛ nnɔ lá kpɛnde' tà ŋa ní bùɛ ŋɔ tigbɛnɛnt tà li kpo mɔ kpɛnde' tà ŋa ji kpo la, nɛn daali nɛ nà kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ li tien. Nɪ kɛle' ki ye:

«Uwien faake' nin mikuum, ki gben' mi'gber.

55 Mikuumɛ, a'faa ji te la?

Mikuumɛ, a'lɔbpiɛn ji te la?»

56 Ibiere nɛ yé mikuum ya lɔbpiɛn, nɛ yiko bo nɛ ibiere ŋmɔbe ti'bo mituɔm.

57 Nin nɛn kɛ tí faare mɛn Uwien, kimɛ wɔn nɛ dienɪ tɛ ufaa kí ŋɛ Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

58 Nɛn bo, n'yaab bà n yíe bɛ, tùɔɛ mɛn kí cuo kenken, kí cɛɛ nɪ'nun ní li mɔn Yonbdaan ya tuonl bo, ní li tuu ki sɔnh lè kí joh inun bó, kí li bɛn ki ye ni sɔnh ki dienɪ ti'Yonbdaan la, ni'tòntònkɔ ŋa ní juore fɛnm.

16

Bi li taan ilike ma bo ki tore Kristo yaab bà te Yerusalem bó

1 Tɔ, mipum mà ni li taan mè kí tore Uwien ya nib nnɔ ya gber wɔn, tien mɛn tɛn n là tɔke' Kristo ya táan yaab bà te Galasi ki ye bɛ ní tien ma bo nnɔ.

† 15:45 Bi ye Adamfɔrke la, bi niireh Kristo.

² Nawucu ke nawucu ya wenkpieke ya daali*, ni'ni wà ke ní li boreh u laa' nà bo ki blinh u'den niba saan u'tuom kpe ma bo. Ni la li gu ní baa ño kí yaan ní taan mipum nnò.

³ Ní gènde ni'ni biba, n lá baa' la, ní de be tighbont, kí sòn be, be ní taa ni taan' mipum mà nnò kí tí de Kristo yaab bà te Yerusalem ni nnò.

⁴ Ní kpe n'mò ní jo ni'bó la, n li tãke nin be.

Pàl bondeh isen ya jom

⁵ N maaleh ní ñe Maseduonn ne kí baa ni'saan, kime n li cuon kí càare mi ya tinfenm ne.

⁶ Nba la, n li tien ni'saan iwenkàanke bii n li tien ni'saan kí tí gben tiwarcient ya yo ne, ño ní tore nni n fre kí baa n joh nà bó.

⁷ Ma yíe miε bo n baa' ni'saan la, ní sere itàan bo ki gèbre', kime Yonbdaan tuo' la, n yíe ní tien ni'saan iwien ile ne.

⁸ Ama n li juore Efes ya du ni, kí tí baa Pantekot ya nacenku ya yo ne,

⁹ kime Uwien pekre' usen ki de' nni ní sòn lituonciēnl udu nnò ni nin binennēndb yebe ma ke nnò.

¹⁰ Timote baa' ni'saan la, ní ñikn kí teke wò mōnmōnm, kí cère u'yēnm ní li dō, kime u'mò sōnh Yonbdaan ya tuonl ten min ne.

¹¹ Nēn bo, uba la liike wò fenm. Ní tore wò, ño wò ní liēbe ní n'saan nin uyenduōn, kime n gu wōn nin ti'ninjieβ bitōb ya liēbm ní ne.

¹² Ti'ninjē Apolos wōn, n tūōre' ki sure' wò wò ní pīere ti'ninjieβ ni'saan, ama wa yíe wò ní baa ni'saan fenfennò wuō fiebu. U lá laa' usen la, u li baa ní.

Igbierfōrke nin ifuonde

¹³ La gōh mēn, kí li faa mitekjim ni, kí li ñmōbe lifèl, kí li faa.

¹⁴ Li teh mēn tibont ke nin miyiem.

¹⁵ N'yaabe, n li liēbe kí gbiere ne usen uba mō ni. Ni ben ki ye Sitefanas nin u'den yaab ne kpie' ki teke' Kristo ki jin' nin Akayi ya tinfenm ya nib ke, ne ki taa' bi'ba ki de' Uwien ya nib ya tōrm.

¹⁶ Nēn bo, li boh mēn bi ya nib nin bà ke taakeh nin be ki sōnh itūōn nin inunmōn nnò.

¹⁷ Sitefanas nin Fotunatus nin Akayikus ya baam là sōnge' n'yēnm. Na là te n'saan ma nnò, ben ne la lère' ni'lēnl.

¹⁸ Kime bi là duōn' n'yēnm ki duōn' ni'mò yaam. Li pēkeh mēn bi ya nib.

¹⁹ Kristo ya táan yaab bà te niε saan Asi ya tinfenm ni nnò fuondeh ne. Akilas nin Prisil nin Kristo ya taanl ya nib bà taakeh bi'den nnò mō fuondeh ne mōnmōnm Yonbdaan ya yel bo.

* 16:2 Nawucu ya wenkpieke ne ji yé Kristo yaab ya fofuordaali.

20 Ti'yaab ke fuondeh ne. Ni'mo ri li fuondeh tab monmonm.

21 Min Pol nin n'yul ne kele' ifuonde yii na.†

22 Unil wa na ye Yonbdaan la, Uwien ri wie wa minum.
Maranata! Ni'tingi si: Yonbdaan, den!

23 Yonbdaan *Yesu ri juoke ne.

24 *Yesu Kristo bo ne n ye ni'ke.

† **16:21** Ki ne Kughonku kuu ya cinm ki la baa 16:20 Pol lienh ne uba kieh, ama won nin u'yul ne kele' migbiirm 21 ki ti baa' 24.

Kugbɔnlieku kùà Pɔl kele' ki de' Korɛnt yaab nnɔ

Nà wɔngh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kele' kugbɔnkpiɛku kùà ki de' Korɛnt yaab nnɔ ya puoli bó nɛ wɔn nin u'yul jon' ni'bó. U tɪ baa' nɛ bi'yɛnm ɲa ɲmaake' u'bo. Bi'ni biba mɔnɔn yɛ ki ye wa yé Yesu ya tond. Pɔl mɔ ya yɛnm ɲa ɲmaake' bi'bo. Nɛn bo nɛ wa wuɔke' bi'saan, ki liebe' Efɛs ya du bó. U tɪ baa' nɛ ki kele' kugbɔntɔku nin tinunsiir ki de' Tit wɔ rí tɪ de bɛ. Ku ya gbɔnku bole' nɛ, nil ɲa bɛn nɪ tien' ma. Tit tuke kugbɔnku nnɔ uyo wà ki joh Korɛnt nnɔ, Pɔl ya yɛnm ɲa dɔ. Tit liebe' nɪ ki lá cende' Pɔl Maseduɔnn ya du ni nɛ, ki tɔke' wɔ ki ye Korɛnt yaab tuo' u'gber ki lèbre' bi'tetem, nɛ u'yɛnm ji duɔn' nɛ u kele' kugbɔnku kuu kí de bɛ.

Kí cin liyul 1 kí tɪ baa iyul 7 Pɔl len' ki fie' u'ba, ki ye u yé Kristo ya tond nɛ, nɛ nɪ yé u'bo lituonl nɛ. Ijɛnd nin kinunbɔnk tu' wɔ u'tuonl ni ki yebe, ama u juun' ki teke' nɛn kɛ.

Kí cin iyul 8 kí tɪ baa 9 Pɔl sureh Kristo yaab bà te Korɛnt ya du ni nnɔ bɛ rí pu Kristo yaab bà te Yerusalem ni, ka ɲmɔbe niba nnɔ mipum nin tinimɔnt.

Kí cin iyul 10 kí tɪ baa 13 Pɔl wuɔn' unil li ɲmɔbe mitetem mà, kí li yé Kristo ya tond nɛ. U ya bùol Kristo ya tond yé unil wà jiindeh u'ba tingi ki kpiendeh bitɔb nɛ.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ Uwien ya yíem bo. Min nin ti'ninje Timote nɛ kiɛh kugbɔnku kuu tí de Uwien ya taanl yaab bà te Korɛnt ya du ni nnɔ nin bà mɔ kɛ yé u'yaab ki te Akayi ya tinfɛnm kɛ ni nnɔ.

² Tɪ'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo rí juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Ni'mɔ rí li duɔndeh ni'tɔb ya yɛnm

³ Tɪ pɛke mɛn Uwien ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa. U yé ti'Baa wà muɔh binib micɛɛkm ki gbiekeh nɛ, ki yé Uwien wà duɔndeh binib ya yɛnm isɛn kɛ ni.

⁴ U duɔndeh ti'yɛnm ijɛnd kɛ ni ɲɔ ti'mɔ rí li freh ki duɔndeh binib bà lenh ijɛnd kɛ ya bol ya yɛnm kí ɲɛ tinbi mɔnɔn lenh uyɛnduɔn wà u'saan nnɔ bo nɛ.

⁵ Nnɔ nɛ Kristo bo, ti lenh ijɛnd ki gbiekeh ma nnɔ wɔn Kristo bo nɛ Uwien duɔndeh ti'yɛnm mɔ ki gbiekeh.

6 Ti te uyensaa ni la, ti nuunh ninbi ya yenduon nin ni'ηmerm ne. Uwien duon' ti'yenm ηo ti'mo ní duon ni'yaam ní juun kí tuo ti jinh ijend ya nno ne.

7 Nen bo, ti cinbe ki du ni'bo ki gbien', kime ti ben ki ye tinbi nin ninbi taakeh ki jinh ijend ma nno, ti li taan kí li ηmobe uyenduon mo ne.

8 Ti'yaabe, ta yie ní li te ka ben ki ye ijend là tu' te Asi ya tinfenm ni. Ijend nno ηa là ηmobe fuul. I là faake' nin te cee ne, ne ta ji là daan ki ye ti li le limiel monon.

9 Imon, tinbi monon là maale' ki ye ti'kuum ya yo baa' ne. Ni là tien' nno ηo ti la ji ní li du ti'ba bo, ama tí li du Uwien wà mekreh bitenkpiib nno bo ne.

10 Won ne nen' te mi ya kubierm ni, ki tí li nen te mi'ni mo. Imon, ti du won bo ne ki ye u li nen te len.

11 Ni'mo toreh te len ne nin ni'kaare. Nno ne Uwien dienh te mimonm kí ne linigol ya kaare bo. Ne tinbi bo binib bà yebe mo li faare Uwien.

Nà cère' Pòl pien' u'sen ya jom

12 Ti jebnh ti'ba nà bo si: ti ben ti'yenm ni, ki ye ti ηmobe mitetem mà nno nen' Uwien saan ne. Mi wien ne, ki cuube unendun wuu ni, ni'ke tu nin ninbi bo. Uwien ya juokm ne cère' ti te nno, na ye nisaalyenfuom.

13 Ti kele' ne tigber tà ti'gbont ni nno, gber tuba ηa te len ηo ní kàan ka ní fre kí bende tu'tingi. Ne n teke' ki jin' ki ye ni li fre kí bende tu'ke ya tingi

14 ten ni cin' ki bendeh ma ki teh tinbi ne ye ni'jenjebn, ne ni'mo li ye ti'ye lidaali là Yonbdaan *Yesu li baa ní nno.

15 N là ηmobe mi ya dum ya bol ne ki cèkre' n'yenm ní kpie kí baa ni'saan ηo ní tí ní le mimonm kí pukn.

16 N nen' ni'saan la, n li jo Maseduon ya tinfenm bó ne, kí tí ní liebe ní ni'saan ηo ní de nni nà ke cieke nni ní fre kí jo Sude ya tinfenm bó.

17 N cèkre' n'yenm ní tien nno ma nno, ma tùore' ki maale' ne-ee? Bii n cèkre' n'yenm ní tien nà nno ye unisaal ya yenmaale ne, ηo ní ye nen ne, kí liebe kí ye nen ηa ní?

18 Uwien ye umemondaan ne. U ben ki ye ta tókeh ne ki teh nen ne, ki liebeh ki teh nen ηa ní.

19 Kime *Yesu Kristo Uwien ya Bijè wà min nin Silfen* nin Timote là tóke' ne u'gber nno ηa teh nen ne, kí liebe kí ye nen ηa ní. Ama u tuu ki ce ki teh nen ne.

20 Won bo ne Uwien là pùon' ki ye u li tien nà ke nno tien'. Won bo mo ne ti teh «Ami» ki kpiekreh Uwien.

21 Won Uwien ne cère' tinbi nin ninbi faa mitekjim ni kí ne Kristo bo. Won ne gènde' te ki tien' u'yaab,

* 1:19 Bi liebe' ki yih Silfen ne Silas. Liike Ituon 15:22, 40.

22 ki tien' u'diεku ti'bo, ki cère' *Mifuoñaanm te ti'fèl bo. Nεn nε wuɔn' ki ye ta rí lúo mimɔnm mà u bonde' mε ki ble' tε nnɔ.

23 Min wɔn, n taa' Uwien nε ki tien' n'mɔnkunl, n nεn la, u la dāan nni. Ma là yíe rí len tuba, tù rí saa ni'yεnm nε. Nεn nε cère' ma liεbe' ní Korént ni.

24 Na yé ti nuunh tí wɔbn nε kí wuɔn nε ni li teke Uwien kí ji ma bo nε, kime ni co mitekjim kenken nε. Ama ti nuunh tinbi nin ninbi rí taan kí sɔn ηɔ ní li ηmɔbe uyensɔnge nε.

2

1 Min cèkre' nà sɔ n'yεnm ni: nǐ yé n li liεbe ní ni'saan, ni'yεnm rí saa la, ma we ní.

2 Kime min nin yul saa' ni'yεnm la, rí ji li lε ηmε wɔ rí de nni uyensɔnge? Na yé n saa' ninbi bà ya yεnm nnɔ-ɔɔ?

3 Nεn bo nε n tí là kele' nε kugbɔnku kuba, kime ma là yíe rí baa n'yεnm rí saa ninbi bà bi li de nni uyensɔnge nnɔ bo. N bεn ni'ke ya tetem. Nà li sɔnge n'yεnm nnɔ li sɔnge ni'ke mɔ yaam nε.

4 N là kieh nε kugbɔnku nnɔ ma nnɔ, n'yεnm ηa là ηmε fiimu nɔ, nǐ wi nni ki tí kende' nε n muɔh bríbrí. Nin nεn ke ηɔ ma là kele' kugbɔnku bugben rí saa ni'yεnm, n la yíe ní bende n yíe nε ki tí kpε ma bo nε.

Wà bii' nnɔ, ní fère wɔ

5 Unil tien' uyensaa ya bonn la, na yé u saa' min baba ya yεnm nε, u saa' ni'ke yaam nε. Ma yíe rí len kí tí kende. Na li yé ni'ke mɔnɔn la, u saa' ni'ni biba yaam.

6 U ya daan wɔn, ni'ni bà yebe kɔn' nin wɔ ma, nǐ dèkre nε.

7 Nεn bo, ni ji bi li fère wɔ u'biil nε, kí duɔn u'yεnm. Nnɔ ηa rí la, u'yεnm ji li saa kí tí kende nε.

8 Nεn bo nε n sureh nε ní wuɔn wɔ kí ye ni yíe wɔ.

9 Kime n kieh nε kugbɔnku kuu ma nɔ, n yíe rí diire kí liike ni boh tibont isen ke ni bii na boh nε.

10 Ní fère' unil wà u'biil la, n'mɔ fère wɔ nínɔ. N fère' wɔ u'biil ma nnɔ, na bi ciεke min rí fère wɔ, ninbi bo nε n fère' udaan Kristo ya nun bó,

11 ηɔ ki la de *Satan usen wɔ rí lere kí tuln tε, kime ti ben u maaleh ti'bo yà.

Pɔl ya yεnm saa' Trowas ya du ni

12 N là jon' Trowas ya du bó rí tí tɔke Kristo ya gbεmɔnmɔnt nε. Nin Yonbdaan de' nni usen rí sɔn lituonl bugben ma ke nnɔ,

13 n'yεnm ηa là dɔ, kime ma là laa' n'ninje Tit. Nεn bo nε n là cèbe' udu nnɔ yaab ki bure' Maseduɔnn ya tinfenm bó.

Yesu Kristo nε mɔn' ki faake'

14 Tɔ, tí faare mεn Uwien. Uyo ke u cèreh ti te binib bà wɔngeh ki teh u mɔn' ki faake' ya cεkl ni nε kí ñε Kristo bo. Kí

ñe tinbi bo ne u cèreh binib bendeh Kristo ya gber ni'ke saan. U'gber ya bendm nnò te ten lefina wà ya nu ñme ki joh ni'ke saan ne.

¹⁵ Imòn, Uwien bo, ti yé Kristo ya lefina ne ki nu ki ñme. Bà pe miñmerm ya sen bo nin bà pe usen wà li cère be í juore fenm ke ciìh lefina nnò ya nu ne.

¹⁶ Lefina nnò yé biba bo mikuum ya nu ne, ki tukeh mikuum ki bàareh be, ki yé bitòb bo limiel ya nu, ki cèreh bi lenh limiel. Ñme li fre kí sòn li ya tuonl-i?

¹⁷ Tinbi ña taah Uwien ya gber ya tòkm ki teh ukpenkpende ten binib bà yebe teh ma bo. Uwien ne sòn' te. Kristo bo ne ti tókeh wòn Uwien ya gber u'nun bó, jòknt ña te ti'fèl bo.

3

Kujotiefenku ya tuonl

¹ Ni maaleh tí bie kí taa ti'ba kí wuòn ne ne? Bii ni maaleh tí de ne tigbònt kí wuòn kí ye ti yé *Yesu ya tondb ne? Bii ni maaleh ninbi ne í de te tigbònt kí wuòn kí ye ti yé be, ten binib biba teh ma bo?

² Ninbi nin ni'yul ne yé ti'bo kugbònkú. Kugbònkú nnò kele' ti'fèl ni ne, ne unil ke ben kù, ki kaan' kù mò.

³ Imòn, ni mánbe ki yé Kristo bo kugbònkú ne kí ñe ti'tuonl bo. Kua kele' nin siem, kù kele' nin Uwien wà fuobe ya Fuoñaanm ne. Kua kele' tenpenpen bo, kù kele' binib ya fèl ni ne.

⁴ Kristo bo, ti ñmòbe mi ya dum ne Uwien ya nun bó.

⁵ Ta maale' ki ye ti li fre kí tien niba ti'tiema tuòm bo, ama Uwien ne cèreh ti freh ki teh, ti teh nà.

⁶ Wòn ne de' te mituòm ki cère' ti yé kujotiefenku ya tonsònb. Kujotieku nnò ña ñen' Moyis kele' *yiko wà nnò, kù ñen' *Mifuoñaanm ne. Kimé *yiko bàareh nin mikuum ne, ne *Mifuoñaanm dienh limiel.

⁷ Yiko nnò là kele' itenpenpen bo ne, ki ñmòbe Uwien ya kpieke, ki cère' Moyis ya nun bó windeh. Israyel yaab ña là li fre kí liike u'nun bó kí ñe ukpieke nnò bo. Ama ukpieke nnò ña wuókreh. Ní yé *yiko wà bàareh nin mikuum ya tuonl là ñmòbe u ya kpieke la,

⁸ be li tien *Mifuoñaanm ya tuonl ya kpieke ña í cen nnò?

⁹ Lituonl là bo Uwien li bu kí biin binib ñmòbe ukpieke la, be li tien lituonl là li cère wò í bù binib bigbemòndenb ña í li ñmòbe kí cen nnò?

¹⁰ Nen bo ne ukpieke wà là windeh uyo bo nnò ña yé bonn fenfennò ya kpieke wà ña ñmòbe u ya tò nò bo.

¹¹ Ní yé nà ña wuókreh ñmòbe ukpieke la, be li tien nà tuu ki te ña í li ñmòbe ukpieke kí cen nen-i?

¹² Ti du li ya dendenl bo ne ki ñmòbe lifèl.

¹³ Ta teh tɛn Moyis là teh ma bo. U là pibndeh u'nun bó ɲɔ Israyɛl yaab la ɛ ukpɛke wà windeh ka rí wuɔke nnɔ ya gbenm nɛ.

¹⁴ Ama bi'yɛnm juore' ki liibe nɛ. Haali nin dinnɔ bi kàanh Kujɔtikpaaku ya gbɔnku la, nà là lieke bi'nun bó nnɔ biɛ ki te nɛ, na lèkre'. Kristo ɲa rí la, uba ɲa rí fre kí lèkre nè.

¹⁵ Imɔ̀n, haali nin dinnɔ bi kàanh Moyis ya gbɔnt la, nĩ te tɛn niba nɛ cùube bi'yɛnm bo.

¹⁶ Ama unil pekre' ki paan' Yonbdaan bo nɛ la, u'yɛnm li cibre.

¹⁷ Kime Yonbdaan yé *Mifuoñaanm nɛ. Nɛ Yonbdaan ya Fuoñaanm te nà saan la, liwiɛl nɛ te ni'saan.

¹⁸ Tinbi bà kɛ niba ɲa ji lieke ti'nun bó nnɔ, ti te tɛn kinunliik nɛ bi likeh ki lɛnh Yonbdaan ya kpɛke windeh ma bo. Nɛ wɔn wà yé *Mifuoñaanm nnɔ lèbreh tɛ ki cèreh ti nɛngreh wɔ, ki lɛnh ukpɛke u yɛbreh ki joh.

4

Uwien taa' u'faal ki ɲukn' tinbi bà yé isɛnceb nnɔ nɛ

¹ Uwien ya nimɔ̀nt bo nɛ u taa' u'tuonl ki ɲukn' tɛ. Nɛn bo nɛ ti'gbɛnɛnt ɲa ɲɛndeh.

² Ama ti wiɛ' itùon yà yé libɔnbɔnl ni ya tùon ki ɲmɔbe ifɛ nnɔ. Ta taah cekn ki lɛreh nib, ka lèbreh Uwien ya gbɛr ye ma. Ama tinbi tɔkeh tigbɛmɔ̀nt baba nɛ nĩ wien. Nnɔ nɛ unil kɛ li du ti'bo Uwien ya nun bó.

³ Nɛ nĩ yé ti tɔkeh tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt tà nnɔ ya tingi biɛ ki buɔ la, tu'tingi buɔ bà juonh fɛnm nnɔ bo nɛ.

⁴ Bi yé binib bà ɲa teke' Kristo ki jin' nɛ. *Satan wà yé unɛndun wuu ya wien nnɔ nɛ libe' bi'yɛnm ki cèrɛ' ba lɛnh tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt ya wenwenku. Kuwenwenku nnɔ wɔngɛh Kristo wà yé Uwien ya nɛnnɛnku nnɔ ya kpɛke nɛ.

⁵ Tɔ, ti tɔkeh nɛ tigbɛr tà nnɔ ɲa lienh tinbi bo, tù lienh *Yesu Kristo bo nɛ ki teh wɔn nɛ yé Yonbdaan. Tinbi bɛn wɔn, ti tɔkeh nɛ ki teh ti yé ni'tonsɔnb nɛ wɔn *Yesu bo.

⁶ Kime Uwien wà là ye: «Kuwenwenku rí wende licinɲunl ni nnɔ», wɔn nɛ wende' ti'fɛl ni ɲɔ tí bɛnde u'kpɛke wà windeh [Yesu] Kristo ya nun bó nnɔ.

⁷ Tinbi bà yé isɛnceb nnɔ, Uwien taa' u'gbɛmɔ̀nmɔ̀nt tà yé lifaaciɛnl nnɔ ki ɲukn' tinbi nɛ. Nɛn nɛ wuɔn' ki ye mituɔm mà ɲa ɲmɔbe mĩ kpɛ nin bà nnɔ ɲɛn' Uwien saan nɛ, ma ɲɛn' tinbi saan.

⁸ Bi pɛbeh tɛ isɛn kɛ ni nɛ, ama ba freh ki mɛreh tɛ. Ti te iyɛnbɛn ni, ama ti tuu ki ɲmɔbe lidɛndɛnl nɛ.

⁹ Bi bùuh tɛ, ama ba nɛndeh tɛ. Bi gbɔ̀breh tɛ, ama ba freh ki gbɛndeh ti'gbɛr.

¹⁰ Uyo ke ti jinh *Yesu là jin' ijend yà u'kuum ni nnò ne ti'gben ni, nò nè ní wuòn kí ye u'fuobm m̀ò te ti'ni.

¹¹ Im̀òn, *Yesu bo, mikuum tuu ki kpàakeh te ne ti'fuobm ni uyo ke nò nè ní wuòn kí ye u'fuobm te ti'gbenent tà li kpo nnò ni.

¹² Nnò ne mikuum benh nin tinbi, ne ninbi lenh mifuobm.

¹³ Tò, nà kele' *Uwien ya gb̀onku ni nnò ti'm̀ò teke' nen ne ki jin'. Ní kele' ki ye: «N teke' ki jin' ma nnò, ne ki len'.» Ti'm̀ò teke' ki jin' ma nnò, ne ki lienh.

¹⁴ Im̀òn, ti ben ki ye Uwien wà mekre' Yonbdaan *Yesu nnò li mekre ti'm̀ò tí li te nin *Yesu wò ní taa tinbi nin ninbi kí jo u'ba saan.

¹⁵ Ninbi bo ne i ya jend ke tu' te, nò Uwien ya m̀onm ní li yebreh ki joh, kí c̀ere binib bà yebe ní li t̀ùreh ki faareh wò, ki kpièkreh wò.

Kí li fuobe mitekjim bo

¹⁶ Nen bo ne ti'gbenent nà nendeh. Ti'gbenent jinh ki joh m̀onon la, ti'yenm ni wòn, ti f̀endeh ne daan ke daan.

¹⁷ Kime fenfenno ya jend nà yé bonn nà kpièke ti'bo, ka wuòkreh m̀ò. Ama ì bondeh te tí le ukpièke wà yebe ka tí ǹm̀obe u kpe nin bà, ki li tuu ki te m̀ò ne.

¹⁸ Tinbi nà t̀onge bi lenh tibont tà, ama ti t̀onge ba lenh tà ne. Kime bi lenh tà nnò nà wuòkreh, ne ba lenh tà nnò, tun tuu ki te ne.

5

¹ Tò, ti ben ki ye ti fuobe nin tighbenent tà kitink k̀ie bo nò te ten lininbonl ne. Lininbonl nnò lá bere' la, ti ǹm̀obe iden yà li tuu ki te Uwien bonde' yì ki ble' te paaki bó. Wòn Uwien ne men' iden bugben, na yé nil ne men' yì.

² Ti laan te kitink k̀ie bo ma nò, ti j̀endeh ne ki dunh, ti'nun m̀on tí le iden yà te paaki bó nnò kí kò. Iden nnò te ten lilièrl ne tí taa kí gole.

³ Ti gole' lilièrl nnò la, ta ji li te níl.

⁴ Ti'gbenent laan te ten lininbonl kitink k̀ie bo ma nò, ti dunh ten ti tuke litukl ne lí kpièke nin te. Na yé ti yíe tí daan ti ǹm̀obe tighbenent tà kitink k̀ie bo nò ne, ama ti nuunh ti li le tighbenent tà paaki bó nnò ne ní pibn tu'bo nò mifuobm ní fuobe kí nen nà li kpo tu'ni nnò.

⁵ Uwien nin u'yul ne bonde' te nen ke. U de' te *Mifuoñaanm ma nnò ne wuòn' ki ye ta ní lúo mimonm mà u bonde' m̀è ki ble' te nnò.

⁶ Nen bo ne ti ǹm̀obe lifèl uyo ke. Ama ti ben ki ye ti laan ǹm̀obe ti'gbenent tà kitink k̀ie bo nò, ti te kucenku ne, ka neke Yonbdaan den.

⁷ Kime mitekjim ne pekreh te, nà yé ti lenh nà ne pekreh te.

⁸ Imòn, ti ηmòbe lifèl, ki bi yíe tí dàan tuu ya gbenent ne kí jo kí li te Yonbdaan saan.

⁹ Ama ti juore' ki ηmòbe tigbenent tuu nò bii ti dàan' tù la, ti'nun món nà bo si: tí sange Yonbdaan ya yenn ne.

¹⁰ Kimé nì kpé ti'ké ní sere Kristo ya nun bó ne, wò ní bu te tibuur kí cère unil ké ní le u kpé nà kí ñe u tien' nà kitink kié bo. Ní yé nà mən bii nà bre ne la.

Kristo ne taan' binib nin Uwien buñabu

¹¹ Ti ben Yonbdaan ya bom yé nibonn nà. Nen bo ne ti sureh binib be ní tuo u'ñabu bó. Uwien ben te mənəmən; n du ki ye ni'mò ben te mənəmən ni'fèl ni.

¹² Ta nuunh tí liebe kí taa ti'ba kí wuən ne, ama ti yíe ní le ni li ñi nà bo, kí li jebnh ni'ba kí ñe tinbi bo ne. Nen bo, ni li fre kí jiin binib bà jebnh bi'ba upaan bo ya bont bo, ki dàandeh nà te lifèl ni nno bo.

¹³ Ní yé ti sənli waartuonl ne la, ti sənli ki dienh Uwien ne. Ti tí sənli liyənfotoonl ne la, ti sənli ki dienh ninbi ne.

¹⁴ Kristo ya yíem ne sureh te ki cère' ti ηmòbe yii ya yennaale. Yin si: unibaab ne teke' binib ké ya kuum ki kpo'. Nen bo, unil ké taan' ki kpo' nin wò ne.

¹⁵ U teke' bi'ké ya kuum ki kpo' ηò nè ní wuən kí ye bà fuobe ηa ji fuobe ki de' bi'ba, ama bi fuobe ki de' wən wà teke' bi'ké ya kuum ki kpo', ki məkre' bitenkpiib ni nno ne.

¹⁶ Nno ne, ñe fənfenno kí li joh ta ji li bùh nib unisaal bùh binib ma bo. Ní yé uyo uba ti là bùh Kristo unisaal bùh binib ma bo mənən la, ta ji bùh wò nno.

¹⁷ Nen bo ne unil yé Kristo yò la, udaan ji yé unifaan ne. Nibonkpaann gben'-a! Nibonfenn ne ji te.

¹⁸ Nen ké ñen' Uwien saan ne. Wən ne cère' tinbi nin wən taan' buñabu kí ñe Kristo bo, ki de' te lituonl ki ye tí təkè binitòb bi'mò ní taan wò buñabu.

¹⁹ Imòn, Kristo bo Uwien cère' unjendun ya nib nin wən taan' buñabu. Wa ji tuuke binib ya biil. U de' te lituonl ki ye tí təkè binitòb bi'mò ní taan wò buñabu ne.

²⁰ Ti se Kristo ya taal ni ne ki təkèh ne tigber tuu, ne kí ñe tinbi bo Uwien nin u'yul ne lienh ne. Ti gbáanh ne ne, Kristo ya yel bo, taan men nin Uwien buñabu.

²¹ Kristo ηa là tien' biere iba nin itò. Uwien là tun' wò ti ya biere ne, ηò kí ñe wən bo, Uwien ní bù te bigbemòndənb.

6

¹ Ti te ki sənli Uwien ya tuonl ma nno bo ne ti sureh ne, ni la cère ni laa' bupaabu bùa u'saan nno ní juore fənm.

² Kimé nì kele' *Uwien ya gbənkú ni ki ye:

«Uyo wà nì kpé nno

ne n teke' a'kaare.

MiηmERM ya daali,

nε n tore' ηε.»

Tɔ, nĩ ji kpaan' uyo sɔ, miŋmɛrm ya daali sɔ.

³ Ta yíe ti teh nà rí tuln uba Uwien ya sɛn ni ηɔ uba rí len ti'tuonl bo fɛnfɛnm nε.

⁴ Ama tibont kε ni, ti wɔngɛh ki teh ti yé Uwien ya tonsɔnb nε, ki ηmɔbe kuminku ki gbien' ijend nin liwɔbl nin iyɛnbɛn ni.

⁵ Ti tuo' tipuɔr nin lipɛkl nin binib kpreh ti'bo ma nin kujiinku kε ya bol, ki pɛrɛ' migùɔnm, ki wɔln' mikònm.

⁶ Nin nɛn kε ηɔ ti'tetem wien nε. Ti ηmɔbe mibɛnm Uwien ya sɛn bo, ki ηmɔbe liyɛnguol, ki teh tinimònt. *Mifuoñaanm te nin tε, ti yíe binib imònmòn,

⁷ ki kpaandeh tigbɛr tà yé tigbɛmònt, Uwien ya tuɔm te nin tε. Ti taah tigbɛmònt nε ki teh tijɛkɔnwɛnt, ki ñih ki guɔnh.

⁸ Biba kpiɛkreh tε, nε bitɔb yuɔndeh tε. Biba sukreh tε, nε bitɔb pɛkeh tε. Bi yih tε bitonnɛndɛnb ama ti yé bigbɛmòndɛnb nε.

⁹ Bi teh tɛn ba bɛn tε nε, ama kí nín bɛn tε kɛin. Bi likeh tε tɛn ti kpo' ηɔ, ama ti nín fuobe nε. Bi ñih tε, ama ba kuuleh tε.

¹⁰ Bi saah ti'yɛnm, ama ti'yɛnm tuu ki sɔnge nε. Bi maaleh ki teh ti yé bijiinb nε, ama tinbi nε cèreh bà yɛbe lenh lifaal. Bi maaleh ki teh ta ηmɔbe niba nε, ama ti nín ηmɔbe ni'kε.

¹¹ Ninbi Korént yaabɛ, ta ηmìɛrɛ' nε gbɛr tuba, ti yíe nε nin ti'fɛl kε nε.

¹² Ti ya yɛnm pɛ ni'bo cɛɛn nε, ni ya yɛnm nε ηa pɛ ti'bo.

¹³ Ni'mɔ rí tien nnɔ kí jiin tε. Ni'mɔ rí cèrɛ ni'yɛnm rí li pɛ ti'bo. Ni te tɛn n'tiɛma bumu ma nnɔ nε cèrɛ' n len' nε nnɔ.

La teh mɛn tɛn bà ηa pɛ Wien bo

¹⁴ La taa mɛn ni'yul kí kpɛle bà ηa teke' Uwien ki jin', kime ninbi nin bɛn ηa rí fre kí li tɛ gbɛr. Nà cuube nin nà ηa cuube li fre kí taan-ii? Kuwenwenku nin licinñunl li fre kí taan-ii?

¹⁵ Kristo nin *Satan li fre kí kpaan buñɔbu-uu? Wà teke' Kristo ki jin' nin wà ηa teke' wɔ kí jin' tɛ tigbɛr-ii?

¹⁶ Uwien ya duku nin ibule tɛ-ɛɛ? Nɛ tinbi nε yé Uwien wà fuobe ya duku. Wɔn Uwien nε len' ki ye:

«N li te bi'siik ni nε ki cuonh nin bɛ,

ki li yé bi'Wien,

nε bɛ rí li yé n'nib.»

¹⁷ Nɛn bo nε Yonbdaan liɛbe' ki len' ki ye:

«Ñɛ mɛn bi'ni kí jɛnde bɛ.

La mɛ mɛn jɔknt ya bont,

ηɔ rí teke nε.»

¹⁸ Wɔn Yonbdaan mituɔm kε ya daan tí len' ki ye:

«N li yé ni'Baa,

nε ní li yé n'bijiɛb nin n'bisieɛb.»

7

¹ N'jɔtieɛ, Uwien là pùon' tinbi nɛ tu ya bont kɛ. Nɛn bo cère mɛn tí nɛn nà kɛ yé tijòknt ti'gbɛnɛnt nin ti'fɛl ni, kí cère Uwien rí tien tɛ u'yaab kí tí gbɛn, tí li boh wɔ.

Pɔl ya yɛnm sɔnge Kristo yaab bà te Korɛnt ni nnɔ bo

² Li nìkndeh mɛn ni'yɛnm rí li pɛ ti'bo. Ta bii' uba, ka tuln' uba, ka lɛrɛ' ki jin' uba ya bonn.

³ Na yé n nuunh rí biin nɛ, nɛ ki lienh nɔ. Kimɛ n kpɛ' ki len' nɔ ki ye ti fuobe-ee, ti kpo'-oo; ti'yɛnm pɛ ni'bo nɛ.

⁴ N du ni'bo ki gbien'. Ninbi nɛ yé n'bo ijɛnjɛbn. N'yɛnm dɔ cɛɛn nɛ. Ti'jɛnd kɛ ni n'yɛnm sɔnge cɛɛn nɛ.

⁵ Tɔ, ti tí baa' Maseduɔnn ya tinfɛnm ni ma, ta laa' fuorl, ama ti jin' ijɛnd kɛ ya bol nɛ len. Ikònkòn là jebe' tɛ ni'kɛ saan nɛ, nɛ bujɛwaanbu mɔ coh tɛ.

⁶ Ama Uwien wà dienb binib bà ya yɛnm saa' uyɛnduɔn nnɔ cère' Tit baa', nɛ ti'yɛnm duɔn'.

⁷ Na yé Tit ya baam baba nɛ duɔn' ti'yɛnm. U tɔkɛ' tɛ ki ye u laa' uyɛnduɔn wà ni'saan nnɔ mɔ duɔn' ti'yɛnm nɛ. U tɔkɛ' tɛ ki ye ni'nun mɔn ní tí rí lɛ nni, nɛ ni kɛ tinunsiir bo, ki ye ni'nun mɔn ní sere n'ciɛk bó. Nɛn kɛ nɛ cère' n'yɛnm tùɔrɛ' ki sɔnge' ki gbien'.

⁸ Ní yé n là kele' nɛ kugbɔnku kùà nnɔ saa' ni'yɛnm mɔnɔn la, ma là gbiɛnde' ku'kɛlm bo. Ama n là gbiɛnde' kù saa' ni'yɛnm ma nnɔ bo nɛ. Imɔn, n là gbiɛnde', kimɛ n là laa' kù saa' ni'yɛnm ama ni'yɛnsaa nnɔ nɔ wuɔkɛ'.

⁹ Ama fɛnfɛnnɔ n'yɛnm sɔnge'. Na yé n'yɛnm sɔnge' kù cère' ni'yɛnm saa' ma nnɔ bo nɛ. Ama n'yɛnm sɔnge' ni'yɛnsaa nnɔ cère' ni lèbre' mitetem ma nnɔ bo nɛ. Uwien nɛ cère' ni'yɛnm saa'. Nɛn nɛ wuɔn' ki ye ta tien' nɛ nà bre.

¹⁰ Kimɛ uyɛnsaa wà sɔnge Uwien ya yɛnm cèreh unil lèbreh mitetem nɛ ki lenh limiɛl. U ya yɛnsaa nɔ kpɛ wù rí li wi nil. Ama uyɛnsaa wà nɔ cèreh nil lèbreh mitetem bàareh nin mikuum nɛ.

¹¹ Ní'yɛnsaa nnɔ sɔnge' Uwien ya yɛnm ma nnɔ, na laa' ní tí fɔrɛ' ma bo-oo! Na laa' ni ji teh ni bi li tien nà tonm-ii! Na laa' ni'yɛnm ji saah ni'tuɔnbierɛ bo, ni gbiɛndeh-ee! Na laa' ni ji fɛnge ibiɛrɛ ya tienm-ii? Na laa' ni'nun mɔn ní tí rí lɛ nni-ii? Na laa' ni'nun mɔn ní sere n'ciɛk bó-oo? Na laa' ni ji nuunh unil sɔn' ituɔnbierɛ la, ní dɛrɛ u'tub-ii? Ni teh nnɔ ma nnɔ, ní wuɔn' ki ye na te tigbɛr nnɔ ni nɛ.

¹² N là kele' nɛ kugbɔnku ma nnɔ, na yé wà bii nnɔ bo, ka yé u bii' wà nnɔ mɔ bo nɛ n kele' kù. Ama n là yíe rí wuɔn ninbi bugbɛn Uwien ya nun bó, kí ye ni'nun mɔn ní li se ti'ciɛk bó nɛ.

¹³ Nɛn nɛ duɔn' ti'yɛnm.

Na yé nɛn baba nɛ duɔn' ti'yɛnm. Ni là cère' Tit ya yɛnm dɔ, u ɲmɔbe uyɛnsɔnge ma nnɔ nɛ cère' ti'yɛnm ti liebe' ki sɔnge' ki pukn'.

¹⁴ Nĩ yé ninbi bo n jɛbn' n'ba u'saan waamu la, na cuo' nni fɛ. Ti tuu ki tɔkeh nɛ tigbɛmɔnt ma nnɔ, nɛn nɛ wuɔn' ki ye ninbi bo, ti jɛbn' ti'ba Tit saan ma nnɔ ti ɲmɔbe imɔn nɛ.

¹⁵ U lá tiere' ni'kɛ là boh wɔ ma bo, ki teke' wɔ kucɛnku mɔnmɔnm, ki seln' wɔ ma bo la, u tũreh ki yíe nɛ ki pukndeh nɛ.

¹⁶ N'yɛnm sɔnge' ki gbien', kime n du ni'bo isɛn kɛ ni nɛ.

8

Ɔal sureh Kristo ya táan yaab bɛ ní tore bi'tɔb bà te Yerusalem bó nnɔ

¹ Ti'yaabɛ, ti yíe ní bɛnde Uwien tien' Kristo ya táan yaab bà te Maseduɔnn ya tinfɛnm ni mimɔnm mà nnɔ nɛ.

² Ijɛnd tu' bɛ na ɲmɔbe fuul ama bi juore' ki te uyɛnsɔngciɛn ni nɛ. Nin bi'jiint yɛbe ma kɛ nnɔ, bi de' mipum nin tinimɔnt nĩ yɛbe.

³ Bi de' bi'tuɔm kpɛ ma bo nɛ. N li fre kí kun imɔn kí ye bi de' ki gɛbre' bi'tuɔm ya biɛn mɔnɔn. Bi cɛkre' bi'yɛnm nɛ ki de',

⁴ ki tuu ki cɛ ki teh tí cère bi'mɔ ya pum ní li te mipum mà li tore Uwien ya nib bà te Yerusalem bó nnɔ ni.

⁵ Bi tien' nĩ tí gɛbre' ti là daan bɛ ma bo mɔnɔn. Bi kpiɛ' ki taa' bi'ba ki de' Yonbdaan nɛ, ki yaan ki taa' bi'ba ki de' ti'mɔ Uwien yíe ma bo.

⁶ Nɛn bo nɛ ti gbáan' Tit wɔ ní tũkre u là cin' mipum ya tuonl là ni'saan nnɔ kí tí gben lè.

⁷ Niba ɲa pɔre' nɛ isɛn kɛ ni, kime ni ɲmɔbe mitekjim, ki bɛn ki lienh, ki ɲmɔbe mibɛnm, ki teh ni bi lí tien nà kɛ ya bol tonm, ki ɲmɔbe miyíem mà ti là wɔkn' nɛ mè nnɔ. Mipum ya sɛn ni mɔ, wuɔn mɛn kí ye ni ɲmɔbe tinimɔnt.

⁸ N lienh ma nɔ, na yé n wɔbndeh nɛ nɛ, ama n yíe ní bɛnde Uwien ya nitɔb ya nun mɔn bɛ ní de mipum ma bo nɛ. N tien' nnɔ ɲɔ ní liike ni'mɔ ɲmɔbe miyíem imɔnmɔn bii na ɲmɔbe nɛ.

⁹ Kimɛ ni bɛn ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya nimɔnt kpɛ ma bo. U là yé ufàadaan nɛ. Ninbi bo nɛ u tien' u'ba ujiin, ɲɔ u'jiint nnɔ ní cère ní tien bifàadenb.

¹⁰ N ɲmɔbe iyɛnmaale yà sɔ tigber tuu bo. Iyɛnmaale nnɔ yé ni ya kpɛle nɛ. Yin si: na yé ni là kpiɛ' ki de' mipum baba nɛ, ninbi nɛ là kpiɛ' ki caan' mipum nnɔ ya gber libinl là gɛbre' nɔ.

¹¹ Tɔ, fɛnfɛnnɔ, ñikn mɛn kí sɔn lituonl nnɔ kí tí gben lè ni'tuɔm kpɛ ma bo. Ni là caan' uyo wà ki ye ni li sɔn lè nnɔ, ni là cɛkre' ni'yɛnm nɛ. Nɛn bo, li ɲmɔbe mɛn i ya yɛnmaalbaabe kí sɔn lè kí tí gben.

12 Kimε unil ηmabe iyennaalmənmən wə rí pu la, Uwien li teke u'pum nnə u'yennaalmənmən nnə bo nε, wa rí tange mī yεbe bii ma yεbe.

13 Na yé ní pipre ni'bonn kε kί de bitəb ηə kί li ceknh nε. Ní mən ni'kε yaam rí li kpε nε.

14 Kimε fεnfennə ní ηmabe ki gbien' ma nnə, ní mən ní tore bà ηa ηmabe nε. Ni'mə lá luo' la, bi'mə ηmabe ki gbien' la, bε rí tore nε. Nnə nε ni'kε yaam li kpε.

15 Tεn ní kele' ma *Uwien ya gbənkυ ni ki ye:

«Wà là laa' ní yεbe

ηa là jin' ki gbele'.

Wà mə là laa' waamu

mə ηa là jin' ní pəre' wə.»

Bi sən' Tit nin u'təntəknlieb Korént ya du bó

16 Tə, tí faare mən Uwien nin u cère' Tit mə ya nun mən ni'gber bo ma nnə bo.

17 Ti təkε' Tit wə rí jo ni'saan nε u tuo'. Na yé u tuo' baba nε, u'nun là mən wə rí jo ni'saan nε, nε u cəkre' u'yenn wə rí jo.

18 Ti li cère ti'ninjε uba mə rí təkε nin wə kί jo ni'saan. Kristo ya táan yaab kε pəkεh ti'ninjε nnə nε kί nε u sən' lituonl là tigbəmənəmənt ya tək m bo nnə.

19 Na yé nən baba bo, Kristo ya táan yaab mənən gènde' wən nε wə rí təkε nin tε tí taa bi taan' mipum mà nnə kί jon Yerusalem. Ti li sən lituonl bugbən kί kpiεke Yonbdaan nε, kί wuən kί ye ti ηmabe miyiem tí tore binib.

20 Bi taan' mipum mà ki ηukn' tε nnə yé ilikcenciεn nε. Ta yíε uba rí lá suke tε ilike nnə ya sən ni.

21 Kimε na yé ti nuunh tí li teh nà mən Yonbdaan ya nun bó baba nε, ti nuunh tí li teh nà mən binib ya nun bó mə nε.

22 Ti sən' ti'ninjε utə mə wə rí təkε nin bà joh ni'saan nnə. Isen kε ni nin ituon kε ni, ti laa' u'nun mən binib ya torm bo. Fεnfennə u du ni'bo ki gbien' ma nnə nε u'nun ji tūre' kί mən wə rí jo ni'saan.

23 Tit wən yé n'təntəknlie nε, ki yé n'tonsəntə ni'saan. Ti'ninjieb bεn yé Kristo ya táan ya tondb nε. Bi sən h bε rí kpiεke Kristo nε.

24 Nən bo, wuən bε mən kί ye ni yíε bε, ηə Kristo ya táan yaab kε rí bende kί ye ti jεbnh ni'bo usen wə bo nnə yé imən nε.

9

Uwien yte unil wà punh nin iyennaalmənmən nε

1 Mitorm mà ni li tore Uwien ya nib nnə wən, na ji ciekε rí kele nε gbənkυ.

2 Kimε n bεn ni'nun mən binib ya torm bo. N là jεbn' n'ba ni'bo Maseduənn ya tinfenn yaab saan u ya sən ni nε, ki təkε'

bε ki ye Kristo yaab bà te Akayi ya tinfenm ni nnɔ là bonde' ηɔ bε ní de mipum haali libinl là gèbre' nɔ. Ni'nun là mɔn binib ya torm bo ma nnɔ nε saake' bà yεbe ya gbenent.

³ Nεn bo nε n sɔn' ti'ninjieɓ biε ni'saan ηɔ n jεbn' ni'bo usen wà bo nnɔ la juore' fenm. Li yé mεn binib bà mɔnbe ki bonde' ki gben' ten n là len' ma bo.

⁴ Na tien' nnɔ, ki cère' Maseduɔnn ya tinfenm yaab tɔke nin nni ki baa' ni'saan ki laa' na bonde' ki gben' la, ti du ni'bo usen wà bo nnɔ li yé ti'bo ifε nε, ma yíe ní ye í li yé ni'yi nε.

⁵ Nεn bo nε n maale' ki ye ní kpε ní cèbe ti'ninjieɓ bε ní liere tε kí baa ni'saan kí tore nε, ní taan mipum mà ninbi nin ni'yul là pùon' ki ye ni li de mè nin tinimànt nnɔ. Nnɔ nε bi li bende kí ye ni cèkre' ni'yenm nε ki de', na yé fiem.

⁶ Bende mεn kí ye: wà bule' waamu la, u lá li ce waamu nε. Wà bule' ní yεbe la, u lá li ce ní yεbe nε.

⁷ Wà kε ní de u cèkre' u'yenm wɔ ní de ma bo. U la de nin uyensaa, ki la cère nè ní li yé u'bo liwɔɓl mɔ. Kimε Uwien yíe wà dienh nin lifèsɔngl nε.

⁸ Nε u ηmɔbe mituɔm wɔ ní de nε mimɔnm kε ya bol kí gbien, ηɔ ní tien nà kε cieke nε uyo kε isen kε ni, kí li biε ki ηmɔbe ki gbien', kí fre kí tien tinimànt kε ya bol.

⁹ Ten ní kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«U punh bijiinb nin tinimànt nε,
nε u'nimànt ηa ηmɔbe gbenm».

¹⁰ Uwien wà dienh ukpaal tibonbuor, ki dienh wɔ tijier nnɔ, wɔn nε li de ni'mɔ tibonbuor kí cère tù ní pàre, kí cère ni'nimàntùon ní yεbre kí gbien.

¹¹ Uwien li cère ní li ηmɔbe ki gbien' isen kε ni, kí li teh tinimànt kε ya bol. Nnɔ nε ti taah ni'pum ki tí dienh binib bà nnɔ li faare Uwien.

¹² Kimε ni sɔnh mitorm ya tuonl là nnɔ ηa cèreh Uwien ya nib lenh nà pàre' bε baba, lí cèreh binib faareh Uwien mɔ ki yεbe nε.

¹³ Ni'tuonl nnɔ wuɔn' ki ye ni boh Kristo ya gbemɔnmɔnt tà ni tɔkeh tù binib kε ya nun bó nnɔ, ki taakeh ni ηmɔbe tibont tà nin tinimànt kí toreh ben nin binitɔɓ kε. Nεn bo nε bi bende' kí ye ni sɔnh lituonl là nnɔ ηmɔbe kpεle nε ki kpiεkreh Uwien.

¹⁴ Bi kàareh ki dienh nε, ki wɔngeh ki teh bi yíe nε ki gbien' kí ñε Uwien juoke' nε ki gbien' ma nnɔ bo.

¹⁵ Tí faare mεn Uwien u'paabu bùa ηa ηmɔbe bù kpε nin bà nnɔ bo.

10

¹ Min Pəl, n ye ní niire ne ne: ni'ni biba lienh ki teh n te ni'saan uyo wà la, ma kaabe, ne ma lá neke ne la, n ji yé ukaaje-a! Kristo ya yenguoł nin u'nimənt bo ne n təkeh ne ki teh:

² N faare' ne ne, la cère men n lá baa ni'saan la, ní wuən ne kí ye n yé ukaaje. Ama binib bà maaleh ki teh ti ηməbe minisaaltetem ne ki sən̄h n̄n̄, n li wuən ben kí ye n yé ukaaje.

³ Imən, ti yé binib ne ama ta məh nin nisaaltuəm.

⁴ Kimε ti ηməbe tijekənwent tà n̄n̄ ηa řen' nisaal saan, tù řen' Uwien saan ne ki ηməbe mituəm. Ti taah tu ya tuəm ne ki gbendeh nà ke ηməbe mituəm ya gber, ki cèreh bitonnendənb ya yenmaale juonh fənm,

⁵ ki gbendeh nà ke yé tigbengt ya bonn ki piendeh binib bi la bende Uwien n̄n̄ ya gber, ki lèbreh unil ke ya yenmaale wə ní li boh Kristo.

⁶ Ní tĩ laa' uyo wà ni boh Kristo ki tĩ gben' la, ti li dère wà ke ηa boh wə ya tub.

⁷ Li likeh men tibont tu'donbó. Unil du u'ba bo ki ye u yé Kristo yə la, wə ní taa kí ble u'yul ni kí ye u yé Kristo yə la, ti'mə yé Kristo yaab ne.

⁸ Yonbdaan de' te ticiənt tí cère ni'cəkl ní kpére ne, wa ye tí bere lè. Ní yé n pèkeh n'ba ticiənt n̄n̄ bo ní tĩ kende' waamu mənən la, na coh nni fε.

⁹ Ma yíe nè ní li naan ten n nuunh ní fənde ne ne kí ře tigbənt tà n kieh ne tù n̄n̄ bo.

¹⁰ Kimε biba lienh ki teh n kieh mimaam mà tigbənt ni n̄n̄ faa ne ki cəkreh binib, ama n ji lá te bi'ni la, n yé ujiin ne, ki lienh gbefənm.

¹¹ Wà ke lienh n̄n̄ ní li ben kí ye ta neke ni'saan ki kele' tigbənt ni ki ye ma la, ti tí lá baa' mə la, ti li tien n̄n̄ ne.

¹² Ta tuo' tí taa ti'ba kí nenge binib bà wəngəh bi'ba n̄n̄, ki niireh nin tí gəkn nin be. Ba ηməbe yenm. Bi taah bi'ba ne ki teh kunənnənku, ki liebe' ki taah bi'ba ki kpāandeh kù.

¹³ Tinbi ben wən, ta ní li jəbnh ti'ba kí tí kende. Ti li jəbn ti'ba ki tí kpaan' Uwien sien' te tí sən kí kpaan nà saan n̄n̄ ne. Wən ne cère' ti baa' ni'mə saan.

¹⁴ Ti là baa' ni'saan ma n̄n̄ ta gəbre' ti'biən. Ti là kpaan' Uwien sien' te nà saan ne. Tinbi ne cinbe ki kpiε' ki baa' ni'saan ki təkə' ne Kristo ya gbəmən̄mənt.

¹⁵ Ta ní gəbre ti'tuonl ya biən kí tí ní li jəbnh ti'ba bitəb yaal bo. Ama ti daan ki ye ni li kpére mitekjim ni. N̄n̄ ne ti li sən ituon ni'ni yè ní li yebe. Ama ta ní gəbre Uwien sien' ki ye tí sən kí kpaan nà saan.

¹⁶ Ti li joh idu yà tə ni'yu bo ni, ki təkəh binib tigbəmən̄mənt, ta ní jo bitəb sən' nà saan, kí li jəbnh ti'ba bi'tuon bo.

¹⁷ Ní kele' *Uwien ya gbənku ni ki ye: «Unil ye wə ní wuən u'ba la, wə ní wuən u'ba Yonbdaan bo.»

18 Na yé Yonbdaan ya yɛnm sɔnge unil wà pèkeh u'ba bo nɛ, wɔn Yonbdaan pèkeh wà la, u'yɛnm sɔnge wɔn bo nɛ.

11

Pɔl nin bà taah bi'ba ki teh Yesu ya tondb nnɔ ya gɛr

1 Tɔ, ni bi tuo' la, ní cɛbe nni ní len nin nɛ mijɔrlenm waamu. Nikn mɛn kí tuo.

2 N yíe nɛ cɛɛn nɛ, ka sè ni'bo tɛn Uwien ɲa sè ni'bo ma. Kimɛ ni te tɛn ujɛfaan nɛ ní taa nɛ kí pun ujɛ uba kpein, wɔn si Kristo. Wɔ ní teke nɛ tɛn ujɛfaan wà ɲa bɛn jɛ fiebu.

3 Ama n fɛnge nibonn niba nɛ. Nɛn si: uwɛ là taa' ucekn ki lɛrɛ' ɛfa ma nnɔ, bi la lá taa gbɛfɛnfɛnm uba kí lɛbre ni'yɛnmaale kí saa ni'tetem mà cuube ni la ji ní li pɛ Kristo bo ni'donbó nɛ.

4 Bɛ tien' unitɔ baa' ki lá tɔke' nɛ *Yesu uba ya gɛr wa yé ti là tɔke' nɛ wà ya gɛr bii u tí wuɔn' nɛ ná ɲa tɛ nin ni là laa' *Mifuoñaanm ma nnɔ bii u tí tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt tà ɲa tɛ nin ti là tɔke' nɛ tà nnɔ la, ni tuonh-i?

5 Ma laa' bà yih bi'ba *Yesu ya tondmɔnb nnɔ cɛn' nni ná.

6 Nba la, milenm ni nɛ ma frɛh ki lienh mɔnmɔnmɔn ama mibɛnm mɛn ni, na te nnɔ. Ti wuɔn' nɛ isɛn kɛ ni nin ti teh ná kɛ ni, ki ye ti bɛn.

7 N là jii'n' n'ba tingi, ki kpɛin' nɛ, ki tɔke' nɛ Uwien ya gbɛmɔnmɔnt ka teke' ni'saan bonn ma nnɔ, n bii' nɛ-ɛɛ?

8 N là pendɛ' Kristo ya táantɔ yaab nɛ ki frɛ' ki sɔn' ki tore' nɛ, kimɛ bɛn nɛ là pèh nni kupaaku.

9 Uyo wà n là te ni'saan nnɔ, n là ciɛke tibont ama ma là miɛh uba niba. Kimɛ ti'ninjɛb bà ñɛn' ní Maseduɔnn ya tinfɛnm bó ní nnɔ de' nni ná kɛ là ciɛke nni. Ma là yíe ní li yé ni'ni uba bo tukl isɛn kɛ ni, ka lí li tien uba bo tukl mɔ.

10 Kí ñɛ Kristo ya gbɛmɔnt tà n ɲmɔbe tù nnɔ bo nil ɲa te Akayi ya tinfɛnm ni kí piɛn nni n la jɛbn n'ba ni ya bonn bo.

11 Bɛ bo nɛ n len' nnɔ? Ma yíe nɛ nɛ-ɛɛ? Uwien wɔn bɛn ki ye n yíe nɛ.

12 N teh ná nɔ, n lí li teh nɛn nɛ, ɲɔ binib bà nuunh bi li dule ná bo kí wuɔn bi'ba kí ye tinbi nin bɛn kpe nnɔ, la lɛ bi li dule ná bo.

13 Bi ya nib nɛndɛh nɛ ki teh bi yé Kristo ya tondb. Bi yé bitonsɔnb bà lɛrɛh binib nɛ, ki bɔndɛh bi'nun bó ki teh bi yé Kristo ya tondb.

14 Bi teh ná nnɔ ɲa yé bonn ná coh yɔkm, kimɛ *Satan mɔnɔn bɔndɛh binib ya nun bó nɛ ki teh u yé Uwien ya tond wà yé kuwenwenku.

15 Nɛ u'tonsɔnb mɔ bɔndɛh binib ya nun bó ki teh bi teh ná cuube la, ni'mɔ ɲa yé bonn ná coh yɔkm. Bi tí li fɔrɛ kí lɛ utudɛrɛ wà bi'tùon kpe wù nɛ.

Pal jènde' Yesu Kristo bo

16 N tí ye rí len nε kí lere nε. Ni la maaleh ki teh n yé ujor nε. Bii ni tí maale' ki ye n yé ujor nε la, ní tien sukle n'bo ηo n'mo rí fre kí jεbn n'ba waamu.

17 N lienh ná nɔ ηa yé Yonbdaan yíe rí len ma bo. N lienh tɛn ujor nε, kimε n ηmɔbe n li ñi ná bo kí jεbn n'ba.

18 Binib bà yεbe jεbnh bi'ba minisaaltetem bo ma nnɔ, n'mo li fre kí jεbn n'ba-a!

19 Ni yih ni'ba biyenfodɛnb nε. Bε tien' ni toh ki cengeh ijor ya gber ki tuonh i'ñuɔn bó?

20 Kimε ni tuonh bi teh nε iyonbe, ki jinh ki pendeh nε, ki fienh ni ηmɔbe ná kε, ki yindeh nε, ki kpɔbreh nε.

21 N len' ná nɔ, nǐ yé ifε nε. Ti gbele' ti'ba cεen nε ki te nnɔ.

Unil mεnge' lifɛl ki jεbn' u'ba nibonn bo la, n'mo li mεnge lifɛl kí jεbn n'ba nε, haali n li lienh mijɔrlenm mɔnɔn la.

22 Binib bugben yé Ebrembe nε-εε? N'mo yé wɔn nε. Bi yé Israyel yaab nε-εε? N'mo yé wɔn nε. Bi yé *Abraham ya yaabii nε-εε? N'mo yé len nε.

23 N ji ye rí tũre kí len mijɔrm sɔ. Bi yé Kristo ya tonsɔnb nε-εε? N yé Kristo ya tonsɔnl ki cɛn' bε, ki sɔn' ki cɛn' bε, bi pekɛn' nni ki cɛn' bε, ki ñi' nni ki cɛn' bε. N tuu ki lenh kinunbɔnk ká li fre kí baa nin nni mikuum.

24 Bolm miɣun, *Sufmbε ñi' nni inalebe ñinm pita nin miwe.

25 Bolm mita, Erom yaab mɔ ñi' nni ilɛnbɛn. Miba, bi yèke' nni itɛn. Bolm mita, buñerbu lin' nin nni. Miba mɔ n tien' miñunciɛnm bo liwentunηmenl nin kuñɔnηmenku.

26 Uyo wà kε n joh isɛn la, n lenh kinunbɔnk kε ya bol nε. N laa' kinunbɔnk ikpen bo, ki laa' kinunbɔnk idukond saan, ki laa' kinunbɔnk n'yaab *Sufmbε saan, ki laa' kinunbɔnk bà ηa yé *Sufmbε saan, ki laa' kinunbɔnk iducenciɛn ni, ki laa' kinunbɔnk nib ηa kɔ ná saan, ki laa' kinunbɔnk miñunciɛnm bo, ki laa' kinunbɔnk bà nɛndeh ki teh bi yé Kristo yaab nnɔ saan.

27 N'gbɛnɛnt ben' itũon ni, kujiinku kɔn' nni. N sɔbe ki pèreh migũnm. Mikũnm nin uñuñun kε cuo' nni, n gɔh ki tɛkreh ka jinh. N ñuh tiwɔr ka ηmɔbe niba rí ηɛkn n'ba bo.

28 Ma kaan' ki gben' ná kε tu' nni. Ama n'nun mɔn ná bo si: Kristo ya táan kε yaab ya gber nε ciεke nni daan kε daan.

29 Nηmε yé ujiin ηo ma tien' n'ba tɛn ujiin-i? Nηmε tũre' Uwien ya sɛn ηo na wire' nni ki gbien'-i?

30 Nǐ kpε rí jεbn n'ba la, n li jεbn n'ba n'jiint bo nε.

31 Yonbdaan *Yesu ya Baa Uwien wà si kupɛnpɛku uyo wà ηa ηmɔbe gbenm nnɔ bɛn ki ye ma nɛndeh.

32 N là te Damas ya du ni ubɛr Aletas ya yo nε. Udu nnɔ ya ciɛn là nuunh wɔ rí cuo nni, nε ki cère' u'sojambε se udu nnɔ ya guon ya nañɔbu saan ki gu.

³³ Ama bi ñɛn' nni likɛndɛncɛnciɛnl ni nɛ udu nnɔ ya guonl là guɔn' wù nnɔ ya dubonl liba, nɛ n ɲmɛrɛ' u'nɔɔ ni.

12

Uwien kpiire' tibont tà ki wuɔn' Pɔl

¹ Nĩ kpɛ ń li jɛbnh n'ba-aa? Na ɲmɔbe kpɛle. Ama n li len tibont tà kɛ Yonbdaan kpiire' tù ki wuɔn' nni nnɔ bo.

² N bɛn ujɛ uba u yɛ Kristo yɔ.* Ibin piik nin inan sɔ, Uwien taa' wɔ ki don' paaki ya paaki ya paaki bó. U don' nin u'gbɛnɛnt nɛ-ɛɛ! Ma bɛn. Wa tí don' nin u'gbɛnɛnt-ii! Ma bɛn. Uwien nɛ bɛn.

³ Udaan don' nin u'gbɛnɛnt bii wa don' nin u'gbɛnɛnt-ii! Ma bɛn. Uwien nɛ bɛn. Ama n bɛn

⁴ ki ye Uwien taa' wɔ ki don' paaki ki tí baa' wɔn Uwien den. Nɛn saan nɛ u cii' tigbɛr tà nisaal ɲa ń lɛ u li taa iñɔbon ya kí len kí tɛkn tù, ka ɲmɔbe sɛn wɔ ń len tù mɔ.

⁵ U ya daan bo n li jɛbn n'ba. Ama min bugbɛn bo wɔn n li jɛbn n'ba n'jiint bo nɛ.

⁶ N bi yíe ń jɛbn n'ba la, n bi li fre kí jɛbn, nɛ na bi yé n'bo jòrm, kime n bi li lienh tigbɛmɔnt baba nɛ. Ama ma jɛbnh n'ba, kime ma yíe uba ń li ɲmɔbe n'bo iyɛnmaale yà cɛn' u lenh n teh nà nin u ciih n lienh nà.

⁷ Kime Uwien kpiire' tibonmɔnmɔnt ki wuɔn' nni. Uwien ɲa yíe ń li jɛbnh n'ba tibont bugbɛn bo ma nnɔ, nɛ ki cɛrɛ' *Satan sɔn' nibonn niba, nĩ lá kɔn' n'gbɛnɛnt ni, ki cɔkreh nni tɛn ukonkon nɛ ń pien nni n la li jɛbnh n'ba.

⁸ N gbáan' Yonbdaan bol mita nɛ ki ye wɔ ń ñɛn nɛ n'gbɛnɛnt ni,

⁹ ama u tɔke' nni ki ye: «N'juokm li dɛkre ɲɛ. Kime a yé ujiin uyo wà la, u ya yo nɛ n wɔngɛh n'tuɔm.» Nɛn bo, n li tuo kí li jɛbnh n'ba n'jiin bo. Nnɔ nɛ Kristo ya tuɔm li te nni.

¹⁰ Nɛn bo, n lá te tijiint ni bii tisukr ni bii micɛɛkɛm ni bii liwɔbl ni bii iyɛnbɛn ni Kristo bo la, n'yɛnm sɔngɛ nɛ. Kime uyo wà mituɔm lá pɔrɛ' nni la, u ya yo nɛ n tùɔrɛh ki lenh mituɔm.

Pɔl jieh Kristo yaab bà te Korɛnt ni nnɔ

¹¹ Nĩ laa'-aa! Ninbi nɛ cɛrɛ' n lienh mijòrm. Ninbi nɛ bi li wuɔn binib n yé udaan wà. Nin ma yé niba ma kɛ nnɔ, bà yih bi'ba *Yesu ya tondmɔnb nnɔ ɲa cɛn' nni niba.

¹² N là te ni'saan ma nnɔ n là ɲmɔbe kuminku ki gbien', ki teh miyɔkm ya bont kɛ ya bol. Nɛn nɛ wɔngɛh ki teh n yé *Yesu ya tond.

¹³ Kristo ya táantɔ yaab laa' bà ki cɛn' ninbi? Ma là yé ni'bo tukl ma nnɔ nɛ tien' n'biil-ii? Nĩ yé nɛn bo la, fɛrɛ nni mɛn.

* 12:2 Pɔl ye ujɛ uba ma nnɔ, u niirɛh wɔn bugbɛn nɛ.

¹⁴ N bonde' ki gben' ní baa ni'saan bolmta sɔ. N baa' la, ma tí li li yé ni'bo tukl, kimε n bàareh ninbi bo nε, ma bàareh ni'faal bo. Na yé mubumu nε nuunh lifaal ki blinh mu'baambe, bibaambe nε nuunh lifaal ki blinh bi'bumu.

¹⁵ Min li tuo kí taa n ηmɔbe ná kε, kí sɔn lituonl kí tore nε, ki li tuo kí taa min bugben mɔnɔn kí cèbe nε. N yíe nε ki gbien' la, ninbi yíe nni ma bo nnɔ li kùore nε-εε?

¹⁶ Imɔn, ma là yé ni'bo tukl. Ama biba maaleh ki teh n là ηmɔbe ununwien nε, ki taah ucekn ki lereh ki jinh nε.

¹⁷ Liike mɛn binib bà kε n sɔn' bε ni'saan nnɔ, n ñi' uba bo ki lere' ki jin' nε-εε?

¹⁸ N là sɔn' Tit ni'saan ma ki cère' ti'ninjε uba tɔke nin wɔ nnɔ, u la lere' ki jin' nε-εε? Min nin wɔn kε ηa là ηmɔbe iyenmaale iba nε ki kpe usen uba-aa?

¹⁹ Ni ñen' uyo ki maaleh ki teh ti lienh ki nuunh tí lε imɔn nε ni'saan-a! Na te nnɔ. Ti yé Kristo yaab nε, ki te Uwien ya nun bó ki lienh. Ti'jɔtiebε, ti teh nɛn kε ki nuunh ni'tekjim nε ní kpére Uwien ya sɛn ni.

²⁰ Kimε n fenge n la lá baa' ni'saan kí lε ni te ma bi yíe ní li te ma bo, ni'mɔ ní lε n te na bi yíe n li te ma bo nε. N fenge n la lá baa' kí lε ifinfinde nin iponponbe nin ubenpiebe nin kunanierku nin itenfuon nin kuñkɔpɔbku nin tigbengt nin fɛnfɛnm nε te ni'ni nε.

²¹ N liεbe' ki fenge n la lá baa' ni'saan Uwien cère' ní ji ife ni'bo, kí muɔ binib bà yebe, ki tien' ibiere ka lèbre' bi'tetem, ki juore' ki teh tijɔknt ya bont, ki pε lisɔnsɔndl bo, ki teh fɛnfɛnm kε ya bol nnɔ bo nε.

13

Igbierfɔrke nin micèbm

¹ N ji we ní ni'saan bolmta sɔ. Ní kεle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bi ye bε ní gben tigber tà kε la, bi li cenge bimɔnkunb bile bii bita bó nε kí yaan kí gben tù.»

² N là baa' ni'saan miliem ma nnɔ n là tɔke' binib bà kε là tien' ibiere nnɔ nin bitɔb kε ηɔ. Fɛnfɛnnɔ ma te ni'saan, n tí juo' ki tɔkeh bɛn nε ki teh n lá baa' la, ma ní dɔan bi'ni uba kpein mɔnɔn.

³ Tɔ, ni nuunh kudieku kùa wɔngeh ki teh Kristo nε cèreh n lienh-a! Wɔn ηa yé jiin ni'bo, u yé utɔdaan nε ni'ni.

⁴ Imɔn, u là tien' u'ba ujiin nε bi kpe' wɔ udɔpɔnɔn bo, ama fɛnfɛnnɔ Uwien ya tuɔm bo nε u fuobe. Tinbi bà yé u'yaab nnɔ mɔ yé bijiinb nε. Ama ninbi bo nε ti'mɔ li fuobe nin wɔ kí ñε Uwien ya tuɔm bo.

⁵ Liike mɛn ni'tetem te ma bo, kí fiin ni'ba kí liike ni'fuobm kpe mitekjim ya sɛn-ii? Na bɛn ki ye *Yesu Kristo te ni'ni-ii? Nba la, ní fiin ni'ba kí lε na te nnɔ ηa ní la.

⁶ N ηmɔbe lidɛndɛnl ki ye ni fiin' la, ni li bɛnde kɪ ye ti ya tuonl ηa juore' fɛnm.

⁷ Ti miɛh Uwien wɔ́ rí cère ni la li teh nà bre nɛ. Na yé ti nuunh tí wuɔn nɛ kɪ ye ti ηmɔbe imɔn nɛ; ti nuunh ní li teh nà mɔn nɛ. Ní ye nè rí wuɔn kɪ ye ta ηmɔbe mɔn mɔnɔn la, na bre.

⁸ Kimɛ ta ηmɔbe tuɔm tí pien tigbɛmɔnt ama ti ηmɔbe mituɔm tí sɔn ηɔ tù rí li joh inun bó nɛ.

⁹ Ninbi faa ηɔ tinbi yé bijiinb la, ti'yɛnm sɔnge nɛ. Ti miɛh nà ti'kaare ni si: ní tien binicekrkaab mitekjim ni nɛ.

¹⁰ Nɛn nɛ cère' ma laan baa' ni'saan ma nnɔ n kele' kugbɔnku kuu ki de' nɛ. Ma yíe n lá baa' la, rí lɛ ní kpɛ rí wuɔn nɛ kɪ ye n bre kɪ nɛ Yonbdaan de' nni ticiɛnt tà nnɔ bo. U de' nni tù ki ye rí cère ni'cɛkl rí kpére nɛ, wa ye rí bere lè.

¹¹ Tɔ, n'yaabɛ, li te mɛn uyɛnsɔnge ni, kɪ li nuunh ní li yé binicekrkaab mitekjim ni. Li duɔndeh mɛn tɔb ya yɛnm, kɪ li tɛ iyɛnmaale, kɪ li ηmɛ nin tɔb ηɔ Uwien miyíem nin uyɛnduɔn ya daan rí li te nin nɛ.

¹² Li fuondeh mɛn tɔb mɔnmɔnm. Uwien ya nib kɛ fuondeh nɛ.

¹³ Yonbdaan *Yesu Kristo ya juokm nin Uwien ya yíem nin Mifuoñaanm ya taanm rí li te nin ni'kɛ.

Kugbɔnku kua Pɔl kele' ki de' Galasi yaab nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kele' kugbɔnku kuu ki de' Kristo ya táan yà te Galasi ya tinfenm ni nnɔ nɛ. Udu nnɔ ya nib bà yé Sufmbɛ nin bà ɲa yé Sufmbɛ kɛ teke' Kristo ki jin' nɛ.

Sufmbɛ biba wɔkn' Kristo ya táan nnɔ ni, ki caan' ki ye bà ɲa yé Sufmbɛ ki teke' Kristo ki jin' nnɔ ní paan yiko bo, kí li teh Sufmbɛ teh ma bo.

Nɛn bo nɛ Pɔl kele' ki ye na yé yiko bo nɛ Uwien bɔh binib bigbɛmɔ̀ndɛnb, u bɔh bɛ bigbɛmɔ̀ndɛnb mitekjim bo nɛ.

Kí cin liyul 1 kí tí baa iyul 2, Pɔl lienh wɔn bugben ya gber nɛ. U ye u yé Suf nɛ, ki yé Yesu Kristo ya tond bà ɲa yé Sufmbɛ saan (2:11-21).

Kí cin iyul 3 kí tí baa iyul 4, Pɔl ñiikeh Kujɔtiékpaaku ya gbɔnku bo nɛ ki wɔngeh ki teh Kristo nɛ sɔn' Uwien ya puonl ya tuonl. U liɛbe' ki ye binib yé Kristo yaab la, bɛn nin Uwien taan' buñɔbu nɛ (3:28). Ki ye Kristo yaab ɲa ji ɲmɔbe wuɔ yé Suf, wuɔ ɲa yé Suf, wuɔ yé uyonb, wuɔ ɲa yé yonb, wuɔ yé uje, wuɔ yé upii.

Kí cin iyul 5 kí tí baa iyul 6, Pɔl ye Kristo yaab ɲa ji yé yonbe.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ. Na yé nib nɛ gènde' nni, ka yé nisaal nɛ cèrɛ' n yé u'tond. Ti'Baa Uwien wà mèkre' wɔ bitenkpiib ni nin *Yesu Kristo bugben nɛ cèrɛ' n yé u'tond.

² Min nɛ kiɛh kugbɔnku kuu ní de Kristo ya táan yà te Galasi ya tinfenm ni nnɔ. Min nin n'yaab bà kɛ te n'saan nnɔ fuondeh nɛ.

³ Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

⁴ Ti'Baa Uwien ya yíem bo nɛ *Yesu Kristo tuo' ki kpo' ti'biere bo ɲɔ wɔ ní ñɛn tɛ idɛn yà bre ti te i'ni nɔ ni.

⁵ Wɔn Uwien nɛ si ukpíeke uyo wà ɲa ɲmɔbe gbenm. Ami.

Galasi yaab wiɛ' tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt

⁶ Ní jin' nni nɛ nin ni wiɛnh Uwien wà yin' nɛ Kristo ya juokm bo ya gber tontonm ma ki sikreh ki paakeh tigbɛtɔr bo nnɔ.

⁷ Na yé gbɛmɔ̀nmɔ̀ntɔr te nɛ. Binib biba nɛ te, ki saah ni'yɛnm, ki nuunh bɛ ní lèbre Kristo ya gbɛmɔ̀nmɔ̀nt.

⁸ Ama, ní yé tinbi bii Uwien ya tond mɔ̀nɔn nɛ ñɛn' paaki bó ní ki lá tɔke' nɛ tigber tà bore' nin ti lá tɔke' nɛ tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt tà nnɔ la, Uwien ní wiɛ wɔ miɲùm.

⁹ Ti là tǎke' nε ηǒ, nε n tí liεbe' ki tǎkeh nε fεnfennǒ wuǒ ki teh: unil tǎke' nε tigber, tù bore' nin ni là cii' tigbermǎnmǎnt tà tǎ'saan nnǒ la, Uwien ní wiε wǒ minǔum.

¹⁰ Fεnfennǒ n nuunh binib nε ní li pèkeh nni bii Uwien-i? N nuunh binib ya yenm nε ní li sǎnge n'bo-oo? N bi biε ki nuunh binib ya yenm nε ní li sǎnge n'bo la, ma bi li yé Kristo ya tonsǎnl.

Ní tien' ma Pǎl tí yé Yesu Kristo ya tonsǎnl

¹¹ N'yaabε, n yíe ní bende kí ye n là tǎke' nε tigbermǎnmǎnt tà nnǒ ηa ñen' nil saan nε.

¹² Kime ma là cii' tù nil saan, nil ηa wǎkn' nni tù, ama *Yesu Kristo nε kpíire' tù, ki cère' n bende' tù.

¹³ Ninbi mǎnǎn cii' n'tetem là te ma uyo wà n là pε Uwien bo *Sufmbε yaam nnǒ. N là jèndeh Uwien ya taanl yaab ní tí kende', nε n'nun mǎn ní gben bε.

¹⁴ Tinbi *Sufmbε pε Uwien bo ma bo wǎn la, n là cen' n'gbǎnku yaab bi yebe, nε n'nun mǎ là mǎn tí'yaajεbok bo ki cen' bε.

¹⁵ Ama Uwien gènde' nni ki laa' ba laan maa' nni. U'nimǎnt bo nε u yin' nni. U'yíem bo nε

¹⁶ u cère' n bende' u'Bije yé udaan wà ηǒ ní jo kí tí tǎke bà ηa yé *Sufmbε nnǒ u'gber. I ya tǎan bo ma gbien' uba bo,

¹⁷ ka don' Yerusalem bó ní tí le bà kpíε' ki yé nin nni *Yesu ya tondb nnǒ. Ama n bure' Arabi ya tinfenm bó nε, ki ñen' ní'bó ki liεbe' ní Damas ya du ni.

¹⁸ Tǒ, ibin ita gèbre', nε n don' Yerusalem bó ní tí le Pier*, ki tien' u'saan iwien piik nin injun.

¹⁹ Saak wà yé Yonbdaan ya ninje nnǒ baba ηa ní la, ma là laa' *Yesu ya tond uba ki pukn'.

²⁰ N kíeh nà ní de nε nǒ, Uwien ben ki ye ma nendeh.

²¹ Tǒ, n ñen' nen bó ma nnǒ n jon' Siri nin Silisi ya tinfenm bó nε.

²² U ya yo ki laa' Kristo ya táan yaab bà te Sude ya tinfenm ni nnǒ ηa laan ben nni.

²³ Ama bi là cii' nà baba si: «Uje wà là jèndeh te nnǒ, ji cuonh ki tǎkeh binib mitekjim ya gbermǎnmǎnt tà u'nun là mǎn wǒ ní gben tù nnǒ nε.»

²⁴ Nεn bo nε bi pèkeh Uwien n'bo.

2

Pǎl nin Yesu ya tondtǎb taan' ki kèle'

¹ Ibin piik nin inan gèbre', nε n liεbe' ki don' Yerusalem bó nin Banabas. N là tǎke nin Tit mǎ nε.

² Uwien nε là ye ní liεbe ní'bó, nε n jon'. Min nin Kristo yaab ya ciεnb taan' ki kèle' tí'ba, nε n tùǎre' ki tǎke' bε tigbermǎnmǎnt

* 1:18 Liike Itùon 9:26.

tà n kpaandeh tù bà ña yé *Sufmbε saan nnɔ. Kimε ma là yíe n sɔn' nà bii n sɔnh nà nnɔ ní juore fεnm nε.

³ Tɔ, Tit wà n là tɔke nin wɔ nnɔ là yé Grεk nε. Ama Kristo yaab ya ciεnb nnɔ ña là wɔbn' wɔ wɔ ní jiε u'punl.

⁴ Ama binib bà yih bi'ba *Kristo yaab, ka yé bε nnɔ nε là yíe wɔ ní jiε. Bi taa' miyεnfuom nε ki kɔn' ti'cεkl ni bε ní pingε kí liike *Yesu Kristo cère' ti teke' ti'yul ma nnɔ, ti biε ki pε yiko bo bii ta pε. Bi là maaleh bε ní liεbe kí tien tε yiko ya yonbe nε.

⁵ Ama ta tuo' bi'ñɔbu bó fiebu, ñɔ tiggεmɔnmɔnt ya gbεmɔnt ní juore kí li te tù te ma bo ni'bùol nε.

⁶ Kristo yaab ya ciεnb bεn wɔn, bi yé biciεnb bii ba yé la, na teh nni bonn, kimε Uwien ña ñmɔbe gèngènde. Biciεnb nnɔ mɔnɔn ña là wɔbn' nni ní tien bontɔnn kí pukn.

⁷ Ama bi bende' ki ye Uwien gènde' min nε ní li tɔkeh bà ña yé *Sufmbε *Yesu ya gbεmɔnmɔnt tɛn u gènde' Píer mɔ ma wɔ ní li tɔkeh tù Sufmbε.

⁸ Kimε wà de' Píer mituɔm wɔ ní li tɔkeh *Sufmbε tiggεmɔnmɔnt nnɔ, wɔn nε de' n'mɔ mituɔm ní li tɔkeh tù bà ña yé Sufmbε nnɔ.

⁹ Nε Saak nin Píer* nin San, bà bi bεn ki ye bi yé Kristo ya táan yaab ya sɛnlierb nnɔ bende' ki ye Uwien de' nni bupaabu, nε ki yoke' min nin Banabas ya nuɔ ki wuɔn' ki ye ti kpaan' buñɔbu, tinbi ní jo bà ña yé *Sufmbε bó, bi'mɔ ní jo *Sufmbε bó.

¹⁰ Bi ye tí li tien bijiinb bó baba nε. N'mɔ ya nun là mɔn nɛn bo nε.

Pɔl nin Píer finde' nin tɔb Antiyɔk ya du ni

¹¹ Ama Píer là baa' Antiyɔk ya du ni uyo wà nnɔ, nε n kòle' ki len' nin wɔ, kimε wa là kpíen' sɛn nε.

¹² Kí yaan binib ní ñε Saak saan kí baa ní nnɔ, ki laa' u taakeh ki jinh nin bà ña yé *Sufmbε nε. Ama binib nnɔ lá baa' uyo wà nnɔ, nε u dekre' ki tí sere u'ba, kimε u là fεnge' bà cε upunjie bo nnɔ nε†

¹³ Nε Suftɔb mɔ kpíen' iñuɔn ilele ya sɛn tɛn Píer, ki cère' Banabas mɔ tùre' ki paan' bi'bo.

¹⁴ Ama n laa' ba pε tiggεmɔnmɔnt ya gbεmɔnt bo ni'donbɔ ma nnɔ, nε n tɔke' Píer bi'ke ya nun bó ki ye: «Sin a yé Suf nε, ki teh tɛn wà ña yé Suf, ña teh tɛn Suf. Bε tien' a ji wɔbndeh bà ña yé *Sufmbε bε ní li teh tɛn Sufmbε?»

Mitekjim nε li cère Uwien ní bù binib bigbεmɔndεnb

¹⁵ Bi maa' tinbi ti yé *Sufmbε nε. Ta te tɛn bà ña yé Sufmbε,

¹⁶ nε ti bεn ki ye na yé unil teh yiko ye ma bo nε la, Uwien li bù wɔ ugbεmɔndaan, ama wà teke' *Yesu Kristo ki jin' la,

* 2:9 Liike 1:18. † 2:12 Pɔl ye bà cε upunjie bo ma nnɔ u niireh Sufmbε bà teke' Yesu Kristo ki jin' ñɔ ki cε ki ye bà ke teke' Yesu Kristo ki jin' nnɔ n li jeh ipun ki li pε bεn Sufmbε ya yaajebok bo nnɔ nε.

Uwien büh wən nε ugbeməndaan. Ti'mə teke' *Yesu Kristo ki jin' ηə Uwien rí bù tε bigbeməndεnb nε. Ti teke' *Yesu Kristo ki jin' ma nnə nε cère' Uwien bù' tε bigbeməndεnb. Na yé ti teh yiko ye ma bo nε la, Uwien li bù tε bigbeməndεnb, kimε Uwien ηa bù nil gbeməndaan kí ye u teh yiko ye ma bo.

¹⁷ Nĩ yé ti nuunh Kristo bo, Uwien rí bù tε bigbeməndεnb, nε bi ye ti'mə yé bibiεrdεnb la, nĩ ye nè rí ye Kristo sən̄h ki dienh ibiεre nε-εε? Na te nnə fiebu!

¹⁸ Kimε n là wiε' yiko wà nnə n liebe' ki paan' u'bo la, n wuən' ki ye min nin n'yul ηa teh ni'donbó nε.

¹⁹ Min wən *yiko bo, n te tən utenkpii nε. Wən nε cère' n te tən utenkpii; wa ji ηməbe tuəm n'bo. Nĩ te nnə ηə rí fre kí li fuobe Uwien yíe ma bo nε. Bi taan' ki kpε' min nin Kristo udəpən̄pən bo nε.

²⁰ Nεn bo, n fuobe la, na ji yé min nε fuobe, Kristo nε fuobe nni. Kimε n fuobe fεnfennə wuə ma nə, Uwien ya Bijε wà yíe nni ki teke' n'kuum ki kpo' nnə, n teke' wən nε ki jin', ki fuobe.

²¹ Nà yé n ye rí tien Uwien ya paabu fεnm nε, kimε nĩ yé kí nε *yiko bo nε Uwien büh binib bigbeməndεnb la, Kristo kpo' fεnm nε.

3

Yiko nin mitekjim ya gber

¹ Galasi yaabε, ni jòre' nε-εε? Bε nε fùòre' ni'yεnm-i? N tùòre' ki tǎke' nε bi kpε' *Yesu Kristo udəpən̄pən bo ma bo ηə!

² N yíe ní jiin nni iniire yà sə baba. Ni teh yiko ye ma bo nε cère' Uwien de' nε Mifuoñanm bii ni cenge' tigbemənmənt ki teke' tǔ ki jin' ma nnə bo nε?

³ Ni tien' mila ni'yεnm gben' ki tǐ kpε nə! Ni là cin' nin *Mifuoñaanm ya tuəm nε, bε tien' ni ji nuunh ní tǐ fòre nin minisaaltuəm-i?

⁴ Ni laa' nà kε ni'fuobm ni nnə juore' fεnm nε-εε? Na rí tuo kí juore fεnm.

⁵ Uwien dienh nε *Mifuoñaanm ki teh miyǎkm ya bont ni'siik ni ma nnə, ni teh yiko ye ma bo nε cère' u teh nnə bii ni cenge' tigbemənmənt ki teke' tǔ ki jin' ma nnə bo nε?

Uwien bù' Abraham ugbeməndaan u'tekjim bo nε

⁶ Kimε nĩ kele' *Uwien ya gbənkɔ ni ki ye: «*Abraham teke' Uwien ki jin', nεn bo nε Uwien bù' wə ugbeməndaan.»

⁷ Nεn bo, bende mεn kí ye binib bà teke' Uwien ki jin' nnə, bεn nε yé *Abraham ya yaabii.

⁸ Uwien là juə' ki len' u'gbənkɔ ni ki ye u li bù bà ηa yé *Sufmbε nnə bigbeməndεnb bi'tekjim bo nε. Nεn bo nε u là juə' ki tǎke' *Abraham tigbemənmənt tuu ki ye: «Sin bo nε n li tien inibol kε mimənm.»

9 *Abraham là teke' Uwien ki jin' nε u tien' wə mimənm. Nnə nε bà mə teke' Uwien ki jin' nnə, u tien' bi'mə mimənm tən *Abraham.

10 Tə, binib bà kε teh yiko ye ma bo, ki du nεn bo nnə, bi te Uwien ya ηuum ni nε. Kimε nī kele' *Uwien ya gbənkū ni ki ye: «Wà kε ηa boh nà kε kele' *yiko ya gbənkū ni nnə la, u te Uwien ya ηuum ni nε.»

11 Nī yé imən nε, Uwien ηa rí bù nil gbəməndaan wən Uwien ya nun bó kí nε u teh yiko ye ma nnə bo. Kimε nī kele' *Uwien ya gbənkū ni ki ye: «Ugbəməndaan li fuobe mitekjim bo nε.»

12 Ama *yiko ya bom nin mitekjim ηa tε. Nī yé unil teh *yiko ye ma la, yiko nnə bo nε u li fuobe.

13 Kristo de' tε ki wiε', ki nεn' tε *yiko ya ηuum ni, ki teke' ti'sensien ki cère' mī lu' wən bo nε. Kimε nī kele' *Uwien ya gbənkū ni ki ye: «Bi ku' wà kε ki lek'n' udə bo la, nī yé miηuum nε u'bo».

14 Nī tien' nnə ηə kí nε *Yesu Kristo bo, bà ηa yé *Sufmbε mə rí lε Uwien là tien' *Abraham u'mənm mà nnə nε. Nnə nε mitekjim bo, ti'mə li lε Uwien là pūon' ki ye u li sən nī *Mifuoñaanm mà nnə.

Yiko ηa rí pien Uwien ya puonl

15 N'yaabε, cère mεn rí taa kunεnεnku kuba binib ya fuobm ni kí wən nε. Unil pole' ki kele' u'nəbonfərkaal la, uba ηa rí fre kí lèbre lè, ka rí fre kí pukn niba mə li'bo.

16 Tə, Uwien là pūon' lipuonl ki de' *Abraham nin u'yaabil nε. Na kele' ki ye u'yaabii tən u niireh ligol nε, nī kele' ki ye u'yaabil nε. Li te liba nε, len si: Kristo.

17 N ye rí ye nà sə: Uwien là cuo' nin *Abraham kujətieku nε ki pūon' ki ye kua rí saa. Nī tien' ibin kobiinan nin ibin pita nε ki yaan u de' Moyis *yiko. Yiko nnə ηa rí gben kujətieku nnə kí cère Uwien ya puonl rí juore fεnm.

18 Kimε nī yé yiko bo nε binib li lε mimənm Uwien saan la, na ji yé puonl bo nε bi li lε mè. Ama lipuonl bo nín nε Uwien là juoke' *Abraham.

19 Nī te nnə la, bε bo nε Uwien de' *yiko bugbεn-i? U là de' wə ki pukn' ηə binib rí li bεndeh bi'tuonbiεε nε, kí tí baa uyo wà *Abraham ya yaabil là u là pūon' lipuonl ki de' lè nnə rí baa ní. Uwien là cère' u'tondb nε taa' *yiko nnə ki de' ucεndεnduol*, nε u taa' ki de' binib.

20 Binib bile ya siik ni nε ucεndεnduol te. Ama Uwien bugbεn nε là pūon' lipuonl nnə ki de' *Abraham, nil ηa là te bi'siik ni.

21 Nī te nnə la, yiko nich nin Uwien là pūon' ipuon yà nnə nε-εε? Na te nnə fiebu! Yiko nnə bi li fre kí cère unisaal rí lε limiεl la, Uwien bi li nī wən bo nε kí bù binib bigbεməndεnb.

* 3:19 Bi ye ucεndεntuol wà nnə, bi niireh Moyis nε.

22 Ama *Uwien ya gbɔnku ye ibiere ya tuɔm co uɲɛndun ya nib kɛ tiyonbt nɛ. Nɛn bo, Uwien li tien u pùon' ki ye ma nnɔ kɪ de binib bà teke' *Yesu Kristo ki jin' nnɔ bi'tekjim bo nɛ.

23 Kɪ yaan Kristo ń baa binib ń teke wɔ kɪ ji nnɔ, yiko là co tɛ tiyonbt nɛ, ki gu uyo wà Uwien li wuɔn tɛ mitekjim ya sɛn.

24 Nnɔ nɛ *yiko nnɔ là likeh tɛ ki tɪ baa' uyo wà Kristo baa' ní, ɲɔ Uwien bù' tɛ bigɛmɔndɛnb ti'tekjim bo nnɔ.

25 Ama Kristo tɪ baa' ma, ti teke' wɔ ki jin' nnɔ yiko ɲa ji likeh tɛ.

26 Ninbi bà kɛ teke' *Yesu Kristo ki jin' nnɔ, ni yé Uwien ya bumu nɛ kɪ ńɛ ni'tekjim bo.

27 Ninbi bà kɛ bi sɪi' nɛ Uwien ya ńunm Kristo ya yel bo nnɔ, ni teke' Kristo ya tetem nɛ.

28 Ni yé *Yesu Kristo yaab ma nnɔ, borm ɲa ji te ni'ni. Ninbi *Sufmbɛ nin bà ɲa yé Sufmbɛ, ninbi iyonbe nin bà ɲa yé yonbe, ninbi bijɛb nin bipiib, ni'kɛ yé unibaab nɛ.

29 Ni yé Kristo yaab ma nnɔ, ni yé *Abraham ya yaabii nɛ, ki li lɛ mimɔnm mà Uwien là pùon' mɛ *Abraham nnɔ.

4

Kristo yaab ɲa ji yé yonbe

1 Tɔ, n ye ń ye nà si: kibuk kà li ji lifaal laan yé kibuwawaak uyo wà la, ka cɛn' yonb nin kɛn si lifaal ma kɛ nnɔ.

2 Ama kɪ laan yé kibuk ma nnɔ, kɪ li boh binib bà likeh kɛ nin bà likeh kɪ'faal nnɔ nɛ, kɪ tɪ baa uyo wà ki'baa sien' ki ye kɪ ji yé ucien nnɔ.

3 Tɪ'mɔ yaam te nnɔ nɛ. Uyo wà ta laan là teke' Kristo ki jin' nnɔ, ti là yé iyaajɛbok yà te uɲɛndun ni ya yonbe nɛ.*

4 Ama ń lá kpaan' uyo wà Uwien sien' nnɔ, nɛ u sɔn' ní u'Bijɛ, ki cère' upii maa' wɔ, yiko ɲuuke wɔ,

5 ɲɔ wɔ ń de binib bà yiko ɲuuke bɛ nnɔ kɪ wiɛ. Nnɔ nɛ u tien' tɛ Uwien ya bumu.

6 Ni mɔnbe ki yé u'bumu nɛ. Nɛn bo nɛ u sɔn' ní u'Bijɛ ya Fuoɲaanm ti'fɛl ni, mɪ cèreh ti yih Uwien ti'Baa.

7 Nɛn bo, ɲa ji yé yonb, a ji yé u'buk nɛ. A yé u'buk ma nnɔ, a'mɔ li lɛ u'mɔnm nɛ. Uwien nɛ cère' ńi te nnɔ.

Pɔl ya yɛnm saa' Galasi yaab bo

8 Na laan là bɛn Uwien ma nnɔ, ni là pɛ ibule bo nɛ ɪ co nɛ tiyonbt. Ibule nnɔ ɲa yé Wien.

9 Ama fɛnfɛnnɔ, ni bɛnde' Uwien, wɔn Uwien nɛ cère' ni bɛnde wɔ. Bɛ tien' ni nuunh ní liɛbe kɪ paan iyaajɛbok bo? Ya ɲmɔbe tuɔm, ka yé niba mɔ? Bɛ tien' ni yíe ní liɛbe kɪ li yé i'yonbe?

* 4:3 Bi lɛbre' iɲɔbon yà ki ye: ta laan là teke' Kristo ki jin' uyo wà nnɔ; ɪ kele' Grɛkmbɛ ya lenm ni ki ye: «Ti laan là yé mubumu uyo wà nnɔ nɛ.»

10 Ni ηmabe ibok ne ki tureh ki boh ye ibin iba ni nin inmaale iba ni nin iwien iba nin uyo uba.

11 N'ye nm saa' ni'bo, kime n likeh n son' lituonl la nin inunmon ki de' ne no la juore fεnm ne.

12 N'yaabe, n gbāanh ne ne, li te men ten min, kime n tien' n'ba ten ninbi ba ye *Sufmbe ne. Na bii' nni niba.

13 Ni ben ki ye iwien ya la ηmabe nni no bo ne n laa' usen ki take' ne tigbemont mikpiεkm.

14 Nin iwien no la cere' n'gbenent ηa ηmabe liikm ma ke no, na la senge' nni, ka liike' nni fεnm. Ama ni la teke' nni ten n ye Uwien ya tond bii n ye *Yesu Kristo nin u'yul ne.

15 Ni la ηmabe uyensange wa no ji te la? Kime n li fre ki kun ne imon ki ye ni bi la li fre ki lokre ni'nunbii monon ki de nni la, ni bi la lokre' ye ki de' nni ne.

16 Fεnfεno, n takeh ne tigbemont ma no ne cere' n kpende' ni'nennend-ii?

17 Binib biba te bi'nun mon be ri li ye ni'gber ama bi ηmabe iyenmaale ya no ηa mon. Bi nuunh be ri bore min nin ninbi ne ki taa ne ki mokn bi'ba.

18 Ni mon, ni'nun ri li mon ni li tuu ki teh na mon uyo ke ne, na ye n la te ni'saan uyo wa baba ne la.

19 N'bumu, ni liebe' ki wi nni ni'bo ten imerwien ne. Ni li li wi nni no ne ki ti baa uyo wa ni li ηmabe Kristo ya tetem.

20 N bi ye ri li te ni'saan fεnfεno wu ne, ki bende n li len ne ma bo, kime n'ye nm ne nen' ni'ni.

Sara nin Agaar ya gber

21 Take nni men, ninbi ba ye yiko ri li ηuuke ne no, na ciih u teh ba ne-εε?

22 Ni kele' *Uwien ya gbanku ni ki ye: «*Abraham la ηmabe bijieb bile ne. Upiyonb la maa' uba, ne u'po umon ma maa' uo.

23 Upiyonb no maa' wa no u maa' wo unisaal ye ma bo ne. Ama u'po umon maa' wa no, Uwien ne la pun' ki ye u li maa wo.

24 Tigber tuu ya tingi ηmabe imesen ile ne; kime bipiib bile bie te ten Uwien la cuo' nin binib kujotieku kua bolm mile no ya nennεnku ne. Kuba si: Uwien la cuo' kua nin u'nib Sinayi ya juol bo no ne. Agaar ne ye ku ya jotieku ya nennεnku, ne u maa' mubumu ma ke no ye iyonbe.

25 Bi ye Agaar la, bi niireh Sinayi ya juol la te Arabi ya du ni no ne. Fεnfεno ya Yerusalem te ten upiyanb no ne, kime u'nib ye iyonbe ne.

26 Ama Yerusalem wa te paaki no, wun ηa te ten piyanb. Wun ne ye ti'du ki te ten ti'naa.

27 Kime ni kele' *Uwien ya gbanku ni ki ye:
«Upiyanb, li poknh,

sin wà ña ben merwien nnɔ,
li yiknh nin uyensonge,
kime upii wà bi wie' wɔ ya bumu li yebe,
ki cen' wà ñmɔbe ce yaamu.»

²⁸ N'yaabe, ninbi ben wɔn, Uwien là pùon' lipuonl là nnɔ bo ne ni yé u'bumu ten *Isaak.

²⁹ Bi là maa' kibuk kà unisaal yie ma bo nnɔ là jènde' uyo bo bi là maa' kà *Mifuoñaanm ya tuɔm bo nnɔ. Fɛnfennɔ mɔ nĩ biɛ ki te nnɔ ne.

³⁰ Tɔ, nĩ kele' *Uwien ya gbɔnku ki ye ba? Nĩ kele' ki ye: «Ñore upiiyonb nnɔ nin u'bijɛ, kime upiiyonb nnɔ ya buk ña ñmɔbe sen ken nin upiimɔn ya buk ní taan kí ji bi'baa ya faal»

³¹ Nɛn bo, n'yaabe, ta yé piiyonb ya bumu ama ti yé upiimɔn yaamu ne.

5

La liebe men ki kɔ yonbt ni

¹ *Kristo teke' te ki wie', ñɔ ti la ji ní li te yonbt ni ne. Nɛn bo, gore men ki la cère niba ní liebe kí cuo ne yonbt.

² Cenge men, min Pɔl ne tɔkeh ne ki teh: «Nĩ tuo' bi jie' ni'pun la, Kristo ña ji yé niba ni'bo.»

³ N liebe' ki tɔkeh unil wà ke tuo' bi jie' u'punl ne ki teh nĩ yé liwɔbl ne ki de' udaan, wɔ ní li boh yiko nnɔ ke kí tĩ ghen.

⁴ Ninbi bà nuunh Uwien ní bù ne bigbemɔndɛnb yiko bo nnɔ, ni bore' ni'ba Kristo saan ñɔ, ne ki mun' ni'ba Uwien ya paabu.

⁵ Tinbi ben wɔn, ti'dɛndɛnl si: Uwien li bù te bigbemɔndɛnb ti'tekjim bo ne. *Mifuoñaanm ne cère' ti gu lidɛndɛnl nnɔ ní tien.

⁶ Kime a yé *Yesu Kristo yɔ la, a jie' a'punl bii ña jie' la, na cieke. Nà cieke si: á teke Kristo kí ji ñɔ a'tekjim ní cère á li yie binitɔb ne.

⁷ Nĩ là cin' mɔnmɔnm ne, ñme ne pien' ne, ni la ji ní li boh gbemɔnt-i?

⁸ Mi ya piɛnm ña ñɛn' Uwien wà yih ne saan.

⁹ Kpɔnɔ ya ñɔke waamu mɔnɔn cèreh kpɔnɔ ke nuuleh ne.

¹⁰ Min wɔn, Yonbdaan cère' n ñmɔbe midum ni'bo ki ye ni'yɛnmaale ña bore' nin n'yi. Ama wà taah fɛnfɛnm ki bàareh ni'ni nnɔ yie la, wɔ ní li yé udaan wà ke, u li le utudɛre ne.

¹¹ N'yaabe, n bi biɛ ki tɔkeh binib ki teh be ní li jɛh ipun la, ba ji bi jèndeh nni. Kristo ya dɔpɔnpɔn ya gber ña ji bi li cère uba ya yɛnm ní saa.

¹² Cère men binib bà taah fɛnfɛnm ki bàareh ni'ni nnɔ ní li jɛh bi'pun haali kí tĩ fàare bi'ba mɔnɔn!

Li toreh men tɔb, kí cère Mifuoñaanm ní li pekreh ne

¹³ N'yaabε, ninbi wɔn, Uwien nε yin' nε ki de' nε ki wie'. Ni la dule nɛn bo kɪ li teh ni'yɛnm yie nà. Ama ní li yie tɔb, kɪ li toreh tɔb.

¹⁴ Kimε yiko kε taan' ki te yiko uba ni nε, wɔn si: «Li yie a'tɔ tɛn a yie a'ba ma bo.»

¹⁵ Liike mɛn ni'yul bo! Ni te tɛn muwɛnbiimu, ki coh tɔb la, ni joh migbenm nε.

¹⁶ N tɔkeh nε nε, cère mɛn Mifuoñaanm ní li pekreh nε. Nnɔ nε na ji li teh ni'yɛnm yie nà.

¹⁷ Kimε unisaal yie nà bore' nin *Mifuoñaanm yie nà, nε *Mifuoñaanm yie nà mɔ bore' nin unisaal yie nà. Unisaal yie nà ɲa cendeh nin *Mifuoñaanm yie nà. Nɛn bo nε na ní fre kɪ li teh ni'yɛnm yie nà.

¹⁸ *Mifuoñaanm pekreh nε la, yiko ɲa ji ɲmɔbe tuɔm ni'bo.

¹⁹ Tɔ, unisaal ya yiem cèreh u sɔnh itùonbiere yà nnɔ, ti bɛn yè. Yɛn si: tijɔknt ya tùon nin linaɲmaal nin lisɔnsɔndl,

²⁰ nin ibule bo ya paanm nin liñɔkjil nin kinɛnk nin likɔnkɔnl nin iponponbe nin ubenpiebe nin kunanierku nin ifinfinde nin umaapàare

²¹ nin ununfɔke nin tideyibr nin unifɛnjin nin itùontɔ yà bre tɛn yie. N là tɔke' nε itùonbiere nnɔ bó ɲɔ, ki liebe' ki tɔkeh nε, binib bà kε teh tuu ya bont ɲa ní kɔ Uwien ya bel ni.

²² Ama *Mifuoñaanm cère' binib yie tɔb, ki ɲmɔbe uyɛnsɔnge nin uyɛnduɔn nin kuminku, ki ɲmɔbe tinimɔnt, ki muɔh binib micεcεkm, ki ɲmɔbe midum,

²³ ki ɲmε nin tɔb, ki coh bi'ba. Yiko ɲa te kɪ biin binib bà teh tuu ya bont.

²⁴ Binib bà yé Kristo yaab nnɔ, wie' bi'nisaaltetem tɛn bi kpe' mɛ Kristo ya dɔpɔnpɔn bo nε.

²⁵ *Mifuoñaanm nε cère' ti fuobe ma nnɔ, cère mɛn mɛ ní li pekreh tɛ.

²⁶ Cère mɛn ti la li ɲmɔbe nacenkpekuont, ki la li delkeh tɔb, ki la li ɲmɔbe ponponbe tɔb bo.

6

Li toreh mɛn tɔb

¹ N'yaabε, ní yé bi pɪln' unil u teh nà bre la, ninbi bà *Mifuoñaanm pekreh nε nnɔ, ní tien suoo, kɪ tore wɔ wɔ ní liebe kɪ kpɪen usɛn wà mɔn. Ní'ni wà kε ní liike u'yul bo ki mɔ la kɔ biikm ní.

² Li toreh mɛn tɔb ijɛnd ni. Nnɔ nε ni li boh Kristo ya yiko.

³ Unil maaleh ki teh u yé niba nε, ka yé la, u lɛreh u'ba nε.

⁴ Wà kε ní fiin kɪ liike u'tuonl. U laa' lí mɔn la, wɔ ní li pèkeh u'ba u'tuonl nnɔ bo ki la taa' lè ki kpàandeh bi'tɔb yè.

⁵ Kimε wà kε teh nà la, ní likeh wɔn nε.

⁶ Bi wɔknh wà Uwien ya gber ní li ñendeh u ηmɔbe tibont tà ke nnɔ ya niba bó ki dienh wà wɔknh wɔ.

⁷ La lereh men ni'ba, ba leh Wien. Kime unil bule' ná la, u li ce nen ne.

⁸ Unil teh u'yenm yie ná la, u li le u'yenm yie ná ya suul ne. Ni'tingi si: mikuum. Ama unil teh *Mifuoñaanm yie ná la, u li le *Mifuoñaanm ya suul ne. Ni'tingi si: limiel lá ηa ηmɔbe gbenm.

⁹ Cere men tí li teh mimɔnm ki la ye ti jii'. Kime ti tuu ki teh mimɔnm la, uyo we ní tí le lisuul.

¹⁰ Nen bo, ti ηmɔbe libɔnl ma nɔ, cere men tí li sɔnh ki nuunh binib ke ya mɔnm, ni'ke tu nin ti'yaab bà mɔ teke' Kristo ki jin' nnɔ.

Tigbɛforkaar

¹¹ Liike men, min nin n'yul ne kele' ní gbenge ki de' ne.

¹² Binib bà wɔbndeh ne ní li jeh ipun nnɔ nuunh be ní li teh tibont binib ní li lenh bi'yenm ní li sɔnge bi'bo, ηɔ bi la jende be Kristo ya dɔpɔnpɔn ya gber bo baba ne.

¹³ Kime ben bà jeh ipun nnɔ bugben ηa boh yiko. Bi yie ni li jeh ipun ηɔ be ní li jebnh bi'ba ki teh ben ne wɔbn' ne ni jie' ipun ne.

¹⁴ Min wɔn, ma li li jebn n'ba niba bo ki kende' ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya dɔpɔnpɔn bo. Udɔpɔnpɔn nnɔ bo ne uɛndun wuu ya bont te ten tikpir n'bo, ne n'yenm ηa ji pe tu'bo.

¹⁵ Kime unil jie' lipunl bii wa jie' la, na cieke. Nà cieke si: Uwien ní tien te binifɛnb ne.

¹⁶ Uwien ní de binib bà ke kpe u ya sen uyenduɔn, kí muɔ be micɛɛkm. Wɔ ní tien nnɔ u'nib ke*.

¹⁷ Tɔ, kí ñe dinnɔ kí li joh uba la ji ηmɔbe nni yenñaaabe, kime n jende' *Yesu bo ma nnɔ ya gbien juore' ki te n'bo ne.

¹⁸ N'yaabe, ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke ne. Ami.

* **6:16** Mighiirm mie ni bi lebre' liñɔbonl lá ki ye u'nib ke nnɔ ní kele' Grɛkmbɛ ya lenm ni ki ye: Uwien ya nib Israyel yaab ne.

Kugbɔnku kua Pɔl kele' ki de'

Efes yaab nnɔ

Nà wɔngeh Kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kele' kugbɔnku kuu ki de' Kristo ya táan yà te Efes ya du ni nin i'tɔ yà te Asi ya tinfenm ni nnɔ nɛ. U là te lipɛkl ni nɛ ki kele' kugbɔnku nnɔ (3:1; 4:1). Pɔl taan' u wɔkn' itáan nnɔ miwɔknm mà kɛ nnɔ mijenjenm bo nɛ ki kele' kugbɔnku kuu ni. U kele' kù ki de' Kristo yaab bà ɲa yé Sufmbɛ nnɔ nɛ. Kugbɔnku kuu ya mɛsɛnkpíeke si: Efes yaab ɓ bende Uwien bonde' wɔ ɓ sɔn itùon yà nɛ. Ní yé tibont tà là buɔ, Yesu cère' binib bende' tù nɛ. Uwien bonde' haali uyoyo ɲɔ wɔ ɓ taan nà kɛ te kitink bo nin kutaaku bo nɛ kí taa kí ɲukn Yesu Kristo.

Kí cin liyul 1 kí tĩ baa 3, Pɔl tɔke' bɛ ki ye: Yesu Kristo nɛ baa' ki kpo' udɔpɔnɔn bo ki cère' ben nin Uwien taan' buñɔbu, ki gben' kinɛnk kà là te bà yé Sufmbɛ nin bà ɲa yé Sufmbɛ nnɔ ya sesíeke. Nen bo, borm ɲa ji te bi'siik ni.

Kí cin iyul 4 kí tĩ baa 6, Pɔl tɔkeh Kristo yaab ki teh bɛ ɓ li ɲmɔbe mitekjim nin uyenduɔn wà Uwien de' bɛ wù nnɔ, kí li fuobe mifuobfɛnm. Wà kele' kugbɔnku kuu nnɔ tɔkeh piicɛb ki teh bɛ ɓ bɛ ɓ li yíe bi'puob tɛn Kristo yíe u'táan yaab ma bo, ki kpo' bi'biere bo nnɔ nɛ.

Ifuonde

1 Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ Uwien ya yíem bo. N kieh kugbɔnku kuu ɓ de bà yé Uwien yaab kí ɓɛ *Yesu Kristo bo, ki du u'bo ki te [Efes ya du ni] nnɔ nɛ.

2 Tí'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ɓ juoke nɛ, kí de nɛ uyenduɔn.

Uwien tien' tɛ mimɔnm mà Yesu Kristo bo

3 Tí pèke mɛn Uwien tí'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa. Tí yé wɔn Kristo yaab ma nnɔ nɛ Uwien tien' tɛ u'mɔnm kɛ ya bol. Mimɔnm nnɔ yé paaki bó yaam nɛ, ki yé *Mifuoñaanm yaam.

4 Tɔ, u là cère' tí yé Kristo yaab nɛ ki gènde' tɛ ki laa' wa laan ɓɛn' uɲɛndun ɲɔ tí li yé u'yaab, ki la li ɲmɔbe biil u'nun bó. U yíe tɛ nɛ,

5 ki juɔ' ki gènde' tɛ ki tien' tɛ u'bumu *Yesu Kristo bo. U yíe nɛ ki cèkre' u'yɛnm ki tien' nnɔ,

6 ɲɔ tí li pèkeh wɔ u ɲmɔbe ukpíeke wà nnɔ bo nin u tien' tɛ tinimònt tà kí ɓɛ u'Bijɛ wà u yíe wɔ nnɔ bo.

7 Wɔn u'Bijɛ ya sɛm bo nɛ u de' tɛ ki wiɛ', ki fère' tɛ tí'biere, ki wuɔn' tɛ u ɲmɔbe tinimònt tù yebe ki tĩ kpe ma bo.

⁸ U tien' tɛ tinimònt nnɔ ki gbien', ki de' tɛ miyɛnfuom nin mibɛnm isɛn kɛ ni.

⁹ U cère' ti bɛnde' tibonbɔlkaar tà u'yíem bo, u là cèkre u'yɛnm wɔ ní tien tù Kristo bo nnɔ.

¹⁰ Ní lá kpaan' uyo la, u li tien tibonbɔlkaar tà nnɔ si: u li taan ná kɛ te kutaaku bo nin ná kɛ te kitink bo nnɔ Kristo ní li yé ní'kɛ ya bɛr.

¹¹ Uwien cère' ti yé wɔn Kristo yaab ma nnɔ nɛ ki là juɔ' ki gènde' tɛ tí li yé u'yaab. Uwien teh tibont kɛ u jɛke' ma bo nin u yíe ma bo,

¹² ɲɔ tinbi bà kpiɛ' ki ɲmɔbe lidɛndɛnl Kristo bo nnɔ tí li pèkeh wɔn Uwien, u ɲmɔbe ukpiɛke wà nnɔ bo nɛ.

¹³ Wɔn Kristo bo nɛ ní'mɔ là cii' Uwien ya gbɛr. Tù yé tigbɛmònt nɛ, ki yé tigbɛmɔnmònt tà cère' ni ɲmɛrɛ'. Ni teke' wɔ ki jin', nɛ Uwien dieke' nɛ. *Mifuoñaanm mà u là pùon' ki ye u li de nɛ mè nnɔ nɛ yé kudíeku nnɔ.

¹⁴ *Mifuoñaanm nnɔ bo, ti bɛn kɛin ki ye ti li lɛ Uwien bonde' lifaal là ki ble' u de' bà ki wiɛ' bi yé yaab nnɔ. Nɛn bo, cère mɛn tí li pèkeh wɔ u ɲmɔbe ukpiɛke wà nnɔ bo.

Pɔl kàareh ki dienh Efɛs yaab

¹⁵ Nɛn bo nɛ n cii' ni tùɔrɛ' ki teke' Yonbdaan *Yesu ki jin', ki tùɔrɛ' ki yíe Uwien ya nib kɛ ma nnɔ,

¹⁶ nɛ n tuu ki faareh Uwien ní'bo, ki tien ní'bó n'kaare ni,

¹⁷ ki mieh ti Yonbdaan *Yesu Kristo ya Wien wà yé tí'Baa ki ɲmɔbe ukpiɛke nnɔ wɔ ní cère *Mifuoñaanm ní de nɛ miyɛnfuom kí wuɔn nɛ wɔ, ní tùɔrɛ kí bɛnde wɔ.

¹⁸ N mieh wɔ wɔ ní wɛnde ní'nun bó, ní bɛnde lidɛndɛnl là bo u yih nɛ nnɔ; kí bɛnde u'faal là mɔn ki ɲmɔbe lisel, u li taa lè kí de binib bà yé u'yaab nnɔ;

¹⁹ kí bɛnde kí ye u'tuɔm yebe ka tí ɲmɔbe mí kpe nin bà. U taah mè ki toreh tinbi bà teke' wɔ ki jin' nnɔ. U wuɔn' mituɔm bugbɛn yebe ki kpe ma bo,

²⁰ uyo wà u taa' mè ki mèkre' Kristo bitɛnkpiib ni, ki taa' wɔ ki káan' u'nɔjie bó paaki bó nnɔ nɛ.

²¹ Kristo te nɛn saan nɛ ki ɲmɔbe mituɔm ki cɛn' ná kɛ te kutaaku bo ki ɲmɔbe mituɔm kɛ ya bol nin ná kɛ ɲmɔbe ticiɛnt kɛ ya bol. U'yel cɛn' iyel yà kɛ te. Na yé fɛnfɛnnɔ ya yel baba, lí cɛn' uyo wà we ní nnɔ mɔ ye nɛ.

²² Uwien cère' Kristo nɛ tɛ' tibont kɛ bo litaal, ki tien' wɔ tibont kɛ ya ciɛn. Wɔn nɛ yé u'taanl ya yul,

²³ nɛ u'taanl yé u'gbɛnɛnt. U te lí'ni ki tí gbɛn', nɛ Uwien mɔ te u'ni ki tí gbɛn'.

2

Mifuoɓfɛnm nin Kristo

¹ Uyo uba ni là teh ibiere ne ki biih Uwien, ki te ten bitenkpiib u'nun bó;

² ki teh ten uñendun yaab, ki boh wà yé isenpol ya cien ki te kutaaku nin kitink ya sesieke nnò. Fenfennò u ya cien ne ñuuke uñendun ya nib bà ña tuo' Uwien ya ñabu bó nnò; ki cèreh bi teh u yé nà.

³ Uyo uba ti'ke mò là te ten bi ya nib ne, ki pe minisaaltetem bo, ki teh ti'yenm yé nà. Ti'nisaaltetem nnò bo, ti là kpe Uwien ri dère ti'tub ten binitòb ne.

⁴ Ama Uwien nín muòh binib micεεkm nĩ tĩ kende', ki yé te ki gbien'. Nèn bo,

⁵ tinbi bà là te ten bitenkpiib Uwien ya nun bó, ka boh wò nnò, u cère' ti liebe' ki fuobe nin Kristo. U'juokm bo ne ni ñmere'.

⁶ Ti yé *Yesu Kristo yaab ma nnò ne Uwien taan' ki mekre' tinbi nin wòn, ki cère' ti kèle' wòn Kristo saan paaki bó.

⁷ Uwien tien' te nnò u'juokm bo ne kí ñe *Yesu Kristo bo, ñò kí ñe dinnò kí li joh wò ri wuòn kí ye u'nimònt yebe ka tĩ ñmòbe tũ kpe nin bà ne.

⁸ Ni teke' *Yesu ki jin' ma nnò, ne cère' ni ñmere' Uwien ya juokm bo. Na yé ni'tuòm bo ne ni ñmere', Uwien ya paabu bo ne ni ñmere'.

⁹ Na yé ni'tuòn bo ne ni ñmere'. Nèn bo, uba la li jebnh u'ba.

¹⁰ Kimε Uwien ne cère' ti ji yé ti yé bidεnb bà nò. Ti yé *Yesu Kristo yaab ma nnò ne Uwien tien' te binifεnb ñò tí li sònñ ituòn mòmòmòn ya u là juò' ki bonde' yé ki ble' te nnò.

Yesu Kristo bo ne ti'ke taan' ki tien' unibaab

¹¹ Nèn bo, tiere men kí ye bi maa' ne ma na yé Sufmbε. U yo uba *Sufmbε là yih ne bà ña jie' pun ne, ki yih bi'ba bà jie' ipun. Unisaal ne jie' bi'pun ne upunjie ya ñeku te bi'bo.

¹² Tiere men kí ye uyo nnò, na là ben Kristo, ka là ñmòbe sen ní li yé Israyel yaab, ka là te kujotieku kua Uwien cuo' kũ nin u'nib mibolm mà yebe, ki pùon' lipuonl ki de' be nnò ni. Na là ñmòbe dèndenl, ka ben Wien ni'fuobm ni kitink kie bo.

¹³ Ama ninbi bà là jende' Uwien nnò, fεnfennò ni yé *Yesu Kristo yaab ma nnò, Uwien cère' ni nekn' wò kí ñe wòn Kristo ya sèm bo ne.

¹⁴ Kimε wòn Kristo ne cère' ti ñmòbe uñòkpaan. U taan' *Sufmbε nin bà ña yé *Sufmbε ki tien' linibol liba. U kpo' udòpònpòn bo, ki gben' kinenk kà là te ten liguonl ki bore' be nnò.

¹⁵ U cère' *Sufmbε ya yiko nin u'wòb nin u'tentienm ña ji ñmòbe tuòm. U taan' *Sufmbε nin bà ña yé *Sufmbε ki tien' linibofenl bi te nin wò. U tien' nnò ne ki cère' bi ñmòbe uñòkpaan.

16 U kpo' udəpənpən bo ne ki taan' bà yé Sufmbε nin bà ηa yé Sufmbε ki tien' unibaab ki cère' bən nin Uwien taan' buñəbu. U tien' nnə ne ki gben' kinenk kà là bore' bε nnə.

17 Kristo baa' ki là təke' ninbi bà là jende' Uwien nin bà là neke wə nnə uyenduən ya gber ne.

18 Kristo bo ne Mifuoñaanbaabm cère' ti'ke laa' usen tí nekñ Baa Uwien.

19 Nεn bo, ninbi bà ηa yé *Sufmbε nnə, na ji yé cεnb bii binib bà ñen' niba bó ní, ama ni ji yé Uwien ya nib ya biba ne, ki yé u'den yaab mə.

20 Ni te ten kuduku kùa bi meh kù ya bont ne. *Yesu ya tondb nin *Uwien ya ñəbonsəknε ne yé kuduku nnə ya tenpuul, ne *Yesu Kristo bugben yé litenl là co litenpuul nnə.

21 Wən bo ne kuduku nnə ya bont ke tə tu'tər bo ki kpient, ki tì tien' kuduku kùa yé Yonbdaan yaaku.

22 Ni yé wən Kristo yaab ma nnə, ni'mə yé kuduku nnə ya bont ya tuba ne, ki taan' ki tien' libùol là Uwien te kí ñε *Mifuoñaanm bo.

3

Pəl təke' bà ηa yé Sufmbε tigbεmənəmənt

1 *Yesu Kristo ya tuonl bo ne min Pəl te lipεkl ni ninbi bà ηa yé *Sufmbε nnə bo.

2 Ni cii' Uwien ya nimənt bo, u de' nni lituonl là rí sən kí de ne nnə bó.

3 U là cibre' n'nun bó ki cère' n bende' u'gbεbəlkaar ne ki kele' tū mikpiεkm kugbənku kuu ni waamu.

4 Ni kaan' tū la, ni li fre kí bende kí ye n ηməbe mibenm tigbεbəlkaar nnə bo. Tū wəngəh Uwien lá li tien nà kí ñε Kristo bo ne.

5 Uwien ηa là cère' uyo bo yaab bende' tigbεbəlkaar nnə, ama fεnfennə wuə Mifuoñaanm cère' u'yaab *Yesu ya tondb nin u'ñəbonsəknε bende' tū.

6 Tigbεbəlkaar nnə si: kí ñε u'gbεmənəmənt bo, bà ηa yé *Sufmbε li taan nin *Sufmbε kí ji Uwien ya faal, kí taan kí tien unibaab, kí taan kí li te Uwien là pùon' lipuonl là nnə ni, kime bi'ke yé *Yesu Kristo yaab ne.

7 Uwien ya nimənt nin u'paabu bo ne u cère' n yé u'tonsənl, ki təkəh binib u'gbεmənəmənt nnə.

8 Min wə yé Uwien ya nib ya gbaarke nnə, Uwien tien' nni tinimənt ki ye rí təkə bà ηa yé *Sufmbε nnə kí ye Kristo yé lifaal là mən ki tì kende' ne;

9 kí wuən binib ke bε rí tūre kí bende Uwien teh ma bo nibonn nà u là bobn' nè lididikl bo nnə. Wən Uwien wə ñen' tibont ke nnə ne là bəle' nè u'ba saan haali uyo bo.

10 U tien' nnɔ ɲɔ kí ñɛ u'taanl bo, nà ɲmɔbe mituɔm kɛ ya bol nin nà ɲmɔbe ticiɛnt kɛ ya bol ki te paaki bó nnɔ ní bɛnde Uwien ɲmɔbe miyɛnfuom isɛn kɛ ni ma bo nɛ.

11 Nnɔ nɛ Uwien là bobn' wɔ ní tien nà haali uyo bo nnɔ, u ji tien' nɛn nɛ ti Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

12 Ti teke' Kristo ki jin' ma ki yé u'yaab nnɔ bo nɛ ti ɲmɔbe usɛn tí nɛkn Uwien nin midum.

13 Nɛn bo nɛ n gbáanh nɛ, ni la cère ni'gbɛnɛnt ní yòre n jinh ijɛnd yà ni'bo nnɔ bo. Ama cère mɛn n'jɛnd nnɔ ní li yé ni'bo ukpiɛke.

Kristo yɛ tɛ

14 Nɛn bo nɛ n gbaandeh Baa Uwien ya nun bó.

15 Wɔn nɛ yé kutaaku bo yaab nin kitink bo yaab kɛ ya Baa.

16 N miɛh wɔ u'kpiɛke yɛbe ki tí kɛnde' ma nnɔ bo wɔ ní cère *u'Fuoñaanm ní de nɛ mituɔm, ní li yé binib bà ya fɛl co nɛ.

17 N liɛbe' ki miɛh wɔ, wɔ ní cère Kristo ní li te ni'fɛl ni kí tí gben nɛ. Ni teke' wɔ ki jin' ma nnɔ bo, n miɛh wɔ wɔ ní cère ní li faa miyíem ni, kí li se mɔnmɔnm,

18 ɲɔ ninbi nin u'nitɔb kɛ ní fre kí bɛnde Kristo ya yíem yɛbe ka ɲmɔbe biɛn isɛn kɛ ni ma bo;

19 kí bɛnde kí ye u'yíem yɛbe ki tí gèbre' unisaal ya bɛnm; kí li ɲmɔbe Uwien ya tetem kɛ ki tí gben'.

20 Uwien nɛ li fre kí tien tɛ nè ní li yɛbe kí cɛn ti maaleh nà nin ti miɛh wɔ nà, kí ñɛ u'tuɔm mà te ti'ni ki sɔnh itùon nnɔ bo.

21 Wɔn si ukpiɛke u'taanl yaab ni *Yesu Kristo bo yo kɛ yo haali nin uyo wà ɲmɔbe gbenm. Ami.

4

Uwien cère' Kristo yaab kɛ taan' ki tien unibaab

1 Tɔ, min Pɔl wà te lipɛkl ni Yonbdaan bo nnɔ sureh nɛ; ní cère ni'tetem ní li selndeh Uwien wà yin' nɛ nnɔ;

2 kí li jiindeh ni'ba tingi isɛn kɛ ni, kí li ɲmɛ nin unil kɛ, kí li ɲmɔbe liyɛnguol, kí li yíe tɔb, kí li ɲmɔbe sukɛle tɔb bo.

3 *Mifuoñaanm taan' nɛ ki tien' unibaab ma nnɔ, ñikn mɛn kí li tɛ kí ñɛ uñɔkpaan bo.

4 Uwien cère' ti'kɛ taan' ki tien' tigbɛnɛnt tuba nɛ. *Mifuoñaanm mɔ te miba nɛ. Nɛ Uwien yin' tɛ lidɛndɛnl là bo nnɔ mɔ te liba nɛ.

5 Yonbdaan te uba nɛ. Mitekjim mɔ te miba nɛ. Uwien ya ñunsii mɔ te uba nɛ.

6 Uwien te uba nɛ, ki yé unil kɛ ya Baa. Wɔn nɛ cɛn' nà kɛ te, ki te unil kɛ ya fɛl ni, ki taah unil kɛ u sɔnh u'tùon.

7 Ama ti'ni wà kɛ laa' bupaabu Kristo de' wɔ ki kpaan' ma bo nɛ.

8 Nɛn bo nɛ ní kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«U doh paaki uyo wà nnɔ,

u tuke u cuo' bà tiyonbt nnə ne,
ki de' binib bupaabu.»

⁹ Tə, u don' paaki ya tingi si ba? Ni yé nè rí wuən kí ye u kpie' ki jiiire' dentingi ne.

¹⁰ Wà jiiire' dentingi nnə, wən ne don' paaki mə ki gèbre' kutaaku ŋə wə rí li te ni'ke saan.

¹¹ Wən ne de' unil ke bupaabu. U cère' biba yé bitondb, bitəb yé u'ñəbonsəknb, bitəb mə kpaandeh tigbəmənəm, bitəb yé bà likeh u'taan yaab*, bitəb mə yé Uwien ya gber ya wənwəknb.

¹² U de' bupaabu nnə ŋə wə rí bonde Uwien ya nib be rí li sən h u'tuonl, kí cère u'taanl là yé u'gbenent nnə rí kpére mitekjim ya sən ni ne.

¹³ Nnə ne ti'ke li ŋməŋməbe kí tī tien unibaab mitekjim ya sən ni, kí bende wən Uwien ya Bijə mənəm, kí li yé binib bà kpére' mitekjim ya sən ni, kí li te tən Kristo kí tī gben.

¹⁴ Nnə ne ta ji li te tən bumu. Ta ji li te tən buñerbu bùa inungbegbel tureh bù ki joh ikele ke. Binib ya wəknm mà tulndeh binib ŋa ji ŋməbe te ki pekreh tən kutafaaku ne tuke te. Nib ŋa ji li lere kí tuln te nin bi'tonnenku.

¹⁵ Ama tí li yíe təb, kí li təkheh təb tigbəmən. Nnə ne ti li kpére isen ke ni, kí li te tən Kristo. Wən ne yé u'taanl ya yul.

¹⁶ Wən ne taan' u'nib ke ki cère' bi tien' unibaab tən tigbenent ya gbenenbel tutuuke i'tə bo ki tūre' ki co ma bo. Tigbenent ya gbenenbel ke sən h i'tuon mənəm la, tigbenent nnə ke kpien h ne. Kristo ya taanl yaab mə yaam te nnə ne. Bi yíe təb là, litaanl nnə kpien h mənəm ne mitekjim ya sən ni.

Mitekpaam nin mitetefənm ya gber

¹⁷ Nən bo ne n ñiikeh ki təkheh ne tigber tuu nə Yonbdaan ya yel bo ki teh: Ni la ji rí li fuobe tən binib bà ŋa pe Wien bo. Bi'yenmaale ke pe bonfənm bo ne.

¹⁸ Bi'nun ŋa wien. Bi'yufaa ne cère' ba bən niba. Nən bo ne ba rí le Uwien de' u'nib mifuobfənm mà nnə.

¹⁹ Ba ji bən nà mən, ka bən nà bre, ne ki taa' bi'ba ki de' lisənsəndl, ki ŋaake ki teh tijəktnt ya bonn ke ya bol.

²⁰ Ninbi wən, na yé ni benge' nən ne Kristo bo.

²¹ Ni là cii' Kristo ya gber ne, ne bi là wəkn' ne tun ne kí ñe wən *Yesu Kristo ŋməbe tigbəmən tà nnə bo, bii ba?

²² Nən bo, daan mən ni'tetepaam, mī yé minisaaltetem mà là saah ne ki cèreh ni'nun fəke tibont tà lereh binib nnə bo ne.

²³ Cère mən Uwien rí lèbre ni'tetem nin ni'yənm,

²⁴ ŋə ní li ŋməbe mitetefənm mà Uwien tien' mè u yíe ma bo nnə. Tigbəmən ne cère' mitetem nnə mən, ki cuube.

* 4:11 Bi lèbre' inəbon yà ki ye bitəb yé bà likeh u'taan yaab nnə; i kele' Gerekme ya lenm ni ki ye biwənkpaab ne.

25 Nɛn bo, dāan mɛn kutonnɛnku. Wà kɛ ní li tɔkeh u'to tigbɛm̀ɔnt, kime ti taan' ki tien' tigbɛnɛnt tuba nɛ.

26 Ni'benku ni ben' la, ní cuo ni'ba ki la tien biere, ki la cère ni'benpiebe nnɔ́ ní lu uwien.

27 La de mɛn sɛnpol sɛn uba nin utɔ.

28 Wà suh la, wɔ́ ní dāan bunasubu, kí li yé unim̀ɔn, kí li sɔnh it̀ɔn nin inunm̀ɔn, kí lɛ u yíe ná u'nɔjɛ bo, ɲɔ́ kí pu bijiinb mɔ.

29 Ni la cère iǹɔnbobil ní li ñɛh ni'ñuɔn ni. Ama ni ye ní li len la, ní cère nè ní li yé iǹɔnbon yà m̀ɔn, kí fre kí tore binib ní wiɛbe bɛ ma bo bɛ ní kpére mitekjim ya sɛn ni, kí cère bà cenge ni'bó nnɔ́ ní lɛ mim̀ɔnm.

30 La cère mɛn *Uwien ya Fuoñaanm ya yɛnm ní saa, kime Uwien taa' mɛn nɛ ki dieke' nɛ, ki gu lidaali là u li de nɛ kí wiɛ.

31 Ni la cère ni'benku ni ní li to tɔb bo, ki la ɲuuɲ tɔb bo, ki la li ɲm̀ɔbe benpiebe, ki la k̀ɔnh nin tɔb jɛr, ki la sukreh tɔb, ki la cère biɛrm miba nin mitɔm ní ji ní li te ni'ni.

32 Li yé mɛn binim̀ɔnb, kí li muɔh tɔb micɛɛkm, kí li fèreh tɔb tɛn Uwien fère' nɛ Kristo bo ma bo.

5

1 Ni yé Uwien ya bumu u yíe nɛ ma nnɔ́, li te mɛn tɛn wɔn.

2 Li ɲm̀ɔbe mɛn miyíem ni'fuobm ni, tɛn Kristo yíe tɛ ma ki taa' u'ba ki tien' bupaabu nin kitɔtuɔrwɛnk nnɔ́. Lituɔrl nnɔ́ te tɛn lɛfina nɛ ki nu ki ɲmɛ, ki sɔnge Uwien ya yɛnm.

3 Ni yé Uwien ya nib ma nnɔ́, na ji kpɛ bɛ ní li t̀aakeh lisɔnsɔndl nin tijɔknt ya t̀ɔn kɛ ya bol nin ununf̀ɔke ya yel ni'ni m̀ɔnɔn.

4 Na ji kpɛ ni li lienh ñɔnbobil nin j̀ɔrlenm, ki la lienh tibont t̀a ɲm̀ɔbe tijɔknt bo. Nà kpɛ ní li teh nè si: ní li faareh Uwien nɛ.

5 T̀ɔre mɛn kí bɛnde kí ye wà kɛ teh lisɔnsɔndl nin wà kɛ sɔnh tijɔknt ya t̀ɔn nin wà kɛ ɲm̀ɔbe ununf̀ɔke lifaaciɛnl ɲa ɲm̀ɔbe gbiin Kristo nin Uwien ya bel ni. Wà kɛ ɲm̀ɔbe ununf̀ɔke lifaaciɛnl bo la, lifaaciɛnl yé u'bo ibule nɛ.

6 La cère mɛn uba ní taa gbɛfɛnm uba kí lɛre nɛ. Uwien ya benku ni beh bi ya nib bo nɛ, kime ba ciuh u'ñɔbu bó.

7 Ni la cère ninbi nin ni ya nibol ní li tɛ gbɛr.

8 Uyo uba ni'm̀ɔ là te licinñunl ni nɛ. Fɛnfɛnnɔ́, ni yé Yonbdaan yaab ma nnɔ́, ni ji te kuwenwenku ni nɛ. Nɛn bo, li fuobe mɛn tɛn kuwenwenku ni yaab.

9 Kime kuwenwenku cèreh ti teh tinim̀ɔnt kɛ ya bol nɛ, ki teh ná cuube, ki pɛ tigbɛm̀ɔnt ya sɛn bo.

10 Sekn mɛn kí bɛnde ná sɔnge Yonbdaan ya yɛnm.

11 La taa mɛn ni'ba kí kuɔn binib bà te licinñunl ni ya t̀ɔnfɛnfɛnm ni. Ama li ñɛndeh mɛn bi'gbɛr upaan bo.

12 A ye á tǎke bi buǎh ki sǎnh itùon yà nnǎ ya gbɛr mǎnǎn la, nǐ ñmǎbe ife nɛ.

13 Ama bi buǎh ki teh nà ke nnǎ ñɛn' upaan bo la, na ji buǎ, nǐ ji te kuwenwenku ni nɛ.

14 Kimɛ nà ke ñɛn' upaan bo la, nǐ ji yé kuwenwenku ni yaann nɛ. Nɛn bo nɛ bi ye:

«Sin wà gǎh la, á finde,

fii kí ñɛ bitenkpiib ni,

Kristo li wende ɲɛ.»

15 Nɛn bo, li bɛn mɛn, ni li fuobe ma bo, ki la ji rí li te tɛn ijǎr, ama wuǎn mɛn kí ye ni ñmǎbe miyɛnfuom.

16 Uyo wà ni laa' libònl ní tien nà mǎn la, tien nè mɛn, kimɛ ti te idɛn yà nǎ bre nɛ.

17 Nɛn bo, ji la yé mɛn jǎr, ama bɛnde mɛn Yonbdaan yíe nà.

18 La ñuh mɛn daam ki yibeh, kimɛ tidɛyibr cèreh binib teh fɛnfɛnm nɛ. Ama cère mɛn *Mifuoñaanm rí li te ni'ni kí tǐ gben.

19 Li dondeh mɛn Yonbdaan, kí li gɛh iyuon ke ya bol ki ñɛngɛh wǎ nin ni'fɛl ke, kí li saakreh tǎb ya gbɛnɛnt,

20 kí li faareh Baa Uwien uyo ke nibonn ke bo ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo.

Upii nin u'cɛ li fuobe ma bi'dencɛnl ni

21 Ni boh Kristo ma nnǎ, li blinh mɛn ni'yul ni'tǎb ya nun bó.

22 Bipiibe, li blinh mɛn ni'yul ni'ciɛb ya nun bó tɛn ni blinh ma ni'yul Yonbdaan ya nun bó nnǎ;

23 kimɛ uje yé u'po ya ciɛn tɛn Kristo yé u'taanl yaab ya ciɛn ma nɛ. Kristo ya taanl yé u'gbɛnɛnt nɛ, nɛ u yé u'taanl nnǎ ya Nmienl.

24 Nɛn bo, bipiib rí li blinh bi'yul bi'ciɛb ya nun bó isɛn ke ni tɛn Kristo ya taanl yaab blinh bi'yul u'nun bó ma bo.

25 Bijɛbɛ, wà ke rí li yíe u'po tɛn Kristo yíe u'taanl ma, ki teke' li'kuum ki kpo' nnǎ.

26 U tien' nnǎ ɲǎ lè rí li yé Uwien yaal nɛ, nɛ ki taa' miñunm nin u'gbɛr ki lùore' li'nib.

27 U yíe bɛ rí baa u'saan, kí li mǎn ki windeh, ki la ñmǎbe jǎknt, kí la ñmǎbe miin, kí la gbè niba saan, ama bɛ rí li yé biñaanb, kí la ñmǎbe biil nɛ.

28 Nnǎ nɛ nǐ kpe uje rí li yíe u'po tɛn u yíe u'ba ma bo. Uje wà ke yíe u'po la, u yíe u'ba nɛ.

29 Kimɛ nil ɲa kpele ki senge' u'ba. U jinh nɛ, kí likeh u'ba mǎnmǎnm tɛn Kristo jindeh u'taanl yaab ma, kí likeh bɛ mǎnmǎnm nnǎ.

30 Tinbi Kristo yaab yé u'gbɛnɛnt nɛ.

³¹ Ní kẹ́lẹ́ *Uwien ya gbɔ́nku ni ki ye: «Nen ne cèrẹ́' uje kuɔ́n' upii la, u li dàan u'naa nin u'baa, wɔ́n nin u'po ní taan, ne ben bile nnɔ́ ní taan kí tien unibaab.»

³² Nibonbálkaann nnɔ́ yé niboncienn ne. Min bo, ní likeh Kristo nin u'taanl ne.

³³ Ama tigber bugben likeh ní'mɔ́ ne. Uje ke ní li yíe u'po ten u yíe u'ba ma bo. Upii ke mɔ́ ní li boh u'cẹ́.

6

Mubumu li fuobe ma bo lidencɛnl ni

¹ Mubumu, ni yé Yonbdaan yaamu ne, li boh men ní'naambe nin ní'baambe, kime ní kpe ní li teh nen ne.

² «Li boh a'naa nin a'baa» yé liwɔ́bkpiekl là Uwien de' lè ki pole' lipol ki kpɔ́bn' lè ne.

³ A pe li'bo la, «A li te liwiél ni ne, kí li ηmɔ́be limɛfɔ́kl uɛndun wuu ni.»

⁴ Bibaambe, la cèrẹ́ men ní'bumu ya yenn ní li ñeh ní'ni. Ama ní li wubeh mù, kí li pekreh mù, kí li gbierih mù Yonbdaan yíe ma bo.

Iyonbe nin i'cɛnbaambe li te ma bo

⁵ Iyonbe, li boh men ní'cɛnbaambe uɛndun wuu ni, kí li fenge be imònmò́n, kí li sɔ́nh bi'tùon nin ní'fèl ke ten ni te ma bo nin Kristo.

⁶ Ní la li boh be bi'nun ni baba ten ni nuunh binib ne ní li pèkeh ne, ama ní li teh ten ni yé Kristo ya yonbe ne, ki nuunh ní li teh Uwien yíe nà nin ní'fèl ke.

⁷ Li sɔ́nh men itùon nin uyennmaa, ten ni sɔ́nh ki dienh Yonbdaan ne, na sɔ́nh ki dienh nib.

⁸ Ní li ben kí ye wà ke teh nà mɔ́n, yé uyonb bii wa yé yonb la, mimònm nnɔ́ bo ne Yonbdaan li suu wɔ́.

⁹ Iyonbe ya cɛnbaambe, ní'mɔ́ ní li teh ní'yonbe mɔ́nmɔ́nm, kí dàan liwɔ́bl, kí li ben kí ye ninbi nin ben ke te Cɛnbaa uba ne paaki bó. Wɔ́n ηa yíe uba ki cɛn' utɔ́.

Uwien de' Kristo yaab tijeɔ́nwent tà

¹⁰ N li len nà kí fɔ́re si: li nuunh men ní'tuɔ́m Yonbdaan saan ηɔ́ u'tɔ́cienn ní cèrẹ́ ní li faa.

¹¹ Taa men Uwien dienh tijeɔ́nwent tà ke nnɔ́ ηɔ́ kí li faa kí fre kí tuobe usɛnpol nin u'cekn ya sen ke.

¹² Na yé ti li tɔ́ nin unisaal ne lituɔ́l. Ama ti li tɔ́ lituɔ́l nin nà ηmɔ́be ufaa ke ya bol nin nà ηmɔ́be ticiɛnt ke ya bol nin nà ηmɔ́be mituɔ́m ke ya bol ki ηuuke licinñunl ya ηɛndun wuu nɔ́ nin isɛnpol yà te paaki bó nnɔ́ ne.

¹³ Nen bo, taa men Uwien dienh tijeɔ́nwent tà ke nnɔ́, ηɔ́ uwenbiere ya daali ní fre kí tɔ́ mɔ́nmɔ́nm kí ñe len, kí juore kí li se ki faa.

14 Nɛn bo, bonde mɛn kɪ sere, kɪ li pɛ tigbɛmɔnt bo. Tù yé ni'bo liningbɛnl nɛ ki co ni'ciɛk ni, kɪ li pɛ imɔn bo. I yé ni'bo tijekɔnwɛnt tà lèkndeh ni'fɛl bo nɛ.

15 Taa mɛn tigbɛmɔnmɔnt ya tɔkm kɪ tien tɛn ni'tacaan, kɪ cère ni'gbɛnɛnt nɪ li ñaanh tu'tɔkm bo. Tun nɛ cèreh unil ya yɛnm dɔ.

16 Li taah mɛn mitekjim ki teh tɛn lipikl uyo kɛ. Ni li taa lɛn nɛ kɪ fre kɪ kpiin usɛnpol ubiɛɔ ya pien yà teknh umu nnɔ,

17 kɪ cère ni'ɲmɛrm nɪ li yé ni'bo tikur ya kɛnpinl, kɪ li ɲuuke *Mifuoñaanm ya jusiek, ni'tingi si: Uwien ya gbɛr.

18 Li kàareh mɛn uyo kɛ, kɪ cère *Mifuoñaanm nɪ li toreh nɛ ni'kaare nin ni'miɛbu ni isɛn kɛ ni. Nɛn bo, la gɔh mɛn, kɪ li tuu ki kàareh ki dienh Uwien ya nib kɛ.

19 Li kàareh wɔ mɛn ki dienh n'mɔ, ɲɔ wɔ nɪ cère nɪ lá yàare n'ñɔbu la, nɪ bɛnde n li len ma bo, kɪ de nni lifɛl nɪ tɔke binib tigbɛmɔnmɔnt tuu ya bonbɔlkaar ki la bɔle tù.

20 N tɔkeh tun nɛ ki te lipɛkl ni. Nɛn bo, nɪ li kàareh, Uwien nɪ de nni lifɛl, nɪ tɔke binib tigbɛmɔnmɔnt nnɔ ya bonbɔlkaar, n bi li tɔke bɛ tù ma bo ki la bɔle tù.

Ifuondfɔrkɛ

21 N yíe ni'mɔ nɪ bɛnde n te ma bo nin n teh nà nɛ. Ti'ninjɛ Ticik wà n yíe wɔ u sɔnh Yonbdaan ya tuonl mɔnmɔnm nnɔ li tɔke nɛ n'gbɛr kɛ.

22 N sɔnh wɔ ni'saan nà bo si: wɔ nɪ lá tɔke nɛ ti'gbɛr, kɪ saake ni'gbɛnɛnt nɛ.

23 Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo nɪ de ninbi ti'yaab uyɛnduɔn, kɪ cère nɪ li yíe tɔb, kɪ li ɲmɔbe mitekjim.

24 Uwien nɪ juoke binib bà kɛ yíe ti'Yonbdaan *Yesu Kristo miyíem mà ɲa ɲmɔbe biɛn nnɔ.

Kugbɔnku kua Pɔl kele' ki de' Filip yaab nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Filip yé Maseduɔnn ya tinfenm ya du nɛ. Pɔl joh u'sen nle bo nɛ ki tɔke' Filip yaab tigbɛmɔnmɔnt.

Pɔl kele' kugbɔnku kuu ki wuɔn' ki wɔn nin Filip yaab yíe tɔb ki gbien'. Ní tete nɛ bi lá cuo' Pɔl ki pɛkn' Yonbdaan ya tuonl bo. U te lipɛkl ni ka rí fre kí tore Filip yaab ma nnɔ nɛ ní wi wɔ cɛɛn, kímɛ u cii' binib biba nuunh bɛ rí tuln bɛ nɛ (1:15-17; 2:21; 3:2, 18). Pɔl sɔn' uba ni'bó wɔ rí tí tore bɛ kí cenge tigber nnɔ (2:19-30).

Pɔl faare' Filip yaab bi'pum bo, ki sure' bɛ, bɛ rí li ɲuuke tigbɛmɔnmɔnt nnɔ tinɔjer tule, ki la cère uba rí tuln bɛ.

Yesu daan' u là ɲmɔbe ná kɛ, nɛ Uwien taa' tibont kɛ ki ɲukn' wɔ. Nnɔ nɛ Pɔl mɔ daan' ná kɛ là yé u'bo lifaal nnɔ (3:3-10), ki tuo' ki jèndeh Yesu Kristo bo, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye bi'mɔ rí tɛkn u'taal ni (3:17; 4:9), kí li ɲmɔbe uyensonge uyo kɛ, kí li kpe buñɔbu.

Ifuonde

¹ Min Pɔl nin Timote yé *Yesu Kristo ya tonsɔnb nɛ. Ti kieh kugbɔnku kuu tí de bà kɛ yé Uwien ya nib kí ñɛ *Yesu Kristo bo, ki te Filip ya du ni nnɔ nin bà likeh Kristo ya taanl nin bi'totorb nɛ.

² Tí'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo rí juoke nɛ, kí de nɛ uyenduɔn.

Pɔl kàareh ki dienh Filip yaab

³ Uyo wà kɛ n tiere' ni'bó la, n faareh n'Wien ni'bo nɛ.

⁴ N kàareh ki dienh ni'kɛ uyo wà kɛ la, n kàareh nin uyensonge nɛ.

⁵ Kímɛ kí ñɛ lidaali là n baa' ni'saan kí lá tu dinnɔ, ni toreh nni nɛ n tɔkeh binib tigbɛmɔnmɔnt.

⁶ N du ki ye Uwien cin' lituonmɔnmɔnl là ni'ni nnɔ u li sɔn kí tí gben lè lidaali là *Yesu Kristo li baa ní nnɔ nɛ.

⁷ Ní kpe rí li ɲmɔbe i ya yenmaale ni'kɛ bo, kímɛ n'yɛnm pɛ ni'bo nɛ. Uwien juoke' min nin ninbi kɛ ma nnɔ nɛ cère' ni tore' nni fenfenɔ wà n te lipɛkl ni nɔ nin uyo wà n là mɔh tigbɛmɔnmɔnt bo, ki nuunh binib rí tũɔre kí teke tù kí ji nnɔ.

⁸ Imɔn, Uwien nɛ yé umɔnkunl ki ye n yíe ni'kɛ nin n'fèl kɛ. Kímɛ n yíe nɛ tɛn *Yesu Kristo yíe nɛ ma bo nɛ.

9 N kàareh nà bo si: Uwien ní cèrè ni'yíem ní li yèbreh ki joh ηο ní'nun bó ní li wendeh ní li bendehe tibont κε ya tingi mǝnmǝnm,

10 ηο kí sekn kí gènde nà mǝn. Nnǝ nε na ní li ηmǝbe jǝknt, ka ní li ηmǝbe biil mǝ lidaali là Kristo li baa ní nnǝ.

11 *Yesu Kristo li cèrè ní li tuu ki teh nà cuube ηο Uwien ní li ηmǝbe ukpíeke nin kupenpeku.

Pǝl mǝh tigbǝmǝnmǝnt bo

12 N'yaabε, n yíe ní bende kí ye nà tu' nni nǝ bo binib cii' tigbǝmǝnmǝnt ki yèbe nε.

13 Nεn bo, sojambε bà gu ubercien den nin binitǝb κε ben ki ye Kristo bo nε n te lipεkl ni.

14 N te lipεkl ni ma nnǝ cèrè' Kristo yaab bà yèbe du Yonbdaan bo ki gbien', ki laa' lifèl cεen, ki tǝkeh binib Uwien ya gber ka fenge.

15 Imǝn, bi'ni biba ηmǝbe n'bo iponponbe nε ki tǝkeh Kristo ya gber, ki nuunh bε ní li nieh nin nni. Ama bitǝb mǝ tǝkeh Kristo ya gber nin iyenmaalmǝnmǝn nε.

16 Bεn wǝn, bi ηmǝbe miyíem nε ki teh nnǝ, kime bi ben ki ye n te lipεkl ni ní mǝ tigbǝmǝnmǝnt bo nε.

17 Bitǝb nnǝ bεn wǝn, bi nuunh bε ní wuǝn kí ye bi cεn' nni nε ki tǝkeh Kristo ya gber. Bi'yenmaale ηa mǝn. Bi teh nnǝ ki nuunh n'jend nε ní yebre lipεkl ni.

18 Bi tǝkeh Kristo ya gber nin iyenmaalbiere bii bi tǝkeh tù nin iyenmaalmǝnmǝn nε la, n'baka ηa kpe len. Nin nen κε ηο bi'ke tǝkeh Kristo ya gber nε. Nεn nε cèrè' n poknh, ki li tuu ki poknh.

19 Kime n bεn ki ye nen nε li cèrè ní ñε len kí ñε ni kàareh ki dienh nni ma nnǝ nin *Yesu Kristo ya Fuofaanm bo.

20 N gu nen nε nin inunmǝn, ki daan nè ní li rí tien. N li tien nà kpe rí tien nè nε, kí li ηmǝbe lifèl uyo wuu nǝ ten n là ηmǝbe lè ma bo uyo κε, kí cèrè n li kpo bii n li fuobe la, binib ní li kpíekreh Kristo n'bo.

21 Kime min wǝn, n fuobe la, Kristo nε yé nibonmǝnn, n tí kpo' la, ní yé kpele nε n'bo.

22 Ama n li biε ki fuobe nε kí sǝn Uwien ya tuonl lè rí tore binib la, ma ji ben n li gènde nà.

23 Ní fike' nni nε. N bi yíe ní kpo kí li te nin Kristo nε. Nεn nε tu.

24 Ama ninbi bo, n juore' ki fuobe nε la, ní mǝn.

25 Nεn bo, n bεn ki ye ma ní kpo, ní yé imǝn nε. N li juore kí li te nin ni'ke nε, kí li toreh nε ni'tekjim ní li joh inun bó, ní li ηmǝbe uyensǝnge,

26 ηο n tí liεbe' ní ni'saan la, ní li jebnh ni'ba kí ñε *Yesu Kristo cèrè' n sǝn' itulon ya ki de' nε nnǝ bo.

Li tuu ki ce men limuɔl Kristo ya gbɛmɔnmɔnt bo

²⁷ Nɪ te ma kɛ la, li fuobe mɛn binib ni Kristo ya gbɛmɔnmɔnt wɔkn' nɛ ma bo. Nɪ yɛ n fre' la, n li baa ni'saan. Ma tɪ baa la, rɪ cii ni'gbɛr kɪ ye ni pɛ mitekjim ya sɛn bo mɔnmɔnm, ki kpɛ buɲɔbu, ki ηmɔbe iyɛnmaale iba, ki mɔh limuɔl liba mitekjim mɔ kpɛ tigbɛmɔnmɔnt ya sɛn nnɔ bo.

²⁸ La sɛn mɛn ni'nɛnnɛndb jɛwaanbu. Nɛn nɛ li wuɔn bɛ kɪ ye bi joh mibolm nɛ, kɪ wuɔn ni'mɔ kɪ ye ni li ηmɛrɛ. Nɪ yɛ Uwien yaam nɛ.

²⁹ Kimɛ Uwien ηa juoke' nɛ nɪ teke Kristo kɪ ji baba nɛ, ama u juoke' nɛ nɪ jɛnde u'bo mɔ nɛ,

³⁰ kɪ li mɔh limuɔl lɔ ni lɔ laa' n mɔn' lɛ u'bo, ki cii' n biɛ ki mɔh lɛ fɛnfɛnnɔ nnɔ.

2

Li jiiindeh mɛn ni'ba tingi tɛn Kristo

¹ Kristo bo, ni ηmɔbe ugbɛnɛnsaake, u'yiem cɛrɛh ni faakrɛh, *u'Fuoŋaanm cɛrɛh ni kpɛ buɲɔbu, ki ηmɔbe tinimɔnt, ki muɔh tɔb micɛɛkm ma nnɔ,

² nɪ li kpɛ buɲɔbu, kɪ li yɛ tɔb, kɪ li tɛ iyɛnmaale, kɪ li pɛ usɛn uba bo ηɔ rɪ li ηmɔbe uyɛnsɔngɛ kɪ tɪ gben.

³ La li ηmɔbe mɛn naniɛrku tɔb bo, ki la li wɔngɛh ni'ba. Na ηmɔbe kpɛlɛ. Ama nɪ li jiiindeh ni'ba tingi, kɪ li bɔh binitɔb tɛn bɛn nɛ cɛn' nɛ.

⁴ Uba la li nuunh u'tiɛma mɔnm, ama wɔ rɪ li nuunh bitɔb yaam.

⁵ Li ηmɔbe mɛn mi ya tetem nin ni'tɔb tɛn *Yesu Kristo.

⁶ Wɔn wɔ nin Uwien kɛ tɛ miba nnɔ, wa cɛ kɪ ye wɔn nin Uwien rɪ li kpɛ.

⁷ Ama u'yɛnm ni nɛ u dɔan' tibont kɛ,

ki ηmɔbe utons�nl ya tetem,

ki tien' u'ba unisaal,

unil kɛ laa' u yɛ unisaal.

⁸ U jiiin' u'ba tingi,

ki tuo' Uwien ya ŋɔbu bɔ,

haali kɪ tɪ kpo'.

U kpo' udɔpɔnpɔn bo nɛ.

⁹ Nɛn bo nɛ Uwien kpian' wɔ kɪ tɪ gbien',

ki de' wɔ liyel lɔ cɛn' iyel kɛ,

¹⁰ ηɔ bɔ tɛ paaki bɔ nin bɔ tɛ kitink bo nin bɔ tɛ dɛntingi nnɔ

kɛ cii' *Yesu ya yel la,

bɛ rɪ gbaan kɪ kpɛkɛ wɔ,

¹¹ ηɔ inibol kɛ rɪ len kɪ ye *Yesu Kristo

nɛ yɛ tibont kɛ ya Yonbdaan,

kɪ kpɛkɛ ti'Baa Uwien.

Li yɛ mɛn kuwenwenku uηɛndun wuu ni

12 Nɛn bo, n'jɔtieɛ, ni yé binib bà tuu ki ηmɔbe mibom nɛ. Ni la ηmɔbe bom uyo wà n te ni'saan baba, ama fɛnfɛnnɔ ma te ni'saan ma nɔ, li ηmɔbe mɛn mibom ki cɛn' uyo wà n te ni'saan. Tùre mɛn kí li boh Uwien, kí li sɔnh itùon yà wɔngɛh ki teh ni ηmɛrɛ' nnɔ kí tí gben.

13 Kime wɔn Uwien nɛ sɔnh ni'ni, ki cèreh ni yíe u yíe nà, ki liɛbe' ki cèreh ni teh nè mɔ.

14 Li teh mɛn tibont kɛ ki la ηulnh, ki la findeh nin tɔb mɔ,

15 ηɔ kí li yé binib bà ηa ηmɔbe biil, ka ηmɔbe jɔknt, kí li yé Uwien ya bumu mùa mɔn ki tí gben' binib bà ηa cuube, ka kpe sɛn ya siik ni, ki li te tɛn kuwenwenku kí wendeh uηɛndun,

16 kí li tɔkeh bɛ tigbɛr tà dienh limiɛl. Nnɔ nɛ ninbi bo n li jɛbn n'ba lidaali là Kristo li baa ní nnɔ, kime n sɔn' lituonl là nin inunmón nnɔ ηa juore' fɛnm.

17 Ni'tekjim yé lituɔrl nɛ ki de' Uwien. Nba la, bi li ku nni. Bi ku' nni la, n'sɛm mɔ li tien lituɔrl nɛ kí pukn ni'yaal bó. Ní te nnɔ la, n ηmɔbe uyɛnsɔngɛ nɛ ki poknh nin ni'kɛ.

18 Nɛn bo, ni'mɔ ní li ηmɔbe uyɛnsɔngɛ kí li poknh nin nni.

Pɔlye wɔ rí sɔn Timote nin Epafrodit

19 N daan ki ye Yonbdaan *Yesu de' usɛn la, n li sɔn Timote ni'saan itàan yíe bo, wɔ rí tí cɛngɛ ni'gbɛr, kí lá tɔke nni ηɔ n'yɛnm rí duɔn.

20 Kime wɔn ηa ní la, ma ηmɔbe min nin wà maaleh ni'bó. Nil ηa te ki cinbe ki tɔngɛ ni'gbɛr.

21 Bitɔb kɛ nuunh bi'tiɛma mɔnm nɛ, ba tɔngɛ *Yesu Kristo ya tuonl.

22 Ama Timote wɔn, ni bɛn wɔ, ki laa' u sɔn' ma bo. U sɔnh nin nni tigbɛmɔnmɔnt ya sɛn ni tɛn kibuk sɔnh nin ki'baa ma bo nɛ.

23 Nɛn bo, n tí laa' n'gbɛr ya donbó la, n daan rí pɔk kí sɔn wɔn nɛ ni'saan.

24 N du Yonbdaan bo ki ye min nin n'yul li baa ni'saan na rí taande.

25 Ama n maale' ki ye ní kpe rí cère tí'ninje Epafrodit rí liɛbe ni'saan nɛ. U yé min nin wà te ki sɔnh, ki te ki mɔh limuɔl liba nɛ, ki yé unil wà ni sɔn' wɔ, wɔ rí lá de nni nà pɔrɛ' nni.

26 U'nun mɔn wɔ rí tí rí lɛ ni'kɛ ama u'yɛnm saa' ní tí kɛnde', kime ni cii' u'wɛn bó.

27 Imɔn, u bunge' ki tí benh wɔ rí kpo nɛ, ama Uwien muɔ' wɔ micɛɛkm. Na yé u muɔ' wɔn baba nɛ micɛɛkm, u muɔ' n'mɔ nɛ ηɔ n'yɛnsaa la yɛbre kí pukn.

28 Nɛn bo nɛ n teh tontonm rí cère wɔ rí liɛbe ni'saan, ní tí rí tí lɛ wɔ ni'yɛnm rí sɔngɛ ηɔ n'bugbɛn ya yɛnm rí duɔn waamu.

29 Nɛn bo, teke wɔ mɛn nin uyɛnsɔngciɛn, kime u yé Yonbdaan yɔ nɛ. Li selndeh mɛn binib bà kɛ te tɛn wɔn.

³⁰ Kimε Kristo ya tuonl bo nε u là s̄ien' waamu wɔ́ r̄ kpo. Wa là jie u' miel, nε ki s̄ɔn' nni lituonl là ninbi nin ni'yul ɲa bi li fre kí s̄ɔn nni lè nnɔ.

3

Nà li cère unil r̄ li cuube Uwien ya nun bó

¹ Tɔ, n'yaabε, li poknh mēn Yonbdaan bo. N̄i yé r̄ liεbe kí kele nε n là kp̄ie' kí kele' nε nà nnɔ nε la, na ɲaabeh n'yēnm, kime nēn nε li cère ní ñε kinunbɔnk ni.

² Liike mēn ni'yul bo nin bitons̄ɔnbiεrb; i ya sēngbele jeh ki bungreh i'ba nε ki yih nē upunjie.

³ Tinbi ya punjie nε yé upunjie m̄ɔn, kime *Uwien ya Fuoñaanm nε cèreh ti pukeh wɔ́, ki jēbnh ti'ba *Yesu Kristo bo, ka du ti'tiema tuɔm bo.

⁴ Nin nēn kε ɲɔ min ɲm̄ɔbe usen r̄ li du n'tiema tuɔm bo. Unil ye u ɲm̄ɔbe usen wɔ́ r̄ li du u'tiema tuɔm bo la, n ɲm̄ɔbe usen kí cēn' wɔ́.

⁵ Bi maa' nni, wienniin daali nε bi jie' n'punl. N yé Israyel ya bol ya nil nε, ki yé Bensamen ya yaabil. N'baambe kε yé Ebrembe nε. Yiko ya sēn ni wɔ́n, n yé *Farisienmbe ya cekl yɔ nε ki pε u'bo m̄ɔnm̄ɔnm.

⁶ N'tuon ya s̄ɔnm ni, n'nun là m̄ɔn r̄ jènde Kristo ya taanl yaab nε. Yiko ya sēn ni m̄ɔ la, ma là ɲm̄ɔbe biil yiko uba bo.

⁷ N là maaleh ki teh nēn kε yé n'bo kpele nε. Ama Kristo bo n laa' n̄i yé fēnm nε.

⁸ Im̄ɔn nε, n yin' nibonn kε fēnm kime n bēnde' *Yesu Kristo n'Yonbdaan ma nnɔ, nēn nε cēn' nibonn kε. Wɔ́n bo nε n daan' nibonn kε, ki ye ni'kε yé tibint ɲɔ r̄ li yé wɔ́n Kristo yɔ nε,

⁹ kí li tε nin wɔ́ kí t̄i gben. Na yé n pε *yiko bo ma nnɔ nε ki yé ugbem̄ɔndaan. N teke' Kristo ki jin' ma nnɔ, nε ki yé ugbem̄ɔndaan. Uwien bùh binib bigbem̄ɔndenb kí ñε mitekjim bo nε.

¹⁰ N yíe nibonbaabn nà si: r̄ li bēn Kristo nε, kí li bēn u mēkr̄m ya tuɔm, kí taan nin wɔ́ u'jend ni, kí t̄i kpo tēn wɔ́n,

¹¹ ɲɔ kí li daan ki ye n'm̄ɔ li mēkre bitenkpiib ni.

Pɔl tiinh kí cuube lisuul ya bùol

¹² Na yé n ye n baa' lisuul nnɔ ya bùol ɲɔ nε, ka yé n ye n yé wà niba ɲa ji p̄ɔre' wɔ́ nε. Ama n m̄ɔndeh ki tiinh r̄ nēnde lè nε, kime *Yesu Kristo nε cuo' nni ki tien' u'yɔ.

¹³ N'yaabε, ma ye min nēnde' lisuul nnɔ ɲɔ nε. N'nun m̄ɔn nibonn nà bo si: r̄ sunde nà tien' n'puoli bó nε, kí li bɔ min̄ɔnm bo ki joh inun bó.

¹⁴ N tiinh kí cuube lisuul ya bùol nε, ɲɔ *Yesu Kristo bo r̄ li kε Uwien yin' tε wɔ́ r̄ de tε lisuul là paaki bó nnɔ.

15 Tinbi bà kε tien' binicekrkaab mitekjim ya sɛn ni nnɔ, cère mɛn tí li maaleh nnɔ. Ni tí ηmɔbe iyɛnmaale í'ba í bore' nin yii la, Uwien li wuɔn nε í'tingi.

16 Ní te ma kε la, cère mɛn tí li tuu ki kpe usɛn wà ti lí là kpe wù ki lá baa' fɛnfɛnnɔ nɔ.

17 N'yaabe, ní'kε ní tɛkn n'taal ni, kí li tùɔreh ki sekndeh binib bà teh ti là wuɔn' nε ki ye ní li teh ma bo nnɔ.

18 Kimε n là kpiε' ki tɔke' nε ηɔ, ki tí tɔkeh nε fɛnfɛnnɔ wuɔ nin tinunsiir ki teh binib bà yebe nε ηmɔbe mitetem mà cère' bi yih Kristo ya kuum udɔpɔnpɔn bo fɛnm.

19 Bi li tí fɔre kí juore fɛnm nε. Bi'bent nε yé bi'Wien. Bi jɛbnh bi'ba bi'fε ya tùon bo nε. Bi'yɛnmaale kε pε uηɛndun ya bont bo nε.

20 Tinbi wɔn, ti yé paaki bó yaab nε. Nɛn bo nε ti gu nin inunmón lidaali là Yonbdaan *Yesu Kristo tí'ηmíɛnl li ñε ní'bó kí baa ní,

21 kí lèbre tí'gbɛnɛnt tà ηa ηmɔbe sel nnɔ kí nɛnge u'yaar tà ηmɔbe ukpiεke nnɔ, kimε u ηmɔbe mituɔm wɔ ní cère tibont kε ní tuo u'ñɔbu bó.

4

1 Nɛn bo, n'yaabe, n yíe nε nε, ki dɔkn' nε cɛɛn. Ninbi nε yé n'bo n'yɛnsɔnge, ki yé n'bo lisuul là bi dienh lè wà mɔn' ki faake'. Tùɔre mɛn kí li pε Yonbdaan ya sɛn bo nnɔ.

Igbiere

2 Efodi nin Sɛntik, n sureh nε nibonn ná bo si: Yonbdaan bo ní li lienh ki ciih tɔb bó.

3 Sin n'tonsɔntɔ, umɛmɔndaan, n gbáanh ηε nε, á tore bε kimε bi yé bipiib bà nin Kleman nin n'tonsɔntɔb là mɔnde' ki tore' nni tigbɛmɔnmɔnt ya tɔkm ni nε. Uwien ke'le' bi'yel limiel ya gbɔnku ni ηɔ.

4 Yonbdaan bo, li poknh mɛn uyo kε. N liebe' ki tɔkeh nε nε, li poknh mɛn.

5 Li ηmε mɛn nin binib kε. Yonbdaan ya babaadaali nɛkn' ní ηɔ.

6 La cère mɛn iyɛnmaale ní li wiεbe nε niba bo, ama ní li káareh isɛn kε ni, kí li gbáanh Uwien, kí li faareh wɔ, kí li miεh wɔ ná pɔre' nε.

7 Nnɔ nε Uwien ya yɛnduɔn wà cɛn' unisaal ya bɛnm kε nnɔ, li de nε lifɛsɔngl, kí cère ní'yɛnm ní li dɔ kí ñε *Yesu Kristo bo.

8 Tɔ, n'yaabe, cère mɛn ní'nun ní li mɔn ná kε yé nibonmɔnn nin ná kε kpe bε ní li boh nε nin ná kε cuube nin ná kε ηa ηmɔbe jɔknt nin ná kε kpe bε ní li yíe nè nin ná kε ηmɔbe lisel nin ná mɔn ki tí gben' ki ηmɔbe kupɛnpɛku bo.

9 Li teh mɛn ni bɛnge' ná n'saan, ki cii' nè, ki teke' nè, ki laa' n teh nè nnɔ, ηɔ Uwien uyɛnduɔn ya daan ní li te nin nε.

Pɔl faareh Filip yaab bi'pum bo

¹⁰ N ηmɔbe uyensonge Yonbdaan bo ki gbien', kime ni ji fre' ki wuɔn' ki ye ni tien n'bo. Ni li là tien n'bo ne, ama na là laa' sen ne ní wuɔn kí ye ni tien n'bo.

¹¹ Nà yé n te tijiint ni ne cère' n lienh nnɔ, kime n benge' n li fuobe ma bo isen ke ni.

¹² N ben n li fuobe ma bo tijiint ni bii ligbel ni. N benge' uyo ke, n li fuobe ma bo isen ke ni. N jinh ki gbuokeh bii n te mikònm la, n ηmɔbe ki gbien' bii n ηmɔbe waamu la, n ben ní li tien ma.

¹³ Kí ñe Kristo wà dienh nni mituɔm nnɔ bo ne n li fre kí tien ni'ke.

¹⁴ Nin nen ke, ni tore' nni n'jend ni ma nnɔ, ni tien' ní mɔn ne.

¹⁵ Ninbi Filip yaab mɔnɔn ben ki ye uyo wà n là siereh Maseduɔnn ya tinfenm ni nnɔ, ninbi baba ηa ní la, Kristo ya taanl liba mɔnɔn ηa là ñen' ni'ba ki tore' nni. N là cin' u ya yo ne ki tɔkeh binib Kristo ya gbemɔnmɔnt mitinfenm nnɔ ni.

¹⁶ N là te Tesalonik ya du ni uyo wà nnɔ, ni là nèkn' nni nà pɔre' nni ní gèbre' bolm miba.

¹⁷ Na yé n nuunh mipum baba ne; ama n nuunh ni'pum nnɔ bo, Uwien ní cère ní le mimɔnm kí gbien ne.

¹⁸ Ni de' nni nà nnɔ, ni'ke kɔn' n'nuɔ ni. Ní yebe ki cen' n là cieke nà mɔnɔn. Ni sɔn' Epafrodit wɔ ní lá de nni nà nnɔ, n laa' nè, ne ki ji ηmɔbe ki gbien'. Ni'pum nnɔ te ten lituɔrl là mɔn li'nu ηme, Uwien teke' lè, u'yenm sɔnge li'bo ne.

¹⁹ N'Wien ηmɔbe ukpieke, ki ηmɔbe lifaal ki gbien' ma nnɔ, *Yesu Kristo bo, u li de ne nà ke pɔre' ne.

²⁰ Cère men tí kpieke ti'Baa Uwien uyo wà ηa ηmɔbe gbenm. Ami.

Ifuondfɔrke

²¹ Ní fuonde binib bà ke yé Uwien yaab kí ñe *Yesu Kristo bo nnɔ jeje kí de nni. Kristo yaab bà te n'saan nnɔ mɔ fuondeh ne.

²² Uwien ya nib ke fuondeh ne. Uberciɛn Sesa ya tonsɔnb bà yé Uwien ya nib nnɔ tùɔreh ki fuondeh ne.

²³ Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke ne.

Kugbɔnku kua Pɔl kele' ki de' **Kolɔs** **yaab nnɔ**

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Kolɔs yé Asi ya tinfɛnm ya duciɛn uba nɛ. Ní naan Pɔl nin u'yul ɲa jon' ni'bó. U'tonsɔntɔ Epafas nɛ cin' ki tɔke' ni'bó Yesu ya gbɛr (1:7; 4:12).

Pɔl cii' bitonnɛndɛnb biba wɔknh Kolɔs yaab miwɔknm mà ɲa kpe sɛn ki tɔkeh bɛ ki teh bi li paan iyaajɛbok bo nɛ kí ɲmɛrɛ. U te lipɛkl ni ka rí fre kí jo ni'bó ma nnɔ nɛ ki kele' kugbɔnku kuu nɔ ki de' bɛ.

Kí cin liyul 1:1 kí tí baa 2:5 Pɔl wuɔn' ki ye Yesu Kristo nɛ ɲmɔbe mituɔm tibont kɛ bo, ki yé u'taanl ya yul. Wɔn nɛ kpe bɛ rí li pukeh wɔ.

Kí cin iyul 2:6 kí tí baa iyul 2:23 Pɔl tɔkeh Kolɔs yaab ki teh bɛ rí liike bi'yul bo, ki la li cengeh binib bà wɔknh miwɔknm mà ɲa kpe sɛn nnɔ ya gbɛr, ama bɛ rí li co bi ɲmɔbe mitekjim mà nnɔ kenken.

Kí cin iyul 3 kí tí baa 4:6 Pɔl tɔkeh bɛ bi li fuobe ma bo itáan ni nin idencɛn ni nin binitɔb nɛ. U tí fɔrɛ' kugbɔnku kuu nɔ nin ifuonde nɛ (4:7-18).

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ Uwien ya yíem bo. Min nin ti'ninje Timote nɛ kiɛh kugbɔnku kuu tí de

² ninbi ti'yaab bà te Kolɔs ya du ni ki yé Uwien yaab ki du Kristo bo nnɔ. Ti'Baa Uwien rí juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Pɔl faareh Uwien Kolɔs yaab bo

³ Uyo wà kɛ ti kàareh ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa Uwien ki dienɲ nɛ la, ti tuu ki faareh wɔ ni'bo nɛ;

⁴ kimɛ ti cii' ni tùɔrɛ' ki teke' *Yesu Kristo ki jin', ki tùɔrɛ' ki yíe Uwien ya nib kɛ

⁵ kí ɲɛ lidɛndɛnl là Uwien ble' lè paaki bó ki gu nɛ nnɔ bo. Ni cii' lidɛndɛnl nnɔ bó lidaali là bi cinde' ki tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt tà yé tigbɛmɔnt nnɔ nɛ.

⁶ Bi tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt nnɔ ma bo nnɔ, bi tɔke' tù nnɔ nɛ uɲɛndun ni ni'kɛ saan, tù cèrɛh binib teknh *Yesu ki jinh ki yɛbreh ki joh, ki teh nà mɔn. Tù là tien' ni'mɔ nnɔ nɛ, lidaali là ni cinde' ki cii' Uwien ya juokm ya gbɛr ki bɛnde' tù mɔnmɔnm nnɔ.

⁷ Ti'jo nin ti'tonsɔntɔ Epafa nɛ wɔkn' nɛ. U yé ni'bo Kristo ya tonsɔnl wà ti du u'bo nɛ.

⁸ U tɔke' tɛ *Mifuoñaanm cèrɛh ni yíe tɔb ma bo.

⁹ Nɛn bo nɛ haali nin lidaali là ti tĩ cii' ni'gber nnɔ, ti kàareh ki dienɛ nɛ ka pieh, ki gbáanh Uwien wɔ́ rí cèrè u'Fuoŋaanm rí de nɛ miyɛnfuom nin mibenm isen kɛ ni, ɲɔ́ ní bɛnde u yíe nà kí tĩ gben.

¹⁰ Nnɔ́ nɛ ni li ɲmɔ́be mitetem mà selndeh Yonbdaan, ki li teh nà kɛ sɔ́nge u'yɛnm, ki li sɔ́nh itùonmɔ́nmɔ́n kɛ ya bol, ki li tùrɛh ki bɛndeh Uwien mɔ́ ki pukndeh.

¹¹ Ti gbáanh wɔ́ ki teh u'tuɔ́m mà ɲmɔ́be ukpíeke nnɔ́ rí cèrè ni'mɔ́ rí lɛ mituɔ́m kí li faa isen kɛ ni, kí li ñikndeh, kí li ɲmɔ́be kuminku mibiikm mà kɛ li tu nɛ ni.

¹² Li faareh mɛn Baa Uwien nin uyɛnsɔ́nge, kimɛ u tien' nɛ binib bà kɛ bɛ rí lɛ bi ya bó u bonde' mimɔ́nm mà u'bel là yé kuwenwenku ni ki ble' bà yé u'yaab nnɔ́.

¹³ Wɔ́n nɛ fie' tɛ licinñunl ya tuɔ́m saan, ki nɛbre' tɛ ki jon' u'Bijɛ wà u yíe wɔ́ ya bel ni.

¹⁴ U'Bijɛ nnɔ́ nɛ dɛ' tɛ ki wiɛ', ki cèrè' u fèrè' tɛ ti'biere.

Iyuoŋ yà dondeh Kristo

¹⁵ U yé Uwien wà ba lenh wɔ́ ya nɛnnɛnku nɛ, ki te ki laa' uɲɛndun ɲa laan te,

¹⁶ Uwien cèrè' wɔ́n nɛ ñɛn' tibont kɛ, kutaaku bo yaar nin kitink bo yaar, bi lenh tà nin ba lenh tà,

Tibont tà kɛ te kutaaku bo ki ɲmɔ́be mituɔ́m kɛ ya bol, nin tà kɛ ɲmɔ́be ticiɛnt kɛ ya bol, Uwien cèrè' wɔ́n nɛ ñɛn' tu'kɛ, nɛ tu'kɛ mɔ́ yé u'yaar nɛ.

¹⁷ U te ki laa' tibont kɛ ɲa laan te, wɔ́n nɛ cèrè' tibont kɛ te tu'bùol.

¹⁸ Wɔ́n nɛ yé u'taanl ya yul, nɛ u'taanl yé u'gbɛnɛnt,

Wɔ́n nɛ yé micincinm, ki yé wà kpíɛ' ki mɛkre' bitɛnkpiib ni, ɲɔ́ wɔ́ rí li yé usɛnlier isen kɛ ni.

¹⁹ Kimɛ Uwien ya yíem bo nɛ wɔ́n nin u'yul te u'Bijɛ ni ki tĩ gben',

²⁰ ki cèrè' u'Bijɛ bugbɛn bo, wɔ́n nin uɲɛndun taan' buñɔ́bu, ɲɔ́ ní'kɛ rí li yé u'Bijɛ yann,

u'Bijɛ ya sɛm mà ñɛn' ki wule' udɔ́pɔ́npɔ́n bo nnɔ́ bo nɛ, u cèrè' uñɔ́kpaan te kitink nin kutaaku bo.

²¹ Uyo uba ni'mɔ́ là yé binib bà jɛnde' Uwien nɛ, ki yé u'nɛnnɛndb kí ñɛ ni là ɲmɔ́be iyɛnmaale yà ï cèrɛh ni teh nà bre nnɔ́ bo.

²² Ama fɛnfɛnnɔ́ Uwien cèrè' ninbi nin wɔ́n taan' buñɔ́bu kí ñɛ u'Bijɛ tien' u'ba unisaal ma ki tuo' ki kpo' nnɔ́ bo. Uwien

tien' nnə ɲə ní fre kí sere u'nun bó, kí li yé u'yaab, ki la ɲməbe jəknt, ki la li ɲməbe biil mə nɛ.

²³ Ama ní li faa mitekjim ni, kí li co kenken. Ni là cii' tigbɛmɔnmɔnt ma nnə, tù cère' ni ɲməbe lidɛndɛnl nɛ. Ni la wiɛ lidɛndɛnl nnə. Bi kpaande' tù utingbɛn bo ya nib kɛ saan nɛ. Nɛ min Pɔl ya tuonl si: ní kpaande tu ya gbɛmɔnmɔnt nɛ.

Pɔl mɔh ki toreh Kristo ya taanl

²⁴ Fɛnfɛnnə n jinh ijɛnd yà ni'bo nə n'yɛnm sɔnge nɛ; kime Kristo là jin' ijɛnd yà nnə, n'mə tùkre' i ya jɛnd nɛ ki jɛndeh u'taanl là yé u'gbɛnɛnt nnə bo.

²⁵ N yé litaanl nnə ya tonsɔnl ɲə ninbi bo, Uwien de' nni lituonl là nnə ní sɔn lɛ nɛ. Lɛn si: ní tɔke nɛ Uwien ya gbɛr kí tĩ fɔre.

²⁶ Tù yé tigbɛbɔlkaar tà Uwien là bɔle' tù uyo bo yaab nɛ. Nɛ fɛnfɛnnə u kpiire' tù ki tɔke' u'yaab.

²⁷ U yíe bɛ ní bɛnde tigbɛbɔlkaar nnə yé lifaal ki tĩ kpɛ ma bo nɛ, ki ɲməbe ukpiɛke bà ɲa yé *Sufmbɛ ni. Ni'tingi si: Kristo te ni'siik ni ma nnə, ni ɲməbe lidɛndɛnl ki ye ni li lɛ Uwien ya kpɛke.

²⁸ Ti tɔkeh wɔn Kristo ya gbɛr nɛ, ki gbierɛh unil kɛ, ki taah miyɛnfuom kɛ ya bol ki wɔknɛh unil kɛ ɲə unil kɛ ní li mɔn Kristo ya sɛn ni kí tĩ gben.

²⁹ Nɛn bo nɛ n sɔnh lituonl. Kristo ya tuɔm mà te n'gbɛn ni ki ñaanh nnə nɛ cèreh n mɔh lituonl bugbɛn bo nin inunmɔn.

2

¹ Imɔn, n yíe ní bɛnde n mɔh limuɔl là ya tunbu nin inunmɔn ninbi nin Lawodise yaab nin binitɔb bà kɛ ɲa laan laa' nni nin bi'nunbu bo nɛ.

² N teh nnə ɲə bi'fɛl ní li co, bɛ ní li kpɛ buñɔbu, kí li yíe tɔb, kí li ɲməbe mibɛnm kí tĩ gben nɛ. Mibɛnm nnə nɛ li cère bɛ ní bɛnde Uwien ya bonbɔlkaann. Nɛn si: Kristo bugbɛn.

³ Miyɛnfuom nin mibɛnm ɲməbe lifaal là kɛ nnə buɔ wɔn saan nɛ.

⁴ N tɔkeh nɛ nɛn ɲə uba la taa ñɔɲmaagber tuba kí lɛre nɛ nɛ.

⁵ Kime nin ma te ni'ni ma kɛ nnə, n tuu ki maaleh ni'bo nɛ. N'yɛnm sɔnge ni'bo, kime n laa' tibont kɛ te tu'donbó nɛ ni'bùol, ki laa' ni du Kristo bo nin ni'fɛl kɛ.

Kristo nɛ dienh limiɛl

⁶ Ni teke' ki ye *Yesu Kristo nɛ yé Yonbdaan ma nnə, li pɛ mɛn u'sɛn bo.

⁷ Tùɔre mɛn kí tɛbn wɔ, kí cère ni'miɛl ní li juɔn u'bo. Li faa mɛn mitekjim ni tɛn bi là wɔkn' nɛ ma bo, kí li faareh Uwien yo kɛ yo.

⁸ Li bɛn mɛn, ki la cère uba ní dele kí cuo nɛ nin tinisaalyɛnfogber. Tù yé gbɛfɛnm nɛ, ki yé kutonnɛnku mə, ki

ñen' unisaal ya yaaje bok nin isenpol ya ñuuke uñendun wuu nɔ saan, ta ñen' Kristo saan.

⁹ Kime Uwien nin u'yul te wɔn Kristo ni ne ki ti gben'.

¹⁰ Ninbi nin wɔn Kristo taan' ki tien' unibaab ma nɔ ne ni laa' mimɔnm ke ki ti gben'. Wɔn ne cɛn' nà ke ñmɔbe mituɔm nin ticiɛnt ke ya bol.

¹¹ Ninbi nin wɔn taan' ki tien' unibaab ma nɔ, ni te ten ni jie' ni'pun ne. Upunjie nɔ ña ye nisaal jeh ipun ma bo, ama u ñen' Kristo saan ne ki gbendeh minisaaltetem mà cèreh unil teh ibiere nɔ ya gber.

¹² Bi sii' ne Uwien ya ñunm ma nɔ ni wuɔn' ki ye bi taan' ki sube' ninbi nin Kristo ne, ne ninbi nin wɔn taan' ki mekre' mɔ, kime ni teke' Uwien ya tuɔm mà cère' u mekre' bitenkpiib ni nɔ ki jin'.

¹³ Ni là te ten bitenkpiib ne Uwien ya nun bó, kime ni là teh ibiere ne, ka ye u'nib* mɔ. Ama u cère' ni liebe' ki fuobe nin Kristo, ki fère' te ti'biere ke.

¹⁴ U ñmire' tigber tà bi là kele' tù kugbɔnku ni tù biindeh te, ka cendeh nin ti'fuobm kí ñe tù ble' iwɔb ya nɔ bo; ki gben' kugbɔnku nɔ ya gber Kristo ya dɔpɔnpɔn bo.

¹⁵ Kristo fie' nà ke ñmɔbe mituɔm nin ticiɛnt ke ya bol ya jekɔnwɛnt, ki jin' nè ife binib ke ya nun bó, ki tuke ni'ke ki lindeh wɔ ní wuɔn kí ye udɔpɔnpɔn ne cère' u mɔn' ki faake'.

¹⁶ Nɛn bo, la cère men uba ní kùɔn ne kí ye ni la ji niɛ, ki la ñu niɛ, ki la cère uba ní wɔbn ne libinl ya nacent nin uñmaafaan ya nacentu nin *Saba ya daali ya gber bo.

¹⁷ Tu ya bont ye nà li baa ní ya jinjinku ne, ama Kristo bugben ne ye nibonmɔnn.

¹⁸ La cère men bà bɔndeh binib ya nun bó ki teh bi ye binib bà dinge, ki pukeh Uwien ya tondb nɔ ní juon ne puoli. Bi lienh ki teh bi lenh tibont tidɛknt yaam, ne ki ñmɔbe inisaalyɛnmaale, ki teh tinacenkpenkuont.

¹⁹ Ba tuuke Kristo bo. Ama u'mɔ ne ye liyul. Liyul ne jindeh tigbenɛnt ke, ki cèreh tigbenɛnt ya bont tuuke tu'tɔr bo ijire coco tù, ne Uwien cèreh tù kpienh u ye ma bo.

²⁰ Ni taan' ki kpo' nin Kristo ne ki ñen' isenpol ya ñuuke uñendun wuu ya nuɔ ni. Nɛn bo, be tien' ni bie ki cèreh bi wɔbndeh ki dienh ne i ya kùɔn ten uñendun ne cère' ni fuobe?

²¹ Be tien' ni cèreh bi kùɔndeh ne ki teh: la taa men niɛ, ki la lèn niɛ, ki la me niɛ.

²² Nɛn ke ye iwɔb ya te ki de' tibont tà binib jin' tù ki ti gben' la, ta ji ñmɔbe kpɛle ne. Unisaal ne ñen' i ya wɔb ki wɔknh ye binib.

* **2:13** Bi lebre' liñɔbonl là ki ye *ka ye u'nib* nɔ; li kele' Grɛkmbɛ ya lenm ni ki ye: Ni là ye binib bà ña jie' pun ne.

²³ Iwɔb bugben ya gber te ten miyɛnfuom ne ka ji yɛ yɛnfuom. I tɔkeh unil ya yɛnm yie wɔ rɪ li pukeh nà ya gber ne, ki cèreh binib teh ten bi jiiɛndeh bi'ba tingi, ki jèndeh bi'ba. Iwɔb nnɔ ɲa yé bonn, ì toreh unisaal wɔ rɪ li teh u'yɛnm yie nà baba ne.

3

Li nuunh mɛn tibont tà yé Uwien yaar

¹ Ni taan' ki mɛkre' nin Kristo ma nnɔ, li nuunh mɛn paaki bó ya bont Kristo ke nà saan Uwien ya jie bó nnɔ.

² Cère mɛn ni'yɛnmaale rɪ li pɛ tibont tà te paaki bó bo, ki la tɔnge tingi ni yaar.

³ Kimɛ ni kpo' ne ni'miel buɔ Kristo saan, ne Kristo mɔ buɔ Uwien saan.

⁴ Kristo ne yé ni'miel. U lá li ñɛn u'ba upaan bo uyo wà nnɔ ni'mɔ li taan nin wɔ kí ñɛ upaan bo, kí lɛ u'kpɛke.

Mitetekpaam nin mitetefɛnm ya gber

⁵ Sii ki subn mɛn tibont tà te ni'fuobm ni ki yé kitink bo yaar nnɔ. Tun si: lisɔnsɔndl nin linaɲmaal nin ujɛnnieke nin iyɛnmaalbiere nin ununfɔke lifaaciɛnl bo. Lifaaciɛnl yé unil bo ibule ne.

⁶ Nɛn ne cèreh Uwien ya benku ni beh bà ɲa ciilh u'ñɔbu bó nnɔ bo.

⁷ Uyo wà ni là teh i ya biere nnɔ, ni'mɔ là ɲmɔbe mi ya tetem ne.

⁸ Ama fɛnfɛnnɔ, ni'mɔ rɪ wiɛ tibont tuu ke. Tun si: ubenpiebe nin tijɛr nin mibiɛrm nin isuk nin iñɔbonbil yà ñɛh ni'ñuɔn ni nnɔ.

⁹ La tɔkeh mɛn tɔb tonnɛngber. Ni gben' ni'tetekpaam nin mɪ là cèreh ni teh tibont tà ke nnɔ ya gber,

¹⁰ ne ki taa' mitetefɛnm, ki ji yé binifɛnb. Uwien ne cèreh ni tuu ki fɛndeh ki joh, ki nɛngreh wɔn wà ñɛn' ne nnɔ. Nnɔ ne ni li tɔɔre kí bɛnde wɔ.

¹¹ Nɛn bo, na ji ɲmɔbe wuɔ yé Suf ne wuɔ ɲa yé Suf, ka ji ɲmɔbe wuɔ yé wà jie' u'punl ne wuɔ yé wà ɲa jie' u'punl, ka ji ɲmɔbe wuɔ yé ucaan ne wuɔ yé wà ya nun ɲa wien, ka ji ɲmɔbe wuɔ yé uyonb ne wuɔ ɲa yé yonb. Ama Kristo ne yé ni'bo nibonn ke ki te unil ke ni.

¹² Uwien ne gɛnde' ne ki tien' ne u'yaab, ki yie ne. Nɛn bo, cère mɛn ni'nun rɪ li mɔn tinimɔnt bo, kí li muɔh tɔb micɛɛkm, kí li jiiɛndeh ni'ba tingi, kí li ɲmɛ nin tɔb, kí li ɲmɔbe liyɛnguol,

¹³ kí li ɲmɔbe sukla tɔb bo. Uba kɔnh nin u'tɔ nibonn niba bo la, bɛ rɪ li fèreh tɔb. Yonbdaan fère' ne ma nnɔ ni'mɔ rɪ li fèreh tɔb.

¹⁴ Ni li tɔɔreh ki teh nà si: ní li yie tɔb ne, kimɛ miyiem ne cèreh binib tɔɔreh ki te uñɔkpaan ni.

¹⁵ Kristo ya yɛnduɔn ɔ́ li te ni'fɛl ni ki pekreh nɛ. U ya yɛnduɔn bo nɛ Uwien yin' nɛ ní taan kí li yé unibaab. Nɛn bo, li tuu ki faareh wɔ mɛn.

¹⁶ Cɛ̀rɛ mɛn Kristo ya gbɛr ɔ́ tɔ̀rɛ kí kpɛ iɱnaan ni'fɛl ni. Li wɔknh mɛn tɔb, kí li taah miyɛnfuom kɛ ya bol ki gbiereh tɔb. Li dondeh mɛn Uwien, kí li gɛh iyuon kɛ ya bol nin ni'fɛl kɛ ki faareh wɔ.

¹⁷ Ni lienh ná kɛ bii ni teh ná kɛ la, cɛ̀rɛ mɛn ni'kɛ ɔ́ li yé Yonbdaan *Yesu ya yel bo, kí li faareh Baa Uwien wɔn bo.

Kristo yaab li fuobe ma bo bi'dencɛn ni

¹⁸ Bipiibe, li blinh mɛn ni'yul ni'ciɛb ya nun bó. Ní kpɛ bipiib bà pɛ Yonbdaan bo ɔ́ li teh nnɔ nɛ.

¹⁹ Bijɛbɛ, wà kɛ ɔ́ li yíe u'po, ki la cɛ̀rɛ u'benku ni ɔ́ li pendeh u'bo.

²⁰ Mubumu, li boh mɛn ni'naambɛ nin ni'baambɛ isɛn kɛ ni, kimɛ nɛn nɛ sɔnge Yonbdaan ya yɛnm.

²¹ Bibaambɛ, la cɛ̀rɛh mɛn ni'bumu ya yɛnm ɔ́ li ñɛh ni'ni. Ni teh nnɔ la, mu'yɛnm li saa nɛ.

²² Iyonbe, li boh mɛn ni'cɛnbaambɛ uɱɛndun wuu ni isɛn kɛ ni. Ni la li boh bɛ bi'nun ni baba tɛn ni nuunh binib nɛ ɔ́ li pɛkɛh nɛ, ama ní li boh bɛ nin ni'fɛl kɛ kí ñɛ ni boh Yonbdaan ma nnɔ bo.

²³ Ni teh ná kɛ la, ní li teh nè nin ni'fɛl kɛ tɛn ni teh ki dienh Yonbdaan nɛ, na teh ki dienh nib,

²⁴ kí li bɛn ki ye Yonbdaan Uwien li su nɛ nin u bonde' mimɔnm mà ki ble' bà yé u'yaab nnɔ. Ni teh ki dienh Kristo nɛ, wɔn nɛ cinbe ki yé ni'cɛnbaa.

²⁵ Wà teh ná bre la, Uwien li dɛrɛ udaan ya tub u teh ná nnɔ bo nɛ, kimɛ Uwien ɱa ɱmɔbe gɛ̀ngɛ̀nde.

4

¹ Iyonbe ya cɛnbaambɛ, li teh mɛn ni'yonbe ná cuube, ki la li yíe uba ki cɛn' u'tɔ; kí li bɛn kí ye ni'mɔ ɱmɔbe Cɛnbaa paaki bó.

Igbiere

² Li kàareh mɛn ki la pieh. Ni'kaare ɔ́ cɛ̀rɛ ní la gɔh kí li faareh Uwien.

³ Ní yekn kí li kàareh ki dienh ti'mɔ ɱɔ Uwien ɔ́ de tɛ usɛn tí wɔknh binib u'gbɛr, kí tɔke bɛ Kristo ya gbɛbɔlkaar tà bo n te lipɛkl ni nɔ.

⁴ Ní kàare wɔ ɱɔ ɔ́ tɔ̀rɛ kí ñɛn tigbɛbɔlkaar nnɔ upaan bo kí tɔke tù, n bi li tɔke tù ma bo.

⁵ Li ɱmɔbe mɛn miyɛnfuom, kí li te mɔnmɔnm nin bà ɱa yé Kristo yaab. Uyo wà ni laa' libònl ní tien ná mɔn la, tien nè mɛn.

⁶ Cɛ̀rɛ mɛn ni'gbɛr ɔ́ li tuu ki ɱmɛ kí suɔke, ní li jiindeh wà kɛ ní kpɛ ní jiin wɔ ma bo.

Ifuondfərke

⁷ Ti'ninjε Ticik wà n yíe wə, u yé n'tonsəntə Yonbdaan ya tuonl ni, ki sənh lè mənəmənəm nnə, li təkε nε n'gbεr kε.

⁸ N sənh wə ni'saan nà bo si: wə ní tī təkε nε ti'gbεr, kí saake ni'gbεnεnt nε.

⁹ N li cère wən nin Onesim nε ní təkε. Onesim yé ti'ninjε wà kpε ti li du u'bo nε, nε n yíe wə. U yé ni'yə nε. Bi baa' ni'saan la, bí li təkε nε tigbεr tà kε te ti'bùol.

¹⁰ Min nin Aristak wà te lipεkl ni nnə fuondeh nε. Banabas ya ninjε Mark mə fuondeh nε. N là təkε' nε u'bó ηə, u lá baa ni'saan la, ní teke wə tinəjεr tule.

¹¹ *Yesu wà bi baan' wə Yustus nnə mə fuondeh nε. *Sufmbε bà yé Kristo yaab nnə ni, bεn baba nε sənh nin nni Uwien ya bεl ya tuonl. Bi yé binib bà saake' n'gbεnεnt nε.

¹² Ni'yə Epefa mə fuondeh nε. U yé [Yesu] Kristo ya tonsənl nε, ki kàareh uyo kε nin inunmón ki dienh nε ηə ní li ηuuke mitekjim mənəmənəm, kí kpére mi'ni kí tī gben, kí li yé binib bà bonde' bε ní li teh Uwien yíe nà kε.

¹³ Imən, n yé u'mənkunl ki ye u'nun món ninbi nin Lawodise yaab nin Herapolis yaab bo cεen nε.

¹⁴ Ti'yə Luk wà yé daktiε nnə nin Demas mə fuondeh nε.

¹⁵ Ní fuonde Kristo yaab bà te Lawodise ya du ni nnə, kí fuonde Ninfa nin Kristo yaab bà taakeh u'den nnə mə.

¹⁶ Ni kaan' kugbənku kuu la, ní cère bε ní kàan kù Kristo ya taanl là te Lawodise ya du ni nnə mə ni. Ni'mə ní kàan kù la nīε Lawodise ya du ni kí baa ni'saan nnə.

¹⁷ Ní təkε Akip kí ye wə ní tùrε kí liike Yonbdaan de' wə lituonl là nnə, kí li sənh lè mənəmənəm.

¹⁸ Inəbonfərke yie nə, min Pəl nin n'yul nε ji kieh yè ki fuondeh nε*. La sunde mən n jèndeh ijend yà lipεkl ni nnə bó. Uwien ní juoke nε.

* **4:18** Kí nīε kugbənku kuu ya cinm kí lá baa 4:17 Pəl lienh nε uba kieh, ama wən nin u'yul nε kele' migbiirm 18.

Kugbɔnkpiεku kua Pɔl kele' ki de' Tesalonik yaab nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Tesalonik yé Maseduɔnn ya tinfenm ya ducenciɛn nɛ. Pɔl là joh usɛn nle bo ma nnɔ nɛ ki tɔke' ni'bo yaab Kristo ya gber. Wɔn nin Silfen nin Timote nɛ là tɔke. Tesalonik yaab bà yɛbe ɲa là yé Sufmbɛ.

Sufmbɛ bà là te udu nnɔ ni nnɔ ya biba ɲa tuo' Pɔl ya gber, ki sure' bɛ bi kpre' ni'ke saan Pɔl nin u'tɔb bo.

Kí cin liyul 1 kí tí baa iyul 3, Pɔl tɔkeh ki teh wɔn nin Tesalonik yaab ya yɛnm sɔnge tɔb bo. Bi du Kristo bo, ki yíe tɔb ma nnɔ nɛ u faare' Uwien bi'bo, ki tiere' bɛ wɔn nin u'tɔb là te bi'saan uyo wà nnɔ bi là ɲmɔbe mitetem mà.

Kí cin iyul 4 kí tí baa iyul 5, Pɔl laa' Tesalonik yaab biba ɲa bɛn Yesu ya baam ya gber mɔnmɔnm; nɛ u tɔ're' ki tɔke' bɛ tɔ ni'donbó. Biba laa' bi'yaab biba kpuokeh Kristo ɲa laan biε ki baa'. Bi maaleh bà kpuokeh nnɔ li fɔre ma bo ma nnɔ, nɛ Pɔl tɔke' bɛ ki ye bà kpo' nin bà fuobe kɛ tɛ nin Yesu Kristo nɛ, kí lá li mɛkre lidaali liba.

Ifuonde

¹ Min Pɔl nin Silfen* nin Timote nɛ kieh kugbɔnku kuu tí de Kristo ya taanl là te Tesalonik ya du ni, ki yé Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo yaal nnɔ. Uwien ní juoke nɛ, kí de nɛ uyenduɔn.

Pɔl faareh Uwien Tesalonik yaab ya tekjim bo

² Ti tuu ki faareh Uwien ni'ke bo nɛ, ki tien ni'bo ti'kaare ni.

³ Ti tuu ki tien ni'bo ti'Baa Uwien ya nun bó kí ɲɛ ni'tekjim cɛreh ni sɔnh itùon yà nin ni ɲmɔbe miyiem ki sɔnh yà nnɔ nin ni ɲmɔbe lidɛndɛnl ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo ní tí kɛnde' ma nnɔ bo nɛ.

⁴ Ti'yaab bà Uwien yíe bɛ, ti bɛn ki ye Uwien nɛ gɛnde' nɛ ní li yé u'yaab.

⁵ Kimɛ ti là tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt tà nnɔ ɲa là yé ɲɔbon baba, *Mifuoɲaanm nɛ là cɛre' tɔ ɲmɔbe mituɔm, kí cɛre' ti du ki ye tɔ yé tigbɛmɔnt. Nɛ ni bɛn ti là te ni'saan uyo wà nnɔ, ti'tetem là te ma bo. Ti là te nnɔ ɲɔ nɛ ní li mɔn ni'bo nɛ.

⁶ Ninbi tek'n' tinbi nin Yonbdaan ya taal ni nɛ. Nin ni teke' u'gber ijɛndciɛn ni ma kɛ nnɔ, ni ɲmɔbe uyɛnsɔnge wà *Mifuoɲaanm dienh wù nnɔ.

* 1:1 Liike Itùon 17:4, 5.

⁷ Nnɔ nɛ Maseduɔnn ya tinfɛnm ya dutɔ yaab nin Akayi yaab bɑ kɛ teke' *Yesu ki jin' nnɔ mɔ li tɛkn ni ya taal ni.

⁸ Kimɛ Yonbdaan ya gɛɛr nɛn' ni ya buɔl nɛ ki yere' Maseduɔnn ya tinfɛnm ya dutɔ nin Akayi ya tinfɛnm ya du kɛ ni. Na yɛ i ya du ni baba, binib cii' ni'kɛ saan ni teke' Uwien ki jin' ma bo. Nɛn bo, ta ji nɛmɔbe tuba tɪ tɔke.

⁹ Kimɛ ni'bɔ ya nib lienh ti lɑ baa' ni'buɔl ni teke' tɛ ma bo ya gɛɛr nin ni wiɛ' ibule, ki pekre' ki paan' Uwien limiɛl ya daan, wɑ tuu ki te nnɔ bo ma bo,

¹⁰ ki gu u'Bije *Yesu rɪ nɛ paaki bɔ kɪ baa nɪ. U lɑ cɛre' wɔn nɛ mekre' bitɛnkpiib ni. Wɔn nɛ nɛmiɛndeh tɛ Uwien ya benpiebe ni, ki li nɛmiɛn tɛ lidaali lɑ Uwien li bu binib tibuur nnɔ.

2

Pɔl lienh u sɔn' ituɔn Tesalonik ya du ni ma bo

¹ Ti'yaabɛ, ninbi mɔnɔn bɛn ki ye ti lɑ baa' ni'buɔl ni teke' tɛ ma nnɔ nɑ juore' fɛnm.

² Ni bɛn ki ye bi lɑ jɛnde' tɛ, ki suke' tɛ Filip ya du ni. Ama nin binib lɑ nɛn' ti'bo kinunbɔnk ma kɛ nnɔ, ti'Wien de' tɛ lifɛl ti tɔke' nɛ u'gbɛmɔnmɔnt.

³ Ti lɑ sureh nɛ nɪ cenge Uwien ya gɛɛr ma nnɔ ta lɑ nuunh tɪ tuln nil, ka nɛmɔbe yɛnmaalbiere, ka nuunh tɪ lɛre kɪ ji mɔ.

⁴ Ama Uwien bikn' tɛ ki laa' ti kɛ tɪ tɔke binib u'gbɛmɔnmɔnt nɛ ki taa' tɪ ki nɔkn' tɛ. Nɛn bo nɛ ta nuunh ti tɔkeh tɪ la, binib ya yɛnm rɪ li sɔnge ti'bo, ti nuunh Uwien wɑ bɛn ti'fɛl ni te ma bo nnɔ ya yɛnm nɛ rɪ li sɔnge ti'bo.

⁵ Ni bɛn ki ye ta kɛpele ki len' nɔnɛmaagɛr tɪ lɛre nil, ka kɛpele ki nuun' tɪ nɪ nil bo kɪ lɛ like. Uwien nɛ yɛ ti'mɔnkunl.

⁶ Ta kɛpele ki nuun' ninbi bii nitɔb rɪ pɛke tɛ, kimɛ ta nuunh pɛnpɛku nisaal saan.

⁷ Ti yɛ *Kristo ya tondɔ ma nnɔ, ti bi li fre kɪ wuɔn nɛ kɪ ye ti nɛmɔbe ukɛiɛke, ama ta tien' nnɔ. Ti lɑ te ni'saan ma nnɔ, ti lɑ duɔn' ti'yɛnm ni'bo tɛn upii nɑandeh ma u'bumu, u'yɛnm sɔnge mu'bo u likeh mɔ nɛ.

⁸ Ti yɛ nɛ nɪ tɪ kɛnde' ma nnɔ, na yɛ ti'nun mɔn tɪ tɔke nɛ Uwien ya gɛɛmɔnmɔnt baba nɛ. Ninbi bo, ti li tuo kɪ kɔ mɔnɔn, kimɛ ni yɛ binib bɑ ta gɔh ni'bo nɛ.

⁹ Ti'yaabɛ, ni tien ti'tuɔn nin ti'jiinku bɔ. Ti lɑ tɔkeh nɛ Uwien ya gɛɛmɔnmɔnt ma nnɔ, ti lɑ sɔnh ituɔn nin inunmɔn nɛ nɔnku nin wien ni nɔ ti la li yɛ uba bo tukl.

¹⁰ Ninbi bɑ teke' *Yesu ki jin' nnɔ nin Uwien nɛ yɛ bimɔnkunb ki ye ti lɑ te ni'saan ma nnɔ ti'tetem lɑ cuube nɛ ka nɛmɔbe jɔknt. Ta lɑ nɛmɔbe bi li biin tɛ nɑ bo.

¹¹ Ni bɛn kɛin ki ye ti lɑ teh ni'ni wɑ kɛ tɛn bibaa teh u'bumu ma bo nɛ,

¹² ki sureh nε, ki saakreh ni'gbenent, ki ñiikeh ki tōkeh nε ki teh ní li ηmōbe mitetem mà selndeh Uwien. Wōn nε yin' nε ní kō u'bel ni kí ε u'kpieke.

Pəl pèkeh Tesalonik yaab bi'tekjim bo

¹³ Ti tuu ki faareh Uwien ni'bo uyo kε nibonn nà bo nnō si: ti là tōke' nε Uwien ya gber, nε ni teke' tù, ki tuo' ki ye ta yé nib yaar tù mōnbe ki yé Uwien yaar nε, ki cèreh ninbi bà teke' Uwien ki jin' nnō teh Uwien yie nà.

¹⁴ Ti'yaabe, ni tek'n' Uwien ya táan yaab bà te Sude ya tinfenm ni, ki liebe' ki yé *Yesu Kristo yaab nnō ya taal ni nε. Kime ni'du yaab jènde' nε ijend yà nnō *Sufmbε mō là jènde' be i ya jend nε.

¹⁵ Ben *Sufmbε nnō nε là ku' *Uwien ya ñobonsaknb, ki ku' Yonbdaan Yesu, ki jènde' ti'mō cεen. Uwien ya yεnm ηa sōnge bi'bo. Bi yé binib kε ya nennendb nε.

¹⁶ Bi piendeh tε ti là tōke bà ηa yé *Sufmbε tigber tà li cère be ní ηmere nε. Bi teh nnō nε bi'biere yebreh ki joh, nε Uwien ya benku ni tí gben' ki ben' bi'bo.

Pəl yie wō ní ti ní ε Tesalonik yaab

¹⁷ Ti'yaabe, tinbi nin ninbi dāan' tōb ní tien' iden ile ma nnō, ti dōkn' nε cεen nε. Ti jende' tōb nε, ama ti tien ni'bó ti'yenmaale ni. Nen nε cère' ti ñikn' tí tí ní ε nε.

¹⁸ Nen bo nε ti yie tí liebe kí baa ni'saan. Min Pəl mōnōn bikn' nlen, ki bikn' nle, nε *Satan pien' tε.

¹⁹ Imōn, ninbi bo nε ti ηmōbe lidendnl nin uyensōnge. Yonbdaan *Yesu li baa lidaali là nnō, ninbi nε li yé ti'bo lisuul, nε ti'yεnm li sōnge ni'bo u'nun bó.

²⁰ Imōn, ninbi nε yé ti'kpieke nin ti'yensōnge.

3

¹ Nen bo ta ní fre kí cuo ti'ba. Nen nε cère' ti bobn' ki ye tinbi baba ní juore Atenn ya du ni,

² nε ki sōn' ti'ninje Timote ni'saan. Timote yé ti'tonsanlie nε Uwien ya tuonl ni, ki tōkeh binib *Kristo ya gbemōnmōnt. Ti sōn' wō ni'saan wō ní saake ni'gbenent nε, kí cère ni'tekjim ní faake

³ ηō, iden yie ya jend là cère uba ní lu mitekjim ya sen ni. Kime ninbi mōnōn ben ki ye Uwien sien' tε nnō nε.

⁴ Ti là te ni'saan uyo wà nnō, ti là juo' ki tōke' nε ki ye ti li ji ijend. Nen nε tien' nō, ninbi mōnōn ben.

⁵ Ma là li fre kí cuo n'ba ma nnō, nen bo nε n sōn' Timote ni'saan, wō ní liike ni bie ki pε mitekjim ya sen bo bii na ji pε, kime n là fenge nba la *usenpol unibiikl la tuln' nε ki cère' ti'tuonl juore' fenm nε.

⁶ Fɛnfennɔ nɛ Timote ñɛn' ni'donbó ki liɛbe' ní ki lá tɔke' tɛ tigbɛmɔnmɔnt, ki ye ni biɛ ki pɛ mitekjim ya sɛn bo, ki ñmɔbe miyíem. U tɔke' tɛ ki ye ni'yɛnm tuu ki pɛ ti'bo nɛ, nɛ ni ciɛke ní lɛ tɛ tɛn ti'mɔ ciɛke tí lɛ nɛ ma.

⁷ Ti'yaabɛ, nnɔ nɛ ni'tekjim cère' ti ñmɔbe ugbɛnɛnsaake ti'yɛnsaaciɛn nin ti'jɛnd ni.

⁸ Fɛnfennɔ, ti ji fuore' ki jiin', kime ni pɛ Yonbdaan bo mɔnmɔnm.

⁹ Nɛn bo, ta bɛn ti li faare Uwien ni'bo kí tí kpaan ma bo. Kí ñɛ ninbi bo nɛ ti ñmɔbe uyɛnsɔngciɛn ki poknh ti'Wien ya nun bó.

¹⁰ Ti miɛh wɔ ñɔnku nin wien ni nin inunmɔn ki teh wɔ rí cère tí tí rí lɛ nɛ, kí wɔkn nɛ kí tonde ná pɔre' nɛ ni'tekjim ni.

¹¹ Ti'Baa Uwien nin u'yul nin Yonbdaan *Yesu rí ñère tɛ usɛn tí fre kí baa ni'saan.

¹² Yonbdaan rí cère ni ñmɔbe miyíem mà nnɔ rí yɛbre kí gbien; ní li yíe tɔb nin binib kɛ tɛn ti yíe nɛ ma bo.

¹³ Nnɔ nɛ u li de nɛ mituɔm, ní li yé u'yaab, ki la li ñmɔbe biil ti'Baa Uwien ya nun bó, lidaali là ti'Yonbdaan *Yesu li baa ní nin u'ñib kɛ nnɔ.

4

Mitetem mà sɔnge Uwien ya yɛnm

¹ Tɔ, ti'yaabɛ, ti là wɔkn' nɛ ni li fuobe ma bo ñɔ Uwien ya yɛnm rí li sɔnge ni'bo. Nɛ ni fuobe nnɔ nɛ. Ti gbiereh nɛ, ki sureh nɛ Yonbdaan *Yesu bo, ní li tùɔreh ki teh nnɔ ki joh inun bó.

² Kime ni bɛn ti là wɔkn' nɛ Yonbdaan *Yesu ya wɔknm ma nnɔ.

³ Uwien yíe ná si: ní li ñmɔbe mitetem mà mɔn nɛ, ki la li teh sɔnsɔndl.

⁴ Ni'ni wà kɛ rí bɛnde u li tien ma kí li coh u'ba, ki la li kuɔndeh u'ba jɔknt, kí li yé unil wà bi boh wɔ,

⁵ ki la li ñmɔbe sɔnsɔndyɛnmaale tɛn binib bà ña bɛn Wien.

⁶ Uba la lí rí bii u'tɔ, ki la lɛre wɔ tu ya gber bo, kime Yonbdaan diɛh binib ya tub i ya biere kɛ bo nɛ. Ti là tɔke' nɛ ñɔ, ki liɛbe' ki lere'.

⁷ Kime Uwien ña yin' tɛ, tí li teh ná kuɔndeh tɛ jɔknt, u yin' tɛ tí li ñmɔbe mitetem mà mɔn nɛ.

⁸ Nɛn bo, wà kɛ yíe' tigber tuu la, na yé u yíe' binib ya gber nɛ, u yíe' Uwien wà diɛnh nɛ *Mifuoñaanm nnɔ ya gber nɛ.

⁹ Ni li yíe tɔb Kristo bo ma bo wɔn, na ji ciɛke nil rí kele kugbɔnku kí tɔke nɛ ni li teh ma bo, kime Uwien cère' ninbi nin ni'yul bɛnde' ni li yíe tɔb ma bo ñɔ.

¹⁰ Ti'yaabɛ, ni teh nnɔ nɛ nin ti'yaab bà kɛ te Maseduɔnn ya tinfɛnm ni nnɔ. Ti'yaabɛ, ti sureh nɛ ní li tùɔreh ki teh nnɔ ki joh inun bó nɛ.

¹¹ Cère mɛn ni'nun ní li mɔ́n ní li te suoo. Ni'ké ní li likeh ni'yul bo ya gber, kí li jinh ni'nojɛ bo tɛn ti là tɔ́ke' nɛ ma bo,

¹² ɲɔ̀ bà ɲa yé Kristo yaab ní li boh nɛ; nɛ na ji li jinh itɔ́nuɔ̀ bo.

Yonbdaan ya baam ya gber

¹³ Ti'yaabɛ, ti yíe ní bɛnde binib bà kpo' ya gber ɲɔ̀ ki la li te uyɛnsaa ni tɛn binitɔ̀b nɛ, kime bɛn ɲa ɲmɔ̀be dɛndɛnl.

¹⁴ Ti teke' ki jin' ki ye *Yesu kpo', ki mɛkre' bitɛnkpiib ni ma nnɔ̀, nnɔ̀ nɛ bà teke' wɔ̀ ki jin' ki yaan ki kpo' nnɔ̀, Uwien li mɛkre bi'mɔ̀ kí taan bɛn nin wɔ́n Yesu.

¹⁵ Imɔ́n, ti tɔ́keh nɛ tigber tà nɔ̀ yé Yonbdaan ya ɲɔ̀bon iba nɛ. Yɛn si: Yonbdaan li baa lidaali là nnɔ̀, tinbi bà li biɛ ki fuobe nnɔ̀ ɲa li li liere bà kpo' usɛn.

¹⁶ Kimɛ Uwien lá de usɛn la, ti li cii Uwien ya tondb ya cien ya niɛke bó nin Uwien ya natunl ya muɔ̀ bó. U ya yo nɛ Yonbdaan nin u'yul li ɲɛ paaki bó kí li jinh ní. Nɛn saan nɛ Kristo yaab bà kpo' nnɔ̀ li kpiɛ kí mɛkre.

¹⁷ Ni ya puoli bó nɛ Uwien li yuure tinbi bà biɛ ki fuobe nnɔ̀ nin bɛn tí tuobe Yonbdaan titɛwɔ̀lgbɔ́nt ni paaki bó. Nnɔ̀ nɛ ti li tuu ki te nin Yonbdaan uyo kɛ.

¹⁸ Nɛn bo, li taah mɛn tigber tuu ki saakreh tɔ̀b ya gbɛnɛnt.

5

La gɔ́h mɛn ki li gu Yonbdaan ya baam

¹ Ti'yaabɛ, Yonbdaan li baa uyo wá ya gber wɔ́n, na ciɛke nil ní kele gbɔ́nku kí tɔ́ke nɛ,

² kime ninbi mɔ́nɔ́n bɛn kɛin ki ye Yonbdaan ya babaadaali li te tɛn unasu bàareh kuɲɔ́nku ma bo nɛ.

³ Uyo wá binib li lienh ki teh bi te uyɛnduɔ́n ni, niba ɲa ní tien bɛ nnɔ̀, u ya yo nɛ ijɛndciɛn li ci bɛ. Ní li te tɛn imɛrwiɛn ciikeh utɛnpunb ma bo nɛ, nɛ ba ní fre kí ɲɛ len.

⁴ Ti'yaabɛ, ninbi ɲa te cinɲunl ni ma nnɔ̀ Yonbdaan ya babaadaali ɲa ní ci nɛ tɛn unasu ciikeh binib ma bo.

⁵ Kimɛ ni'ké yé kuwenwenku yaab nɛ, ki yé uwien ni yaab. Ta yé ɲɔ́nku yaab, ka yé cinɲunl yaab mɔ̀.

⁶ Nɛn bo, la cère mɛn ti li gɔ́h tɛn binitɔ̀b. Cère mɛn tí li like, kí li co ti'ba.

⁷ Kimɛ bà gɔ́h nnɔ̀, bi gɔ́h kuɲɔ́nku nɛ, bà ɲuh ki yibeh nnɔ̀, bi yibeh kuɲɔ́nku nɛ.

⁸ Ama tinbi bɛn wɔ́n, ti yé uwien ni yaab nɛ. Nɛn bo, cère mɛn tí li co ti'ba. Cère mɛn ti'tekjim nin ti'yíem ní li yé ti'bo tijɛkɔ́nwɛnt tà lɛkndeh ti'fɛl bo; ti'ɲmɛrm ya dɛndɛnl mɔ̀ ní li te ti'bo tɛn tikur ya kɛpinl*.

* 5:8 Pɔ̀l ya buɔ̀l unisaal ya yɛnmaale te u'yul ni nɛ. Nɛ miɲmíɛnm te tɛn tikur ya kɛpinl kí lieke iyɛnmaale bo ɲɔ̀ usɛnpol la fre yí.

⁹ Uwien ɲa gènde' tɛ wɔ́ ɲ́ ɲuu ti'bo, ama u gènde' tɛ tí ɲmɛrɛ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo nɛ.

¹⁰ Tinbi bo nɛ u kpo', ɲɔ́ ti fuobe bii ti kpo' la, tinbi nin wɔ́n ɲ́ li tɛ ki te.

¹¹ Nɛn bo, li saakreh mɛn tɔ́b ya gbɛnɛnt, kí li toreh tɔ́b, ni'tekjim ɲ́ li faakreh tɛn ni teh ma fɛnfɛnnɔ́ nɔ́.

Igbierfɔ́kɛ nin ifuonde

¹² Ti'yaabɛ, ti tɔ́keh nɛ ki teh ní li bɔ̀h binib bà sɔ́nh Uwien ya tuonl ni'ni nin inunmɔ́n, ki likeh nɛ Yonbdaan ya sɛn ni, ki gbiereh nɛ nnɔ́.

¹³ Ní li boh bɛ ki gbiekeh, kí li yíe bɛ bi'tuonl bo. Cèrɛ mɛn ni'kɛ ya yɛnm ɲ́ li dɔ́ tɔ́b bo.

¹⁴ Ti'yaabɛ, ti gbiereh nɛ ní li tɔ́keh bà yé ikpaayuon† nnɔ́ ki teh bɛ ɲ́ liike bi'yul bo, kí li biendeh bijɛwaandɛnb ya fɛl, kí li toreh bà yé bijiinb, kí li ɲmɔ́be kuminku binib kɛ bo.

¹⁵ Liike mɛn ni'yul bo, ki la cèrɛ unil tien' u'tɔ́ ibiɛrɛ la, wɔ́ ɲ́ tu wɔ́ fɛnl. Ama li nuunh mɛn uyo kɛ ní li teh ni'tɔ́b nin binitɔ́b kɛ nà mɔ́n.

¹⁶ Cèrɛ mɛn ni'yɛnm ɲ́ li sɔ́nge uyo kɛ,

¹⁷ ní li tuu ki kàareh,

¹⁸ kí li faareh Uwien isɛn kɛ ni, kime Uwien yíe *Yesu Kristo bo ní li teh nnɔ́ nɛ.

¹⁹ La piendeh mɛn *Fuoɲaanm ya tuonl,

²⁰ ki la yih bi sɔ́kndeh Uwien ya gber tà nnɔ́ fɛnm.

²¹ Li tɔ́rɛh mɛn ki fiinh tibont kɛ, tà mɔ́n la, ní li ɲuuke tun.

²² Wiɛ mɛn ibiɛrɛ kɛ ya bol.

²³ Uwien, uyɛnduɔ́n ya daan nin u'yul ɲ́ cèrɛ ní li yé u'yaab kí tí gbɛn. Wɔ́ ɲ́ guure ni'kɛ mɔ́nmɔ́nm‡ ɲɔ́ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya babaadaali ni la li ɲmɔ́be biil.

²⁴ Wà yin' nɛ nnɔ́ yé umɛmɔ́ndaan nɛ, u li tien nɛn kɛ.

²⁵ Ti'yaabɛ, li kàareh mɛn ki dienh tɛ.

²⁶ Ní fuonde ti'yaab kɛ mɔ́nmɔ́nm.

²⁷ N tɔ́keh nɛ Yonbdaan ya yel bo nɛ ki teh ní kàan kugbɔ́nku kuu nɔ́ ti'yaab kɛ ya nun bó.

²⁸ Ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ɲ́ juoke nɛ.

† 5:14 Bi li fre kí lɛbre bà yé ikpaayuonkí ye bà fuobe fɛnfɛnm mɔ́. ‡ 5:23 Bi lɛbre' inɔ́bon yà ki ye ni'kɛ mɔ́nmɔ́nm nnɔ́; † kele' Grɛkmbɛ ya lenm ni ki ye: Wɔ́ ɲ́ guure ni'yɛnm nin ni'naank nin ni'gbɛnɛnt nɛ.

Kugbɔnlieku kùà Pɔl kɛle' ki de' Tesalonik yaab nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Kugbɔnku kuu ya cincinm bi tɔke' ki ye binib bita ne kɛle' kù, ama Pɔl ne yé kugbɔnku bugbɛn ya kɛlm ya sɛnlier. Bi kɛle' kugbɔnkpiɛku ki de' Tesalonik yaab ma nnɔ, ni ya puoli bó ne Pɔl cii' ni'bó ya nib biba lienh ki teh Yonbdaan Yesu liebe' ní ɲɔ. Tigber nnɔ saa' Tesalonik yaab ya yɛnm cɛɛn. Ne ba ji bɛn bi li tien ma. Biba dâan' ka ji sɔnh tùon. Nɛn ne cère' Pɔl kɛle' kugbɔnku kuu wɔ rí saake bi'gbɛnɛnt bɛ rí li co bi ɲmɔbe mitekjim mà nnɔ kenken, ki li sɔnh itùon mɔ.

Liyul 1 ni, Pɔl cin' ki faareh Uwien Tesalonik yaab ya yíem nin bi'tekjim bo ne, ki tɔke' ki ye Uwien li dɛre bà jèndeh bɛ nnɔ ya tub kí tu lifɛnl, kí jènde bà ɲa boh Yesu Kristo ya gbɛmɔnmɔnt nnɔ lidaali là u li baa ní nnɔ.

Iyul 2 ni, Pɔl tɔkeh nà li liere Yonbdaan ya baam usɛn ya gber ne. U ye wà li yíe Uwien ya ɲɔbu bó li ɲɛn u'ba upaan bo, kí tuln binib pɛpɛl ne kí yaan Yonbdaan rí baa ní. U tɔke' bɛ ki ye bɛ rí li se mitekjim ni ní faa.

Iyul 3 ni, Pɔl tɔkeh bà yé ikpaayuon nnɔ ki teh bɛ rí liike bi'yul bo, kí li sɔnh ki jinh bi'ɲɔjɛ bo.

Pɔl tí fɔre' kugbɔnku kuu nɔ nin micɛbm ne.

Ifuonde

¹ Min Pɔl nin Silfɛn* nin Timote ne kieh kugbɔnku kuu tí de Kristo ya taanl là te Tesalonik ya du ni ki yé ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo yaal nnɔ.

² Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo rí juoke ne, kí de ne uyɛnduɔn.

Yonbdaan li baa ní kí bu binib tibuur

³ Ti'yaabe, ní kpɛ tí li faareh Uwien ni'bo uyo kɛ ne, ní yé nibonn nà cuube ne, kime ni tùɔreh ki teknh *Yesu ki jinh mɔnmɔnm, ne ki tùɔreh ki yíe tɔb mɔ mɔnmɔnm.

⁴ Nɛn bo ne ti tɔkeh Uwien ya táantɔ ni, ti'yɛnm sɔnge ni'bo ki tí kpɛ ma bo, kime nin bi teh ne nà bre, ki jèndeh ne ma kɛ nnɔ ní tùɔreh ki mɔh mitekjim ni ki joh inun bó ne.

⁵ Nɛn ne wɔngeh ki teh Uwien buh tibuur tu'donbó, kime ijɛnd nnɔ ne li cère Uwien rí ye ni kpɛ ní kɔ u'bel là ni jèndeh li'bo nnɔ ni.

* 1:1 Liike 1 Tesalonik 1:1.

⁶ Imòn, Uwien li tien nà cuube ne. Binib bà jèndeh ne nnò, u'mò li jènde be ne kí tu ni'fènl,

⁷ kí de ninbi bà jèndeh nnò nin tinbi lifuorl lidaali là Yonbdaan Yesu li può paaki bó ní nnò. U li può ni'bó ní nin Uwien ya tondtòdenb ne,

⁸ kí li te umupien ni ki we ní. U li dère bà ña yíe Uwien ya gbèr nnò nin bà ña boh ti'Yonbdaan Yesu ya gbemòmòmònt nnò ya tub.

⁹ Bi'tudere nnò si: u li cère be ní kò ijendcien ni kí li tuu ki te len. U li ñore be kí jende u'nun bó, ba jí li lè u'tuòm nin u'kpíeke.

¹⁰ Ní li tien nnò lidaali là Yonbdaan li baa ní ñò be ní pèke wò, kí ñuore wò kí ñe bà ke teke' wò ki jin', ki yé u'yaab nnò bo ne. Ni'mò te len, kime ti tòke' ne u'gbèr ma nnò ni teke' tù ki jin'.

¹¹ Nèn bo ne ti kàareh ki dienh ne uyo ke ñò ti'Wien ní ye ni kpè u'yin, kí li toreh ne nin u'tuòm ní li teh ni nuunh ní tien mimòm mà ke nnò, kí cère ní li sòn itùon yà wòngeh ki teh ni ñmòbe mitekjim.

¹² Ni teh nnò la, ninbi bo ne bi li kpíeke Yonbdaan Yesu, ne u'mò ní kpíeke ne, kí ñe ti'Wien nin wòn Yonbdaan *Yesu Kristo ya juokm bo.

2

Nà li liere Yonbdaan ya baam usen

¹ Ti'yaabe, Yonbdaan *Yesu Kristo ya baam nin ti'taanm u'saan ya gbèr bo ne ti tòkeh ne ki teh:

² bi tòke' ne ki ye Yonbdaan ya babaadaali baa' la, ni la cère nè ní pòk kí ñaabe ni'yenm, ki la cère nè ní sèn ni'fèl. Nba la, bi li tòke kí ye *Mifuoñaanm ne cère' bi len' tìgber nnò, mitòm la, bi li ye tù ñen' tinbi saan ne bii tinbi ne kele' kugbònkú ki ye nnò.

³ La lí ní cère men uba ní ñe isen iba kí lere ne. Kí yaan Yonbdaan ya babaadaali ní baa nnò binib li yíe Uwien ya ñòbu bó ki yebe, ne wà li yíe Uwien ya ñòbu bó, ki juore fènm Uwien li dère u'tub nnò mò li ñen u'ba upaan bo.

⁴ U li yé unennend ne, kí ye u cèn' Uwien nin binib pukeh tibont tà ke nnò. U li kèle Uwien ya duku ni mòmòm kí yin u'ba Uwien.

⁵ Na tièn ki ye n laan là te ni'saan ma nnò, n là tòke' ne tìgber tuu nò-ò?

⁶ Ni bèn nà cò wò fènfennò. U'yo lá baa' la, u li ñen u'ba upaan bo.

⁷ Kime wà li yíe Uwien ya ñòbu bó nnò ya tuòm mà buò nnò ya tùon cin'-a! Ní jí s'ien' wà piendeh mè nnò ne ní dàan mè.

⁸ U ya yo ne u li ñe upaan bo, ne Yonbdaan ní piebe u'bo, wò ní kpo. Yonbdaan li baa ki li windeh ma nnò ne li cère ubièrò bugben ya gbèr ní gben.

⁹ Wà li yíe Uwien ya ñabu bó nnó lá baa' la, u li ñmábe *Satan ya tuám nε, kí li teh micincilm nin miyákm ya bont ké ya bol kí lereh binib.

¹⁰ U li tien mibiεrm ké ya bol, kí tuln binib bà buoh, kime ba tuo' be ní li yíe tigeβmònt tà li cère be ní ñmere ma nnó nε cère' bi buoh.

¹¹ Nεn bo nε Uwien dienh be mituám mà tulndeh be, kí cèreh bi teknh kutonnεnku kí jinh.

¹² Nnó nε Uwien li biin bà ña teke' gβεmònt kí jin', kí fε nà bre ya tienm nnó.

Uwien nε gènde' nε, cère mεn ni'tekjim ní li faa

¹³ Ti'yaab bà Yonbdaan yíe be, tinbi ben wón, ní kpε tí li faareh Uwien ni'bo uyo ké nε, kime Uwien là gènde' nε haali ucincinyo ní ñmere nε, kí ñε *Mifuoñaanm mà teh nε u'yaab nnó nin ni teke' tigeβmònt kí jin' ma nnó bo.

¹⁴ Nεn bo nε u yin' nε ní kó ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya kpiεke ni, kí ñε ti tóke' nε tigeβmònmònt tà nnó bo.

¹⁵ Nεn bo, ti'yaabe, gore mεn kí li se mitekjim ya sεn ni mòmòm, kí li ñuuke ti là wákn' nε miwáknm mà, buñabu ni bii ti kéle' nà kugbónku ni kí de' nε nnó.

¹⁶ Ti'Yonbdaan *Yesu Kristo nin u'yul nin ti'Baa Uwien wà yíe tε, kí tuu kí saakreh ti'gβεnεnt, kí cère' ti ñmábe lidendεn là mán, kí ñε u'juokm bo nnó

¹⁷ ní saake ni'gβεnεnt, kí de nε ufaa ní li tuu kí teh nà mán ni'tuon ni nin ni'lenm ni ké.

3

Li káareh mεn kí dienh tε

¹ Tó, ti'yaabe, li káareh mεn kí dienh tε ño Yonbdaan ya gβεr ní li yereh ni'ke saan tontonm, kí li ñmábe ukpiεke ten tù ñmábe ukpiεke ni'du ni ma bo.

² Li káareh mεn, Uwien ní ñεn tε binib bà bre ní tí kende' nnó ya nuó ni, kime na yé binib ké nε teke' kí jin'.

³ Yonbdaan yé usemòndaan ma nnó u li de nε ufaa, kí lèkn ni'bo, usenpol ubiεrò la fre nε.

⁴ Kí ñε Yonbdaan bo nε ti du ni'bo kí ye ti tóke' nε nà nnó, ni teh nεn nε, kí li tuu kí teh nè.

⁵ Yonbdaan ní pekre ni'yεnm ní bende Uwien ya yíem, kí li ñmábe Kristo ya minku.

Unil ké ya nun ní li món ituon bo

⁶ Ti'yaabe, ti tókeh nε Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo nε kí teh: ni'yó wà ké ña yíe tuonl ya gβεr*, ka pε ti là wákn' nε miwáknm mà nnó bo la, ní wiε u'gβεr.

* 3:6 Liike 1 Tesalonik 5:14.

⁷ Kime ninbi nin ni'yul ben ki ye ni kpe ni tekn ti'taal ni ne. Ti la te ni'saan uyo wa nno, ta la ye kpaayuon[†]

⁸ ka mieh uba jier ki jinh. Ti la sɔnh itɔon nin inunmɔn ne nɔnku nin wien ni nɔ ti la li ye uba bo tukl.

⁹ Na ye ta la nmabe sen ti ji ni'nuo ni ne, ti la yie tinbi nin ti'yul ri wuan ne miseknm nɔ ni tekn ti'taal ni ne.

¹⁰ Kime ti la te ni'saan uyo wa nno, ti la toke' ne ki ye wa ke na yie tuonl ya gber la, u la ji mo.

¹¹ Nin nen ke ti cii' bi ye ni'ni biba ye ikpaayuon ne, ka sɔnh niba nin nitonn, ki cuonh ki koh bitob ya gber ni.

¹² Ti tokeh bi ya nib ne Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo, ki teh be ri liike bi'yul bo, ki li te suoo, ki li sɔnh ki jinh bi'noje bo.

¹³ Ti'yaabe, ninbi ben won, la nɛnde men ni'gbenent mimannm ya tienm ni.

¹⁴ Ni'ni wa na boh ti kele' tigber ta kugbonku kuu ni la, ni sekn udaan, ki wie u'gber nɔ ife ri cuo wo.

¹⁵ Ni la taa' wo ki tien ten u ye ni'nennend ne ama ni li sureh wo, kime u'mo ye ni'yo ne.

Ifuondforke

¹⁶ Yonbdaan uyenduon ya daan nin u'yul ri li dienh ne uyenduon uyo ke isen ke ni. Yonbdaan ri li te nin ni'ke.

¹⁷ Min Pol nin n'yul ne kele' ifuonde yii no. N'gbont ke ni n kieh n'yel ma so[‡].

¹⁸ Ti Yonbdaan *Yesu Kristo ri juoke ni'ke.

[†] 3:7 Liike 1 Tesalonik 5:14. [‡] 3:17 Ki ne Kugbonku kuu ya cinm ki la baa 3:16 Pol lienh ne uba kieh, ama won nin u'yul ne kele' migbiirm 17.

Kugbɔnkpiɛku kua Pɔl kele' ki de' Timote nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kele' Timote tigbɔnt tule nɛ. U kele' tɔ ki laa' u caan' Kristo ya tɔan nɔ nɔ jɔ sɛn' bi li liike yɛ ma bo nɔ Kristo yaab rɔ faake mitekjim ni nɛ. Timote ya naa yɛ Suf nɛ ki pɛ Kristo ya sɛn bo, nɛ u'baa yɛ grɛk ka pɛ Kristo ya sɛn bo. Timote là tɛ ki sɔnh nin Pɔl nɛ ki piɛrɛ' wɔ isɛn yà yɛbe ya jom.

Kugbɔnkpiɛku kuu ni, Pɔl tɔkeh Timote u li tien ma kí liike Kristo ya tɔan nnɔ nɛ. U tɔke' wɔ ki ye binib biba te itɔan nnɔ ni ki wɔknh miwɔknm mà nɔ kpe sɛn (1:3-7; 4:1-4; 6:3-5), ki teh tibont tà te unɛndun wuu ni nnɔ ya tuba nɔ mɔn, ki teh binib rɔ dɔan upiikuɔn, ki la jinh tijier tubambɛ. Nɛn bo nɛ Pɔl tɔke' Timote ki ye wɔ rɔ tiɛrɛ Kristo yaab kí ye: Uwien nɛn' nà ke nnɔ mɔn nɛ.

U wuɔn' wɔ u li tien ma kí gɛnde itɔan nnɔ ya ciɛnb, ki gbierɛ' binib bɛ rɔ li pukeh Uwien, kí li kàareh wɔ (iyul 2), ki tɔke' itɔan nnɔ ya ciɛnb li fuobe ma bo (iyul 3).

Pɔl tɔke' Timote ki ye wɔ rɔ li likeh itɔan nnɔ ke mɔnmɔnm (iyul 4-6).

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yɛ *Yesu Kristo ya tond nɛ. Uwien ti'Nmiɛnl nin Yonbdaan *Yesu Kristo wà yɛ ti'dɛndɛnl nnɔ nɛ ye rɔ li yɛ u'tond.

² Timote, n kieh kugbɔnku kuu rɔ de sin nɛ. A yɛ n'bumɔnk kí nɛ ti nɔmɔbe mitekjim mà nnɔ bo nɛ. Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo rɔ juoke nɛ, kí muɔ nɛ micɛɛkm, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Liike a'yul bo nin biwɔnwɔknb bà tulndeh binib nnɔ

³ N là joh Maseduɔn ya tinɛnm bó ma nnɔ, n là sure' nɛ á juore Efɛs ya du ni, kí pien binib bà te len ki wɔknh miwɔknm mà nɔ kpe sɛn nnɔ nɛ.

⁴ Bi la jɔ rɔ li tuuke gbɛyiɛnkaar nin bi'yaajɛb ya yel yà bi findeh i'bo ka gbɛndeh nnɔ bo. Nɛn nɛ cɛrɛh miniɛm bàareh. Na cɛrɛh binib bɛndeh Uwien bonde' ma bo wɔ rɔ nɛn binib kí nɛ mitekjim bo.

⁵ N là sure' nɛ á pien bɛ nɔ bɛ rɔ li yɛ binib bà ya fɛl bo nɔ nɔmɔbe jɔknt, kí li yíe tɔb, kí li nɔmɔbe iyɛnmaalmɔnmɔn, kí li nɔmɔbe mitekjimɔnm.

⁶ Binib biba te, ka jɔ pɛ u ya sɛn bo, bi tɔrɛ' nɛ, ki lienh gbɛɛnɛnm,

⁷ ki yih bi'ba *Yiko ya wənwəknb, ka bən bi lienh nà nnə ya tingi, ki niireh nin bi cə nà bo nnə.

⁸ Ti bən ki ye *yiko mən nɛ, nǐ yé unil taah wə ki sənɪ itùon ni'donbó la.

⁹ Tùɔre mɛn kí cii kí ye yiko ɲa te ki de' nimòn, ama u te ki de' bà ɲa boh wə nin bà yie' Uwien ya ɲəbu bó nin bà ɲa pɛ Uwien bo nin bibiɛrdɛnb nin bà yindeh Uwien nin u'bont kɛ nin bà kuuleh bi'naambɛ nin bi'baambɛ nin bà kɛ yé binikub nin

¹⁰ isənsənd nin bà daan' bipiib ki duəndeh nin bi'jetəb nin bà kuəreh iyonbe nin bitonnɛndɛnb nin bà poleh itonnɛnpòl nin bà kɛ yie' miwəknm mà kpe usen nnə nɛ.

¹¹ Mi ya wəknm nɛ pɛ tigbɛmənəmɔnt tà wəngɛh Uwien ya kpiɛke nnə bo. Uwien uyɛnduəncien ya daan nɛ taa' tù ki ɲukn' nni.

Pəl faareh Yesu Kristo

¹² Yonbdaan *Yesu Kristo nɛ de' nni mituəm. Nɛn bo nɛ n faareh wə. U du n'bo nɛ ki gɛndɛ' nni ɲ sən u'tuonl.

¹³ Uyo uba n là lienh u'bo fɛnfɛnm nɛ, ki jɛndeh u'nib, ki bre ka muəh bɛ cɛcɛkm, ama u muə' nni micɛcɛkm, kimɛ ma là bən n teh bà, ka laan là teke' wə ki jin' mə.

¹⁴ Yonbdaan *Yesu Kristo ya juokm yɛbe ki gbien' ma nnə nɛ u cɛrɛ' n teke' wə ki jin', ki yie wən nin u'nib kɛ.

¹⁵ Tigbɛr tuu te nɛ, ki kpe binib ɲ tuo tu'kɛ. Tun si: *Yesu Kristo baa' uɲɛndun wuu ni, wə ɲ lá ɲmien bibiɛrdɛnb nɛ, nɛ min nɛ yé ubiɛrdaan ki cɛn' bi'kɛ.

¹⁶ *Yesu Kristo muə' nni micɛcɛkm, ɲə min wà yé ubiɛrdaan ki cɛn' binib kɛ nnə bo wə ɲ wuən u ɲməbe sukɛ ki gbien' ma bo nɛ. Nɛn nɛ li yé kudieku binib bà li teke wə, kí ji kí lɛ limiɛl là ɲa ɲməbe gbenm nnə bo.

¹⁷ Binib kɛ ɲ li pèkeh Uwien, kí li kpiɛkreh wə uyo kɛ. Wən nɛ yé Uwenbaabe, nil ɲa lɛnh wə, u yé Uɛrcien wà tuu ki te uyo kɛ nɛ. Ami.

¹⁸ N'buk Timote, n ye ɲ təkɛ ɲɛ tigbɛr tà sə kí ɲɛ bi là səkɲ' Uwien ya ɲəbon yà a'bo nnə. Ni yɛn bo kí mə limuəl là mən,

¹⁹ kí li ɲməbe mitekjim nin iyɛnmaalmənəmən. Binib biba daan' i ya yɛnmaale nɛ ka ji ɲməbe tekjim.

²⁰ Bi'ni bile si: Himene nin Aleksand. Nɛ n taa' bɛ ki ɲukn' Satan, ɲə bɛ ɲ bɛndɛ kí ye na mən bɛ ɲ ji ɲ suke Uwien.

2

Li kàareh mɛn ki dienh binib kɛ

¹ Nɛn bo, tigbɛr tà yé tigbɛkpiɛkt n li təkɛ nɛ si: ní li kàareh ki miɛh Uwien, ki gbáanh wə, ki faareh wə ki dienh binib kɛ

² nin biberb nin udu ya cienb ke ηο tí li te uyenduon ni, niba la ηaabe ti'yenm, kí li pe Uwien ya sen bo, kí li yé binib bà ya tetem kpe be ní li boh be.

³ Nen ne mən Uwien ti'ηmienl ya nun bó ki sange u'yenm.

⁴ U yie binib ke ní ηmere ne, kí bende kí ye u'gber yé tigbemənt.

⁵ Kimε Uwien te uba ne. Ucendenduol mə te uba ne binib nin Uwien ya siik ni. Wən si: *Yesu Kristo wà tien' u'ba unisaal,

⁶ ki tuo' ki teke' binib ke ya kuum ki kpo', ηο wə ní de be kí wiε nnə. Nen ne wuən' ki ye Uwien yie wə ní ηmien binib u ya yo ne.

⁷ Nen bo ne Uwien gənde' nni ní li yé *Yesu Kristo ya tond, kí li kpaandeh u'gber, kí li wəknh tù bà ηa yé Sufmbe ηο be ní teke wə kí ji, kí bende kí ye tù yé tigbemənt ne. Ma nendeh n təkhe tigbemənt ne.

⁸ Tə, n yie Kristo yaab te nà saan ke la, bijeb ní li kàareh, kí findeh inuə, kí la cère yi ní li yé binib bà ya fəl bo ηməbe tijəknt ya nuə, kí la li ηməbe benpiebe, kí la li findeh nin təb.

Bipiib li ηməbe mitetem mə

⁹ Bipiib ben wən, n yie be ní li guoh ní kpe upii ní li guoh ma bo ne, kí la cère bi guo la, be ní li lenh bi'fe, kí la wəngheh bi'ba, kí la li lùoh yulòle wà faa, kí la tungeh nđkm ya kenjənga wà ya daaku faa, kí la bəleh ilaan yà ya daaku faa, kí la guoh wəngolkaar tà ya daaku faa.

¹⁰ Ama be ní li sənəh itūonmənəmən. Nen ne mən ki de' bipiib bà ke lienh ki teh bi pe Uwien ya sen bo.

¹¹ Bi wəknh be uyo wà la, be ní li te suo, kí li cengeh nin mibom.

¹² Ma ní de be sen be ní wəkn jeb, ka ní de be cient jeb bo. Be ní li te suo.

¹³ Kimε Uwien là kpiε' ki nən' Adam ne, ki tuən' Efa.

¹⁴ Na yé uwε* là lere' Adam ne, u là lere' Efa ne u saa' likuəl ki bii' Uwien.

¹⁵ Ama upii juore' ki ηməbe mitekjim nin miyiem, kí pe Uwien ya sen bo mənəmən, ka wəngheh u'ba la, timε ηa ní cère Uwien la ηmien wə.

3

Kristo ya táan yaab ya senlierl li te ma bo

¹ N ye ní təkhe tigber tà nə tù te ne. Unil yie wə ní li likeh Kristo ya taanl la, u gənde' lituonmənəmən.

² Ní kpe Kristo ya taanl yaab ya senlierl ní li yé unil wà ηa ηməbe biil ne, kí li ηməbe upii uba, kí li coh u'ba tibont ke ni, kí

* 2:14 Bi ye uwε la, bi niireh Satan ne. Liike 2 Korεnt 11:3.

li ηmabe miyεnm, kí li yé unil wà bi boh wə, kí li teknh bicεnb, kí li yé unil wà li fre kí wəkn binib Uwien ya gber mənəmnm,

³ kí la taa' u'ba kí de daam, ki la ηmabe jer. Wə rí li ηme nin binib kε, ki la findeh nin nib, ki la cère u'nun rí li món ilike bo,

⁴ kí li likeh u'dencεnl mənəmnm, kí cère u'bumu rí li ciuh litubl, ki ηmabe mibom ní kpe kibuk rí li ηmabe mibom ma bo.

⁵ Kime unil ηa rí fre kí liike u'dencεnl mənəmnm la, u li tien mila kí liike Uwien ya taanl yaab-i?

⁶ U la li yé wà ηa wuəke' Uwien ya sεn ni. U yé unil wà ηa wuəke' Uwien ya sεn ni la, nba la, u li ηmabe tigbengt, nε kí lε utudere tεn usεnpol.

⁷ Ní kpe bà ηa yé Kristo yaab rí li pèkeh wə nε. U te nnə la, nil ηa rí len u'bo fεnfεnm, nε sεnpol ya diεku mə ηa rí cuo wə.

Kristo ya taanl ya totorb li te ma bo

⁸ Kristo ya taanl ya totorb mə li yé binib bà bi boh bε nε, ki la li yé iñuən ilele ya nib, ki la taa bi'ba kí de daam, ki la jinh pònt.

⁹ Kí cère jəknt la li te bi'fèl bo ηə bε rí li pε tigbεmònt tà Uwien kpiire' tù nnə bo.

¹⁰ Bε rí kpiε kí fiin bε kí liike bi'tetem te ma bo kí yaan. Bi laa' ba ηmabe biil la, bi li fre kí li sənə bitotorb ya tòn.

¹¹ Bipiib bà yé bitotorb mə li yé binib bà bi boh bε nε, ki la lienə təb bo fεnfεnm, kí li coh bi'ba tibont kε ni, kí li yé bipiib bà bi du bi'bo isen kε ni.

¹² Kristo ya taanl ya totorb li ηmabe upii uba uba nε, kí li likeh bi'bumu nin bi'dencεn mənəmnm.

¹³ Kime binib bà sənə bitotorb ya tòn mənəmnm nnə ya yel li kpιenə nε. Bi ηmabe midum ki gbien' bi teke' *Yesu Kristo ki jin' ma nnə bo.

Nà cère' Pəl kεle' kugbənku kuu nə

¹⁴ N kieh ηε kugbənku kuu nə ki daan n li baa a'saan na rí wuəke nε.

¹⁵ Ma li baa' tonm mənən la, kugbənku kuu li cère á bende a li ηmabe mitetem mà Uwien ya nib ni. Binib nnə yé Uwien limiel ya daan ya taanl nε. Li te tεn likpεnkpεnl nε ki co tigbεmònt ki dienə tù mituəm.

Uwien kpiire' tigbεbəlkaar ki wuən' binib

¹⁶ Imən, Uwien bo ya paanm ya gber tà buə u kpiire' tù nnə yé tigbεciεnt nε.

Kristo nε yé tigber tà buə nnə,

ki tien' u'ba unisaal,

ki řen' u'ba upaan bo

*Mifuoñaanm nε wuən' ki ye u yé ugbεmòndaan,

u cère' Uwien ya tondb laa' wə,

bi kpaande' u'gber bà ηa yé *Sufmbε ni,

ne binib teke' wə uŋendun ni ki jin',
Uwien taa' wə u'kpɛɛke ni ki don' paaki bó.*

4

Miwəknm mā ŋa kpe sɛn ya gbɛr

¹*Mifuoŋaanm len' nɪ wien ki ye ufɔfɔryo binib biba li wiɛ mitekjim ya gbɛr, kí paan isɛnpol tulndeh binib ki cɛrɛh bi wəknh miwəknm mā nnə bo.

²Bi li cɛrɛ binib bə yé iŋuɔn ilele ya nib, ki yé bitonnɛndɛnb, ibiɛrɛ tɛbɛ' bi'yɛnm tɛn kudɛku kùa ŋa ŋmɔbɛ ŋmirm nnə, nɪ tuln bɛ.

³Binib bugbɛn kùɔndeh upiikuɔn nin tijier tubambɛ ya jim nɛ. Uwien nɛ ŋɛn' tijier nnə ŋɔ binib bə teke' wə ki jin' ki bɛn tigbɛmɔnt nnə nɪ li jinh tù, ki faareh wə tu'bo.

⁴Uwien ŋɛn' tibont tà kɛ nnə, tù mɔn nɛ. Ti la sɛngɛh tuba, ti jinh tà kɛ la, tí li faareh wə tu'bo.

⁵Kimɛ Uwien ya gbɛr nin ikaare nɛ mɔngrɛh nibonn kɛ.

Pəl təkɛ' Timote u li te ma bo u'tuonl ni

⁶A wəknh Kristo yaab tigbɛr tuu nɔ la, a li yé wɔn *Yesu Kristo ya tonsɔnl wə mɔn, kí cɛrɛ Uwien ya gbɛr tà a teke' tù ki jin' nnə nin miwəknmɔnmɔnm mā a tùɔrɛ' ki paan' mi'bo nnə nɪ li yé a'bo tijier.

⁷La tuuke gbɛyiɛnkaar, kimɛ ta kpe Wien ya sɛn. Nikn kí li pɛ Uwien ya sɛn bo mɔnmɔnm.

⁸Unil nɪkndɛh ki tiinh u'gbɛnɛnt nɪ jaare la, nɪ mɔn nɛ ama nɪ li tore wə waamu nɛ. Unil nɪkndɛh ki pɛ Uwien ya sɛn bo mɔnmɔnm la, nɛn nɛ li tore wə isɛn kɛ ni, kimɛ Uwien ye nɛn nɛ li cɛrɛ binib nɪ li fuobe fɛnfɛnnə wuɔ nin uyo wə we ní nnə.

⁹Tigbɛr tuu te nɛ, ki kpe binib nɪ tuo tu'kɛ.

¹⁰Ti sɔnh itùon nin inunmɔn, ki mɔh limuɔl, kimɛ ti ŋmɔbɛ lidɛndɛnl Uwien limiɛl ya daan bo nɛ. Wɔn nɛ yé binib kɛ ya ŋmiɛnl. U cinbɛ ki yé bə teke' wə ki jin' ya ŋmiɛnl nɛ.

¹¹Wəkn binib tigbɛr tuu, kí təkɛ bɛ kí ye bɛ nɪ li teh nnə.

¹²La cɛrɛ uba nɪ yinde ŋɛ a yé kinacɛnfɛnbuk ma nnə bo. Ama li yé wə cuube u'lenm ni, ki ŋmɔbɛ mitekjim nin mitetɛmɔnmɔnm, ki yé binib, ka ŋmɔbɛ biil ŋɔ bə teke' Uwien ki jin' nnə nɪ tɛkn a'taal ni.

¹³Taa a'ba kí de *Uwien ya gbɔnku ya kàanm Kristo yaab ni, kí li sureh bɛ, kí li wəknh bɛ haali nin n'baam.

¹⁴La dàan *Mifuoŋaanm ya paabu bùa te a'ni nnə. A laa' bù kí ŋɛ bi là sɔkn' Uwien ya ŋɔbon yə a'bo nin Kristo ya taanl ya ciɛnb là taa' bi'nuɔ ki paan' a'bo ma nnə bo nɛ.

* **3:16** Bi li fre kí lɛbrɛ Uwien taa' wə u'kpɛɛke ni ki don' paaki bó kí ye Uwien cɛrɛ' u'kpɛɛke yɛbɛ mɔ.

15 Taa a'ba kí de nen ké, kí sòn lituonl nnò tinòjer tule. Nnò ne binib ké li lé a'tuon cuonh ma bo.

16 Liike a'tetem, kí li ben a wòknh binib ma bo, kí li ñikndeh isen ké ni. A teh nnò la, sin bugben li ñmère, ne bà cengeh a'bó nnò mò li ñmère.

5

A li te ma bo nin Kristo yaab

1 La gbiereh jécien nin jer, ama li gbiereh wò ten a'baa, kí li gbiereh binacenfèn ten a'ninjieb,

2 kí li gbiereh ipiícien ten a'naambe, kí li gbiereh bijefèn ten a'ninsiéb, kí la kuon a'ba jòknt nin bé.

3 Li toreh bikpopiib bà ña ñmòbe bà likeh bé.

4 Ukpopii ñmòbe mubumu bii iyaabii la, ñi mòn ben ne ní kpíe kí li toreh bi'den yaab, kí wuon kí ye bi boh bé. Bi teh nnò la, bi jiiindeh bi'naambe nin bi'baambe bi là wube' bé ma nnò bo ne, kime Uwien ya yenm sange nen bo ne.

5 Ukpopii wà ña ñmòbe wà li likeh wò, ki juore' ki te u'ba kpein la, u du Uwien bo ne, ki tuu ki kàareh ki miéh wò ñonku nin wien ni.

6 Ama ukpopii pé lisònsòndl bo, ki teh u'yenm yíe nà la, nin u fuobe ma ké nnò, Uwien ya sen bo wòn, u kpo' ñò.

7 Tòke bikpopiib tigber tuu nò ñò nib la lé bi li dule nà bo kí biin bé.

8 Wà ña toreh u'yaab, ni'ké tu nin wa toreh u'tiema dencenl ni yaab la, u wié' mitekjim ya sen ne, ki bre ki cèn' wà ña teke' Kristo ki jin'.

9 A li kele ukpopii wà ya yel bikpopiib ya yel ya gbònkú si: wà tí fii' ma, u kun' ticér miba kpein ne, ki ñmòbe ibin piluob.

10 U li yé upii wà sòn h itùonmòn mòn binib ké pèkeh wò i'bo ne. Yen si: u wube' u'bumu mòn mòn m, ki teke' bicenb, ki sòkre' Uwien ya nib ya tàan, ki tore' bijiinb, u'nun món wò ní li sòn h itùonmòn mòn.

11 Bikpopiib bà fàan ben wòn, dàan bé, kime bijeb ya menku lá cuo' bé la, bi li wié Kristo ya gber ne, kí li nuunh bé ní liebe kí kun ticér,

12 ka ní sòn bi là len' ki ye bi li sòn Kristo ya tuonl là nnò. Nen bo ne bi li ñmòbe libiil.

13 Ba ñmòbe tùon ma nnò, bi li cuonh ki lindeh iníen ne. Na yé ba ñmòbe tùon baba ne, bi li yé biñòkpòbdenb ne, kí li kòh binib ya gber ni, kí li lienh gbefenfèn m.

14 N yíe bikpopiib bà fàan nnò ní liebe kí kun ticér ne, kí maa mubumu, kí li likeh bi'den mòn mòn m, ki la cèrè' unennend ní lé u li dule nà bo kí len tí'bo fèn fèn m,

15 kime bikpopiib biba wié' Kristo ya sen ne ki paan' *Satan bo.

16 Upii wà teke' Kristo ki jin' ki ηmabe bikpopiib u'den la, wə́ rí li toreh be, ki la cère be rí li yé Kristo ya taanl bo tukl, ηə́ lè rí fre kí li toreh bikpopiib bà ηa ηmabe bà likeh be nno.

17 Kristo ya taanl ya ciɛnb likeh Kristo yaab mənəmən la, bi kpe be rí li boh be, kí li pèh be mənəmən nɛ. Ni'ke tu nin bà kpaandeh Uwien ya gber, ki wə́knh tù nin inunmón nno;

18 kime ní kele' *Uwien ya gbə́nku ni ki ye: «A taa' unɛ u taanh iji la, ηa rí lɔle u'ńəbu», ki liebe' ki ye: «Wà sənɔh lituonl la, u kpe be rí pè wə́ u'paaku nɛ.»

19 Bi biin' Kristo yaab ya ciɛn la, na yé mənknunb bile bii bita nɛ biin' wə́ la, la cenge tù.

20 Kristo yaab ya ciɛnb ya uba tien' ibiere la, kə́nh nin wə́ binib ke ya nun bó ηə́ bà sien' nno rí fenge.

21 N sureh ηɛ Uwien nin *Yesu Kristo nin Uwien ya tondb bà cii' u'ńəbu bó nno ya nun bó nɛ, li pɛ n wuən' ηɛ isen yə́ nə́ bo, ki la ηmabe a'ńəbu gbè nà bó, ki la ηmabe gèngènde mə́.

22 A ye á de unil lituonl Kristo ya taanl ni la, la yíe tonm kí pək kí yuon a'nuə́ u'bo kí kàare kí de wə́. La kə́ tə́b ya biere ni. Cère sin bugben ya tetem rí li wien.

23 A tuu ki bungreh ma nno, la li ŋuh ŋunm baba, li lengeh midaam mə́ waamu, ηə́ nè rí li toreh a'benku.

24 Bi lenh binib biba ya biere upaan bo nɛ kí yaan kí bu be tibuur. Bitə́b mə́ yi ηa kpiireh tonm.

25 Ituonmənəmən mə́ te upaan bo nɛ. Iba lí buə́ mənən la, ya rí juore kí li buə́.

6

Iyonbe nin i'cənbaambe ya gber

1 Binib bà ke yé iyonbe nno be rí li boh bi'cənbaambe mənəmən, ní kpe be rí li boh be ma bo, ηə́ uba la lɛ u li dule nà bo kí len Uwien nin ti'wə́knm bo fɛnfɛnm.

2 Iyonbe yə́ ya cənbaambe teke' Kristo ki jin' nno, i la likeh i'cənbaambe nno fɛnm, kí ye bi yé i'ninjieb ma nno bo. Ama yi rí li tūəreh ki sənɔh lituonl ki dienh be, kime ben bà jondeh i'tuon bo nno yé bà teke' Kristo ki jin' Uwien yíe be nɛ.

Miwə́knm mə́ ηa kpe sɛn ya gber

A li wə́knh binib nà sə́, ki sureh be be rí li teh nno.

3 Unil wə́knh miwə́knm mə́ bore' miba, ka pɛ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya gbəmənəmən bo, ka pɛ miwə́knm mə́ kpe Uwien ya sɛn bo la,

4 tigbengt nɛ yɛbre' nin udaan nɛ wa ben niba, ki fɛ miniɛm, ki findeh ińəbon bo. Nɛn nɛ cère' ibinbinbe nin ikə́nkə́n nin isuk nin itɛnfuonbiere te,

⁵ ki cèreh binib nièh miniem ka gbendeh, kime bi'yenmaale na kpe sen, ne ba ben gbemònt. Bi maaleh ki teh bi paan' Uwien ya sen bo la, bi li le lifaal ne.

⁶ Imòn, unil ya yem songe u nmabe na bo, ki pe Uwien ya sen bo la, nen ne ye lifaacienl ki de' udaan.

⁷ Kime ta tuke' niba ki baa' unendun wuu ni, ka ri tuke' niba ki ne u'ni mo.

⁸ Nen bo, ti nmabe tijier nin tiwengolkaar la, cere men ti'yem ri li songe tu'bo.

⁹ Ama binib ba ya nun mon lifaal bo no luh mibiikm ni ne. Tijorbont ta yebe, ki bre ya menku li cuo be ten kudiaku, ki cere be ri ko mikuum ni ki juore fem.

¹⁰ Kime ilike ya yem ye ibiere ke ya naan ya uba ne. Binib biba taa' bi'ba ki de' ilike ma no ne ki ture', ka ji pe tekjim ya sen bo, ne ki nuun' bi'ba bo ijendcien.

¹¹ Sin Uwien ya nilo, la paan nen ke bo, ki li ye unil wa cuube, ki li pe Uwien ya sen bo, ki li nmabe mitekjim, ki li nmabe miyiem nin kuminku, ki li nme nin unil ke.

¹² Mo mitekjim ya muol monmonm, ki li nuunh limiel la na nmabe ghenm. Uwien yin' ne li ya miel bo ne, ki ne lidaali la a len' monmonm bimankunb ba yebe ya nun bo ki ye a teke' wo ki jin' no.

¹³ N sureh ne Uwien wa dienh tibont ke limiel nin *Yesu Kristo wa la kun' imon monmonm Pons Pilat saan no ya nun bo ne.

¹⁴ Li boh n take' ne na ke no, ki li wien, ki la li nmabe biil ki ti baa uyo wa Yonbdaan *Yesu Kristo li baa ri no.

¹⁵ Uwien sien' uyo wa no la baa' la, u li cere wo ri baa ri. Uwien ne ye uyenduon ya daan. Won baba ne ye tibont ke ya Cenbaa, ki ye biberb ke ya ber, ki ye yonbdenb ke ya Yonbdaan.

¹⁶ Won baba ne na ri kpo, ki te kuwenwenku ku ni uba na ri fre ki ko ku'ni. Uba na kpele ki laa' wo, ka li li fre ki le wo mo. Won si kupenpeku nin mituom uyo ke. Ami.

¹⁷ Take binib ba ye bifadenb unendun wuu ni no ki ye bi la li nmabe gbengt, ki la li du lifaal no bo, kime li ye mitafaam ne. Ama be ri li du Uwien bo, kime won ne dienh te tibont ke ki gbiekeh na ti li jondeh tu'bo.

¹⁸ Take bifadenb no ki ye be ri li teh mimonm, ki li sonh iton ya mon ki gbien', ki li punh ki la cuoleh, ki li gbiinh bi'bont nin binitab.

¹⁹ Bi teh no la, bi taakeh lifaal la mon ka ri saa ne ki blinh bi'ba wenli bo be ri wun le limemònl.

Tigbeforkaar

²⁰ N'yo Timote, li likeh Uwien guun' ne na no monmonm. La paan gbefenfem bo, kime ta kpe Wien ya sen, ki la paan

bi niɛh miniɛm mà ki maaleh ki teh bi ηmɔbe mibenm nnɔ mɔ bo.

²¹ Binib biba lienh ki teh bi ηmɔbe mi ya benm nɛ ki tùre', ka ji pɛ tekjim ya sɛn bo. Uwien ní juoke nɛ.

Kugbɔnlieku kua Pɔl kele' ki de' Timote nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kele' kugbɔnlieku kuu ki de' Timote igbierfɔrke nɛ. U kele' kugbɔnku kuu uyo wà u te lipekɔl ni nnɔ nɛ (2:9). Binib bà yɛbe là wiɛ' wɔ nɛ (1:15; 4:10-16). U là bɛn ki ye u'kuum ya yo baa'-a (4:6), nɛ u cɛ̀breh u'tonsɔnlie Timote wà u yíe wɔ tɛn u'buk nnɔ.

Kugbɔnku kuu tiɛreh Pɔl ya fuobm bó nɛ. U là sɔn' Yesu ya tond ya tòn ki wɔkn' binib, ki jin' ijɛnd tigbɛmɔnmɔnt ya tɔkm bo. Pɔl gbierɛ' Timote ki tɔke' wɔ ki ye wɔ n̄ tuo kí ji ijɛnd Kristo ya tòn bo (2:1-13), ki tɔke' wɔ ki ye wɔ n̄ li wɔknh Uwien ya gber mɔnmɔnm (2:14-4:15). Nɛn bo, wɔ n̄ dàan iñɔbon bo ya finfinde, kí búle bà teh tibont tà ña kpe sɛn nnɔ ibuɔn, kí tɛkn wɔn Pɔl ya taal ni, kí tùre kí li pɛ Pɔl nin biwɔnwɔkntɔb wɔkn' nà nnɔ bo.

Ifuonde

1 Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ Uwien ya yíem bo, ki tɔkeh binib Uwien pòn' lipuonl ki ye u li de bɛ limiɛl là *Yesu Kristo bo nnɔ ya gber.

2 Timote, n kieh kugbɔnku kuu n̄ de sin nɛ. A yé n'buk kà n yíe kè nɛ. Baa Uwien nin ti'Yonbdaan *Yesu Kristo n̄ juoke ñɛ, kí muɔ ñɛ micɛɛkm, kí de ñɛ uyenduɔn.

Pɔl saakreh Timote ya gbenɛnt

3 N faareh Uwien wà n pukeh wɔ nin lifɛl là ña ñmɔbe jɔknt tɛn n'yaajɛb là teh ma bo nɛ. N tuu ki tien a'bó n'kaare ni ñɔnku nin wien ni nɛ.

4 N tiɛre' a'muɔ bó la, n̄ naan n̄ pɔk kí lɛ ñɛ nɛ, ñɔ n'yɛnm n̄ sɔnge kí gbien.

5 Ma sunde' a ñmɔbe mitekjimɔnm mà nnɔ bó. A'yɛ Loyis nin a'naa Enis nɛ kpiɛ' ki laa' mitekjim nnɔ. Nɛ n du ki ye a'mɔ ñmɔbe mi ya tekjim nɛ.

6 Nɛn bo nɛ n tiɛreh ñɛ, á fikre Uwien là de' ñɛ *u'Fuoñaanm ya paabu bùa nnɔ ya tuɔm uyo wà n là yuon' n'nuɔ a'bo, kí kàare' ki de' ñɛ nnɔ.

7 Kimɛ Uwien de' tɛ *Mifuoñaanm mà nnɔ ña cɛ̀reh ti tiinh jɛwaanbu, ama m̄ dienh tɛ mituɔm nɛ, ki cɛ̀reh ti yíe binib, ki coh ti'ba.

8 Nɛn bo, li kundeh Yonbdaan bo imɔn ki la tiinh fɛ, ki la cɛ̀re fɛ n̄ li ñmɔbe ñɛ min wà te lipekɔl ni u'bo nnɔ bo. Ama Uwien ya tuɔm bo, cɛ̀re min nin sin n̄ li jɛ̀ndeh tigbɛmɔnmɔnt bo.

⁹ Wɔn nɛ ɲmɛn' tɛ, ki yin' tɛ, ki tien' tɛ u'yaab. Na yɛ ti'tuon bo nɛ u tien' nnɔ, ama u cɛkre' u'yɛnm nɛ ki tien' nnɔ. *Yesu Kristo bo nɛ u tien' tɛ tinimɔnt ki laa' wa laan ɲɛn' uɲɛndun.

¹⁰ Fɛnfɛnnɔ wuɔ, ti'Nmiɛnl *Yesu Kristo baa' ki wuɔn' tɛ tinimɔnt nnɔ. Wɔn nɛ gben' mikum ya tuɔm, ki ɲɛn' limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm upaan bo kí ɲɛ u'gbɛmɔnmɔnt bo.

¹¹ Tigbɛmɔnmɔnt nnɔ bo nɛ Uwien gɛnde' nni ní li yɛ *Yesu ya tond, kí li tɔkeh tù binib, kí li wɔknh bɛ tù.

¹² Nɛn bo nɛ n jɛndeh yiɛ ya jɛnd. Ama na ɲmɔbe nni fɛ, kime n bɛn n teke' udaan wà ki jin', ki du ki ye u li fre kí guure u ɲukn' nni ná nnɔ kí tì baa lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ.

¹³ Li ɲuuke n là tɔke' ɲɛ tigbɛmɔnt tà nnɔ nin mitekjim nin miyiem mà ɲɛn' *Yesu Kristo saan nnɔ. Cɛre tigbɛr nnɔ ní li pekreh ɲɛ.

¹⁴ *Mifuoɲaanm mà te ti'ni nnɔ ya tuɔm bo, li ɲuuke a cii' miwɔknm mà nnɔ mɔnmɔnm.

¹⁵ A bɛn ki ye bà kɛ yɛ Asi ya tinfɛnm ya nib nnɔ kɛ wiɛ' n'gbɛr ɲɔ. Bi'ni biba si: Fijɛl nin Hemojɛnn.

¹⁶ Yonbdaan ní muɔ Onesifɔr nin u'den yaab micɛɛkm, kime u sɔbe ki saakreh n'gbɛnɛnt nɛ. Nin n te lipɛkl ni ma kɛ nnɔ, fɛ ɲa cuo' wɔ n'bo.

¹⁷ U baa' Erom ya du ni ma nnɔ, u cuon' ki nuun' nni nin inunmɔn nɛ ki tì laa' nni.

¹⁸ A bɛn u là tore' nni Efɛs ya du ni ma bo ki cɛn' unil kɛ. Yonbdaan *Yesu ní muɔ wɔ micɛɛkm lidaali là Yonbdaan Uwien li bu binib tibuur nnɔ.

2

Tuo kí li jɛndeh Yesu Kristo bo

¹ Sin n'bukɛ, cɛre *Yesu Kristo ya juokm ní li diɛnh ɲɛ mituɔm Uwien ya sɛn ni.

² A là cii' tigbɛr tà n'saan bimɔnkunb ligol ya nun bó nnɔ, á taa tù kí tɔke binib bà bi du bi'bo, bi'mɔ li fre kí wɔkn tù binitɔb.

³ A yɛ *Yesu Kristo ya sojamɔn nɛ, a'mɔ ní li jɛndeh u'bo.

⁴ Soja sɔnh sojatuonl ki yie wà gɛnde' wɔ ya yɛnm ní li sɔnge u'bo la, wa ji li pɛ bà ɲa yɛ sojamɛ ya tùon bo.

⁵ Unil jon' minɔnsɛnniɛm ka paan' minɔnm ya kùɔn bo la, wa ní lɛ minɔnm nnɔ ya suul.

⁶ Ukpaal wà sɔnh bukpaabu ni nin inunmɔn la, wɔn nɛ li kpɛ kí ji bukpaabu nnɔ ya jier.

⁷ Cii n tɔke' ɲɛ ná nɔ ya tingi Yonbdaan nɛ li cɛre á cii ni'kɛ.

⁸ Tiɛre *Yesu Kristo ya gbɛr, u yɛ *Dafid ya yaabil nɛ. U kpo', nɛ ki mɛkre' bitɛnkpiib ni. N tɔkeh binib tigbɛmɔnmɔnt tà nnɔ nínɔ.

⁹ Tun bo ne bi jèndeh nni haali ki ti lòle' nni tikudɔkr ten n yé udukond ne. Ama Uwien ya gber tun ɲa lùo.

¹⁰ Nen bo ne n ɲmɔbe kuminku ijend ke ni, ɲɔ Uwien gènde' binib bà nnɔ bo, *Yesu Kristo bo, bi'mɔ ní ɲmere, kí le ukpieke wà ɲa ɲmɔbe gbenm ne.

¹¹ Tigber tuu te ne:

«Ti kpo' nin Kristo la,
ti li fuobe nin wɔ mɔ ne,
¹² Ti mɛnde' kí pe u'bo la,
ti li ji libel mɔ u'saan ne,
ti ye ta ben wɔ la,
u'mɔ li ye wa ben te ne.

¹³ Ta yé gbemàndɛnb la,
wɔn tuu ki yé ugbemàndaan ne,
kimɛ wa ní fre kí yie u'tiema tetem.»

Li pe tigbermànt ya sen bo

¹⁴ Tiere binib tigber tuu nɔ, kí tɔke be Uwien ya nun bó, kí ye bi la li findeh ñɔbon bo, kimɛ ifinfinde nnɔ ɲa pukndeh niba, ì tulndeh bà cengeh yí nnɔ ne.

¹⁵ Nikn kí li yé unil wà ya tòn mɔn Uwien ya nun bó. Li yé u'tonsɔnl wà fe ɲa ɲmɔbe wɔ u'tuonl bo; kí li tɔkeh binib tigbermànt mɔnmɔnm.

¹⁶ La paan gbefenfenm bo, ta kpe Wien ya sen, kimɛ bà pe tu'bo nnɔ tùreh Uwien ya sen ki joh ne.

¹⁷ Bi wɔknh miwɔknh mà nnɔ bre ten linatuɔnel ne ki bukeh ki joh. Bi ya biba si: Himene nin Filetɔs.

¹⁸ Bi tùre' ne ka ji pe gbemànt ya sen bo, ki lienh ki teh Uwien mekre' bitenkpiib ɲɔ. Bi lienh nnɔ ma nnɔ ne cèreh binib biba wiɛnh bi'tekjim.

¹⁹ Nin nen ke ɲɔ, Uwien pu' litɛnpuul là nnɔ faa ne. Bi kele' tigber tà sɔ li'bo: «Uwien ben binib bà yé u'yaab», ki liebe' ki kele' ki ye: «Wà ke yé Uwien yɔ la, wɔ ní dàan nà bre ya tienm.»

²⁰ Na yé ñɔkm nin likkur ya jietienwent baba ne te idencenciɛn ni, idɔ nin tiyɔkr jaar mɔ te ne. Bi taah tuba ki sɔnh itùonmɔnmɔn ne, ki taah tutɔr ki sɔnh tibr ya tòn.

²¹ Unil dàan' miwɔknh mà ɲa kpe sen la, u li naan itùonmɔnmɔn ya jietienwenku ne. U li yé Yonbdaan yɔ ne, kí li ɲmɔbe u'bo lituonl, kí li yé wà bonde' wɔ ní li tuu ki teh nà mɔn.

²² La paan bifɛnb fe tibonbiert tà nnɔ bo. Li nuunh á li teh nà cuube, kí li ɲmɔbe mitekjim nin miyiem, kí li kpe uyenduɔn ya sen. Li te nnɔ nin bà muɔh ki yih Yonbdaan bi'fel bo ɲa ɲmɔbe jɔknt nnɔ.

²³ Dàan mijòrniem, kimɛ ma ɲmɔbe kpele. A ben ki ye men ne bàareh nin ikɔnkɔn,

²⁴ nε na kpe Yonbdaan ya tonsɔnl rí li kɔnh jεr. U li yé unimɔn nε unil kε bo, kí li freh ki wɔknh binib Uwien ya gber, kí li ηmɔbe kuminku isen kε ni,

²⁵ kí li pekreh binib bà niεh nin wɔ nin lifɛsɔngl. Nba la, Uwien li cère bε rí lèbre bi'tetem kí bende nà yé tigbεm̀nt,

²⁶ kí liεbe kí li maaleh m̀nm̀nm, kí ñε usenpol wà dεle' ki cuo' bε bε rí li teh u'yíem nnɔ ya nuɔ ni.

3

Idenfɔrke ya gber

¹ Li ben kí ye idenfɔrke li yé uyo wà faa nε.

² Kime binib li yé ifɔnfuɔb nε, bi'nun rí li m̀n ilike baba bo, kí li teh tinacenkpekuont, kí li yíε tigbengt, kí li sukreh Uwien, ka rí li boh bi'naambe nin bi'baambe, ka rí li faareh bà toreh bε, ka rí li boh tibont tà yé Uwien jaar,

³ kí li yé binibierb, ka rí li muɔh nib cεcεkm, kí li lienh tɔb bo fεnfεnm, kí li teh fεnfεnm, kí li bre ki gbien', kí li nεn nà m̀n,

⁴ kí li yé binikuɔrb, kí li ηmɔbe lifɛtɔnl. Tigbengt li cère bε rí li te tεn ijùɔn, kí li fε uηendun wuu ni ya bont ki cεn' Uwien.

⁵ Bi li teh tεn bi pε Uwien ya sεn bo nε, ama ka ji tuuke nà yé mitekjim ya tuɔm. A la nekn bi ya nib ya bol.

⁶ Kime bi'ni biba teh miyεnfuom nε ki kɔh idencen ni, ki lεreh ki coh mupiiliinmu. Ibiere nε gbe mu'fèl bo, nε mu'yεnmaale cère' mù pε mù fε uηendun ya bont tà kε nnɔ bo.

⁷ Mù tuu ki bengεh nε, ama mua rí fre kí bende nà yé gbεm̀nt fiebu.

⁸ Yanεs nin Yanberε là yíε' Moyis ya ñɔbu bó ma bo nnɔ, binib nnɔ mɔ yíεnh tigbεm̀nt nnɔ nε. Bi ηmɔbe iyεnmaalbiere, nε bi'tekjim juore' fεnm.

⁹ Ama bi teh nà nnɔ ηa rí wuɔke, kime binib kε li bende kí ye bi yé ijɔr nε tεn bi là bende' ma ki ye Yanεs nin Yanberε yé ijɔr nnɔ.

Pɔl gbierεh Timote

¹⁰ Ama sin wɔn, a paan' n'bo ki ben n wɔknh ma bo, ki ben n'tetem te ma bo, ki ben n yíε rí sɔn yà, ki ben n teke' *Yesu ki jin' ma bo, ki ben n ηmɔbe kuminku nin miyíem nin miñiknm ma bo,

¹¹ kí ben binib j̀ende' nni ma bo nin n jin' ijend yà Antiyɔk ya du ni nin Ikoniyɔm ya du ni nin Lista ya du ni nnɔ. I lε j̀end ba nε ma jin' yè! Ama Yonbdaan ñεn' nni i'ke ni.

¹² Im̀n, binib bà kε yíε bε rí li pε Uwien ya sεn bo m̀nm̀nm *Yesu Kristo bo nnɔ, bi li j̀ende bε nε.

¹³ Binibierb nin bitonnendεnb ben wɔn, bi li tùɔreh ki sɔnh itùonbiere nε, kí li tulndeh binib, kí tĩ tonde kí tuln bi'ba mɔ.

¹⁴ Sin wɔn, taa a'ba kí de bi wɔkn' ηε ná κε a teke' nè ki jin' nnɔ. A βεν bà wɔkn' ηε nnɔ yé bidɛnb bà.

¹⁵ A βεν *Uwien ya gbɔnku ya gbɛr haali a'buwaam ni nɛ. Tigbɛr nnɔ li fre kí de ηε miyɛnfuom mà li cère á teke *Yesu Kristo kí ji ηɔ kí ηmɛre.

¹⁶ Tigbɛr tà κε te *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ, Uwien nɛ cère' bi kele' tù. Tù mɔn nɛ, ki wɔngɛh binib Uwien ya sɛn, ki pekreh βɛ, ki tùɔreh bi'tetem, ki wɔknh βɛ mifuobm mà cuube,

¹⁷ ηɔ Uwien ya nil ní li yé unil wà bonde' ki tí gben', ki ηmɔbe ná li cère wɔ ní li sɔnh itùon yà κε mɔn.

4

¹ N tɔkeh ηε Uwien nin *Yesu Kristo wà li baa ní kí li yé ubɛr, kí bu binifuob nin bitɛnkpiib tibuur nnɔ ya nun bó nɛ ki teh:

² li kpaandeh Uwien ya gbɛr, ní ton bii ní sɔnge la, li ñiikeh, la tuo, li kɔnh nin binib ki pekreh βɛ, kí li ηmɔbe kuminku ki wɔknh βɛ.

³ Kimɛ uyo uba we ní, binib ηa ji li yíe miwɔknm mà kpe usɛn ya gbɛr, bi li pɛ bi'yɛnm yíe ná bo nɛ, ki taakeh biwɔnwɔknb bi'ba saan βɛ ní li tɔkeh βɛ, bi yíe βɛ ní li cengeh tigbɛr tà.

⁴ Bi li yíe ka ji li cengeh gbɛmɔnt, kí pekre kí li cengeh tigbɛyiɛnkaar.

⁵ Ama sin wɔn, li coh a'ba tibont κε ni, kí li ηmɔbe kuminku ijɛnd ni, kí li sɔnh a'tuonl. Lɛn si: Kristo ya gbɛmɔnmɔnt ya tɔkm. Sɔn a'tuonl nnɔ kí tí gben.

⁶ Min wɔn, bi taa' nni ki tien' lituɔrl ηɔ, n'daali baa' ki gben' nɛ.

⁷ N mɔn' limuɔl là mɔn, ki sɛn' ki baa' n cuube ná saan, ki juore' ki ηmɔbe mitekjim.

⁸ Fɛnfɛnnɔ n'nɔm ya suul ji dɔ nɛ ki gu nni. Lí yé binib bà cuube ya suul nɛ. Yonbdaan wà buh binib tibuur tu'donbó nnɔ li de nni lè lidaali là u li bu binib tibuur nnɔ nɛ. Na yé u li de min baba nɛ, u li de binib bà κε yíe wɔ ki gu u'baam nnɔ mɔ nɛ.

Pɔl ya ñɔbonfɔrke

⁹ Níkn kí baa n'saan tonm;

¹⁰ kimɛ Demas fɛ unjɛndun ya bont ma nnɔ u wiɛ' n'gbɛr ηɔ ki bure' Tesalonik bó. Krɛnskɛns mɔ bure' Galasi bó, nɛ Tit mɔ bure' Dalmas bó.

¹¹ Luk baba nɛ te n'saan. A we ní la, sin nin Mark ní li tɔke ní, kimɛ u li tore nni Uwien ya tuonl ní.

¹² N sɔn' Ticik Efɛs bó ηɔ.

¹³ A we ní la, á li tuke n'lierku kùa n là dɔan' kù Trowas ni, Karpos den nnɔ, kí li tuke tigbɔnt mɔ ní. A cinbe kí li tien bi taa' tiwɛnt ya gbɔnt ki tien' tà nnɔ bó.

¹⁴ Aleksand unjmaan tien' nni nà bre cεen. Yonbdaan nε li tu wɔ lifɛnl.

¹⁵ A'mɔ́ rí li bεn u'bó, kime u yie' ti'wɔknm pelpel nε.

¹⁶ N là nuunh rí len' kí fie n'ba bà buh nni tibuur ya nun bó mikpíekm ma nnɔ, uba ηa là sere' n'ciék bó, bi'kε là wie' n'gber nε. Uwien la tɔnge bi'biil bugben.

¹⁷ Ama Yonbdaan wɔn là sere' n'ciék bó, ki de' nni mituɔm rí wɔkn u'gber kí tí gben, ηɔ bà kε ηa yé *Sufmbε nnɔ rí cii tù. Yonbdaan ηmíen' nni, ki cère' tibuur ya denb ηa taa' nni ki wie' icind.

¹⁸ Yonbdaan li ñen nni nà kε bre ni, kí ηmíen nni kí cère rí kɔ u'bel ni paaki bó. Wɔn nε si ukpíeke uyo kε. Ami.

Micèbm

¹⁹ A fuonde Prisil nin Akilas nin Onesifɔr den yaab kí de nni.

²⁰ Erat biε ki te Korɛnt ni. Trofim bun nε. Nεn bo nε n cère' u juore' Milε ni.

²¹ Níkn kí baa n'saan kí yaan tiwɔrcíent ya yo rí baa. Ebule nin Pudens nin Linus nin Klodiya nin Kristo yaab kε fuondeh ηε.

²² Yonbdaan rí li te nin ηε. Wɔ́ rí juoke nε.

Kugbɔnku kùà Pɔl kɛle' ki de'

Tit nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Tit yé Pɔl ya tonsɔnlie nɛ. Tit ɲa yé Suf. U teke' Yesu ki jin' nɛ ki paan' Pɔl bo. U yé unil wà freh ki tùɔreh mimaam nɛ. Nɛn bo nɛ Pɔl cèrè' Tit te Krɛt ya du ni ɲɔ wɔ́ rí gènde Kristo ya taanl là te len nnɔ ya ciɛnb bɛ rí li likeh litaanl nnɔ ya nib.

U kele' Kristo ya taanl ya ciɛnb li fuobe ma bo (1:5-16) nin bi li likeh litaanl nnɔ ma bo nin bi li wɔknh bijɛb nin bipiib nin binacɛnfɛnb nin ijɛciɛn nin iyonbe bi li fuobe ma bo (2:1-15).

Ni ya puoli bó nɛ u tɔkɛ' Kristo yɔ li fuobe ma bo nin u li tien ma kí lɔkɛ bà wɔknh miwɔknm mà ɲa kpe sɛn nnɔ. Yesu Kristo kpo' ɲɔ wɔ́ rí ñɛn nisaal kɛ nisaal ibiɛrɛ ni nɛ (2:14).

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé Uwien ya tonsɔnl nɛ, ki yé *Yesu Kristo ya tond. Uwien nɛ ye rí tore u gènde' binib bà nnɔ bɛ rí tùɔrɛ kí teke wɔ́ kí ji, kí cèrɛ bɛ rí bɛnde tigbɛmɔnt tà te Uwien ya sɛn ni,

² kí li ɲmɔbe lidɛndɛnl kí ye bi li lɛ limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm. Uwien wà ɲa nɛndɛh nɛ là pùon' haali uyo bo kí ye u li tien nnɔ.

³ Ti'Nɲmiɛnl Uwien là sien' uyo wà nnɔ nɛ ki cèrɛ' binib bɛnde' u'gber kí ñɛ n tɔkɛh tigber tà nnɔ bo. Wɔn nɛ de' nni usɛn n tɔkɛh tigber nnɔ.

⁴ Tit, n kiɛh kugbɔnku kuu nɔ́ rí de sin nɛ. A yé n'bumɔnk kí ñɛ ti ɲmɔbe mitekjiabaabm mà nnɔ bo nɛ. Baa Uwien nin ti'Nɲmiɛnl *Yesu Kristo rí juoke ɲɛ, kí de ɲɛ uyɛnduɔn.

Pɔl ye Tit rí gènde Kristo ya táan ya ciɛnb

⁵ N dàan' ɲɛ Krɛt ya dekl bo ɲɔ á sɔn kí tonde lituonl là sien' nɛ, kí gènde binib bà li yé Kristo ya táan ya ciɛnb idu yà kɛ te lidekl nnɔ bo ni tɛn n là tɔkɛ' ɲɛ ma bo nnɔ.

⁶ Kristo ya taanl ya ciɛn li yé unil wà ɲa ɲmɔbe biil nɛ, kí li ɲmɔbe upii uba, u'bumu rí li yé mubumu mùa ɲmɔbe mitekjim, ka yé sɔnsɔnd, ka yé yufaadɛnb ɲɔ nil la lɛ u li dule nà bo kí biin bɛ.

⁷ Kristo ya taanl yaab ya sɛnlierl sɔnh Uwien ya tuonl ma nnɔ nì kpe u la li ɲmɔbe biil nɛ, ki la li ɲmɔbe gbengt, ki la li yé benpiebdaan, ki la taa' u'ba kí de' daam, kí la li ɲmɔbe jɛr, kí la jinh pònt.

⁸ Ama wə́ n̄ li yé wà teknh bicɛnb, kí li yíe mimənm̄ ya tienm̄, kí li ηməbe miyɛnm̄, kí li cuube, kí li teh nà səngreh Uwien ya yɛnm̄, kí li coh u'ba,

⁹ kí li pɛ tigbɛr t̄a kɛr bɛ n̄ teke t̄u kí ji nnə bo m̄ənm̄ənm̄ tɛn bi wəknh wə́ t̄u ma bo. Nnə nɛ u li fɛrh kí li sureh binib kí n̄ɛ miwəknhm̄ m̄a cuube nnə bo, kí fre kí wuə́n b̄a niɛh nin wə́ nnə bi t̄urɛ' ma bo.

¹⁰ Binib b̄a yɛbe nɛ yé biyufaadenb, ki lienh gbɛfɛnfɛnm̄, ki lɛreh binib. Binib b̄a teh nnə s̄obe ki yé Sufmbɛ nɛ.

¹¹ A pien binib bugbɛn, kimɛ bi wəknh miwəknhm̄ m̄a ηa kɛr bɛ n̄ li wəknh m̄ɛ nɛ, ki tulndeh idencɛn iba ya nib kɛ. Tip̄ont ya jim bo nɛ bi teh nnə.

¹² Bi'du ya yɛnfodaan uba m̄ənm̄ən là len' bi'bo ki ye:

«Kret yaab tuu ki nɛndeh nɛ,

ki bre tɛn muwɛnbiimu,

ki yé ikpaayuon,

ki maaleh ujin baba bo.»

¹³ U là len' nà nnə yé im̄ən nɛ. Nɛn bo, m̄ənde bi'bo inun ηə bɛ n̄ li ηməbe mitekjim̄ənm̄,

¹⁴ ki la tuuke *Sufmbɛ ya gbɛyiɛnkaar bo, ki la tuuke binib b̄a wiɛ' tigbɛm̄ənt ya sɛn blinh iwə́b yà nnə bo.

¹⁵ Jier tuba ηa yé kuəl binib b̄a ya f̄ɛl bo ηa ηməbe jəknt bo. Ama binib b̄a ya f̄ɛl bo ηməbe tijəknt, ba teke' Uwien ki jin' nnə, tijier tubambɛ yé bi'bo likuəl nɛ. Bi'yɛnmaale ηa m̄ən nɛ ba n̄ fre kí bɛnde nà m̄ən m̄ə.

¹⁶ Bi lienh ki teh bi bɛn Uwien nɛ, ama bi teh nà nnə wə́ngɛh ki teh ba bɛn wə́. Bi ηməbe isensen nɛ, ka tuo' Wien ya n̄əbu bó, ka n̄ fre kí tien nà m̄ən.

2

Ijɛciɛn nin ipiiciɛn nin bifɛnb nin iyonbe bi li te ma bo

¹ Sin wə́n, li wəknh miwəknhm̄ m̄a cuube tɛn bi wəknh' ηɛ ma bo.

² T̄əke ijɛciɛn kí ye yè n̄ li coh i'ba tibont kɛ ni, kí li yé binib b̄a bi boh bɛ, kí li ηməbe miyɛnm̄, kí li ηməbe mitekjim̄ənm̄ nin miyíem nin kuminku.

³ T̄əke ipiiciɛn m̄ə kí ye yè n̄ li ηməbe binib b̄a pɛ Uwien ya sɛn bo ya tetem, ki la li lienh t̄əb bo fɛnfɛnm̄, ki la taa' bi'ba kí de' daam, kí li ηməbe igbierm̄ənm̄ən.

⁴ Nnə nɛ i li fɛrh ki gbierɛh bipiijɛfɛnb bɛ n̄ li yíe bi'ciɛb, kí li yíe bi'bumu,

⁵ kí li ηməbe miyɛnm̄, ki la teh s̄ənsəndl, kí li likeh uluo bo ya t̄uon m̄ənm̄ənm̄, kí li yé bipiinim̄ənb, kí li boh bi'ciɛb, ηə uba la lɛ u li dule nà bo kí len Uwien ya gbɛr bo fɛnfɛnm̄.

⁶ Li gbierɛh binacɛnfɛnb m̄ə bɛ n̄ li ηməbe miyɛnfuom

⁷ tibont ke ni. Sin bugben ní li teh ná mən ɲə bitəb mə ní paan a teh ma bo. Li wəknh binib Uwien ya gber ni'donbó ɲə binib ke ní li boh miwəknm nnə.

⁸ Li lienh milenm mà cuube ɲə bi la nieh nin ɲε, ɲə ifε ní cuo bà ɲa yíe ti'gber, kime ba ní le bi li dule ná bo kí len ti'bo fεnfεnm.

⁹ Təke iyonbe kí ye yí ní li tuonh i'cənbaambe ya ŋuən bó tibont ke ni, kí cère i'cənbaambe ya yenm ní li sɔnge i'bo, ki la yienh bi ye bà,

¹⁰ ki la suh bi'bont, kí li yé binimənb uyo ke ɲə kí li selndeh ti wəknh miwəknm mà Uwien ti'Ŋmienl ya sen bo nnə.

Uwien ya juokm bo ne u ɲmiendeh binib

¹¹ Uwien cère' ti laa' u'juokm mà bo u ɲmiendeh binib ke nnə.

¹² Mijuokm nnə ne cèreh ti wienh ná ke piendeh tε Uwien bo ya paanm, ki cèreh ti'menku ɲa kəh uɲendun ya nib fε tibont tà nnə ni, ki cèreh ti coh ti'ba uɲendun wuu ni, ki teh ná cuube, ki pε Uwien bo mənəmən,

¹³ ki gu lidendɛnl là li de tε uyensɔnge nnə ya daali. Nɛn daali ne ti'Wenciɛn, *Yesu Kristo, ti'Ŋmienl li ŋɛn u'kpɛke upaan bo.

¹⁴ Tinbi bo ne u kpo' ɲə wə ní ŋɛn tε itùonbiεε ke ni, kí tien tε linibol là ɲa ɲməbe jəknt, ki yé u'yaal, li'nun mən lè ní li tuu ki teh ná mən.

¹⁵ Kí ŋɛ a'ciɛnt bo, a li len nnə ne, kí sure binib, kí gbiere bε, ki la cère uba ní yinde ɲε.

3

Kristo yə li te ma bo

¹ Tiεre Kristo yaab kí ye bε ní li tuonh gobina nin tibuur ya ciɛnb ya ŋuən bó, kí li boh bε, kí li yé binib bà bonde' bε ní li teh ná mən,

² ki la lienh nib bo fεnfεnm, ki la kənh jεr, kí li teh tinimənt, kí li ɲme nin binib ke.

³ Kime uyo uba tinbi mənən là yé ijər ne, ka boh Wien, ki yé binib bà tùre', ki taa' ti'ba ki de' tibont tà ti fε tù, ti'menku kəh tu'ni nnə. Ti là teh mibiεrm ne, ki ponbeh təb, ki yé binib bà ba yíe ti'nu, ne ti'mə ɲa yíe təb ya nu.

⁴ Ama Uwien ti'Ŋmienl wuən' tε u'nimənt nin u'yíem uyo wà nnə

⁵ ne ki ɲmien' tε. Na yé ti'tùonmənəmən bo ne u ɲmien' tε, u muo' tε micεεkm ne ki ɲmien' tε, kí ŋɛ u'ŋunsii wà lèbre' tε nnə nin *Mifuoŋaanm tien' tε binifənb ma nnə bo.

⁶ Ti'Ŋmienl *Yesu Kristo bo ne Uwien de' tε *Mifuoŋaanm ki ti gben',

⁷ ɲə u'juokm bo u bù' tε bigbəməndɛnb ma nnə, ti daan ki ye ti li le limiɛl là ɲa ɲməbe gbenm.

⁸ Tigber tuu te ne, nen bo ne n yie á li tũreh ki tũkeh tũ binib, ñũ bà teke' Uwien ki jin' nnũ ya nun ní li mũn be ní li teh nà mũn. Nen ne mũn, ki toreh binib.

⁹ Ama a la nieh jũrniem, ki la nieh nin nib iyaajeyel bo, ki la kũnh jer, ki la findeh *yiko bo. Nen ke ye fenm ne, ka ñmũbe torm.

¹⁰ Unil cẽreh Kristo yaab boreh tũb la, á gbiere wũ nba. U yie la, á gbiere wũ nle. U tí yie la, á wие u'gber,

¹¹ kí li ben kí ye ni ya nitunbu tũre' ne, ki teh ibiere, ki nuunh u'ba bo utudere.

Tigberkaar

¹² N lá sũn Atemas bii Ticik a'saan la, á ñikn kí cende nni Nikopolis ya du ni, kimẽ n maale' ki ye n li te nen saan ne tiwũrcient ya yo.

¹³ Nikn kí tore Senas wà ben *yiko mũnmũnm nnũ nin Apolos bi'sen ya jom ni, ki la cẽre niba ní pũre be.

¹⁴ Nĩ mũn ti'tũb Kristo yaab ní bende kí ye nĩ kpe bi'nun ní li mũn be ní li teh nà mũn ne, kí li toreh uyo wà nĩ kpe be ní tore, ñũ ki la li te fenm.

¹⁵ Binib bà ke te n'saan nnũ fuondeh ñe. A fuonde tinbi nin bà ke ñmũbe mitekjibaabm bi yie te nnũ.

Uwien ní juoke ní'ke.

Kugbɔnku kùà Pɔl kele' ki de' Filemɔn nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Filemɔn yé Pɔl ya jɔ nɛ. Pɔl tɔke' wɔ tigbɛmɔnmɔnt nɛ u kpɛnde' Kristo yɔ. Ní naan u là yé ufàadaan nɛ ki ñmɔbe iyonbe. Uba ya yel si Onesim. Onesim Siere' Filemɔn saan nɛ ki tí cende' Pɔl lipekl ni ki mɔ kpɛnde' Kristo yɔ. Pɔl jiiin' Onesim u'cɛnbaa Filemɔn saan, ki de' wɔ kugbɔnku.

Pɔl kele' kugbɔnku kùà ki de' Filemɔn nnɔ te ki de' binib bà taakeh u'den nnɔ mɔ nɛ (migbiirm 2).

Uyo nnɔ, iyonbe nɛ là cèreh Erom yaab lɛnh lifaal là yebe. Bi gbiire' Erom yaab bolm mile la, miba li yé iyonbe nɛ. Bɛn nɛ sɔnh itùon kɛ, nɛ bi'cɛnbaambe ñmɔbe mituɔm bi'bo. Uyo nnɔ uyonb siere' u'cɛnbaa saan ki lá liɛbe' ní la, u'cɛnbaa li fre kí tien wɔ nà bre bii kí ku wɔ mɔnɔn.

Nɛn nɛ cèrè' Pɔl kele' kugbɔnku kuu ki de' Onesim wɔ rí tí de u'cɛnbaa Filemɔn ki ye u la ji rí liike Onesim tɛn u yé uyonb, ama wɔ rí teke wɔ tɛn Kristo yaab teknh tɔb ma bo. Ama Pɔl ña de' Filemɔn wɔbl, u yíe wɔn nin u'yul rí cèkre u'yɛnm kí liike u li tien ma bo nɛ. Kristo yaab bikpiɛkb nnɔ ña là li fre kí ci kí lèbre binib fuobe ma bo. Ama unil teke' Yesu Kristo ki jin' la, mitekjim nnɔ lèbreh u li fuobe ma bo binib ni nɛ.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, wà te lipekl ni *Yesu Kristo bo nnɔ nin tí'ninje Timote nɛ kieh kugbɔnku kuu tí de sin Filemɔn wà yé tí'jɔ, kí liɛbe' ki yé tí'tonsɔntɔ nnɔ,

² kí de tí'ninse Afiya nin Akip wà tinbi nin wɔn mɔh limɔbaabl nnɔ nin Kristo yaab bà taakeh sin Filemɔn den nnɔ.

³ Tí'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo rí juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Pɔl faareh Uwien Filemɔn bo

⁴ Uyo wà kɛ n kàareh la, n tien a'bó nɛ, ki tuu ki faareh Uwien a'bo.

⁵ Kimɛ n cii' bi lienh ki teh a du Yonbdaan *Yesu bo ki yíe u'nib kɛ.

⁶ Tinbi nin sin kpɛ buñɔbu mitekjibaabm bo nɛ. Nɛn bo nɛ n kàareh ñɔ Uwien rí cèrè a'tekjim nnɔ rí li faa ñɔ á tore binib bɛ rí bɛnde Kristo bo, tí li teh mimɔnm mà kɛ nnɔ.

⁷ N'ninje, a ñmɔbe miyíem ma nnɔ cèrè' n ñmɔbe uyɛnsɔnge kí gbien' nɛ n'gbɛnɛnt saake, kimɛ a cèrè' Uwien ya nib ya yɛnm dɔ.

Pɔl gbáanh Filemɔn ki dienh Onesim

⁸ Tɔ, nin Kristo bo n ηmɔbe usen rí tɔke ηe nà kpε á li teh nè ma kε nnɔ,

⁹ kí ñε miyiem bo nε n yíe n gbáan ηε nibonn niba bo. Imɔn, min Pɔl n yé ujeɕien nε, nε ki liebe' ki te lipεkl ni fεnfennɔ *Yesu Kristo bo.

¹⁰ N gbáanh ηε ki dienh n'buk Onesim nε. U yé n'buk, kime n te lipεkl lie ni nε ki cère' u paan' Kristo ya sen bo.

¹¹ Wɔn wà ηa là ηmɔbe pukm uyo uba a'saan nnɔ, fεnfennɔ u ji li ηmɔbe mipukm a'bo ten u ηmɔbe mipukm n'bo ma nε.

¹² N li cère wɔn wà yé n'yεnm ni ya nil nnɔ rí liebe a'saan.

¹³ Min bi yíe rí cère wɔ rí juore n'bùol nε kí sere a'taal ni, kí li toreh nni n te lipεkl ni tigbεmɔnmɔnt bo ma nnɔ.

¹⁴ Ama ma yíe rí tien niba ηɔ ηa bεn. Ma yíe rí wɔbn ηε á tien mimɔnm. N yíe á cèkre a'yεnm nε kí tien.

¹⁵ Nba la, Onesim siere' a'saan wɔ rí tien iden ile ηɔ kí liebe ní kí ji li tuu ki te a'saan nε.

¹⁶ Ama wa ji li te ten yonb, fεnfennɔ u tu nin u'yonb. U yé ti'ninje wà ti yíe wɔ nε. Min yíe wɔ cεen nε ama sin li yíe wɔ ki cεn' nnɔ, kime u yé a'yonb nε, ki yé a'ninje mɔ Yonbdaan ya sen ni.

¹⁷ Nεn bo, a tuo' ki ye min nin sin kpε buñɔbu mitekjim bo la, teke wɔ ten a bi li teke nni ma bo.

¹⁸ Ní yé u bii' ηε bii u tí ηmɔbe a'fεnl nε la, cère lè rí li yé n'yaal.

¹⁹ Min Pɔl nin n'yul nε keke' ki ye n li pè ηε. Ama ma nín yíe rí tɔke ηε kí ye a'mɔ ηmɔbe n'fεnl wɔn! Len si: a laa' limiel là min bo nnɔ bii ba?

²⁰ Nεn bo, n'ninje, Yonbdaan bo, tien nnɔ kí de nni. Wɔn Kristo bo, cère n'yεnm rí li dɔ.

²¹ N du ki ye a li tuo n'ñɔbu bó nε cère' n kieh ηε kugbɔnku kuu nɔ. N bεn ki ye a li tien kí cεn n ye ma bo.

²² A yekn kí bonde nni gɔgɔbùol mɔ, kime n daan ki ye kí ñε ni'kaare bo Uwien li cère bε rí wiε nni rí liebe ní ni'saan.

Ifuondfɔrke

²³ Min nin Epefa wà te lipεkl ni *Yesu Kristo bo nnɔ fuondeh ηε.

²⁴ N'tonsɔntɔb Mark nin Aristak nin Demas nin Luk mɔ fuondeh ηε.

²⁵ Yonbdaan *Yesu Kristo rí juoke nε.

Kugbɔnku kua bi kele' ki de' Ebrembe nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Wà kele' kugbɔnku kuu nnɔ ɲa kele' u'yel ku'ni niba saan, nɛ nil mɔ ɲa cinbe ki bɛn u kele' kù ki de' bidɛnb bà. Ama wà kele' kù nnɔ bɛn Kujɔtiɛkpaaku ya gbɔnku ya gɛɛr mɔnmɔnm.

U kele' ki de' bà nnɔ lii yé Sufmɛ nɛ, ki pɛ Kristo ya sɛn bo. Bi'gbɛnɛnt cin' ki ɲɛndɛh, ba ji se usɛn nnɔ ni mɔnmɔnm. Nɛn nɛ cɛrɛ' wà kele' kù nnɔ tɔrɛ' ki tɔkɛ' bɛ bi kpɛ' ki ci' miwɔknm mà nnɔ.

Kristo bo nɛ Uwien nin binib liɛbɛ' ki taan' buɲɔbu (1:1-2:18). Wɔn bo nɛ bà teke' ki jin' li fre kí nɛkn Uwien kí lɛ limiɛl (3:1-5:10).

Bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn baba nɛ là ɲmɔbɛ usɛn wɔ ɲ kɔ Uwien ya ninbonl ya dubɛnku bó, kí tien lituɔrl binib ya biɛrɛ bo. Kristo baba nɛ yé bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn wà ɲa ɲmɔbɛ tɔ, ki kɔn' ki càarɛ' Uwien ya ninbonl là te paaki nnɔ.

Bitɔtuɔrkaab là te ligol nɛ, ki tuu ki taah tiwɛnt ki tɔrɛh ki lɛrɛh. Kristo wɔn taa' u'ba nɛ ki tien' lituɔrl miba kɛpin ki de' unil kɛ ki wiɛ', ki pɛkre' usɛnfaan ki de' u'yaab.

Wà kele' kugbɔnku kuu nnɔ saakrɛh u kele' ki de' bà nnɔ ya gbɛnɛnt nɛ, ki surɛh bɛ, bɛ ɲ tɛkn bà là te uyo bo, ki teke' Uwien ki jin' nnɔ ya taal ni (11:1-12:13). U liɛbɛ' ki wɔngɛh Kristo yaab li fuobɛ ma bo Uwien ya nun bó nɛ (12:14-13:1-25).

Uwien cɛrɛ' u'Bijɛ nɛ len' nin tɛ

¹ Uyo bo Uwien là ɲɛn' isɛn yà yɛbɛ nɛ ki cɛrɛ' u'ɲɔbonsɔknb len' nin ti'yaajɛb nà luɔ' bolm miɲɛ.

² Ama idɛnfɔrkɛ yiɛ nɔ, u ji cɛrɛ' u'Bijɛ nɛ len' nin tɛ. U cɛrɛ' wɔn nɛ ɲɛn' nà kɛ te, ki gɛndɛ' wɔ ki tien' tibont kɛ ya daan.

³ U'Bijɛ bugbɛn nɛ yé u'kpɛikɛ ya wenwenku, ki naan nin wɔ ki tí gben', ki cɛrɛ' u'gɛɛr ya tuɔm co tibont kɛ tù se tu'bùol, ki sɔkrɛ' ki ɲɛn' binib ya biɛrɛ ki gben', nɛ ki don' paaki bó ki tí kɛlɛ' Uwien uyɛbm kɛ ya daan ya jie bó.

Uwien ya Bijɛ cɛn' Uwien ya tondb

⁴ Uwien ya Bijɛ cɛn' Uwien ya tondb. Nɛn bo nɛ Uwien yin' wɔ liyɛl là ɲmɔbɛ lisɛl ki cɛn' bi'yɛ.

⁵ Uwien kɛpɛlɛ ki tɔkɛ' u lɛ tond ba ki ye:

«Sin nɛ yé n'Bijɛ,
dinnɔ nɛ n wuɔn' ki ye n yé a'Baa?»

Bii u tí kɛpɛlɛ ki tɔkɛ' u lɛ ba ki ye:

«Min li yé u'Baa,

ne wə́ n̄ li yé n'Bijé?»

⁶ Ama uyo wà Uwien yíe u'Bijé wà yé kibukpiék nnə́ n̄ baa un̄endun ni nnə́, u len' ki ye: «U'tondb ké n̄ gbaan kí puke u'Bijé.»

⁷ Uwien len' u'tondb ben bo ki ye:

«U cèreh bi te ten mitafaam ne,
ki liébe' ki cèreh bi te ten umupien.»

⁸ Ama u len' u'Bijé wən bo ki ye:

«Uwien, a yé uber ne ki ké a'berbiek bo,
ne a'bel ɲa ɲməbe gbenm.

A likeh a'nib nin mitetem mà cuube ne.

⁹ A yíe nà cuube ne ki nen nà bre.

Nen bo ne sin wà yé Uwien nnə́,

a'Wien wule' a'yul bo mikpəm,

ki wuən' ki ye u gènde' ɲe,

ki cère' a'yenm sange,

ki de' ɲe lisel ki cen' a'təb ké.»

¹⁰ Uwien tí len' ki ye:

«Micincinm, sin Yonbdaan ne ñen' kitink,

ne kutaaku mə́ yé a'nuə́ ya tuonl ne.

¹¹ Nen ké li gben,

ama sin li tuu ki te ne,

nen ké li cere ten tikpelcer ne.

¹² A li gongonde nen ké ten lilierl ne.

Imən, a li lèbre tū ten bi lèbreh liliérl ma bo ne,

ama sin ɲa n̄ lèbre, a li tuu ki fuobe ne.»

¹³ Uwien kpele ki təké' u le tond ba ki ye:

«Kèle n'nojje bó,

kí tí baa uyo wà n li cère á te a'nennendb bo litaal-i?»

¹⁴ Uwien ya tondb ben wən, bi'ké yé u'tonsənb ne, nisaal ɲa n̄

fre kí le be nin nunbu. U sən̄h ben ne bi lá toreh binib bà u li

ɲmien be nnə́.

2

Liike men ni'yul bo nin ni ciih miɲmienm ya gber tà nə́

¹ Nen bo, n̄ kpe tí tūəre kí liike ti'yul bo ne nin ti ciih tigber tà nə́, nnə́ ɲa n̄ lá, ti li tūre usen.

² Uwien ya tondb là təké' tigber tà uyo bo nnə́ kpe be n̄ li du tu'bo ne. Ne wà ɲa là tuo' tū, ka bon' wə́, laa' utudere wà u kpe wù la,

³ ti'mə́ ɲa tange' miɲmienm ya gber tà mən ten niba nnə́ la, tinbi ben li tien mila kí ñe utudere ni? Yonbdaan nin u'yul ne là kpié' ki təké' binib tigber bugben, ne binib bà cii' tū nnə́ mə́ təké' tinbi ki ye tū kpe be n̄ li du tu'bo ne.

⁴ Ne Uwien wuən' ki ye bi təkəh tigber tà nnə́ kpe be n̄ li du tu'bo ne, ki cère' bi teh miyək̄m ya bont ké ya bol, ki teh nisaal

ɲa ń fre kí tien nà, ki cèrè' Mifuoñaanm de' bi'ke bupaabu jeje u yíe ma bo.

Yesu tien' u'ba unisaal ki tien' te Uwien yaab

⁵ Tɔ, ti tɔkeh uɲendun wà we ní nnɔ ya gber ne. Uwien ɲa cèrè' u'tondb ɲmɔbe u'bo tuɔm.

⁶ Ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni niba saan ki ye:

«Unil yé ba a tien u'bó?

Bii unisaal yé ba a tɔnge wɔ?

⁷ A jiiin' wɔ tingi,

ki cèrè' a'tondb cen' wɔ na wuɔke'.

Nɛ ki ji kpiɛke' wɔ, ki seln' wɔ,

⁸ ki de' wɔ mituɔm tibont ke bo.»

Uwien de' wɔ mituɔm tibont ke bo ma nnɔ, niba ɲa sɛn' ɲɔ wa ɲmɔbe tuɔm ni'bo. Fɛnfɛnnɔ tinbi nɛ ɲa laan lenh u ɲmɔbe mituɔm tibont ke bo ma bo.

⁹ Ama ti lenh *Yesu wà Uwien jiiin' wɔ tingi, ki cèrè' u'tondb cen' wɔ na wuɔke' nnɔ laa' ukpiɛke nin lisel kí ñɛ bi jènde' wɔ ma u tí kpo' nnɔ bo. Uwien ya nimɔnt bo nɛ u teke' binib ke ya kuum ki kpo'.

¹⁰ Imɔn, Uwien nɛ ñɛn' tibont ke, nɛ wɔn bo tu'ke te. U yíe u'bumu mùa yebe ń li ɲmɔbe ukpiɛke wà u ɲmɔbe wù nnɔ nɛ. Nɛn bo nɛ ni mɔn wɔ ń cèrè *Yesu ń ji ijend ɲɔ kí li yé wà kpe wɔ ń sɔn u'tuonl kí tí gben. Wɔn *Yesu nɛ pekre' miɲmɛnɲm ya sɛn ki de' Uwien ya bumu.

¹¹ Wɔn nɛ teh binib Uwien yaab. Wɔn wà teh binib Uwien yaab nin u teh bà Uwien yaab nnɔ ke ya baa si Uwien nɛ. Nɛn bo nɛ u yin' be u'ninjieɓ nin u'ninsieɓ la, na coh wɔ fe.

¹² Ki liebe' ki ye:

«N li cèrè n'ninjieɓ nin n'ninsieɓ ń bende a yé udaan wà, kí li geh iyuon ki pèkeh ɲɛ bi'táan ni.»

¹³ Ki tí ye:

«Min li du u'bo kí tí gben nɛ.»

Nɛ ki tí ye:

«Min nin Uwien de' nni u'bumu mùa nnɔ sɔ.»

¹⁴ Mubumu nnɔ yé binib ma nnɔ nɛ u'mɔ tien' uba unisaal ɲɔ kí ñɛ u'kuum bo wɔ ń gben usɛnpol wà ɲmɔbe mikuum ya tuɔm nnɔ ya gber,

¹⁵ kí ñɛn binib bà fenge mikuum ki te ten iyonbe bi'fuobm ke ni nnɔ tiyonbt ni.

¹⁶ Ní yé imɔn nɛ, wa baa' wɔ ń tore Uwien ya tondb, u baa' wɔ ń tore *Abraham ya yaabii nɛ.

¹⁷ Nɛn bo nɛ ní kpe wɔ ń li naan u'ninjieɓ nin u'ninsieɓ kí tí gben, kí li yé bitɔuɔrcienb ya cien wà muɔh micɛɛkm, ki sɔnh Uwien ya tòn ni'donbó ɲɔ kí ñɛ wɔn bo Uwien ń fère binib bi'biere.

18 *Yesu mənən nin u'yul jènde' mibiikm ni ma nnə, nən bo nɛ u li fre kí juən binib bà te mibiikm ni.

3

Yesu cən' Moyis

1 Tə, n'ninjieḅ nin n'ninsieḅɛ, ninbi bà Uwien yin' nɛ ni taan' ki yé u'yaab nnə, cère mən ni'nun rí li cɛ *Yesu bo. Uwien sən' wən nɛ u yé bitətuərɕienḅ ya cien. Ti teke' nən nɛ ki jin' ki təkɛh nè binib ya nun bó.

2 U gènde' wən nɛ wə rí sən lituonl, nɛ u sən' lè ni'donbó tən Moyis là sən' ni'donbó ma bo Uwien den ni ni'kɛ saan nnə.

3 Ama *Yesu kpɛ wə rí li ηməbe ukpiɛke ki cən' Moyis, kime bi pəkɛh wà mən' iden nɛ ki cən' iden bugbɛn.

4 Imən, iden kɛ ηməbe wà mən' yí nɛ, ama Uwien nɛ naan' tibont kɛ.

5 Moyis là yé utonsənɪ wà sən' itùon Uwien den ni ni'kɛ saan ni'donbó nɛ, ki yé Uwien li təkɛ u'nib tigbɛr tà nnə ya mənkuɪ.

6 Ama Kristo wən yé Uwien ya Bijɛ nɛ, ki sən' Uwien den ni'donbó. Wən nɛ ηməbe ticient Uwien den. Ti co mitekjim kenken, ti'yɛnm sɔnge ti ηməbe lidɛndɛɪ là nnə bo la, ti yé iden nnə yaab nɛ.

Binib bà teke' Uwien ki jin' nɛ li lɛ lifuorl u'saan

7 Nən bo nɛ *Mifuoñaanm ye:

«Dinnə ni cii' Uwien ya niɛke bó la,

8 ni la ñɛle ni'tub,

tɛn ni'yaajɛḅ là tien' ma,

uyo wà bi là yíe' Uwien ya ñəbu bó

ki dɛle' wə kupenpelku ni nnə.

9 Uwien ye:

«Ni'yaajɛḅ là dɛle' nni kupenpelku ni

bɛ rí liike n li tien ma,

nin bi laa' n tien' nà,

10 ki tí dukn' ibin pinan ma kɛ nnə.

Nən bo nɛ n'benku ni piebe' bi'bo,

nɛ n len' ki ye: bi tuu ki tùreh usɛn nɛ,

ka toh bɛ rí kpɛn n yíe bɛ rí kpɛn usɛn wà.»

11 Nɛ n'benpiebe ni n pole' ki ye:

«ba rí baa n bonde' bɛ nà saan bɛ rí fuore nnə fiebu.» »

12 N'yaabɛ, liike mən ni'yul bo, ni'ni uba la li ηməbe iyɛnmaalbiere u'fɛl bo yí rí pien wə u la teke kí ji ηə kí wiɛ Uwien limiel ya daan ya sɛn.

13 Ama li saakreh mən təḅ ya gbɛnɛnt daan kɛ daan, ηə ni'ni uba la cère ibiere rí lɛre wə, wə rí tien uyufaa kí yíe Uwien ya ñəbu bó. Kime ní kele' *Uwien ya gbənkɪ ni ki ye dinnə la, ní yé dinnə nɛ ti'mə bo.

14 Imòn, ti juore' ki co kenken ti là co ma bo mitekjim ki tĩ fore' la, ti yé Kristo ya tontòknlieb nè imònmòn.

15 Nĩ kele' *Uwien ya gbònkù ni ki ye:

«Dinnò ni cii' Uwien ya nièke bó la,

ni la ñele ni'tub,

tèn ni'yaajeb là tien' ma,

uyo wà bi là yĩe' Uwien ya ñòbu bó nnò.»

16 Tò, bi è ba nè là cii' Uwien ya nièke bó, ki yĩe' u'ñòbu bó? Na yé binib bà ké Moyis là ñen' bε Esipt ni nnò-òò?

17 Uwien ya benku ni là piebe' bi è bo ki tĩ dukn' ibin pinan-i? Na yé binib bà là tien' ibière ki kpokpo' kupenpelku ni nnò-òò?

18 U là pole' ki ye bi è ba ña ñ kò u bonde' bε lifuorl udu wà ni nnò fiebu? Bà là yĩe' u'ñòbu bó nnò ña ñi-ii?

19 Imòn, ti laa' ba kòn' udu wà ni Uwien bonde' bε lifuorl nnò ni, kimε ba teke' wò ki jin'.

4

1 Uwien bonde' lifuorl niba saan, ki pùon' ki ye u'nib li baa ni'saan kí fuore. Lipuonl nnò biè ki te nè. Nèn bo, liike mèn ni'yul bo, ni'ni uba la taandeh ñò ki la lúo lifuorl nnò.

2 Kimε ti cii' tigbεñmεñmaakt tèn ti'yaajeb là cii' tù ma kupenpelku ni nnò nè. Ama tigber nnò ña là tore' bε. Kimε bi cii' tù ma nnò ba tuo' ki teke' tù ki jin'*

3 Ama tinbi teke' tù ki jin'. Nèn bo nè ti li è lifuorl Uwien saan. U là len' lifuorl nnò bo ki ye:

«N'benpiebe ni n pole' ki ye:

«Ba ñ kò ñ bonde' bε lifuorl udu wà ni nnò ni fiebu.»

Ama Uwien nín sòn' ki gben' u'tuonl haali uñendun ya cinm nè.

4 Kimε nĩ kele' *Uwien ya gbònkù ni niba saan wienlole bo ki ye: «Uwien sòn' ki gben' u'tuonl ké ma nnò u taa' wienlole daali nè ki fuore'.»

5 Nĩ liebe' ki kele' ni'saan ki ye: «Ba ñ kò ñ bonde' bε lifuorl udu wà ni nnò ni fiebu.»

6 Bà kpié' ki cii' tigbεñmεñmaakt nnò ña bon' tù, nè ka kòn' Uwien bonde' bε lifuorl udu wà ni nnò ni mònòn la, binitòb li biè kí fre kí kò len.

7 Nèn bo nè Uwien liebe' ki sien' lidaali liba ki yin' ni'daali «dinnò». Nĩ là tete ki tĩ wuòke' nè u lá cère' *Dafid len' ni'daali ya gber tèn nĩ kpié' ki kele' ma kugbònkù kuu ni ki ye:

«Dinnò ni cii' Uwien ya nièke bó la, ni la ñele ni'tub.»

8 Tò, nĩ yé Sosuwe bi là cère' bi laa' lifuorl la, Uwien ña bi li liebe kí len lidetòl liba ya gber.

9 Nèn nè wuòn' ki ye Uwien ya nib biè ki ñmòbe lifuorl tèn Uwien là fuore' ma wienlole daali nnò.

* 4:2 Bi kpié' ki kele' tigbònt tà nnò ya tuba ni nĩ kele' ki ye: «Kime ba tuo' ki paan' bà teke' tù ki jin' nnò bo nè.»

¹⁰ Kimε wà κε laa' lifuorl Uwien saan la, u sòn' u'tuonl ki gben' nε ki fuoreh tεn Uwien là sòn' u'tuonl ki gben' ki fuore' ma nnò.

¹¹ Nεn bo, cère mεn tí li benh ki nuunh tí lε lifuorl nnò ηò uba la tekn tí'yaajεb ya taanl ni kí yíε Uwien ya ñòbu bó kí tùre.

¹² Tò, Uwien ya gβεr ηmòbe limiεl nε, ki ηmòbe mituòm mò, ki ηmε ki cεn' jusiek κε jusiek kà ηmε ikεle κε ile. Tù kòh unil ni nε haali ki tí bàareh u'fèl nin u'naank ni, haali ki tí bàareh u'kpòtutuk nin u'suòrm ni, ki fiinh ki bεndeh nà κε buò u'fèl ni.

¹³ Uwien ñεn' tibont tà κε nnò, bonn niba ηa buò u'nun bó, u likeh ki lenh tu'kε nε, nε ki ben nà κε te ma bo. Ti li tòke wòn nε tí sònsòn' ma bo.

Yesu nε yé bitòtuòrciεnb ya ciεn

¹⁴ Ti ηmòbe bitòtuòrciεnb ya ciεn uba nε. U ya tò ηa te. Wòn si Yesu, Uwien ya Bijε. Wòn nε don' ki tí baa' Uwien saan paaki bó. Nεn bo, cère mεn tí tùòre kí li ηjuuke ti teke' nà ki jin' nnò kenken.

¹⁵ Ti ηmòbe bitòtuòrciεnb ya ciεn wà nnò ηa yé wà ηa ní fre kí muò tε tí'jiint ni ka. Mibiikm tu' u'mò isεn κε ni tεn tinbi, ama wòn ηa tien' biεre κε biεre.

¹⁶ Nεn bo, cère mεn tí nεkn Uwien, mijuokm ya daan, ya berbiek saan nin midum. Nnò nε Uwien li muò tε micεcεkm, kí juoke tε, kí tore tε uyo wà ní ciεke tε.

5

¹ Bi gèndeh tòtuòrciεn κε tòtuòrciεn binib ni nε ki kaandeh wò wò ní li se bi'taal ni ki sòn'h Uwien ya tòn, ki taah mipum ki dienh Uwien, ki teh ituòrε ibiεre bo.

² U li freh ki duòndeh u'yεnm bà ηa bεn niba, ki tùreh nnò bo, kimε wòn nin u'yul yé unisaal nε ki ηmòbe ibiεre.

³ Nεn bo nε ní kpε wò ní tien lituòrl ibiεre bo. Na yé u li tien binitòb ya biεre baba bo nε, u li tien u'tiεma biεre mò bo nε.

⁴ Nil ηa ní fre kí ñí u'fèl kí ye u yé bitòtuòrciεnb ya ciεn. Ama Uwien nε yih unil ki teh wò bitòtuòrciεnb ya ciεn tεn u là tien' Aròn ma bo.

⁵ Nnò nε Kristo mò ηa ñí' u'fèl kí ye u yé bitòtuòrciεnb ya ciεn. Uwien nε tien' wò bitòtuòrciεnb ya ciεn kí tòke' wò kí ye:

«Sin nε yé n'Bijε,
dinnò nε n wuòn' kí ye n yé a'Baa.»

⁶ U tí len' kí ye:

«A yé utòtuòrke nε uyo wà ηa ηmòbe gbenm tεn Uwien là ñεn' isεn yà kí tien' Mεlkisεδεk utòtuòrke nnò.»

⁷ Uyo wà *Yesu là te kitink kiε bo nnò u là kàare' Uwien kí muò' cεεn, kí gbáan' wò nin tinunsiir, kimε wòn nε li fre kí ñεn wò mikuum ni. U là jiin' u'ba tingi Uwien ya nun bó ma nnò nε u cenge' u'kaare bó.

⁸ Nin u yé Uwien ya Bijε ma κε nnò u'jεnd ni nε u bεnde' mibom.

⁹Uwien cère' u sɔn' u'tuonl ni'donbó ki tí gben'. Nɛn bo nɛ kí ñɛ wɔn bo, binib bà kɛ boh wɔ nnɔ li ɛ limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm.
¹⁰Kimɛ Uwien nɛ tien' wɔ bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn tɛn u là ñɛn' isɛn yà ki tien' Mɛlkisedɛk bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn nnɔ.

La biɛ ki tɛ mɛn tɛn mubumu mitekjim ya sɛn ni

¹¹I ya sɛn ni, ti ɲmɔbe tigbɛr tù yɛbe tí len ama na ciɛh tontonm ma nnɔ, tu'tingi ya tɔkm faa nɛ.

¹²Ni ji bi kpɛ ní li yé biwɔnwɔknɔ nɛ, ama ni biɛ ki nuunh bɛ rí li wɔknɔ nɛ bi cinh ki wɔknɔ binib Uwien ya gbɛr tà, tu'ciim ɲa faa nnɔ nɛ. Ni ji bi kpɛ tijier tà kpiɛke nɛ, ama ni biɛ ki ciɛke mibiim nɛ.

¹³Wà kɛ biɛ ki ɲaanh la, u yé kicɛnfɛndk nɛ, ka rí fre kí bɛnde nà mɔn nin nà bre.

¹⁴Binicekrkaab bɛn wɔn, bi jinh tijier tà kpiɛke nɛ. Bi lɛnh miyɛnfuom nɛ daan kɛ daan ya tùon ni, ki bɛn nà mɔn nin nà bre.

6

¹Nɛn bo, la cère mɛn tí juore bi cinh ki wɔknɔ binib Kristo ya gbɛr tà, tu'ciim ɲa faa nnɔ bo. Ama cère mɛn tí li teh binicekrkaab mitekjim ya sɛn ni ki joh inun bó, ki la liɛbe ní tiboncindkaar bo. Tun si: kí wiɛ mitetem mà bàareh nin mikuum nin kí teke Uwien kí ji ya gbɛr,

²nin tigbɛnɛnt ya sɔkrm kí paan iyaajɛbok ye ma bo ya gbɛr nin kí taa inuɔ kí paan unil bo kí kàare kí de wɔ ya gbɛr nin bitɛnkpiib ya mɛkrm ya gbɛr nin Uwien lá li bu binib tibuur ufɔfɔryo ma bo ya gbɛr.

³Uwien tuo' la, ti li joh inun bó nɛ nin binicekrkaab ya wɔknm.

⁴Tɔ, binib laa' Uwien ya wenwenku, ki laa' u'paabu, ki laa' *Mifuoñaanm,

⁵ki cii' Uwien ya gbɛr ya ɲmaa, ki bɛnde' uɲɛndun wà we ní nnɔ ya tuɔm ɲɔ

⁶ki wiɛ' Uwien ya sɛn la, nǎ faa nin unil rí fre kí liɛbe kí lèbre bi ya nib ya tetem, kimɛ bɛn nin bi'yul liɛbe' ki kpaakeh Uwien ya Bijɛ nɛ udɔpɔnpɔn bo, ki dienh binitɔb usɛn bɛ rí suke wɔ.

⁷Tɔ, utaa tuu ki niɛh, kitink ɲa luoreh sɔngl la, kí lùonh tibonmɔnmɔnt nɛ ki dienh bà koh kɛ, nɛ Uwien teh kɛ u'mɔnm.

⁸Ama kí pɛh ikonkon nin ipɔn la, kí li juore fɛnm nɛ, Uwien rí tí gben kí wiɛ kɛ miɲùum, nɛ bɛ rí fɔre kí wɛn kɛ.

⁹Ti'jɔtieɛ, ti lienh nnɔ mɔnɔn la, ti bɛn ki ye ninbi kpɛ usɛn wà mɔn nɛ, wun nɛ yé miɲmienm ya sɛn.

¹⁰Kimɛ Uwien pɛ tigbɛmɔnt bo nɛ. Wa rí sunde ni'tùon bó, ka rí sunde ni yíe wɔ ma, ki tore' u'nib, ki biɛ ki toreh bɛ ma nnɔ bó.

11 Ti yíe ní'ni wà ke ya nun rí li món wò rí li teh nnò kí tí fàre ne, ñò kí le ni daan nà nnò kí tí gben.

12 Ta yíe kpaayuonl rí cuo ne ama ti yíe ní tekñ binib bà kí ñe bi'minku nin bi'tekjim bo, bi lenh mimòm mả Uwien là pùon' be mè nnò ya taal ni ne.

Uwien ya puonl ña rí lèbre

13 Uwien là pùon' *Abraham lipuonl ma nnò u là pole' wòn bugben ne, kimé uba ña te ki cèn' wò ñò wò rí pole udaan.

14 U là pùon' wò ki ye:

«Imòn, n li tien ñe mimòm kí gbien,

kí cère á pòre kí gbien.»

15 *Abraham mĩnde' ki guure' ne ki laa' Uwien là pùon' wò nà nnò.

16 Binib tí rí pole ne kí wuòn kí ye bi len' tigber tà nnò te ne. Bi poleh wà cèn' be ñò lipol nnò bo uba la ji rí fre kí nie tu'bo ne.

17 Nnò ne Uwien là yíe wò rí tùore kí wuòn bà li le u'puonl ya mòm nnò kí ye u jèke' wò rí tien nà nnò ña ñmòbe lèbrm ne. Nèn bo ne u là pùon' ki liebe' ki pole' ki kpòbñ'.

18 Uwien ya puonl nin u'pòl yé tibont tule ne, ka ñmòbe lèbrm, ne wa rí nèn tibont nnò ni fiebu. Nèn ne saakreh tinbi bà sen' ki bòle' u'saan nnò ya gbenent kí gbiekeh, kí cèreh tí tùoreh kí coh lidendènl là tí ñmòbe lè u'saan nnò kenken.

19 Lidendènl nnò ne cèreh tí se nĩ faa ten bi wienh likuluonl miñunm ni, lí coh buñerzienbu bua ñmèkeh ma bo. Tí daan wà nnò ne kòn' Uwien ya duku ni paaki bó, kí tí càare' kukpèlcièku kùà bore' kù bolm mile nnò, kí kòn' haali dubenku bó Uwien ya bùol.

20 Tinbi bo ne *Yesu liere' kí kòn' ku'ni, ne Uwien tien' wò bitòtuərzienb ya cien uyo wà ña ñmòbe gbenm ten u là ñen' isen yà kí tien' Melkisedek bitòtuərzienb ya cien nnò.

7

Melkisedek yé uber ne, kí liebe' kí yé utòtuərke mả

1 Tò, Melkisedek bugben yé Salem ya ber ne kí liebe' kí yé Uwien wà ña ñmòbe Nacentò ya tòtuərke. *Abraham là tòn' nin bibertòb lituol kí faake' nin be kí liebe' kí kunh ní ma nnò wòn Melkisedek ne là tuobe' wò, kí tien' wò Uwien ya mòm.

2 *Abraham là de' wòn ne u tòn' lituol kí faake' kí fie' tibont tà ke nnò ya gbiirm piik ya miba. Mikpiekm liyel Melkisedek ya tingi si: Ubergbemòndaan ne. Nle bo u yé Salem ya ber ne. Salem ya tingi si: Uyenduòn ya ber ne.

3 Ba ben u'naa, ka ben u'baa, ka ben u'yaajeb mả. Wa ñmòbe u'fuobm cin' uyo wà, ka ñmòbe mĩ lí tí gben uyo wà mả, u te ten Uwien ya Bijè ne, kí tuu kí yé utòtuərke.

⁴ Ni laa' Melkisedek yé unikpekpiék ma bo-a! Ti'yaaje *Abraham mənən là taa' u tən' lituəl ki faake' ki fie' tibont tà nnə ya gbiirm piik ya miba ki de' wən nε.

⁵ Tə, kí nε Moyis ya yiko bo, Lefi ya yaabii yà yé bitətuərkaab nnə nε ηməbe usən bε ní li teknh Israyel yaab ya bont ya gbiirm piik ya miba nin bi yé bi'ninjieb, ki yé *Abraham ya yaabii ma kε nnə.

⁶ Melkisedek wən ηa yé bi'lontunku ya nil, nin nən kε u teke' *Abraham tən' lituəl ki fie' tibont tà nnə ya gbiirm piik ya miba, nε ki tien' wən *Abraham wà Uwien puon' wə lipuonl nnə Uwien ya mənəm.

⁷ Na ηməbe niem, wà yé ucien nε teh uwaal Uwien ya mənəm.

⁸ Lefi ya yaabii yà teknh Israyel yaab saan tibont ya gbiirm piik ya miba nnə yé binib nε, kí li kpo lidaali liba. Ama Melkisedek wà teke' *Abraham saan tibont ya gbiirm piik ya miba nnə *Uwien ya gbənkū ye wən tuu ki fuobe nε.

⁹ Lefi ya yaabii nε teknh tibont ya gbiirm piik ya miba Israyel yaab saan. *Abraham là gbiire' tibont bolm piik ki taa' miba ki de' Melkisedek ma nnə ti li fre kí ye Lefi mə là de' nε kí nε u'yaaje *Abraham bo.

¹⁰ Kimε Melkisedek là tuobe' *Abraham uyo wà nnə, ki laa' Lefi laan te u'yaaje *Abraham ya səm ni nε, wa laan là maa' wə.

¹¹ Uwien là de' Israyel yaab yiko nε. Nε u ya yiko nε wəngēh ki teh Lefi ya yaabii nε li yé bitətuərkaab. Ní yé bitətuərkaab nnə ya tūon bi cère' binib mən Uwien ya nun bó ki tí gben' la, tətúərke kε tətúərke bi li te tən Arən nε. Ba ji bi li nuunh utətúərketə tən Melkisedek. Bi'tūon ηa ní fre kí cère binib ní li mən Uwien ya nun bó kí tí gben. Nən nε cère' ní kpe utətúərketə ní baa kí li te tən Melkisedek.

¹² Kimε bi lèbre' bi teh binib bitətuərkaab ma bo la, ní kpe bε ní lèbre yiko mə nε.

¹³ Tigber tuu lienh unil wà bo nnə yé udensəntə ya nil nε. Udensen nnə ya nil uba mənən ηa kpele ki sən' Uwien ya ponpuol bo tuonl.

¹⁴ Unil kε bən ki ye ti'Yonbdaan yé Suda ya densən ya nil nε. Nε Moyis ya gbənt ni nà saan kε u len' bitətuərkaab ya gber nnə wa len' niba udensen nnə bo.

Yesu yé utətúərke tən Melkisedek

¹⁵ Liike mən; nà tùre' ki wende' ti'nun bó tigber nnə bo si: utətúərke uba mə nən' ki te tən Melkisedek.

¹⁶ Wa yé tətúərke, kí nε u yé udensen uba ya nil *yiko ye ma nnə bo, u yé utətúərke kí nε u'miel là ηa ηməbe gbenm ya tuəm bo nε.

¹⁷ Kimε ní kele' u'bo *Uwien ya gbənkū ni ki ye:
«A yé utətúərke nε uyo wà ηa ηməbe gbenm

ten Uwien là ñen' isen yà ki tien' Melkisedek utòtuørke nnò.»

18 Nèn bo nè bi gben' yikokpièk nnò, kime wa ñmòbe tuòm, ka toreh mò.

19 Kime Moyis ya yiko ña fre' ki cère' bonn mòn ki tì gben' Uwien ya nun bó. Ama Uwien yùòn' ki de' tē lidendēnl là mòn ki cēn' ni'kē. Lēn nè li cère tí nekñ Uwien.

20 Nà pukn' si: Uwien lièbe' ki pole' ki pùon' mò nè. Bitòtuørketòb nnò Uwien ña pole' ki pùon' bēn bo.

21 Ama *Yesu wòn, Uwien pole' ki pùon' nè ki tòke' wò ki ye: «Min Yonbdaan nè pole' ki pùon', ma ní jiin n'ñòbon:

«A yé utòtuørke nè uyo wà ña ñmòbe gbenm.» »

22 Nèn bo, *Yesu nè sere' ki cère' Uwien cuo' nin tē kujotieku kùà mòn ki cēn' ni'kē.

23 Nibontònn mò si: bitòtuørketòb nnò là te ligol nè, kime mikuum bo ba ní fre kí li tuu kí te ki sònñ bi'tuonl.

24 Ama *Yesu wòn tuu ki fuobe ma nnò u li yé utòtuørke nè yo kē yo.

25 Nèn bo nè u li fre kí ñmien binib bà nekndeh Uwien kí ñē wòn bo uyo wà kē te, kime u tuu ki fuobe nè ki kàareh ki miēh Uwien ki diēnh bē.

26 *Yesu nè yé bitòtuørkienb ya cien wà kpe tí li ñmòbe wò. U yé uñaan nè, ka te iba ni, ka ñmòbe biil, Uwien bore' wò nin bibierdēnb, ki duon' wò paaki ya paaki ki de' wò ukànkàan.

27 Wòn ña cieke wò ní li teh idaan kē ituòrē u'tiēma biere bo ñò kí yaan kí tien ituòrē udu ya nib yi bo ten bitòtuørkienb ya cientòb teh ma bo. U taa' u'bugbēn nè ki tien' lituòrl bolm miba kpein.

28 Moyis ya yiko là cère' bi teh binib bà bitòtuørkienb nnò mò la teh ibiere ten binitòb nè. Yiko nnò ya puoli bó nè Uwien pole' ki pùon', ki tien' u'Bije bitòtuørkienb kē ya cien. Wòn nè ña tien' biere fiebu ki li fre kí sòn lituonl ni'donbó.

8

Yesu nè yé bitòtuørkienb ya cien imànmàn

1 Umēsēn wà sò yé umēsēñjē ti tòkeh tigber tà nò ni: ti ñmòbe u ya tòtuørkienb kē ya cien ya bol nè, u kē Uwien uyēbm kē ya daan, ya jie bó paaki bó,

2 ki sònñ u'tuonl Uwien te lininbonl là ni nnò. Nèn saan nè yé Uwien ya ninbonmàn. Na yé nisaal nè tien' lè, Uwien nin u'yul nè tien' lè.

3 Bi teh unil kē bitòtuørkienb ya cien wò ní li taah tibont nè ki diēnh Uwien, kí li teh ituòrē mò ki diēnh wò. Nnò nè ní kpe tí'mò ya tòtuørkienb ya cien mò ní li ñmòbe u li taa nà kí de Uwien.

⁴ U bi te kitink bo la, wa bi li yé tɔtuərke mənən, kime bitɔtuərkaab te ki taah tibont ki dienh Uwien, Moyis ya yiko ye ma bo nɛ.

⁵ Bi sənɪh itùon yà nnɔ yé tibonmànt tà te paaki bó nnɔ ya nɛnnɛnku nin tu'jinjint nɛ. Nnɔ nɛ Moyis là ye wɔ́ n̄ tien Uwien ya ninbonl uyo wà nnɔ, Uwien tɔke' wɔ́ ki ye: «Tùore kí cenge, á tien lɛ, lɛ́ n̄ tùore kí li naan n wuɔ́n' n̄ɛ lininbonl là ya nɛnnɛnku lijuɔl bo nnɔ.»

⁶ Ama fɛnfɛnnɔ, Uwien de' *Yesu utɔtuərke ya tuonl là nnɔ cɛn' tɔtuərke kɛ tɔtuərke yaal. Wɔ́n nɛ se Uwien cuo' nin binib kujɔtieku kùà nnɔ ni, nɛ kujɔtieku nnɔ mən ki cɛn' mikpiɛkm yaaku, kime Uwien pùon' lipuonl là nnɔ mən ki cɛn' mikpiɛkm yaal.

Kujɔtiefɛnku ya gber

⁷ Tɔ, n̄i yé kujɔtiekpɛku kùà là te nnɔ n̄a bi n̄mɔbe gber tuba la, Uwien n̄a bi li liebe kí cuo nin nib jɔtietɔku.

⁸ Imànn, Uwien laa' u'nib ya biil nɛ ki len' ki ye:

«Min Yonbdaan nɛ lienh,
uyo uba we ní

n̄ liebe kí cuo nin Israyel yaab
nin Suda yaab kɛ kujɔtiefɛnku.

⁹ Kujɔtieku nnɔ n̄a n̄ li naan nin
n là kpɛ' ki cuo' kùà nin bi'yaajɛb,
uyo wà n dèrɛ',

ki n̄ɛn' bɛ Esipt ni nnɔ.

Ba paan' kujɔtieku nnɔ bo ma nnɔ,
nɛ n'mɔ sɛln' ki dāan' bɛ.

Min Yonbdaan nɛ len' nnɔ.

¹⁰ Yonbdaan liebe' ki ye:

«Iden yiɛ gèbre' la,

n li cuo nin Israyel yaab kujɔtieku kùà sɔ.

N li kuɔn n'yikombɛ bi'yɛnm ni,

kí kele bɛ bi'fɛl bo.

N li yé bi'Wien,

nɛ bɛ n̄ li yé n'nib.»

¹¹ Bi'ni uba n̄a ji li wɔkn u'tɔ,

uba n̄a ji li wɔkn u'nin̄ɛ kí tɔke wɔ́ kí ye:

«wɔ́ n̄ bɛnde Yonbdaan.»

Kime bi'kɛ li bɛnde nni nɛ.

Kí cin ibaan kí t̄i baa binikpɛkpɛkb.

¹² N li fèrɛ bɛ bi'biil,

ma ji li tiere bi'biere bó fiebu.»

¹³ Uwien lienh kujɔtiefɛnku bó la, n̄i wuɔ́n' ki ye kukpiɛku nnɔ kpaare' n̄nɔ. Kime nibonkpaann kɛ t̄i pore' la, n̄i joh n̄ɛ n̄ gben nɛ.

9

Kujətiekpiëku ya tuəre

1 Uwien là kpië' ki cuo' nin binib kujətiekku kùà nnò u là wuòn' bε bi li paan isen yà bo kí li pukeh wə nε, nε ki cère' bi ηməbe bi li pukeh wə nà saan kitink bo.

2 Imən, bi là tien' lininbonl liba nε lí ηməbe tidubent tule. Lininbonl nnò ya puke ni frə̀əknbùol là te nin litebl là bi paakeh li'bo kpə̀ə wà bi taah ki punh Uwien nnò. Bi yih nən saan nε libðñaanl.

3 Kukpə̀əlcεcencienu kuba nε là bore' upuke nin kudubenku nnò. Kukpə̀əlcieku nnò ya puoli bó nε yé kudubenku. Bi yih nən bó nε libùol là ñaan ki tí gbien'.

4 Bi taa' miñə̀km ki duore' liponpuol là ki sienh li'bo lijubl nnò te nən bó nε. Kujətiekku ya ləkl là bi taa' miñə̀km ki duore' li'gbenent kε bo nnò mə te nən bó nε. Tijier tà bi yih tù *mann nnò te miñə̀km ya sɛnl liba ni ki taake lilekl nnò ni. Arən ya kpədən wà là bunde' ki puun' nin bi là kele' *yiko itənpenpen yà bo nnò mə te lilekl nnò ni nε.

5 Uwien ya tondb bà bi yih bε seriben nnò bile ya nennent te lilekl nnò ya paaki, ki ηməbe ifiebe, ki wəngəh ki teh Uwien te ni'saan. Bitondb nnò ya fiebe ya sɔnge lieke lilekl nnò bo bi gbienh nà saan misəm ηə Uwien ní fère binib bi'biere nnò. Bònl ηa te tí len nè ní li yεbe tibont nnò kε bo fεnfennə wuə nə.

6 Bi bonde' tibont kε ki sensien' nnò nε. Bitətuərkaab kε kəh upuke ni nε idaan kε ki tí sənəh bi'tuonl.

7 Ama kudubenku bó wən, bitətuərɛienb ya cien baba nε kəh ni'bó bolm miba libinl ni. Wa kəh ni'bó ηə ka tuke went ya səm wə ní tí de Uwien wən bugben ya biil nin udu ya nib ture' ki biil' libiil là nnò bo.

8 Nnò nε *Mifuoñaanm wuòn' ki ye lininbonkpiëkl laan biε ki te ma nnò, usen wà joh lininbonmə̀nl là te paaki bó nnò biε ki paake nε.

9 Ní yé kunennenu nε uyo wuu. Ni'tingi si: bi punh Uwien tibont tà nnò nin bi teh ituəre yà ki dienh wə nnò ηa ní fre kí cère wa teh tu ya bont ya fəl bo ní li wien kí tí gben.

10 Ni'kε yé inisaalbok nε, ki likeh tijier ya jim nin midaam ya ñum nin tigbenent ya səkrm ki paan' iyaajəbok ye ma bo. Binib li boh i ya bok nε kí tí baa uyo wà Uwien li lèbre nibonfə̀nn.

Kristo wən taa' u'bugben nε ki tien' lituərl

11 Kristo wən baa' ki yé bitətuərɛienb ya cien ηə wə ní cère tí lε ti laa' mimə̀nm mà nə nε*. U kən' lininbonl là ya təl ηa te,

* 9:11 Bi kpië' ki kele' tigbont tà nnò ya tuba ni ní kele' ki ye: Wə ní cère tí lε mimə̀nm mà we ní nnò nε.

ki mən ki tī gben' ni nε. Nisaal ɲa tien' li ya ninbonl, nε la yé kitink kiε bo yaal mɔ.

12 Kristo kən' lininbonl nnɔ ni bolm miba kpein nε. Wa tuke iwɔje nin inajefanfaan ya sɛm nε ki kən' wɔ́ ń tī tien lituɔrl, u taa' u'tiema sɛm nε ki tien' lituɔrl, ki dε' tε ki wie' uyo wá ɲa ɲmɔbe gbenm.

13 Ní yé bi là taah iwɔje nin inaje ya sɛm ki gbienh binib bà bii' bo, ki wíndeh unasel ki taah u'fentem ki pukeh bi'bo, kime bi saa' likuɔl ɲɔ be ń ɲen bi'bo tijɔknt la,

14 ní li tien mila Kristo ya sɛm ɲa ń li ɲmɔbe tuɔm kí cɛn nɛn kε. Mifuoñaanm mà ɲa ɲmɔbe gbenm cère' Kristo taa' u'ba ki tien' lituɔrl tɛn kitɔtuɔrwɛnk ká ya niba saan ɲa gbè, ki de' Uwien ɲɔ u'sɛm ń gben itùonbiere yá te ti'fèl bo ya gber, kí cère ti'fèl ń li wien kí tī gben ɲɔ tí li sɔnh ki dienh Uwien wá fuobe nε.

15 Nɛn bo nε Kristo sere' Uwien cuo' nin binib kujɔtiefɛnku kùa nnɔ ni, ɲɔ wɔn Uwien yin' bà nnɔ ń lε u pùon' ki ye u li tien be mimɔnm mà, mè ń li tuu ki te nnɔ. Nnɔ nε Kristo kpo' wɔ́ ń dε bà là te kujɔtiekpɛku ni ki saa' kù nnɔ, bi'biere ni kí wie.

16 Imɔn, unil kele' u lá kpo' la, bi li tien u'faal ma bo ki ble' la, ń kpe u'kuum ya puoli bó, be ń wuɔn kí ye u kpo' nε, kí yaan kí tien, u kele' ki ye be ń tien u'faal ma bo.

17 Udaan ɲa laan kpo' la, u kele' nà nnɔ ɲa ɲmɔbe tuonl fiebu. U tī kpo' nε la, u kele' nà nnɔ ji ɲmɔbe lituonl.

18 Nɛn bo, Uwien là cuo' nin binib kujɔtiekpɛku kùa nnɔ mɔnɔn ya cinm, bi là kòre' kiwɛnk ki wule' misɛm nε, ki yaan kù cin'.

19 Tɔ, Moyis là kaan' wɔbl kε wɔbl *yiko ya gbɔnku ni udu ya nib kε ya nun bó, nε ki taa' inajefanfaan nin iwɔje ya sɛm ki cùuke' miñunm, ki taa' kufaaku kuba bi yih kù isɔp nin kukpɛlciεku kuba kù dinge suɔɔ ki mɔn ki cùun' len ki gbεgbe' *yiko ya gbɔnku nnɔ nin udu ya nib bo.

20 Nε ki ye: «Misɛm miε wɔngeh ki teh Uwien cuo' nin nε kujɔtieku nε ki ye ní li ɲuuke kù.»

21 Nε ki taa' misɛm nnɔ ki gbεgbe' Uwien ya ninbonl nin bi taah tiwɛnt tà kε ki pukeh Uwien nnɔ mɔ kε bo.

22 Kí ɲε *yiko ye ma bo, misɛm nε ɲɛndeh tibont tà yebe ya jɔknt ki cèreh tù mɔn. Sɛm ɲa ɲɛn' la, Uwien ɲa ń fère nib bi'biere.

Yesu taa' u'ba ki tien' lituɔrl bolm miba kpein nε ki gben' ibiere

23 Bi teh i ya tuɔrε ki ɲɛndeh tibont tà yé paaki bó jaar ya nɛnnɛnku ya jɔknt la, ń wuɔn' ki ye paaki bó jaar tà yé tibonmɔnt nnɔ mɔ kpe be ń tien tù ituɔrε yá mɔn ki cɛn' yɛn nε.

²⁴ Kimε Kristo ηα kɔn' lininbonl là binib tien' lè, li yé paaki bó ya ninbonm̀̀nl ya nɛnnɛnku nnɔ ni. Ama u kɔn' paaki bó yaal bugben ni nɛ ki ji se ti'ciɛk bó fɛnfɛnnɔ Uwien ya nun bó.

²⁵ Nà yé u kɔn' len wɔ́ n̄ li tuu ki taah u'ba ki teh lituɔrl tɛn bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn tuu ki taah ma tiwɛnt ya sɛm ki kɔh Uwien ya ninbonl ya dubɛnku ni binl kɛ binl ma bo.

²⁶ U bi tien' nnɔ la, u bi jin' ijɛnd mibolm mà yɛbe ηɔ kí cin haali uηɛndun ya cincinyo. Ama fɛnfɛnnɔ, idɛnfɔrkɛ yiɛ nɔ u taa' u'ba ki wuɔn' binib bolm miba kpein nɛ, ki taa' u'ba ki tien' lituɔrl ki gben' ibiɛre ya tuɔm.

²⁷ Uwien sien' ki ye unil kɛ li kpo bolm miba nɛ, nɛ ni ya puoli bó wɔ́ n̄ bu binib tibuur.

²⁸ Nnɔ nɛ Kristo taa' u'ba ki tien' lituɔrl bolm miba kpein ηɔ wɔ́ n̄ n̄ɛn binib bà yɛbe ibiɛre ni. U li liɛbe kí taa u'ba kí wuɔn nle bo. Na ji yé wɔ́ n̄ n̄ɛn binib ibiɛre ni, n̄ ji yé wɔ́ n̄ ηm̄iɛn bà gu u'baam nnɔ nɛ.

10

¹ Moyis ya yiko yé tibonm̀̀nt tà we ní nnɔ ya jinjinku nɛ. Wa cinbe ki yé tibont bugben ki t̄i gben'. Nɛn bo nɛ *yiko nin u cèreh bi tuu ki teh ituɔrbaab yà binl kɛ binl ka ηm̄ɔbe biɛn nnɔ, ηa li li fre kí cère binib bà nɛkndeh Uwien nnɔ n̄ li m̄ɔn kí t̄i gben.

² I bi freh ki cèreh bà teh yè nnɔ m̄ɔn ki t̄i gben' Uwien ya nun bó la, bi bi daan' yè ηɔ, kimε bi bi li tien yè bolm miba kpein nɛ, ka ji li ηm̄ɔbe biil ya yɛnmaale bi'fɛl bo.

³ Ama ituɔrɛ nnɔ tuu ki tiɛreh bɛ bi'biɛre bó nɛ binl kɛ binl.

⁴ Kimε inajɛ nin iwɔjɛ ya sɛm ηa n̄ fre kí gben biɛre.

⁵ Nɛn bo nɛ Kristo ye wɔ́ n̄ baa uηɛndun wuu ni uyo wà nnɔ u t̄ɔke' Uwien ki ye:

«ηa yíe tuɔrɛ,
ka yíe bɛ n̄ li punh ηɛ bont m̄ɔ,
ama a tien' nni tigbɛnɛnt.

⁶ Bi w̄ndeh ituɔrɛ yà ya wɛnt iponpob bo ki diɛnh ηɛ nnɔ,
a'yɛnm̄ ηa sɔngɛ' i'bo,
bi teh yà ibiɛre ya fèrm bo nnɔ,
a'yɛnm̄ ηa sɔngɛ' i'm̄ɔ bo.

⁷ Nɛn bo nɛ n t̄ɔke' ηɛ ki ye:

«N'Wien, min sɔ,
n we ní n̄ tien a'yíem nɛ,
tɛn n̄ kɛle' n'bo a'gbɔnku ni ma bo.»

⁸ Kristo kpiɛ' ki len' ki ye:

«ηa yíe tuɔrɛ,
ka yíe bɛ n̄ li punh ηɛ bont,
ka yíe bi w̄ndeh ituɔrɛ yà ya wɛnt iponpob bo ki diɛnh ηɛ nnɔ,
ka yíe bi teh yà ibiɛre ya fèrm bo nnɔ m̄ɔ,

Nen ke ña sange' a'yenm.»

Ama *yiko ne nin ye be ní li teh i ya tuare ke.

⁹ Ne ki liebe' ki len' ki ye:

Min so, n we ní ní tien a'yiem ne.

Nno ne u gben' ituarkpiék nno ki taa' u ya tuarl ki lèbe'.

¹⁰ *Yesu Kristo tien' Uwien ya yiem, ki taa' u'ba ki tien' lituarl bolm miba kpein, ki cère' ti mən ki tí gben' Uwien ya nun bó.

¹¹ Tətuərke ke tətərke tuu ki sieh idaan ke ne ki sən h u'tuon, ki tuu ki teh ituarbaab, ya li li fre kí ñen nib ya biere.

¹² Ama Kristo wən tien' lituarl bolm miba ne ibiere bo, ne ki ke uyo ke Uwien ya jie bó,

¹³ ki gu haali nin uyo wà Uwien li cère wə ní te u'nenndb bo litaal.

¹⁴ Kimε u tien' lituarl bolm miba ne ki cère' u ñen' bà ibiere ni nno mən Uwien ya nun bó ki tí gben' uyo ke.

¹⁵ *Mifuoñaanm mə təkhe te ki teh nno ne. Mí kpié' ki len' ki ye:

¹⁶ «Yonbdaan ye: «Iden yiε gèbre' la,

n li cuo nin be kujotieku kù a sə:

N li kele n'yikombe bi'fèl bo,

kí kuon be bi'yenm ni.» »

¹⁷ Ne ki liebe' ki ye:

«Ma ji li tiere bi'biere nin bi'biil bó.»

¹⁸ Uwien fère' binib bi'biere la, ba ji li nuunh be ní tien lituarl ibiere nno ya fèrm bo.

Yesu bo ti laa' usen ti nek n Uwien

¹⁹ N'yaabe, nen bo, ti du ki ye *Yesu ya sèm bo, ti ñmobe usen tí kə Uwien ya ninbonl ya dubenku ni.

²⁰ *Yesu pekre' usenfaan wà dien h limiel, kí ñe u taa' u'ba ma ki tien' lituarl ki cère' kukpələcəcenciənku kù a bore' Uwien ya ninbonl bolm mile nno kere' ne ti ji laa' usen tí kə lininbonl nno ya dubenku ni.

²¹ Ti ñmobe bitətuərçiənb ya ciən uba, wən ne ñmobe ticiənt Uwien den.

²² Nen bo, cère mən tí nek n Uwien, kí li ñmobe iyənmaale yà cuube, kí li ñmobe mitekjim kí tí gben. Yesu bo, ti'fèl bo wien ne, ka ji ñmobe biil liba nin litəl. Ní te ten bi taa' miñunm mà ña ñmobe jəknt ne ki sli' te.

²³ Cère mən tí li lien h binib ya nun bó ti'dəndənl bó, kí li co lè kenken, ki la li ηendeh ti'gbenənt, kimε Uwien wà pùon' nno yé umeməndaan ne.

²⁴ Cère mən ti la gəh təb bo, kí li saakreh təb ya gbenənt ηə kí fre kí li yie təb, kí li sən h ituon yà mən.

²⁵ La cère mən tí dāan ti'tāan ya baam ten biba dāan' ma ka ji bāareh, ama tí li cinbe ki saakreh təb ya gbenənt, kimε ninbi mənən ben ki ye Yonbdaan ya wengbiin nek n ní ηə.

26 Ti bende' nà yé tìgbemònt ño ki cèkre' ti'yenm ki liebe' ki teh ibiere la, tuorl ña ji te kí fre kí ñen i ya biere.

27 Nà sïen' si: tí li gu nin bujewaambu ne lidaali là Uwien li bu binib tibuur, kí cère umucencièn rí wi bà yïe' u'ñabu bó nnò.

28 Ni ben ki ye unil saa' Moyis ya yiko ño binib bile bii bita kun' imòñ ki ye u mònbe ki saa' wò la, ba rí muò udaan cecèkm, bi li ku wò ne.

29 Ní li tien mila ño unil wà yin' Uwien ya Bijé fenn, ki ye misèm mà bo Uwien liebe' ki cuo' nin binib kujotieku, ki ñen' wò ibiere ni ña yé bonn, ki suke' *Mifuoñaanm mà bo Uwien tien' wò mimònm nnò ya tudere ña rí li bre kí gbien-i?

30 Imòñ, ti ben wà len' ki ye:

«Min ne li tu lifèn,
min ne li jiin unil ke u'tuon kpe ma bo,»
ki liebe' ki ye:

«Min Yonbdaan ne li bu n'nib tibuur.»

31 Unil lu' Uwien, limiel ya daan ya nuò ni la, ní bre udaan bo cèen ne.

32 Tière men ni là cin' iden yà ki laa' Uwien ya wenwenku nnò ni ya puoli bó nà là tien'. Ni là jin' ijend ki gbien', ki juun' ki mòn' limuol là faa cèen.

33 Uyo uba bi là suke' ne, ki jènde' ne binib ke ya nun bó, ama uyo uba mò ni là sere' bi jèndeh binitòb bà nnò mò ya ciek bó.

34 Ní yé imòñ ne, ni là ñmire' binib bà te lipèkl ni nnò ya nunsiiir. Binib fie' ni'bont ne ni tuo' nin uyensonge, kimè ninbi nin ni'yul ben ki ye ni ñmòbe lifaal là mòn cèen, ki li tuu ki te.

35 N'yaabe, nen bo, la ñende men ni'gbenent ni ñmòbe midum mà nnò bo, kimè mí li cère ní le lisuul là yebe.

36 Ní kpe ní li ñmòbe kuminku ne kí fre kí tien Uwien yíe nà ño kí le u pùon' nà nnò.

37 Kimè ní kele' *Uwien ya gbònkú ni ki ye:

«Ní sïen' waamu ne,
uyo wà sien' nnò ña ji yé bonn,
wà we ní nnò
li baa ní wa rí taande.

38 Wa yé ugbemòndaan n'nun bó,
li fuobe u'tekjim bo ne,
ama u liebe' puoli la,
n'yenm ña rí li songe u'bo.»

39 Tinbi ben wòn, ta yé binib bà li liebe puoli kí juore fenn, ama ti yé bà teke' Uwien ki jin' be rí ñmere ne.

11

Mitekjim ya gber

1 Tò, mitekjim yé kí li du ki ye a daan a li le nibonn nà nnò, a mònbe ki laa' nè ño, kí li du ki ye ña lenh tibont tà nin a'nunbu nnò mònbe ki te ne.

² Uyo bo yaab ya tekjim bo ne Uwien là len' bi'bo nà mən.

³ Ti teke' Uwien ki jin', ne ki bende' ki ye wən ne ñen' nà ke te nɔ nin u'ñomaam. Nnɔ ne Uwien ñi' ta lenh tibont tà bo ki tien' ti lenh tà.

⁴ Abel là teke' Uwien ki jin', ne ki tien' lituɔrl là mən ki cen' Kayen yaal, ki de' wən Uwien. Nen bo ne Uwien bù' Abel ugbemɔndaan ki tuo' u'paabu. Nin Abel kpo' ma ke nnɔ, mitekjim nnɔ bo ne u bie ki lienh.

⁵ Enək là teke' Uwien ki jin', ne wən Uwien taa' wɔ ki don' paaki bó, kuum ɲa jin' wɔ. Uba ɲa ji laa' wɔ, kimɛ Uwien taa' wɔ ki don' u'ba saan ɲɔ. Ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: Uwien ya yɛnm là sɔnge' Enək bo ne ki yaan u taa' wɔ ki don' paaki bó.

⁶ Unil ɲa ɲmɔbe tekjim la, wa rí fre kí sɔnge Uwien ya yɛnm, kimɛ ní kpɛ wà ke nekndeh Uwien rí teke kí ji kí ye Uwien te ne, ne Uwien li su bà ke nuunh wɔ.

⁷ Nowe là teke' Uwien ki jin', ne ki tien' buñercencienbu ki ɲmien' wən nin u'den yaab. Uwien là juɔ' ki tɔke' wɔ tibont tà ba laan lenh tù, tù lá li tien nnɔ bó ne u teke' tù tunɔjer tule. Nnɔ ne Nowe wuɔn' ki ye uɲɛndun ya nib ɲmɔbe libiil Uwien saan. U'tekjim bo ne Uwien bù' wɔ ugbemɔndaan.

⁸ Abraham là teke' Uwien ki jin', ne ki tuo' u'yin, ki bure' Uwien ye u li de wɔ udu wà wun li yé u'faal nnɔ bó, ki joh ka ben u joh nà bó.

⁹ U là teke' Uwien ki jin', ne ki fii' ki tí kɔn' udu wà Uwien là pùon' ki ye u li de wɔ wù nnɔ ni, ki yé ucaan ni'ból. U là pɔn' ininbon ne ki kɔh len. *Isaak nin Sakɔb bà yé lipuonl nnɔ mɔ ya faajib ten wən nnɔ mɔ là kɔh ininbon ne.

¹⁰ *Abraham tien' nnɔ ki gu wɔ rí la kɔ udu wà ya dur ya tenpuun faa ta ɲmɔbe lum ni ne. Uwien nin u'yul ne kpankpaan' u li mɛ udu nnɔ ya dur ma bo, ne ki mɛn' tù.

¹¹ Nin Abraham là pore' ki gèbre' wɔ rí maa kibuk ma ke, u'po mɔ tonde' ki yé uɲɔl nnɔ, u teke' Uwien ki jin' ma nnɔ ne Uwien cère' u maa' kibuk, kimɛ u ben ki ye wən Uwien wà pùon' lipuonl nnɔ kpɛ be rí li du u'bo ne.*

¹² Nen bo ne wən ujebaab *Abraham, wà là neke mikuum nnɔ laa' iyaabii i yebe ka ɲmɔbe kenku ten inɲmaabii nin likpentɛngbil.

¹³ Binib nnɔ ke là ɲmɔbe mitekjim ne ki tí baa' bi'kuum daali ka teke' Uwien là pùon' be nà nnɔ. Ama bi'tekjim bo ne bi juɔ'

* **11:11** Migbiirm mie ya ciim te bolm mile bo ne: *Nin Abraham là pore' ki gèbre' wɔ rí maa kibuk ma ke, u'po mɔ tonde' ki yé uɲɔl nnɔ, u teke' Uwien ki jin' ma nnɔ ne Uwien cère' u maa' kibuk, kimɛ u ben ki ye wən Uwien wà pùon' lipuonl nnɔ kpɛ be rí li du u'bo ne bii nin Sara là pore' ma ke ki tonde' ki yé uɲɔl nnɔ, u teke' Uwien ki jin' ma nnɔ ne Uwien cère' u maa' kibuk, kimɛ u ben ki ye wən Uwien wà pùon' lipuonl nnɔ kpɛ be rí li du u'bo ne.*

ki laa' Uwien pùon' nà nnɔ nĩ te fɔnfɔkm, nɛ bi'yɛnm sɔnge' ni'bo, nɛ bi len' binib ya nun bó ki ye bi yé bicɛnb nɛ unɛndun wuu ni ki gèbreh.

14 Binib bà lienh nnɔ wɔngeh nĩ wien nɛ ki teh bi nuunh udu wà yé bi'yu nɛ.

15 Bi bi maaleh bi ñɛn' udu wà ni bó nɛ la, bi bi laa' libònl ki liɛbe' ni'bó ŋɔ.

16 Ama imɔn, bi'nun mɔn bɛ rí kɔ udu wà mɔn ki gbien' ni nɛ, wun si Uwien den. Nɛn bo nɛ bi yin' Uwien bi'Wien la, na coh wɔ fɛ, kimɛ u bonde' bɛ udu wà bi li kɔ u'ni.

17 Abraham là teke' Uwien ki jin', nɛ ki tuo' ki taa' u'bijeɓaab *Isaak wɔ rí tien lituɔrl uyo wà Uwien bikn' wɔ wɔ rí liike u'tekjim nnɔ nin Uwien là pùon' wɔ lipuonl ma kɛ

18 ki ye: «*Isaak bo nɛ a'lontunku li nɔbe» nnɔ.

19 Abraham là bɛn u'yɛnm ni ki ye unil kpo' mɔnɔn la, Uwien li fre kí mɛkre wɔ. Nɛn bo nɛ Uwien jiin' u'bije *Isaak ki de' wɔ. Nĩ yé mimɛkrm ya nɛnnɛnku nɛ.

20 *Isaak là teke' Uwien ki jin', nɛ ki tien' *Sakɔb nin Esawu Uwien ya mɔnm ki de' bi'wenl bo.

21 Sakɔb là teke' Uwien ki jin', nɛ uyo wà u benh wɔ rí kpo nnɔ, u tien' Yosef ya buk kɛ buk Uwien ya mɔnm, ki ñi' ukpɛndɔ bo ki puke' Uwien.

22 Yosef là teke' Uwien ki jin', nɛ u tĩ nɛke mikuum ma nnɔ u tɔke' uyo wà Israyel yaab lá li siere kí ñɛ Esipt ni, nɛ ki tɔke' bɛ bi lá li tien ma u'kpɔb.

23 Moyis ya baambe là teke' Uwien ki jin', nɛ ki maa' wɔ ki bɔle' wɔ inɔmaale ita, kimɛ bi là laa' u mɔn, nɛ ba fɛnge ubɛr ble' likuɔl là nnɔ.

24 Moyis là teke' Uwien ki jin', nɛ ki tĩ kpére' ma nnɔ u yíe' ki ye bi la li yih wɔ Farahɔn ya bisɛ ya buk,

25 ki cɛkre' u'yɛnm ki ye bi jɛndeh wɔn nin Uwien ya nib la, nĩ mɔn ki cɛn' wɔ rí li te ibiere ni ki jinh unɔmaa wà ŋa rí wuɔke.

26 U là bɛn ki ye bi yuɔndeh wɔ Uwien ya Nigɛndkɛ bo la, nĩ mɔn ki cɛn' nin wɔ rí lɛ Esipt ya faal kɛ, kimɛ u'nun là cɛ, u lá li lɛ lisuul là nnɔ bo nɛ.

27 U là teke' Uwien ki jin', nɛ ki siere' Esipt ni ka fɛnge' ubɛr ya benpiebe, u'fɛl ŋa wɔre', kimɛ u te tɛn unil wà laa' Uwien wà ba lenh wɔ nɛ.

28 U teke' Uwien ki jin', nɛ ki cɛre' Israyel yaab tien' Pak ya nacenku, nɛ ki taa' misɛm ki fanfaan' inaŋuɔn bo, ŋɔ Uwien ya tond wà kuuleh nnɔ la mɛ Israyel yaab ya bujɛbukpiɛkm.

29 Israyel yaab là teke' Uwien ki jin', nɛ ki puore' miñuncienmɔnmɔnm ten bi cuonh liwɛl bo nɛ. Ama Esipt yaab bɛn bikn' nɛ ki luo'.

30 Israyel yaab là teke' Uwien ki jin', nɛ ki taa' iwien ilole ki cuon' ki linde' Seriko ya du, nɛ liguonjɛl là guɔn' wù nnɔ lu'.

31 Ujɛnkpend Lahab là teke' Uwien ki jin', nɛ ba ku' ki yekn' wɔn nin binib bà yìe' Uwien ya ñɔbu bó, kime u là teke' Israyel yaab ya pinpingb kucɛnku mɔnmɔnm.

32 N li biɛ kí len kí ye ba kí pukn-i? N ye ní tùɔre kí len Gedeyɔn nin Barak nin Samsɔn nin Jɛfte nin *Dafid nin Samiɛl nin *Uwien ya ñɔbonsɔknb ya gbɛr la, uyo li pɔre nni.

33 Bi'ni biba là teke' Uwien ki jin', nɛ ki faake' nin bibɛrb ki fie' bi'du ki tien' bi'yi, bitɔb cɛre' binib kpɛn' tigbɛmɔnt ya sɛn, bitɔb laa' Uwien là pùon' nà nnɔ, bitɔb pi' icind ya ñuɔn ya fre' ki tien' bɛ niba,

34 bitɔb kpiin' umufaa, bitɔb ñmɛre' ba fre' ki ku' bɛ nin jusiek, bitɔb ña là ñmɔbe tuɔm, ki ji tien' bitɔdenb, ki ñmɔbe lifɛl butɔbu ni, ki sɛn' ki gbɛle' idutɔ ya sojambɛ.

35 Bipiib biba mɔ là teke' Uwien ki jin', nɛ Uwien cɛre' bi mɛkre' bi'yaab bà kpo' nnɔ ki jiiin' ki de' bɛ. Bi jènde' binib biba mɔ, ki nuunh bɛ ní wiɛ Uwien ya sɛn ñɔ kí ñmɛre nɛ, nɛ ba tuo', kime bi là nuunh bɛ ní lá mɛkre bitɛnkpiib ni ñɔ kí lɛ mifuobm mà mɔn ki cɛn' fɛnfɛnnɔ yaam nɛ.

36 Binib biba mɔ tuo' isuk, bi ñi' bɛ inalɛbe, ki lòle' bɛ tikudɔkr ki pɛkn' bɛ.

37 Bi yèke' bitɔb itɛn ki ku' bɛ, ki jie' ki yekre' bitɔb nin kanpintajuk, ki ku' bitɔb nin kijusiek, bitɔb ña ñmɔbe bonn, ki cuonh ki lindeh ki guo tipegbɔnt bii tiwɔgbɔnt, bi jèndeh bɛ cɛɛn, nɛ ki teh bɛ nà bre.

38 Bɛn bo uɛɛndun ña kpɛ bɛ ní li yé u'nib. Nɛ bi cuonh ki lindeh, ki joh ijuɔn nin kupenpelku bó, ki kɔh tijɔlulnt nin ifele ni.

39 Nin Uwien len' binib nnɔ kɛ bo nà mɔn bi'tekjim bo ma kɛ nnɔ, ba laa' u là pùon' ki ye u li de bɛ nà nnɔ.

40 Kime Uwien là ju' ki bonde' tɛ tibont tà mɔn ki cɛn' tibont kɛ. Nɛn bo nɛ wa ní cɛre bɛ ní kpiɛ kí li yé u sien' bɛ, bɛ ní li yé bidɛnd bà kí dɔan tɛ.

12

Tí li ñmɔbe kuminku ijɛnd ni

1 Tɔ, bi ya nib kɛ yé bimɔnkunb nɛ ki guɔn' ki linde' tɛ ki yɛbe cɛɛn. Nɛn bo, cɛre mɛn tí wiɛ nà kɛ yé tí'bo litukl nin ibiɛre yà jebɛh tɛ ikele kɛ na faa nnɔ, kí li ñmɔbe kuminku, ki bɔ minɔnm bo ki cuube Uwien sien' tɛ tí sɛn kí baa nà saan.

2 Cɛre mɛn tí'nun ní li cɛ *Yesu bo. Wɔn nɛ pɛkre' mitekjim ya sɛn, nɛ ki cɛreh mɔ kpɛnh ní donbó ki joh. U tuo' udɔpɔnpɔn bo ya kuum ka sɛn' fɛ, kime u là bɛn ki ye u lá li lɛ uyɛnsɔngɛ. Fɛnfɛnnɔ u kɛ Uwien ya bɛrbiɛk ya jie bó nɛ.

3 Imɔn, maale mɛn Yesu bo, kí liike bibiɛrdɛnb là nɛnde' wɔ ki jènde' wɔ ma bo u tuo' ní'kɛ, ñɔ kí la cɛre uyɛnsaa ní ñɛnde ni'gbɛnt.

4 Ni m̀òh ni la li teh ibiere ma, na laan m̀òn' ki t̃i baa' ñi yé mikuum la, ní kpo.

5 La sunde m̀en Uwien t̃ake' ñe ná ki de' ñe lif̀èl nño bó t̃en bibaa gbiereh u'bumu ma bo. U ye:

«N'̀buke, la ỹie Yonbdaan ya tudere.

U k̀onh nin η̃e la,

la c̀ere a'ye nm̃ ní saa.

6 Kim̃e Yonbdaan ỹie wà la,

u dĩeh u ya tub ñe.

U b̃en wà ke ye u'buk nño

u ñih w̃on ñe.»

7 Tuo m̀en kí ji ijend, kim̃e ì cekndeh ñe ñe. Ni yé Uwien ya bumu ma nño ñe u dĩeh ni'tub. Ki l̃e buk te η̃o kí'baa η̃a dĩeh ki'tub-i?

8 Uwien η̃a d̃ere' ni'tub t̃en u dĩeh u'but̃omu ya tub ma bo la, na yé u'bumu, ni yé ikpieb ñe.

9 Ñi yé ti'baambe bà yé binib nño dĩeh ti'tub ki cekndeh t̃e ti boh b̃e la, ñi li tien mila η̃o ta ji li tuo Baa wà te paaki bó ya tudere, kí l̃e limĩel-i?

10 Im̀òn, ti'baambe taa' uyo wà ki dĩeh ti'tub b̃e ní cekn t̃e bi ỹie ma bo nño η̃a f̃oke, ama Uwien w̃on dĩeh ti'tub ti'm̀onm bo ñe, η̃o ti la η̃m̀obe j̃oknt t̃en w̃on Uwien η̃a η̃m̀obe j̃oknt ma bo ñe.

11 Bi d̃ere' unil ya tubl it̃aan yà bo la, u'ye nm̃ η̃a s̃onge, ñi yé uyensaa ñe u'bo. Ama ni ya puoli bó, ñi ji yé bà tuo' bi d̃ere' bi'tub ki gbiere' b̃e nño bo uyendũon ñe, ki c̀ereh bi teh nibonn nà cuube.

12 Ñen bo, t̀ùore m̀en kí sere, kí li co ñi faa.

13 T̀ùore m̀en kí cubn ni li kp̃ien isen yà, η̃o idĩen la sikre i'tengbiemu ama yè ní faake.

Kristo ỹo li fuobe ma bo

14 Li nuunh m̀en ní li η̃m̃e nin unil ke, kí li p̃e Uwien ya s̃en bo nin ni'f̀èl ke. Nño η̃a ñi la, uba m̀onon η̃a ní l̃e w̃o.

15 Li b̃en m̀en, ki la c̀ere uba ní lúo Uwien ya juokm, ki la c̀ere ni'ni uba ní li te t̃en t̃isitontont, ki kp̃ienh η̃o kí tuke f̃enf̃enm kí baa bà yebe bo kí tuln b̃e.

16 Li b̃en m̀en, ki la li teh s̃ons̃ondl, ki la li likeh Uwien ya bont f̃enm t̃en Esawu là tien' ma ki kũore' u η̃m̀obe kibucĩenk ya kpele wà nño, ki teke' tijier ki jin' ñen saan.

17 Ni b̃en ki ye ni ya puoli bó ñe u ji là lá nuunh u'baa ní tien w̃o Uwien ya m̀onm ñe wa cenge' u'bó. Nin u mũo' ki gb̃aan' ma ke nño u'baa η̃a lèbre' ye ñmaale*.

18 Ni ñekn' Uwien saan ma nño, na yé ni laa' bii ni cii' Israyel yaab là laa' nà nin bi cii' nà Sinayi ya jũol ya ñĩel nño ñe. Bi

* 12:17 Migbiirm mĩe ya ciim te bolm mile bo ñe: *Nin u mũo' ki gb̃aan' ma ke nño u'baa η̃a lèbre' ye ñmaale bii nin u mũo' ki lèbre' u'tetem ma ke nño, wa fre' ki lèbre' niba, kim̃e uyo nño g̀èbre' η̃o.*

là laa' umufafaa uba teknh li'bo piεbu piεbu, ki laa' nī bīike' cinm, ki laa' kutafaabiiku,

¹⁹ ki cii' linatunl liba ya muo bó, ki cii' unieke uba bó. Bi cii' unieke nno bó ma nno ne ki gbáan' ki ye ba ji yíe be ní liebe kí cii' n̄obonl liba kí pukn.

²⁰ Kimε unieke nno ye ná nno faa bi'bo ne. U ye:

«Wà ke me' lijuol nno la,
ba ní yé kiwεnk m̄on̄on la,
be ní yéke iten kí ku.»

²¹ Nà là tien' nno là ηm̄obe bujεwaanbu cεen, ne Moyis len' ki ye: «Bujεwaanbu ηm̄obe nni haali n'gbenent ke tí ηoh.»

²² Ama ninbi w̄on, ni nekn' lijuol là bi yih lè Siȳon ya juol nno, ki nekn' Uwien limiel ya daan ya du. Wun si: Yerusalem wà te paaki bó. Uwien ya tondb turbεnm te wun ni ne ki jeleh kunacenku.

²³ Ninbi baa' licekl là ni nno ya nib yé Uwien ya bukpiekmu mùa ya yel kele' u'saan paaki bó nno ne. Ni baa' Uwien wà buh uηendun ya nib ke tibuur nno saan ne. Ni baa' binib bà cuube, u cère' bi yé u yíe be ní li yé bidend bà nno saan ne.

²⁴ Ni baa' *Yesu saan ne. W̄on ne sere' Uwien cuo' nin binib kuj̄otief̄enku kùa nno ni. U ya s̄em ne puube' ki tien' te binib bà ηa ηm̄obe j̄oknt. U's̄em nno ya gber ηme ki cen' Abel yaam ya gber.

²⁵ Liike m̄en ni'yul bo, ki la yíe ka ní cenge wà lienh ne nno bó. Moyis là t̄ake' binib Uwien ya gber kitink bo, ba cenge' u'bó ne ka n̄en' utudere ni. Ní li tien' mila ηo tinbi bà Uwien lienh te haali paaki bó nno ta t̄onge' u'gber la, ti li n̄e utudere ní?

²⁶ W̄on wà ya nieke là j̄enge' kitink uyo bo nno, tí len' f̄enf̄enn̄o ki ye: «N li liebe kí cère kitink ní j̄enge; na yé kitink baba, kutaaku m̄o ji li j̄enge ne.»

²⁷ U len' ná ki ye: «Kí liebe kí cère nno» ya tingi si: u n̄en' tibont tà ke nno lí j̄enge ne w̄o ní taa tù kí ble ukεle bo, kí dàan tà ηa ní j̄enge tun ní li tuu ki te.

²⁸ N̄en bo, tí faare m̄en Uwien kimε u de' te udu wà ηa ní j̄enge ki yé ti'yu ne. Cère m̄en tí li pukeh w̄o u yíe ma bo, kí li tuonh u'n̄obu bó, kí li boh w̄o.

²⁹ Im̄on, ti'Wien te ten umu ne ki wih ki η̄ereh tibont ke.

13

Kristo yo li tien ma kí li s̄onge Uwien ya yεnm

¹ Li tuu kí yíe m̄en t̄ob ten ninj̄ieb yíe t̄ob ma bo.

² La sunde m̄en kuc̄enku ya tek̄m bó, kimε biba tek̄nh binib kuc̄enku ne ki tí teke' biba kuc̄enku ka ben ki ye bi yé Uwien ya tondb ne.

³ Li tien m̄en lip̄ekl ya nib bó ten ni'm̄o te lip̄ekl ni ne, kí li tien bi j̄endeh binib bà nno bó ten bi j̄endeh ninbi ne.

4 Unil ke ní li boh upiikuɔn. Unil nin u'po la lindeh tɔb ya puoli bó, kime Uwien li bu binib bà ke teh lisɔnsɔndl nin linaɲmaal nnɔ tibuur.

5 La taa men ni'yul kí kpele ilike. Cère men ni'yenm ní li sɔnge ni ηmɔbe nà bo. Kime Uwien mɔnɔn len' ki ye: «Imɔn, ma ní sunde a'bó, ka ní wiε ηε mɔ.»

6 Nen bo ne ti'ni unil ke li fre kí ní lifɛl kí len kí ye:
«N'Yonbdaan ne se n'ciεk bó,
ma fεnge bonn.

Unisaal li fre kí tien nni ba?»

7 Li tien men ni'ciεnb bà wɔkn' ne Uwien ya gber nnɔ bó, kí liike bi'fuobm là tí fɔre' ma bo, kí tekn bi'taanl ni mitekjim ya sen ni.

8 *Yesu Kristo ηa lèbreh. U là te ma bo nnɔ u biε ki te nnɔ ne dinnɔ ki li tuu ki te nnɔ ne.

9 La cère men binib ní taa miwɔknm mà ke ya bol ηa kpe sen kí lere ne. Uwien ya juokm ne dienh te mituɔm la, ní mɔn. Ní cère' tijier ya kùɔn yen wɔn la, ya li toreh binib bà pe i'bo fiebu.

10 Ti ηmɔbe liponpuol liba, ne *Sufmbe bà yé bitɔtuɔrkaab Uwien ya ninbonl ní nnɔ ηa ηmɔbe sen be ní ji li'bo ya jier,

11 kime bitɔtuɔrciεnb ya ciεn tukeh tiwent tà ya sèm, kí kɔh Uwien ya ninbonl ya dubenku bó kí teh ibiere ya fèrm ya tuɔrl nnɔ bi ñendeh tù udu ya gbε ne kí tí wíndeh.

12 Nen bo ne bi là ñen' Yesu udu ya gbε kí tí ku', ηɔ u'sèm ní ñen udu ya nib ya biere.

13 Nen bo, cère men tí ñε kí cende wɔ udu ya gbε kí mɔ ní tuo bi suke wɔ isuk yà nnɔ.

14 Kime ti kɔh udu wà ni kitink kiε bo nɔ ηa ní li tuu ki te. Ama ti'nun mɔn tí lá li kɔ udu wà ni wenli bo nnɔ bo ne.

15 Wɔn *Yesu bo, cère men tí li pèkeh Uwien uyo ke, kí li gɛh iyuon kí tɔkeh binib kí teh u yé Yonbdaan. Nen ne yé lituɔrl là tí teh lè kí dienh wɔn Uwien.

16 La sunde men tɔb ya mɔnm ya tienm bó, kí li gbiinh ni'bont nin tɔb. Nen ne te ten lituɔrl kí sɔnge Uwien ya yenm.

17 Li boh men ni'ciεnb, kí li tuonh bi'ñuɔn bó, kime ben ne likeh ne, kí lá li tɔke' Uwien bi liliike' ne ma bo. Ni boh be la, bi li sɔn bi'tuon nin uyenduɔn ne. Nnɔ ηa ní la, bi li sɔnh kí dunh ne, ne na ní tore ne.

18 Li kàareh men kí dienh te. Ti ben ti'yenm ni, kí ye ta ηmɔbe biil, kime ti nuunh tí li teh nà mɔn ne isen ke ni.

19 N lí tùɔreh kí gbáanh ne ne, ní li kàareh kí dienh nni ηɔ Uwien ní de usen ní liebe ní ni'saan tonm.

Ikaarfɔrke

20 Uwien ne yé uyenduɔn ya daan. U cère' ti'Yonbdaan *Yesu wà yé upekaaciεn nnɔ mekre' bitenkpiib ni. U ya sèm bo ne Uwien cuo' nin binib kujɔtieku kùa ηa ηmɔbe gbenm.

²¹ Uwien bugben ní cèrè ní li freh kí teh mimònm isen ké ni, kí li teh u yíe nà. Wò ní cèrè *Yesu Kristo bo, tí li teh nà sònge u'yènm. Wòn *Yesu Kristo nè si ukpíeke uyo ké. Ami.

Tigbèfàrkaar

²² N'yaabé, n gbáanh nè nè, ñikn mèn kí cenge n kele' tigbèr tà ní saake ni'gbènént nò; ma lí kele' ní fòke mònòn.

²³ Ní li bèn kí ye bi wié' ti'ninjé Timote nò. Ní yé u baa' n'saan tonm la, min nin wòn li tòke kí baa kí le nè.

²⁴ Fuonde mèn ni'ciénb nin Uwien ya nib ké. Itali yaab fuondeh nè.

²⁵ Uwien ní juoke ni'ké.

Kugbɔnku kua Saak kɛle' kù nnɔ Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Tigbɛr tà te Saak ya gbɔnku ni yé miwɔknm nɛ ki saakreh Kristo ya táan yà te uɛndun ni ni'kɛ saan nnɔ ya nib ya gbɛnɛnt. Saak kɛle' tù ki de' binib bà nnɔ lii yé Sufmbɛ bà teke' Kristo ki jin' nɛ.

Kugbɔnku kuu wɔngɛh Kristo yaab miyɛnfuom mà li tore bɛ, bɛ ní li fuobe mitekjim ye ma bo nɛ. Unil teke' Uwien ki jin' la, u li sɔnh mitekjim ya tùon nɛ. U' tùon nnɔ wɔngɛh ki teh u fuobe mɔnmɔnm Uwien ya nun bó (2:14-26).

Kugbɔnku kuu ni Saak tɔkeh bà ya nun mɔn bɛ ní lɛ lifaal nɛ ki teh bi la li likeh bijiinb fɛnm. U tɔkeh bifaaɗɛnb mɔ ki teh bi taah bi'faal ki teh nà nnɔ nɛ cɛreh bi'faal nnɔ ɲa mɔn (5:1-6).

Kugbɔnku kuu ya fɔrm tɔkeh Kristo yaab ki teh bɛ ní li toreh tɔb, kí li kàareh ki dienh tɔb, kí li toreh bà wiɛ' tigbɛmɔnt ya sɛn bɛ ní liebe kí paan usɛn nnɔ bo (5:7-20).

Ifuonde

¹ Min Saak, n yé Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ya tonsɔnl nɛ. N kiɛh kugbɔnku kuu ki fuondeh ninbi Israyɛl yaab ya baamul piik nin ile ya nib* bà yere' ki te uɛndun kɛ ni nnɔ nɛ.

Li ɲmɔbe mɛn kuminku mibiikm ni

² N'yaabɛ, *mibiikm mà kɛ ya bol lá tu' nɛ la, cɛre mɛn ni'kɛ ní li yé ni'bo uyɛnɲmaaciɛn.

³ Kime ni bɛn ki ye mibiikm lu' ni'bo ɲɔ na wiɛ' ni'tekjim la, mɔ faakreh nɛ ki dienh nɛ kuminku.

⁴ Cɛre mɛn ni'minku nnɔ ní tɔ fɔre ɲɔ ní li yé binib bà mɔn ki tɔ gben' ka pɔre' niba.

⁵ Ni'ni miyɛnfuom pɔre' wà la, wɔ ní miɛ mè Uwien wà ɲmɔbe tinimɔnt ki dienh binib kɛ faala, ka tiigɛh uba nnɔ, nɛ u li de wɔ mè.

⁶ Ama wɔ ní miɛ nin mitekjim, ki la li ɲmɔbe yɛnmaale ilele, kime unil ɲmɔbe iyɛnmaale ilele la, u naan tɛn iɲungbegbel yà kutafaaku joh ki findeh yè nɛ.

⁷ Udaan la li maaleh ki teh u li lɛ niba ti'Yonbdaan saan nɛ.

⁸ U ɲmɔbe iyɛnmaale ilele nɛ, ka bɛn u li cinbe kí tukn yà u' tùon kɛ ni.

Tijiint nin lifaal ya gbɛr

* 1:1 Israyɛl yaab ya baamul piik nin ile ya nib nnɔ li fre kí li yé Uwien ya nib kɛ mɔ.

⁹ Kristo yɔ wà yé ujiin la, wɔ́ ní li poknh, kimɛ Uwien kpiɛke' wɔ́ ɲɔ.

¹⁰ Wà mɔ́ yé ufàadaan la, u'mɔ́ ní li poknh, kimɛ Uwien jiin' wɔ́ tingi ɲɔ. Ufàadaan li gèbre tɛn mimɔ́puum sokreh ma bo nɛ.

¹¹ Uwien puɔ' ki ben' ki sɛ' timuɔr la, tĩ yuɔnh nɛ, nɛ tu'puum ní sokre, ka ji ɲmɔbe ŋuɔrku. Nnɔ́ nɛ ufàadaan nin u'tùon kɛ li juore fɛnm.

Mibiikm ya gber

¹² Unil wà *mibiikm tu' wɔ́ ɲɔ u ñikn' ka lu' mi'ni la, Uwien ya mɔnm te u'bo, kimɛ u ñikn' *mibiikm ni ki tĩ gben' la, u li lɛ limiɛl. Li ya suul nɛ Uwien puɔn' ki ye u li de lè binib bà yíe wɔ́ nnɔ́.

¹³ *Mibiikm tu' wà la, u la ye Uwien nɛ biike' wɔ́, kimɛ niba ɲa ní fre kí sure Uwien wɔ́ ní tien nà bre, nɛ u'mɔ́ ɲa ní sure nil wɔ́ ní tien nà bre.

¹⁴ Ama unil kɛ ya nunfɔke nɛ díɛh wɔ́ ticuɔr ki coh wɔ́.

¹⁵ Unil ɲmɔbe ununfɔke ki gbien' la, u cèreh u teh ibiere nɛ. Ibiere nnɔ́ mɔ́ tĩ yɛbre' ki gbien' la, i tukeh wɔ́ ki joh mikuum ni nɛ.

¹⁶ N'yaab bà n yíe bɛ, la li lɛreh mɛn ni'ba tuu ya bont ni:

¹⁷ Mipum mà kɛ mɔn ki tĩ gben', ñɛh paaki bó nɛ. Mí ñɛh Uwien wà ñɛn' tiwenwent tà te paaki nnɔ́ saan nɛ. Wɔ́n nɛ ɲa lèbreh, ka jèngɛh, ka ɲmɔbe cinñunl mɔ́.

¹⁸ U yíe tɛ, ki cèrɛ' ti tien' u'yaab kí ñɛ u'gber tà yé tigbɛmònt nnɔ́ bo, ɲɔ́ tí li yé u ñɛn' tibont tà kɛ nnɔ́ ya sɛnlierb nɛ.

Li cengeh mɛn ki li teh ni ciih nà nnɔ́

¹⁹ N'yaab bà n yíe bɛ, bɛnde mɛn kí ye ní mɔn unil kɛ ní pele itub kí li cengeh nɛ, ama wɔ́ ní cuo u'lɛnl, ki la cèrɛ u'benku ni mɔ́ ní li beh tontonm,

²⁰ kimɛ unil ya benku ni ben' la, wa ji teh nà cuube Uwien ya nun bó.

²¹ Nɛn bo, wiɛ mɛn nà kɛ li kuɔn nɛ tijɔknt nin mibiɛrciɛnm ya tùon kɛ. Teke mɛn tigber tà Uwien tien' tù ní'ni nnɔ́ nin lifɛsɔngl, tun nɛ li fre kí ɲmiɛn nɛ.

²² La cèreh mɛn ni'yɛnm ní li sɔnge Uwien ya gber ya cengm baba bo, li teh mɛn tù ye ma bo nnɔ́ mɔ́. Na teh nnɔ́ la, ni lɛreh ni'ba nɛ.

²³ Unil cenge' Uwien ya gber, ka teh tù ye nà nnɔ́ la, u te tɛn wà liike' u'ba kinunliik ni nɛ.

²⁴ U liike' ki siere' la, i ya tãan bo, u pɔk kí sunde u bi laa' u'ba len ma bo nɛ.

²⁵ Ama unil sekn' yiko ki bɛnde' u yé yikomɔnmɔn, ki yé yiko wà li ñɛn wɔ́ ibiere ya yonbt ni, ki pɛ u'bo, ka yé yɛnsundm ya nil, ki teh u ye ma bo la, Uwien ya mɔnm li te udaan bo u'tùon kɛ ni nɛ.

26 Unil ye u pε Uwien ya sεn bo, ka coh u'lenl la, u lεreh u'ba nε. Nε u'Wien ya sεn bo ya paanm nnɔ mɔ yé fεnm nε.

27 Uwien ya sεn bo ya paanm mà mɔn ki ñaan wɔn ti'Baa Uwien ya nun bó si: kí li toreh mutenkpiibumu nin bikpopiib bi'jènd ni, kí li coh a'ba, ki la cèreh uñendun ya jòknt kɔh ηε.

2

La buh mεn uba ki cεn' utɔ

1 N'yaabε, ninbi bà teke' ti'Yonbdaan *Yesu Kristo wà ηmɔbe ukpiεke ki jin' nnɔ, ji la ηmɔbe mεn gèngènde.

2 Kí lε uba baa' kí lá kɔn' ni'taanl ya duku ni, ki pii miñðkm ya gbiεk, ki guo tikpεlcεmɔnmɔnt; nε utɔ mɔ baa' kí yé ujiin, ki guo ikpεlcεyɔyɔl la,

3 ni selndeh wà guo tikpεlcεmɔnmɔnt nnɔ cεen nε, kí tɔke wɔ kí ye: «Sin, kèle niε saan kibieκ kà mɔn bo,» kí tɔke ujiin nnɔ mɔ kí ye: «Sin, sere niε bó» bii «Kèle tink ni n'taan bó.»

4 Nεn nε wɔngɛh ki teh ni ηmɔbe igèngènde ni'ni, ki buh tɔb tibuur nin iyenmaalbiere.

5 N'yaab bà n yíe bε, cenge mεn, Uwien gènde' binib bà yé bijiinb uñendun wuu ni ηɔ bε ní li yé bifàadεnb mitekjim bo, kí li yé Uwien ya bεl ya faajib. U là pùon' ki ye u li de lè binib bà yíe wɔ nnɔ nε.

6 Ama ninbi yih bijiinb fεnm nε, ki boh bifàadεnb. Bi lε ba wɔbndeh nε ki taah nε ki jondeh tibuur-i? Na yé ben bifàadεnb-ii?

7 Bεn nε ηa saah *Yesu ya yel-ii? Li ya yeñaanl nε ηa cère' ni yé Uwien yaab-ii?*

8 Tɔ, yiko wà te *Uwien ya gbɔnku ni ki cεn' u'tɔ nnɔ ye: «Li yíe a'tɔ tɛn a yíe a'ba ma bo.» Ni boh wɔ mɔnmɔnm la, ni teh nà mɔn nε.

9 Ama ni ηmɔbe igèngènde ni'ni la, ni teh ibiere nε. Nε yiko nnɔ li cère bε ní biin nε, kimε na bon' wɔ.

10 Wà kε boh yiko ya gber kε, ka lá bon' tuba mɔnɔn la, wa bon' yiko kε nε.

11 Kimε wà len' ki ye: «La teh nanmaal nnɔ», wɔn nε liebe' ki len' ki ye: «La ku nil mɔ.» Nja tien' nanmaal ama ki nín ku' unil la, ηa bon' yiko nnɔ kε nε.

12 Li lienh mεn, kí li sɔnh tɛn binib bà Uwien li bu bε tibuur yiko wà cèreh binib ñεh ibiere ya yonbt ni nnɔ bo.

13 Kimε wà ηa muɔh cεcεkm la, Uwien mɔ li bu wɔ tibuur, ka ní muɔ wɔ cεcεkm. Ama wà muɔh micεcεkm ηa jie buur ya daali.

Mitekjim mà ηa ηmɔbe tùon ya gber

* 2:7 Migbiirm miε ya ciim te bolm mile bo nε: Bεn nε ηa saah *Yesu ya yel-ii? Bii bεn nε ηa saah liyeñaanl là Uwien de' nε lè nnɔ-ɔɔ?

14 N'yaabe, unil len' ki ye u ηmabe mitekjim, ka sɔnh mi'tuon la, u ηmabe kpele-ee? U'tekjim nnɔ li fre kí ηmien wɔ-ɔɔ?

15 Tɔ, kí ε ni'ninje uba bii ni'ninse uba rí li te ka ηmabe wengolkaar, ka ηmabe daali ke daali ya jier,

16 ne ni'ni uba rí ji rí tɔke be kí ye: «Ní'yaam rí li ηme, tí gole men, kí ji kí gbo,» ka de' be ná pɔre' be la, ní ηmabe kpele-ee?

17 Nnɔ ne mitekjim mà mɔ ηa sɔnh tuonl la, mí yé fɛnm ne.

18 Tɔ, uba li ye: «Uba ηmabe mitekjim, ne utɔ sɔnh ituon.» N'mɔ li jiin' udaan kí ye: «Laan wuɔn nni a'tekjim mà ηa sɔnh tuon nnɔ, ηɔ min ya tuon rí wuɔn ηe kí ye n ηmabe mitekjim.»

19 A teke' ki jin' ki ye Uwien te uba ne. A tien' ní mɔn ne. A nín li ben kí ye isenpol mɔ teke' ki jin', ne ki te bujewaancienbu ni.

20 Ujɔr sin, a yíe rí wuɔn ηe kí ye mitekjim mà ηa sɔnh tuon la, mí yé fɛnm ne-εε?

21 Ti'yaaje *Abraham ya tuon bo ne Uwien là ye u yé ugbemɔndaan ki cuube u'saan, kime u là tuo' Uwien ya ñɔbu bó ne ki taa' u'bije *Isaak wɔ rí tien lituɔrl liponpuol bo.

22 A laa'-aa! U là ηmabe mitekjim ne ki sɔnh mi'tuon mɔ. U'tuon nnɔ ne wuɔn' ki ye u teke' Uwien ki jin' imɔn.

23 Ní tien' ten ná là kele' *Uwien ya gbɔnku ni ne. Ní kele' ki ye: «*Abraham teke' Uwien ki jin', nen bo ne Uwien là bù' wɔ ugbemɔndaan,» ki yin' wɔ u'jɔ.

24 Ni laa'-aa! Ituon bo ne Uwien bùh unisaal ugbemɔndaan, na yé mitekjim baba bo ne.

25 Nnɔ ne Lahab wà là yé ujenkpend nnɔ teke' Sosuwe ya tondb kucɛnku, ki tɔke' be ki ye be rí taa usenpaanke kí liebe kí kun. Nen bo ne Uwien bù' wɔ ugbemɔndaan.

26 Tɔ, tigbenent ηa ηmabe fuorku la, tù kpo' ma nnɔ, nnɔ ne mitekjim mà mɔ ηa ηmabe tuon la, mí'mɔ kpo' ne.

3

Li coh men ni'len

1 N'yaabe, la li nuunh men ni'ke rí li yé biwɔnwɔknb, kime ni ben ki ye Uwien li bu tinbi bà wɔknh nnɔ tibuur nè rí li faa kí cen binitɔb ke.

2 Kime ti'ke biih isen yà yebe ni ne. Unil lienh ka tùreh ki biih la, wɔn ne mɔn ki tí gben', ki li fre kí cuo u'ba.

3 Ti kuɔndeh itaan ya ñuɔn ni mugbiemu, yí rí li ciuh tí ñuɔn bó ηɔ tí li freh ki pekreh yí ne.

4 Liike men, inɛrcien yebe ki kpe ma bo. Ama kutafaabiiku fii' ki tureh yí la, biɛrkurb taah tiɛkurlɛnbent tà ki kùreh yí, ki cèreh í joh bi yíe ná bó nnɔ waa ne.

⁵ Nnɔ nɛ lilɛnl mɔ yɛ nibonwawaann tɪgbɛnɛnt bo, ama li nɪn wɔŋgeh li'ba ki gbiekeh tibont tɔ yɛbe ni nɛ. Liike mɛn, kimukuɔnk li fre kɪ cɛrɛ lifuɔciɛnl rɪ teke umu.

⁶ Tɔ, lilɛnl mɔ te tɛn umu nɛ, ki yɛ mibiɛrm kɛ nɛh nà saan ki te ti'gbɛnɛnt bo. Li kuɔndeh ti'gbɛnɛnt kɛ tijɔknt, nɛ ki wɪndeh ti'fuobm kɛ. Lilɛnl ya mu nnɔ naan umu wà ŋa rɪ kpiin nnɔ ya mu nɛ.

⁷ Unisaal freh ki lɛrɛh ki coh kumuɔku ni ya wɛnt kɛ ya bol nin inuɔn kɛ ya bol nin tiwɛnt tɔ fuunh kubenku bo kɛ ya bol nin ijɛn kɛ ya bol ki dieh.

⁸ Ama lilɛnl lɛn, uba ŋa rɪ fre kɪ cuo lè, li lɛbreh ni'kɛ bó nɛ, ki bre tɛn tilɔbr, ki kuuleh.

⁹ Ti taah lilɛnl nɛ ki pɛkeh Baa Yonbdaan, ki liɛbe' ki taah lɛn nɛ ki wienh binib bà wɔn Yonbdaan Uwien nɛn' bɛ, bi naan wɔ nnɔ miŋùum.

¹⁰ Buñɔbaabu bùa pɛkeh wɔn Yonbdaan Uwien nnɔ, bun nɛ liɛbe' ki wienh binib mɔ miŋùum. N'yaabɛ, na mɔn nè rɪ li te nnɔ.

¹¹ Liñunbunl liba li fre kɪ bunge uñunbúnnun uba ni miñunm mà ŋmɛ nin mà lɛlke nba bo-oo?

¹² N'yaabɛ, bukɛnkenbu li fre kɪ lùon isàan-ii*? Bii isiin ya bi taah i'bii ki ŋɛh fɛn nnɔ li fre kɪ lùon ikɛnken-ii? Nnɔ nɛ liñunbunl liba mɔ ŋa rɪ fre kɪ bunge miñunm mà lɛlke nin mà ŋmɛ nba bo.

Miyɛnfuom mà nɛn' paaki bó

¹³ Unil te ni'ni ki ŋmɔbe miyɛnfuom nin mibɛnm la, wɔ rɪ cɛrɛ u'tetɛmɔnmɔnm rɪ wuɔn kɪ ye u ŋmɔbe mɛ, kɪ li ŋmɔbe lifɛsɔngl, kɪ li ŋmɔbe miyɛnfuom u'tùon kɛ ni.

¹⁴ Ama iponponbbiɛrɛ yɛbe ni'fɛl ni, nɛ ni ŋmɔbe kunaniɛrku tɔb bo la, la pɛkeh mɛn ni'ba ki nɛndeh ki teh ni yɛ bigbɛmɔndɛnb.

¹⁵ Mi ya yɛnfuom ya bol ŋa nɛn' paaki bó, ama mɪ yɛ uŋɛndun nin unisaal ya yɛnfuom nɛ, ki tonde' ki yɛ usɛnpol yaam.

¹⁶ Kime iponponbe nin kunaniɛrku te nà saan la, fɛnfɛnm nin itùonbiɛrɛ kɛ ya bol mɔ te nɛn nɛ.

¹⁷ Ama miyɛnfuom mà nɛn' paaki bó nnɔ, ŋa ŋmɔbe jɔknt, nɛ ki dienh uyɛnduɔn, ki cɛrɛh kuñtaaku te, ki cɛrɛh unil muɔh u'tɔ micɛɛkm, ki sɔnh itùonmɔnmɔn. Mi ya yɛnfuom ŋa ŋmɔbe gɛngɛnde, ka cɛrɛh nil yɛ ñuɔn ilele ya nil mɔ.

¹⁸ Bà nuunh binib ya yɛnm rɪ li dɔ nnɔ, bi sɔnh uyɛnduɔn ya tùon nɛ, nɛ bi'tùon nnɔ cɛrɛh binib teh nà cuube Uwien ya nun bó.

* **3:12** Bi lɛbre' liñɔbonl là ki ye isàan nnɔ; li kele' Grɛkmbɛ ya lenm ni ki *Olifi* ya bii nɛ.

4

Uɲɛndun ya jɔ yé Uwien ya nɛnnɛnd nɛ

¹ Ifinfinde nin ikònkòn ñɛn' la ni'ni? I ñɛn' iyɛnmaalbiere ya te ni'fèl ni ki jèndeh nɛ nnɔ ni nɛ.

² Ni'nun món tibont bo, ama na í fre kí ɛ tù. Ni ɲmɔbe iponponbe ki kuuleh ni'tɔb; nin nɛn kɛ na lɛnh niba. Nɛn nɛ cère' ni findeh, ki kɔnh tijɛr. Na ɲmɔbe niba, kimɛ na miɛh Wien.

³ Ni miɛh mɔnɔn la, na lɛnh, kimɛ ni'yɛnmaale ɲa mɔn. Ni miɛh ki nuunh ní li teh ni'yɛnm yíe nà nɛ.

⁴ Ni yé binib bà ɲa cuube Uwien saan nɛ. Na bɛn ki ye unil yíe uɲɛndun la, u yé Uwien ya nɛnnɛnd nɛ-ɛɛ? Wà nuunh wɔ í jɔre nin uɲɛndun la, u kpɛndeh Uwien ya nɛnnɛnd nɛ.

⁵ Bii ni maaleh ki teh nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Uwien ɲa sè u'Fuoñaanm mà te ti'ni nnɔ bo nnɔ» yé fɛnm nɛ-ɛɛ?

⁶ Ama Uwien juoke' tɛ ki tí gbien', kimɛ ní kele' u'gbɔnku ni ki ye:

«Uwien nɛn bà ɲmɔbe tigbengt,
ama u teh bà jiindeh bi'ba tingi tinimònt.»

⁷ Li boh mɛn Uwien, kí tuobe usɛnpol nin tijɛr ɲɔ wɔ í sɛn kí jɛnde ni'saan.

⁸ Nɛkn mɛn Uwien, u'mɔ li nɛkn nɛ. Bibiɛrdɛnbɛ, tùɔre mɛn ni'ba. Ninbi iñuɔn ilele ya nibɛ, wende mɛn ni'fèl.

⁹ Bɛnde mɛn kí ye ni te micɛɛkm ni, kí li muɔh ikumuɔ. Cère mɛn ni'laar í kpɛnde imuɔ, kí cère ni'yɛnsɔnge mɔ í kpɛnde uyɛnsaa.

¹⁰ Jiin mɛn ni'ba tingi Yonbdaan Uwien ya nun bó, ɲɔ wɔ í kpiɛke nɛ.

La buh mɛn tɔb buur

¹¹ N'yaabɛ, la lienh mɛn tɔb bo fɛnfɛnm. Unil lienh u'tɔ bo fɛnfɛnm bii u biindeh wɔ la, u lienh yiko bo nɛ fɛnfɛnm ki teh wa mɔn. Unil ye yiko ɲa mɔn la, wa ji boh wɔ, ama u nuunh wɔ í lèbre wɔ kí tien wɔn yíe ma bo nɛ.

¹² Uwien baba nɛ dienh *yiko, ki yé wà buh tibuur. Wɔn nɛ li fre kí ɲmiɛn unil, kí liɛbe kí fre kí ku wɔ mɔ. Sin, unilɔ, a yé ɲmɛ nɛ ki biindeh a'tɔ?

La ɲmɔbe mɛn gbengt

¹³ Cenge mɛn fɛnfɛnnɔ, ninbi bà lienh ki teh: «Dinnɔ bii wenli, ti li jo wuu ya du ni, kí tí tien libinl liba, kí tien ukpenkpɛnde kí ɛ kpɛle nnɔ,»

¹⁴ na bɛn nà li wun tu nɛ? Ni'miɛl yé ba? Ni naan ligunl nɛ. Lí lu' la, na í wuɔke nɛ lè í ɲɔk kí gben.

¹⁵ Ni bi li lienh ki teh: «Yonbdaan Uwien yíe ki cère' ti fuobe la, ti li tien niɛ nin niɛ nɔ nɛ.»

16 Ama fɛnfɛnnɔ ni ɲmɔbe tigbengt nɛ ki wɔngɛh ni'ba. Tu ya gbengt ya bol ɲa mɔn.

17 Nɛn bo, unil bɛn mimɔnm ya tienm, ka teh mɛ la, u tien' ibiere nɛ.

5

Ni bre bifaaɗɛnb bo

1 Cenge mɛn fɛnfɛnnɔ, ninbi bifaaɗɛnbɛ: muɔ mɛn kɪ kpiɛnde micɛɛkm mà lá li tu nɛ nnɔ bo.

2 Ni'faal yon'-a! Likuotuul mɔ mɔn' ni'kpɛlcɛr-a!

3 Ni'ńɔkm nin ni'like ya kur kɔn' itɛnmɔn ɲɔ. I ya tɛnmɔn nɛ li cɛrɛ bɛ ní biin nɛ. I li ɲmɔn nɛ tɛn umu nɛ. Uɲɛndun bɛnh wù ní gben nɛ, nin nɛn kɛ ni kùleh lifaal ki cokndeh.

4 Liike mɛn, bitonsɔnb bà taan' ni'kpàan ni ya jier, ɲɔ ni yìe' ka pèn' bɛ bi'paaku kɛ nnɔ muɔh ku'bo. Nɛ bi'muɔ nnɔ lu' Yonbdaan Uwien, mituɔm kɛ ya daan ya tubl ni.

5 Ni te liwiɛl ni nɛ uɲɛndun wuu ni, ki teh nà sɔngɛ ni'yɛnm, ki jinh ki gbengreh tɛn bi jindeh tiwɛnt tà tù ní gbenge bɛ ní kù.

6 Ni biin' binib bà ɲa bi' niba ki ku' bɛ, ba kɔn' bi'ba bo.

Kuminku nin ikaare ya gber

7 N'yaabɛ, li ɲmɔbe mɛn kuminku kɪ tɪ baa Yonbdaan ya baam. Liike mɛn, ukpaal ɲmɔbe kuminku kùa ya bol. U tɪ ní gu uyo wà u'kpàabu ya jier li tien mɔnmɔnm nɛ kɪ cin utɛkpiɛk kɪ tɪ baa utɛfɔrkɛ.

8 Ni'mɔ ní taa mɛn kuminku, kɪ li faakreh ni'ba, kimɛ uyo wà Yonbdaan li baa ní nnɔ nɛkn' ní ɲɔ!

9 N'yaabɛ, la po mɛn tɔb bo, ɲɔ Uwien la lá bu nɛ buur. Liike mɛn, wà li bu tɪbuur nnɔ baa' ki gben'-a!

10 N'yaabɛ, li tɔkreh mɛn Uwien ya ńɔbonsɔknb bà là len' Yonbdaan ya yel bo nnɔ ya jɛnd nin bi'minku.

11 Ti lienh binib bà ɲmɔbe kuminku ijɛnd ni ki tɪ gben' nnɔ bo nɛ ki teh Yonbdaan ya mɔnm te bi'bo. Ni cii' Sɔb là ɲmɔbe kuminku kùa ya bol, ki bɛn Yonbdaan là tien' nà ki de' wɔ ijɛnd nnɔ ya gbenm. Kimɛ Yonbdaan ɲmɔbe lifɛsɔngl ki gbien', ki muɔh binib micɛɛkm.

12 N'yaabɛ, nibonn kɛ ni, la pole mɛn taaku, ki niireh nin tink, ki la pole bonn niba nin nitɔnn. Nɛn bo, ni len' ki ye: «Ni te nnɔ la, nè ní li te nnɔ,» ni tí ye: «Na te nnɔ la, nǎ la li te nnɔ», ɲɔ ni la lu Uwien ya buur ni.

Li kàareh mɛn ki dienh biwiɛnb

13 Ni'ni uba te ijɛnd ni la, wɔ ní li kàareh. Ni'ni uba ɲmɔbe uyɛnsɔngɛ la, wɔ ní li gɛh iyuon ki dondeh Uwien.

14 Ni'ni uba bun la, wɔ ní yin Kristo ya taanl ya ciɛnb, bɛ ní kàare kɪ de wɔ, kɪ taa mikpɔm kɪ fanfaan wɔ Yonbdaan ya yel bo.

¹⁵ Bi kàare' nin mitekjim la, Yonbdaan li cère uwien nnɔ́ ní faake, kí cère wɔ́ ní fii. U tien' ibiere mɔ́nɔ́n la, u li fère wɔ́ yí.

¹⁶ Nɛn bo, li tɔ́keh mɛn tɔ́b ní'tùonbiere, kí li kàareh ki dienh tɔ́b, ɲɔ́ Uwien ní de nɛ laanfɛ, kimɛ ugbɛmɔ́ndaan ya kaare ɲmɔ́be mituɔ́m ki gbien'.

¹⁷ *Eli là yé unisaal tɛn tinbi nɛ, ki kàare' nin inunmɔ́n ki ye taa la nii. Nɛ taa ɲa tuore' tink bo haali ibin ita nin inmaale iluob.

¹⁸ Ú tí liɛbe' ki kàare', nɛ Uwien cère utaa nii', kitink sɔ́nge' nɛ tijier tien'.

¹⁹ N'yaabɛ, ní'ni uba tùre' tigbɛmɔ́nt ya sɛn ɲɔ́ utɔ́ jiiin' wɔ́ ní la,

²⁰ udaan ní li bɛn kí ye: «Unil jiiin' ubierdaan wà tùre' tigbɛmɔ́nt ya sɛn la, u ɲmien' udaan nɛ, ki li cère Uwien ní fère ibiere í yɛbe.»

Kugbɔnkpiεku kua Pier kele' kù nnɔ Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Pier yé Yesu Kristo ya tond nε. U kele' kugbɔnku kuu ki de' Kristo yaab bà te Asi ya tinfɛnm ni nnɔ. Bi jènde' bε ki gbien' kimε bi teke' Kristo ki jin' (1:1; 2:11). Nεn bo nε Pier kele' kugbɔnku kuu wɔ ní saake bi'gbɛnɛnt kí tore bε bi'tekjim nin bi'dɛndɛnl ni.

U ye Yesu Kristo ya mɛkrm bitɛnkpiib ni nnɔ nε yé lidɛndɛnl nnɔ. Lɛn nε cèreh binib tuonh isuk nin bi teh bε fɛnfɛnm wà nnɔ tɛn Yesu. U tɔke' bε ki ye bε ní tɛkn Yesu Kristo ya taal ni.

Iyonbe yà ya cɛnbaambe ηa yé Kristo yaab nin bipiib bà ya ciɛb ηa yé Kristo yaab bɛn wɔn, bi'tetɛm nε li cère binitɔb ní bɛnde mitekjim yé nibonn nà. Mí ya tetɛm nε wɔngeh bà ηa yé Kristo yaab ki teh Kristo yaab ηa ηmɔbe biil.

Ifuonde

¹ Min Pier, n yé *Yesu Kristo ya tond nε. N kieh kugbɔnku kuu ní de ninbi bà Uwien gènde' nε ni yere' ki te Pɔnt nin Galasi nin Kapadosi nin Asi nin Bitini ya tinfɛnm ni, ki yé bicɛnb ni'bó nnɔ nε.

² Baa Uwien là bobn' ki gènde' nε haali uyoyo ní li yé u'yaab *Mifuoñaanm bo, kí li boh *Yesu Kristo ηɔ u'sɛm ní sɔkre kí lùore nε nε. Uwien ní juoke nε kí gbien, kí de nε uyɛnduɔn mɔ kí gbien.

Uwien muɔ' te micɛckm ki ηmien' te

³ Tí pèke mɛn Uwien ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa. U'nimɔnciɛnt bo nε u cère' ti maa' ki lere' kí ñε *Yesu Kristo ya mɛkrm bitɛnkpiib ni bo, ηɔ tí li ηmɔbe lidɛndɛnl là ηa ηmɔbe juorm,

⁴ kí lε lifaal là mɔn, ka ní saa, jɔknt mɔ ηa ní kɔ lè. U bonde' lifaal nnɔ ki ble' nε paaki bó nε.

⁵ Nε kí ñε mitekjim bo Uwien gu nε nin u'tuɔm, ki gu ufɔfɔryo, uyo wà u li wuɔn upaan bo kí ye ni ηmɛre'.

⁶ Nɛn bo nε ni poknh. Ní yé mibiikm kε ya bol saah ni'yɛnm fɛnfɛnnɔ mɔnɔn la, mibiikm nnɔ ηa ní wuɔke.

⁷ Mɛn nε wɔngeh ki teh ni ηmɔbe mitekjim mɔnmɔnm bii na ηmɔbe. Miñɔkm yé nibonn nà ηa ní li tuu ki te nε. Ama bi dondeh mè nε kí bɛnde mĩ mɔn bii ma mɔn-i. Ni'tekjim nnɔ cɛn' miñɔkm. Ni'tekjim nnɔ bo nε, lidaali là *Yesu Kristo li ñɛn u'ba upaan bo nnɔ, ni li ηmɔbe kupɛnpɛku nin ukpieke nin lisel.

8 Wɔn wà na laa' wɔ, ki yíe wɔ, ki teke' wɔ ki jin' ka laan li bié ki laa' wɔ. Nɛn bo nɛ ni te uyɛnsɔngciɛn wà ta bɛn ti li taa iñɔbon yà kí tɔke u'gɛr nnɔ ni ki poknh.

9 Nnɔ nɛ ni laa' nà bo ni teke' *Yesu ki jin'. Nɛn si: ni'ɲmiɛnm.

10 *Uwien ya ñɔbonsɔknɔb là tùɔre' ki fiin' miñmiɛnm bugɛn ya gɛr, nɛ ki sɔkn' nɛ Uwien bonde' wɔ í de nɛ bupaabu bùa nnɔ ya gɛr.

11 Bi là fiin' bɛ í bɛnde Kristo ya Fuoñaanm te bi'ni ki tɔke' bɛ nà kɛ nnɔ li tien uyo wà nin nǐ li tien ma bo nɛ. Mí là juɔ' ki tɔke' bɛ Kristo lá li ji ijend yà nin ni ya puoli bó u li lɛ ukpíeke wà nnɔ ya gɛr nɛ.

12 Uwien là kpiire' ki tɔke' biñɔbonsɔknɔb nnɔ ki ye tigɛr nnɔ ɲa yé bɛn nin bi'yul yaar, tù yé bi sɔkndeh tù ninbi bà nnɔ yaar nɛ. Fɛnfennɔ bà tɔkeh tigɛmɔnmɔnt nnɔ nɛ tɔke' nɛ tigɛr nnɔ kí ñɛ *Mifuoñaanm ya tuɔm bo. Uwien nɛ cère' *Mifuoñaanm nnɔ ñɛn' paaki bó ki jiiere' ní. U'tondb mɔnɔn ya nun mɔn bɛ í bɛnde tigɛr nnɔ ya tingi nɛ.

Li ɲmɔbe mɛn mitetemɔnmɔnm

13 Nɛn bo, bonde mɛn kí li gu, kí li co ni'ba, kí li ɲmɔbe lidɛndɛnl kí tǐ gben kí ye ni li lɛ bupaabu lidaali là *Yesu Kristo li ñɛn u'ba upaan bo nnɔ.

14 Ni yé binib bà boh Uwien ma nnɔ, ji í dàan mɛn na laan là bɛn Wien ɲɔ ki teh tibont tà ni'yɛnm yíe ma bo nnɔ.

15 Ama ni la li ɲmɔbe jɔknt ni'tetem kɛ ni kimɛ Uwien wà yin' nɛ nnɔ ɲa ɲmɔbe jɔknt,

16 kimɛ nǐ kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Li yé mɛn biñaanb, kimɛ u yé uñaan nɛ.»

17 Ni'kaare ni, ni yih Uwien wà ɲa gɛndeh, ki bùh unil kɛ u'tùon kpɛ ma bo ni'Baa ma nnɔ, li ɲmɔbe mɛn mitetem mà wɔngɛh ki teh ni boh Uwien uyo wà ni laan te kitink kiɛ bo nɔ.

18 Ní li bɛn kí ye Uwien ɲa taa' tibont tà ɲa li tuu ki te tɛn ilike ya kur bii miñɔkm nɛ ki dɛ' nɛ ki wiɛ', ki ñɛn' nɛ ni là guɔre' ni'yaajɛb ya fuobm mà, ma ɲmɔbe mí kunh nà bó nnɔ ni.

19 Ama u taa' Kristo ya sɛm mà mɔn ki cɛn' nibonn kɛ tɛn kipebuk kà ya niba saan ɲa gbè, ka ɲmɔbe jɔknt nɛ ki dɛ' nɛ ki wiɛ'.

20 Uwien là gɛnde' wɔ ki laa' wà laan ñɛn' uɲɛndun, nɛ ki cère' ninbi bo, u taa' u'ba ki wuɔn' idɛnfɔrke yie nɔ.

21 Wɔn bo nɛ ni teke' Uwien wà mɛkre' wɔ bitɛnkpiib ni, ki kpíeke' wɔ nnɔ ki jin'. Nɛn bo nɛ ni teke' Uwien ki jin', ki ɲmɔbe u'bo lidɛndɛnl.

22 Ni pɛ tigɛmɔnt bo ma nnɔ nɛ cère' na ɲmɔbe jɔknt. Nɛn bo, ní li yíe tɔb imɔnmɔn tɛn ninjieɛb yíe tɔb ma bo. Tùɔre mɛn kí li yíe tɔb nin ni'fɛl kɛ.

²³ Uwien ya gber ne cèrè' ni maa' ki lere'. Tigber nno ña te ten nibonn na li saa, tuu ki te ne ki dienh limiel.

²⁴ Ni kele' *Uwien ya gbõnku ni ki ye:

«Nisaal ke nisaal te ten timuor ne,
ne na ke ye u'bo ukpieke nno
te ten mimõpuum.

Timuor kuoreh ne tu'puum sokreh.

²⁵ Ama Yonbdaan ya gber tun tuu ki te uyo ke ne. Tigber nno tun si: bi take' ne tigbemõnmõnt ta nno.»

2

¹ Nen bo, daan men mibiern ke ya bol nin milerkjim ke ya bol, ki la ñmabe ñuon ilele, ki la ñmabe nunfõke, ki la lienh ki saah tob.

² Li febnh men Uwien ya gber bo ten kicenfendk febnh ma libiil bo. Uwien ya gber te ten mibiim ma mõn ne, ki li cèrè ni kpere ki le limiel Uwien saan,

³ kime ni laa' Yonbdaan ñmabe tinimõnt ma bo.

Kristo te ten litenl ne ki co Uwien ya duku

⁴ Nèkn men Yonbdaan saan. U te ten litenl la fuobe ne. Binib wie' le, ne Uwien gende' le, li ye u'bo nibonmõnn.

⁵ Ni'mõ te ten iten ya fuobe ne. Nen bo, cèrè men Uwien ri taa ne ki me *Mifuoñaanm ya duku. Ni li ye licekl la Uwien gende' le ki tien' bitõtũrkaab, ki li teh itũre ki dienh wõ ten *Mifuoñaanm ye ma bo, ne *Yesu Kristo bo, u li tuo itũre nno.

⁶ Kime ni kele' *Uwien ya gbõnku ni ki ye:
«Liike men, n gende' litenl la ye n'bo nibonmõnn,
ki tien' litenl la co kuduku,
ki ble' Siyon ya du ni,
wa ke du li'bo la, fe ña ri ji wõ.»

⁷ Ninbi ba teke' ki jin' nno,
litenl nno ye ni'bo nibonmõnn ne.
Ama ba ña teke' ki jin' nno bo ne ni kele' ki ye:

«Litenl la bidumeb wie' le nno,
len la tien' litenkpiekl la co kuduku,

⁸ ki ye litenl la binib li lekeh li'bo,
ki ye litenl la li gbõbreh binib mõ.»
Bi li lekeh li'bo, kime ba tuo' Uwien ya gber,
ne Uwien sien' be nno.

⁹ Ama ninbi ye libol la Uwien gende' le ne,
ki ye wõn ubercien ya tõtũrkaab,
ki ye linibol la te ki de' wõn baba,
ki ye u'nib.

U gende' ne, ni li kpaandeh u sõn' itũncien ya nno ne.
Wõn ne ñen' ne licinñunl ni,
ki kuõn' ne u'wenwenku kua ñmabe kuñũrku nno ni.

10 Uyo uba na là yé Uwien ya nib,
ama fɛnfɛnnɔ ni ji yé u'yaab nɛ,
na là yé u muɔ' binib bà micɛɛckm nnɔ,
ama fɛnfɛnnɔ ni ji yé u muɔ' binib bà micɛɛckm nɛ.

Li ηmɔbe mɛn mitetem mà wɔngɛh ki teh ni yé Uwien ya nib

11 N'jɔtiebɛ, ni yé bicɛnb nɛ kitink kiɛ bo ki gɛbreh. Nɛn bo nɛ n sureh nɛ ní li coh ni'ba unisaal ya yɛnm pɛ tibont tà bo, tù piendeh wɔ u la tien' Uwien yíe nà nnɔ bo.

12 Ní li ηmɔbe mitetemɔnmɔnm bà ηa pɛ Wien bo ya nun bó, ηɔ ní yé bi lienh ki saah nɛ isɛn iba ni ki teh ni teh nà bre mɔnɔn la, bɛ ní lɛ ni' tònmmɔnmɔn kí pɛke Uwien u li baa lidaali là.

13 Yonbdaan bo, ní li blinh ni'yul udu ya cɛnb kɛ cɛnb ya nun bó. Bɛn si: ubɛrcɛn, wɔn nɛ ηmɔbe ticiɛnt u'du ya nib kɛ bo,

14 nin u kàan' binib bà idu ni bɛ ní li likeh yí, kí li diɛh bà teh ibiɛre ya tub, kí li pɛkeh bà teh nà mɔn nnɔ.

15 Uwien yíe nà si: ní li teh nà mɔn, ηɔ nɛn bo, bà yé ijɔr, ka bɛn niba nnɔ la fre kí yàare ñɔbu.

16 Li yé mɛn binib bà si bi'ba. Ni la dule nɛn bo kí li teh nà bre. Ama ní li fuobe ní kpɛ Uwien ya tonsɔnb ní li fuobe ma bo.

17 Li dienh mɛn unil kɛ lisel, kí li yíe ni'tɔb bà teke' Kristo ki jin', kí li boh Uwien, kí li dienh ubɛrcɛn lisel.

Tɛkn mɛn Yesu Kristo ya taal ni

18 Bitonsɔnbɛ, ní li blinh ni'yul ni'cɛnbaambɛ ya nun bó, kí tùɔre kí li fɛngɛ bɛ. Na yé ní li teh nnɔ cɛnbaambɛ bà yé binimɔnb, ki dinge baba nɛ, ní li teh nnɔ bà mɔ ya gɛɛr faa.

19 Kime unil ηa bii' niba ηɔ bi jɛndeh wɔ, u jin' kuminku Uwien bo, ki tuo' ijɛnd nnɔ la, ní yé nibonn nà mɔn nɛ.

20 Ni tien' nà bre ηɔ bi jɛndeh nɛ, ni tuo' ijɛnd nnɔ la, ni ηmɔbe ku lɛ pɛnpɛku-u? Ama ni tien' nà mɔn ηɔ bi jɛndeh nɛ ni mɛnde' ki tuo' ijɛnd nnɔ la, nɛn nɛ yé nà mɔn Uwien ya nun bó,

21 kime Uwien yin' nɛ ní sɔn nà nínɔ. Kristo mɔ jɛnde' ni'bo nnɔ nɛ. U tien' nnɔ ηɔ ni'mɔ ní tɛkn u'taal ni nɛ.

22 Wɔn ηa tien' biɛre, tonnɛnku mɔ ηa ñɛn' u'ñɔbu ni fiebu.

23 Bi suke' wɔ, wa jiin', ki jɛnde' wɔ, wa taa' jɛr, ama u taa' u'ba ki ηukn' wà buh tibuur tu'donbó ya nuɔ ni nɛ.

24 Wɔn bugbɛn nɛ taa' u'tiɛma gbɛnɛnt ki teke' ti'biɛre udɔpɔnpɔn bo, ηɔ ibiɛre ji la ηmɔbe ti'bo tuɔm, ηɔ tí lɛ mifuobm mà cuube. U ya jɛnd ya gbɛn nɛ cɛre' ni laa' laanfɛ.

25 Imɔn, ni là te tɛn ipe yà cuon' ki yɛbre' nɛ, ama fɛnfɛnnɔ ni liɛbe' ní wà kpaah nɛ, ki gu nɛ nnɔ saan.

3

Bijɛb nin bi'puob li fuobe ma bo bi'dɛncɛn ni

¹ Bipiibe, ni'mo ní li blinh ni'yul ni'ciéb ya nun bó, ɲo bi'ni biba ɲa teke' Uwien ya gber ki jin' mənən la, kí ñe bi'puob ya tetem bo, be ní teke tú kí ji, kí le ba tóke' be gber,

² kimé bi li le ni'tetem wien ma bo, ki ɲmábe mibom.

³ Ni la tuuke gbenent ya mənbe bo, ki findeh tiyur ki gbiekeh, ki fəndeh ni'ba nin miñòkm ya jefənbont, ki guoh tikpɛlɛer tà ɲmábe kuñuərku.

⁴ Ama cère mən ni'mənbe ní li te ni'fəl bo, ní li ɲmábe liyenguol, kí li te suoo. Nən ne yé umənbe wà ɲa ní winde, ki mən Uwien ya nun bó cɛɛn.

⁵ Nnə ne uyo bo ya piib bà là yé Uwien ya nib, ki du u'bo nnə, là ɲmábe u ya mənbe ne, kimé bi là blinh bi'yul bi'ciéb ya nun bó ne

⁶ tən Sara. Sara là boh *Abraham ne, ki yih wə u'cənbaa. Ni teh nà mən ka cèreh niba coh ne jəwaanbu la, ni yé wən Sara ya bumu ne.

⁷ Piiciebe, ni'mo ní li fuobe nin ni'puob nin miyɛnfuom, kí li bɛn ki ye ba ɲmábe tuəm. Li selndeh be mən, kimé ninbi nin bɛn ke li taan' kí le Uwien ya paabu ne. Bun si: limiɛl là ɲa ɲmábe gbenm. Ni teh nnə la, niba ɲa ní pien ni'kaare.

Li teh mən nà mən

⁸ N li len nà kí fəre si: ni'ke ní li ɲmábe iyɛnmaalbaabe, kí li muəh təb micɛɛkm, kí li yíe təb tən ninjieb yíe təb ma bo, kí li ɲmábe tinimənt təb bo, kí li jiindeh ni'ba tingi.

⁹ Ni la tien bierm kí tu wà tien' ne mibierm lifənl, kí la suke kí jiin wà suke' ne. Ni li teh nà si: ní li miɛh Uwien ya mənəm ki dienh udaan, kimé Uwien yin' ne ní li teh nən ne, ɲo ninbi nin ni'yul ní le Uwien ya mənəm.

¹⁰ Kimé ní kele' *Uwien ya gbənkú ni ki ye:

«Wà yíe wə ní li fuobe kí li te liwiel ni idaan ke la,

wə ní li coh u'lenl,

kí la cère tonnənku ní li ñeh u'ñəbu ni,

¹¹ kí dāan nà bre,

kí li teh nà mən,

kí li nuunh uñəkpaan nin inunmón.

¹² Kimé Yonbdaan ya nun cɛ bigbɛməndɛnb bo,

ne u gbè itub ki cengeh bi'kaare bó.

Ama bà teh nà bre nnə wən,

u bulnh bɛn ibuən ne.»

¹³ Ni'nun món ní li teh nà mən la, ɲmɛ li tien ne nà bre?

¹⁴ Ní tí baa' be ní jènde ne, ni teh nà mən ma nnə bo mənən la, li te mən uyɛnsənge ni. La fənge mən nib, kí la cère ni'yɛnm ní saa.

¹⁵ Ama li dienh mən Kristo lisel ni'fəl ni, kimé wən ne yé Yonbdaan. Li bondeh mən ni'ba uyo ke unil niire' ne ni'dɛndɛnl ya tingi la, ní fre kí jiin udaan.

¹⁶ Ama ní li jindeh nin liyenguol nin mibom. Li ηmabe men iyenmaalmənmən, ηə bà lienh ki saah ne isen iba ni, kí ñe ni yé Kristo yaab, ki ηmabe mitetemənmənm mà nnə bo nnə rí ji ife.

¹⁷ Ní yé Uwien ya yiem bo ne ni jinh ijend, kime ni teh ná mən ne la, ní mən ki cen' nin ní li teh ná bre ki jinh ijend.

Kristo faake' nin mikum

¹⁸ Kristo nin u'yul kpo' bolm miba kpein ne binib ya biere bo. Wən wà ηa tien' ná bre nnə tuo' ki teke' bà teh ná bre ya kuum ki kpo' ηə wə rí taa ne kí baa Uwien saan. Bi ku' u'nisaalgbenent ama *Mifuoñaanm cère' u mekre' ki fuobe.

¹⁹ Mí cère' u jon' ki tí təke' bitenkpiib bà luo ki te lipekl ni nnə mənən tigbemənmənt.

²⁰ Ben si: binib bà là yie' Uwien ya ñabu bó uyo bo nnə, uyo wà Uwien là duən' u'yenm ki cère' ní wuəke' nnə ne. U là duən' u'yenm uyo wà Nowe là te ki teh buñercienbu nnə ne. Binikāankaab ne là kən' buñerbu nnə ki ηmere' kí ñe miñunm bo. Bi'ke là te biniin ne.

²¹ Miñunm nnə yé uñunsii wà ηmiendeh ne fenfennə wuə nə ya nennənku ne. Na yé ñunsii wà ñendeh tigbenent ya jəkt, ní yé unil rí taa u'ba kí de Uwien nin iyenmaalmənmən ne. U ya ñunsii ne ηmiendeh kí ñe Yesu Kristo ya mekrm bitenkpiib ni bo.

²² U don' kutaaku bo ki tí kèle' Uwien ya nəjie bó ki ηmabe mituəm Uwien ya tondb nin ná ke ηmabe ti'cient nin mituəm ke ya bol nnə bo.

4

Ijend yà li tu Kristo yaab

¹ Tə, Kristo là tuo' ki jin' ijend u'gben ni. Nen bo, ni'mə rí li ηmabe lifəl ki tuo' kí ji ijend ten wən, kime wà tuo' ki jin' ijend u'gben ni la, wən nin ibiere gbiire' ne,

² ηə uyo wà sien' wə rí li fuobe uñendun wuu ni nnə, wə rí li teh Uwien yie ná, kí daan unisaal fe ná.

³ Uyo uba, ni là teh bà ηa pə Wien bo yie ná, ne ní tí wuəke'. Ni là teh lisənsəndl ne, ki teh unisaal fe tibont tà, ki ñuh ki yibeh, ki jinh unifenjin, ki taakeh ki kaah, ki jinh ki ñuh ki yibeh, ki pə ibule bo. Ibule bo ya paanm yé ijuəke ya bonn ne Uwien ya nun bó.

⁴ Fenfennə, bi laa' na ji tuuke bi'sənsəndkəndkaal nnə bo ma nnə, ne ní jin' bə, bi ji sukreh ne.

⁵ Ama bi li təke wà bonde' wə rí bu binifuob nin bitenkpiib ke tibuur nnə, bi sən' ná ke.

⁶ Nɛn bo nɛ bi tɔkɛ' bitɛnkpiib mɔnɔn tigbɛmɔnmɔnt. Bi là kpo' binib kɛ kpukoeh ma bo nɛ. Bi tɔkɛ' bɛ tigbɛmɔnmɔnt nnɔ ɲɔ Mifuoŋaanm bo bɛ rí li fuobe tɛn Uwien nɛ.

Kristo yaab li fuobe ma nin bi'tɔb

⁷ Tibont kɛ ya gbenm nɛkn' ní ɲɔ! Nɛn bo, li ɲmɔbe mɛn miyɛnfuom, kí li coh ni'ba ɲɔ kí li freh ki káareh.

⁸ Ni li kpiɛ kí li teh ná si: li yíe mɛn tɔb nin ni'fèl kɛ, kime miyíem cèreh binib fèreh tɔb ibiɛre yá yɛbe nɛ.

⁹ Li teknh mɛn tɔb kucɛnku ki la ɲulnh.

¹⁰ Uwien de' unil kɛ bupaabu jɛjɛ nɛ. Wà kɛ rí li yé utonsɔnmɔnmɔn wà taah u laa' bupaabu bùa nnɔ ki toreh bitɔb.

¹¹ Wà kɛ ye wɔ rí len la, wɔ rí len Uwien ya gber. Wà toreh binib la, wɔ rí li toreh nin Uwien de' wɔ mituɔm mà nnɔ. Nɛn nɛ li cère *Yesu Kristo bo bɛ rí pɛke Uwien isɛn kɛ ni. Wɔn nɛ si ukpiɛke nin mituɔm uyo kɛ. Ami.

Bà jèndeh Kristo bo nnɔ, Uwien ya mɔnm te bi'bo

¹² N'jɔtieɛ, la cère mɛn ni te ijendciɛn yá ni ì siɛnh tɛn umu nnɔ rí cuo nɛ yɔkm. I tu' nɛ ɲɔ nè rí wuɔn kí ye ni ɲmɔbe mitekjim mɔnmɔnm bii na ɲmɔbe nɛ? Nɛn bo, ni la li maaleh ki teh ní yé nibonlurkaann nɛ.

¹³ Ama li poknh mɛn, kime ninbi nin Kristo nɛ taan' ki jèndeh, ɲɔ lidaali là u li ñɛn u'kpiɛke upaan bo nnɔ ní li te uyɛnsɔngciɛn ni ki poknh.

¹⁴ Bi sukreh nɛ, kime ni yé Kristo yaab la, Uwien ya mɔnm te ni'bo, kime *Uwien ya Fuoŋaanm mà ɲmɔbe ukpiɛke nnɔ te ni'bo.

¹⁵ Ni'ni uba là cère bɛ rí li jèndeh wɔ kí ye u ku' unil, bii u sun', bii u tien' niba ní bre, bii u kɔn' uba ya gber ni.

¹⁶ Ama u yé Kristo yɔ ma nnɔ nɛ bi jèndeh wɔ la, u la cère' fɛ rí cuo wɔ, wɔ rí li kpiɛkreh Uwien bi yih wɔ Kristo yɔ ma nnɔ bo.

¹⁷ Tibuur ya yo baa' ɲɔ, nɛ Uwien li kpiɛ kí bu u'yaab nɛ. Tɔ, ní yé u cin' nin tinbi bà yé u'yaab la, bà yíe' ka teke' u'gbɛmɔnmɔnt nnɔ yaam li tí fore mila bo?

¹⁸ Ní yé:

«Ugbɛmɔndaan ya ɲmɛrm li faake la, ní ji li te mila wà ɲa kpe Wien ya sɛn, ki yé ubiɛrdaan bo?»

¹⁹ Nɛn bo, bi jèndeh bà Uwien ya yíem bo nnɔ, bɛ rí li tuu ki teh ná mɔn, kí taa bi'ba kí ɲukn wɔn wà ñɛn' tibont kɛ, kí yé umɛmɔndaan nnɔ ya nuɔ ni.

5

Kristo yaab ya ciɛnb li teh ma bo

¹ Fɛnfɛnnɔ, n sureh bà yé Kristo yaab ya ciɛnb ni'ni nnɔ nɛ. Min mɔnɔn yé Kristo yaab ya ciɛn nɛ tɛn bɛn, ki yé umɔ̀nkunl Kristo jin' ijɛnd yà kɛ nnɔ bo, ki li lɛ Kristo li ñɛn u'kpɛkɛ wà upaan bo nnɔ. N sureh bɛn nɛ ki teh:

² «Li kpaah mɛn Uwien ɲukn' nɛ binib bà nnɔ, kí li likeh bɛ, ki la cɛrɛ nɛn li tɛ tɛn nɪ yé liwɔ̀bl nɛ ni'bo, ama nɛ́ rí li yé ni'yɛnm ni, tɛn Uwien yíe ma bo. Ni la sɔ̀nh ki nuunh like, ama cɛrɛ mɛn ni'yɛnm rí li pɛ lituonl nnɔ bo.

³ Uwien nɛ taa' bɛ ki ɲukn' ni'nuɔ ni. Ni la ɲuuke bɛ tɛn ni yé bi'yɔ̀nbɔ̀nb nɛ, ama ní cɛrɛ ni'tetɛm rí li wɔ̀ngɛh bɛ, bi li teh ma bo.»

⁴ Nnɔ nɛ Kristo wà yé bà kpaah u'nib ya ciɛn nnɔ li ñɛn u'ba upaan bo uyo wà nnɔ, ni li lɛ lisuul là ɲmɔ̀bɛ kuɲuɔ̀rku kùà ɲa rí gbɛn nnɔ.

Kristo yaab kɛ li teh ma bo

⁵ Ninbi bifɛnbɛ ni'mɔ́ rí li blinh ni'yul biciɛnb ya nun bó.

Kristo yɔ́ kɛ Kristo yɔ́ rí li jiindeh u'ba tingi bitɔ̀b ya nun bó, kime ní kele' *Uwien ya gbɔ̀nku ni ki ye:

«Uwien nɛn bà ɲmɔ̀bɛ tigbengt, ama u teh bà jiindeh bi'ba tingi tinimɔ̀nt.»

⁶ Nɛn bo, li jiindeh mɛn ni'ba tingi Uwien, mituɔ̀m kɛ ya daan, ya nun bó ɲɔ́ wɔ́ rí kpɛkɛ nɛ u sien' uyo wà wɔ́ rí kpɛkɛ nɛ nnɔ.

⁷ Li taah mɛn nà kɛ ciɛkɛ nɛ ki ɲukndɛh wɔ́, kime wɔ̀n nɛ likeh nɛ.

⁸ Li coh mɛn ni'ba, ki la gɔ̀h, kime ni'nɛnnɛnd usɛnpol tɛ tɛn uyɛnbɔ̀l nɛ, ki gbokeh ki lindeh ni'kɛ saan ki nuunh unil wɔ́ rí cuo.

⁹ La cɛ̀bɛ wɔ́ mɛn ni'ba, tù̀rɛ mɛn kí li du Uwien bo, kí li bɛn kí ye ni'yaab Kristo yaab bà kɛ mɔ́ tɛ uɲɛndun wuu ni nnɔ mɔ́ jɛ̀ndɛh tɛn ninbi nɛ.

¹⁰ Ni li jɛ̀ndɛ, ama na rí wuɔ̀kɛ kí gbien. Ni yé Kristo yaab ma nnɔ nɛ Uwien, tinimɔ̀nt kɛ ya daan, yin' nɛ ní lɛ u'kpɛkɛ wà ɲa ɲmɔ̀bɛ gbɛnm. Wɔ̀n nin u'yul nɛ li mɔ̀ngɛ nɛ kí tɪ gbɛn, kí dɛ nɛ mituɔ̀m, kí cɛrɛ ni'tekjim rí faake, kí cɛrɛ niba la frɛ kí jɛ̀ngɛ nɛ u'sɛn ni.

¹¹ Uwien nɛ si mituɔ̀m uyo wà ɲa ɲmɔ̀bɛ gbɛnm. Ami.

Micèbm

¹² Ti'ninje Silfɛn* wà n du u'bo nnɔ nɛ tore' nni n kele' iɲɔ̀bonkáankɛ yíe rí sure nɛ, kí tɔ̀kɛ nɛ kí ye Uwien ya paabu yé imɔ̀n nɛ. Tù̀rɛ mɛn kí li ɲuuke bù.

¹³ Ni'tɔ̀b bà Uwien gɛ̀ndɛ' bɛ, bi tɛ Babilonn ni nnɔ fuondɛh nɛ. N'buk Mark mɔ́ fuondɛh nɛ.

¹⁴ Ní fuondɛ tɔ̀b mɔ̀nmɔ̀nm tɛn ninjieb nin ninsieɓ fuondɛh tɔ̀b ma bo.

* 5:12 Liike Itùon 15:22, 40.

Uwien ní de ninbi Kristo yaab ke uyenduon.

Kugbɔnlieku kua Pier kele' kù nnɔ Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Kugbɔnku kuu te ki de' Kristo yaab ke ne, ne ki yé micèbm ya gber. Pier wà kele' kù nnɔ ye u'kuum ya yo baa'-a! (1:13) U kele' kù nɔ Kristo yaab ní tiere u'wɔknm bó ne. U tɔke' be ki ye be ní li nɔmɔbe bi là nɔmɔbe mitetem mà kí nɛ bi'tekjim bo nnɔ, kí li pɛ bi wɔkn' be ná nnɔ bo (liyul 1). Kugbɔnku kuu ya gber mɔh nin bitonnɛnɔbonsɔknɔ ya tonnɛnku nin bi'tetefɛnfɛnm ne (iyul 2), ki tɔkeh Yonbdaan Yesu li baa ní lidaali là ya gber (iyul 2).

Tɔ, Kristo yaab ya nikpiekb kpo' nɔ Yesu nɔ biɛ ki baa' ní, ne ní beke' binib bà yebe, ba ji ben ní nɛn' bà. Ama Kristo yaab gu wɔ ma, nɛn ne wɔngɛh Uwien ya minku, kimɛ u yé nisaal ke nisaal ní lèbre u'tetem ne.

Pier saakreh Kristo yaab ya gbɛnɛnt be ní li nɔmɔbe kuminku mitekjim ni, kí li gu lidaali là Yesu Kristo li baa ní. U tɔkeh be ki teh bi la gɔh, kimɛ nil nɔ ben lidaali là u li baa ní.

Pier wà kele' kugbɔnlieku kuu nnɔ ye wɔ ní kele kù uyo wà nnɔ ki laa' bi bende' Pɔl ya gbɔnt tuba bó nɔ (3:15). Nil la nuunh wɔ ní cii bi kele' tigber tà ya tingi u'tiɛma tuɔm bo (1:20), Mifuoñaanm ya torm ne yé nibonn ná ciɛke.

Ifuonde

¹ Min Simɔn Pier, n yé *Yesu Kristo ya tonsɔnl ne, ki yé u'tond mɔ. N kiɛh kugbɔnku kuu ní de ninbi bà teke' *Yesu Kristo wà yé ti'Wien nin ti'Nɔmiɛnl ki jin' mɔnmɔnm tɛn tinbi nnɔ ne. Wɔn *Yesu Kristo ne cère' ni teke' wɔ ki jin', kimɛ u yé wà cuube ne.

² Uwien ní juoke ne kí gbien, kí cère ní li nɔmɔbe uyɛnduɔnciɛn kí nɛ ni ben wɔ, ki liɛbe' ki ben Yonbdaan *Yesu ma nnɔ bo.

Kristo yɔ li nɔmɔbe mitetem mà

³ U'tuɔm bo ne u de' tɛ ná ke li tore tɛ tí li fuobe, kí li pɛ u'sɛn bo mɔnmɔnm, ki cère' ti bende' wà yin' tɛ kí nɛ u'tiɛma kpieke nin u'tiɛma nimɔnt bo nnɔ.

⁴ Tu ya bont bo ne u de' tɛ u là pùon' ki ye u li de tɛ tibont tà, tù yé tibonciɛnt ki mɔn ki gbien' nnɔ. Tu ya bont ne li cère tibonbiert tà te uɛndun wuu ni binib ya nun fɔke tu'bo nnɔ ji la coh ne mɛnku. Nnɔ ne ni li nɔmɔbe Uwien ya tetem.

⁵ Nɛn bo, tùɔre mɛn kí nɛn kí li nɔmɔbe mitetemɔnmɔnm kí pukn ni'tekjim bó, kí li nɔmɔbe mibɛnm kí pukn ni'tetemɔnmɔnm bó,

⁶ kí li co ni'ba kí pukn ni'benm bó, kí li ηmabe kuminku kí pukn ni coh ni'ba ma nnə bo, kí li pe Uwien ya sen bo mənəmən, kí pukn kuminku bó.

⁷ Ni pe Uwien ya sen bo mənəmən la, ní li yíe təb tən ninjiəb yíe təb ma bo. Ni yíe təb tən ninjiəb yíe təb ma bo la, ní li yíe binib ke mə.

⁸ Kimε ni ηmabe mi ya tetem ki pe mi'bo ki joh inun bó la, mǐ li cəreh ní li sənh itùon, ne itùon nnə ηa rí juore fεnm. Mǐ li cère ní tùare kí bende ti'Yonbdaan *Yesu Kristo mə.

⁹ Ama wà ηa ηmabe mitetem nnə la, u lenh dómudəmu ne, ki te tən ujuən. U sunde' ηə ki ye Uwien səkre' ki řen' u là teh ibiere yà nnə ηə.

¹⁰ N'yaabe, Uwien ne yin' ne ki gènde' ne. Nen bo, cère men ni'nun rí li món ní li teh nà wəngəh ki teh wən ne yin' ne ki gènde' ne. Ni teh nnə la, na rí tùre kí kə biil ni fiebu.

¹¹ Nnə ne Uwien li teke ne tinəjer tule, kí cère ní kə ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ti'Nmiēnl ya bel là ηa ηmabe gbenm nnə ni.

Li pe men Yesu ya tondb ya wəknm bo

¹² Nen bo ne n li tuu ki tiereh ne tibont bugben bó nin ni ben tū ma ke, ki pe bi təkē' ne tigbēmənt tà nnə bo mənəmən nnə.

¹³ N laan biε ki fuobe ma n maale' ki ye nǐ mən rí li tien ne tibont bugben bó ηə ni la gəh tu'bo ne.

¹⁴ Kimε n ben ki ye uyo wà sīen' n li fuobe ηa ji yebe tən ti'Yonbdaan *Yesu Kristo nin u'yul là təkē' nni ma bo.

¹⁵ Ama n li řiikn kí cère n tǐ taa' n'yaam ki bure' mənən la, ní li tuu ki tien tibont bugben bó ne.

¹⁶ Tə, na yé ti taa' unisaal ya yenfuom ya gbeyienkaar ne ki təkē' ne ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya baam nin u'tuəm ya gber, ama ti'nunbu ne laa' u'yēbn.

¹⁷ Imən, u laa' lisel nin ukpieke Baa Uwien saan, uyo wà wən Uwien wà ηmabe ukpieke u yebe ka tǐ ηmabe u kpe nin bà nnə là len' ki ye: «Wà sə yé n'Bije, n yíe wə cēen ne n'yēnm sənge u'bo ki gbien'.»

¹⁸ Ne tinbi mənən là cii' unieke nnə bó paaki bó uyo wà tinbi nin wən là te Uwien ya juəl bo nnə.

¹⁹ Nnə ne ti tùare' ki du ki ye *Uwien ya řəbonsəknb là təkē' tigber tà nnə tū te. Nǐ mən ní tùare kí pele itub ne kí cenge tū. Tū te tən lifrl ne wendeh nà saan biike ki gu nè rí faa ηə litenηeηmaasel* rí wende ni'fəl ni.

²⁰ Kpie men kí bende kí ye *Uwien ya řəbonsəknb ya gber tà kēle' *Uwien ya gbənkū ni nnə, uba ηa rí fre kí səkū tū nin u'tiema yenfuom,

* 1:19 Migbiirm miε ni bi ye *litēnηeηmaasel* la, bi niireh Kristo ne.

²¹ kime nil ɲa kpele ki taa' u'tiema yiem ki sɔkn' Uwien ya ɲɔbon, ama *Mifuoñaanm ne là cère' binib sɔkn' Uwien ya ɲɔbon.

2

Bà wɔknh kutonnɛnku ya gber

¹ Uyo bo binib là te Uwien ya nib ni ki yih bi'ba *Uwien ya ɲɔbonsɔknb, ki sɔkndeh kutonnɛnku ten binib te ni'mɔ ni ma ki yih bi'ba biwɔnwɔknb, ki wɔknh kutonnɛnku nɔ. Bi li taa ucekn kí taa miwɔknm mà yé kutonnɛnku kí kuɔn ni'ni kí tuln binib, haali kí tí nié mɔnɔn kí ye ba ben bi'Cenbaa wà dɛ' bɛ ki wiɛ'. Bi li tien nnɔ ne ki nuunh bi'tiema tudere ne Uwien ní gben bi'gber na ní taande.

² Binib li paan bi'sɔnsɔndl bo ki yebe. Ben bo ne binib li len tigbemɔnt ya sen bo fenfenm.

³ Bi li yé binib bà ɲa gbuokeh like ne, kí taa tiñɔmaagber kí lere kí ji ne. Ama bi bonde' haali uyoyo bɛ ní bu bɛ tibuur tà nnɔ ɲa ɲmɔbe pèrm; bi'tudere mɔ ɲa ɲmɔbe juorm.

⁴ Kime Uwien ɲa daan' u'tondb bà bii' nnɔ ya tub ya dɛrm. Ama u taa' bɛ ki wiɛ' kubùoku kùà ɲɔ ka ɲmɔbe bien, ki biike ni ne, ki cère' bi lùo tikurdɔkr ki te len, ki gu tibuur ya daali.

⁵ Wa daan' binib bà là te uɲɛndun wuu ni haali uyoyo bo ya tub ya dɛrm. Ama u là cère' miwuɔm kun' nin bà ɲa boh wɔ ma nnɔ, u là ɲmien' Nowe ne nin binib bilole ki pukn'. Wɔn Nowe ne là tɔkeh binib tigbemɔnt.

⁶ Uwien là dɛre' Sodɔm nin Gomɔr yaab ya tub ki cère' idu bugben teke' umu ki win' ki ɲmaare' ɲɔ wenli bo nè ní li yé kudɛku bà ɲa li boh wɔ nnɔ bo ne.

⁷ U là ɲmien' Lɔt, ugbemɔndaan wà ya yenm là saa' idu nnɔ ya nib ya tetem bo ki gbien' nnɔ ne. Bi là pɛ lisɔnsɔndl bo ne ki teh bi'yenm yíe nà.

⁸ Lɔt nin ben ne là kɔ, ne idaan ke u lenh, ki ciih bi teh nà ke, ne ní wi wɔ bi'tuonfenfenm nnɔ bo cɛen, kime u yé ugbemɔndaan ne.

⁹ Nen ne wuɔn' ki ye Uwien ben u li tien ma kí ñen binib bà pɛ u'bo mibiikm ni, kí guure tibuur ya daali kí dɛre bà ɲa cuube ya tub.

¹⁰ U li tùɔre kí dɛre bà pɛ tigbenɛnt yíe tibonbiert tà bo, ki fɛ tijɔknt ya bont ya tienm, ki yindeh Uwien ya yonbdɛnt nnɔ ya tub ne.

Biwɔnwɔknb bà wɔknh kutonnɛnku nnɔ, ba fenge bonn, ki ɲmɔbe tigbengt, ki mɛngreh lifɛl ki sukreh nà ke ɲmɔbe ukpiɛke paaki bó.

¹¹ Uwien ya tondb bà ɲmɔbe mituɔm nin ufaa ki cɛn' bɛ nnɔ mɔnɔn ɲa sukreh ki biindeh nà ke ɲmɔbe ukpiɛke paaki bó nnɔ Yonbdaan ya nun bó.

12 Ama binib nnə yé ijər nε, ki te tɛn ipiε, ki te ki de' bε rí li coh yí ki kuuleh. Bi sukreh bà bɛn nà nε, ki li kpo tɛn tiwɛnt,

13 ki li lε utudere, wun nε yé bi'tùonbiεrε nnə ya paaku. Bi'yɛnm sɔnge bε rí li sɔnh isɔnsɔndtùon kuwensiiku nε. Ninbi nin bɛn taan' ki jinh la, bi'yɛnm sɔnge bε rí li lɛreh nε nε. Bi yé tijɔknt nε, ki ηmɔbe ifε.

14 Bi'yɛnmaale kε pε bipiib bo nε. Bi teh ibiεre nε ka jiireh, ki lɛreh ki coh bà ya tekjim ηa faa. Ba gbuokeh bont nε bi'yɛnmaale kε pε tu'bo, ki yé binib bà te miηùum ni.

15 Bi wiε' usɛnmɔnmɔn nε ki tùre' ki paan' Bosər ya bijε Balam ya sɛn bo. Wɔn Balam nε là yíe ilike ki gbien' ki tuo' bi pɛn' wɔ u tien' nà bre.

16 Ama Uwien cère' uηuun len' minilm ki biin' Balam ki pien' wɔn Balam *Uwien ya ñɔbonsɔknl ya jòrtùon.

17 Biwɔnwɔknb bà wɔknh kutonnɛnku nnə te tɛn iñunbunkuon nε, ki te tɛn titɛwɔlgbɔnt tà kutafaaku tuke tù. Uwien bonde' bε mifɛnm nà saan biike cɪnm ηɔ.

18 Bi lienh tigbengt ya lenm nε ma ηmɔbe tingi, ki sɔnh isɔnsɔndtùon yà bi'mɛnku pε i'bo nnə, ki lɛreh ki coh binib bà wiε' bà tùre' ya sɛn na laan wuɔke' nnə.

19 Ki tɔkeh bε ki teh bi pε bi'bo la, bi li lε liwiel nε bɛn bugbɛn ji yé tibont tà teh bε fɛnm nnə ya yonbe, kimε unil teh nà nɪ tɪ mɛn' wɔ ki gbien' wa ji li fre kí wiε nè la, u yé ni'yonb nε.

20 Binib bà bɛnde' *Yesu Kristo wà yé Yonbdaan ki yé Uηmienił nnə ñɛn' bi'ba uηɛndun wuu ya jɔknt ya bont ni ηɔ. Bi liebe' ki kɔn' tu'ni, ki cère' tù mɛn' bε ki tɪ gbien' ba ji li fre kí wiε tù la, bi li tien fɛnm kí cɛn bi là te mikpiεkm ma bo.

21 Kimε ba bi bɛnde' tigbɛmɔnt ya sɛn la, nɪ bi tu nin bε rí bɛnde wù ηɔ kí wiε Uwien ya gber tà bi là wɔkn' bε tù nnə.

22 Nà li tu bε nnə li wuɔn kí ye mikpɛnjenm miε yé imɔn nε. Mɛn si: «Usɛngbɛnl liebe' ki jin' u'siint», nε «Bi sɪi' fanga ki gben', u liebe' ki tɪ binbinde' liwɔbl ni.»

3

Yonbdaan li li baa nε

1 N'jɔtiebε, n kieh kugbɔnlieku sɔ rí de nε. Tu'kε tule ni rí tiɛreh nε ni'kε ηɔ rí tore nε ní li ηmɔbe iyɛnmaalmɔnmɔn nε.

2 Li tien mɛn *Uwien ya ñɔbonsɔknb là juɔ' ki tɔke' nε tigber tà nnə, kí li tien Yonbdaan, Uηmienił là sɔn' u'tondb ni'saan bi tɔke' nε u'gber tà nnə mɔ.

3 Ni li kpiε kí bɛnde nà si: idɛnfɔrkε ya yo binib li te nε, kí li yé binib bà lɛh ki séreh binitɔb, kí li fuobe bi'yɛnm yíe ma bo,

4 ki lienh ki teh: «*Yesu pùon' ki ye u li baa ní-a! U nín ji juore' la? Kimε ti'baambε kpo' haali uyoyo ηɔ ama ni'kε juore' ki te tɛn uηɛndun ya cincinyo nε.»

⁵ Bi lienh nnə ma nnə bi sunde' ηə ki ye Uwien là len' nε kutaaku nin kitink n̄en' haali uyoyo. U taan' miñunm b̀ul liba ki c̀ere' kitink n̄en' upaan bo.

⁶ U là liēbe' ki c̀ere' miñunm yebre' ki kun' nin uηendun ya nib nin nà kε là fuobe uyo bo.

⁷ Ama Uwien len' ki ye kutaaku kuu nin kitink kiε nə li te nε ki gu lidaali là u li bu binib tibuur, kí gben bà ηa boh wə nnə ya gber. Nεn daali nε umu li wi kutaaku nin kitink kε.

⁸ Ama n'jətiebε, na bi li sunde nibonn niba bó nε. Nεn si: uwien uba te tεn ibin liturl nε Yonbdaan bo, nε ibin liturl mə te tεn uwien uba.

⁹ Yonbdaan ηa rí taande u p̀on' ki ye u li tien nà nnə bo tεn binib biba maaleh ma bo. U ηməbe kuminku ni'bo, kimε wa yíe uba rí kpo kí juore fεnm, ama u yíe unil kε rí lèbre u'tetem nε.

¹⁰ Yonbdaan li baa ní lidaali là li ci binib tεn unasu nε. Nεn daali nε kutaaku li gben kí tien kuwaaku kí gbien, nε tibont tà kε te ku'bo nnə rí wi. Kitink nin tibont tà kε te ki'bo nnə mə li wi.

¹¹ Tibont nnə kε li wi ma nnə, ní mən, ní li yé be ya nitunbu? Ní kpe ní li fuobe Uwien yíe ma bo nε, kí li boh wə,

¹² ki gu lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnə rí baa tonm. Nεn daali nε umu li wi kutaaku nε limuuwəl rí donde tibont tà kε te ku'bo.

¹³ Ama Uwien là p̀on' ki ye u li tien kutef̀enku nin kitinf̀enk, kí c̀ere tigbεm̀ont rí li te tu'bo. Ti gu nεn nε.

¹⁴ Nεn bo, n'jətiebε, ni gu ni'daali ma nə, li n̄ikndeh mεn ηə u lá baa' la, wə rí lε ni te uyenduən ni, ka ηməbe jəknt, ka gbé niba saan.

¹⁵ Ní li bεn kí ye ti'Yonbdaan m̀inde' ki wuəke' ma nnə, ní yé ni ya ηmεrm nε. U ya sεn bo nε ti'ninje Pəl wà ti yíe wə nnə kele' nε kugb̀onku kí n̄ε Uwien de' wə miyεnfuom mà nnə bo.

¹⁶ U'gb̀ont kε ni, u ye wə rí len tuu ya gber bo la, u lienh nnə nε. Nibεmbε saan ya ciim faa nε, nε binib bà ηa bεn niba, ka tukn' wəknm miba bo coh tu'tingi ki lèbreh tεn bi lèbreh *Uwien ya gb̀onku ni ya gbεtər ya tingi ma bo, ki tulndeh bi'ba.

¹⁷ Nεn bo, n'jətiebε, n juə' ki təkε' nε sə. Li bεn mεn, ki la c̀ere bà ηa boh Uwien, ki t̀ure' nnə rí lere nε ní paan bi'bo, kí lúo ni se usensien wà ki faa nnə.

¹⁸ Ama t̀ure mεn kí li bεndeh ti'Yonbdaan nin ti'N̄miεnl *Yesu Kristo ki joh inun bó, kí c̀ere u'juokm rí li yebreh ni'saan. Wən si ukpiεke fεnfennə nin uyo wà ηa ηməbe gbenm. [Ami].

Tigbont tà San kele' tù nnò Nà wongeh tigbont tuu te ma bo

San nε kele' tigbont tuta tuu nò. Wa kele' u'yel tu'ni niba saan.

Kukpieku kuu ni ni'ba saan ηa wongeh u kele' kù ki de' wà. U lii kele' ki de' Kristo yaab biba nε, bi paan' binib biba bo bi'wòknm ηa kpe sen bo. Nen bo nε San kele' kugbònkku kuu ki tòke' bà li kàanh kù ki ye bε rí liike bi'yul bo nin mi ya wòknm.

Kugbònlieku ni, San yih u'ba «ucien nε.» U kele' kù ki de' upii uba nin u'bumu nε. Upii uba nin u'bumu nnò yé Kristo ya taanl liba nin li'nib nε.

U saakreh bà li kàan kù nnò ya gbēnent bε rí li yíe tób, kí li pε Yesu ya wòknm bo mòmòm nε.

Wòn unibaab nε kele' kugbòntaaku ki de' uje uba, ki pèke' wò, kimε u pε tigbēmònt ya sen bo, ki toreh Kristo yaab. U liebe' ki lienh ujetò mò bó. U yíe «ucien» ya ñòbu bó, ka teknh cenb mò (migbiirm 9-10). U tí liebe' ki lienh ujetò uba mò ya gber, u teke' Yesu ki jin' (migbiirm 11-12). U saakreh ukpiek nnò ya gbēnent wò rí li pε u ya je ya tetem bo nε.

Mifuobm ya gber

¹ Ti tòkeh nε ti cii' nà, ti'nunbu laa' nè, ti ñuore' nè, ti'nuo me' nè nnò ya gber nε. Tigber bugben là te haali tibont ke ya cincinyo nε, ki yé limiel ya gber.

² Mifuobm nnò ya daan taa' u'ba ki wuòn' tε, ti laa' wò nε ki kundeh imòn, ki tòkeh nε *limiel là ηa ηmòbe gbenm ya gber. Wà yé limiel ya daan nnò là te nin Baa Uwien nε, ki taa' u'ba ki wuòn' tε.

³ Ti cii' nà, ki laa' nè nnò, ti tòkeh ni'mò ni ya gber nε, ηò tinbi nin ninbi rí li te uñòkpaan ni. Ti'ñòkpaan nnò yé uñòkpaan wà tinbi nin ti'Baa Uwien nin u'Bije *Yesu Kristo ηmòbe wù nnò nε.

⁴ Ti yíe tí li ηmòbe uyensonge kí tí gben nε. Nen bo nε ti kele' tigber tuu nò ki de' nε.

Nε mēn licinñunl ni ki kò kuwenwenku ni

⁵ Ti cii' tigber tà *Yesu saan nnò, ti tòkeh nε tun sò: Uwien yé kuwenwenku nε, cinñunl ηa te u'ni.

⁶ Ti lienh ki teh tinbi nin Uwien ηmòbe uñòkpaan, ki liebe' ki te licinñunl ni la, ti yé bitonnendεnb nε, ta ηmòbe gbēmònt.

⁷ Ama ti te kuwenwenku ni tēn Uwien te kuwenwenku ni ma la, ti ηmòbe uñòkpaan nin tób nε. Nε u'Bije *Yesu ya sēm sòkreh ti'biere kε.

⁸ Ti len' ki ye ta ηmabe biere la, ti tulndeh ti'ba ne, gbemànt ηa te ti'fèl ni.

⁹ Ti kpiire' ti'biere ki t'ake' Uwien la, u li fère te, kí sòkre ti'fèl kí ñen nà ke bre, kimε u cuube ne ki yé ugbemàndaan.

¹⁰ Ti len' ki ye ta teh biere la, ti yin' Uwien utonnendaan ne, ne u'gber ηa te ti'fèl ni.

2

Kristo ne yé ucendenduol

¹ N'bumu, ma yíe ní li teh biere. Nen bo ne n kele' tigber tuu ki de' ne. Ama unil tien' ibiere mənən la, ti ηmabe *ucendenduol uba ti'Baa Uwien saan. Wən si: *Yesu Kristo ugbemàndaan.

² U taa' u'ba ki tien' lituɔrl ki de' Uwien ηɔ Uwien ní fère te ti'biere ne. Na yé ti'yi baba, u li fère uɲendun ya nib ke mɔ yi ne.

³ Ti tuo' Uwien ye nà la, nen ne wəngɛh te ki teh ti mənbe ki bɛn Uwien.

⁴ Wà ke ye u bɛn Uwien, ka tuo' u ye nà la, u yé utonnendaan ne, ne gbemànt ηa te u'fèl ni.

⁵ Ama wà ke boh Uwien ya gber la, wən ne cinbe ki yíe Uwien ki ti gben'. Nnɔ ne ti mənbe ki bɛn ki ye tinbi nin Uwien te.

⁶ Wà ke ye wən nin Uwien te la, wə ní li fuobe tɛn *Yesu Kristo là fuobe ma bo.

Li yíe mɛn tɔb

(San 13:34-35)

⁷ N'jotieɛ, na yé wɔbfɛnl ne n kieh ki dienɛ ne, ama ní yé liwɔbkpaal ne. Ni là cin' ki paan' *Yesu Kristo ya sɛn bo ma nnɔ, ne ki cii' lè. Liwɔbkpaal bugbɛn yé tigber tà ni là cii' tù nnɔ ne.

⁸ Nin nɛn ke ηɔ, n kele' liwɔbl là ki de' ne nnɔ yé lifɛnl ne. Ninbi nin *Yesu Kristo ya tetem ne wəngɛh ki teh liwɔbl nnɔ mən. Kimε licinñunl bɛnh ki gbendeh ne, ne kuwenwenmànkɔ cin' ki wendeh.

⁹ Wà ke ye u te kuwenwenku ni, ki nɛn u'tɔ la, u biɛ ki te licinñunl ni ne.

¹⁰ Wà ke yíe u'tɔ la, u te kuwenwenku ni ne. Bonn ηa te u'fèl bo kí fre kí cère wə ní tien nà bre.

¹¹ Ama wà ke nɛn u'tɔ la, u te licinñunl ni ne, ki cuonɛh ka bɛn u joh nà bó. Kimε licinñunl nnɔ juɔn' wə ηɔ.

Ni'nun la li mɔn uɲendun nin u'bont bo

¹² N'bumu, n kieh tigber tuu ní de ne, kimε Uwien fère' ne ni'biere *Yesu Kristo ya yel bo ηɔ.

¹³ N'baambɛ, n kieh tigber tuu ní de ne, kimε ni bɛn wà te haali tibont ke ya cincinyo.

Bifɛnbɛ, n kieh tigber tuu ní de ne,

kimε ni faake' nin usεnpol ubierɔ ɲɔ.

14 N'bumu, n kele' tigber tuu ki de' nε,

kimε ni ben Baa Uwien.

N'baambe, n kele' tigber tuu ki de' nε,

kimε ni ben wà te haali tibont ke ya cincinyo.

Bifɛnbε, n kele' tigber tuu ki de' nε,

kimε ni ɲmɔbe mituɔm,

Uwien ya gber te ni'fɛl ni,

nε ni faake' nin usεnpol ubierɔ.

15 La yíe mɛn uɲɛndun wuu, ki niireh nin tibont tà te u'ni.

Wà ke yíe uɲɛndun wuu la,

wa ɲmɔbe Baa Uwien ya yíem.

16 Kimε iyenmaalbiere ya te unisaal ya fɛl bo nnɔ

nin u ɲmɔbe ununfɔke wà u lenh tibont tà bo nnɔ

nin u ɲmɔbe tigbengt tà u'faal bo nnɔ

ɲa ñɛn' Baa Uwien saan,

tu'ke ñɛn' uɲɛndun wuu ni nε,

ki yé uɲɛndun yaar.

17 *Uɲɛndun wuu nin tibont tà binib ya nun fɔke tu'bo nnɔ ke
li gben, ama wà ke teh Uwien yíe nà la, udaan li tuu ki
te nε.

Nà li tore nε ni bende Kristo ya nennend

18 N'bumu, nɛ sɛn' waamu nε ugbengbenyo ní baa. Ni là
cii' bi ye Kristo ya nennend li baa ní. Fɛnfennɔ wuɔ Kristo ya
nennendb baa' ki yebe. Nɛn bo nε ti bende' ki ye nɛ sɛn' waamu
nε ugbengbenyo ní baa.

19 Bi là te ti'cɛkl ni, nε ki siere' ti'saan. Ba li là yé ti'yaab. Bi
bi là yé ti'yaab la, bi bi bie ki te ti'ni nε. Bi siere' ti'saan ma nnɔ,
nɛn nε wuɔn' tɛ ni wien ki ye bi'ke ɲa li mɔnbe ki yé ti'yaab.

20 Ninbi ben wɔn, Kristo de' nε *Mifuoñaanm ɲɔ. Nɛn bo nε
ni'ke ben nà yé tigbemɔnt.

21 Na yé na ben gbemɔnt nε cère' n kele' tigber tuu ki de' nε.
Ni ben tigbemɔnt ma nnɔ nε cère' n kele' tù ki de' nε. Ni ben ki
ye tonnenku ɲa te gbemɔnt ni.

22 Nɲmε yé utonnendaan-i? Na yé wà nieh ki teh *Yesu ɲa
yé Uwien ya Nigendke Kristo-oo? U ya daan nε yé *Kristo ya
nennend, ki nieh ki teh wa ben Baa Uwien nin u'Bije.

23 Wà ke nie' ki ye wa ben Uwien ya Bije la, u nie' ki ye wa
ben Baa Uwien mɔ nε. Wà ke ye u ben Uwien ya Bije la, wɔn
nin Baa Uwien kpe buñɔbu nε.

24 Ninbi wɔn, cère mɛn ni là cii' tigber tà haali micincinm
nnɔ ní li te ni'fɛl ni. Tigber tà ni là cii' tù micincinm nnɔ te ni'fɛl
ni la, ni tɛ nin Baa Uwien nin u'Bije nε.

25 U pùon' ki ye u li de tɛ nibonn nà nnɔ, nɛn si: *limiel là ɲa
ɲmɔbe gbenm nε.

26 N kele' tigber tuu ki de' ne ní tóke ne binib bà nuunh be ní tuln ne nno bó ne.

27 Ninbi ben wón, Kristo de' ne *u'Fuoñaanm ne mí tuu ki te ni'bo, ne na ji nuunh nil ní wókn ne u'gber. *U'Fuoñaanm nno ne wóknh ne ní'ke. Mí wóknh ne ná nno yé tigbemònt ne, ma nendeh. Li te men nin Kristo, *u'Fuoñaanm wókn' ne ma bo.

28 N'bumu, li te men nin Kristo fenfennò òò lidaali là u li baa ní, kí ñen u'ba upaan bo binib ke ní le wò nno tí li òmòbe midum òò fe la cuo te u'nun bó.

Uwien ya bumu òa ji li teh biere

29 Ni ben ki ye Kristo yé ugbemòndaan ma nno, bende men ki ye unil wà ke teh ná cuube la, u yé Uwien ya buk ne.

3

1 Liike men Baa Uwien yíe te ní tí kpé ma. U yíe te ki gbien' haali ki tí yin' te u'bumu. Ti mánbe ki yé u'bumu ne. *Uñendun ya nib òa ben te, kime ba ben Uwien yé udaan wà.

2 N'jotiebe, fenfennò wuò ti yé Uwien ya bumu ne. Ama ta laan ben ti lá li te ma bo. Ti nín ben ki ye Kristo lá li ñen u'ba upaan bo uyo wà nno, ti li naan wón ne, kime ti li le wò, u te ten u lí te ma bo ne.

3 Wà ke òmòbe Kristo bo li ya dendènl la, wa ji òmòbe jòknt ten Kristo òa òmòbe jòknt ma.

4 Wà ke teh ibiere la, u wié' yiko ne, kime yiko ya wiem yé ibiere ne.

5 Ni ben ki ye Kristo baa' uñendun wuu ni wò ní gben ibiere ne. Ne biere iba mánòn òa te u'ni.

6 Wà ke te nin wò la, wa ji teh biere. Wà ke teh ibiere la, wa laa' wò, ka ben wò mò.

7 N'bumu, la cère men uba ní tuln ne. Wà ke teh ná cuube la, u yé ugbemòndaan ten Kristo yé ugbemòndaan ma ne.

8 Wà ke teh ibiere yé usenpol yò ne, kime usenpol yé ubierdaan ne haali tibont ke ya cincinyo. Nen bo ne Uwien ya Bijé baa' uñendun wuu ni wò ní gben usenpol ya tòn.

9 Wà ke yé Uwien ya buk òa ji li teh biere, kime Uwien ya tetem te u'ni. U yé Uwien ya buk ma nno, wa ní fre kí tien biere.

10 Wà ke teh ná òa cuube, ka yíe u'tò la, wa yé Wien ya buk. Nen ne cèreh bi bendeh bà yé Uwien ya bumu nin bà yé usenpol yaamu.

Li yíe men tób

11 Ni là cii' tigber tà haali micincinm nno tun si: «Tí li yíe tób ne.»

12 La cère men tí li te ten Kayen. U là yé usenpol ubierò yò ne, ki ku' u'ninje. Be bo ne u ku' wò? U là ku' wò, kime u ya tòn là bre ne, ne u'ninje ye cuube.

13 N'yaabe, *uñendun ya nib nen ne la, la cère men nè ní cuo ne yòkm.

14 Tinbi yíe ti'tòb Kristo yaab ma nnò ne cère' ti bende' ki ye ti ñen' mikum ni ki kòn' mifuobm ni. Wà ke ña yíe u'tò la, u bié ki te mikum ni ne.

15 Wà ke nen u'tò la, u yé unikul ne. Ne ni ben ki ye limiel là ña ñmòbe gbenm ña te nikul ni.

16 Nà sò cère' ti bende' miyíem ya tingi: Kristo teke' tinbi ya kuum ne ki kpo'. Ní mòn ti'mò ní teke ti'tòb ya kuum ne kí kpo.

17 Unil ñmòbe lifaal uñendun wuu ni, ki laa' ní pòre' u'tò, ne wa tuo' wò ní ñukre kí tore wò la, u ñmòbe Uwien ya yíem mila bo?

18 N'bumu, la cère men tí li yíe tób buñòbu ni, cère men tí li sònh itùon yà wòngèh ki teh ti mònbe ki yíe tób.

19-20 Nen ne li cère tí bende kí ye ti pe tigbemònt bo. Ní yé ti'yenmaale mònòn ne biindeh te la, ti'yenm dò Uwien saan ne, kime Uwien cèn' ti'yenmaale, ki ben tibont ke.

21 N'jòtiebe, ti'yenmaale ña biindeh te la, ti ñmòbe midum Uwien saan.

22 Ne ti mie' wò nà ke la, u dienh te nè ne, kime ti boh u'wòbl ne ki sòngreh u'yenm.

23 U de' te liwòbl là nnò si: tí teke u'Bijé *Yesu Kristo kí ji, kí li yíe tób, ten wòn *Yesu Kristo tóke' te ma bo.

24 Wà ke boh Uwien ya wòbl la, u te nin Uwien, ne Uwien mò te nin wò. U de' te Mifuoñaanm ma nnò ne cère' ti ben ki ye u te nin te.

4

Ni li tien ma ki bende Mifuoñaanm te bà bo

1 N'jòtiebe, la li teknh men binib bà ke lienh ki teh bi ñmòbe *Mifuoñaanm nnò ki jinh, ama ní sekn kí bende kí ye *Mifuoñaanm ne cère' bi lienh kí yaan kí teke be kí ji. Kime bitonnenñòbonsòknb ji gbe ne uñendun ni.

2 Nà sò li cère ní bende binib bà ñmòbe *Uwien ya Fuoñaanm: wà ke lienh ki teh *Yesu Kristo mònbe ki baa' uñendun wuu ni nin tinisaalgbenent la, wòn ne yé Uwien yò.

3 Wà ke lienh ki teh Kristo ña baa' nin nisaalgbenent la, wa yé Wien yò, u yé Kristo ya nennend yò ne. Ni cii' bi ye Kristo ya nennend li baa ní. Fenfennò wuò u baa' uñendun ni ñò.

4 Ninbi n'bumu, ni yé Uwien yaab ne, ne ki faake' nin *bitonnenñòbonsòknb nnò, kime *Uwien ya Fuoñaanm mà te ni'ni nnò faa ki cèn' Kristo ya nennend wà te uñendun ni nnò.

5 Ben yé uñendun yaab ne. Nen bo ne bi lienh uñendun ya lenm, ne uñendun ya nib cengeh bi'bó.

6 Tinbi ben wòn, ti yé Uwien yaab ne. Wà ke ben Uwien ne cengeh ti'bó. Wà ke ña yé Wien yò ña cengeh ti'bó. Nen ne cère'

ti bende' *Mifuoñaanm, men mà yé tige m̀nt nn̄o te binib bà ni, ki cèrè' ti bende' usenpol utonnendaan m̄o te binib bà ni.

Miyiem ñeh Uwien saan ne

⁷ N'jotieɛ, cèrè men tí li yíe t̄b, kimɛ miyiem ñen' Uwien saan ne. Wà ke ñm̄obe miyiem la, u yé Uwien ya buk ne, ki ben Uwien.

⁸ Wà ña ñm̄obe yíem la, wa ben Wien, kimɛ Uwien yé miyiem ya daan ne.

⁹ Uwien wuɔn' te u'yíem ma bo s̄o: u s̄on' ní u'Bijebaab un̄endun wuu ni ño w̄on bo tí li fuobe ne.

¹⁰ Miyiem nn̄o si nà s̄o: na yé tinbi ne yíe Uwien, Uwien ne yíe t̄e, ki s̄on' ní u'Bije un̄endun ni, w̄o ní lá taa u'ba kí tien lituɔrl kí de Uwien ño w̄o ní fèrè t̄e tí'biere.

¹¹ N'jotieɛ, Uwien yíe t̄e nn̄o ma nn̄o, ní kpe tí'm̄o ní li yíe t̄b ne.

¹² Uba ña kpele ki laa' Wien. Ti yíe t̄b la, Uwien t̄e nin t̄e ne, ne u'yíem te tí'ni ki tí gben'.

¹³ Nà cèrè' ti ben ki ye ti t̄e nin Uwien ne Uwien m̄o t̄e nin t̄e nn̄o si: u de' t̄e *u'Fuoñaanm.

¹⁴ Tinbi laa' Uwien ya Bije, ne ki kundeh im̄on ki teh u'Baa ne s̄on' w̄o ní un̄endun wuu ni, w̄o ní lá li yé un̄endun ya nib ya Nmienl.

¹⁵ Wà ke lienh ki teh *Yesu yé Uwien ya Bije la, Uwien t̄e nin udaan ne, ne u'm̄o t̄e nin Uwien.

¹⁶ Tinbi ben Uwien yíe t̄e ma bo, ne ki teke' ki jin'.

Uwien yé miyiem ya daan ne. Wà ke ñm̄obe miyiem la, u t̄e nin Uwien ne, ne Uwien m̄o t̄e nin w̄o.

¹⁷ Nà cèrè' miyiem te tí'ni ki tí gben' ño tí li ñm̄obe midum Uwien li bu binib tibuur lidaali là nn̄o si: Kristo te ma bo nn̄o, tí'm̄o t̄e nn̄o ne un̄endun wuu ni.

¹⁸ Jɛwaanbu ña te yíem ni. Miyiem mà m̄on ki tí gben' gbendeh bujɛwaanbu ne. Utudere bo ne binib fenge. Unil wà fenge ña laan ñm̄obe yíem mà m̄on ki tí gben'.

¹⁹ Tinbi yíe Uwien, kimɛ w̄on ne kpie' ki yíe' t̄e.

²⁰ Unil lienh ki teh u yíe Uwien, ka yíe u't̄o la, u yé utonnendaan ne. Kimɛ nil ña yíe u't̄o wà u lenh w̄o la, wa ní fre kí ye u yíe Uwien wà wa lenh w̄o.

²¹ *Yesu Kristo de' t̄e liw̄obl là s̄o: unil yíe Uwien la, w̄o ní li yíe u't̄o m̄o.

5

Teke men Uwien ya bije kí ji, kí faake nin un̄endun

¹ Wà ke teke' ki jin' ki ye *Yesu yé Uwien ya Nigendke Kristo la, udaan yé Uwien ya buk ne. Wà ke yíe kibuk ya baa la, u yíe u'buk m̄o ne.

² Ti yíe Uwien ki boh u'wɔb la, nen ne wɔngeh ki teh ti yíe u'bumu.

³ Kimε Uwien ya yíem si: tí li boh u'wɔb ne. Ne u'wɔb nnɔ ɲa faa.

⁴ Wà ke yé Uwien ya buk ne faakreh nin uɲɛndun. Ti'tekjim ne cèreh ti faakreh nin uɲɛndun.

⁵ ɲme yé unil wà faakreh nin uɲɛndun-i? Wɔn si: wà teke' ki jin' ki ye *Yesu yé Uwien ya Bijε.

Yesu Kristo ya mɔnkunb

⁶ Wɔn *Yesu Kristo ne baa' ní nin miɲunm nin misɛm*. Na yé u baa' nin miɲunm baba ne, u baa' nin miɲunm nin misɛm ne. *Mifuoɲaanm kundeh imɔn, kimε mɲ yé imɔn ne.

⁷ Bi te bimɔnkunb bita ne.

⁸ Ben si: Mifuoɲaanm nin miɲunm nin misɛm. Ben bita nnɔ ke kpe buɲɔbu ne.

⁹ Ti teknh binib ya mɔnkun la, tí li ben kí ye Uwien ya mɔnkun cɛn' binib yu. Uwien ya mɔnkun nnɔ si: u kun' imɔn ki ye *Yesu mɔnbe ki yé u'Bijε ne.

¹⁰ Wà teke' Uwien ya Bijε ki jin' la, u tuo' Uwien kun' imɔn yà nnɔ ne. Ama wà ɲa teke' Uwien ki jin' la, u yih wɔ utonnɛndaan ne, kimε wa teke' Uwien kun' u'Bijε bo imɔn yà nnɔ ne ki jin'.

¹¹ Uwien ya mɔnkun nnɔ si: u de' te limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm, ne u'Bijε ne yé limiel nnɔ ya daan.

¹² Wà te nin Uwien ya Bijε ne ɲmɔbe limiel nnɔ. Wà ɲa te nin Uwien ya Bijε ɲa ɲmɔbe lè.

Tigbɛfɔrkaar

¹³ N kele' tigber tuu ke ki de' ne ɲɔ ní bende kí ye ninbi bà teke' Uwien ya Bijε ki jin' nnɔ, ni ɲmɔbe limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm ne.

¹⁴ Ti ɲmɔbe midum mà Uwien saan si: ti mie' wɔ nà ke u'yíem bo la, u cengeh ti'bó ne.

¹⁵ Ti ben u cengeh ti'bó ma nnɔ, ti mie' wɔ nà ke la, ti du ki ye ti laa' nɛ ɲɔ.

¹⁶ Unil laa' u'tɔ teh ibiere yà ɲa kuuleh la, wɔ ní kàare kí de wɔ ɲɔ Uwien ní tɔre u'fuobm, ní yé ibiere nnɔ ɲa mɔnbe ki kuuleh ne la. Kimε ibiere iba te ki kuuleh, ma niireh be ní kàare kí de binib bà teh i ya biere.

¹⁷ Itɔn yà ke ɲa cuube yé ibiere ne. Ama nà yé ibiere ke ne kuuleh.

¹⁸ Ti ben ki ye wà ke yé Uwien ya buk ɲa ji teh biere, kimε Uwien ya Bijε gu wɔ, ne usɛnpol ubierɔ ɲa ní fre kí tien wɔ niba.

¹⁹ Ti ben ki ye tinbi yé Uwien ya bumu ne, ki ben mɔ ki ye uɲɛndun ya nib ke te usɛnpol ubierɔ ya wɔbl ni ne.

* 5:6 Yesu Kristo ne baa' ní nin miɲunm nin misɛm ya tingi si: Bi sii' wɔ Uwien ya ɲunm nin u'kuum ne.

²⁰ Ti ben ki ye Uwien ya Bijε baa' ki wuɔn' tε ti li tien ma kί bende Uwenm̀̀n nε. Ti tε nin Uwenm̀̀n nε, kί ñε u'Bijε *Yesu Kristo bo. Wɔn nε yé Uwenm̀̀n, ki yé limiεl là ηa ηm̀̀be gbenm ya daan.

²¹ N'bumu, liike mεn ni'yul bo nin ibule ya gber.

Kugbɔnlieku kua San kɛle' kù nnɔ

Ifuonde

1 Min ucien, n fuondeh sin ti'naa wà Uwien gènde' ηe nin a'bumu*. N yíe ne imònmòn ne. Na yé min baba ne yíe ne, binib bà ke ben tigbemònt nnɔ mɔ yíe ne ne,

2 kí ñe tigbemònt tà te ti'fèl ni, ki li tuu ki te ti'ni nnɔ bo.

3 Baa Uwien nin u'Bije *Yesu Kristo ní juoke te, kí muɔ te micεεkm, kí de te uyenduɔn ηɔ tí li pe tigbemònt bo, kí li fuobe miyíem ni.

Li ηmɔbe mɛn tigbemònt, ki li yíe tɔb

4 N laa' a'bumu muba pe tigbemònt bo ten Baa Uwien de' te liwɔbl ma bo nnɔ, ne n'yenm sɔnge' ki gbien'.

5 Sin ti'naa, fɛnfennɔ n gbáanh ηe ne, cère mɛn tí li yíe tɔb. Na yé wɔbfènl ne ní kɛle' ki de' ηe, ní yé ti là cii' là haali ucincinyo nnɔ ne.

6 Miyíem ya tingi si: tí li fuobe Uwien ya wɔbl ye ma bo ne. Li ya wɔbl ne ni là cii' lè haali ucincinyo nnɔ: «Li fuobe mɛn lí ye ma bo».

7 Binib bà tulndeh bi'tɔb yebre' uηendun wuu ni, ki lienh ki teh *Yesu Kristo ηa baa' nin nisaalgbenent. Unil teh nnɔ la, u yé wà tulndeh binib ne, ki yé *Kristo ya nennend.

8 Liike mɛn ni'yul bo ηɔ ti'tuonl la juore fɛnm. La juore' fɛnm la, ni li lɛ lisuul kí tí gben.

9 Wà ke taah tibontɔr ki pukndeh Kristo ya wɔknm bó, ka fuobe mí ye ma bo la, wa te nin Uwien. Wà fuobe Kristo ya wɔknm ye ma bo la, u te nin Baa Uwien nin u'Bije ne.

10 Wà baa' ní ni'saan ka tuke mi ya wɔknm la, la teke wɔ mɛn, ki la fuonde wɔ mɔnɔn.

11 Kimɛ wà fuonde' wɔ la, udaan nin wɔn kpaan' iye ki sɔn' u sɔnh itùonbiεε yà nnɔ nínnɔ.

Micèbm

12 N ηmɔbe tigber tù yebe ní tɔke ne ama ma yíe ní kɛle tù gbɔnku ni. N daan ní baa ni'saan, kí lɛ ne, tí tɔke tigber ηɔ kí li ηmɔbe uyensɔnge kí tí gben ne.

13 Ti'naa, a'ninse wà Uwien gènde' wɔ nnɔ ya bumu mɔ fuondeh ηe.

* 1:1 Ti'naa nin u'bumu li fre kí ye Kristo ya taanl liba nin li'nib.

Kugbɔntaaku kùà San kele' kù nnɔ

Ifuonde

¹ N'jɔ Gayus, min ucien fuondeh ηε. N yíe ηε imànmòn nε.

² N'jɔ, n kàareh ki teh nè rí li mɔn a'bo isen ke ni nε; á li ηmɔbe ugbenensonge mɔnmɔnm, ten a'fuobm mɔn Uwien saan ma bo.

³ Ti'tɔb Kristo yaab biba baa', ki lá tɔke' nni a pe tigbemònt bo ma bo nin a fuobe tigbemònt ni ma bo, nε n'yenm sɔnge' ki gbien'.

⁴ Nà li cère n'yenm rí sɔnge kí tí kende si: rí cii n'bumu pe tigbemònt ya sen bo nε.

Bi pèkeh Gayus

⁵ N'jɔ, a pe Kristo ya sen bo mɔnmɔnm ki teh u'nib nà mɔn nin bi yé bicenb ma ke nnɔ.

⁶ Bi'mɔ len' Kristo ya taanl yaab saan a yíe binib ma bo. N gbáanh ηε nε, li toreh be bi'sencenl ni Uwien yíe ma bo.

⁷ Kime bi cuonh ki sɔnh Kristo ya tuonl nε ka teknh niba bà ηa pe Wien bo saan.

⁸ Nεn bo, nǐ kpε tinbi nε rí li toreh bi ya nib, ηɔ tinbi nin ben rí taan kí li tɔkeh binib tigbemònt.

Diotref nin Demetriyus ya gber

⁹ N là kele' tigber tuba ki de' Kristo ya taanl yaab. Ama Diotref wà yíe wɔ rí li yé ni'ke ya senlier nnɔ ηa tɔnge ti'gber.

¹⁰ Nεn bo nε n baa' ní la, n li tɔke u teh nà ke nnɔ. Nεn si: u lienh ti'bo tigbebiert tà ke nnɔ. U tien' nεn ke ki ye nà sɔnge' u'yenm. Ti'tɔb Kristo yaab baa' la, wa teknh be, nε bà mɔ yíe be rí teke be la, u piendeh be, ki ηuɔh be Kristo ya taanl ni.

¹¹ N'jɔ Gayus, la tɔkre bà teh nà bre; ama bà teh nà mɔn, kime wà ke teh nà mɔn yé Uwien yɔ nε. Wà mɔ ke teh nà bre ηa ben Wien.

¹² Demetriyus wɔn, binib ke pèkeh wɔ nε. U pe tigbemònt tà bo nnɔ mɔ wɔngeh ki teh u yé unil nε. Ti'mɔ pèkeh wɔ nε, nε a ben ki ye ti pèkeh wɔ ma nnɔ nǐ yé imòn nε.

Micèbm

¹³ N ηmɔbe tigber tù yebe rí tɔke ηε ama ma yíe rí kele tù gbɔnku ni.

¹⁴ N daan ki ye nǐ pukn' waamu la, n li le ηε, tí tɔke tigber.

¹⁵ Uwien rí de ηε uyenduɔn.

A'jɔtieb fuondeh ηε. A'mɔ rí fuonde ti'yaab ke jeje kí de te.

Kugbɔnku kua Sud kele' kù nnɔ Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Kugbɔnku kuu te ki de' Kristo yaab ke ne. Ku'maam neke Pier kele' kulieku kua nnɔ ne. Kugbɔnku kuu ya gber mɔh nin bitonnɛnɛnɔbonsɔknɔ ya tonnɛnku nin bi'tetefɛnfɛnm ne (migbiirm 6-13; 2 Pi iyul 2).

Wà kele' kugbɔnku kuu nnɔ taah Kujɔtiɛkpaaku ya gbɔnku ya gber ne, ki nɛndeh miwɔknm len ki wɔknh u'yo ya nib. U liebe' ki taah Sufmbɛ ya gbɔnt tuba mɔ ya gber ki kieh u'gbɔnku ni. Ama tigbɔnt nnɔ tun ɲa te Uwien ya gbɔnku ni (migbiirm 9, 14, 15).

U taah iɲɔbon yà cɔkreh ne ki tɔkeh Uwien li dɛre bà yie' u'yiem ya gber ya tub ma bo (migbiirm 3-13). Ama u liebe' ki tɔke' mɔ ki ye nɛ kpe be ɲ muɔ be micɛɛkm ne kí tore be ɲɔ be ɲ nɛ Uwien li dɛre binib ya tub ma nnɔ ni (migbiirm 22-23). Sud kele' u'gbɔnku ni ubenpiebe ya gber la, u yie wɔ ɲ pien nà bre nin kinunbɔnk ne. U ya benpiebe ɲa bereh ama u ɲmiɛndeh ne.

Ifuonde

¹ Min Sud, n yé *Yesu Kristo ya tonsɔnl ne, ki yé Saak ya ninɛ. Min ne kieh kugbɔnku kuu ɲ de ninbi bà Baa Uwien yin' ne, ki yie ne, ki cɛre' *Yesu Kristo gu ne nnɔ.

² Uwien ɲ li tuu ki muɔh ne micɛɛkm, kí de ne uyɛnduɔn kí gbien, kí li yie ne cɛɛn.

Uwien li dɛre bà wɔknh nà ɲa kpe sɛn ya tub

³ N'jɔtieɛ, n'fɛnm là ton ɲ kele kugbɔnku kí tɔke ne miɲmiɛnm mà yé ti'ke yaam nnɔ ya gber ne. Ama fɛnfɛnnɔ n laa' nɛ yé n'bo liwɔbl ne ɲ kele kí de ne kí cɛre ni'fɛl ɲ li co ɲɔ ní mɔ Uwien tɔke' u'yaab mitekjim ya gber tà bolm miba kpein nnɔ bo.

⁴ Kimɛ binib biba lɔnbe' ki kɔn' ni'ni, ki yé bibiɛrdɛnb, ki sikreh ti'Wien ya juokm ya gber ya tingi ɲɔ be ɲ fre kí li teh bi'sɔnsɔndl ne. Bi wie' *Yesu Kristo wà yé ti'Wɔnwɔknbaab, ki yé ti'Yonbdaan nnɔ ya gber. Ni kele' *Uwien ya gbɔnku ni haali uyo ɲɔ ki ye Uwien li dɛre bi'tub.

⁵ Ni ben n li tɔke ne nà ke nnɔ mɔnmɔnm. Nin ni ben ma ke nnɔ n yie ɲ tiere ne kí ye Yonbdaan là ɲmiɛn' Israyel yaab Esipt ni ne. Ni ya puoli bó ne u gben' bi'ni bà ɲa teke' wɔ ki jin' nnɔ ya gber.

6 Tiere men Uwien ya tondb bà là dâan' Uwien sien' bε nà saan, ki siere' ki dâan' bi'kônkuôn nnô ya gbεr. Uwien lôle' bε nε, bε rí li tuu ki lùo, kí li te kubùoku kùà ríô ka ηmôbe biεn, ki biike ni, ki gu tibuur ya wengbiin ya daali.

7 Liεbe kí tiere men Sodam nin Gomor ya du nin idutô ya kpieke yí nnô ya nib là tien' lisônsôndl tén bitondb nnô ma nnô ya gbεr. Bi tien' lisônsôndl ní tí kende' haali ki ji tí nuunh bε rí li duôndeh nin tibont tà nin nisaal ηa tε*. Uwien là dεre' bi'tub, ki kuôn' bε umu wà ηa rí kpiin ni. Nen nε wôngeh nà lá li tu bibiērdεnb.

8 Bibiērdεnb nnô mō teh tén bεn nε. Bi pε bi'deknt bo nε ki sônh itùon yà kuôndeh bi'tiema gbenent tijôknt, ki yindeh Uwien ya yonbdent, ki sukreh nà kε ηmôbe ukpieve paaki bó.

9 Uwien ya tondb ya cien Misel mōnōn nin *usenpol là kônh uyo wà Moyis ya gbenent bo nnô wa là tuo' ki suke' ki biin' wô ama u là tōke' wô ki ye: «Yonbdaan rí dεre a'tub» baba nε.

10 Ama bibiērdεnb nnô bεn wōn, bi sukreh ba bεn nà nε, ki te tén ipiε, ki maaleh ki teh bi bεn nà nnô mōnōn tulndeh bε ki joh nε.

11 Ní bre bi'bo, kime bi kpïen' Kayen là kpïen' usen wà nnô nε. Bi taa' bi'ba ki de' ilike ya nuunm nε ki tûre' tén Balam, ki yie' Uwien ya ñôbu bó tén Kore là yie' ma bo, nε ki kpo'.

12 Ninbi Kristo yaab taan' ní ji tijier la, bi saake ni'ni tén tijôknt nε ki saah ni'jiejin, ki jinh fuɔlfuɔl, fε ηa ηmôbe bε, ki maaleh bεn baba bó. Bi te tén utaa wà yin' ki bōnde' ki juore' nin kutafaaku ka nii' nε; ki te tén isiin yà ηa lùonh haali i'lônluônyo mōnōn, ki kpikre' ki lu', ki kpo' kεkε nε.

13 Bi sônh ifε ya tûon nε ki joh tén miñunciem ya ñungbegbel teh kujujuku miñunm ya gbε ma bo, ki te tén iñmaabii yà cuonh ka ηmôbe i'joh nà bó. Uwien bonde' mifenm ki ble' bε licinñunl ni bε rí li te len uyo wà ηa ηmôbe gbenm.

14 Enôk, wà là yé ti'yaaje nlole bo kí cin Adam ya bùol nnô, là sôkn' Uwien li tien bibiērdεnb nnô ma bo ki ye: «Li cengeh men, Yonbdaan nin u'tondb turbem li baa

15 kí lá bu binib kε tibuur; tibuur rí cuo bibiērdεnb kε, bi sônh itùonbiere yà kε nnô nin bi len' u'bo imεbil yà kε nnô bo.»

16 Bi yé binib bà ηulnh uyo kε nε, nε bonn kε bonn ηa dèkreh bεn. Bi pε bi'yenm yie nà bo nε, ki lienh nin tigbengt, ki tōkeh binib tiñôjmaagber, ki nuunh bε rí jonde bi'bo.

Igbiere

17 N'jotieε, ninbi bεn wōn, tiere men ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya tondb là juo' ki tōke' nε tigber tà nnô.

* 1:7 Tibont tà nin nisaal ηa tε ya tingi te holm mile bo nε: Uwien ya tondb bii tiwent.

18 Bi là tǎke' nε ki ye: ufǎfǎryo binib lá li lè nε, kí li pε bi'yεnm yíe nà bo, ka rí li boh Wien.

19 Bεn nε boreh binib, ki pε unisaal yíe nà bo, ka ηmǎbe *Fuoñaanm.

20 N'jǎtiebε, ninbi bεn wǎn, ni teke' Uwien ya gbεñaanm tà nnǎ, ñi mεn tun bo kí li joh inun bó, kí li kǎareh wǎ *Mifuoñaanm ya tuǎm bo,

21 kí li tuu ki te Uwien ya yíem ni, ki gu ti'Yonbdaan *Yesu Kristo rí de nε limiel là ηa ηmǎbe gbenm u'nimǎnt bo.

22 Binib bà maaleh milele nnǎ, muǎ mεn bε micεεεkm.

23 Bitǎb mǎ te ní ñεn bε umu ni bε rí ηmεre. Ní muǎ bitǎb mǎ micεεεkm ama kí li dèkreh ni'ba, ki la miekeh bi'wεngolkaar mǎnǎn, kimε bi'tùon nnǎ kuǎn' tu'mǎ tijǎknt ηǎ.

Li pèkeh mεn Uwien

24 Uwien nε yé wà li fre kí li gu nε ni la lu' sεn kε sεn ni, ki li cère ní sere wǎn wà ηmǎbe ukpíεke ya nun bó, kí li tuu ki ηmǎbe uyεnsǎnge, ki la ηmǎbe biil.

25 Wǎn wà yé Uwenbaabe, ki yé ti'Ñmienl kí ñε ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo nnǎ si ukpíεke nin uyεbn nin mituǎm nin ufaa tibont kε bo uyo wà gbèbre' nin fεnfennǎ wuǎ nin uyo kε. Ami.

Mikpiirm

Nà wəngəh kugbənku kuu te ma bo

Bi kele' kugbənku kuu nə uyo wà bi là jèndeh Kristo yaab ki gbiekeh nε. Erom ya bεrb là yie bε ní li pukeh bε tεn bi yé iwien nε. Kristo yaab biba là tuo' ki jènde' bi'tekjim bo, ama bitəb ηa là laa' fəl ki jènde' bi'tekjim bo.

Tinennent nin tijinjint nε yεbe kugbənku ku'ni. Tà yεbe n̄en' ní Kujətiekpaaku ya gbənku ni nε. Inənbε nin misiem mə te ku'ni, ama nà kε ηməbe n̄i ye nè ní ye bà nε. Nà teh nà bre kε taan' ki te miñunciem ni nε, nε utunwien nε yé nà kε bre ya nennēnku.

Kugbənku kuu gbiire' ibəkcenciēn ile nε nin kugbənku bugbēn ya tondm ya gber.

Libəkkpiekl ni (1:1-3:22) bi lienh Kristo ya táan ilole yà te Asi ya tinfēnm ni nnə ya gber nε.

Libəkliel ni (iyul 4-20) wà kele' kù nnə laa' tibont nnə kε tideknt yaam nε. U wuən' ki ye Yesu Kristo nε yé Uwien ya Pebuk ki yé limiēl ya daan ki ηməbe mituəm tibont kε bo.

Iyul 21-22 təkēh Uwien yie wə ní n̄en tibonfēt tā nnə ya gber nε.

¹ Tigber tā te kugbənku kuu ni nə yé tigbεbəlkaar tā Uwien təkē' *Yesu Kristo wə ní kpiire tū kí təkē u'tonsənb tibont tā li tien na ní taande* nε. Nε *Yesu sən' Uwien ya tond wə ní t̄i təkē u'tonsənl San tigber nnə.

² San laa' tibont tā kε nnə u kun' imən ki ye *Yesu Kristo nε wuən' wə tū, nε tū yé Uwien ya gber nε.

³ Tigber tā te kugbənku kuu ni nə n̄en' Uwien saan nε. Unil wà kàanh tū binib ya nun bó nin bà cengeh tū ki boh tū nnə, Uwien ya mən̄m te bi'bo, kimε uyo wà ní'kε li tien nnə nek̄n' ní ηə.

San fuondeh Kristo ya táan ilole yà te Asi ya tinfēnm ni

⁴ Min San nε kele' kugbənku kuu ki de' *Kristo ya táan ilole yà te Asi ya tinfēnm ni nnə. Uwien wà là te, ki biε ki te, ki we ní nnə nin u'Fuoñaanm† mà te u'berbiek saan nnə ní juoke nε, kí de nε uyēnduən.

⁵ *Yesu Kristo wà yé umənkunmən, ki kpie' ki mēkre' bitenkpiib ni, ki yé uηēndun wuu ya bεrb ya ciēn nnə mə ní juoke nε, kí de nε uyēnduən.

U yie tε, nε ki taa' u'ba ki tien' lituərl,

* **1:1** *Na n̄ taande* ya ciim te holm mile bo nε: Nà li tien itāan yie bo bii nà ηa ηməbe p̄erm. † **1:4** Bi lεbre' iñəbon yà ki ye u'Fuoñaanm nnə; † kele' Grēkmbε ya lenm ni ki ye: Tibont tulole tā te Uwien ya bεrbiek saan nnə nε.

ki ñen' te ti'biere ni,

⁶ ki tien' te biberb Uwien ya bel ni, ki cère' ti yé u'Baa Uwien ya təturkaab. Wən si ukpíeke nin mituəm uyo ke. Ami.

⁷ Liike mən, u te titewəlgbənt ni ki we ní.

Unil ke ya nun li le wə,

bà là cəke' wə likpaanl nnə mənən li le wə,

wən bo ne inibol yà ke te utingben bo nə

li muəh ki kpíendeh.

Ní yé imən ne. Ami.

⁸ Yonbdaan Uwien ye:

«Min ne yé micincinm nin migbenm.»

Wən ne yé wà là te, ki biε ki te, ki we ní,

ki yé mituəm ke ya daan.

San laa' Yesu tideknt yaam

⁹ Min San n yé ni'ninjε ne. Min nin ninbi taan' ki jin' ijend, ki ηməbe kuminku *Yesu bo, ki taan' ki yé biberb Uwien ya bel ni. Uwien ya gber nin n kundeh imən *Yesu bo ma nnə, ne bi là taa' nni ki jon' lidekl là bi yih lè Patmos nnə bo.

¹⁰ Yonbdaan ya daali, *Mifuoñaanm taa' nni, ne n cii' uníeke uba bó u giere' ufaa bo n'puoli bó ten linatunl

¹¹ ki ye: «Kele a laa' nà kugbənku ni, kí taa kù kí sən kí tí de *Kristo ya táan ilole yà te Asi ya tinfenm ya du ilole ni nnə. Idu nnə si: Efes nin Siminn nin Pegam nin Tiyatiir nin Sades nin Filadelfi nin Lawodise.»

¹² N jiebe' ní liike udaan wà lienh nni. N jiebe' ma nnə ne ki laa' miñəkm ya fr ilole,

¹³ ki laa' niba ifr nnə ya siik ni ní naan unisaal, ki guo liliəfəfəkrɪ, ki buobe miñəkm ya ningbenl u'siik ni.

¹⁴ U'yur pīen kponkpon ten tikunkunt, ne u'nun muəreh ten umupien.

¹⁵ U'taan windeh ten kukurku kua faa bi pule' kù umu ni kù mónde', ne u'niεke mə tuoreh ten miñunciem ne fuh.

¹⁶ U ηuuke iñmaabii ilole u'nəjie bó, ne kijusiek kà fenbe ki ηme ikele ke ile nəreh ki ñeh u'ñəbu ni. U'nun bó muəreh ten liwenyul ya wien ne.

¹⁷ N laa' wə uyo wà nnə, ne ki lu' u'nintuəli ki naan utenkpii. Ne u taa' u'nəjie ki me' nni, ki təke' nni ki ye: «La sen jəwaanbu. Min ne yé ukpíek nin ufərke,

¹⁸ ki yé wə fuobe. N là kpo' ne, ama fenfenno n fuobe ne uyo ke, ki ηməbe mituəm mikuum nin kutenkpiiku ke bo.

¹⁹ Nen bo, kele a laa' nà, nen si: nà teh fenfenno wuə nə nin nà lá li tien.

²⁰ A laa' iñmaabii ilole yà n'nəjie bó nnə nin miñəkm ya fr ilole yà nnə yé tibont tà ya tingi buə ne. Tu'tingi si: iñmaabii

ilole nnə yé Uwien ya tondb bà gu Kristo ya táan ilole nnə nε‡. Ifr ilole nnə mə yé Kristo ya táan ilole nnə nε.»

2

Kele kugbɔnku ki de Kristo ya taanl là te Efes ya du ni nnə

¹ «Kele kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Efes ya du ni nnə ya cien kí ye wà ɲuuke inɲaabii ilole u'nojje bó, ki cuonh miñòkm ya fr ilole ya siik ni nnə, nε len' ki ye:

² «N bɛn a sɔnh itùon yà, ki bɛn a ñikndeh ma bo, ki ɲmɔbe kuminku, ki bɛn ki ye ɲa toh bibiɛrdɛnb ya ñɔbu bó. N bɛn ki ye a sekn' binib bà yih bi'ba n'tondb ɲɔ ka yé bɛ nnə, ki bɛnde' ki ye bi yé bitonnɛndɛnb nε.

³ A ɲmɔbe kuminku, ki jin' ijɛnd n'bo, a'fɛl ɲa wòre',

⁴ ama n li kɔn nin ɲɛ nibonn niba bo nε, kimɛ ɲa ji yíe nni tɛn a là cin' ki yíe nni ma bo.

⁵ Tiɛre a là cin' ki ɲmɔbe miyíem mà ki yaan ki lu' nnə bó. Lɛbre a'tetem kí liɛbe kí li sɔnh a là cin' ki sɔnh itùon yà nnə, nnə ɲa ñí la, n li baa a'saan kí lá yuure a'fɛl li'sensienbùol.

⁶ Ama a ɲmɔbe kupɛnɲeku nibonn niba bo nε, kimɛ a nɛn Nikola ya cɛkl ya nib* ya tùon tɛn n'mə nɛn yè ma bo nε.

⁷ «Wà ɲmɔbe litubl la, wɔ́ ń cii *Mifuoñaanm tɔkeh Kristo ya táan ki teh bà. Wà kɛ mɔn' ki faake' la, n li cèbe wɔ́, wɔ́ ń mɔ busubu bùa te Uwien den ki dienh limiɛl nnə ya bi.»

Kele kugbɔnku ki de Kristo ya taanl là te Siminn ya du ni nnə

⁸ «Kele kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Siminn ya du ni nnə ya cien kí ye wà yé ukpiɛk nin ufɔrke, ki là kpo' ki mɛkre' bitenkpiib ni nnə nε len' ki ye:

⁹ «N bɛn bi jɛndeh nε ijɛnd yà nin ni'jiint, ama ni nín yé bifaaɛnb nε. N bɛn binib bà yih bi'ba *Sufmbe ka nín ji kpe bɛn *Sufmbe ya sɛn nnə sukreh nε isuk yà. Bi yé *Satan ya taanl yaab nε.

¹⁰ La fɛnge mɛn ni li ji ijɛnd yà. Ni bɛn-ii! Usɛnpol li biike nε kí cɛre bɛ ń pɛkn ni'ni biba. Bi li jɛnde nε kí tì baa iwien piik. Bi li ku nε mɔnɔn la, li pɛ mɛn n'bo. N li su nε limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm.

¹¹ «Wà ɲmɔbe litubl la, wɔ́ ń cii *Mifuoñaanm tɔkeh Kristo ya táan ki teh bà. Wà kɛ mɔn' ki faake' la, wa ń kpo kí lere†.»

Kele kugbɔnku ki de Kristo ya taanl là te Pegam ya du ni nnə

‡ **1:20** Bi li fre kí lɛbre Uwien ya tondb bà gu Kristo ya táan ilole nnə kí ye Kristo ya táan ilole nnə ya cienb mə. * **2:6** Kugbɔnku kuu baba nε lienh Nikola ya cɛkl ya nib bó. Licɛkl nnə là wɔknh miwɔknm mà ɲa kpe sɛn nε. Nil ɲa cinbe ki bɛn miwɔknm nnə ya tingi. † **2:11** Kí kpo kí lere ya tingi si: kí li tuu ki te umu wà ɲa ń kpiin ni kí lɛbreh nε. Liike 21:8.

12 «Kεle kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Pegam ya du ni nnɔ ya ciɛn kí ye wà ηmɔbe kijusiek kí fenbe ki ηmε ikele ke ile nnɔ nε len' ki ye:

13 √N bɛn a kɔ nà saan nnɔ, *Satan ya bɛrbiɛk mɔ te nɛn saan nε. Bi là ku' n'mònkunmòn Antipas ni'du ni nε. *Satan kɔ wun ni nε. Haali u ya yo mɔnɔn ηa wiε' a'tekjim, a juore' ki pɛ n'bo nε.

14 Ama n li kɔn nin ηε nibonwawaann niba bo nε, kime ni'ni biba pɛ Balam ya wɔknm bo nε. Wɔn nε là gbiere' Balak u li tien ma kí tuln Israyel *yaab bε í ηmɔn titɔtuɔrnɔnt, kí tien lisɔnsɔndl.

15 Nikola ya cɛkl ya nib mɔ wɔknh mi ya wɔknbaabm nε, nε ni'ni bi'ba pɛ mi'bo.

16 Nɛn bo, lèbre a'tetem, nnɔ ηa ní la, n li baa a'saan nà ní taande, kí taa kijusiek kà te n'ñɔbu ni nnɔ kí tɔ nin binib nnɔ butɔbu.

17 √Wà ηmɔbe litubl la, wɔ í cii *Mifuoñaanm tɔkeh Kristo ya táan ki teh bà.

∠Wà ke mɔn' ki faake' la, n li de wɔ tijier tà buɔ bi yih tù *mann‡ nnɔ, kí de wɔ litɛnpenpienl liba bi kele' li'bo liyefɛnl. Wà teke' litɛnl nnɔ baba ηa ní la, uba ηa bɛn liyel nnɔ.»

Kεle kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Tiyatiir ya du ni nnɔ

18 «Kεle kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Tiyatiir ya du ni nnɔ ya ciɛn kí ye Uwien ya Bijε wà ya nun muɔreh tɛn umupien, u'táan windeh tɛn kukurku kùaa faa bi pule' kù umu ni kù mɔnde' nnɔ, nε len' ki ye:

19 √N bɛn a sɔnh itùon yà nin a ηmɔbe miyíem mà, ki bɛn a ηmɔbe mitekjim mà, ki bɛn a toreh binib ma bo nin a ηmɔbe kuminku kùaa. Fɛnfɛnnɔ a sɔnh itùon yà yebe ki cɛn' mikpiɛkm ye.

20 Ama n li kɔn nin ηε nibonn niba bo nε, kime a cère' Sesabel§, upii wà yih u'ba *Uwien ya ñɔbonsɔknl nnɔ tulndeh n'tonsɔnb ki wɔknh bε bε í li teh lisɔnsɔndl, ki li ηmɔnh titɔtuɔrnɔnt.

21 N de' wɔ libònl wɔ í lèbre u'tetem, ama wa yíe wɔ í lèbre u'tetem kí wiε u'sɔnsɔndl nnɔ.

22 Nɛn bo, wɔn nin binib bà pɛ u'bo ki teh lisɔnsɔndl nnɔ ηa lèbre' bi'tetem ki dàan' itùon nnɔ la, n li cère bε í ji ijɛnd kí gbien,

23 kí cère bà pɛ u'bo nnɔ í kpo ηɔ Kristo ya táan ke í bende kí ye min nε bɛn nà te unisaal ya fɛl ni. N li jiin ni'ni wà ke u'tùon kpɛ ma bo nε.

‡ 2:17 Mann yé tijier tà Uwien là de' tù Israyel yaab kupenpelku ni nnɔ nε. Mann wà buɔ li fre kí li yé tijier tà Uwien dienh tù binib kí ñε Yesu Kristo bo. Liike San 6:49-51. § 2:20 Niε saan bi ye *Sesabel* ma nnɔ, bi niireh unil wà yíe Uwien ya ñɔbu bó nε.

24 «Ninbi bà te Tiyatiir ya du ni, ka pe Sesabel ya wɔknm bo, ka ben bi nendeh ki yih nà «*Satan ya bonbɔlkaar nnɔ», n tɔkeh ninbi nɛ ki teh ma rí wɔbn nɛ kí de nɛ tuktol kí pukn.

25 Ama li ηuuke men ni ηmɔbe nà nnɔ mɔnmɔnm kí tí baa lidaali là n li baa ní.

26 Wà mɔn' ki faake', ki pe n'tuon bo ki tí fɔre' la, n li de wɔ ticiɛnt inibol ke bo,

27 wɔ rí li ηuuke be nin ufaa, ki la ηmɔbe nunsɔnge bi'bo, kí niin be be rí tí we ten isèn.

28 N'Baa de' nni mituɔm ma nnɔ n'mɔ li cère wà mɔn' ki faake' rí li windeh ten litennɛηmaasel nɛ*.

29 «Wà ηmɔbe litubl la, wɔ rí cii *Mifuoñaanm tɔkeh Kristo ya táan ki teh bà.» »

3

Kele kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Sadɛs ya du ni nnɔ

1 «Kele kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Sadɛs ya du ni nnɔ ya ciɛn kí ye wà likeh Uwien ya Fuoñaanm*, ki ηuuke inmaabii ilole nnɔ nɛ len' ki ye: «N ben a sɔnh ituon yà. Binib lienh ki teh a fuobe nɛ ama a kpo' ηɔ.

2 La gɔh, gore ηɔ bà ya tekjim benh mè rí gben nnɔ la tonde, kime n laa' a'tuon ηa mɔn ki gben' n'Wien ya nun bó.

3 Nɛn bo, tiere bi là wɔkn' ηe miwɔknm mà nnɔ bó nin a là cii' mè ma bo. Li ηuuke mè, kí lèbre a'tetem ki la gɔh. A gɔh la, n li baa a'saan ten unasu nɛ, ηa rí bende uyo wà n li baa ní.

4 Ama a'nib biba te Sadɛs ya du ni, ka kuɔn' bi'ba jɔknt. Ben nɛ li tɔke nin nni kí li guo tikpɛlcɛpenpient, kime bi kpe nnɔ nɛ.

5 Nnɔ nɛ wà mɔn' ki faake' li gole tikpɛlcɛpenpient. Ma rí ηmire u'yel limiel ya gbɔnku ni fiebu. N li len n'Baa Uwien nin u'tondb ya nun bó kí ye u yé n'yɔ nɛ.

6 «Wà ηmɔbe litubl la, wɔ rí cii *Mifuoñaanm tɔkeh Kristo ya táan ki teh bà.» »

Kele kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Filadɛlfi ya du ni nnɔ

7 «Kele kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Filadɛlfi ya du ni nnɔ ya ciɛn

kí ye wà yé uñaan,
 kí yé ugbɛmɔndaan,
 kí ηmɔbe *Dafid ya dupien,
 kí piire' bunañɔbu la,
 uba ηa rí fre kí piin bù,
 u tí piin' mɔ la,
 uba ηa rí fre kí piire nnɔ,
 nɛ len' ki ye:

* 2:28 Bi ye litennɛηmaasel la, bi niireh Yesu Kristo nɛ. Liike 2 Pier 1:19. Liike 1:4.

8 ⟨N ben a sɔnh itùon yà, ki ben ki ye a'tuəm ɲa yebe. Nin nen ke a ɲuuke n'gber, ka ye ɲa ben nni. Nen bo ne n piire' ɲe bunañɔbu ki yaan', uba ɲa ní fre kí piin bù.

9 Liike-a! N li cèbe ɲe *Satan ya taanl yaab. Bi nendeh ki teh bi yé *Sufmbɛ ne ka yé. N li wɔbn be be ní baa kí lá gbaan a'nintuɔli, kí bende kí ye n yíe ɲe.

10 A juore' ki ɲmɔbe kuminku kùà n là ye á li ɲmɔbe kù nnɔ ma nnɔ, n'mɔ li lèkn a'bo ijend yà li baa utingben ya nib ke bo kí biike be nnɔ ya yo.

11 N li baa ní na ní taande. Li ɲuuke a ɲmɔbe nà nnɔ kenken ɲɔ uba la lá teke a'suul.

12 Wà ke mɔn' ki faake' la, n li cère wɔ ní li yé unikpɛkpiɛk n'Wien ya duku ni. Wa ji li ñe len fiebu. N li cère wɔ ní li yé n'Wien yɔ, kí le n'kpíeke, kí li ɲmɔbe n'yefɛnl, kí li yé n'Wien ya du Yerusalemfaan wà li ñe u'saan paaki bó kí jiiire ní nnɔ ya nil.

13 ⟨Wà ɲmɔbe litubl la, wɔ ní cii *Mifuoñaanm tɔkeh Kristo ya táan kí teh bà.⟩ »

Kele kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Lawodise ya du ni nnɔ

14 «Kele kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Lawodise ya du ni nnɔ ya ciɛn kí ye bi yih wà ⟨Ami⟩, u yé umɔnkunmɔn, ki yé ugbemɔndaan, ki yé Uwien cère' wà ñen' tibont ke nnɔ, ne len' ki ye:

15 ⟨N ben a sɔnh itùon yà, ki ben ki ye ɲa sɔnge, ka ton mɔ; a bi li fre kí li sɔnge bii kí li ton.

16 Ama ɲa ton, ka sɔnge mɔ, a te mɛlmɛl ne. Nen bo ne n li sii ɲe.

17 A lienh ki teh a yé ufàadaan ne, ki laa' lifaal li yebe, bonn ɲa pɔre' ɲe, ka ben ki ye a yé ucɛckdaan, ki yé unɛndaan, ki yé ujuɔn, ki se licɛnkpɛnlɔnl.

18 Nen bo ne n gbierɛh ɲe á de n'saan miñɔkm mà bi donde' mè umu ni mĩ windeh ɲɔ kí li yé ufàadaan, kí de n'saan tikpɛlcɛpiɛnt kí gole ɲɔ bi la le a'fɛ. Kí de n'saan minunkpɔm kí tien a'nun kí likre.

19 N yíe bà ke nnɔ, n gbierɛh be ne ki dieh bi'tub. Nen bo, cère' a'nun ní li mɔn á lèbre a'tetem.

20 Liike mɛn, n se bunañɔbu ni ne ki bàandeh. Wà ke cii' n'bó ki piire' la, n li kɔ u'den min nin wɔ ní taan kí ji.

21 Wà ke mɔn' ki faake' la, n li de wɔ usɛn, wɔn ní kèle kibɛrbiɛk bo n'yaak saan, tɛn n'mɔ mɔn' ki faake' ma, ki kèle' kibɛrbiɛk bo n'Baa Uwien yaak saan nnɔ.

22 ⟨Wà ɲmɔbe litubl la, wɔ ní cii *Mifuoñaanm tɔkeh Kristo ya táan kí teh bà.⟩ »

4

San laa' Uwien ya berbiek tidεknt yaam

¹ Ni ya puoli bó nε n laa' tidεknt yaam bunañɔbu buba yε paaki bó, nε n bi cii' udaan wà ya nieke bó mikpiekm nnɔ giere' ufaa bo tɛn linatunl ki ye: «Dùo ní rí wuɔn ηε nà we ní nè rí tien.»

² I ya tãan bo nε *Mifuoñaanm taa' nni, nε n laa' kiberbiek kiba se paaki bó, uba kε ki'bo.

³ Wà kε ki'bo nnɔ windeh tɛn itɛn yà bi yih yè jaspi nin saduwann i'daaku faa* nnɔ nε. Kugɔnguɔku kuba guɔn' ki linde' kiberbiek nnɔ ki windeh tɛn litɛnl là bi yih lè emolod † nnɔ.

⁴ Muberbiemu pile nin munan mɔ se ki guɔn' kè. Biciɛnb pile nin binan mɔ kε muberbiemu nnɔ bo, ki guo tiwɛnpenpiɛnt, ki kpiε miñɔkm ya yukpiekpiε.

⁵ Kiberbiek nnɔ ya bùol muɔreh piebpiεb tɛn utεmeknde. Kuwaaku mɔ ñeh ki'saan tɛn utaa nε tengeh. Timucincint tulole te ki'nun bó tùoo. Timucincint nnɔ yé Uwien ya Fuoñaanm‡ nε.

⁶ Kiberbiek nnɔ ya nun bó ní naan miñuncienm nε, ki wien tein ki likeh ki càareh tɛn lidingl.

Tiwɛnfuobt tunan nε guɔn' kiberbiek nnɔ siik ni. Tu'nun bó nin tu'puoli kε yé inunbii nε ñein.

⁷ Kiwɛnkpiek naan ucind nε, kiliek naan unajε, kitaak ya nun bó naan unil ya nun bó, nnan naan ukaab nε laanh.

⁸ Tiwɛnfuobt tunan nnɔ kε ηmɔbe ifiεbe iloluob nε, ki ηmɔbe inun ifiεbe nnɔ bo ñein, paaki nin tingi kε. Nɔnku nin wien ni tù tuu ki gɛh iyuon nε ki teh:

«Uñaan, uñaan, uñaan,
Yonbdaan Uwien mituɔm kε ya daan nε yé uñaan.
Wɔn nε là te, ki bie ki te, ki we ní mɔ.»

⁹ Uyo kε tiwɛnt nnɔ gɛh iyuon nε ki kpiekreh wà kε kiberbiek bo nnɔ, ki ñengeh wɔ, ki faareh wɔn wà fuobe uyo kε nnɔ. Tù gɛh uyo wà la,

¹⁰ biciɛnb pile nin binan nnɔ gbaandeh wà kε kiberbiek bo nnɔ ya nun bó ki pukeh wɔ, ki kpiekreh wɔn wà fuobe uyo kε nnɔ, ki kpèreh bi'yukpɛkpiε ki blinh kiberbiek nnɔ ya nun bó ki teh:

¹¹ «Yonbdaan Uwien,
sin nε kpe bε rí kpieke ηε, kí ñenge ηε, a ηmɔbe mituɔm,
kime sin nε ñen' tibont kε,
a yíe tù rí li te nε,
ki ñen' tù.»

* **4:3** *Jaspi nin saduwann yé itɛn ya yel nε* Jaspi yé litɛnl là windeh nε, nε saduwann yé litɛnl là mɔn. † **4:3** *Emolod yé litɛnl là bɔn tɛn tifer nε.* ‡ **4:5** *Liike 1:4.*

5

Bi konkonde' kugbɔnku kɔ̀a nin Uwien ya Pebuk nnɔ̀ ya gber

¹ N tí laa' wà kɛ kiberbiɛk bo nnɔ̀ ɲuuke kugbɔnku u'nojie ni, kù konkonde'. Bi kele' kugbɔnku nnɔ̀ ya kele kɛ ile bo nɛ, nɛ ki taa' isiwɛl ki tɛntɛbn' ki tí dukn' bolm milole.

² Nɛ n laa' Uwien ya tondtɔdaan uba, u kpaandeh ufaa bo ki teh: «*ɲmɛ kpɛ wɔ̀ ní tɛbre isiwɛl nnɔ̀ kí pèrɛ kugbɔnku kuu nɔ̀?*»

³ Ama nil ɲa te taaku bo bii tink bo bii dɛntingi, kí fre kí pèrɛ kugbɔnku nɔ̀ kí liike ku'ni.

⁴ Nɛ n muɔ' cɛɛn, kime nil ɲa te ki kpɛ wɔ̀ ní pèrɛ kugbɔnku nnɔ̀ kí liike ku'ni.

⁵ Nɛn saan nɛ biciɛnb nnɔ̀ ya uba tɔke' nni ki ye: «*La muɔh. Liike, wà yé Suda ya bol ya cind, ki yé *Dafid ya yaabil nnɔ̀ mɔ̀n' ki faake'. Wɔ̀n nɛ li tɛbre isiwɛl ilole nnɔ̀, kí pèrɛ kugbɔnku nnɔ̀.*»

⁶ Nɛ n laa' Kipebuk kiba se ki nɛke kiberbiɛk nnɔ̀, tiwɛnfuobt tunan nnɔ̀ nin biciɛnb nnɔ̀ ya siik ni. Kipebuk nnɔ̀ ɲmɔ̀be igbiɛn yà wɔ̀ngeh ki teh bi ku' kè nɛ. Kí ɲmɔ̀be iyin ilole nin inun ilole nɛ. I yé *Uwien ya Fuoɲaanm mà u sɔ̀n' mè utingbɛn bo ní'kɛ saan nnɔ̀ nɛ.

⁷ Kí jon' wà kɛ kiberbiɛk bo nnɔ̀ saan, ki teke' kugbɔnku nnɔ̀ u'nojie ni.

⁸ Kí teke' kugbɔnku nnɔ̀ uyo wà nnɔ̀, nɛ tiwɛnfuobt tunan nin biciɛnb pile nin binan nnɔ̀ gbaan' ki'nintuɔ̀li. Wà kɛ ɲuuke kubɛku nin miɲɔ̀km ya sɛ̀n nɛ, í gbe lɛfina. Isɛ̀n nnɔ̀ yé Uwien ya nib ya kaare nɛ.

⁹ Bi gɛh iyuonfaan ki teh:

«*Sin nɛ kpɛ á teke kugbɔnku kuu nɔ̀,*

kí tɛbre isiwɛl nnɔ̀,

kime bi ku' ɲɛ, nɛ a'sɛ̀m bo a dɛ'

inibol yà kɛ te utingbɛn bo ki lienh ilenbol kɛ nnɔ̀

ki de' Uwien.

¹⁰ A tien' bɛ bibɛrb Uwien ya bɛl ni,

ki cèrɛ' bi yé tí'Wien ya tɔtuɔ̀rkaab,

ki li likeh binib bà kɛ te utingbɛn bo nɔ̀.»

¹¹ N biɛ ki likeh ma nnɔ̀, nɛ ki cii' Uwien ya tondb ya ɲɔ̀faam bó. Bi te itur itur ka ɲmɔ̀be káanm, ki se ki guɔ̀n' kiberbiɛk nnɔ̀ nin tiwɛnfuobt nnɔ̀ nin biciɛnb nnɔ̀,

¹² ki gɛh iyuon ufaa bo ki teh:

«*Kipebuk kà bi ku' kè nnɔ̀ nɛ kpɛ kè ní li ɲmɔ̀be mituɔ̀m nin lifaal nin miyɛnfuom nin ufaa.*

Kɛn nɛ kpɛ bɛ ní ɲɛnge kè,

kí kpiɛke kè,

kí pèke kè.»

¹³ Nε n tí cii' Uwien ñen' tibont tà κε tù te kutaaku bo nin tà te kitink bo nin tà te ðentingi nin tà te miñunciεnm ni nnə κε gεh iyuon ki teh:

«Wà κε kibεrbiek bo nin Kipebuk nnə,
bεn nε si kupεnpεku nin miñεgm nin ukpieke
nin ufaa uyo κε.»

¹⁴ Nε tiwεnfuobt tunan nnə tuonh ki teh: «Ami.» Nε biciεnb nnə mə gbaandeh ki pukeh wà κε kibεrbiek bo nin Kipebuk nnə.

6

Uwien ya Pebuk nnə tεbre' kugbənkun nno ya siwel iluob

¹ N biε ki likeh tideknt yaam, uyo wà Uwien ya Pebuk nnə tεbre' isiwel ilole nnə ya kpiekl nnə, nε n cii' tiwεnfuobt tunan nnə ya kiba wuure' utεtien yaam ki ye: «Dεn!»

² Nε n liike' ki laa' utεnpien uba. Wà jεke wə nnə ηuuke butənbu. Bi de' wə wà mən' ki faake' ya yukpεkpie. Wə n nε mən' ki faake' nε u bure' wə rí tí rí tí mə kí faake.

³ Kipebuk nnə tεbre' lisiwεliel uyo wà nnə, nε n cii' kiwεnfuobk nle len' ki ye: «Dεn!»

⁴ Nε n saan nε utεnmón tohin ñen'. Bi de' wà jεke wə nnə usεn wə rí cère butəbu rí tien utingbεn bo ηə binib rí li kuuleh təb, ki de' wə kijusiecεncienk kiba.

⁵ Kipebuk nnə tεbre' lisiwel nta uyo wà nnə, nε n cii' kiwεnfuobk nta len' ki ye: «Dεn!» Nε n liike' ki laa' utεnbən. Wà jεke wə nnə ηuuke kilo u'nuə ni.

⁶ Nε n cii' niba len' tεn unil tiwεnfuobt tunan nnə ya siik ni ki ye: «Tijier ηa rí li səbe, nε bi li taa liwentunηmenl ya paaku nε kí dε imuu kilo uba, kí taa liwentunηmenl ya paaku kí dε iji kilo uta. Ama a la mε mikpəm nin midaam.»

⁷ Kipebuk nnə tεbre' lisiwel nnan uyo wà nnə, nε n cii' kiwεnfuobk nnan len' ki ye: «Dεn!»

⁸ Nε n liike' ki laa' utεnnagbok, bi yih wà jεke wə nnə mikuum. Kutεnkpiiku cuonh ki pε u'bo. Bi de' bε ufaa kitink ya gbiirm minan bo bε rí li kuuleh binib nin kijusiek, kí cère mikənm nin iwienbiere yà puonh nin kumuəku ni ya wεnbr mə rí li kuuleh binib.

⁹ Kipebuk nnə tεbre' lisiwel nηun uyo wà nnə, nε n laa' binib bà là tuo' Uwien ya gber, ki kun' tu'bo imən ηə bi ku' bε nnə ya naanmu liponpuol ya tingi.

¹⁰ Nε binib nnə wuureh ufaa bo ki teh: «Cεnbaa, sin wà yé uñaan, ki yé ugbεməndaan nnə, nı li wuəke kí tí kpaan mila bo kí yaan á bu utingbεn bo ya nib bà ku' tε nnə tibuur, kí teke tí'bo kí dεre bi'tub-i?»

¹¹ Nε bi de' bi'kε tiliεrpenpient, ki tōke' bε ki ye bεn biε kί li fuoreh ηο nε nί pukn waamu, kimε bi li ku kί tonde bi'ninjieb bi'tonsɔnlieb bā bi bi li ku bε tεn bεn nnɔ nε kί yaan.

¹² Kipebuk nnɔ tεbre' lisiwel nluob, nε kitink jenge' ki gbien', uwien bɔnde' dikdiki, uηmaal mɔnde' u'keke tεn misεm.

¹³ Injmaabii cienh paaki bɔ ki lā luh kitink bo tεn kutafaabiku nε yɔkreh ikεnkenkaab.

¹⁴ Kutaaku gbendeh ki joh tεn bi kondēh kugbɔnku nε, ijuɔn nin idek kε lēlēbre' isensien.

¹⁵ Nε utingbēn bo ya berb nin biciēnb nin sojambε ya cienb nin bifāadēnb nin bifεfaab nin iyonbe nin bā ηa yé yonbe kε bɔle' tijɔlulnt nin ijɔtεn ni,

¹⁶ ki tōkeh ijuɔn nin itεn ki teh:

«Lu mεn ti'bo ki bɔle' tε,
ηο wā kε kibεrbiεk bo nnɔ la likeh tε,
Kipebuk nnɔ mɔ ya benpiebe la tu tε.

¹⁷ Kimε bi'benpiebcien ya daali baa' nί ηο!
Njme li fre kί sere bi'nun bɔ?»

7

Uwien cεre' bi dieke' u gende' binib bā nnɔ

¹ Ni ya puoli bɔ nε n tí laa' tidεknt yaam Uwien ya tondb binan se kitink ya kele kε inan, ki co ikεle inan nnɔ ya tafaam ηο tafaam la ji nί jo tink nin nunciēnm nin subu bo.

² N liebe' ki laa' utondtɔ nεn' liwenpurl bɔ nί, ki ηuuke Uwien limiel ya daan taah nā ki diekeh u'nib nnɔ. U yin' Uwien ya tondb binan bā Uwien de' bε ufaa bε nί tien kitink nin mi'nunciēnm nā bre nnɔ ufaa bo

³ ki tōke' bε ki ye: «Cuo mεn ni'ba, laan la tien mεn tink nin nunciēnm nin subu nā bre. Cεre mεn tí tien ti'Wien ya dīeku u'nib ya yutun bo kί yaan.»

⁴ Nε n cii' bi tien' Uwien ya dīeku binib bā bo nnɔ ya nɔbu. Bi te binib itur kobk nin pinan nin inan nε, ki nεn' Israyel yaab ya baamul kε ni nί.

⁵ Bi dieke' bā nnɔ bεn si:
Suda ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Lubenn ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Gaad ya baamul ni binib itur piik nin ile,

⁶ Aser ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Nεftali ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Manase ya baamul ni binib itur piik nin ile,

⁷ Simeyɔn ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Lefi ya baamul ni binib itur piik nin ile,

Isaka ya baamul ni binib itur piik nin ile,

⁸ Sabulɔn ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Yosεf ya baamul ni binib itur piik nin ile,

Bensamen ya baamul ni binib itur piik nin ile.

Inibol ke ya nib taan' Uwien nin Kipebuk ya nun bó

⁹ Ni ya puoli bó ne n tí liike' ki laa' kuniwulku kuba; nil ɲa ní fre kí kàan kí cuo bi' ñabu. Bi ñen' inibol yà ke te uɲendun wuu ni, ki lienh ilenbol ke nnə ni ne, ki se kiberbiek nin Kipebuk nnə ya nun bó, ki guo tiliɛrpenpient, ki ɲuuke mubiɛbisiimu ya fer,

¹⁰ ki wuureh ufaa bo ki teh: «Tí' Wien wà ke kiberbiek bo nin Kipebuk ne ɲmiendeh te.»

¹¹ Ne Uwien ya tondb ke se ki guon' kiberbiek nin bicienb nin tiwɛnfuobt tunan nnə, ne ki gbaan' ki dondeh Uwien,

¹² ki teh: «Imɔn, tí' Wien ɲmɔbe mituom nin miyɛnfuom nin ufaa. Nen bo tí li pèkeh wɔ, kí li kpiɛkreh wɔ, kí li faareh wɔ, kí li ñengeh wɔ uyo ke. Ami.»

¹³ Ne bicienb nnə ya uba niire' nni ki ye: «Binib bà guo tiliɛrpenpient nɔ, bi yé ɲmembe? Bi ñen' la?»

¹⁴ Ne n jiin' wɔ ki ye: «N'Yonbdaan, sin ne ben.» Ne u ye: «Bi yé binib bà bi jènde' be ki gbien' ne. Bi sàkre' bi'liert Kipebuk nnə ya sèm ni ne tù pende'.

¹⁵ Nen bo ne bi se Uwien ya berbiek ya nun bó,

ki sɔnh itùon ki dienh wɔ u' duku ni ñonku nin wien ni.

Ne wà ke kiberbiek bo nnə li lèkn bi'bo.

¹⁶ Kònm ɲa ji li cuo be,

ñuñun ɲa ji li cuo be,

kuwienku ya wɔl mɔnɔn ɲa ji li se be.

¹⁷ Kimɛ Kipebuk kà te kiberbiek saan nnə

ne li liike be kí taa be

kí jo liñunbunl là ya ñunm dienh limiel saan.

Ne Uwien li ɲmire bi'nunsiir ke.»

8

Uwien ya Pebuk tebre' kugbanku nnə ya siwel nlole

¹ Uwien ya Pebuk nnə tebre' lisiwel nlole uyo wà nnə, ne paaki ya bont ke ɲmile' cim ní wuake' ki tí kpaan' ten miire pita.

² Ne n laa' Uwien ya tondb bilole bà te u'nun bó ki sɔnh u'tùon nnə, bi de' be inatun ilole.

³ Ne utondtɔ mɔ baa' kí lá sere liponpuol saan ki ɲuuke bi sienh liɲubl miñɔkm ya sèn yà ni nnə ya liba. Bi de' wɔ liɲubl lí yebe wɔ ní se, kí taan nen nin Uwien ya nib ya kaare kí de Uwien miñɔkm ya ponpuol là te u'berbiek ya nun bó nnə bo.

⁴ Liɲubl nnə ya muñii nin Uwien ya nib ya kaare ñeh utond nnə ya nuɔ ni, ki fih paaki bó Uwien ya nun bó.

⁵ Ne Uwien ya tond nnə taa' liɲubsɛnl nnə, ki pere' umu liponpuol nnə bo, ki gbien' lè, kí taa' ki wiɛ' kitink bo. Ne utaa mekndeh, kí tɛngɛh, kuwaaku te cɛen, ne kitink mɔ jèngɛ'.

Inatunkpiek inan ya piebm

⁶ Uwien ya tondb bilole bà ŋuuke inatun ilole nnə bonde' bε rí piebe.

⁷ Ukpiek piebe' u'natunl, nε bi taa' itetɛn ki taan' nin umu nin misɛm ki wiε' kitink bo.

Nε kitink ya gbiirm mita ya miba wɪn',
isiin mə ya gbiirm mita ya miba wɪn',
nε timəsɔngt kε mə wɪn'.

⁸ Ulie mə piebe' u'natunl, nε bi taa' nibonn niba ki wiε' miñunciɛnm ni nɪ yebe tɛn lijuəl ki teknh umu. Miñunm nnə ya gbiirm mita ya miba kpɛnde' misɛm.

⁹ Nε tibont tà fuobe mi'ni nnə ya gbiirm mita ya miba kpo'. Iñerde ya gbiirm mita ya miba mə wewe'.

¹⁰ Nta mə piebe' u'natunl, nε liŋmaabicɛnciɛnl liba teknh umu ki te tɛn kumucincinku ki ñɛn' paaki bó ní ki lá lu' ikpen nin iñunbun ni.

¹¹ Bi yih liŋmaabil nnə «Tilɔbr» nε. Lí lu' miñunm mà ni nnə ya gbiirm mita ya miba kpɛnde' tilɔbr. Nε binib bà yebe ñun' ki kpo', kimε mɪ ji yé tilɔbr nε.

¹² Nnan mə piebe' u'natunl, nε uwien nin uŋmaal ya gbiirm mita ya miba saa' nε ni'bó biike'. Iŋmaabii ya gbiirm mita ya miba mə saa' nε ni'mə bó biike'. Nnə nε uwien ni ya gbiirm mita ya miba ŋa ji wien, kuñɔnku mə ya gbiirm mita ya miba mə ŋa ji wien.

¹³ Nε n laa' ubɛnwien uba laanh mitɛwɔlkpɔm, ki cii' u wuureh ufaa bo ki teh: «Nɪ li bre binib bo, nɪ li bre binib bo, uyo wà Uwien ya tondb bita bà sɛn' nnə li piebe bi'natun nnə, nɪ li bre binib bo.»

*Linatunl nŋun ya piebm***9**

¹ Uwien ya tond nŋun mə piebe' u'natunl, nε n laa' liŋmaabil liba cere' kutaaku bo ní ki lá lu' kitink bo. Nε bi de' lè kubùoku kùà ñə ka ŋməbe biɛn* nnə ya nañɔbu ya pien.

² Lí piire' kubùoku nnə ya nañɔbu, nε imuñii iba ñɛn', ki naan tɛn bi puuh timaar nε, ki biike' uwien, nε ni'ke saan biike' cɪnm.

³ Nε inacutuɔn ñɛn' imuñii nnə ni ki gbe utingbɛn bo. Bi de' yɪ mituɔm yɪ rí li jundeh nɪ wi tɛn inɛn.

⁴ Nε ki pien' yɪ, ɪ la mε muɔr, ki la mε sisɔnkt, ki la mε subu buba nin butɔbu, ama yɪ rí li jundeh binib bà ŋa ŋməbe Uwien ya ðiekɪ bi'yutun bo nnə baba.

⁵ Ba de' yɪ sɛn yɪ rí li kuuleh binib nnə ama yɪ rí li jɛndeh bε kí tí baa iŋmaale iŋun. Ijɛnd nnə wi tɛn unɛn ya luol nε.

* 9:1 Liike Luk 8:31.

⁶ I ya ðen, binib li nuunh mikuum, ka ní le mè. Bi li nuunh be ní kpo ama mikuum li tiinh be ne.

⁷ A laa' inacu nnò la, a li ye itaan yà bi bonde' yí be ní taa kí jo lituəl ne. I'yul bo te ten bi kpele' yí miñòkm ya yukpekpie ne, i'nun bó mò te ten unisaal ya nun bó.

⁸ Tiyur te i'yul bo ki naan tipiiyur, ne i'nin mò naan ucind ye.

⁹ Nibonn niba lieke i'fèl bo ki naan tikur. I'fiebe ηmòbe kuwaaku ten itaan ne tuke titenlolt ki tiinh ki joh lituəl.

¹⁰ I'juun mò naan inen ya juun ne, ki tí fòre' nin mupienmu. Liluol là i li taah ki jèndeh binib kí tí baa inmaale inun nnò te yen ni ne.

¹¹ Kubùoku kùà ñò ka ηmòbe bien nnò ya tond ne yé i'ber. *Sufmbe ya lenm ni, bi yih utond nnò Abadòn ne, ki yih wò Apoliyòn† Grèkmbè ya lenm ni.

¹² Ijendkpiek gèbre' sò. Iyuòn mò we ní.

Linatunl nluob ya piebm

¹³ Uwien ya tond nluob mò piebe' u'natunl, ne n cii' unièke uba bó, u ñen' miñòkm ya ponpuol‡ là te Uwien ya nun bó nnò ya kele inan bó ní,

¹⁴ ki tàkeh Uwien ya tond nluob wà ηuuke linatunl nnò ki teh: «Lore bitondb binan bà lùò Efrat ya kpenciènl ya gbè nnò kí wiè.»

¹⁵ Ne u lore' bitondb binan nnò ki wiè'. Bi là bonde' ki ye bi li lore be li ya binl nin u ya ηmaal nin u ya wien nin u ya yo ne, be ní ku binib ya gbiirm mita ya miba.

¹⁶ N cii' sojambè bà jèke itaan nnò ya ñòbu, bi là te itur itur ya turbenm ne.

¹⁷ N laa' itaan nnò nin bà jèke yí nnò te ma bo.

Tikur tuba lieke bi'fèl bo.

Tu'siem miba món ten umu,

mitòm bòn wiee,

mitòm mò naan mitenñòkjiem.

Itaan nnò ya yul naan ucind ya yul ne.

Umu nin imuñii nin mitenñòkjiem ñeh i'ñuòn ni.

¹⁸ Umu nin imuñii nin mitenñòkjiem nnò yé ijendcièn ne ki ñeh itaan nnò ya ñuòn ni. Tibont tuta nnò ku' binib ya gbiirm mita ya miba,

¹⁹ kime itaan nnò ya tuòm te i'ñuòn nin i'juun ni ne. I'juun nnò naan iwè ne ki ηmòbe iyul. I taah yen ne ki jèndeh binib.

²⁰ Binib bà ηa kpo' ijend nnò ni nnò ηa lèbre' bi'tetem. Bi bie ki gbaandeh ki pukeh isenpol nin ibule yà ben nin bi'yul tien' yí nnò ne. Bi taa' miñòkm nin ilike ya kurku nin kukurku kùà

† 9:11 Apoliyòn ya tingi si: «Uduber ne.»

‡ 9:13 Liponpuol nnò ya kele ke ya gbè naan iyin ne.

bi yih kù blónsi nnò nin iten nin idò nɛ ki tien' yí. Ibule nnò ɲa lenh, ka ciih, ka cuonh mò.

²¹ Binib nnò ɲa biɛ ki dàan' bi'nikul nin bi'ñòkjil nin bi'sònsòndl nin bi'nasubu.

10

Uwien ya tond nin kigbɔnwawaak kiba ya gber

¹ N tí laa' Uwien ya tondtɔdaan uba, u ñen' kutaaku bó ki jiinh ní kutɛwɔlgbɔnku piibe u'bo; gbɛngbɛnjɛpolke guɔn' u'yul tɛn uyukpɛkpiɛ. U'nun bó muɔreh tɛn uwien, nɛ u'taan mò naan umu nɛ teknh còlcòl.

² U ɲuuke kigbɔnwawaak kiba u'nuò ni kí pibre'. U'nojietaal te miñunciɛnm bo, nɛ u'nogentaal mò te liwɛl bo.

³ U wuure' ufaa bo tɛn ucind. U wuure' uyo wà nnò, nɛ utaa tien' bolm milolɛ bo.

⁴ N ye ní kele itɛtien nnò ye bà kugbɔnku ni, nɛ ki cii' unieke uba bó u len' paaki bó ki ye: «Bòle itɛtien nnò ye bà, la kele tù.»

⁵ Uwien ya tond wà n bi laa' u se miñunciɛnm nin liwɛl bo nnò yuon' u'nojie paaki bó

⁶ ki pole' wà tuu ki te uyo kɛ,
ki ñen' kutaaku nin tibont tà kɛ te ku'bo,
ki ñen' kitink nin tibont tà kɛ te ki'bo,
ki tien' miñunciɛnm nin tibont tà kɛ te mi'ni nnò,
ki ye: «Na ji li taande.»

⁷ Ama uyo wà Uwien ya tond nlolɛ li cin kí piebe u'natunl nnò, u ya yo nɛ Uwien ya gbɛbɔlkaar tà u là tɔke' tù u'tonsɔnb biñòbonsòknb nnò li tien.

⁸ N bi cii' unieke wà bó paaki bó nnò tí ye: «Li joh kí tí teke kigbɔnk kà Uwien ya tond wà se miñunciɛnm nin liwɛl bo ɲuuke kɛ, kí pibre' nò.»

⁹ Nɛ n bure' Uwien ya tond nnò saan ki tí tɔke' wò ki ye wò ní de nni kigbɔnk nnò. Nɛ u tɔke' nni ki ye: «Teke kɛ kí ɲmɔn. Kí li ɲmɛ a'ñòbu ni tɛn tisiir nɛ, nɛ ki li to a'benku ni.»

¹⁰ Nɛ n teke' kɛ utond nnò ya nuò ni kí ɲmɔn'. N ɲmɔnh kɛ uyo wà nnò kí ɲmɛ n'ñòbu ni tɛn tisiir nɛ. Ama n tí nele' kɛ ma nnò n'benku ni kɛ ji to nɛ kerkeri.

¹¹ Nɛn saan nɛ bi tɔke' nni ki ye: «A li biɛ kí tɔke inibol yà kɛ te uɲɛndun wuu ni, ki lienh ilenbol kɛ nin biberb nà lá li tu be ya gber.»

11

Bimònkunb bile ya gber

¹ Nɛn saan nɛ bi de' nni inɲɛle ya lenbɛnl liba li naan ukpɛndò, ki tɔke' nni ki ye: «Fii kí kpaan Uwien ya duku nin liponpuol, kí kàan binib bà gbaandeh ki pukeh Uwien len nnò.

² Ama á dāan ki la kpaan kuduku nnɔ ya luo, kime Uwien taa' wù ki de' bà ɲa yé u'yaab nɛ. Bi li faake nin Uwien ya du kí wɔbn u'nib kí tí baa inɲaale pinan nin ile.

³ Nɛ Uwien li cère u'mònkunb bile ní li sɔkndeh u'gber kí tí baa iwien liturl nin kobiile nin piluob, kí li guo tikpelcer* tuba tù naan tibɔtɔr.»

⁴ Bimònkunb bile nnɔ yé Olifi ya siin ile nin ifr ile nɛ ki se uɲɛndun ya Yonbdaan ya nun bó.

⁵ Bi'nennɛndb nuunh bɛ ní jènde bɛ la, umu uba nɛ li ñɛ bi'ñuɔn ni kí ku bɛ. Wà kɛ nuunh wɔ ní jènde bɛ la, udaan li kpo nnɔ nɛ.

⁶ Bi ɲmɔbe mituɔm bɛ ní cuo utaa uyo wà bi te ki sɔkndeh Uwien ya gber, ki ɲmɔbe mituɔm bɛ ní cère miñunm ní kpende misɛm, ki ɲmɔbe mituɔm bɛ ní cère ijɛnd kɛ ya bol ní lu utingben bo uyo wà kɛ bi yíe.

⁷ Bi tí kun' imòn Uwien ya gber bo ki gben' la, kiwɛnbiik kà li ñɛ ní kubùoku kùà ñɔ ka ɲmɔbe biɛn ni nnɔ li jèke bɛ butɔbu kí faake nin bɛ, kí ku bɛ.

⁸ Nɛ bi'gbenɛnt ní juore kí li dɔ upaan bo uduciɛn wà ni bi là kpe' bi'Yonbdaan udɔpɔnɔn bo nnɔ ni. Bi yih udu nnɔ ki nɛngreh Sodɔm nin Esipt nɛ.

⁹ Nɛ inibol yà kɛ te uɲɛndun wuu ni ki lienh ilenbol kɛ nnɔ li baa kí lá liike bi'gbenɛnt nnɔ kí tí baa iwien ita nin kujenku, ka ní tuo bɛ ní sube bɛ.

¹⁰ Bi'kuum li sɔnge utingben ya nib ya yɛnm, bɛ ní li poknh, kí li punh tɔb tibont, kime Uwien ya ñɔbonsɔknb bile nnɔ là jènde' bɛ ki gbien'.

¹¹ Ama iwien ita nin kujenku nnɔ gèbre', nɛ Uwien cère' kufuorku kɔn' bi'ni, bi fii' ki sere', nɛ bujɛwaanciɛnbu cuo' binib bà bi likeh bɛ nnɔ.

¹² Nɛ biñɔbonsɔknb bile nnɔ cii' unieke uba bó u len' paaki bó ufaa bo ki ye: «Dùo ní mɛn.» Nɛ bi don' paaki kutɛwɔlgbɔnku ni bi'nennɛndb ya nun bó.

¹³ U ya yo nɛ kitink jènge' cɛɛn, nɛ uduciɛn nnɔ ya dur ya gbiirm piik ya miba lu'. Kitink ya jèngm nnɔ ku' binib itur ilole. Bà sien' ka kpo' nnɔ ya fèl sɛn' kí tí kɛnde', nɛ bi kpieke' Uwien wà te paaki bó.

¹⁴ Ijɛnd nle bo gèbre' sɔ. Nta mɔ ya baam ɲa ní taande.

Linatunl nlole ya piebm

¹⁵ Uwien ya tond nlole mɔ piebe' u'natunl, nɛ bidɛnb biba len' paaki bó ufaa bo ki ye:

«Yonbdaan Uwien nin u'Nigɛndkɛ Kristo nɛ ji si uɲɛndun wuu ya bɛl.

* **11:3** Bi là kɛ mikuum bii bi te uyensaa ni bii bi bɛnde' ki ye bi bii' Uwien nɛ la, bi guoh ni ya kpelcɛtunb. Liike Matie 11:21.

Libel nnə li tuu ki te uyo ke ne.»

¹⁶ Ne bicienb pile nin binan bə ke bi'berbiemu bo Uwien ya nun bó nnə gbaan' ki pukeh Uwien

¹⁷ ki teh:

«Yonbdaan Uwien, mituəm ke ya daan.

Sin wà là te, ki biε ki te nnə, ti faareh ηε,

kimε a taa' a'təciem ne ki jin' a'bəl.

¹⁸ Binib bə ηa yé a'yaab ya benku ni là ben' a'bo,

ne fεnfennə a'mə ya mutuol ji fii' bi'bo.

Uyo wà sə a li bu bitenkpiib tibuur,

kí su a'tonsənb biñəbonsəknb,

kí su a'nib bə ke boh ηε,

biwaab nin bicienb ke†,

kí gben bə bereh uηendun nnə ya gber.»

¹⁹ Uwien ya duku kua te paaki bó nnə pñire', kujətieku ya ləkl se ku'ni. Nen saan ne utaa məkndeh ki təngeh ki ηməbe kuwaaku cεen, kitink jənge', ne utaa nii' iteten lu' ki yebe cεen.

12

Upiitenpunb nin utunwien ya gber

¹ Ni ya puoli bó ne micincilncienm miba tien' kutaaku bo. N laa' upii uba ne uwien piibe u'bo ten lilierl, uηmaal te u'taan ya tingi, iηmaabii piik nin ile te u'yul bo ten uyukpekpie.

² Upii nnə là punbe' ne, u'mamaayo baa', u benh wə rí maa, ne ki wəlnh nin imerwien.

³ Micincilntəm tí tien' kutaaku bo. N laa' utunwien* uba, u mən tohin ki ηməbe iyul ilole nin iyin piik, ki kpie uberyukpekpie yul ke yul bo.

⁴ Utunwien nnə taah u'juul ki preh iηmaabii ya gbiirm mita ya miba, ki wienh kitink bo. U baa' ki lá sere' upii nnə ya nun bó ηə kibuk nnə tí n'en' uyo wà la, wə rí pək kí guəre kí nele ne.

⁵ Upii nnə maa' kibujebuk. Ken ne lá li ηuuke inibol ke nin ufaa ki la ηməbe nunsonge bi'bo. Uwien yuure' kibuk nnə ki don' u'ba saan, u'berbiek ya bəol.

⁶ Nen saan ne upii nnə sən' ki jon' kupenpelku ni, Uwien là bonde' wə mifennə nen bó ne. Bi tí li likeh wə nen bó ne kí tí baa iwien liturl nin kobiile nin piluob.

⁷ Butəbu buba tien' kutaaku bo. Uwien ya tondciēnb ya uba bi yih wə Misel; wən nin u'tondb tən' nin utunwien nnə nin u'mə ya tondb butəbu,

⁸ ki faake' nin be, ne utunwien nin u'tondb ηa ji ηməbe sən be rí li te paaki bó.

† 11:18 *Biwaab nin bicienb* li fre kí li yé ibaan nin binikpekpiekb mə. *Utunwien* yé ibiere ya daan ya nennənku ne.

* 12:3

⁹ Nε bi η̄ore' kutunwienu nno. Kù yé uyo bo ya wε nno nε. Bi yih kun nε usenpol, ki liebe' ki yih kù *Satan. Kun nε tulndeh unendun ya nib ke. Bi ture' kun nin ku'tondb ke nε ki wie' kitink bo.

¹⁰ Nε n cii' unieke uba bó u len' ufaa bo kutaaku bo ki ye:
«Uyo wà sò yé unmenmeryo,
ki yé uyo wà ti'Wien wuon' u'tuom,
ki wuon' ki ye u yé uber,
ki wuon' ki ye u'Nigendke Kristo η̄mabe ticiēt,
kime bi η̄ore' wà biindeh ti'yaab Uwien ya nun bó ñonku nin
wien ni nno η̄o.

¹¹ Ti'yaab nno faake' nin wò η̄o. Kipebuk ya sèm nin tigber tà
bi kundeh imòn tu'bo nno,
nε cèrè' bi faake' nin wò.
Ba tange' bi'miel haali ki tì kpo'.

¹² Kutaaku nin tibont tà ke te ku'bo ní li poknh,
kime bi η̄ore' usenpol nno η̄o.
Ama nì bre kitink nin miñuncienm bo,
kime usenpol jiiere' ni'bó
nin u'benpiebe,
ki ben ki ye nì sien' wò iwenkàanke nε.»

¹³ Utunwien nno laa' bi ture' wò ki wie' kitink bo ma nno nε
u sen' ki paan' upii wà maa' kibujebuk nno bo.

¹⁴ Nε Uwien de' upii nno ifiebe ile ì yebe ten umiekaab yi η̄o
wò ní laan kí jo kupenpelku bó, Uwien là bonde' wò mifenm
nà saan nno η̄o utunwien nno la nènde wò. Bi tì li likeh wò nen
saan nε kí tì baa ibin ita nin kujenku.

¹⁵ Nen saan nε utunwien nno siin' miñunm mī yebe ten
likpenl upii nno ya puoli bó η̄o mè ní puube kí tì tuke wò kí bure.

¹⁶ Nε kitink tore' upii nno, ki yàare' nε utunwien nno siin'
miñunm mà nno kàn'.

¹⁷ Utunwien nno ya benku ni ben' upii nno bo ki tì kende', nε
u bure' ki tì tòn' nin upii nno ya yaabii yà sien' nno butabu.
Bi yé binib bà boh Uwien ya wòb, ki pe *Yesu ya gber bo
mōnmōnm nε.

¹⁸ Nε utunwien nno jon' ki tì sere' miñuncienm ya gbε
litengbil bo†.

13

Kiwenk kà ñen' miñuncienm ni nin utunwien nno ya gber

¹ N tì laa' kiwenk kiba, kí ñen' miñuncienm ni, ki η̄mabe iyul
ilole nin iyin piik, ki kpie uberyukpekpie yinl ke yinl bo. Nε bi
kele' yul ke yul bo liyel, lī sukreh Uwien.

† 12:18 Bi kpie' ki kele' tigbont tà nno ya tuba nì kele' ki ye: «N jon' ki tì sere' miñuncienm ya gbε litengbil bo nε.»

² Kiwɛnk nnə naan unamuun nɛ, ki'taan yɛbe ki ηməbe titebiñiint tū fenbe cɛɛn, ki'ñəkpon naan ucind yu. Utunwiɛn nnə taa' u'faa nin u'berbiek nin u'təciɛnm ki de' kɛ.

³ Kiwɛnk nnə ya yul nnə ya liba ηməbe kugbiɛku tɛn la ń ηmere nɛ.

Ama kugbiɛku nnə bukre'.

Nĩ cuo' utingbɛn ya nib kɛ miyəkɛm nɛ bi ji ñuərəh kɛ.

⁴ Bi gbaan' ki pukeh utunwiɛn nnə, kimɛ wən nɛ de' kiwɛnk nnə mituəm. Bi là gbaan' ki pukeh kiwɛnk nnə mə ki teh: «Ŋmɛ te tɛn kiwɛnk kiɛ nə? Ŋmɛ li fre kí tə nin kɛ butəbu?»

⁵ Bi là de' kiwɛnk nnə usɛn kɛ ń li lienh tigbengt ya lenm, kí li sukreh Uwien, ki de' kɛ mituəm kɛ ń li teh tibont haali inɲaale pinan nin ile.

⁶ Nɛ kí cin' ki sukreh Uwien ki saah u'yel, ki yih u te nà saan fɛnm, ki sukreh bà te u'saan paaki bó nnə.

⁷ Bi de' kɛ usɛn kɛ ń tə nin Uwien ya nib butəbu kí faake nin bɛ. Nɛ ki de' kɛ mituəm kɛ ń li ηuuke inibol yà kɛ te uɲɛndun wuu ni ki lienh ilenbol kɛ nnə.

⁸ Utingbɛn bo ya nib bà kɛ ba kele' bi'yel limiel ya gbənkɛ ni haali uɲɛndun ya cincinm nnə li gbaan kí puke kiwɛnk nnə. Bi là ku' Uwien ya Pebuk kà nnə nɛ si limiel ya gbənkɛ nnə.

⁹ «Wà ηməbe litubl la, wə ń cii.

¹⁰ Uwien ye bi li cuo wà tiyonbt la,

bi li mənbe kí cuo wə tiyonbt nɛ.

U ye bi li ku wà nin kijusiek la,

bi li mənbe kí ku wə nin kijusiek nɛ.

Nɛn bo, Uwien ya nib ń li ηməbe kuminku,

kí li pɛ Uwien bo mənəmən.»

Kiwɛnk kà puə' kitink ni ya gber

¹¹ Nɛ n tí laa' kiwɛntək kiba puə' kitink ni, ki ηməbe iyin ile ỉ naan kipebuk yɛ, nɛ ki ji lienh tɛn utunwiɛn nnə.

¹² Kí là ηməbe kiwɛnk kà ñɛn' miñunciɛnm ni nnə ya tuəm kɛ, nɛ ki taah mɛ ki sənɲ ki diɛnh kɛ. Kiwɛnk kà puə' kitink ni nnə wəbndeh utingbɛn bo ya nib bɛ ń li gbaandeh ki pukeh kà là ñɛn' miñunciɛnm ni, ki ηməbe kugbiɛku, kù bukre' nnə.

¹³ Kiwɛnk kà puə' kitink ni nnə teh micincilnm cɛɛn, haali kí tĩ cərəh umu ñɛh paaki ki jiinh ní tingi, binib kɛ ya nun bó.

¹⁴ Bi de' kɛ mituəm kí teh micincilnm ki diɛnh kiwɛnk kà ñɛn' miñunciɛnm ni nnə, kí tulndeh utingbɛn ya nib kɛ, kí təkɛh bɛ ki teh bɛ ń mɛ kiwɛnk kà bi bunge' kɛ nin kijusiek ηə kí faake' nnə ya nɛnɛnku.

¹⁵ Bi de' kiwɛnk kà puə' kitink ni nnə mituəm kɛ ń kuən kufuorku kà ñɛn' miñunciɛnm ni nnə ya nɛnɛnku ni ηə kù ń li lienh, ki cərəh bi kuuleh binib bà kɛ ηa gbaandeh ki pukeh kù nnə.

¹⁶ Kí wəbn' binib kε, biwaab nin bicienb nin bifâadenb nin bijiinb nin iyonbe nin bâ ɲa yé yonbe bi tien' kudîeku bi'nojje bo bii bi'yutun bo.

¹⁷ Kudîeku nnə yé kiwɛnk kà ñen' miñuncienm ni nnə ya yel bii ki'yel ya nənbl nε. Unil wà ɲa ɲmabe kudîeku nnə la, ba í cère wə í de bonn, ka í cère wə í kuəre mə.

¹⁸ Fɛnfennə miyɛnfuom nε li cère binib í bende tibont tuu ya tingi. Unil wà ɲmabe miyɛnfuom nε li bende kiwɛnk nnə ya nənbl ya tingi. Linənbl nnə yé unil ya yel ya nənbl nε. Lí te kobiiluob nin piluob nin miluob* nε.

14

Kipebuk nin kí teke' binib bâ ki wiε'

¹ N tí liike' ki laa' Kipebuk nnə se Siyən ya juəl bo. Binib itur kobk nin pinan nin inan bâ ya yutun bo ɲmabe kɛn nin kí'Baa ya yel nnə te kí'saan.

² Nε n cii' kuwaaku kuba bó paaki bó ní tuoreh tɛn miñuncienm nε fuh bii utaa nε tɛngɛh ufaa bo. N ciih kuwaaku kúa bó nnə ɲmε mə tɛn bibiɛñib nε ñih tibèr.

³ Binib nnə te Uwien ya bɛrbiek nin tiwɛnfuobt tunan nin bicienb nnə ya nun bó nε ki geh iyuonfaan. Binib itur kobk nin pinan nin inan bâ Uwien dɛ' bɛ kitink bo ki wiε' nnə baba ɲa ní la, uba ɲa í fre kí bɛnge iyuon nnə.

⁴ Ba kuən' bi'ba jəknt, bi te tɛn uɛfaan wà ɲa bɛn jɛ nε, kime ba paan' niba bo, bi pɛ Kipebuk nnə baba bo nε, ki joh kí joh ná kɛ saan. Uwien dɛ' bɛn nε binib ni ki wiε', bɛ í li yé wən nin Kipebuk ya nikpiɛkb.

⁵ Ba bɛn tonnenku, nε ka ɲmabe biil mə.

Uwien ya tondb bita tɔke' Uwien ya buur bó

⁶ N tí laa' Uwien ya tond uba, u laanh mitɛwəlkpəm, ki tuke tigbɛmənəmɔnt tà ɲa ɲmabe gbenm, wə í lá tɔke utingben ya nib kɛ: inibol yá kɛ te uɲɛndun wuu ni ki lienh ilenbol kɛ nnə.

⁷ Utond nnə len' ufaa bo ki ye: «Li boh mɛn Uwien, kí li kpiɛkreh wə, kime u li bu binib tibuur uyo wà nnə baa'-a! Li gbaandeh mɛn ki pukeh Uwien, wən nε ñen' kutaaku nin kitink nin miñuncienm nin iñunbun kɛ ya bol.»

⁸ Utondlie mə paan' ukpiɛk nnə bo, ki lienh ki teh: «U lu' ɲə, u lu' ɲə, uduciɛn Babilonn lu' ɲə. Wun nε taa' u'sənsəndl ki puon' inibol kɛ, ki cère' í kən' Uwien ya tudɛre ni.»

⁹ Utond nta mə paan' bikpiɛkb bile nnə bo, ki lienh ufaa bo ki teh: «Binib bâ kɛ gbaandeh ki pukeh kiwɛnk nnə nin kí'nennenku, ki ɲmabe kí'dîeku bi'yutun bo bii bi'nuə bo la,

* **13:18** Biba maaleh ki teh linənbl *kobiiluob nin piluob nin miluob* yé Erom ya bɛrcien ya yel nε. Bitəb maaleh ki teh linənbl nnə wəngɛh unisaal ya bonn nε.

10 Uwien ya benku ni li be bi'bo kí gbien, wə́ rí dɛrɛ bi'tub ka rí muə́ be cɛcɛkm, kí cɛrɛ be rí li te u'tondb nin Kipebuk ya nun bó ki jèndeh ki lɛbreh mitɛnɛ́kjiɛm mà teknh umu ni.

11 Umu wà bi te u'ni ki jèndeh ki lɛbreh nnə́ ya muɲii li tuu ki dukeh nɛ uyo kɛ. Binib bà ηmə́be kiwɛnk nnə́ ya yel ya dɛku, ki gbaandeh ki pukeh kɛn nin ki'nɛnnɛnku nnə́ li jèndeh nɛ nɔ́nku nin wien ni ka rí li ηmə́be fuorl.»

12 Nɛn bo, nǐ yé uyo wà Uwien ya nib bà boh u'wə́b, ki teke' *Yesu ki jin' nnə́ rí li ηmə́be kuminku nɛ.

13 Nɛ n cii' unieke uba bó u len' paaki bó ki ye: «Kɛle kí ye: Binib bà ji kpuokeh fɛnfɛnnə́ Yonbdaan bo nnə́, Uwien ya mənɛm te bi'bo.» Nɛ *Mifuoɲaanm ye: «Imə́n, be rí li fuoreh kí nɛn bi'jiinku, kime Uwien ηa rí sunde bi'bó bi sən' itùon yà nnə́ bo.»

Uwien li bu uɲɛndun ya nib tibuur

14 Nɛ n tí liike' ki laa' kutɛwə́lgbə́npenpienku kuba, niba kɛ ku'bo ki naan unisaal, ki kpiɛ miɲə́kɛm ya yukpɛkpiɛ, ki ηuuke puokɛmaɲmaa uba.

15 Nɛ Uwien ya tond uba nɛn' ní Uwien ya duku ni, ki yin' wà kɛ kutɛwə́lgbə́nku bo nnə́ ufaa bo ki ye: «Taa a'puoko nnə́ kí cin kí li ceh tijier, tijier ya ceceyo baa' ηə́, kime utingbɛn bo ya jier ben'-a.»

16 Nɛn saan nɛ wà kɛ kutɛwə́lgbə́nku bo nnə́ taa' u'puoko ki cen' utingbɛn ya jier kɛ.

17 N tí laa' utondtə́ paaki bó, u nɛn' ní Uwien ya duku ni, ki mə́ ηuuke puokɛmaɲmaa.

18 Nɛ utondtə́ mə́ nɛn' liponpuol saan. Wə́n nɛ ηmə́be mituə́m umu bo. U yin' utond wà ηuuke puokɛmaɲmaa nnə́ ufaa bo ki ye: «Taa a'puokɛmaɲmaa nnə́ kí cecere utingbɛn bo ya sibii yà bi taah yè ki ηɛh fɛn nnə́, kime i ben'-a.»

19-20 Nɛ utond nnə́ taa' u'puoko ki cecere' utingbɛn bo ya sibii nnə́, ki taa' ki kuore' kubòciɛnku kùa bi ηmɛngɛh isibii ku'ni nnə́ ni. Bi ηmiɛn' isibii nnə́ dugbaal nɛ. Bi ηmiɛn' yè ma nnə́ misɛm nɛ nɛn' kubùoku nnə́ ni kí puube' ki tí baa' kə́nsini kobiita. Utaan se mi'ni la, mǐ li baa u'lɛnbu. Nɛn nɛ wuə́n' ki ye Uwien ya benku ni ben' binib bo cɛɛn.

15

Ijɛndfərke ya gber

1 Nɛ n tí laa' micincilntə́m kutaaku bo. Nǐ yé nibonciɛn nɛ ki ηmə́be kuɲaanku cɛɛn. N laa' Uwien ya tondb bilole, bɛn nɛ li cɛrɛ ijɛnd rí tu uɲɛndun ya nib kí tí dukn bolm milole. Ijɛndfərke nínə́, kime yɛn bo nɛ Uwien li tùɔrɛ kí wuə́n u'benpiebe.

² Nε n laa' nibonn niba nĩ naan miñunciεnm umu te ni'bo, nĩ wien tein ki likeh ki càareh tεn lidingl, ki laa' binib bà m̀n' ki faake' nin kiwεnk nn̄o nin ki'nennεnku nin ki'yel ya n̄nbl nn̄o se nibonn nn̄o saan, ki ηuuke Uwien de' be tibèr tà nn̄o.

³ Ki gεh Uwien ya tons̄nl Moyis nin Kipebuk nn̄o ya yuon ki teh:

«Yonbdaan Uwien mitūm kε ya daan, a'tuon yé it̄uonciεn nε ki ηm̄obe kuñaanku. A teh nà nn̄o nĩ cuube nε ki yé im̄n.

Sin nε yé inibol kε ya bεr.

⁴ Yonbdaan, ηmε li mεnge lif̄l ki la boh ηε? Nηmε te kí ye wa rí li p̄keh ηε?

Sin baba nε yé uñaan.

Inibol kε li baa kí lá gbaan a'nun bó kí puke ηε, kimε binib kε laa' a teh nà nn̄o nĩ cuube nε.»

⁵ Ni ya puoli bó nε n laa' Uwien ya duku k̄a te paaki bó nn̄o p̄ire', kun si: kuj̄tiek̄u ya l̄kl te lininbonl là ni nn̄o.

⁶ Nε Uwien ya tondb bilole bà li c̀ere uη̄endun ya nib rí j̄ende kí tĩ dukn bolm milole nn̄o ñen' ní kuduku nn̄o ni, ki guo tikp̄εc̄epenpiεnt t̄u windeh, ki buobe miñ̄dkm ya n̄ngben bi'siik ni.

⁷ Nε tiw̄εnfuobt tunan nn̄o ya kiba taa' miñ̄dkm ya s̄en ilole ki de' Uwien ya tondb bilole nn̄o. Uwien wà tuu ki te uyo kε nn̄o ya mutuol nε gbe is̄en nn̄o.

⁸ Nε Uwien ya kp̄ieke nin u'tūm c̀ere' imuñ̄ii fii' ki gbe kuduku nn̄o. Uba ηa rí fre kí k̄o ku'ni kí tĩ baa ij̄end yà Uwien ya tondb bilole li c̀ere uη̄endun rí j̄ende yè kí tĩ dukn bolm milole nn̄o ya gbenm.

16

Uwien ya benpiebe te is̄en yà ni ya gber

¹ N cii' uniεke uba bó u len' Uwien ya duku ni ufaa bo, ki t̄ake' Uwien ya tondb bilole nn̄o ki ye: «Li joh m̄en kí tĩ taa Uwien ya benpiebe wà te is̄en ilole ni nn̄o kí wule kitink bo.»

² Ukpiεk bure' ki tĩ taa' nà te u's̄enl ni nn̄o ki wule' kitink bo. Nε in̄l yà bre ki wi ki gbien' yèyèke' binib bà ηm̄obe kiwεnk nn̄o ya d̄ieku ki gbaandeh ki pukeh ki'nennεnku nn̄o.

³ Ulie m̄o taa' nà te u'yaal ni ki tĩ wule' miñ̄unciεnm ni. Nε m̄i kp̄ende' kusebubulku ki naan libonkpil ya s̄em. Nε tibont tà kε te mi'ni nn̄o kpo'.

⁴ Nta m̄o taa' nà te u'm̄o yaal ni ki tĩ wule' ikpen nin iñ̄unbun ni. Nε i'ñ̄unm kp̄ende' mis̄em.

⁵ Nε n cii' Uwien ya tond wà ηm̄obe mitūm miñ̄unm bo nn̄o len' ki ye:

«Uwien, a cuube nε, sin nε là te, ki biε ki te, ki yé uñaan.

A tien' nà nɔ nɛ wuɔn' ki ye a'buur cuube.

⁶ Kimɛ bi ku' a'nib nin a'ñɔbonsɔknɔ nɛ a'mɔ de' bɛ misɛm bɛ rí ñu. Bi kpɛ nɛn nɛ.»

⁷ Nɛ n cii' unieke uba bó liponpuol saan u teh: «Yonbdaan Uwien mituɔm kɛ ya daan, a'buur yé imɔn nɛ, ki cuube.»

⁸ Nnan mɔ taa' nà te u'mɔ yaal ni ki wule' uwien wà puɔreh nɔ bo, nɛ u laa' mituɔm wù rí li sienh binib tɛn umu.

⁹ Kuwɔlku funfunde' binib, nɛ bi suke' Uwien wà ηmɔbe ufaa ki cère' bi jèndeh nnɔ, ka tuo' bɛ rí lèbre bi'tetem ηɔ ki kpieke wɔ.

¹⁰ Nηun mɔ taa' nà te u'mɔ ya sɛnl ni ki tì wule' kiwɛnk nnɔ ya bɛrbiek bo. Ki'bel ya tinfɛnm kɛ biike', nɛ binib jèndeh ki gbiekeh ki ηmɔnh bi'lɛn.

¹¹ Ijɛnd nnɔ nin inɛl nnɔ bo nɛ bi suke' Uwien wà te paaki bó; ka tuo' ki wiɛ' bi'tuonbiɛɛ nnɔ.

¹² Nluob mɔ taa' nà te u'mɔ ya sɛnl ni, ki tì wule' likpenciɛnl Efrat ni, nɛ lí fuɔre', ki cère' bibɛrb bà ñɛn' liwenpurl bó ní nnɔ laa' ñɛñɛbùol.

¹³ Nɛ n laa' isɛnpol ita; uba ñɛn' *utunwien nnɔ ya ñɔbu ni, utɔ ñɛn' kiwɛnk nnɔ yaabu ni, utɔ mɔ ñɛn' utonnɛnñɔbonsɔknl yaabu ni. Isɛnpol nnɔ naan itetiɛ nɛ.

¹⁴ *Satan nɛ sɔn' yè, ì teh micincilm, ki joh utingbɛn kɛ bo ya bɛrb saan, yè rí taan bɛ ηɔ bɛ rí tɔ butɔbu Uwien mituɔm kɛ ya daan ya wengbiin ya daali.

¹⁵ Yonbdaan ye: «Li cengeh mɛn, n li baa tɛn unasu nɛ. Wà ηa gɔh, ki bonde' u'wɛngolkaar mɔ la, Uwien ya mɔnm te u'bo, kimɛ wa rí cuon cɛnkɛnlɔnlɔnl bɛ rí lɛ u'fɛ.»

¹⁶ Isɛnpol nnɔ taan' bibɛrb nnɔ libùol liba nɛ bi yih ni'saan *Sufmbɛ ya lenm ni ki teh Amagedɔnn.

¹⁷ Nlɔle mɔ taa' nà te u'mɔ ya sɛnl ni, ki tì wule' kitink bó ní, nɛ unieke uba len' ufaa bo Uwien ya duku ni u'berbiek saan ki ye: «Nì gben' nínɔ.»

¹⁸ Utaa mɛkndeh, ki tɛngɛh, kuwaaku te cɛɛn, nɛ kitink jènge' na ηmɔbe fuul. Haali Uwien tì ñɛn' binib kitink bo ma, ka laan jènge' mi ya jèngm.

¹⁹ Kì jènge' ma nnɔ nɛ uduciɛn Babilonn yɛkre' bolm mita. Idu kɛ ya dur mɔ lulu'. Uwien nɛ tiere' uduciɛn Babilonn ya nib bó. U'benku ni ben' bi'bo ki gbien' nɛ u dɛre' bi'tub cɛɛn, ka muɔ' bɛ cɛcɛkm.

²⁰ Idek nin ijuɔn kɛ fefele'.

²¹ Utaa nii' nɛ itɛtɛn lulu' binib bo ki kpieke cɛɛn, nɛ bi suke' Uwien itɛtɛn nnɔ bo, kimɛ ijɛnd nnɔ là bre bi'bo cɛɛn nɛ.

17

Uwien li bu ujenkpendgaar tibuur

1 Nε Uwien ya tondb bilole bà ηuuke isèn ilole nnə ya uba baa' ki lá təke' nni ki ye: «Den rí wuən ηε Uwien lá li bu ujenkpendgaar nnə tibuur kí dere u'tub ma bo. Ujenkpendgaar nnə yé udu nε ki te ikpengol ya gbε.

2 Utingbεn bo ya berb tien' lisənsəndl nin wən nε, nε binib guəre' lè utingbεn kε bo ki kən' Uwien ya tudere ni.»

3 *Mifuoñaanm cère' n laa' nà tideknt yaam nnə ni, nε utond nnə taa' nni ki jon' kupenpelku ni, n tĩ laa' upii uba jεke kiwεnmónmónk kiba, kí ηməbe iyul ilole nin iyin piik, kí'gbenent kε gbe iyel yá sukreh Uwien.

4 Upii nnə guo tiwεnmənmənt tuba tù món, ki taa' miñòkm nin iten yá ηməbe kudaaku nin ilaan yá ηməbe kudaaku ki fənde' u'ba. U ηuuke miñòkm ya sɛnl, li gbe u'sənsəndtùon. Yεn si: u'juoke nin u'joknt ya bont nnə.

5 Bi kεle' liyel lá binib ηa bεn li'tingi u'yutunl bo. Liyel nnə ya tingi si: «Uducien Babilonn: lijenkpendl nin ijuoke yá te kitink bo ya naa.»

6 Nε n laa' upii nnə ñun' Uwien ya nib ya sèm nin binib bà bi ku' bε *Yesu bo nnə ya sèm ki yibe' tɛn u ñun' midaam nε.

N laa' wə ma nnə nε nĩ cuo' nni miyòkm cεen.

7 Nε Uwien ya tond nnə təke' nni ki ye: «Bε tien' nĩ cuo' ηε miyòkm-i? N li kpiire' upii nnə nin u jεke kiwεnk kà, kí ηməbe iyul ilole nin iyin piik nnə ya gbεr, kí təke ηε.

8 A laa' kiwεnk kà nə, kí là te nε ka ji te. Kĩ li ñε ní kubùoku kùà ñə ka ηməbe biεn nnə ni nε, kí bure bε rí tĩ ku kè. Binib bà Uwien ηa kεle' bi'yel limiel ya gbənkɔ ni haali uηendun ya cincinm nnə laa' kè la, nĩ li ji bε, kime kí là te nε, ka ji te ama kí li liebe ní.

9 «Fεnfεnnə miyεnfuom nin mibenm nε li cère binib rí bende nibonn niε ya tingi. Kiwεnk nnə ya yul ilole nnə yé ijuən ilole yá upii nnə te i'bo nnə nε. I yé biberb bilole mə nε.

10 Biberb bilole nnə ni, biηun ya bεl gèbre' ηə, nluob nε kε fεnfεnnə wuə, nlole ηa laan kèle'. U lá kèle' la, wa rí wuəke.

11 Kiwεnk kà là te, ka ji te nnə yé berniin nε, ki ñen' biberb bilole nnə ni, nε ki joh bε rí tĩ ku kè.

12 A laa' iyin piik yá nnə, yé binib piik bà lá li ji libel nε. Bi lá jin' libel la, bεn nin kiwεnk nnə li taan libel nnə nε, ama la rí wuəke.

13 Biberb nnə kε kpaan' buñəbu nε, bε rí taa bi'tuəm nin bi'faa kε kí sən kí de kiwεnk nnə.

14 Bi li tə nin Kipebuk butəbu, nε kè rí faake nin bε, kime kí yé yonbdεnb kε ya Yonbdaan nε, ki yé biberb kε ya bεrcien. Wən nin binib bà Uwien yin' bε ki gènde' bε bi yé u'yaab ki pε u'bo mənəmən m nnə nε li faake.»

15 Nε utond nnɔ tí tɔke' nni ki ye: «A laa' miñunm mà ujenkpend nnɔ te mi'saan nnɔ yé inibol yà kε te uɲendun wuu ni ki lienh ilenbol kε nnɔ nε.

16 A laa' iyin piik yà, i yé biberb nnɔ, nin kiwɛnk nnɔ li sikre ujenkpend nnɔ bo, kí fie u'wɛnt kε, kí cère wɔ́ n lí te limufunl, kí ηmɔnηmɔn wɔ́, kí taa umu kí sɛ nà bó s'ien',

17 kimε Uwien nε de' biberb piik nnɔ iyɛnmaale bε n̄ tien u yíe nà. U yíe nà si: biberb piik nnɔ n̄ kpaan buñɔbu kí taa bi'bel kí cèbe kiwɛnk nnɔ kí tí baa uyo wà u là len' nà nnɔ n̄ tien.

18 «A laa' upii wà nnɔ yé uduciɛn wà likeh utingbɛn bo ya bɛrb kε nε.»

18

Babilonn ya berm

1 Ni ya puoli bó nε n tí laa' tidεknt yaam Uwien ya tond uba ñɛn' paaki bó ki jiih ní, ki ηmɔbe mituɔm ki gbien', nε u'wenwenku wende' utingbɛn kε bo,

2 nε u lienh ufaa bo ki teh:

«U lu' ηɔ, u lu' ηɔ, uduciɛn Babilonn lu' ηɔ.

U ji kpende' isɛnpol kε ya bol ya kɔnkuɔn nε.

Inuɔn nin tiwɛnt tà yé tijɔnkt ya bont ki ηmɔbe isensen kε ji kɔ wun ni nε.

3 Kimε udu nnɔ nε taa' u'sɔnsɔndl ki puon' inibol kε, kí cère' ñ kɔn' Uwien ya tudere ni.

Utingbɛn bo ya bɛrb tien' lisɔnsɔndl nin wù, nε ikpenkpend laa' lifaal li yebe u'wiel bo.»

4 Nε n tí cii' uniεke uba bó paaki bó u lienh ki teh:

«N'nibε, ñε mɛn Babilonn ni,

kí la lí te u'nib ya tònbiere ya gber ni,

ηɔ kí la jí ijɛnd yà bi lí jí yè nnɔ,

5 kimε udu nnɔ ya nib sɔn' itònbiere yà nnɔ yebre' kí gbien' kí tí kpiε kutaaku

nε, Uwien ηa sunde' bi'tònbiere nnɔ bó,

6 Tien bε mɛn bi tien' nε ma bo nnɔ,

bi tien' nε ibiere yà nnɔ, jiih bε mɛn nnɔ bolm mile bo,

bi là cère' ni jin' ijɛnd ma bo nnɔ,

jiih bε mɛn nnɔ bolm mile bo.

7 Bɛn bà là yíe tigbengt, kí yíe bε n̄ lí te liwiel ni, n̄ tí kɛnde' nnɔ,

cère mɛn bε n̄ jí ijɛnd mɔ́ kí lí kaa mikuum kí tí baa nnɔ,

kimε udu nnɔ ya nib maaleh bi'fɛl ni,

kí teh bi'du gbere' nε, ka te tɛn kpopii,

ka lí lí kèle kuum mɔ́ fiebu.

8 Nɛn bo, ijɛnd lí taan kí lu udu nnɔ ya nib bo uwien uba nε.

Yɛn si:

mikuum nin ikumuɔ nin mikònm.

Umu lí wí udu nnɔ,

kime Yonbdaan Uwien wà bun' tibuur nnə ηməbe mituəm ki gbien'.»

⁹ Utingben bo ya berb bà ke tien' lisənsəndl nin udu nnə, ben nin wun jin' liwiel nnə, li muə kí kpiende u'bo, kime u teknh umu, imuñii dukeh.

¹⁰ Bi li juore kí li se fənfəkm nε, kime bi fenge bi la tĩ jènde udu nnə ni nε. Bi li lienh ki teh:

«Nì brike' a'bo ηə, nĩ brike' a'bo ηə

uducien Babilonn, sin wà là ηməbe ufaa nnə, nĩ brike' a'bo ηə, Uwien pək ki bun' a'buur ki gben' na taande'.»

¹¹ Utingben bo ya kpenkpend mə li muəh ki kpiendeh udu nnə bo, kime uba ηa ji daanh bi'wənt.

¹² Tun si: miñəkm nin ilike ya kur nin iten yà ηməbe kudaaku nin ilaan nin tikpəlcəpenpient nin ikpəlmónmón nin tikpəlcəer tà dinge suəə ki windeh nin ikpəlde ke ya bol yà ya daaku faa nin isiin yà ya də ya daaku faa nin bi taah iluobñin ki teh tibont tà nin bi kpeh tibont tà ke ya bol nin kukurku kùa bi yih kù blənsi nin tikutər nin iten yà ya daaku faa bi yih yè maarb

¹³ nin ləfina ke ya bol nin tisir tà nu ki ηme ke ya bol nin midaam ke nin mikpəm nin miyom nin iji nin inε nin ipe nin itaan nin titenlolt nin iyonbe nin binib bà bi coh be butəbu ni.

¹⁴ Bi li len ki ye:

«Sin Babilonn, a là fε tibont tà nnə gben' ηə.

A'nacenkpebont tà mən ki ηməbe kuñuərku nnə gben' ηə, nil ηa ji li lε tù fiebu.»

¹⁵ Binib bà tien' ukpenkpende udu nnə ni, ki laa' lifaal nnə, li juore kí li se fənfəkm nε ki muəh ki kpiendeh, kime bi fenge bi la tĩ jènde ni'bó nε.

¹⁶ Bi li lienh ki teh:

«Nì brike' a'bo ηə, nĩ brike' a'bo ηə uducien Babilonn, nĩ brike' a'bo ηə,

sin wà là te tən upii wà guo tikpəlcəpenpient nin ikpəlmónmón nin yà ke ya bol ya daaku faa ki fènde' a'ba nin bi taah miñəkm nin iten yà ya daaku faa ki teh tijəfənbont tà nnə nin ilaan nnə.

¹⁷ Li ya faal ke nε pək ki gben' na taande' nə-əə?»

Biñerkurb nin bi'ciənb nin bikpəntuənb nin bà ke sənə miñunciənm bo ki jinh se fənfəkm nε,

¹⁸ ki likeh udu wà teknh nnə ya muñii, ki wuureh ki teh: «U lε udu ba te ki baa' uducien wuu nə?»

¹⁹ Nε ki yiñ titent ki pukeh bi'yul bo, ki muəh ki kpiendeh ki wuureh ki teh:

«Nì brike' a'bo ηə, nĩ brike' a'bo ηə,

uducien Babilonn nĩ brike' a'bo ηə,

biñerdənb ke ñi' a ya faal bo nε ki faake'.

Nεn κε ne pək ki lá gben' na taande' nə-əə?»

²⁰ Tibont tà κε te kutaaku bo ní li poknh,

Uwien ya nib nin *Yesu ya tondb nin

*Uwien ya ñəbonsəknbε ni'mə ní li poknh,

uducien nnə ya berm bo,

kimε Uwien bun' udu nnə ya nib tibuur

bi tien' nε mibiεrm mà nnə bo ki kun' nε imə̀n.

²¹ Nε Uwien ya tondtədaan uba yuure' litenl liba li yebe ten

linèciεnl ki wiε' miñunciεnm ni, nε ki ye:

«Bi li bere uducien Babilonn ufaa bó ma sə.

Nil ηa ji li lε wù fiebu.

²² Ba ji li cii biεñib nin yonyuonb

nin wopieb nin natunpieb bó udu nnə ni.

Utonsənl uba mənən nin utə ηa ji li te u'ni.

Ba ji li cii naal bó u'ni.

²³ Frl ηa ji li wende u'ni,

ba ji li cii uje nin upii bà kuən' təb,

na laan wuəke' ya yuon bó u'ni,

udu nnə ya kpenkpend nε là cεn' binib κε utingben bo.

U'nib là taa' iñəke nε ki lere' inibol κε.»

²⁴ Liεbe' ki ní, *Uwien ya ñəbonsəknb nin u'nib bà κε bi ku' bε utingben bo nnə u ya du nε si bi'kuum.

19

Bà mən' ki faake' ya yuon nin Uwien ya Pebuk ya piikuən

¹ Ni ya puoli bó nε n cii' uniεke uba bó paaki bó ten kuniwulku ya nieke, u teh:

«Aleluya,

ti'Wien nε ηmiεndeh binib.

Wən nε si ukpieke nin mituəm,

² kimε u'buur yé imə̀n nε, ki cuube.

U bun' ujenkpendgaar wà taa' u'sənsəndl

ki puon' binib κε utingben bo nnə tibuur,

ki tu' u là ku' u'tonsənb bà nnə ya fεnl.»

³ Nε kuniwulku nnə tí ye:

«Aleluya,

Babilonn ya muñii li tuu ki dukeh nε uyo κε.»

⁴ Nε biciεnb pile nin binan nnə nin tiwεnfuobt tunan nnə gbaan' ki pukeh Uwien wà κε kibεrbiek bo nnə, ki teh:

«Ami! Aleluya!»

⁵ Nεn saan nε uniεke uba len' kibεrbiek nnə saan ki ye:

«Ninbi, biwaab nin biciεnb bà yé ti'Wien ya tonsənb ki boh wə nnə ni'ké ní li pèkeh wə mən.

⁶ Nε n tí cii' uniεke uba bó ten kuniwulku ya nieke, a li ye miñunciεnm nε fuh bii utaa nε tεngeh. Uniεke nnə teh:

«Aleluya,

Yonbdaan Uwien mituəm ke ya daan caan' u'bel ηə.

7 Cère mən tí li poknh, kí li ηməbe uyensənge kí gbien,
kí li kpiəkreh wə,

kimε Kipebuk nnə ya piikuənyo baa' ηə.

Nε ki'po bonde' u'ba ηə. »

8 Uwien de' wə usen wə ní gole tikpəlcer tà mən ki pien ki windeh.

Tikpəlcer nnə wuən' ki ye Uwien bù' u'nib bigbeməndənb nε.

9 Nε uba təkε' nni ki ye: «Kεle kí ye: <Uwien ya mənəm te u yin' binib bà bε ní ji Kipebuk ya piikuənjier nnə bo,> nε kí tí ye: <Tigber tuu cinbe kí n̄en' Uwien saan nε.> »

10 Nən saan nε n gbaan' udaan nnə ya nun bó ní puke wə, nε u təkε' nni ki ye n la tien nnə, kimε u'mə yé min nin n'təb bà yé *Yesu ya mənknub nnə ya tonsəntə nε. A li puke Uwien baba nε. *Yesu kpiire' tigbemənt tà nnə yé Uwien là cère' *u'Fuoñaanm tore' u'nəbonsəknb bi səkn' tigber tà nnə nε.

Unil wà jεke utenpien ya gber

11 Nε n tí liike' ki laa' kutaaku ye, utenpien uba puə' ní, wà jεke wə nnə bi yih wə umeməndaan nin unimən nε. U buh binib tibuur, kí təh butəbu ní'donbó nε.

12 U'nun muəreh tən umupien nε. U kpiε iberyukpekpiε ligol. Liyel liba te u'bo, wən baba ηa ní la, uba ηa bən li'tingi.

13 U guo kulierku kuba nε ku'kεkε yé misəm, bi yih wə Uwien ya nəbonl.

14 Nε Uwien ya sojambε pε u'puoli, kí jεke itenpien, kí guo tiliert tù pien ki windeh.

15 Nε kijusiek kà ηmε penpen nəreh kí n̄eh utenjekl nnə ya n̄əbu ni. U li taa kən nε kí ku inibol. U li ηuuke bε nin ufaa kí la ηməbe nunsənge bi'bo, kí niin bε tən bi taanh kí mərəh isibii kí n̄endeh i'nunm ma bo, kimε Uwien mituəm ke ya daan ya mutuol fii' bi'bo kí gbien'-a!

16 Liyel liba te u'lierku nin u'pənł bo. Lən si: «Biberb ke ya bεrcien nin yonbdənb ke ya Yonbdaan.»

17 Nε n laa' utond uba se uwien bo, kí wuureh ufaa bo kí yih inuən yà ke ya bol jinh tunənt yí ní baa kí ji Uwien bonde' ujincien wà nnə.

18 Yí ní baa kí ji biberb nin sojaciənb nin bifəfaab nin itaan nin bà jεke yí nin binib ke, bà yé iyonbe nin bà ηa yé yonbe nin biwaab nin biciənb ke ya nənt.

19 Nε n tí laa' kiwənk nnə nin utingben bo ya berb nin bi'sojambε taan', bε ní tə utenjekl nnə nin u'sojambε butəbu.

20 Nε bi cuo' kiwənk nnə nin utonnən̄əbonsəknł nnə mə. Wən nε là tien' micincilnm kí de' kiwənk, kí lere' binib bà kiwənk nnə ya d̄iεku te bi'bo bi gbaandeh kí pukeh

ki'nennnku nnə. Bi taa' bi'ke bile bi fuobe ne ki ti wie' kumubùoku kuba ni mitenñəkjiem te len ki teknh.

²¹ Bā sīen' nnə wən, utenjekl nnə taa' kijusiek kà nərəh ki ñeh u'ñəbu ni nnə ne ki ku' bē, ne inuən kē baa' ki jin' bē ki ti gbo'.

20

Ibin liturl ya gber

¹ Ne n ti laa' Uwien ya tond uba ñen' kutaaku bó ki jiinh ní ki ñuuke kubùoku kùà ñə ka ñmabe biēn nnə ya pien nin tikudəkenciēnt u'nuə ni,

² ki baa' ki cuo' utunwiēn nnə. U yé uyo bo ya wē nnə ne. Bi yih wən ne usēnpol, ki liēbe' ki yih wə *Satan. U taa' tikudəkr nnə ki lôle' wə, wə ní li lùò kí tí baa ibin liturl,

³ ki taa' wə ki wie' kubùoku kùà ñə ka ñmabe biēn nnə ni, ki biin', ki piin' ipien, ki pəle' ñə utunwiēn nnə ji la lere nib kí tí baa ibin liturl nnə ya gbenm. Ibin nnə gēbre' la, bi li wie wə ne, wə ní tien iwenkàankē.

⁴ Ne n laa' muberbiēmu muba, bā bāareh ki kaah mu'bo nnə, Uwien de' bē usēn bē ní bu binib tibuur, ki laa' binib bā là kun' imən *Yesu bo, ki kpaande' Uwien ya gber ñə bi ku' bē nnə ya naanmu. Bi mēkre' ne ki jin' libel nin Kristo ibin liturl. Bēn ña gbaan' ki puke' kiwēnk nnə bii ki'nennnku, ka ñmabe ki dīeku bi'yutun bo bii bi'nuə bo.

⁵ Uwien mēkre' bēn ne mikpiekm. Bitenkpiitəb bā sīen' nnə ibin liturl nnə ña gēbre' la, bā ní mēkre.

⁶ Binib bā kpie' ki mēkre' bitenkpiib ni nnə Uwien ya mənəm te bi'bo, kimē Uwien ne bore' bē ki tien' u'yaab. Bā ní kpo kí lere. Bi li yé Uwien nin *Kristo ya təturkaab ne, ki li yé biberb nin *Kristo ibin liturl.

Satan ya lum

⁷ Ibin liturl nnə gēbre' la, Uwien li cère bē ní ñen' *Satan lipēkl ni kí wie,

⁸ wə ní jo kí tí lere inibol yà kē te utingbēn kē bo, kí tí taan yè, yè ní tə butəbu. Inibol nnə ya yel si Gəg nin Magəg* ne. Bi yēbe ten likpentēngbil ne.

⁹ Bi gbe utingbēn bo ni'ke saan, ki jebe' udu wà Uwien yíe wù, u'nib te u'ni nnə, ne umu ñen' paaki bó ní ki lá wīn' bi'ke.

¹⁰ Ne Uwien cère' bi cuo' usēnpol wà lere' bē nnə, ki wie' kumubùoku kùà mitenñəkjiem te len ki teknh nnə ni, kiwēnk nnə nin utonnēñəbonsəkl te nà saan nnə. Bi li tuu ki te nēn saan ne uyo kē ki jēndeh ki lēbreh ñənkū nin wien ni.

Lidaali là Uwien li bu binib kē tibuur

¹¹ N laa' kiberbēcenciēnk kiba kí piēn, ki laa' wà kē ki'bo nnə. Kitink nin kutaaku gben' u'nun bó kpekpekl ka sīen' bonn.

* **20:8** Uwien ya ñəbonsəkl Esekiel là yih Uwien ya nēnēndb ne Gəg nin Magəg.

¹² Nε n laa' bitenkpiib, bicienb nin biwaab ke se kiberbiek nnə ya nun bó. Nε bi pibre' tigbənt, ki liebe' ki pibre' kutəku limiel ya gbənkun nínə. Bi bun' bitenkpiib tibuur, wà ke là sən' ma bo. Bi bun' be ten nì kele' ma bo tigbənt nnə ni nε.

¹³ Miñunm là jin' binib bà ke nnə, mī ñen' be ní. Mikuum là jin' bà bi te kutenkpiiku ni nnə mə ñen' ní, nε Uwien bun' be tibuur wà ke là sən' ma bo.

¹⁴ Nεn saan nε bi taa' mikuum nin kutenkpiiku ki wiε' kumubùoku ni. Kumubùoku nnə nε yé mikuliem.

¹⁵ Nε bi taa' binib bà ke ya yel ηa kele' limiel ya gbənkun ni nnə mə ki wiε' kumubùoku nnə ni.

21

Kutefenku nin kitinfenk ya gber

¹ N laa' kutefenku nin kitinfenk, kime kutekpaaku nin kitinkpaak nnə ηa ji te. Miñuncienm mə ηa ji te.

² N laa' Uwien ya du Yerusalemfaan ñen' u'saan paaki bó ní ki mən ten ujəfaan wà bi dùun' wə ki tuke ki joh u'ce bó.

³ Nε n cii' uniεke uba bó, u len' ufaa bo kiberbiek nnə saan ki ye: «Liike mən, Uwien ya kənkun ji te binib ni nε. U li kəh nin be, nε be ní li yé u'yaab, nε wən bugben ní li yé bi'Wien.

⁴ U li ηmire bi'nunsiir ke, kuum nin kumuə nin jend nin kpiende ηa ji li te, kime tibonkpaar nnə ke gben'-a.»

⁵ Nεn saan nε wà ke kiberbiek bo nnə len' ki ye: «Fenfennə n teh tibont ke tifent nε.» Nε ki tí len' ki ye: «Kele tigber tuu, kime tù te nε, ki kpe be ní li du tu'bo.»

⁶ Nε ki təke' nni ki ye: «Ní'ke tien' ki gben'-a! Min nε yé micincinm nin migbenm. Uñun ηməbe wà ke la, n li de wə liñunbunl là ya ñunm dienh limiel wa ní pè niba.

⁷ Wà ke mən' ki faake' nε li si tu ya bont ke. N li yé u'Wien nε u'mə li yé n'buk.

⁸ Bà sen' bujəwaanbu nin bà ηa fəre' Kristo ya sen ni nin bà teh ijuəke ya bont nin binikub nin isənsənd nin biñəkdən b nin bà pε ibule bo. Bi'ke ya tòn nin bi'lenm ηa kpe gbəmənt ya sen. Bi'bùol si kumubùoku kùa ni mitenñəkjiem te len ki teknh nnə nε. Nεn nε yé mikuliem.»

Yerusalemfaan ya gber

⁹ Uwien ya tondb bilole bà ηuuke ijendfərke isèn ilole ni nnə ya uba baa' ki lá təke' nni ki ye: «Dən, ní wuən ηε ujəfaan wà Kipebuk li kuən wə nnə.»

¹⁰*Mifuoñaanm cère' n laa' nà tidεknt yaam nnə ni nε utond nnə taa' nni ki don' lijəfəfəkr l liba bo, ki wuən' nni Uwien ya du Yerusalem u ñen' u'saan paaki bó ki jiinh ní.

11 Uwien ya wenwenku wendeh wù ki cère' u windeh ten litenl là ya daaku faa, ki windeh ten litenl là bòn ten lidingl ki likeh ki càareh.

12 Liguoncenciènl liba nè là guòn' udu nnò, ki ηmòbe inañuòn piik nin ile. Uwien ya tondb piik nin bile se inañuòn nnò kè saan. Israyel yaab ya baamul piik nin ile ya yel kele' inañuòn piik nin ile nnò kè bo.

13 Inañuòn ita te lenpuoli bó, ita te nintuòli bó, ita te ugen bó, ita mò te ujie bó.

14 Liguoncenciènl nnò se iten piik nin ile bo nè. Kipebuk ya tondb piik nin bile ya yel kele' iten nnò kè bo.

15 Uwien ya tond wà lienh nni nnò ηuuke miñòkm ya kpendò wò rí kpaan udu nnò nin u'nañuòn nin u'guoncenciènl nnò.

16 Udu nnò là te ten kangbonga nè, u'kele kè inan ya pìen kpe. Nè u taa' ukpendò nnò ki kpaan' udu nnò, ki laa' ikèle inan nnò, wà kè ya fòkn te mikpàanm itur piik nin ile nè. U'paaki ya fòkn mò kpe nnò nè.

17 U kpaan' * liguonl nnò ki laa' nì te kobk nin pinan nin minan nè. U kpaan' binib kpàandeh tibont ma bo nè.

18 Bi là taa' iten yà bi yih yè jaspi nnò nè ki mèn' liguonl nnò. Udu nnò kè là yé miñòkm mà wien, ki windeh ki likeh ki càareh ten lidingl nè.

19 Bi là taa' iten yà ya daaku faa kè ya bol nè ki mänge' liguonl nnò ya tenpuul.

Likpiekl yé litenl là bi yih lè jaspi nnò nè,

liliel yé litenl là bi yih lè safir nnò nè,

litaal yé litenl là bi yih lè agati nnò nè,

nnan yé litenl là bi yih lè emolod nnò nè,

20 nηun yé litenl là bi yih lè sadoniks nnò nè,

nluob yé litenl là bi yih lè kaneliyann nnò nè,

nlole yé litenl là bi yih lè krisolate nnò nè,

nniini yé litenl là bi yih lè belil nnò nè,

nwe yé litenl là bi yih lè topasi nnò nè,

piik yé litenl là bi yih lè kalsedoni nnò nè,

piiknba yé litenl là bi yih lè yasente nnò nè,

piiknle yé litenl là bi yih lè ametisi nnò nè.

21 Bi là taa' litenl là ya daaku faa bi yih lè perl nnò piik nin ile nè ki tien' udu nnò ya nañuòn piik nin ile nnò. Nañòbu kè nañòbu là jin' litenl liba nè. Ki taa' miñòkm mà windeh ki likeh ki càareh ten lidingl nnò ki cìe' mifenm mà dò udu nnò ya benku ni nnò.

22 Ma laa' udu nnò ni bi pèkeh Uwien kuduku kùà ni, kime Yonbdaan Uwien mituòm kè ya daan nin Kipebuk nnò te udu nnò ni, nè binib pèkeh bè.

* 21:17 Mikpàanm nnò ya fòkn kpe kí cin kunəkpəndunku kí tì fəre inəbii nè.

²³ Udu nnɔ ya nib ɲa nuunh wien nin ɲmaal ɲ li wendeh u'ni, kimɛ Uwien ya wenwenku nɛ wendeh wù, nɛ Kipebuk nnɔ yé u'fɲl.

²⁴ Inibol kɛ li cuon u'wenwenku ni, nɛ utingbɛn bo ya bɛrb li tuke bi'bont tà dienh bɛ ukpiɛke kí baa u'ni.

²⁵ Udu nnɔ ya naŋuɔn li tuu ki yɛ uyo kɛ nɛ, nɛ na ji li biire u'ni.

²⁶ Bi li taa tibont tà dienh inibol kɛ ukpiɛke nin lifaal kí baa u'ni.

²⁷ Nibonn ná kɛ yé tijɔknt ya bonn ɲa ɲ kɔ u'ni. Binib bà teh ijuɔke ya bont nin bà ya tòn nin bi'lenm ɲa kpe gbɛmònt ya sɛn nnɔ mɔ ɲa ɲ kɔ u'ni. Binib bà ya yel kele' limiɛl ya gbɔnku ni nnɔ baba nɛ li kɔ u'ni. Kugbɔnku nnɔ yé Uwien ya Pebuk nnɔ yaaku nɛ.

22

¹ Uwien ya tond nnɔ wuɔn' nni miŋunm mà dienh limiɛl ya kpen u windeh tɛn lidingl ki likeh ki càareh. Mí ñɛh Uwien nin Kipebuk nnɔ ya bɛrbɛk saan nɛ.

² Limiɛl ya subu se mifɛnm mà dɔ udu nnɔ ya benku ni nnɔ ya siik ni nɛ, ki te ukpen nnɔ ya kele kɛ ile, ki lùonh bolm piik nin mile libinl ni. Bù lùonh ɲmaal kɛ ɲmaal nɛ. Bu'fɛr yé kuŋàaku nɛ ki buuh inibol kɛ.

³ Uwien wie' ná kɛ miŋùum ɲa ji li te udu nnɔ ni. Uwien nin Kipebuk ya bɛrbɛk li te udu nnɔ ni nɛ, nɛ Uwien ya tonsɔnb ɲ li pukeh wɔ.

⁴ Bi li lɛ u'nun bó, nɛ bi li kele u'yel bi'yutun bo.

⁵ Na ji li biire u'ni, nɛ binib nnɔ ɲa ji li nuunh fɲl, ka ji li nuunh wien ɲ wende bɛ, kimɛ Yonbdaan Uwien nɛ li wendeh bɛ. Bi li yé biberb nɛ uyo kɛ.

Yesu ya baam ya gbɛr

⁶ Uwien ya tond nnɔ tɔke' nni ki ye: «Tigbɛr tuu te nɛ, ki kpe bɛ ɲ li du tu'bo. Yonbdaan Uwien wà là cèrɛ' u'ñɔbonsɔknb sɔkn' u'gbɛr nnɔ, nɛ sɔn' ní u'tond wɔ ɲ lá wuɔn u'tonsɔnb tibont tà li tien' na ɲ taande.»

⁷ *Yesu len' ki ye: «Li cengeh mɛn, n we ní na ɲ taande.» Wà kɛ tùɔrɛ' ki ɲuuke Uwien ya gbɛr tà te kugbɔnku kuu ni nɔ ki tɔkeh ná laan teh nin ná lá li tien nnɔ ya gbɛr la, Uwien ya mɔnm te u'bo.

⁸ Min San nɛ cii' tibont tuu bó ki laa' tù mɔ. N cii' tu'bó, ki laa' tù ma nnɔ, nɛ n gbaan' utond wà wuɔn' nni tù nnɔ ya nun bó ɲ puke wɔ.

⁹ Nɛ u tɔke' nni ki ye n la tien nnɔ, kimɛ u'mɔ yé min nin n'tɔb bà yé *Uwien ya ñɔbonsɔknb nin bà tùɔrɛ' ki ɲuuke kugbɔnku kuu ya gbɛr ya tonsɔntɔ nɛ. A li puke Uwien baba nɛ.

10 Nε ki tí tǎke' nni ki ye: «La bǎle Uwien ya gber tà te kugbǎnku kuu ni nǎ, kimε tù li tien uyo wǎ nǎo nek'n ní ηǎ.

11 Wǎ bre la, wǎ ní li teh nǎ bre ki joh. Wǎ yíe tijǎknt ya tùon la, wǎ ní li kuǎndeh u'ba tijǎknt ki joh. Wǎ yé unimǎn la, wǎ ní li teh tinimǎnt ki joh. Wǎ yé Uwien yǎ la, wǎ ní juore kí li yé Uwien yǎ.»

12 *Yesu tí ye: «Li cengeh mεn, n we ní na ní taande, kí li tuke lisuul ní lá su unil kε u'tuonl kpe ma bo.

13 Min nε yé micincinm nin migbenm, ukpiεk nin ufǎrke.»

14 Binib bǎ sǎkreh bi'liert nǎo Uwien ya mǎnm te bi'bo. Ben nε ηmǎbe usen be ní mǎ limiel ya subu ya bii, kí ñε bunañǎbu kí kǎ udu nǎo ni*.

15 Ama bǎ teh ijuǎke ya bont nin biñǎkdenb nin isǎnsǎnd nin binikub nin bǎ pε ibule bo nǎo, bi'ke fε itùon nin tigber tà ηa kpe gbemǎnt ya sεn nε, nε ki pε tu'bo. Ben li juore saali nε.

16 «Min *Yesu nε sǎn' ní n'tond wǎ ní lá tǎke nε tigber tuu n'tǎan ni. N yé Dafid ya yaabil nε, ki wien ten litεnηεnmaasel.»

17 *Mifuoñaanm nin Uwien ya Pebuk ya jεkpen ye: «Den.»

Wǎ kε cii' la, u'mǎ ní ye: «Den.»

Uñuñun ηmǎbe wǎ kε la, wǎ ní den,

wǎ yíe miñunm mǎ dienh limiel la,

wǎ ní den kí ñu, ki la pè niba.

Tigberkaar

18 N gbierεh wǎ kε ciih tigber tà te kugbǎnku kuu ni, ki tǎkeh nǎ laan teh nin nǎ lá li tien nǎo ya gber nǎo nε. Wǎ kε taa' tigberǎ ki pukn' tigber nǎo bó la, Uwien li cère ijend yǎ bi len' i'bó kugbǎnku kuu ni nǎo ní lu u'bo.

19 Wǎ kε kùore' kugbǎnku kuu ya gber la, Uwien ηa ní cèbe wǎ, wǎ ní mǎ bi len' limiel ya subu búa bó kugbǎnku kuu ni nǎo ya bii, ka ní cère wǎ ní kǎ u'du wǎ bi len' u'bó kugbǎnku kuu ni nǎo ni mǎ.

20 Wǎ tǎke' tigber tuu kε nǎo ye: «Imǎn nε n we ní na ní taande.»

Imǎn, Yonbdaan Yesu, den.

21 Yonbdaan *Yesu ní juoke binib kε.

* 22:14 Bi kpiε' ki kele' tigbǎnt tà nǎo ya tuba ni ni kele' ki ye: «Binib bǎ boh ti'gber tà te kugbǎnku kuu ni nǎo Uwien ya mǎnm te bi'bo nε.»